

PROLETARI DIN TOATE ȚĂRILE, UNIȚI-VĂ

ISTORIA
RĂZBOIULUI CIVIL
DIN U. R. S. S.

DE AZI INAINTE INCEPE O EPOCĂ NOUA IN ISTORIA RUSIEI, ŞI ACEASTA A TREIA REVOLUŢIE RUSĂ TREBUE SĂ DUCĂ IN CELE DIN URMĂ LA VICTORIA SOCIALISMULUI

LENIN

25 Octombrie (7 Noembrie) 1917

1917—1922

ISTORIA RĂZBOIULUI CIVIL DIN U.R.S.S.

REDACŢIA PRINCIPALĂ:

M. GORKI

V. MOLOTOV

C. VOROŞILOV

S. KIROV

A. JDANOV

I. STALIN

★

ISTORIA RĂZBOIULUI CIVIL DIN U.R.S.S.

VOLUMUL

II

MAREA REVOLUȚIE PROLETARĂ

OCTOMBRIE — NOEMBRIE 1917

★

EDITURA PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN
1947

Prezenta traducere a fost întocmită după originalul în limba rusă, apărut în Editura de Stat, Moscova 1942.

CUPRINSUL

Capitolul I

MATURIZAREA CRIZEI

	Pag
1. Lenin cheamă la insurecție	13
2. Spre insurecție	33
3. Directivele partidului bolșevic	43
4. Congresul Sovietelor din regiunea de Nord	57

Capitolul II

ORGANIZAREA ASALTULUI

1. Cucerirea majorității țării	69
2. Bolșevicii din Petrograd se pregătesc de asalt	79
3. Bolșevicii din Moscova pregătesc insurecția	91
4. In ținuturile Volgii	119
5. In regiunea Donului	133
6. In Ural	140
7. In Siberia	152
8. Greutățile luptei pentru instaurarea puterii Sovietelor în regiunile naționale și în regiunile mărginașe ale țării	166
9. In Ucraina	170
10. In Caucazul de Nord	189
11. In Belorusia	199
12. Regiunea Baltică	218
13. Transcaucazia	226
14. Asia Centrală	234

Capitolul III

PREGĂTIREA INSURECȚIEI ARMATE LA PETROGRAD

1. Comitetul Central al bolșevicilor, organizator al insurecției . 248
2. Trădarea 269
3. În ajunul luptei hotărîtoare 281

Capitolul IV

INSURECȚIA LA PETROGRAD

1. Începutul insurecției 307
2. La statul-major al contrarevoluției 326
3. La statul-major al revoluției 339
4. Fuga lui Kerenski 359
5. 25 Octombrie (7 Noembrie) — prima zi a Revoluției Socialiste victorioase 366
6. Asediul Palatului de Iarnă 381
7. Ocuparea Palatului de Iarnă 394
8. Insurecția din Octombrie — exemplu clasic de insurecție proletară victorioasă 409

Capitolul V

CONGRESUL AL II-LEA AL SOVIETELOR DIN RUSIA

1. Deschiderea congresului 421
2. Decretele Marii Revoluții Proletare 438

Capitolul VI

SDROBIREA REBELIUNII ANTISOVIETICE

1. Organizarea rebeliunii contrarevoluționare împotriva puterii sovietice 457
2. Marșul contrarevoluționar asupra Petrogradului 475
3. Acțiunea iuncherilor împotriva Sovietelor la Petrograd . 496
4. Petrogradul proletar în lupta împotriva gardiștilor albi . 512
5. Lichidarea rebeliunii lui Kerenski și Crasnov 528

Capitolul VII

REVOLUȚIA PROLETARĂ LA MOSCOVA

1. Începutul insurecției 563
2. Tratativele cu albii 572
3. Ultimatumul albilor 578
4. Predarea Cremlinului 592
5. Ofensiva trupelor revoluționare 610
6. Armistițiul 631
7. Operațiunile militare de după armistițiu 644
8. Sdrobirea contrarevoluției 649
9. Capitularea albilor 662

Capitolul VIII

REVOLUȚIA PROLETARĂ PE FRONT

1. La Marele Cartier General 672
2. Revoluția din Octombrie pe frontul de Nord 677
3. Revoluția din Octombrie pe frontul de Vest 696
4. Mersul revoluției pe frontul de Sud-Vest, pe frontul român și pe frontul din Caucaz. 729
5. Lichidarea Marelui Cartier General 745

Capitolul IX

ORGANIZAREA PUTERII

1. Sdrobirea blocului capitulanților 763
2. Lupta împotriva foametei și a sabotajului 785
3. Fuziunea sovietelor muncitorilor soldaților și țăranilor . . 801
4. Acțiunea contrarevoluționară a cadeților 810
5. Sfărâmarea aparatului de stat burghez și crearea aparatului de stat sovietic 819
6. Comitetul Militar Revoluționar 845
7. Datele celor mai importante evenimente 855

MAREA REVOLUȚIE PROLETARĂ

V. I. LENIN

Capitolul I

MATURIZAREA CRIZEI

1

LENIN CHEAMĂ LA INSURECȚIE

ERA în toamna târzie a anului 1917. Tranșeele erau pline de noroiu și de apă. Pe front, milioane de soldați blestemau Guvernul Provizoriu, gândindu-se cu mâhnire: nu cumva vom petrece și a patra iarnă în tranșee? In sate, cerul se lumina noaptea de flăcările incendiilor. Răsuna dangătul alarmant al clopotelor. Pierzând speranța că va putea căpăta pământ dela Guvernul Provizoriu burghez, țărănimea muncitoare dădea foc conacelor nobilimii, punea stăpânire pe pământurile moșierilor și împărțea inventarul In orașe, grevele muncitorești se țineau lanț; ele creșteau mereu, întocmai ca valurile mării în timpul fluxului. Se apropia o nouă revoluție: revoluția pe care o prezisese, o așteptase și o pregătise Lenin.

După reprimarea armată a demonstrației din Iulie 1917

„Inainte de a se fi dat ultimul semnal de plecare, Vladimir Ilici apăru pe platforma dindărăt a ultimului vagon".

După un desen de I. M. Lebedev

Lenin, fiind urmărit de aproape de contrarevoluție, trecu in ilegalitate. In primele zile, el rămase ascuns la Petrograd, în modesta locuință a vechiului bolșevic S. I. Alliluev, din strada Rojdestvenscaia 10, Nr. 17 a. Conducătorul partidului bolșevic ocupa o odăiță cu o singură fereastră, la etajul al cincilea. Guvernul Provizoriu promisese o recompensă pentru prinderea lui Lenin. Agenții urmăreau pe toți militanții de vază care întrețineau legături cu Lenin, astfel că ei puteau ușor să dea de urmele lui. In ziua de 11 Iulie[1]), Vladimir Ilici se mută afară din oraș, într'o mică localitate de vilegiatură din apropiere de Sestroreț.c. El fu petrecut la gara din Petrograd de tovarășii Stalin și Alliluev.

„Inainte de a se fi dat ultimul semnal de plecare, povestește tovarășul Alliluev, Vladimir Ilici

1) Toate datele din acest volum sunt pe stil vechi, afară de cele menționate altfel. — *Nota Trad.*

apăru pe platforma dindărăt a ultimului vagon. Trenul se puse în mişcare. Tovarăşul Stalin şi cu mine ne aflam pe peron şi urmăream cu privirile silueta dragă ce se îndepărta".

Lenin se stabili nu departe de gara Razliv. Lângă gară se afla o căsuţă cu un şopron, în al cărui pod se punea fânul. Spre pod ducea o scară aproape verticală. Fură urcate acolo o masă şi un scaun. In acest pod se instală Lenin. Dar şi acest loc, afară din oraş, nu era ferit de primejdii. Jur-împrejur umblau vilegiaturişti, funcţionari şi ofiţeri, răspândind bârfeala lor răuvoitoare, cum că Lenin ar fi fugit în Germania. Vladimir Ilici luă hotărîrea să se ascundă într'un loc mai ferit — în pădure. Dincolo de gară, lângă malurile unui mic lac, se întindea o luncă. Locul acela era nelocuit şi uitat de lume. Vilegiaturiştii se arătau pe acolo foarte rar. In apropiere nu locuiau decât nişte cosaşi. Deghizat în cosaş şi înarmat cu o legitimaţie ce-i dădea numele de Constantin Petrovici Ivanov, Lenin se strecură până în acest loc. In poiana din pădure, într'o clae de fân, fu făcută un fel de colibă. Aici fu instalat Lenin de cei mai apropiaţi tovarăşi de luptă ai lui. Aici i se aduceau ziare şi scrisorile ce-i erau adresate. In dosul unei tufe mari, lângă un foc ce încălzea un ibric cu ceai, Lenin îşi scria articolele, care erau expediate regulat la Petrograd. Câteodată, seara, se auzea un plescăit de vâsle. Trecând lacul cu barca, reprezentanţii Comitetului Central se furişau la Lenin.

Din însărcinarea tovarăşului Stalin, Sergo Ordjonikidze veni odată la Lenin, pentru a primi directive. Trecând lacul, el porni prin tufişurile dese. Ajunse în poiană. Din dosul clăii de fân ieşi un om de statură mică, care-l salută. Ordjonikidze era pe punctul de a trece mai departe. Necunoscutul, însă, îl bătu deodată pe umăr!

— Ce, tovarăşe Sergo, nu mă recunoşti?

Fără barbă şi mustăţi, Lenin era de nerecunoscut.

Sergo rămase câteva ore în coliba lui Lenin, istorisindu-i amănunţit cum decurgea munca Comitetului Central.

Prin tovarăşul Ordjonikidze, Vladimir Ilici transmise un

„Ce, tovarăşe Sergo, nu mă recunoşti?"
După un desen de A. N. Malinovski

şir de îndrumări cu privire la modul în care trebuia dusă pe viitor munca.

Din adăpostul său, Lenin conduse neîntrerupt lucrările congresului al VI-lea al partidului bolşevic.

Dar nici aici, în pădure, Ilici n'avea pace. Agenţii guvernului cercetau aşezările muncitoreşti din vecinătate. Odată Lenin fu trezit noaptea de un schimb de focuri trase prin apropiere. In pădure răsunau prelung împuşcături. „Mi-au dat de urmă", îşi zise Lenin. Părăsindu-şi coliba, el se ascunse în desiş. Se alarmase însă degeaba. Un detaşament de iuncheri [1]) împresurase doar uzina din Sestroreţc, cerând muncitorilor să predea armele.

Sergo Ordjonikidze

Către sfârşitul lui Iulie, Comitetul Central al partidului hotărî trecerea lui Lenin în Finlanda. Organizarea plecării lui fu încredinţată tovarăşului Ordjonikidze. Pentru îndeplinirea acestei misiuni, tovarăşul Ordjonikidze îşi luă colaboratori tovarăşi cu experienţă în activitatea conspirativă.

Ei începură să elaboreze planul plecării. Din cauza permanentelor urmăriri, mutarea lui Lenin dintr'un loc într'altul nu era lucru uşor. Se crezu mai întâiu că graniţa va putea fi trecută pe jos. Fură făcute cercetări de-a-lungul graniţei. Se constată însă că în tot lungul graniţei paşapoartele erau controlate foarte sever. Planul iniţial trebui să fie părăsit. Fu luată atunci hotărîrea ca graniţa să fie trecută pe locomotiva unui tren de vilegiatură, recurgându-se la ajutorul lui Hugo Ialava, mecanic la calea ferată finlandeză. Lenin, căruia i se aduseră la cunoştinţă cele plănuite, se declară de acord.

1) Elevi ai şcolilor militare. — *Nota Trad.*

„Pierdură, în întuneric, drumul şi ajunseră în zona unui incendiu în pădure"

După un desen de I. M. Lebedev

Se întocmi următorul proiect: Impreună cu însoţitorii săi, Lenin trebuia să meargă până la gara Razliv; de acolo urma să plece cu trenul până la Udelnaia, în apropiere de Petrograd, unde avea să se urce pe locomotivă, ca fochist, pentru a trece astfel pe parcursul căii ferate finlandeze. In ultimul moment însă, pentru a se scurta drumul, fu luată hotărîrea de a se merge pe jos doisprezece kilometri până la staţia Levaşovo. Drumul trecea prin pădure. Porniră unul după altul, pe o cărare îngustă, abia vizibilă.

Se întuneca. Se lăsa noaptea. Pierdură, în întuneric, drumul şi ajunseră în zona unui incendiu în pădure. Plutea un miros sufocant de turbă arsă.

Rătăciră timp îndelungat, riscând în orice clipă să cadă în turba arzândă. Cu chiu cu vai ajunseră la un pârâu. Descălţându-se, trecură, prin vad, pârâul. Apa rece ajungea până la genunchi. Din întuneric se auzi deodată şueratul

unei locomotive. Se găseau aproape de staţie. Se făcuse cam unu noaptea. Pe peron ardea posomorît un felinar stingher. In gară şi în jurul ei mişunau liceeni şi iuncheri înarmaţi. Lenin se pitulă în şanţul de lângă drum. Insoţitorii săi porniră în recunoaştere. Unul din ei fu oprit. O patrulă îi ceru hârtiile şi-l duse apoi în localul gării. Neiscusiţii agenţi năvăliră grămadă după el. Peronul gării rămase pustiu. Intre timp sosi trenul. Lenin sări repede în ultimul vagon. In urma lui sări în vagon şi însoţitorul său, bolşevicul finlandez Eino Rahia. După ce controlaseră hârtiile celui arestat, iuncherii îi dăduseră drumul.

Noaptea târziu, Lenin şi însoţitorul său ajunseră la gara Udelnaia. Se vedeau strălucind, aproape de tot, luminile Petrogradului. Petrecură noaptea la un cunoscut finlandez.

Carnetul de identitate (Constantin Petrovici Ivanov) pe care l-a avut asupra sa Lenin după evenimentele din Iulie 1917

A doua zi, precum fusese convenit, ei porniră spre staţie. Apăru trenul care pleca spre Finlanda. Pe locomotivă se afla mecanicul Ialava. El duse trenul departe de staţie, oprindu-l la trecerea de nivel. Suindu-se pe locomotivă, Lenin apucă imediat lopata şi începu să muncească ca un fochist.

La staţiunea de graniţă Beloostrov, trenul fu întâmpinat de miliţienii Guvernului Provizoriu. Aceştia trecură din vagon în vagon, controlând minuţios paşapoartele şi uitându-se cu atenţie la călători. Copoii guvernului ajunseră foarte aproape de locomotivă. Incă un minut, două, şi ei l-ar fi prins pe Lenin. Mecanicul Ialava luă însă o hotărîre rapidă: decuplă locomotiva de tren, spunând că se duce să ia apă. Trecură câteva minute chinuitoare. Răsunase deja al doilea semnal de plecare. Şeful de tren alerga pe peron, se agita, fluera, locomotiva nu se arăta însă. Abia după al treilea semnal de plecare duse Ialava repede locomotiva înapoi şi, cuplând-o de vagoane, porni grăbit trenul peste graniţa finlandeză. Iată în ce chip au fost împiedicaţi copoii lui Kerenski să se suie pe locomotivă.

Lenin a stat câtva timp în sătucul finlandez Ialcala, la 12 kilometri de staţia Terioki. Ii era foarte greu, însă, să întreţină din acest sat legături cu organele centrale ale partidului. Trebuia căutat un loc de adăpostire în oraş. La Helsingfors fu găsită o locuinţă sigură, şi anume la şeful miliţiei muncitoreşti, care, datorită funcţiunii sale, fusese numit prim-ajutor al prefectului de poliţie, iar mai târziu avea să devină el însuşi prefect al poliţiei oraşului. Greu i-ar fi trecut cuiva prin minte că un funcţionar atât de sus-pus al guvernului oferă găzduire conducătorului bolşevicilor.

Când veni Lenin, gazda îl întâmpină în stradă. Se apropiară împreună de casă. Vladimir Ilici cercetă strada cu priviri atente. Numai după ce se convinse că nu-l urmărea nimeni, păşi pragul intrării principale. Lenin întrebă înainte de toate cum ar putea primi ziare. El dădu însărcinarea să i se procure zilnic toate ziarele din Petrograd şi să i se organizeze expedierea regulată a scrisorilor

Podul şopronului în care a locuit şi lucrat ilegal V. I. Lenin, în apropierea staţiunii Razliv

la Petrograd. Lenin se aruncă asupra ultimelor numere ale ziarelor, le citi repede şi începu să scrie. Gazda, obosită, adormi, dar în liniştea camerei se auzi încă mult timp scârţâitul peniţei şi foşnetul ziarelor. Lenin avea în faţa sa un caiet intitulat „Statul şi Revoluţia". Vladimir Ilici scria cartea care avea să devină unul din documentele cele mai importante ale bolşevismului.

Cu multă trudă au putut fi create condiţiuni bune de muncă pentru Lenin. Se stabili o legătură poştală sigură cu Comitetul Central; se organiză primirea regulată a ziarelor.

In grelele condiţiuni ale ilegalităţii, pândit de agenţi, Lenin urmărea cu cea mai mare atenţie mersul evenimentelor, fiecare pas al duşmanului. Lenin observă îndată întorsătura ce se petrecuse în tactica burgheziei. In August 1917, contrarevoluţia suferise o înfrângere. Ea nu fusese însă sdrobită. Incercarea generalului Cornilov de a reînscăuna monarhia în Rusia se prăbuşise, iar Cornilov şi com-

plicii săi fuseseră arestaţi; ei nu părăsiseră însă gândul de a se ridica din nou împotriva poporului. Dimpotrivă, după această înfrângere suferită, corniloviştii se grăbiră să-şi îndrepte greşala: dacă în August ei aruncaseră împotriva Petrogradului revoluţionar un corp de cavalerie, acum ei începură să pregătească forţe incomparabil mai numeroase. „Regimul de închisoare" nu-i prea stingherea. „Inchisoarea" lui Cornilov era liceul de fete din Bâhov, iar paza acestui general rebel era încredinţată aceluiaş regiment „Tekinski" din „Divizia sălbatică", care nu de mult formase trupa de gardă a lui Cornilov la Marele Cartier General. Supuşi unui astfel de regim şi ţinuţi sub o pază atât de „vigilentă", generalii contrarevoluţionari: Cornilov, Lucomski, Marcov, Denikin, Romanovski şi alţii, care luaseră parte la recenta rebeliune, puteau să elaboreze în linişte planurile noului complot. Din Bâhov spre Marele Cartier General, care se afla la Moghilev, goneau neîncetat curieri, ducând informaţiunile necesare. Reprezentanţii burgheziei şi ai cercurilor bancare îl vizitau pe Cornilov la Bâhov, promiţându-i ajutor financiar. Sub motiv că se pregăteşte de proces, Cornilov avea posibilitatea să cheme orice comandant, din oricare unitate de pe front. Celor veniţi li se împărtăşea planul pregătirii complotului şi li se dădea totodată însărcinarea de a alege oamenii necesari. In scurt timp Cornilov reuşi să-şi pregătească de zece ori mai multe forţe decât în luna August; aproape un sfert de milion de oameni înarmaţi puteau fi aruncaţi într'o nouă expediţie împotriva poporului. Printre aceste formaţii, precum s'a arătat în volumul I al „Istoriei războiului civil", erau peste 40 de batalioane special create, aşa zisele „batalioane de şoc". Fiecare din aceste batalioane număra câte 1.100 de soldaţi bine înarmaţi, aleşi cu grijă de către comandanţi. Aceste batalioane erau plasate în chip cât se poate de avantajos pentru contrarevoluţie; cea mai mare parte din ele se afla pe Frontul de Nord şi pe Frontul de Vest. Ele s'ar fi putut deplasa repede spre a tăia legătura dintre fronturi şi capitalele ţării, în caz că în acestea din urmă ar fi izbucnit insurecţia bolşevică. Cornilov

putea să se bizue pe iuncheri şi pe şcolile de ajutori de sublocotenenţi, care numărau circa 50 de mii de combatanţi înarmaţi, devotaţi Guvernului Provizoriu burghez. In anumite localităţi din Finlanda, din regiunea Briansc şi din basinul Doneţului se aflau pregătite divizii de cavalerie şi de cazaci. Aceste divizii ar fi putut veni repede în ajutorul Guvernului Provizoriu.

Planurile lui Cornilov rezervau un loc foarte important corpului de cehoslovaci, care era cantonat în Ucraina din dreapta Niprului. Sub acoperirea acestui corp, puteau fi rechemate trupe de pe frontul de Sud-Vest şi de pe frontul românesc, ba se intenţiona chiar folosirea directă a acestui corp împotriva bolşevicilor. In Bielorusia se forma corpul polonez al generalului Dowbor-Musnicki, care ar fi putut să taie legătura dintre Bielorusia şi capitalele ţării.

E dela sine înţeles că Lenin nu cunoştea şi nu putea cunoaşte aceste amănunte ale complotului, amănunte care n'au fost aflate decât mult timp după victoria revoluţiei. Dar tocmai acest fapt invederează genialitatea lui Lenin. El descifrase planul duşmanilor. Contrarevoluţia pregătea în taină şi în grabă un al doilea complot cornilovist. Burghezia pregătea deslănţuirea războiului civil împotriva muncitorilor şi a ţăranilor.

Războiul civil este forma *cea mai înaltă* a luptei de clasă, toate contrazicerile înăsprindu-se până la a se transforma în luptă armată.

Războiul civil este forma *cea mai ascuţită* a luptei de clasă, toată societatea împărţindu-se în două tabere duşmane, care rezolvă chestiunea puterii pe calea armelor.

Analizând insurecţia din Iunie 1848 a proletariatului din Paris, Marx a caracterizat astfel războiul civil:

> „Revoluţia din Iunie a împărţit pentru prima oară întreaga societate în două mari tabere duşmane: Parisul de Est şi Parisul de Vest. Nu mai există unire ca în revoluţia din Februarie... Luptătorii din Februarie se bat acum unii contra altora şi, ceeace nu s'a întâmplat încă niciodată, nu mai există indiferenţa de odinioară: orice om

> capabil de a purta armele luptă de o parte sau de cealaltă a baricadei". [1])

Continuând şi desvoltând doctrina lui Marx, Lenin a scris cu privire la chintesenţa războiului civil:

> „...experienţa... ne arată că războiul civil este forma cea mai ascuţită a luptei de clasă, în cursul căreia o serie de ciocniri şi lupte economice şi politice se repetă, se acumulează, se lărgesc, se înăspresc, până ce se transformă în lupta armată a unei clase împotriva altei clase". [2])

Acest grad de ascuţire fusese tocmai atins de revoluţia rusă în Septembrie—Octombrie 1917. Societatea se împărţise în două tabere hotărît duşmane. Una din tabere, care era condusă de partidul cadeţilor în alianţă cu socialiştii-revoluţionari şi cu menşevicii, cuprindea burghezia, moşierimea şi păturile de sus ale satelor, adică chiaburimea şi cazacii bogaţi. Aceasta era tabăra contrarevoluţiei, care pregătea de zor războiul civil împotriva proletariatului. In cealaltă tabără se aflau proletariatul şi ţărănimea săracă, conduse de partidul bolşevic; către ei înclina tot mai vizibil şi marea masă a ţărănimii mijlocaşe.

In sânul poporului se petrecuseră schimbări colosale, care arătau că revoluţia se apropie. In primul rând, se schimbase în mod radical forma de luptă a tuturor claselor societăţii. Nu odată a insistat Lenin asupra faptului că chestiunea formelor de luptă trebue examinată din punct de vedere *istoric*. In momente deosebite, în funcţie de diferitele condiţiuni politice, naţionale, de trai zilnic, etc., diferite forme de luptă apar pe primul plan, devenind în acel moment formele principale ale luptei. După rebeliunea lui Cornilov, apărură în cadrul mişcării muncitoreşti elemente noi: muncitorii nu se mărgineau la greve, nu organizau numai greve economice şi politice; deveniseră numeroase şi cazurile în care patronii erau izgoniţi din fa-

---

1) *Marx* şi *Engels*, Opere complecte, seria I, vol. VI, pag. 101—102, ed. germană, Moscova-Leningrad.

2) *V. I. Lenin*, „Revoluţia rusă şi războiul civil", Opere, vol. XXI, pag. 201, ed. 3-a rusă.

brici şi uzine, muncitorii luând în mâinile lor conducerea întreprinderilor. Acest fapt arăta că mişcarea muncitorească aborda în mod direct problema puterii.

O adâncă schimbare se produsese şi în mişcarea ţărănească din Rusia. Mişcarea cornilovistă arătase maselor largi ţărăneşti că moşierii începuseră să se întoarcă la „cuiburile lor de nobili" şi puneau din nou mâna pe tot pământul. După rebeliunea lui Cornilov, se înteţiră devastările la sate. Ţăranii incendiau conacele, îi alungau pe moşieri şi împărţeau între ei inventarul. Devastările deveniră forma principală de luptă. Lupta ţărănimii aborda deasemenea în mod direct problema puterii. Mişcarea ţărănească se transformă în răscoală ţărănească.

O nouă formă de luptă apăru şi în sânul maselor soldăţeşti. Soldaţii refuzau să asculte de ordinele comandanţilor lor. In multe regimente se întâmpla ca soldaţii să isgonească pe comandanţii ce le deveniseră nesuferiţi, alegându-şi în locul lor alţi comandanţi, mai apropiaţi de starea lor de spirit. Adeseori ei îşi alegeau comandanţii chiar din rândurile soldaţilor. In Septembrie, pe câteva vase ale flotei Mării Baltice, marinarii aruncară peste bord pe ofiţeri. Lupta soldaţilor se transformă în insurecţie. Şi mişcarea din armată aborda în mod direct problema puterii.

In sfârşit, o schimbare vizibilă se produsese şi în rândurile maselor muncitoare ale naţiunilor asuprite. Acestea începură tot mai des să înnoade, peste capul organizaţiilor lor burgheze-naţionaliste, legături cu organizaţiile bolşevice. Masele de oameni ai muncii din sânul naţionalităţilor asuprite începură să priceapă că nu organizaţiile lor burgheze le vor putea aduce eliberarea, ci numai şi numai poporul învingător.

Formele de luptă se schimbaseră în toate păturile muncitoare ale populaţiei. Intreaga mişcare ajunsese în pragul insurecţiei armate.

Tabăra revoluţiei avea avantajul superiorităţii covârşitoare a forţelor sale. Dar, precum de repetate ori a arătat experienţa, având la dispoziţie forţa armată organi-

zată, cadrele de comandament, reţeaua de organizaţii a gardiştilor albi, burghezia ar fi putut sdrobi tabăra revoluţiei. Burghezia rusă adună din nou forţe în vederea acestui scop. Acţiunea contrarevoluţiei putea fi prevenită numai prin insurecţia armată a muncitorilor şi soldaţilor.

Intre 12 şi 14 Septembrie, Lenin a formulat directivele sale în *două* scrisori adresate Comitetului Central şi comitetelor bolşevicilor din Petrograd şi Moscova.

El sublinia că:

> „obţinând majoritatea în Sovietele de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din ambele capitale, bolşevicii pot şi trebue să ia puterea de stat în mâinile lor." [1])

Lenin explica cu o excepţională preciziune dece insurecţia era tocmai în acel moment la ordinea zilei.

> „Pentru a avea succes — scria Vladimir Ilici — insurecţia nu trebue să se bazeze pe un complot, nici pe un partid, ci pe clasa înaintată. Aceasta în primul rând. Insurecţia trebue să se bazeze pe avântul revoluţionar al poporului. Aceasta în al doilea rând. Insurecţia trebue să se bazeze pe acea întorsătură care intervine în desfăşurarea revoluţiei în plină ascendenţă, când activitatea rândurilor înaintate ale poporului devine maximă, iar *şovăelile* în rândurile duşmanilor şi *în rândurile prietenilor slabi, şovăelnici şi nehotărîţi* ai revoluţiei devin cât mai pronunţate". [2])

Aceste trei condiţiuni erau îndeplinite.

Proletariatul susţinea pe de-a'ntregul partidul bolşevic. Lucrul acesta l-a arătat prăbuşirea aventurii generalului Cornilov, cu care prilej, la apelul bolşevicilor, se ridicase întreaga clasă muncitoare. Lucrul acesta a fost confirmat de Sovietele din ambele capitale, care au votat rezoluţia bolşevicilor. Acest lucru a fost dovedit de realegerea Sovie-

---

1) *V. I. Lenin*, „Bolşevicii trebue să ia puterea", Opere, vol. XXI, pag. 193, ed. 3-a rusă.

2) Ibidem, pag. 195.

telor din centrele industriale, în care conducerea trecea în mâinile partidului proletar.

„Cu noi e majoritatea *clasei*, a avantgărzii revoluționare, a avantgărzii poporului, capabilă să antreneze masele", scria Lenin.[1])

Păturile largi ale țărănimii se eliberau de sub influența moșierilor și a burgheziei. Politicește, acest fapt se manifesta prin descompunerea partidului socialist-revoluționar. Socialiștii-revoluționari „de stânga" se întăreau. Menșevicii își căutau un nou sprijin și se agățau de membrii zemstvelor, de cooperatori, care reprezentau grupele de chiaburi dela sate. Soldații pierdeau ultimele rămășițe de încredere în conciliatori.

Acest lucru era confirmat de creșterea influenței partidului bolșevic în armată. Poporul, chinuit și flămânzit, înțelesese că numai din mâinile proletariatului poate el să primească pace, pământ și pâine.

...„Cu noi e *majoritatea* poporului", scria Lenin.[2])

In tabăra celor mai apropiați aliați ai burgheziei, în rândurile socialiștilor-revoluționari și ale menșevicilor, se simțea neîncredere în propriile forțe, destrămare; atât printre menșevici cât și printre socialiștii-revoluționari, se iviră tot felul de curente „de stânga".

Și în tabăra contrarevoluției se manifestau șovăeli. Deși cadeții strângeau toate elementele burgheze într'un bloc unic, ei nu reușiră însă să înlăture contrazicerile dintre diferitele grupuri. Sotniile negre doreau o întoarcere la vechiul regim. Cadeții de stânga continuau să se țină de înțelegerea cu socialiștii-revoluționari și menșevicii.

De aceste oscilații încercă să se folosească înainte de toate imperialismul german. La începutul lui Septembrie 1917, guvernul german adresă Franței o propunere secretă de pace. Germania era de acord să facă concesii Franței și Angliei în Vest, cu condiția ca ea să-și primească partea

1) *V. I. Lenin*, „Bolșevicii trebue să ia puterea", Opere, vol. XXI, pag 196, ed. 3-a rusă.

2) Ibidem.

ei la Răsărit. Diplomaţii germani exercitau un şantaj speculând primejdia unei eventuale revoluţii, dat fiind că în toamna anului 1917 începuseră deja turburări în armata franceză. Soldaţii cereau pace. Mişcarea cuprinsese corpuri întregi de armată şi pătrunsese chiar şi în unităţile engleze. Ameninţând cu faptul că ar putea să izbucnească revoluţia, Germania se străduia să obţină pacea la Vest, pentru ca să aibă mâinile deslegate la Est şi să termine cu Rusia.

Dar tratativele fură tărăgănite. Manevra germană nu izbuti. Atunci diplomaţia germană, care nu s'a dat niciodată înapoi dela niciun mijloc, schimbă brusc direcţia atacului şi propuse Guvernului Provizoriu să înceapă tratative pentru o pace separată. Guvernul Provizoriu era gata să înceapă tratativele; această împrejurare i-ar fi permis să se năpustească cu toate forţele asupra bolşevicilor. Atunci când, însă, presa bolşevică publică informaţii asupra înţelegerii puse la cale de către imperialişti, toată presa burgheză şi aceea a conciliatorilor începu să protesteze împotriva „calomniei bolşevice". Ziarele cadeţilor deslănţuiră o zarvă grozavă, vorbind despre „informaţiile cu totul speciale ale bolşevicilor", făcând aluzie că aceste informaţii ar fi provenit din izvor german.

Insă ştirile referitoare la aranjamentele din culise pătrunseseră între timp şi în presa străină. In cercurile Antantei se vorbea despre încercarea Guvernului Provizoriu de a încheia pace separată cu Germania. Miniştrii Guvernului Provizoriu îşi aduseră aminte că o astfel de încercare grăbise în trecut căderea unui guvern şi că situaţia lui Nicolae al II-lea devenise foarte grea atunci când se aflase că el încercase să încheie pace separată cu Germania. Guvernul Provizoriu se strădui să şteargă urmele încercării sale.

Ministrul de externe, Tereşcenco, care încă din ajun desminţise „svonurile" asupra acestei înţelegeri, fu nevoit să declare prin presă că, într'adevăr, Germania propusese încheierea păcii. Ambasadorul american în Rusia, Francis,

recunoscu abia în anii ce urmară după războiul civil că:

„Tereşcenco, fostul ministru de finanţe şi de externe, a venit la Arhanghelsc şi a luat de două ori prânzul la mine...

Tereşcenco m'a asigurat că în preajma lui 1 August el a primit propuneri de pace avantajoase din partea Germaniei, propuneri pe care le-a arătat numai lui Kerenski".

Burghezia rusă luase parte la tratativele ce fuseseră duse pentru a încheia înţelegerea tâlhărească. Clasele posedante ale Rusiei erau gata să vândă o bucată din ţară, numai să sugrume revoluţia.

Şovăelile din tabăra contrarevoluţiei încătuşau iniţiativa burgheziei. Dimpotrivă, în tabăra revoluţiei, sub conducerea partidului bolşevic, forţele sporeau, iar voinţa de a lupta devenea tot mai puternică. In timpul aventurii corniloviste, bolşevicii arătaseră întregului popor că ei posedă iscusinţa necesară pentru a conduce lupta împotriva contrarevoluţiei şi a apăra în mod hotărît interesele celor ce muncesc.

Scrisoarea adresată de Lenin Comitetului Central şi comitetelor din Petrograd şi Moscova se termina prin următoarele cuvinte:

„Avem în faţa noastră toate premisele obiective ale victoriei insurecţiei. Avem în faţa noastră avantajele excepţionale ale unei situaţii în care *numai* victoria *noastră* în decursul insurecţiei va pune capăt şovăelilor care chinuesc poporul, acestea fiind lucrul cel mai chinuitor din lume; în care *numai* victoria *noastră* în decursul insurecţiei *va zădărnici* jocul cu pacea separată împotriva revoluţiei; îl va zădărnici prin propunerea deschisă a unei păci mai complecte, mai drepte, mai apropiate, a unei păci *în folosul* revoluţiei." [1])

Lenin chema partidul la insurecţie. Dar nu era încă vor-

---

1) *V. I. Lenin*, „Marxismul şi insurecţia". Opere, vol. XXI, pag. 197, ed. 3-a rusă. (Vezi şi *V. I. Lenin* Opere alese, vol. II, p. I-a, Edit. P.C.R., pag. 169)

ba de ziua insurecţiei, de data precisă a deslănţuirii ei. Această chestiune putea fi hotărîtă, după părerea lui Lenin, numai de acei ce erau în contact cu muncitorii şi soldaţii, cu masele. *Criza era gata, coaptă, iată ce trebuia să devină limpede pentru partid.* Partidul trebuia să pună pe ordinea de zi, în munca sa, pregătirea insurecţiei armate.

Asemenea sarcină necesita însă o schimbare corespunzătoare în tactica bolşevicilor.

Era necesar înainte de toate să se rupă definitiv cu aşa numita Consfătuire Democratică, ce urma să înceapă în ziua de 14 Septembrie. Speriat de mişcarea populară îndreptată împotriva rebeliunii lui Cornilov, Guvernul Provizoriu încercă să-şi întărească poziţiile. Hotărî să-şi lărgească baza de sprijin. La Petrograd fu convocată o consfătuire, pe care socialiştii-revoluţionari şi menşevicii, pentru a înşela poporul, o denumiră Consfătuirea Democratică. La această consfătuire fură invitaţi reprezentanţi ai dumelor orăşeneşti, ai zemstvelor, cooperativelor, Sovietelor de Deputaţi ai Muncitorilor şi Soldaţilor, organizaţiilor armatei, sindicatelor, comitetelor de fabrici şi uzine. Dumele şi zemstvele căpătară dreptul la un număr incomparabil mai mare de reprezentanţi decât organizaţiile muncitorilor, soldaţilor şi ţăranilor. Guvernul Provizoriu nădăjduia că prin această contrafacere a compoziţiei Consfătuirii Democratice, această Consfătuire se va pronunţa în favoarea susţinerii guvernului burghez. Conciliatorii credeau că pe această cale ei vor preîntâmpina revoluţia, împingând ţara din făgaşul revoluţiei sovietice în cel al desvoltării burghezo-constituţionale. Dar chiar şi această consfătuire, atât de artificial înjghebată, se pronunţă în favoarea formării unui guvern de coaliţie în care să nu participe cadeţii: într'atât de puternică era nemulţumirea maselor populare împotriva guvernului.

Partidul bolşevicilor lua parte la Consfătuirea Democratică nu pentru a înfăptui acolo o muncă organică, precum afirma în chip calomniator Troţki, ci pentru a demasca manevrele socialiştilor-revoluţionari şi ale menşevicilor.

„...Activitatea în Preparlament — citim în rezoluţia Comitetului Central din 24 Septembrie — trebue să aibă doar un caracter auxiliar, fiind în întregime subordonată sarcinilor luptei de masă".

Dar pe măsură ce creştea avântul revoluţionar şi se pregătea insurecţia armată, chiar şi o astfel de activitate auxiliară în sânul Consfătuirii Democratice ar fi fost o greşală. Participarea bolşevicilor la Consfătuirea Democratică ar fi putut da maselor impresia că prin această Consfătuire s'ar putea obţine pacea, pământul şi controlul muncitorilor asupra producţiei. A continua să rămână în Consfătuirea Democratică ar fi însemnat să creeze iluzia că revoluţia poate să se desfăşoare în mod paşnic şi, deci, ar fi însemnat să abată masele dela calea revoluţiei. Lenin ceru ca fracţiunea bolşevică să fie strâns închegată, ca cei ce şovăe să fie lăsaţi în voia lor, iar Consfătuirea să fie părăsită, după citirea unei scurte declaraţii.

„După ce vom fi citit această declaraţie — a scris Lenin — după ce vom fi cerut *hotărîri* şi nu vorbe, *acţiune* şi nu redactări de rezoluţii, vom trebui să *concentrăm* întreaga noastră fracţiune *în mijlocul uzinelor şi cazărmilor:* acolo e locul ei, acolo e centrul ei vital, de acolo va veni salvarea revoluţiei, acolo e motorul Consfătuirii Democratice". [1])

Lenin sublinia în mod deosebit că concentrarea întregii fracţiuni bolşevice în uzine şi cazărmi va permite alegerea justă a momentului potrivit pentru a începe insurecţia.

Inlocuirea *participării* la Consfătuire prin *boicotarea* Consfătuirii — iată schimbarea de tactică pe care o cerea partidului orientarea spre insurecţie.

A doua scrisoare a sa către Comitetul Central, Lenin şi-a intitulat-o: „Marxismul şi insurecţia". In această scrisoare el a adunat tot ce au scris Marx şi Engels asupra tacticii insurecţiei şi ceeace timp de mulţi ani oportuniştii din toate

1) *V. I. Lenin*, „Marxismul şi insurecţia", vol. XXI, pag. 198, ed. 3-a rusă. (Vezi şi *V. I. Lenin*, Opere alese, vol. II, p. I-a, Edit. P.C.R., pag. 171)

ţările feriseră de ochii maselor. Invăţătura lui Marx şi Engels asupra insurecţiei s'a format pe baza experienţei revoluţiilor din 1848 şi a experienţei eroicei Comune din Paris. Marii dascăli ai marxismului urmăreau fiece revoluţie ce izbucnea, căutând noi învăţăminte, trăgând noi concluzii. Lenin a generalizat afirmaţiile lui Marx şi Engels, strângându-le într'un sistem bine închegat de regule şi teze călăuzitoare. In scrisorile şi în articolele sale, Lenin cerea mereu ca insurecţia să fie considerată o artă. El arăta că, odată ce hotărîrea de a începe insurecţia a fost luată, trebue mers până la capăt. El a demonstrat că, în vederea realizării planului, este absolut necesar să fie concentrate forţe hotărîtoare în punctul hotărîtor, iar în cursul insurecţiei să fie păstrată superioritatea morală faţă de duşman, pentru care fapt să fie cucerite, zi cu zi şi ceas cu ceas, victorie după victorie, deoarece defensiva este moartea insurecţiei armate.

Lenin cerea, în sfârşit, ca partidul bolşevic să procedeze cu toată seriozitatea la pregătirea *tehnică* a insurecţiei.

El scria:

> „...pentru a avea, în ceeace priveşte insurecţia, o atitudine marxistă, pentru a o considera ca o artă, trebue totodată să organizăm, fără să pierdem nicio clipă, *statul-major* al detaşamentelor de insurgenţi, să repartizăm forţele, să trimitem regimentele fidele în punctele cele mai importante, să înconjurăm Alexandrinca [1]), să ocupăm Petropavlovsc, să arestăm Marele Stat-Major şi guvernul, să trimitem împotriva iuncherilor şi a Divizici sălbatice detaşamente care să fie gata săşi dea mai degrabă viaţa decât să-l lase pe duşman să înainteze spre punctele centrale ale oraşului; trebue să-i mobilizăm pe muncitorii înarmaţi, să-i chemăm la ultima luptă disperată, să ocupăm din primul moment oficiul de telegraf şi telefon, să stabilim statul *nostru* major insurecţional lân-

1) Teatrul în care îşi ţinea şedinţele Consfătuirea Democratică. — *Nota Red.*

gă centrala telefonică, să-l legăm prin telefon cu toate uzinele, cu toate regimentele, cu toate punctele de desfăşurare a luptei armate etc."[1])

Toate acestea nu constituiau încă planul acţiunii. Toate aceste observaţii constituiau, precum scria Lenin, numai o ilustraţie a faptului că insurecţia trebue considerată o artă. Dacă comparăm însă desfăşurarea reală a evenimentelor ulterioare cu această ilustraţie, putem constata cât de adânc concepuse Lenin organizarea insurecţiei, cu câtă grijă studiase el condiţiunile victoriei. Lenin nu numai că a restabilit şi a generalizat cele spuse de Marx; el a şi desvoltat doctrina acestuia, aplicând-o în mod strălucit la condiţiunile concrete ale revoluţiei noastre.

Lenin termină curajoasa sa chemare, adresată partidului, prin următoarele cuvinte, care exprimă încrederea sa neclintită în victorie:

„Trebue să luăm puterea dintr'odată şi la Moscova şi la Petrograd (n'are importanţă cine va începe; se prea poate ca chiar Moscova să înceapă); vom învinge *în mod absolut fără nicio îndoială*".[2])

2

SPRE INSURECŢIE

Scrisorile lui Lenin fură discutate de Comitetul Central al partidului bolşevic în ziua de 15 Septembrie. La această şedinţă Camenev, care ulterior a fost împuşcat ca duşman al poporului, s'a ridicat foarte vehement împotriva lui Lenin. El afirmă că Lenin era rupt de viaţă. Camenev cerea ca

1) *V. I. Lenin*, „Marxismul şi insurecţia", Opere, vol. XXI, pag. 199, ed. 3-a rusă. (Vezi şi *V. I. Lenin*, Opere alese, vol. II, p. I-a, Edit. P. C. R. pag. 171).

2) *V. I. Lenin*, „Bolşevicii trebue să ia puterea", Opere, vol. XXI, ed. rusă, pag. 194.

aceste scrisori să fie arse, numindu-le „aiurelile unui nebun". Chemarea la luptă lansată de conducătorul partidului îi speriase pe cei ce de mult luptau împotriva partidului, împotriva lui Lenin.

Comitetul Central respinse cu hotărîre tentativa trădătorului înfricoşat. Stalin propuse ca aceste scrisori să fie discutate şi retransmise organizaţiilor celor mai însemnate ale partidului bolşevic.

Camenev dădu atunci citire unei rezoluţii, prin care încerca să provoace divergenţe între Lenin şi Comitetul Central:

> „Comitetul Central, luând în discuţie scrisorile lui Lenin, respinge propunerile practice conţinute în ele, apelează la toate organizaţiile ca ele să urmeze numai îndrumările Comitetului Central şi confirmă din nou că Comitetul Central socoteşte cu totul nepermise orice acţiuni de stradă în momentul actual".

Camenev încerca să creeze impresia că Lenin nu exprimă părerile Comitetului Central al bolşevicilor.

Dar această manevră mârşavă n'avu succes. Comitetul Central respinse propunerea lui Camenev.

Scrisorile lui Lenin fură trimise organizaţiilor celor mai importante ale partidului bolşevic.

Deîndată ce aceste scrisori fură primite, activitatea Comitetului Central fu îndrumată în spiritul directivelor lui Lenin.

> „Incă de pe la sfârşitul lui Septembrie — a scris tovarăşul Stalin cu prilejul primei aniversări a Marii Revoluţii proletare — Comitetul Central al partidului bolşevic hotărîse mobilizarea tuturor forţelor partidului în vederea organizării insurecţiei victorioase". [1])

Fură desemnaţi câţiva membri ai Comitetului Central, care începură să treacă la verificarea forţelor Gărzii

---

1) *I. V. Stalin*, „Despre Revoluţia din Octombrie", Culegere de articole şi cuvântări, Moscova 1932, pag. 19, ed. rusă.

Roşii, a armamentului ei, la inventarierea depozitelor de arme, la ţinerea în evidenţă a unităţilor militare şi a stării lor de spirit. Organizaţia militară a bolşevicilor fu activizată. Ea îşi întări legăturile cu unităţile militare, creându-şi în sânul acestora nuclee şi desfăşurând o intensă muncă propagandistică şi agitatorică printre soldaţi şi marinari.

Toată această muncă de pregătire a insurecţiei era făcută în cea mai mare conspirativitate. Hotărîrile nu erau luate în şedinţe obişnuite, cu rezoluţii şi procese verbale. Caracterul specific al acestei activităţi era determinat de condiţiunile de muncă ale partidului, cât şi de înseşi sarcinile de pregătire a insurecţiei. Luându-şi ca îndreptar indicaţiunile lui Vladimir Ilici, membrii Comitetului Central stabileau legături cu militanţii localnici, instruindu-i totodată pe cei mai încercaţi dintre ei. Câteodată cele mai importante hotărîri şi măsuri organizatorice erau luate pe teren şi erau transmise prin oamenii de încredere în mod personal şi verbal. Instrucţiunile şi informaţiile în scris erau cu grijă evitate.

La căminul Fraternităţii Sf. Serghie, din strada Furstadtscaia, sub firma editurii „Priboi" se afla sediul clandestin al statului major al bolşevicilor. El era situat în imediata vecinătate a unei biserici şi deaceea i se spunea în glumă locul „de lângă cruci". Aci veneau zilnic din toate colţurile Rusiei reprezentanţi ai organizaţiilor locale bolşevice ca să primească ajutor şi îndrumări. Aici era centrul de activitate al lui I. M. Sverdlov, care ţinea în mâinile sale toate legăturile organizatorice ale Comitetului Central al partidului bolşevic.

In această însemnată perioadă a vieţii partidului, ca întotdeauna, cel care, alături de Lenin, organiza victoria, era tovarăşul Stalin. In cursul congresului al VI-lea al partidului, Stalin îndeplini rolul de conducător politic al congresului, el fiind colaboratorul cel mai apropiat al lui Lenin, căruia acesta îi încredinţase aplicarea liniei politice. Membru al Comitetului Central şi al redacţiei organului central, „Rabocii Puti" („Calea muncitorului") —

acesta este numele pe care trebuise să-l ia ziarul „Pravda" în urma persecuţiilor guvernului — Stalin conducea atât munca organizatorică cât şi pe aceea de aplicare şi explicare a liniei leniniste a partidului bolşevic. In acele condiţiuni, rolul organului central era imens. In articolele lui Lenin şi Stalin organizaţiile de partid găseau orientarea politică fundamentală pentru situaţia ce se crease.

Comitetul Central păşea cu hotărîre şi siguranţă spre insurecţie. Acest lucru se oglindi imediat în coloanele ziarului „Rabocii Puti".

La 17 Septembrie, adică chiar a doua zi după prima discutare a scrisorii lui Lenin, Stalin, primul redactor al organului central al partidului bolşevic, scria în „Rabocii Puti":

> „Revoluţia este în plin marş. Împroşcată cu gloanţe în Iulie şi „înmormântată" la Consfătuirea din Moscova, ea îşi ridică din nou capul, sfărâmând vechile zăgazuri şi creând o nouă putere. Prima linie de tranşee a contrarevoluţiei a fost cucerită. După Cornilov, se retrage acum Caledin. In focul luptei reînvie Sovietele, care păreau moarte. Ele iau din nou loc la cârmă, conducând masele revoluţionare.
>
> „Toată puterea în mâinile Sovietelor!" — iată lozinca noii mişcări...
>
> Intrebarea directă, pe care a pus-o viaţa, cere un răspuns clar şi precis.
>
> „Pentru Soviete, sau contra lor!" [1])

Aceste rânduri nu erau o chemare directă pentru începerea insurecţiei; era, de altfel, imposibil de făcut acest lucru în presa legală. Dar întregul articol era însufleţit de spiritul lui Lenin, chemând la luptă hotărîtă. Evitând cu o excepţională măestrie piedicile cenzurii, Stalin a dat un model strălucit de agitaţie largă prin presa legală în favoarea insurecţiei armate.

---

1) *I. V. Stalin*, „Toată puterea în mâinile Sovietelor!". Vezi cartea aceluiaş autor: „Calea spre Octombrie", articole şi cuvântări, Martie-Octombrie 1917, Leningrad 1925, pag. 168-170, ed. 2-a rusă.

„...In Rusia se desfăşoară procesul hotărîtor al creşterii unei noi puteri, cu adevărat populare, cu adevărat revoluţionare, care duce o aprigă luptă pentru existenţa ei — scria Stalin în numărul următor al ziarului „Rabocii Puti". De o parte, Sovietele, care stau în fruntea revoluţiei, în fruntea luptei împotriva contrarevoluţiei, ce nu este încă sdrobită, ce s'a retras doar, ascunzându-se, din prudenţă, în dosul guvernului. De cealaltă parte, guvernul Kerenski, care-i acoperă pe contrarevoluţionari, care tratează o înţelegere cu corniloviştii (cadeţii), care a declarat război Sovietelor, căutând să le înfrângă pe acestea, ca să nu fie el însuşi înfrânt.

Cine va învinge în această luptă?—iată chestiunea esenţială... Elementul fundamental nu e acum elaborarea unor formule generale de „salvare" a revoluţiei, ci directa sprijinire a Sovietelor în lupta lor împotriva guvernului Kerenski". [1])

Stalin a realizat în mod strălucit dorinţa exprimată de Lenin în prima lui scrisoare referitoare la insurecţia armată:

„Trebue să chibzuim *cum* am putea face agitaţie pentru acest lucru, fără a pomeni direct de el în presă". [2])

In articolele lui Stalin nu găsim cuvântul „insurecţie". Cu toate acestea, din fiecare rând al acestor articole transpiră o agitaţie simplă, convingătoare şi deschisă în favoarea cuceririi puterii.

Aplicarea liniei leniniste în organul central a provocat din nou protestul lui Camenev. La şedinţa următoare a Comitetului Central, care a avut loc la 20 Septembrie, Camenev a protestat împotriva tonului ziarului, prea violent, după părerea lui, şi a obiectat împotriva unora din expresiunile

1) *I. V. Stalin*, „Frontul revoluţionar". Vezi cartea aceluiaş autor „Calea spre Octombrie", articole şi cuvântări, Martie-Octombrie 1917. Leningrad, 1925, ed. 2-a rusă.

2) *V. I. Lenin*, „Bolşevicii trebue să ia puterea". Opere, vol. XXI, pag. 194, ed. 3-a rusă.

cuprinse în articolele publicate. Comitetul Central luă în această privinţă o hotărîre specială:

„...amânând discutarea amănunţită a chestiunii conducerii organului central, Comitetul Central recunoaşte că linia generală a acestuia coincide în întregime cu linia Comitetului Central".

Comitetul Central al partidului bolşevic aprobă în întregime linia organului central, care populariza, prin intermediul articolelor redacţionale ale lui Stalin, în mod calm şi ferm directivele leniniste. Acest lucru îl sublinia însuşi Lenin:

„Nu ne vom opri acum la faptele care vădesc creşterea unei noi revoluţii, fiindcă, judecând după articolele organului nostru central, „Rabocii Puti", partidul şi-a clarificat deja părerile sale asupra acestui punct. Creşterea noii revoluţii este un eveniment, pare-se, recunoscut de întregul partid". [1])

Prin „noua revoluţie" Lenin înţelegea insurecţia armată. Nu se putea scrie altfel în presă sub regimul cenzurii.

Lenin a făcut aprecierea de mai sus încă dela 22 Septembrie, îndată după publicarea, în organul central, a articolelor lui Stalin. Pentru Lenin, ca şi pentru Comitetul Central al partidului bolşevic, insurecţia armată devenise o lozincă de acţiune. Tocmai aceasta era ideea pe care o propaga Stalin perseverent şi neîncetat în ziarul central.

Dar această lozincă de acţiune necesita anumite manevre tactice. In ziua de 21 Septembrie, Comitetul Central a discutat măsurile tactice care decurgeau din orientarea spre insurecţie. Se punea chestiunea retragerii bolşevicilor din Consfătuirea Democratică.

Consfătuirea Democratică îşi trăia ultimele ei ceasuri. Activitatea ei se mărginea la şedinţele prezidiului. In aceste şedinţe, unul dintre miniştri, menşevicul Ţereteli, încerca să-i înduplece pe delegaţi, silindu-se să obţină dela ei recunoaşterea coaliţiei. Inlocuirea Consfătuirii Democratice prin Sovietul Republicii Ruse, ales chiar din sânul Consfătuirii, fusese deja hotărîtă.

1) *V. I. Lenin*, „Din carnetul unui publicist", Opere, vol. XXI, pag. 215, ed. 3-a rusă.

Socialiştii-revoluţionari şi menşevicii dădură încă dela început acestui nou organ denumirea de Preparlament, pentru a-i mări autoritatea, pentru a arăta poporului că Rusia intrase, chipurile, pe calea parlamentarismului burghez. In articolele sale, Stalin denumea Preparlamentul „avortonul aventurierilor cornilovişti". Cât despre muncitori, bătându-şi joc de împăciuitori, ei au poreclit Preparlamentul „predbanic" („antreu de baie").

Comitetul Central al partidului bolşevic trebuia, prin urmare, să stabilească atitudinea ce urma să fie adoptată faţă de noua instituţie a socialiştilor-revoluţionari şi a menşevicilor. Fu luată următoarea hotărîre: Consfătuirea Democratică nu trebue să fie părăsită, delegaţii bolşevici trebue să se retragă însă din prezidiu, iar bolşevicii să nu participe la lucrările Preparlamentului. Ţinând cont însă de faptul că pentru această rezoluţie s'au pronunţat 9 membri, iar în contra ei 8, Comitetul Central hotărî să pună această problemă, spre definitivă soluţionare, în faţa fracţiunii bolşevice din sânul Consfătuirii Democratice.

In aceeaşi zi, la 21 Septembrie, fu convocată fracţiunea bolşevică din Consfătuirea Democratică. Camenev, Râcov, Riazanov se pronunţară pentru rămânerea în Preparlament. Parlamentul, spuneau ei, nu trebue boicotat. Părăsirea lui ar avea semnificaţia deslănţuirii insurecţiei. Troţki luă o poziţie făţiş antileninistă.

El propunea să nu se intre în Preparlament şi să se amâne rezolvarea acestei chestiuni până la întrunirea congresului Sovietelor.

Această părere Troţki încercă în urmă s'o prezinte, în mod fals, ca fiind tactica leninistă a boicotului.

Atitudinea lui Stalin a fost precisă şi clară. A intra în Preparlament, argumentă el, ar însemna să inducem în eroare masele şi să creăm impresia că un bloc cu împăciuitorii e posibil, ar însemna să întărim tocmai pe duşmanul a cărui doborîre o pregătim. Stalin propuse ca Preparlamentul să fie boicotat şi ca toate forţele să fie consacrate luptei din afara zidurilor acestuia.

Adversarii boicotului au reuşit însă să atragă de partea lor pe acei reprezentanţi „parlamentari" ai partidului, care îşi pierduseră vigilenţa. Alegerile din care rezultase Consfătuirea Democratică nu fuseseră făcute cu participarea directă a populaţiei, ci cu aceea a organizaţiilor. Bolşevicii reprezentau fie Sovietele, fie dumele orăşeneşti, fie cooperativele, etc. Atmosfera de împăciuire, înrâurirea neîntreruptă a micilor burghezi înspăimântaţi au influenţat şi pe unii dintre bolşevici. 77 de membri ai fracţiunii s'au pronunţat pentru participarea la Preparlament, a cărui menire directă era înşelarea maselor, şi numai 50 de membri s'au pronunţat împotriva participării.

Imediat după ce află despre această hotărîre a fracţiunii, Lenin trimise o scrisoare special consacrată „greşelilor partidului nostru". Până atunci, el îndemnase partidul bolşevic să părăsească Consfătuirea şi să se ducă în uzine şi în cazărmi, dar nu pomenise încă de comiterea vreunor greşeli. Acum însă, el îi ataca în mod vehement pe cei ce justificau participarea la lucrările falsului „parlament".

> „Nu stau prea bine lucrurile în vârfurile „parlamentare" ale partidului nostru, — scrisese atunci Lenin; trebue să li se acorde mai multă atenţie, e nevoe de mai mult control din partea muncitorilor; competenţa fracţiunilor parlamentare trebue să fie determinată cu mai multă strictețe.
>
> Greşala comisă de partidul nostru este vădită. In lupta sa, partidul clasei înaintate nu se înspăimântă de greşelile pe care le comite. Inspăimântătoare ar fi stăruinţa în greşelile comise, falsa ruşine de a recunoaşte greşelile şi de a le îndrepta." [1])

In ziua de 23 Septembrie, Comitetul Central reveni asupra chestiunii Consfătuirii Democratice. Atitudinea fracţiunii „parlamentare" fu supusă unei critici aspre. Consfătuirea Democratică votase în ajun o rezoluţie prin care cerea guvernului să încheie pace. Era limpede că trădă-

1) Ibid., pag. 218.

I. V. STALIN

torii socialişti-revoluţionari şi menşevici, care timp de atâtea luni trăncăniseră despre pace, iscăliseră şi de data aceasta numai o fiţuică. Bolşevicii erau datori să demaşte acest fapt făţarnic. Fracţiunea însă, în frunte cu Camenev şi Riazanov, votase în favoarea rezoluţiei despre care am vorbit. In felul acesta, fracţiunea era îndrumată de conducătorii ei pe calea parlamentarismului.

Prin hotărîrea pe care o luă, Comitetul Central vesteji atitudinea fracţiunii. Spre a sublinia cât de nepermis era a crea, chiar şi în lucrurile mărunte, iluzii „parlamentare" asupra posibilităţii unirii cu conciliatorii, Comitetul Central votă următoarea rezoluţie:

> „Luând cunoştinţă de faptul că în decursul citirii unei declaraţii Riazanov l-a numit pe Ţereteli „tovarăş", Comitetul Central propune tovarăşilor ca în discursurile lor publice să nu-i denumească „tovarăşi" pe acei faţă de care întrebuinţarea acestui cuvânt poate jigni sentimentul revoluţionar al muncitorilor".

In afară de aceasta, Comitetul Central hotărî să convoace, în ziua de 24 Septembrie, o consfătuire de partid la care să participe membrii Comitetului Central al bolşevicilor, ai Comitetului din Petrograd şi ai fracţiunii din Consfătuirea Democratică.

Consfătuirea de partid a avut loc în ziua fixată. Ea votă o rezoluţie care conţinea următorul apel:

> „...trebue să se depună toate sforţările pentru mobilizarea maselor largi ale poporului organizate de către Soviete... devenite astăzi organizaţii ale luptei active de clasă. Trecerea puterii în mâinile acestora este lozinca zilei".

Linia nejustă a fracţiunii bolşevice a fost astfel îndreptată. Dar, în loc să lupte pentru preluarea imediată a puterii, adversarii insurecţiei continuau să se cramponeze de participarea la Preparlament. Acest curent trebuia să fie demascat şi anihilat.

In ziua de 24 Septembrie, Comitetul Central al bolşevicilor adresă partidului o chemare, prin care îl îndemna

să ceară convocarea imediată a Congresului Sovietelor spre a contracumpăni astfel Preparlamentul, iar în localităţile în care starea de spirit revoluţionară era mai adâncă, să se procedeze din proprie iniţiativă la convocarea congreselor regionale şi de district.

„Datoria proletariatului, în calitatea lui de conducător al revoluţiei ruse — a scris Stalin într'un articol de fond al ziarului „Rabocii Puti" — este să-i smulgă acestui guvern masca şi să arate maselor adevărata lui faţă contrarevoluţionară... Este de datoria proletariatului să-şi strângă rândurile şi să se pregătească neobosit în vederea luptelor ce vin.

Muncitorii şi soldaţii din capitală au şi făcut primul pas, exprimându-şi neîncrederea lor în guvernul Kerenski-Conovalov...

Provincia are acum cuvântul". [1])

Cu o zi înainte de hotărîrea Comitetului Central al bolşevicilor — la 23 Septembrie — socialiştii-revoluţionari şi menşevicii din sânul Comitetului Executiv Central hotărîseră în sfârşit, sub presiunea maselor, să convoace Congresul al II-lea al Sovietelor pentru ziua de 20 Octombrie. Dela 27 Septembrie ziarul „Rabocii Puti" începu să apară cu lozinca: „Tovarăşi muncitori, soldaţi şi ţărani! Pregătiţi-vă pentru 20 Octombrie, pentru congresul general al Sovietelor din Rusia! Convocaţi imediat congresele regionale ale Sovietelor!"

In şedinţa sa din 29 Septembrie, Comitetul Central hotărî să convoace în ziua de 5 Octombrie congresul Sovietelor din regiunea de Nord (Finlanda, Petrograd şi oraşele din apropiere), în care domnea o stare de spirit bolşevică. Congresul avea drept sarcină grăbirea pregătirii agitatorice şi organizatorice a insurecţiei armate.

1) *I. V. Stalin*, „Guvernul dictaturii burgheze". Vezi cartea aceluiaş autor: „Calea spre Octombrie", articole şi cuvântări, Martie — Octombrie 1917, Leningrad, 1925, ed. rusă, pag. 178.

3

DIRECTIVELE PARTIDULUI BOLȘEVIC

Situația se schimbă din nou la începutul lunii Octombrie a anului 1917. Revoluția făcuse încă un pas înainte, aducând țara în preajma imediată a insurecției.

In Finlanda, puterea se găsea de fapt în mâinile Sovietelor. Sub presiunea marinarilor revoluționari, a soldaților și a muncitorilor revoluționari, comitetul regional al Sovietelor, în care defensiștii erau încă puternici, fu nevoit să convoace congresul regional al Finlandei.

Al treilea congres regional fu deschis în ziua de 9 Septembrie la Helsingfors. Incă din primele clipe se vădi clar că majoritatea covârșitoare a delegaților se situa pe poziții revoluționare. Primele două congrese din Finlanda fuseseră congrese defensiste; acum defensiștii aproape că dispăruseră. Pretutindeni nu se vedeau decât fețele hotărîte, curajoase, gata de luptă ale marinarilor, soldaților și muncitorilor. Incă dela început se închegă la congres o majoritate solidă a bolșevicilor și a socialiștilor-revoluționari „de stânga", care o rupseră cu partidul lor. Aceștia din urmă și-au dat voturile pentru rezoluțiile bolșevice. Numai în chestiunea puterii, socialiștii-revoluționari „de stânga" au propus o rezoluție independentă. Dar rezoluția bolșevicilor fu adoptată cu 74 voturi pentru, în timp ce numai 16 au fost contra. In noul comitet regional fură aleși 37 bolșevici, 26 socialiști-revoluționari „de stânga" și 2 menșevici-internaționaliști.

După congres, începu bolșevizarea rapidă a Sovietelor din Finlanda. In centrele cele mai importante: Vîborg, Helsingfors, bolșevicii căpătară precumpănire în sânul Sovietelor. In același timp fură activizate și Sovietele altor orașe din jurul Petrogradului, orașe în care se aflau mari garnizoane. Și aceste soviete votară rezoluții prin care cereau convocarea congresului al II-lea al Sovietelor. Sovietele din Kronstadt, Iuriev, Reval lansară următoarea lozincă de luptă: „Toată puterea în mâinile Sovietelor!".

Regiunea din imediata apropiere a Petrogradului se afla deci în mâinile bolşevicilor.

Ca şi Finlanda, Frontul de Nord era gata să susţină partidul bolşevic. La Petrograd, proletariatul cerea trecerea puterii în mâinile Sovietelor. La alegerile pentru dumele de sectoare din Moscova, care avuseseră loc nu de mult, bolşevicii obţinuseră mai mult de jumătate din totalul voturilor. Alegerile din Moscova au constituit aproape cel mai just indiciu al cotiturii adânci, ivite în sânul maselor. In comparaţie cu Petrogradul, Moscova era un oraş cu mai multe elemente mic-burgheze. Muncitorii din Moscova erau mai strâns legaţi de sate, mai apropiaţi de starea de spirit dela ţară. Alegerile din Moscova, în cursul cărora bolşevicii obţinuseră printre soldaţi 14.000 de voturi dintr'un total de 17.000, vădeau nu numai hotărîrea de luptă a proletariatului, ci şi cotitura bruscă intervenită în orientarea maselor săteşti.

In cele două capitale, în centrele industriale din jurul Moscovei şi Petrogradului, în sânul armatei de pe fronturile apropiate, partidul lui Lenin avea cu el majoritatea. Din Ural şi din basinul Donetului, din ţinuturile Volgii şi din Ucraina veneau deasemenea veşti încurajatoare cu privire la hotărîrea deplină a maselor de a porni la înfăptuirea unei noi revoluţii, a revoluţiei proletare.

Şi situaţia internaţională se schimbase. Cazurile izolate de rebeliuni se transformau în începuturi de răscoale militare. In Germania, în care domnea în armată un adevărat regim de ocnă, marinarii de pe cinci dintre cele mai mari vase de război se răsculaseră, în Septembrie 1917. Aruncându-l peste bord pe căpitan, marinarii crucişătorului „Westphalen" coborîră pe ţărm. Marinarii crucişătorului „Nürenberg" îşi arestară ofiţerii şi porniră spre ţărmurile Norvegiei, pentru a debarca acolo. Torpiloarele guvernului împresurară crucişătorul rebel şi, ameninţându-l cu scufundarea, îl obligară să se înapoieze în Germania. Mişcarea aceasta se întinse până într'atâta, încât ea nu mai putu fi trecută sub tăcere. Printr'o declaraţie citită în Reichstag,

guvernul german recunoscu că în sânul marinei isbucnise o răscoală.

Evenimentele din Germania arătau în mod clar că în starea de spirit a maselor revoluţionare din Europa survenise o schimbare adâncă. Aceste evenimente arătau că lumea întreagă se afla *în ajunul unei revoluţii*.

> „Criza s'a maturizat, scria Lenin la 29 Septembrie. Intregul viitor al revoluţiei ruse este pus în joc. Este angajată întreaga onoare a partidului bolşevic. Este pus în joc întregul viitor al revoluţiei internaţionale muncitoreşti pentru cauza socialismului.
>
> Criza s'a maturizat." [1])

Lenin decise că a sosit momentul potrivit; lozinca de acţiune, care avea în vedere pregătirea insurecţiei armate, se transformase în directiva de a începe imediat insurecţia.

A te crampona de Preparlament, într'o asemenea clipă, însemna să fii la un pas de trădarea cauzei revoluţiei. Neavând curajul de a lua făţiş atitudine împotriva insurecţiei, adversarii acesteia propuneau să se aştepte congresul Sovietelor. A amâna însă soluţionarea chestiunii puterii până la întrunirea congresului Sovietelor, ar fi însemnat să faci cunoscut duşmanului termenul fixat pentru începerea acţiunii. Duşmanul ar fi căpătat posibilitatea să adune forţe şi să sdrobească centrele şi organizaţiile insurecţiei. Toate acestea ar fi însemnat de fapt prăbuşirea cauzei, lăsarea iniţiativei în mâinile duşmanului.

Troţki luă o atitudine favorabilă amânării insurecţiei până la întrunirea congresului Sovietelor. Luând cuvântul în faţa Sovietului din Petrograd, el declară, în ziua de 20 Septembrie, că chestiunea puterii va fi rezolvată de congresul Sovietelor. Până atunci, Troţki socotea posibil să se lichideze „consiliul celor cinci" [2]) şi să se alcătuiască de către Consfătuirea Democratică un Comitet Provizoriu.

A fi sperat că această consfătuire, manevrată de către

---

1) *V. I. Lenin*, „Maturizarea crizei". Opere, vol. XXI, pag. 239, ed. rusă.
2) Astfel era denumit guvernul lui Kerenski. — *Nota Red.*

trădători, ar fi putut crea un guvern „de tranziţie" până la congresul Sovietelor, ar fi însemnat să cazi în cursa întinsă de conciliatori, să dezorientezi masele într'un moment hotărîtor.

In ziua următoare, Troţki propuse din nou, în faţa fracţiunii Consfătuirii Democratice, ca soluţionarea definitivă a chestiunii puterii să fie amânată până la întrunirea congresului Sovietelor.

Troţki n'a avut curajul să se pronunţe făţiş împotriva insurecţiei armate; el a încercat însă de fapt, ca şi Camenev, să zădărnicească insurecţia. Ca şi toţi menşevicii, Troţki se temea de insurecţie, socotind că este posibil să se soluţioneze chestiunea puterii pe cale paşnică. Troţki încerca să demonstreze că refuzul de a îndepărta garnizoana din capitală ar fi putut hotărî pe trei sferturi victoria revoluţiei. In esenţă, atitudinea lui Troţki n'ar fi putut avea alt rezultat decât menţinerea puterii burgheziei. Mai mult, amânând insurecţia până la congresul Sovietelor, Troţki dădea duşmanului cărţile pe faţă, desorganizând rândurile luptătoare ale revoluţiei şi demobilizând starea de spirit a maselor, care ardeau de dorinţa de a se avânta în luptă.

Lenin ataca vehement pe sabotorii insurecţiei. Cu înfocarea luptătorului revoluţionar însufleţit de credinţa în izbândă, el arăta marea trădare ce s'ar fi săvârşit prin tactica amânării.

Cu hotărîrea fermă a conducătorului care a înţeles că sosise momentul cel mai favorabil, Lenin îi înfiera pe cei ce trăgeau îndărăt. Intr'un adaus special la articolul „Maturizarea crizei", destinat Comitetului Central şi comitetelor din Petrograd şi din Moscova, Lenin scrisese, subliniind unele pasagii de două şi de trei ori:

> „Ar fi o adevărată neghiobie să aşteptăm congresul Sovietelor, căci aceasta ar însemna să lăsăm să treacă *săptămâni,* iar săptămânile şi chiar zilele hotărăsc acum *totul.* Ar însemna să ne *dezicem* în mod laş de luarea puterii, căci la 1—2 Noembrie acest lucru va fi deja imposibil

(şi politiceşte şi tehniceşte, deoarece în preajma zilei atât de prosteşte „fixată" pentru insurecţie vor fi aduşi cazaci).

Ar fi o neghiobie „să aşteptăm" congresul Sovietelor, deoarece congresul nu va da nimic, nu poate da nimic". [1])

Lenin repeta iar şi iar în chip stăruitor şi hotărît argumentele sale în favoarea insurecţiei imediate. Majoritatea ţării este cu noi. Sovietele ambelor capitale sunt ale noastre. In rândurile socialiştilor-revoluţionari şi ale menşevicilor descompunerea e completă. Noi suntem purtătorii lozincilor care ne asigură sprijinul complect al poporului muncitor: „Jos guvernul care tărăgăneză semnarea păcii!" „Jos guvernul care reprimă răscoalele ţăranilor împotriva moşierilor!"

„Victoria insurecţiei aparţine acum cu siguranţă bolşevicilor, declară Lenin... Noi putem (dacă nu vom „aştepta" congresul Sovietelor) să atacăm prin *surprindere* din 3 părţi: la Petrograd, la Moscova, şi cu flota Mării Baltice... Noi avem la Petrograd *mii* de muncitori şi soldaţi înarmaţi, care pot cuceri *în aceeaşi clipă* şi Palatul de Iarnă, şi Statul-Major, şi centrala telefonică, şi toate tipografiile mari. Nu vom putea fi scoşi din aceste poziţii, iar în armată se va produce o astfel de agitaţie, încât va fi *imposibil* de luptat împotriva acestui guvern al păcii, al pământului ţărănesc, etc." [2])

După primirea acestei scrisori, în ziua de 3 Octombrie, Comitetul Central hotărî ca Lenin să fie chemat la Petrograd, pentru a putea avea cu el o legătură permanentă şi strânsă.

Lenin era nemulţumit de faptul că trebuia să stea departe de luptele ce se încingeau în capitală. Scrisorile din Petrograd soseau cu întârziere, iar ziarele veneau abia în seara zilei următoare. Conducătorul revoluţiei pro-

1) *V. I. Lenin*, „Maturizarea crizei". Opere, vol. XXI, pag. 240, ed. rusă.
2) Ibid., pag. 240-241.

letare ardea de dorința de a fi mai aproape de vârtejul evenimentelor revoluționare. El își manifestă dorința de a se muta la Vîborg. Dela frizerul unui teatru fu cumpărată o perucă de bătrân. Vladimir Ilici fu din nou grimat. In ziua de 17 Septembrie, el plecă din Helsingfors. La Vîborg, el se instală la marginea orașului, în locuința lui Laatukka, redactorul ziarului social-democrat local. Din acest nou loc el continua să scrie, dădea îndrumări, instruia și-și îndemna tovarășii să grăbească acțiunea.

In ziua de 5 Octombrie, Comitetul Central al bolșevicilor hotărî, cu unanimitate de voturi contra unu, al lui Camenev, ca bolșevicii să părăsească Preparlamentul chiar din prima ședință a acestuia.

Tot atunci fu luată hotărîrea de a se amâna congresul regiunii de Nord pentru ziua de 10 Octombrie și să nu fie convocat în Finlanda, ci la Petrograd. Sovietul din Petrograd urma să participe neapărat la lucrările Congresului. Se hotărî, în afară de aceasta, ca la congres să fie invitat și Sovietul din Moscova. Prin această hotărîre, Comitetul Central sublinia importanța uriașă pe care el o atribuia congresului regiunii de Nord. Acest congres căpăta semnificația unei treceri generale în revistă a forțelor în ajunul începerii acțiunii. Hotărîrile lui trebuiau să servească drept model tuturor congreselor regionale ale Sovietelor. Acest congres trebuia să devină un mijloc de mobilizare a maselor în vederea pregătirii insurecției.

Pentru ca hotărîrile congresului regiunii de Nord să capete importanța unor directive, Stalin propuse ca în ziua convocării congresului regiunii de Nord, la 10 Octombrie, să se țină și o consfătuire de partid, la care să ia parte membrii Comitetului Central și militanții din Petrograd și Moscova. Propunerea lui Stalin fu primită. Se luă hotărîrea de a se renunța la convocarea congresului de partid, pentru a nu se distrage atenția dela pregătirea insurecției, încât toate forțele să fie concentrate în jurul unei singure chestiuni, aceea a insurecției.

După o zi, la 7 Octombrie, în palatul Mariinski, Preparlamentul își începu lucrările. Se adunară la ședința so-

lemnă de deschidere reprezentanţii instituţiilor din capitală şi asistară miniştri şi funcţionari superiori. La dreapta şi în centru se aşezară cadeţii. Comercianţii din Moscova, cu buzunarele doldora de bani, aşii industriei din Petrograd, moşierii din provincie, chiaburii şi proprietarii de case se adunaseră să hotărască „soarta revoluţiei". Printre ei se învârteau cu slugărnicie menşevicii şi socialiştii-revoluţionari. Şi toţi aceştia se uitau pieziş, îngrijoraţi şi supăraţi, la stânga, spre băncile pe care luaseră loc bolşevicii.

Şedinţa fu deschisă de Kerenski. In aplauzele de aprobare ale dreptei şi ale centrului, Kerenski începu, iritat, prin a se plânge că nimeni nu-l ascultă, că bolşevicii sunt stăpâni pe armată.

După Kerenski luă cuvântul „bunicuţa" ramolită a socialiştilor-revoluţionari, Breşco-Breşcovscaia. Ea bâigui despre liniştea dela începutul revoluţiei şi neliniştea care domneşte acum peste tot. Apoi rosti un discurs găunos şi bombastic socialistul-revoluţionar de dreapta Avxentiev, care fusese ales preşedinte al Sovietului Republicii Ruse. Urmară lucrările lungi şi plictisitoare de alegere a secretarilor şi a ajutorilor lor. In acest timp, „conducătorii" Preparlamentului se consfătuiau cum ar putea să-i împiedice pe bolşevici să ia cuvântul în şedinţă. Bolşevicii cereau în mod stăruitor cuvântul pentru a da citire declaraţiei lor. In sfârşit, după multe şi repetate cereri, Avxentiev dădu cuvântul reprezentantului fracţiunii bolşevice. Declaraţia bolşevicilor îi făcu pe deputaţii burghezi şi pe conciliatori să turbeze. Faptul că guvernul Kerenski era caracterizat de bolşevici ca un „guvern al trădării naţionale" îi scoase din fire. Ei făcură sgomot, împiedicându-i pe bolşevici să dea citire declaraţiei lor.

— Jos dela tribună! — strigau înfuriaţi cadeţii.

— Tăceţi! Kişkini-Burîşkini! — li se răspundea de pe băncile bolşevicilor.

Cu feţele crispate de mânie, cooperatorii, cadeţii din dumele oraşelor, înfuriaţi că fuseseră demascaţi, conciliatorii din sânul comitetelor executive, ce nu mai fuseseră de mult realese, săriră dela locurile lor şi se năpustiră cu

pumnii strânşi înspre tribună. Sub ploaia de înjurături şi de insulte proferate de cadeţi şi de defensişti, dând citire declaraţiei lor bolşevicii părăsiră sala.

— Drum bun! — strigă în urma lor un glas înfuriat şi ironic.

— Ne vom mai revedea! — răspunseră profetic bolşevicii.

Comitetul Central înfrânse rezistenţa sabotorilor. Se produsese ruptura între partid şi Preparlament, în care corniloviştii îşi pregăteau, sub aripa conciliatorilor, atacul împotriva revoluţiei. Muncitorii, ca şi masele tuturor celor ce muncesc, înţeleseră că iluziile pacifiste nu mai aveau nici un rost. Numai lupta plină de abnegaţie putea hotărî soarta revoluţiei.

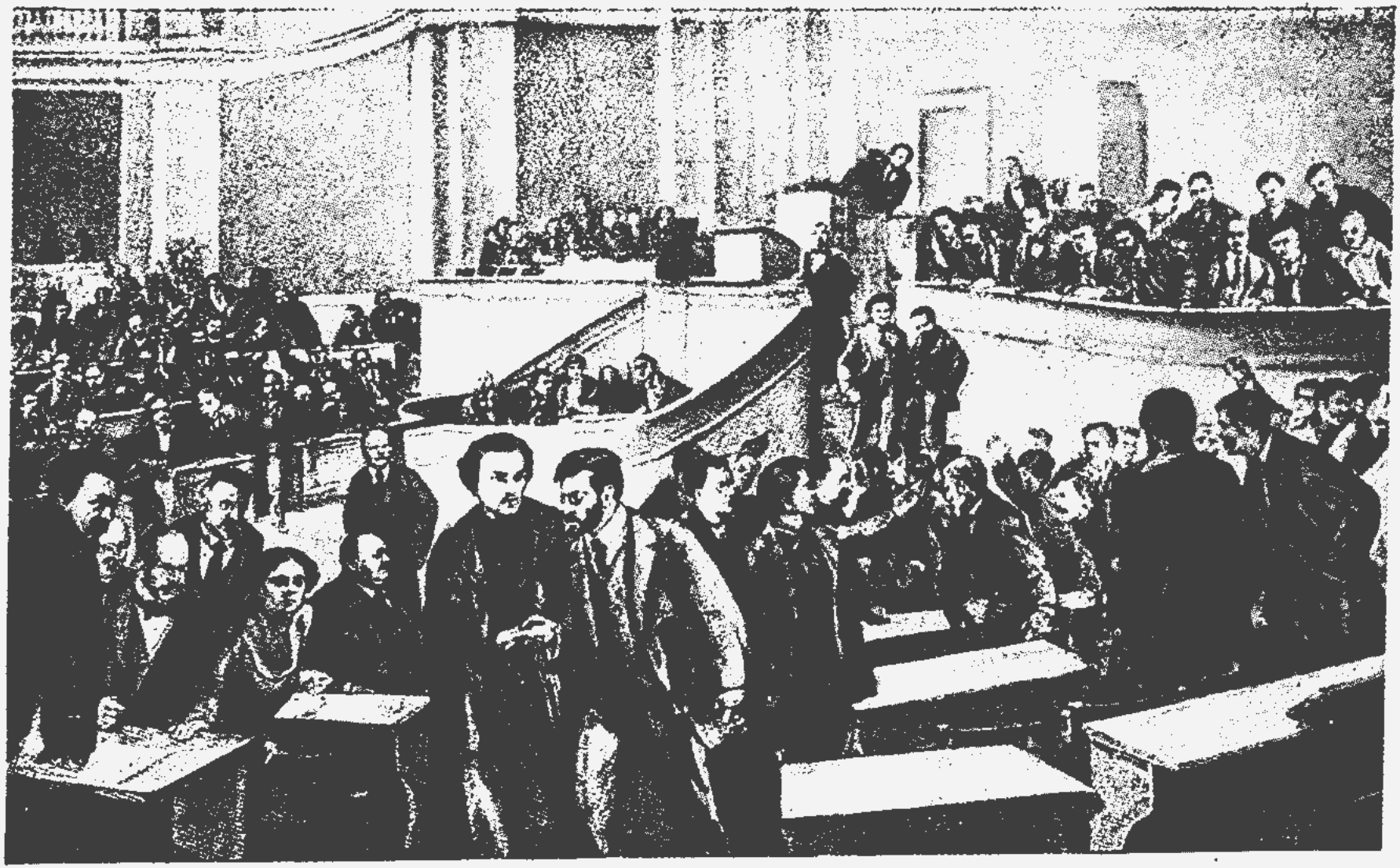
> „Primul complot al corniloviştilor a fost zădărnicit — scria Stalin după plecarea bolşevicilor din Preparlament. — Dar contrarevoluţia n'a fost înfrântă. Ea s'a retras numai, ascunzându-se în dosul guvernului Kerenski şi întărindu-se pe noi poziţii...
>
> Muncitorii şi soldaţii, ţăranii şi marinarii trebue să ştie că lupta se dă pentru *pace* şi *pâine*, pentru *pământ* şi *libertate*, împotriva capitaliştilor şi a moşierilor, împotriva speculanţilor şi a tâlharilor, împotriva trădătorilor şi a vânzătorilor poporului, împotriva tuturor celor care nu vor să dea o lovitură de graţie odată pentru totdeauna bandei corniloviste, ce se organizează.
>
> Corniloviştii îşi mobilizează forţele. Pregătiţi-vă de rezistenţă." [1])

Primind hotărîrea Comitetului Central privitoare la întoarcerea sa la Petrograd, Vladimir Ilici hotărî să călătorească cu trenul până la staţia Raivola, la graniţa finlandeză, iar de acolo să meargă din nou pe locomotiva aceluiaş mecanic Ialava, până la staţia Udelnaia.

Lenin fu din nou grimat şi travestit. In ziua de 7 Oc-

---

1) *I. V. Stalin*, „Contrarevoluţia îşi mobilizează forţele, fiţi gata de a o combate". Vezi cartea aceluiaş autor: „Calea spre Octombrie", articole şi cuvântări, Martie-Octombrie 1917, ed. 2-a rusă, Leningrad, 1925, pag. 200-201.

Bolşevicii părăsesc şedinţa Preparlamentului.

După un desen de I. Lebedev.

tombrie, la ora 2 şi 25 minute, el se urcă în tren împreună cu însoţitorul său, Rahia. Fusese convenit că ei nu vor intra în vagon, ci vor rămâne pe platformă. Vor vorbi în limba finlandeză, iar Lenin va răspunde din când în când prin monosilabele: „io" sau „ei", adică „da" sau „nu".

Vagonul era ticsit de lume. Precum se înţeleseseră, Rahia începu să vorbească în limba finlandeză. Lenin îi răspundea la nimereală: când ar fi trebuit să spună „da", el clătina din cap în sens negativ; iar când s'ar fi cuvenit să spună „nu", urma un scurt „da".

Călătoria până la Raivola trecu, cu toate acestea, fără incidente. Dându-se jos din tren, Lenin merse dealungul liniei ferate până unde încărca Ialava lemne pe locomotivă, adică la vreun kilometru şi jumătate depărtare de staţie. Vladimir Ilici se ascunse într'un tufiş, iar însoţitorul lui se sui pe locomotivă. Ialava îi şopti alarmat acestuia că doi tipi privesc atent locomotiva şi-l sfătui să se înapoieze cu Vladimir Ilici pe drumul ce ducea spre staţie, el urmând să-i ajungă din urmă. Vladimir Ilici porni dealungul liniei ferate. Până la plecarea trenului nu rămăsese decât un minut şi totuşi Ialava nu se vedea. In sfârşit, locomotiva apăru în goana mare. Ialava frână brusc. Lenin urcă pe locomotivă şi Ialava conduse lin locomotiva până la garnitură.

Noaptea, Lenin ajunse la staţia Udelnaia, o suburbie a Petrogradului. Merse de aici pe jos până în sectorul Viborg. El ceru să se vadă înainte de toate cu Stalin. Intrevederea avu loc la 8 Octombrie.

Convorbirea dură câteva ore. Stalin îl informă pe Lenin, expunându-i cum decurgea pregătirea insurecţiei. Vladimir Ilici punea cu aviditate întrebări amănunţite, interesându-se de starea de spirit din regimente şi uzine.

Consfătuirea lărgită de partid nu putu fi ţinută în ziua de 10 Octombrie; avu loc numai o şedinţă a Comitetului Central. La şedinţă asistară doisprezece membri. Pentru prima dată după evenimentele din Iulie lua Lenin parte la şedinţa Comitetului Central. Vladimir Ilici era de nerecunoscut. Işi răsese barba şi mustăţile, iar pe cap purta o

Clădirea de pe malul râului Carpova din Petrograd, în care s'a ţinut şedinţa din Octombrie 1917 a Comitetului Central al partidului bolşevic.

perucă căruntă, pe care şi-o netezea mereu cu amândouă mâinile. Cei de faţă îl felicitară pe Lenin pentru reuşita călătoriei, minunându-se de dibăcia cu care isbutise să înşele vigilenţa copoilor lui Kerenski.

După ce trecură primele clipe de entuziasm, stârnite de bucuria revederii, Vladimir Ilici, care fusese pus de Stalin în curent cu desfăşurarea evenimentelor, ceru să se ia în discuţie chestiunea principală.

Lenin nu asistase la şedinţele Comitetului Central de aproape trei luni de zile.

Membrii Comitetului Central îi comunicară ultimele informaţiuni.

Tovarăşul Sverdlov îi dădu informaţii asupra situaţiei de pe fronturile de Nord şi de Vest. Acolo domneşte, spuse el, o stare de spirit bolşevică. Garnizoana din Minsc este de partea noastră. Se pregăteşte însă ceva. Intre Marele Cartier General şi Statul Major al frontului au loc tratative misterioase. Inspre Minsc sunt îndreptate trupe căzăceşti.

Se desfăşoară o campanie de agitaţie împotriva bolşevicilor. Pe cât se pare, se fac pregătiri în vederea înconjurării şi desarmării trupelor revoluţionare.

După Sverdlov, Lenin făcu o apreciere generală a momentului.

El sublinie din nou marea importanţă pe care o avea pregătirea tehnică minuţioasă a insurecţiei, relevând insuficienţa celor realizate până atunci în această direcţie. Situaţia politică, spuse el, este pe deplin coaptă. Masele aşteaptă acţiuni. Ele sunt obosite de rezoluţii şi vorbărie. Mişcarea agrară se desvoltă deasemenea în chip favorabil pentru revoluţie. Situaţia internaţională este de aşa natură, încât iniţiativa trebue să fie luată de bolşevici.

„Din punct de vedere politic — încheie Lenin — situaţia este suficient de coaptă pentru a putea fi înfăptuită luarea puterii...

Trebue să se ia în considerare latura tehnică. Iată la ce se reduce totul." [1])

Lenin sublinie de două ori, în decursul raportului său, că situaţia politică era complect coaptă şi că discuţia nu trebuia să aibă alt obiect decât fixarea chiar a zilei insurecţiei. Vladimir Ilici propuse în mod direct să se folosească „pentru începerea acţiunilor hotărîtoare" congresul Sovietelor regiunii de Nord şi hotărîrea de luptă a garnizoanei din Minsc, în sânul căreia domnea o stare de spirit bolşevică. [2])

El era convins de necesitatea de a porni imediat la acţiune, căci orice altă „amânare ar echivala cu moartea", şi propunea să se folosească orice prilej pentru a începe acţiunea, fie la Petrograd, fie la Moscova, fie la Minsc, fie la Helsingfors. Oricare ar fi fost însă împrejurările, independent de prilejul şi de locul începerii insurecţiei, *lupta hotărîtoare trebuia să fie dată la Petrograd — centrul politic al ţării, în care se afla focarul revoluţiei.*

Pentru Lenin, aşa dar, se punea deja chestiunea fixării

1) *V. I. Lenin*, „Şedinţa Comitetului Central al P. M. S. D. R., 23 (10) Octombrie 1917", Opere, vol. XXI, pag. 326, ed. 3-a rusă.

2) Ibid., pag. 329.

termenului insurecţiei; cât priveşte însăşi problema acţiunii, ea era un lucru hotărît, atât pentru el, cât şi pentru Comitetul Central.

Lenin îşi prezentă concluziile într'o rezoluţie scurtă, ce expunea cu o extraordinară preciziune şi claritate directiva partidului:

> „Comitetul Central constată că atât situaţia internaţională a revoluţiei ruse (răscoala din flota germană, ca simptom extrem al maturizării revoluţiei socialiste mondiale în Europa întreagă; ameninţările lumii imperialiste, care au drept scop sugrumarea revoluţiei din Rusia), cât şi situaţia militară (hotărîrea neîndoelnică a burgheziei ruse şi a lui Kerenski şi Comp. de a preda nemţilor Petrogradul), cât şi faptul că partidul proletar a câştigat majoritatea în sânul Sovietelor, şi paralel cu toate acestea răscoala ţărănească şi revirimentul produs în încrederea poporului faţă de partidul nostru (alegerile dela Moscova), în sfârşit, pregătirea vădită a unei a doua lovituri corniloviste (retragerea trupelor din Petrograd, transportarea cazacilor spre Petrograd, încercuirea Minscului cu cazaci, etc.), toate acestea pun la ordinea zilei insurecţia armată.
>
> Constatând astfel că insurecţia armată este inevitabilă şi complect coaptă, Comitetul Central invită toate organizaţiile de partid să aibă drept călăuză acest fapt, examinând şi soluţionând din acest punct de vedere toate chestiunile practice (congresul Sovietelor din regiunea de Nord, retragerea trupelor din Petrograd, acţiunile dela Moscova şi dela Minsc, etc.)." [1])

Rezoluţia lui Lenin fu adoptată cu zece voturi contra două. In urma propunerii lui Dzerjinski, se hotărî „să se organizeze, în vederea conducerii politice în viitorul imediat,

---

1) Ibid., pag. 330.

un Birou Politic, format din membri ai Comitetului Central".

In şedinţa Comitetului Central s'au rostit cuvântări împotriva părerilor lui Lenin numai de către doi membri: Camenev şi Zinoviev. Fiind în desacord cu Lenin, ambii au ridicat o întreagă serie de obiecţiuni. Situaţia internaţională, încercau ei să demonstreze, nu ne este favorabilă. Proletariatul nu ne va da sprijin activ. Germanii se vor înţelege uşor cu inamicii lor şi se vor năpusti asupra revoluţiei. Majoritatea ţării nu e cu noi; de partea noastră sunt doar muncitorii şi o parte din soldaţi; cât priveşte restul, rămâne un mare semn de întrebare. Ar fi mai bine să luăm o atitudine *defensivă,* declarară Zinoviev şi Camenev. Burghezia se va teme să nu convoace Adunarea Constituantă. Iar noi vom avea acolo o treime din locuri. Mica burghezie înclină spre bolşevici. Impreună cu socialiştii-revoluţionari de „stânga", vom constitui în sânul Adunării Constituante blocul guvernamental, care va realiza astfel politica noastră.

Camenev şi Zinoviev aruncau la o parte toate învăţămintele pe care le căpătase proletariatul rus, cu preţul unor grele suferinţe, în decursul luptei sale împotriva ţarismului şi a burgheziei.

Lenin insistase cu stăruinţă, în cursul neîntreruptelor bătălii date împotriva oportuniştilor, că simpla recunoaştere a luptei de clasă nu este suficientă. Nici burghezia nu neagă, de altfel, lupta de clasă. Insă numai cel ce împinge lupta de clasă până la dictatura proletariatului este un adevărat marxist. Bolşevismul s'a desvoltat, s'a întărit şi s'a oţelit tocmai datorită luptei duse de el pentru cauza dictaturii proletariatului.

In ajunul zilei grele, hotărîtoare, care încheia o întreagă etapă istorică a luptei partidului bolşevic, Camenev şi Zinoviev au adoptat poziţia trădătoare a menşevicilor, poziţia lui Kautski, aceea a trecerii paşnice la socialism pe cale parlamentară, prin intermediul Adunării Constituante. De fapt, Zinoviev şi Camenev luară cu îndârjire apărarea capitalismului.

Ca şi toţi ceilalţi trădători, ei vedeau în tabăra duşmanului o forţă viguroasă, ei vedeau tărie în rândurile inamicului.

Duşmanul — afirmau Zinoviev şi Camenev — are formaţiuni militare bine închegate, tunuri şi cazaci, şi detaşamente de şoc, şi armată... Pe când noi n'avem „nici măcar o stare de spirit favorabilă în uzine şi căzărmi". Cât e de adevărat că fricosul se teme până şi de umbra lui!

Comitetul Central al bolşevicilor respinse cu hotărîre tezele apărătorilor capitalismului. Nimeni nu-i susţinu pe capitulanţi. Rezoluţia lui Lenin deveni un îndreptar pentru întregul partid bolşevic.

Şedinţa Comitetului Central luă sfârşit noaptea târziu. Afară bura. Ici, colo licărea în întuneric câte un felinar. Tovarăşul Dzerjinski îşi desbrăcă impermeabilul şi-l aruncă pe umerii lui Vladimir Ilici. Lenin începu să protesteze, Dzerjinski însă insistă:

— Fără obiecţiuni! Vă rog să îmbrăcaţi impermeabilul; nu vă las altfel.

Era departe până acasă. Lenin consimţi să înopteze în locuinţa unui muncitor din apropiere, care ocupa o cămăruţă pe strada Pevcescaia. Acum, în acel loc se înalţă atelierele uzinei „Electropribor".

I se oferi lui Lenin patul; el refuză însă categoric şi se culcă pe podea, punându-şi căpătâi nişte cărţi.

4

CONGRESUL SOVIETELOR DIN REGIUNEA DE NORD

In ziua de 10 Octombrie, în timp ce se ţinea şedinţa Comitetului Central al bolşevicilor, începură să se adune la Smolnîi delegaţii congresului Sovietelor din regiunea de Nord. Sverdlov îi preveni pe organizatorii şi conducătorii congresului că deschiderea acestuia trebue să fie amânată

pentru ziua de 11 Octombrie. In seara zilei de 10 Octombrie avu loc numai o consfătuire prealabilă a delegaţilor congresului. Se alese comisiunea de validare a mandatelor şi se confirmă ordinea de zi.

La congres sosiră reprezentanţi ai oraşelor Petrograd, Moscova, Novgorod, Staraia Russa, Borovici, Reval, Turiev, Arhanghelsc, Volmar, Kronstadt, Gatcina, Ţarscoe-Selo, Ciudovo, Sestrorec, Schlüsselburg, Vîborg, Helsingfors, Narva, Abo şi Gotca. Nu trimiseseră delegaţi oraşele Petrozavodsc, Tihvin, Pavlovsc, Venden şi Pscov.

Se adunaseră în total 94 de delegaţi: 51 bolşevici, 24 socialişti-revoluţionari „de stânga", 4 socialişti-revoluţionari maximalişti, un menşevic internaţionalist, 10 socialişti-revoluţionari de dreapta şi 4 menşevici defensişti.

Lenin atribuia congresului o importanţă deosebită. El adresă încă din ziua de 8 Octombrie, în mod special, o scrisoare „tovarăşilor bolşevici, participanţi la congresul regional al Sovietelor din regiunea de Nord". In această scrisoare, Vladimir Ilici spunea pe faţă că congresul Sovietelor din regiunea de Nord trebue să fie gata pentru a prelua puterea în mâinile sale, pentru a începe insurecţia.

> „Nu ne este îngăduit să aşteptăm congresul Sovietelor din întreaga Rusie, pe care Comitetul Executiv Central îl poate amâna şi până în Noembrie, nu ne e îngăduit să tărăgănim lucrurile, dând prin aceasta posibilitate lui Kerenski să apropie de capitală şi mai multe trupe corniloviste".(1)

Lucrurile nu mai puteau fi tărăgănate. Sosise momentul de a acţiona energic...

Şi Lenin nu ostenea să tot repete argumentele sale în favoarea insurecţiei. Nu de noi rezoluţii era nevoie.

> „Este nevoie, scria Vladimir Ilici, să se înfăptuiască insurecţia, a cărei soartă poate şi trebue să fie hotărîtă la Petrograd, Moscova, Hel-

1) *V. I. Lenin*, Scrisoare adresată tovarăşilor bolşevici cari participă la congresul Sovietelor din regiunea de Nord. Opere, vol. XXI, pag. 324, ed. rusă.

> singfors, Kronstadt, Viborg şi Reval. Lângă *Petrograd* şi în Petrograd — iată unde poate şi trebue să fie această insurecţie hotărîtă şi înfăptuită cât se poate mai serios, în mod cât se poate mai bine pregătit, cât se poate mai repede şi cât se poate mai energic". [1])

Cu acest prilej, Lenin schiţă pe scurt şi planul insurecţiei. El propuse următoarele: să fie pornite spre Petrograd regimente din cele mai apropiate garnizoane, să fie chemată flota din Kronstadt, Helsingfors, Reval, să fie sdrobite unităţile corniloviste, să fie ridicate la luptă ambele capitale şi să fie doborît guvernul Kerenski; să fie creată noua putere proprie de stat, să se propună imediat pacea, statelor beligerante, şi să se dea pământ ţăranilor.

Conducătorul revoluţiei schiţă şi lozinca insurecţiei:

> „Kerenski a adus din nou trupe corniloviste lângă Petrograd pentru a zădărnici preluarea puterii de către Soviete, pentru a zădărnici propunerea de pace pe care urmează s'o facă imediat această putere, pentru a zădărnici predarea imediată a întregului pământ ţăranilor, pentru a preda armatelor germane Petrogradul, urmând ca el însuşi, Kerenski, să fugă la Moscova! Iată lozinca insurecţiei, lozinca pe care trebue s'o răspândim noi în cât mai largă măsură şi care va avea un enorm succes". [2])

Scrisoarea lui Lenin fu luată în discuţie în sânul fracţiunii bolşevice a congresului. Fracţiunea se întruni în dimineaţa zilei de 11 Octombrie, adică după şedinţa hotărîtoare a Comitetului Central. Consfătuirea avu loc la Smolnîi, în spaţioasa cameră Nr. 18, în care îşi ţineau de obiceiu şedinţele bolşevicii.

Se făcu, în numele Comitetului Central, un raport asupra directivelor adoptate. Evitând să rostească cuvântul „insurecţie", raportorul afirmă că trecuse vremea discuţii-

1) Ibid., pag. 324.
2) Ibid., pag. 325.

lor generale pe tema trecerii puterii în mâinile Sovietelor şi că acum trebue pusă în mod concret chestiunea: când trebue pornită acţiunea şi cu ce prilej? Se prea poate ca congresul să trebuiască să fie formaţia organizatorică ce va începe acţiunea.

Tovarăşul Sverdlov aduse la cunoştinţa conducătorilor congresului hotărîrea luată de Comitetul Central. Despre această hotărîre mai ştiau mulţi alţi delegaţi bolşevici, iar raportul îi făcu să se găsească direct în faţa problemei insurecţiei. Simţiră cu toţii cât de apropiat devenise momentul hotărîtor. Işi întorceau cu toţii involuntar capul la fiece sgomot, de parcă ar fi aşteptat să se deschidă uşa şi să răsune chemarea la luptă.

In seara aceluiaş 11 Octombrie, Congresul începu să-şi ţină şedinţele.

Discursuri înflăcărate, emoţionante răsună dela tribună. Delegatul Sovietului din Petrograd vorbeşte, de primejdia ce ameninţă Petrogradul. El arată că Guvernul Provizoriu se pregăteşte să îndepărteze din oraş două treimi din garnizoana Petrogradului.

— Este în joc soarta Petrogradului! — exclamă el.

După el apare la tribună un marinar din Flota Mării Baltice:

— Trădarea revoluţiei! — iată ce înseamnă îndepărtarea garnizoanei din Petrograd.

Marinarul se adresează congresului cu următoarele cuvinte:

— Flota Mării Baltice vă spune: rămâneţi şi apăraţi interesele revoluţiei! Rămâneţi pentru a fi strajă revoluţiei!

Un tunet de aplauze furtunoase acoperă cuvintele marinarului. Congresul trimite salutul său flotei Mării Baltice.

Delegatul Moscovei declară că garnizoana şi proletariatul din Moscova nu vor rămâne în clipe de primejdie spectatori pasivi ai evenimentelor.

— In Finlanda, Sovietele au şi devenit organe ale puterii revoluţionare, — comunică delegatul Comitetului regional finlandez. Comitetul regional controlează activitatea

funcţionarilor guvernului. In Finlanda niciun ordin al Guvernului Provizoriu nu este executat, dacă nu este iscălit de comisarul comitetului regional.

Unul după altul se suie la tribună delegaţii diferitelor localităţi. Congresul este salutat de către delegaţii Sovietelor din gubernia Petrograd, ai Sovietului din Helsingfors, din Kronstadt. Toţi aceştia sunt unanimi în a spune că trebue să fie convocat cât mai repede congresul al doilea al Sovietelor.

Pe neaşteptate, în atmosfera de luptă a congresului răsună o notă nouă. La tribună apare menşevicul Muhanov, pentru a face o declaraţie la ordinea zilei:

Dintr'o serie de consideraţii, fracţiunea menşevică trebue să părăsească congresul.

Această declaraţie nu produse nicio impresie asupra delegaţilor. Ei se descotorosiră de Muhanov, ca de o muscă sâcâitoare. Cu calm, congresul fixează discutarea acestei declaraţii pentru şedinţa următoare. Uitându-se buimăcit în jurul său, nefericitul orator al menşevicilor părăsi tribuna. In locul lui apăru soldatul bolşevic Golovov. El fusese trimis la congres de garnizoana din Viborg.

— La Viborg puterea este acum în mâinile Sovietului. Sovietul a pus stăpânire pe oficiul telegrafic; comandantul corpului de armată şi comandantul fortăreţei au fost înlocuiţi.

După spusele delegatului Riabcinski, acelaş spirit de luptă domneşte şi la Reval.

Conciliatorii însă nu se potoliră. In numele delegaţiei din Novgorod, menşevicul Abramovici face o declaraţie la ordinea zilei. Delegaţia lor, comunica el, a primit din partea Comitetului Executiv al organizaţiilor armatelor de pe frontul de Nord o telegramă prin care i se propune să părăsească congresul. Membrii delegaţiei din Novgorod nu doresc însă să părăsească congresul. Intr'adevăr, Krîlov, delegatul oraşului Borovici, din gubernia Novgorod, îi răspunde vehement lui Abramovici că el refuză să se supună cererii Comitetului Executiv al tutüror armatelor de pe

frontul de Nord, comitet format din conciliatori, şi dă congresului următoarea asigurare:

— Garnizoana Borovici va susţine cu toată forţa sa cererile congresului regiunii de Nord.

Şi din nou se perindă în faţa congresului soldaţi, marinari şi muncitori. Mulţi dintre ei—delegaţi de pe front—sosiseră pe ascuns la congres, învingând numeroasele piedici ale comandamentului. Asistau la congres reprezentanţi ai „locuitorilor tranşeelor" de pe fronturile de Vest, de Sud-Vest şi de pe frontul român. Cu toţii se grăbiră să-şi alăture glasul lor întru susţinerea cererii soldaţilor şi marinarilor din regiunea de Nord:

— Toată puterea în mâinile Sovietelor!

In numele garnizoanei din Petrograd răspunse delegatul regimentului Volinski.

— Cât timp se află la putere guvernul actual, regimentul nu va părăsi Petrogradul. Şi dacă el va fi nevoit să plece, va lua cu sine şi Guvernul Provizoriu, termină oratorul în aprobarea şi râsul tuturor.

Cererile soldaţilor şi muncitorilor sunt pe de-a'ntregul împărtăşite şi de delegaţii organizaţiilor ţărăneşti, prezenţi la congres. Reprezentantul Comitetului Executiv al Sovietului din Petrograd al deputaţilor ţăranilor stărui ca puterea să fie preluată imediat de către Soviete. Cererea delegaţilor din Petrograd fu susţinută şi de un ţăran delegat al guberniei Herson. Reprezentantul comitetului agrar din gubernia Herson arătă congresului situaţia grea a ţărănimii hersoniene, declarând că satele n'au încredere în Guvernul Provizoriu. Ţăranii nu vor mai da niciun grăunte, declară el, până când Sovietele nu vor lua puterea în mâinile lor.

Astfel se termină prima zi a congresului. Ea vădise cât se poate de clar ce stare de spirit revoluţionară, combativă domnea în sânul flotei, în garnizoanele şi în uzinele din regiunea de Nord, cari erau în întregime de partea bolşevicilor. Acest lucru trebuiră să-l recunoască, scrâşnind din dinţi, chiar şi contrarevoluţionarii şi conciliatorii. Comentând des-

chiderea congresului Sovietului din regiunea de Nord, ziarele burgheze, ca de pildă „Den" („Ziua") şi „Utro Rossii" („Dimineaţa Rusiei"), fură nevoite să noteze că victoria aparţinea bolşevicilor.

Starea de spirit combativă a congresului îi înspăimântă pe conciliatori. A doua zi, dimineaţa, toate ziarele conciliatorilor publicară hotărîrea biroului Comitetului Executiv Central, prin care se contestă congresului orice „competenţă". Până în acea clipă, Comitetul Executiv Central, compus din socialişti-revoluţionari şi menşevici, nu se opusese convocării congresului. Imediat ce se vădise însă compoziţia bolşevică şi starea de spirit pe deplin revoluţionară a acestuia, conciliatorii începură să protesteze. Comitetul Executiv Central declară că el nu poate considera congresul decât ca o consfătuire particulară. El motiva această afirmaţie prin faptul că Sovietul din Helsingfors convocase congresul „fără nici un fel de drept", că la Congres asista un reprezentant al Sovietului din Moscova, pe când câteva Soviete din regiunea de Nord nu erau deloc reprezentate, şi că, în sfârşit, Comitetul Executiv Central n'avusese cunoştinţă de convocarea congresului.

In dimineaţa zilei de 12 Octombrie conciliatorii veniră în sala de şedinţe a congresului cu feţele strălucitoare de bucurie şi însufleţire. Ei îşi frecau mâinile de mulţumire, se adunau în grupuri, şopteau prin colţuri, răsfoind triumfători gazetele proaspete, în cari era publicată hotărîrea Comitetului Executiv Central cu privire la incompetenţa congresului. La tribună încep să se arate menşevicii. Primul ia cuvântul Bogdanov. El declară că menşevicii aderă la hotărîrea Comitetului Executiv Central şi că refuză să participe ulterior la lucrările Congresului. Ei rămân la congres numai „cu scop informativ".

Declaraţia fracţiunii menşevice fu foarte rău primită de delegaţi. Din sală se auziră voci nerăbdătoare: „Să trecem mai repede la chestiunile de fond!".

Chiar şi socialiştilor-revoluţionari de dreapta le fu teamă să-i susţină făţiş pe menşevici.

In urma propunerii fracţiunii bolşevice, congresul adoptă o rezoluţie ce demasca atitudinea trădătoare a Comitetului Central.

Congresul trecu la discutarea situaţiei generale.

Propunerea făcută cu hotărîre de bolşevici, ca puterea să fie imediat predată Sovietelor, îi sperie pe socialiştii-revoluţionari „de stânga".

— Bolşevicii renunţă la soluţionarea chestiunii puterii pe cale parlamentară, vrând să treacă această chestiune în competenţa străzii, se plânse cu laşitate Colegaev.

Leaderul socialiştilor-revoluţionari „de stânga" fu combătut de un membru de rând al propriului său partid, marinarul Şişcov din Kronstadt. Acesta declară că bolşevicii şi socialiştii-revoluţionari „de stânga" trebue să lupte împreună în vederea preluării puterii. Reprezentantul Corpului XXXIII de armată transmise congresului mandatul imperativ al soldaţilor acestui corp. Mandatul conţinea declaraţia că soldaţii aşteaptă încheierea imediată a păcii, confiscarea pământurilor particulare, impunerea necruţătoare a marilor capitaluri şi a marilor averi, confiscarea profiturilor de război.

Congresul adoptă următoarea rezoluţie:

> „Guvernarea coaliţiei a desorganizat, a extenuat şi a chinuit ţara. Aşa-zisa Consfătuire Democratică s'a terminat printr'un faliment ruşinos. Politica nefastă şi trădătoare de conciliere cu burghezia este respinsă cu indignare de către muncitorii, soldaţii şi ţăranii conştienţi... In momentul de faţă, numai acţiunea hotărîtă şi unanimă a tuturor Sovietelor poate salva ţara şi revoluţia, poate soluţiona problema puterii centrale. Congresul adresează apelul său tuturor Sovietelor regiunii, îndemnându-le să treacă la acţiuni energice".

Intr'un raport amănunţit asupra situaţiei militare şi politice, reprezentantul bolşevicilor înfăţişă delegaţilor — marinari, soldaţi şi muncitori—planurile lui Lenin şi făcu cunoscută hotărîrea Comitetului Central al bolşevicilor cu pri-

vire la insurecţia armată. Fără a întrebuinţa cuvântul „insurecţie", el arătă, în condiţiunile implicate de legalitatea congresului, că Guvernul Provizoriu trebue să fie înlăturat, iar puterea luată de către Soviete.

Reprezentantul bolşevicilor din Capitală comunică congresului că în Petrograd s'a creat Comitetul Militar Revoluţionar, în mâinile căruia urmează să fie concentrate toate forţele armate. Ca răspuns la această comunicare, reprezentantul fracţiunii socialiştilor-revoluţionari „de stânga" declară că aceştia aderă la propunerea de a crea comitete militare revoluţionare ale soldaţilor.

Congresul adresă un apel garnizoanelor din regiunea de Nord, îndemnându-le să ia toate măsurile necesare pentru a-şi spori şi întări capacitatea de luptă. Congresul invită Sovietele locale să creeze, după pilda Sovietului din Petrograd, comitete militare revoluţionare în vederea apărării militare a revoluţiei.

Congresul acordă o atenţiune deosebită chestiunii agrare.

El adresă un apel ţăranilor, îndemnându-i să susţină lupta pentru cucerirea puterii:

> „Ţărănimea trebue să ştie că fiii ei cari se află în tranşee, cazărmi şi pe vasele marinei de războiu, că muncitorii din fabrici şi uzine sunt de partea ei, şi că se apropie clipa bătăliei hotărîtoare, când muncitorii, soldaţii şi marinarii revoluţionari se vor ridica la lupta pentru pământ, libertate şi o pace dreaptă. Ei vor înscăuna puterea muncitorească-ţărănească a Sovietelor de deputaţi ai ţăranilor, muncitorilor şi soldaţilor".

In urma propunerii bolşevicilor, se luă hotărîrea de a se organiza Comitetul regiunii de Nord, care trebuia să asigure convocarea Congresului general al Sovietelor din Rusia, concentrând în jurul său activitatea tuturor Sovietelor regiunii.

In comitetul regional au fost alese 17 persoane — 11 bolşevici şi 6 socialişti-revoluţionari „de stânga".

Inainte de închiderea congresului se înfăţişară în sală,

numeroase delegaţii. Tribuna fu înconjurată de un zid de baionete. Reprezentanţii infanteriştilor letoni salutară congresul.

— Incă din prima zi a revoluţiei, spuseră ei, letonii au lansat lozinca: „Toată puterea în mâinile Sovietelor!" Şi acum, când Petrogradul revoluţionar se pregăteşte să înfăptuiască această lozincă, infanteriştii letoni, 40.000 de baionete, sunt gata să dea tot sprijinul lor.

După letoni, se apropiară de tribună delegaţii uzinei Obuhov.

— Uzina noastră îi susţine în întregime pe bolşevici, declarară muncitorii cu însufleţire.

Din declaraţiile tuturor acestor delegaţii se desprindea un singur gând, o singură hotărîre neînduplecată: aceea de a porni la luptă pe viaţă şi pe moarte. Şi letonii, şi marinarii, şi muncitorii din Petrograd preconizau insurecţia.

Sutele de persoane cari umpluseră sala festivă din Smolnîi întâmpinară cuvintele delegaţilor cu aplauze furtunoase, cu tunete de urale şi intonând „Internaţionala".

Comitetul Executiv Central, compus din conciliatori, încercă să discrediteze congresul Sovietelor regiunii de Nord. El declară că hotărîrile congresului provoacă desorganizare

Conciliatorii înţelegeau că apelul pe care congresul Sovietelor regiunii de Nord îl adresa în mod direct comitetelor de regimente, soldaţilor, marinarilor, muncitorilor şi ţăranilor, îndemnându-i pe aceştia să preia în mâinile lor alegerile pentru al II-lea Congres general al Sovietelor din Rusia, constituia o lovitură indirectă împotriva Comitetului Executiv Central. Şi conciliatorii se temeau de acest lucru mai mult ca de orice.

In timp ce congresul Sovietelor regiunii de Nord îşi desfăşura lucrările, în organul Comitetului Executiv Central, compus din socialişti-revoluţionari şi menşevici, apăru un articol „Criza organizaţiei sovietice". Autorul acestui articol scria, în numele întregii redacţii:

„Sovietele au fost minunate organizaţii de luptă împotriva vechiului regim. Ele nu sunt însă deloc

în stare să-şi asume sarcina făuririi noului regim: lipsesc specialiştii, lipseşte deprinderea şi priceperea de a conduce treburile şi, în sfârşit, lipseşte însăşi organizarea".

Inspăimântaţi de succesele bolşevicilor, socialiştii-revoluţionari şi menşevicii încercau să dovedească maselor că, în calitatea lor de formă de organizare a puterii, Sovietele nu sunt deloc potrivite pentru a înfăptui guvernarea ţării.

„Noi am construit Sovietele de deputaţi ca pe nişte barăci provizorii, în interiorul cărora îşi putea găsi adăpost întreaga democraţie, — scria acelaş autor. Acum însă, în locul barăcilor e în curs de construcţie clădirea permanentă de piatră a noii orânduiri. Şi firește că, pe măsură ce se termină de clădit etaj după etaj, oamenii se mută treptat din barăci în încăperi mai confortabile".

Presimţind venirea vijeliei revoluţionare, conciliatorii se sbăteau zăpăciţi, gemeau. Cuprinşi de panică, ei divulgară, în spaima lor, sensul de clasă al politicii de conciliere, care tindea să reţină masele dela acţiuni revoluţionare, făcând uz de firma Sovietelor până când burghezia va fi strâns mai tare hăţurile în mâinile ei, devenind astfel stăpână pe situaţia din ţară.

Devotamentul lacheilor burgheziei fu imediat apreciat în salonul patronilor. „Russcaia Volia" („Voinţa Rusiei"), organul de frunte al contrarevoluţiei, scrise cu satisfacţie, referindu-se la articolul publicat în ziarul „Izvestia":

„Cu puţin timp în urmă... se putea vorbi... despre Soviete numai pe tonul cel mai respectuos. Critica organizaţiilor sovietice era socotită a fi o manifestare făţiş contrarevoluţionară. Şi iată că a sosit, în sfârşit, ziua, în care vorbeşte despre moartea Sovietelor nu presa „contrarevoluţionară", şi nu cea „burgheză", ci în mod direct şi deschis organul Comitetului Executiv Central al Sovietelor".

Conciliatorii „socialişti" şi burghezia contrarevoluţionară

încarnată începură să vorbească una şi aceeaşi limbă. Divulgările făcute de lacheii înspăimântaţi într'un acces de panică, corespundeau întru totul planurilor stăpânilor lor contrarevoluţionari. Organizând o nouă campanie împotriva muncitorilor şi ţăranilor, burghezia cerea în primul rând dizolvarea Sovietelor.

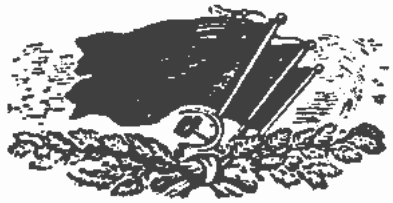
Contrarevoluţia îşi dădea perfect de bine seama ce importanţă enormă aveau hotărîrile luate la congres.

> „Starea de spirit de stânga, bolşevică, ce a domnit în sânul congresului regional al Sovietelor deputaţilor muncitorilor şi soldaţilor, care s'a terminat ieri — scria chiar a doua zi după congres ziarul moscovit „Utro Rossii" — sugerează presupuneri dintre cele mai alarmante".

Ziarul „Den" anunţa că lozincile lansate de congresul Sovietelor regiunii de Nord „găsesc răsunet în provincie, şi încă unul fără echivoc".

Congresul exercită o influenţă mobilizatoare nu numai în regiunea de Nord, dar şi mult în afara cuprinsului ei. Imediat după terminarea congresului, participanţii acestuia plecară în localităţile lor. Ei popularizară pretutindeni hotărîrile congresului, verificând şi mobilizând forţele revoluţiei.

Congresul Sovietelor regiunii de Nord fu urmat de un şir întreg de congrese ale Sovietelor din alte regiuni şi raioane. Toate aceste congrese au fost însufleţite de hotărîrea de a porni la luptă pentru înscăunarea puterii Sovietelor.

Capitolul II

ORGANIZAREA ASALTULUI

I

CUCERIREA MAJORITĂŢII ŢĂRII

ÎN AJUNUL evenimentelor din Octombrie, Lenin subliniase mereu în articolele şi în scrisorile sale că *soarta politică a poporului,* soarta întregii ţări, va fi hotărîtă înainte de toate de victoria revoluţiei la Petrograd şi Moscova. Insurecţia armată la Petrograd şi Moscova va determina în bună măsură desnodământul luptei în întreaga ţară.

Precizând însă locul în care trebuia să fie dată *lovitura principală,* în care urma să se hotărască în fond succesul revoluţiei, în care trebuiau înainte de toate să fie concentrate forţele de asalt şi să se creeze o superioritate hotărîtoare pentru forţele noastre, partidul bolşevic, în frunte cu Lenin şi Stalin, n'a pornit nicio clipă dela premiza că ţara întreagă va păşi dela sine, în virtutea inerţiei, în urma oraşelor Petrograd şi Moscova, ce vor fi instaurat puterea

Sovietelor. In toată ţara era în curs mobilizarea forţelor. Şi însăşi concluzia pe care o trăsese Lenin, că insurecţia ajunsese în faza de maturizare, se întemeia în întregime pe analiza raportului de forţe dintre clase nu numai în centrul ţării, ci şi pe întreg întinsul ei.

„Majoritatea *ţării* e cu noi..." [1]), scrisese Lenin în istoricul său articol „Maturizarea crizei".

Cucerirea majorităţii populaţiei de către bolşevici deveni un fapt evident după rebeliunea lui Cornilov.

Hotărîrea luată de Comitetul Central al partidului bolşevic cu privire la insurecţia armată, fusese începutul unei noi perioade, perioada a treia a istoriei pregătirii Marii Revoluţii Socialiste din Octombrie.

Prima perioadă (Martie-Aprilie 1917) a fost caracterizată de Stalin ca perioada noii orientări a partidului.

Perioada a doua (Mai-August 1917) — ca perioada mobilizării revoluţionare a maselor.

Perioada a treia (Septembrie-Octombrie 1917) — ca perioada organizării asaltului.

„Trăsătura caracteristică a acestei perioade, — a scris Stalin despre perioada organizării asaltului, — trebue s'o vedem în desvoltarea rapidă a crizei, în complecta zăpăceală a cercurilor conducătoare, în izolarea socialiştilor-revoluţionari şi a menşevicilor, şi în trecerea în masă a elementelor şovăelnice de partea bolşevicilor" [2]).

După cucerirea majorităţii în sânul Sovietelor din Petrograd şi Moscova, bolşevicii cuceriră majoritatea în aproape toate Sovietele din marile centre industriale ale ţării: Ecaterinburg şi Minsc, Rostov şi Saratov, Kiev şi Harcov, Taganrog şi Samara, Ţariţîn şi Vladimir, fără a mai vorbi de Lugansc şi Ivanovo-Voznesensc, unde Sovietele deveniseră bolşevice puţin timp după revoluţia burghezo-democratică din Februarie. Alegerile generale pen-

1) *V. I. Lenin*, „Maturizarea crizei", Opere, vol. XXI, pag. 240.

2) *I. V. Stalin*, „Troţkism sau leninism?" Cuvântare ţinută la 19 Noembrie 1924, la plenara fracţiunii C. G. S. U. Vezi cartea aceluiaş autor: „In jurul opoziţiei", articole şi cuvântări, 1921—1927, Moscova.

tru Adunarea Constituantă, cari au avut loc în marile centre şi în regiunile industriale după Revoluţia din Octombrie, dar cari au oglindit raportul de forţe ce se conturase în preajma Revoluţiei Socialiste din Octombrie, au arătat cât de mult crescuse în ţară influenţa bolşevicilor.

La Ivanovo-Voznesensc bolşevicii obţinură 17.166 de voturi (64%), menşevicii — 679 de voturi (2,6%), socialiştii-revoluţionari — 3.389 de voturi (12,7%). La Kineşma bolşevicii obţinură 3.567 de voturi, socialiştii-revoluţionari — 858 de voturi, menşevicii—815 de voturi. In judeţul Vladimir, din gubernia Vladimir, centru de mari întreprinderi textile, bolşevicii obţinură 71% din totalul voturilor (peste 36.000 de alegători au votat pentru bolşevici şi numai 745 pentru menşevici, iar socialiştii-revoluţionari obţinură 11.600 de voturi). In judeţul Şuia, al aceleiaşi gubernii, bolşevicii obţinură 63,5% din totalul voturilor, socialiştii-revoluţionari — 22% şi menşevicii — 2%. La Ecaterinburg lista bolşevicilor obţinu 11.827 voturi, a socialiştilor-revoluţionari—4.293 voturi, a menşevicilor — 567 voturi.

Sunt interesante cifrele rezultate la uzina Aşa-Balaşov din Ural. Bolşevicii obţinură 1.829 de voturi, socialiştii-revoluţionari — 134 de voturi, celelalte partide — 20 de voturi. In plasa Miniar, din gubernia Ufa (Uzinele Miniar), au votat pentru bolşevici 2.232 de alegători, pe când socialiştii-revoluţionari au obţinut 116 voturi, iar restul partidelor 28 de voturi. In oraşul Minsc bolşevicii au obţinut 63% din totalul voturilor, socialiştii-revoluţionari 19%, menşevicii 1,8%.

Din aceste cifre rezultă în mod clar falimentul complect al menşevicilor, cari pierduseră orice influenţă asupra maselor, şi în primul rând în marile centre proletare. Victoria obţinută de bolşevici în sânul Sovietelor din marile oraşe trebuia să fie consolidată în toată ţara. In acest scop, bolşevicii lansară lozinca convocării congresului al II-lea al Sovietelor. Lupta dată pentru convocarea la timp a congresului al II-lea al Sovietelor, cu scopul de a asigura dirigui-rea bolşevică a acestuia, deveni totodată şi una din cele mai

importante forme de organizare a asaltului în provincie.

La începutul lunii Octombrie, Comitetul Central al partidului bolșevic trimise tuturor organizațiilor din întreaga țară o scrisoare iscălită de I. M. Sverdlov, prin care se anunța convocarea congresului extraordinar al partidului pentru ziua de 17 Octombrie și a Congresului general al Sovietelor din Rusia pentru ziua de 20 Octombrie. Comitetul Central al partidului recomanda ca, pe cât va fi posibil, atât mandatele pentru congresul partidului cât și cele pentru congresul Sovietelor să fie date unora și aceloraşi persoane, să fie făcute noi alegeri ale Sovietelor, să fie convocate congrese județene și regionale ale Sovietelor, să fie votate rezoluții prin cari să se ceară imediata convocare a congresului Sovietelor, iar aceste rezoluții să fie transmise centrului pe cale telegrafică. La 30 Septembrie, ziarul „Rabocii Puti" publică articolul de fond: „In ajunul congresului Sovietelor", articol semnat de Comitetul Central al P. M. S. D. R. (b). Acest articol de fond chema la luptă împotriva conciliatorilor, cari încercau să zădărnicească convocarea congresului.

> „Fiți vigilenți, tovarăși! — se adresa Comitetul Central militanților organizațiilor de bază ale partidului... Nu vă puneți speranța în nimeni afară de voi înșivă. Nu pierdeți nicio clipă, pregătiți-vă pentru congresul Sovietelor, convocați congrese regionale, străduiți-vă să obțineți ca la congres să fie trimiși adversarii conciliatorilor, nu cedați nicio palmă din pozițiile cucerite de Soviete în localitățile voastre!"

Ca încheiere, Comitetul Central își îndemna militanții să se ferească de acțiuni pretimpurii, cerându-le de fapt să aștepte semnalul dat de centru:

> *„Nu vom porni la luptă atunci când le convine dușmanilor noștri. Nu întreprindeți acțiuni parțiale!".*

După ce Congresul Sovietelor regiunii de Nord își începu lucrările, campania pentru convocarea congreselor regio-

nale ale Sovietelor se desfăşură pe o scară deosebit de largă. Avură loc congrese regionale în următoarele centre importante ale ţării:

DENUMIREA CONGRESULUI	Data convocării	Locul unde s'a ţinut congresul
1. Congresul Sovietelor din regiunea de Nord	11 Octombrie	Petrograd
2. Congresul Sovietelor din districtul Ecaterinburg	13 Octombrie	Ecaterinburg
3. Congresul Sovietelor din gubernia Vladimir	16 Octombrie	Vladimir
4. Congresul regional al Sovietelor din regiunea Volgii	16 Octombrie	Saratov
5. Congresul regional al Sovietelor din Minsc	16 Octombrie	Minsc
6. Primul congres general al Sovietelor din Siberia	16 Octombrie	Irkuţc
7. Congresul Sovietelor din gubernia Tver	17 Octombrie	Tver
8. Consfătuirea regională a Sovietelor din ţinutul de Sud-Vest	17 Octombrie	Kiev
9. Congresul Sovietelor din gubernia Riazan	18 Octombrie	Riazan

In afară de acestea, cu puţin înainte de congresul regiunii de Nord au avut loc următoarele congrese:

DENUMIREA CONGRESULUI	Data convocării	Locul unde s'a ţinut congresul
1. Congresul regional al Sovietelor din Ural	17 August	Ecaterinburg
2. Congresul Sovietelor din Siberia Centrală	5 Septembrie	Crasnoiarsc
3. Al doilea congres al Sovietelor din ţinutul Turkestan	29 Septembrie	Taşkent
4. Congresul regional al Sovietelor din basinurile Donet şi Crivoi Rog	6 Octombrie	Harcov
5. Congresul Sovietelor din Siberia Orientală	10 Octombrie	Irkuţc

La congresele enumărate mai sus au participat reprezentanţi ai Sovietelor din Petrograd şi Moscova, Finlanda şi Estonia, regiunea Volgii şi Ural, Siberia şi Extremul Orient, Ucraina şi Asia Centrală, adică Sovietele din aproape toate părţile imensei noastre ţări. La congresul regional al Sovietelor din regiunea Volgii au asistat delegaţi din Saratov, Samara, Simbirsc, Sâzran, Astrahan, Ţariţîn, etc. La primul congres general al Sovietelor din Siberia erau reprezentate 69 de Soviete ale Siberiei şi Extremului Orient (Vladivostoc, Tiumen, Harbin, regiunea Iacutsc, Habarovsc, etc.). Sosiseră la congres în total 184 de delegaţi, dintre cari 65 bolşevici şi 35 socialişti-revoluţionari „de stânga".

La consfătuirea regională din Kiev a Sovietelor ţinutului de Sud-Vest au fost reprezentate 34 de Soviete. La Congresul Sovietelor regiunii de Nord, precum s'a arătat, au asistat delegaţi ai Sovietelor din Petrograd şi din gubernia Petrograd, din Moscova, Arhanghelsc, ai diferitelor Soviete din Finlanda, Estonia, Letonia.

In mai toate cazurile, congresele Sovietelor au adoptat rezoluţii bolşevice; şedinţele lor s'au desfăşurat sub steagul luptei pentru preluarea puterii de către Soviete. Starea de spirit ce domnea în provincie poate fi apreciată în lumina rezoluţiilor congresului Sovietelor din gubernia Vladimir, la care congres au participat, în afară de Sovietele din oraşul Vladimir, şi Sovietele din Ivanovo-Voznesensc, Şuia, Covrov, Gorohoveţ şi din alte centre industriale ale guberniei Vladimir:

> „Guvernul Provizoriu şi toate partidele cari îl susţin, să fie declarate guvern şi partide ale trădării revoluţiei şi ale vânzării poporului. Toate Sovietele din gubernia Vladimir, ca şi cel central al acestei gubernii (Comitetul Executiv al guberniei), se consideră de azi înainte în stare de război deschis şi necruţător împotriva Guvernului Provizoriu".

Congresele regionale şi guberniale ale Sovietelor, ce au avut loc înainte de evenimentele din Octombrie, au jucat

un rol imens în pregătirea asaltului. Ele nu numai că au adoptat rezoluţii proclamând necesitatea trecerii puterii în mâinile Sovietelor, ci şi-au luat totodată asupră-şi şi sarcini concrete în legătură cu sprijinirea Petrogradului şi a Moscovei în clipa luptelor hotărîtoare.

Conform îndrumărilor date de Comitetul Central al partidului bolşevic, organizaţiile de bază făcuseră totodată pregătiri şi în vederea congresului extraordinar al partidului, care urma să aibă loc la 17 Octombrie. Acest congres nu s'a întrunit: aproape pretutindeni s'au ţinut însă conferinţe şi congrese de partid, cari au luat în discuţie una şi aceeaşi chestiune: „situaţia generală", adică insurecţia armată.

In ziua de 1 Octombrie s'a deschis conferinţa de district a bolşevicilor din gubernia Petrograd, iar în ziua de 10 Octombrie conferinţa bolşevicilor din oraşul Moscova. La începutul lui Octombrie a fost convocată conferinţa bolşevicilor din gubernia Nijni-Novgorod (dela 30 Septembrie până la 2 Octombrie), în ziua de 6 Octombrie şi-a început lucrările congresul de partid din gubernia Samara şi în ziua de 5 Octombrie a II-a conferinţă regională a organizaţiilor de partid din Bielorusia şi de pe frontul de Vest. In acelaş timp — între 2 şi 7 Octombrie — a avut loc la Tiflis primul congres regional al organizaţiilor bolşevice caucaziene. La începutul şi pe la mijlocul lui Octombrie au avut loc deasemenea conferinţe guberniale ale partidului la Voronej, Novgorod, Ivanovo-Voznesensc, Iaroslavl, Viatca, Perm, Ufa, Ecaterinburg, Tomsc şi în alte oraşe.

In principalele centre industriale din ţară organizaţiile partidului bolşevic renăscuseră dela început ca organizaţii independente, sau rupseră, în decursul primelor luni de după revoluţia din Februarie, în mod hotărît orice legături cu menşevicii. Au fost însă şi oraşe în cari mai continuaseră să existe elemente conciliatoare, oportuniste, în cari nu se izbutise să se închege un nucleu bolşevic destul de puternic. In aceste oraşe organizaţiile de partid se formaseră în ace-

laş cadru împreună cu menşevicii. In unele locuri asemenea organizaţii au continuat să existe până în August-Septembrie şi chiar până în Octombrie 1917. In aceste luni de toamnă din ajunul bătăliilor din Octombrie, sosise însă absolut pretutindeni momentul rupturii cu menşevicii. In perioada Septembrie-Octombrie, ziarul „Pravda" publică zilnic în paginile sale, la rubrica „Viaţa de partid", „Scrisori către Comitetul Central", trimise din diferite localităţi, şi cari conţineau informaţii din cari reieşea că se formaseră definitiv organizaţii de sine stătătoare ale partidului bolşevic, că ele se subordonau directivelor Comitetului Central şi că rupseseră definitiv cu menşevicii. In August 1917 se formaseră organizaţii bolşevice de sine stătătoare la Pscov şi Viatca; în Septembrie — la Taganrog, Simferopol, Orşa, Vladivostoc, Orenburg, Berdiansc, Elisavetgrad, Novonicolaevsc şi Tomsc, iar în Octombrie—la Omsc şi Ircuţc. Precum a arătat experienţa, lupta pentru instaurarea puterii Sovietelor a fost mai grea, iar cucerirea puterii de către Soviete s'a produs mai târziu şi cu mari greutăţi tocmai acolo unde, în ciuda instrucţiunilor directe ale Comitetului Central al partidului bolşevic, se tărăgănase în mod inadmisibil ruptura cu menşevicii şi crearea unor organizaţii bolşevice de sine stătătoare.

Către începutul lunii Octombrie a anului 1917, se desvoltaseră şi se întăriseră în diferitele localităţi însemnate detaşamente bolşevice. Partidul bolşevic crescuse extraordinar de mult. După informaţiile date de tovarăşul Sverdlov la şedinţa din 16 Octombrie a Comitetului Central, partidul bolşevic număra pe atunci cel puţin 400.000 de membri.

Această armată de patru sute de mii de bolşevici era repartizată minunat de bine pe întinsul ţării. Forţele principale ale partidului erau concentrate, firește, în cele două capitale: în luna Octombrie, Petrogradul număra cîrca 50.000 de membri de partid, Moscova — peste 20.000, iar împreună cu regiunea Moscovei — până la 70.000. Organizaţia de partid din Ural număra peste 30.000 de membri.

La a II-a conferinţă a bolşevicilor din regiunea de Nord-Vest, care a avut loc la Minsc (în luna Octombrie), au fost reprezentaţi 28.590 de membri de partid, iar dacă socotim şi frontul de Vest — circa 49.000.

La conferinţa de partid a ţinutului de Sud-Vest, care a avut loc la Kiev în Iulie 1917, au fost reprezentate 8 organizaţii, cari numărau în total 7.297 membri de partid; dintre aceste organizaţii, cea din Kiev avea circa 4.000 de membri, iar cea din Odesa 2.200 de membri de partid.

La congresul regional ţinut la Tiflis în luna Octombrie de organizaţiile bolşevice caucaziene, au fost reprezentaţi 8.636 de membri de partid, dintre cari 2.200 din Bacu. O puternică organizaţie bolşevică de 6.000 de membri exista la Ivanovo-Voznesensc. Organizaţia de partid din Saratov număra 3.500 de membri; cea din Samara — 4.000; cea din Nijni-Novgorod — 3.000; cea din Ţariţîn — circa 1.000; cea din Cazan — 650 şi cea din Voronej — 600 de membri.

Sub conducerea Comitetului Central al partidului bolşevic, se desfăşurau în toată ţara pregătirile pentru luarea puterii. Cu toate greutăţile enorme şi cu toată prigoana deslănţuită de Guvernul Provizoriu şi de organele lui, legăturile Comitetului Central cu organizaţiile de bază au fost foarte bine organizate în zilele ce au premers evenimentelor din Octombrie.

Ideea necesităţii insurecţiei armate se răspândi în masa delegaţilor congresului al VI-lea al partidului. Impreună cu organizaţiile locale de partid, ei au pregătit şi au creat în practică condiţiunile necesare pentru desnodământul victorios al insurecţiei armate. Delegaţii congresului al VI-lea al bolşevicilor au fost îndreptaţi în centrele muncitoreşti, pe front, la sate. 64 dintre ei activau la Petrograd, 55 la Moscova, 33 au plecat în Bazinul Donetului, la Harcov şi la Odesa, 13 la Bacu şi 12 în Ural.

O serie de delegaţi plecară în celelalte mari oraşe ale ţării: la Ivanovo-Voznesensc, Tula, Nijni-Novgorod, Rostov-pe-Don, Ufa, Omsc, Vladivostoc. Delegaţii bolşevici transmiseră muncitorilor, ţăranilor şi soldaţilor hotă-

rîrile congresului. Ei pregătiră pe muncitori pentru o nouă revoluţie, organizară detaşamente ale Gărzii Roşii, ridicară masele la asalt împotriva capitalismului, pentru organizarea insurecţiei armate.

Comitetul Central al partidului bolşevic ataşă pe membrii săi diferitelor regiuni. Tovarăşii ataşaţi regiunilor făceau Comitetului Central rapoarte regulate asupra activităţii depuse de ei în diferitele regiuni. Fiecare telegramă care venea din provinciile îndepărtate şi anunţa hotărîrea de a sprijini insurecţia din centru, avea foarte mare importanţă pentru aprecierea stării de spirit din întreaga ţară. I. M. Sverdlov cerea informaţii permanente şi sistematice din toate localităţile şi el însuşi era în tot timpul în strînsă legătură cu regiunile cele mai îndepărtate.

„Petrogradul nu este întreaga Rusie" — ţipau isteric menşevicii şi socialiştii-revoluţionari în presa lor, străduindu-se zadarnic să dovedească că, în momentul hotărîtor al luptei, nemărginita provincie va înăbuşi ca o avalanşă răscoala din „insuliţele" bolşevice — Petrograd şi Moscova. La Statul-Major bolşevic, care pregătea insurecţia, se ştia însă perfect de bine că Petrogradul şi Moscova nu erau „insuliţe" înconjurate de cercul plin de duşmănie al „provinciei", ce li s'ar fi pus în cale, ci, dimpotrivă, ele constituiau centrele luptei, detaşamentele de avantgardă, la al căror apel şi semnal urma să intre în luptă, detaşament după detaşament, oraş după oraş, regiune după regiune, întreaga ţară.

N'a existat regiune mare, care să nu fi avut vreo însărcinare specială din partea Comitetului Central al partidului. Uralul şi Bazinul Donetului, Bielorusia şi Caucazul de Nord îşi cunoşteau dinainte locul lor, menirea lor şi rolul lor în decursul insurecţiei ce se pregătea. Reprezentanţii Comitetului Central al partidului plecau în diferitele provincii, transmiţând ultimele hotărîri, controlând pregătirile făcute în vederea cuceririi puterii. Detaşamentele Gărzii Roşii, cari în ajunul lui Octombrie fuseseră create aproape în toate centrele mari ale ţării, creşteau, se înarmau, se

organizau definitiv şi se pregăteau de luptă. Toată ţara era de veghe, aşteptând doar semnalul de luptă. Şi se ştia că acest semnal va fi dat la Petrograd şi la Moscova.

2

BOLŞEVICII DIN PETROGRAD SE PREGĂTESC DE ASALT

In cursul pregătirii asaltului, Comitetul bolşevicilor din Petrograd s'a aflat în fruntea tuturor celorlalte organizaţiuni.

Scrisorile lui Lenin despre insurecţie erau cunoscute de conducătorii organizaţiei din Petrograd. Lenin se adresase direct Comitetului din Petrograd în repetate rânduri. In sectorul Vîborg, acolo unde se stabilise Vladimir Ilici la începutul lui Octombrie, scrisorile lui erau multiplicate la maşina de scris. Muncitorii le citeau în grupuri, le transcriau cu mâna. In rândurile de bază ale partidului se desfăşura o mobilizare intensă a forţelor în jurul lozincilor lui Lenin, care lansa apeluri pentru pregătirea insurecţiei.

In ziua de 5 Octombrie Comitetul din Petrograd discută scrisoarea adresată de Lenin bolşevicilor din ambele capitale.

M. M. Laşevici — cunoscutul troţkist de mai târziu — vorbi împotriva insurecţiei. El expuse aceleaşi argumente ca şi Camenev şi Zinoviev: nu avem forţe suficiente; Petrogradul şi Finlanda nu reprezintă întreaga Rusie; ţărănimea nu va merge cu noi, şi chiar dacă va merge şi va consimţi să ne dea grâne, nu vom fi în stare să transportăm aceste grâne la destinaţie; în domeniul economic, industrial şi cel al aprovizionării ţara merge spre prăpastie; puterea vine înspre noi, dar nu ne e îngăduit să forţăm evenimentele.

Pe scurt, elementele şovăitoare îşi puneau speranţele în desfăşurarea dela sine a evenimentelor: în loc să *organi-*

zăm insurecția, ar fi trebuit să *așteptăm* desvoltarea evenimentelor; în loc să *mobilizăm* rapid și perseverent toate forțele, ar fi trebuit *să ne lăsăm în voia curentului*; în loc să conducem revoluția, ar fi trebuit *să ne târîm* în coada evenimentelor.

Lașevici apăra propunerea lui Troțki de a amâna răscoala până la congresul Sovietelor. Argumentele, pe cari Troțki le ascundea, fură date pe față de partizanul lui. Din aceste argumente ieșea foarte clar la iveală cât de mult se apropiaseră între ele pozițiile lui Zinoviev, Camenev și Troțki. Se confundau între ele. Doborîți de pe o platformă, autorii acesteia se ascundeau în dosul celei de a doua.

Comitetul din Petrograd respinse cu hotărîre părerile dușmanilor insurecției.

> „Așa cum stau lucrurile — spuse M. I. Kalinin — pășim acum spre preluarea puterii. Pe cale pașnică nu vom putea lua puterea. Ne este greu să apreciem acum dacă vom putea porni mâine la acțiune. In orice caz, clipa de față nu trebue să fie pierdută pentru lupta noastră. In fața noastră stă chestiunea preluării puterii. Nu ne rămâne decât să alegem momentul potrivit pentru a trece la atacul strategic".

Starea de spirit generală a Comitetului din Petrograd a fost exprimată în mod clar și precis de tovarășul Molotov în termenii următori:

> „Sarcina ce ne stă în față acum nu este de a reține masele, ci de a alege momentul cel mai prielnic pentru a lua puterea în mâinile noastre. Tezele lui Lenin spun că nu trebue să ne lăsăm antrenați de problema fixării termenelor, ci să alegem un moment prielnic pentru preluarea puterii și să nu așteptăm până ce s'ar putea ca masele să treacă la anarhie. Momentul nu poate fi fixat cu preciziune. Poate va fi acela în care Guvernul Provizoriu se va muta la Moscova. Noi

V. M. Molotov

însă trebue să fim gata în orice clipă să pornim la acţiune".

Comitetul din Petrograd hotărî convocarea unei conferinţe a bolşevicilor din capitală. Şedinţele acestei conferinţe — a treia la număr, în cursul anului 1917 — s'au ţinut dela 7 Octombrie până la 11 Octombrie. Au fost reprezentaţi circa 50.000 membri de partid: peste 7.000 din sectorul Narva, aproape 7.000 din sectorul Vîborg, 3.000 din sectorul Petersburg, ş. a. m. d. Situaţia era atât de încordată, încât şedinţele avură un caracter semiconspirativ şi nu fură admişi invitaţi.

La conferinţă se învederă faptul că în organizaţia din Petrograd adversarii insurecţiei puteau fi număraţi pe de-

gete. Bolşevicii din Petrograd mergeau cu hotărîre alături de Comitetul Central al partidului bolşevic.

Lenin adresă delegaţilor întruniţi la conferinţă o scrisoare specială, în care expunea argumentele ce vorbeau în favoarea insurecţiei. Apelul conducătorului stârni un călduros răsunet. In ziua de 10 Octombrie fu adoptată o rezoluţie prin care se hotăra complecta sprijinire a liniei lui Lenin.

> „A sosit momentul luptei finale, hotărîtoare — glăsuia rezoluţia — luptă care trebue să decidă soarta nu numai a revoluţiei ruse, ci şi a revoluţiei mondiale. Ţinând seamă de acest lucru, conferinţa declară că numai înlocuirea guvernului Kerenski şi a Sovietului falsificat al republicii printr'un guvern revoluţionar al muncitorilor şi ţăranilor poate avea ca urmare: a) predarea pământului în mâinile ţăranilor... b) propunerea imediată a unei păci drepte..."

Această hotărîre fusese luată în aceeaşi seară în care Comitetul Central confirmase directivele privitoare la insurecţie.

Comitetul bolşevicilor din Petrograd pregătea cu hotărîre insurecţia. Membrii comitetului cutreerau cartierele, controlau starea Gărzii Roşii şi procurau arme.

In sectorul Vîborg activa Viaceslav Mihailovici Molotov (Scriabin). Vechiu bolşevic, deportat de repetate ori, tovarăşul Molotov a colaborat la ziarele „Zvezda" („Steaua") şi „Pravda" („Adevărul"), primele organe legale de presă ale bolşevicilor. In timpul războiului el fu exilat în Siberia Orientală. In 1916 însă fugi la Petrograd, unde fu cooptat în Biroul Comitetului Central. In timpul revoluţiei din Februarie 1917, el fu conducătorul bolşevicilor din Petrograd. Lui îi aparţine iniţiativa contopirii într'un singur Soviet a reprezentanţilor muncitorilor şi ai soldaţilor.

In cursul anului 1917 tovarăşul Molotov a fost membru al Comitetului Executiv al Sovietului din Petrograd şi al Comitetului bolşevic de partid al oraşului.

După adoptarea orientării înspre insurecţia armată, Mo-

lotov a fost ales membru al Comitetului Militar Revoluţionar. El primi însărcinarea de a conduce resortul agitaţiei. Conducând activitatea agitatorică în cadrul garnizoanei, Molotov continuă în acelaş timp să militeze în sector şi în sânul comitetului din Petrograd. El aducea la cunoştinţa activului de partid scrisorile lui Lenin şi lupta totodată pentru înfrângerea adversarilor insurecţiei.

A. A. Andreev

Printre metalurgiştii capitalei activa Andrei Andreevici Andreev. Metalurgiştii din Petrograd erau complect sub influenţa bolşevicilor. Ei au dat un ajutor uriaş operei de organizare a Gărzii Roşii.

In ziua de 15 Octombrie Comitetul din Petrograd desbătu directivele date de partid cu privire la imediata insurecţie armată. Au asistat 35 de tovarăşi, cari reprezentau toate cartierele oraşului, Consiliul Central al sindicatelor, duma oraşului şi secţiunile naţionale ale organizaţiei din Capitală. Nu s'a mai discutat chestiunea de ordin principial: trebue sau nu să se înceapă acţiunea, — acest lucru fusese deja hotărît, — ci sarcinile practice ale insurecţiei armate. După ce rezoluţia Comitetului Central fu adusă la cunoştinţă, fură ascultate rapoartele organizaţiilor de bază.

Reprezentanţii sectorului Vîborg declarară cu fermitate: „Masele ne vor sprijini". In sectorul Vasiliostrov, instrucţia militară era în toiu în fabrici şi uzine. Tovarăşul Kalinin informă comitetul asupra legăturilor ce fuseseră stabilite cu armata:

„Comitetele de armată nu sunt ale noastre... Pe

de altă parte însă se trimet, peste capul organizaţiilor armatei, delegaţii cari prezintă revendicări ce vădesc o stare de spirit combativă".

Reprezentanţii uzinei Obuhov arătară că:

„...uzina Obuhov fusese înainte o bază a defensiştilor. Acum s'a produs în starea de spirit a muncitorilor o adâncă schimbare în favoarea noastră. Meetingurile... sunt frecventate de câte 5—7 mii de oameni... In Garda Roşie s'au înscris 2.000 de oameni. Avem 500 de puşti, o mitralieră, un automobil blindat... La chemarea Sovietului din Petrograd uzina va porni, fără îndoială, la acţiune".

Din partea finlandezilor vorbi foarte convingător Eino Rahia:

„Printre finlandezi domneşte o stare de spirit a cărei expresie este gândul: cu cât mai repede, cu atât mai bine".

Letonii comunicară că în rândurile lor se află 1.200 de membri ai partidului bolşevic. Muncitorii se înscriseră, grupaţi pe uzine, în Garda Roşie.

In toate cartierele se desfăşura o activitate clocotitoare. Masele aşteptau cu nerăbdare ca partidul să lanseze apelul „La luptă!"

— „Sunt sigur că în viitorul apropiat poporul se va dovedi o forţă creatoare", spuse tovarăşul Kalinin, trăgând concluziile la rapoartele făcute.

Starea de spirit generală era de aşa natură, încât chiar şi cei cari cu puţin înainte mai şovăiseră, votară acum, împreună cu toată organizaţia, în favoarea insurecţiei.

Comitetul din Petrograd hotărî convocarea imediată a tuturor militanţilor de partid, pentru a li se comunica lozincile agitaţiei combative de fiecare zi. In domeniul organizatoric fură luate următoarele hotărîri:

1. Din sânul Comitetului din Petrograd să fie constituit un grup restrâns.

2. Să se organizeze permanențe în organizațiile centrale și cele locale.

3. Să se organizeze centre informative de luptă pe lângă comitetele de sectoare.

4. Toate sectoarele să stabilească legături mai strânse cu comitetele de fabrici și uzine și cu secretariatul Comitetului Central.

5. Să se îmbunătățească legătura cu personalul căilor ferate, cu acela al poștei și cu toate organizațiile muncitorești de masă.

6. Să se intensifice agitația și să se accelereze instrucția militară în masă a muncitorilor.

7. Să se intensifice legăturile dintre organizațiile de sectoare ale partidului și unitățile de soldați.

Indeplinind hotărîrea Comitetului din Petrograd, comisia executivă a acestuia alese un grup insurecțional compus din trei membri, care fu însărcinat cu examinarea situației din cazărmi și din școlile militare și cu ținerea în evidență a armamentului și a munițiunilor.

S'a alcătuit apoi o comisie generală insurecțională, alcătuită din membri ai Comitetului Central, ai Comitetului din Petrograd și din membri ai organizației militare a bolșevicilor.

In comitetele de sectoare ale organizației bolșevice din Petrograd începu să pulseze o activitate încordată.

„Intensificați agitația!" — fu directiva dată de Comitetul din Petrograd; și, drept răspuns, apelurile pasionate adresate muncitorilor răsunară și mai puternic în întreprinderi. In uzinele mai importante se țineau zilnic meetinguri. La uzina Trubocinîi (uzină de țevi), în al cărei comitet de uzină activa M. I. Kalinin, încă cu puțin timp în urmă 20.000 de muncitori fuseseră de partea socialiștilor-revoluționari. Agitatorii bolșevici începură acum să viziteze mai des uzina. Starea de spirit se schimbă repede. Muncitorii îi ascultau cu atenție pe oratori, întrebându-i totodată: „Vor porni oare curând bolșevicii la acțiune?"

„Intensificați legăturile cu masele de soldați", hotărîse

Comitetul din Petrograd al bolşevicilor, şi comitetele de sectoare ale partidului desfăşurară o activitate energică în sânul unităţilor militare. Intr'una din companiile regimentului Izmailovski socialiştii-revoluţionari îşi înfipseseră rădăcini adânci. Soldaţii continuau să voteze rezoluţii defensiste. Comitetul de sector trimise acolo militanţi de-ai săi. In fiecare seară începură să se strângă în faţa cazărmilor muncitori, cari explicau soldaţilor sensul evenimentelor ce se pregăteau. La început, agitatorii erau alungaţi de soldaţi. Cuvintele simple şi convingătoare îşi făcură însă repede drum şi în inimile soldaţilor. După o săptămână, două, soldaţii se şi mirau cum de se lăsaseră atâta timp duşi de nas de conciliatori.

Reazămul principal al bolşevicilor erau marile întreprinderi din sectoarele Vîborg, Narva şi din alte sectoare muncitoreşti ale Petrogradului. In sectorul Vîborg exista un colegiu agitatoric special. La sediul acestui sector se adresau din partea uzinelor cereri de a se trimite agitatori, veneau muncitori fără-de-partid să ceară literatură sau se prezentau necontenit gardişti roşii, cari cereau instructori. Dela acest sediu se pornea în grupuri la exerciţiile de tragere. Incăperile Comitetului de sector, instalat împreună cu statul-major al Gărzii Roşii pe perspectiva Lesnoi, în casa Nr. 13, erau mereu arhipline de oameni.

Cele trei camere deveniră neîncăpătoare. Comitetul de sector se mută pe perspectiva Samsonievski, No. 33, în clădirea fostului restaurant „Tihaia Dolina", ocupând 2 etaje. Jos fu organizată o sală de ceai pentru gardiştii roşii. Localul era murdar. El se compunea din două săli, una la primul şi alta la al doilea etaj, precum şi din câteva cămăruţe. Clădirea prezenta avantajul că se afla chiar în centrul sectorului.

Membrii comitetului sectorului organizară permanenţe în uzine, precum şi instrucţia militară. Erau procurate cu intensitate arme şi efecte militare.

Muniţiunile erau ascunse de către muncitori în locurile cele mai „neaşteptate". La Ohta, de pildă, armamentul

era păstrat într'o încăpere ce purta firma de „Magazin cooperativ". In „magazin" se găsea o singură ladă cu macaroane. Incolo, erau depozitate numai arme şi cartuşe.

Comitetul sectorului Vîborg menţinea legături permanente cu Comitetul Petrogradului şi cu membrii Comitetului Central. Reprezentanţi ai comitetului de sector făceau regulat de serviciu la Smolnîi.

Uşile sediului comitetului de sector din Vîborg erau deschise ziua şi noaptea. Comitetul de sector, Sovietul de sector şi statul-major al Gărzii Roşii lucrau adesea nopţi de-a-rândul. Se primeau rapoarte asupra stării de spirit din uzine. Raportorii dădeau informaţii asupra felului în care se desfăşurau meetingurile. Se numărau forţele cari urmau să intre în luptă şi se controla desfăşurarea recrutării în Garda Roşie.

Sectorul Vîborg deveni o fortăreaţă bolşevică. Nu e deloc întâmplător faptul că Comitetul Central a încredinţat gardiştilor roşii din Vîborg misiunea pazei personale a lui Lenin.

> „Marinarii din flota Mării Baltice şi gardiştii roşii din sectorul Vîborg au jucat un rol din cele mai de seamă în insurecţia din Octombrie. Curajul extraordinar al acestor oameni a făcut ca rolul garnizoanei Petrograd să se reducă, înainte de toate, la susţinerea morală şi, în parte, militară a luptătorilor de avantgardă." 1)

In felul acesta a apreciat Stalin meritele marinarilor din flota Mării Baltice şi ale gardiştilor roşii din sectorul Vîborg.

O activitate tot atât de intensă a fost desfăşurată şi în celelalte sectoare. Comitetul de partid din sectorul Rojdestvenski ţinea şedinţe la fiecare trei zile. Se discutau în primul rând două chestiuni: informaţiile asupra stării de spirit din uzine şi persoanele care trebuiau trimise în cutare sau cutare loc, pentru a schimba situaţia în

1) *I. V. Stalin.* „Despre Revoluţia din Octombrie". Culegere de articole şi cuvântări. Moscova 1932, pag. 20.

favoarea bolşevicilor. In fiecare zi, 2—3 militanţi principali ai sectorului ţineau între ei o scurtă consfătuire: trebuia întocmit planul pentru câteva acţiuni agitatorice. La sediul sectorului se găseau în permanenţă agenţi de legătură din partea marilor uzine. La caz de nevoie, hotărîrea de a începe acţiunea putea fi comunicată tuturor întreprinderilor în cel mai scurt timp.

In şedinţele comitetului nu se punea chestiunea insurecţiei armate; linia partidului bolşevic era limpede pentru toată lumea, fără excepţie. Era examinată numai chestiunea surselor de unde s'ar putea procura arme şi a felului în care trebue să se facă împărţirea lor.

Pe lângă comitetul de sector era ataşat un instructor special, un subofiţer, simpatizant al bolşevicilor. In fiecare zi aveau loc exerciţii de tragere. Tot aci, la sediul comitetului de sector, se făcea şi instruirea gardiştilor roşii.

In ultimele zile, în ajunul începerii acţiunii, se organizară în chip sistematic consfătuiri cu reprezentanţii fără-de-partid ai uzinelor. Delegaţii primeau materialele necesare pentru a putea răspunde la întrebările „insidioase" ale socialiştilor-revoluţionari şi ale menşevicilor. Aceste consfătuiri au fost un ajutor serios pentru comitetul de sector, care şi-a format astfel legături cu păturile cele mai largi ale muncitorimii.

Starea de spirit din sector era atât de încordată, încât muncitorii veneau noaptea în fugă la comitet ca să se informeze dacă nu cumva a început insurecţia.

Comitetele de sectoare lucrau însufleţite de un neobişnuit avânt revoluţionar. Se simţea pretutindeni că asaltul hotărîtor se apropie. Toate sectoarele muncitoreşti ale Petrogradului şi-au constituit state-majore de luptă proprii, centre de sector ale insurecţiei. Complectarea, înarmarea şi pregătirea gărzilor muncitoreşti erau înfăptuite cu înfrigurare.

Indată după crearea Comitetului militar revoluţionar din

sectorul Vîborg, fu creat şi Comitetul militar revoluţionar al sectorului Narva-Peterhof.

Organizarea Comitetului militar revoluţionar fu primită de către muncitori cu entuziasm. La uzina Putilov, cea mai mare întreprindere din acest sector, fură adoptate în toate atelierele rezoluţii în favoarea susţinerii complecte, fără de rezerve a Comitetului militar revoluţionar.

Comitetul militar revoluţionar îşi avea sediul alături de comitetul de sector al bolşevicilor, în strada Novosivcovscaia, în clădirea No. 21. El se afla în strânsă legătură cu Comitetul militar revoluţionar al Sovietului din Petrograd, dând dispoziţiuni statelor-majore ale Gărzilor Roşii. Sarcina lui era paza cartierului; lui îi erau subordonate toate detaşamentele de gardişti roşii. El îşi desfăşura activitatea sub conducerea directă a comitetului de partid al bolşevicilor din sectorul Narva.

Cu câteva zile înainte de Revoluţia din Octombrie, fu creat şi statul-major revoluţionar al sectorului Petrograd. Şi în acest sector statul-major şi-a desfăşurat activitatea în strânsă legătură cu comitetul de sector al bolşevicilor şi sub directa conducere a acestuia.

Statul-major îşi avea sediul în clădirea Sovietului. Toate detaşamentele de gardişti roşii din sector erau sub ordinele lui. Statul-major verifică pregătirea de luptă şi înarmă detaşamentele, organiză paza podurilor, ţinu sub control cuiburile din sector ale contrarevoluţiei: şcolile militare Vladimirovski şi Pavlovski, care fuseseră puse sub permanentă supraveghere.

In sectorul „Moscovscaia Zastava", statul-major al Comitetului militar revoluţionar fu confirmat într'o consfătuire lărgită prin participarea reprezentanţilor fabricilor şi uzinelor, consfătuire care avu loc la sediul comitetului de sector al partidului. Masa covârşitoare a muncitorilor din marile întreprinderi ale sectorului — uzina Recikin, fabrica de încălţăminte „Scorohod" şi altele — era în această vreme în întregime alături de bolşevici. La fabrica „Scorohod", colectivul bolşevicilor număra în Octombrie apro-

ximativ 500 de oameni. Comitetul de sector desfăşura o muncă intensă pentru organizarea detaşamentelor de luptă. Tot astfel activau şi statele-majore ale revoluţiei din celelalte sectoare ale capitalei.

In toate fabricile şi uzinele din Petrograd fu organizată, sub conducerea comitetelor de fabrică şi uzină, a colectivelor de fabrică şi a statelor-majore de sectoare ale Gărzii Roşii, instrucţia militară a gardiştilor roşii. Garda Roşie a uzinei „Obuhov" număra până la 400 de oameni înarmaţi, deşi se înscriseseră peste 2.000 de gardişti roşii. Aceştia fură împărţiţi în 10 detaşamente. In fruntea fiecăruia din aceste detaşamente se aflau bolşevicii. Ei organizară instrucţia militară regulată a muncitorilor. Sectorul „Moscovscaia Zastava" număra în Octombrie 1917 2.000 de gardişti roşii, din totalul de 13.000 de muncitori ai acestui sector.

La uzina Putilov erau vreo 1.500 de gardişti roşii. Instrucţia se făcea după terminarea lucrului, în zile stabilite dinainte, sub conducerea subofiţerilor şi soldaţilor bolşevici. Din rândurile muncitorilor şi soldaţilor, din adâncul maselor populare se ridicau sute şi mii de minunaţi activişti, organizatori şi agitatori. Comitetul de uzină alcătui o comisiune militară formată din trei oameni. Ea organiză în uzină înscrierile în Garda Roşie. Comisia găsi în ateliere mulţi ajutori benevoli.

In sectorul Vasiliostrov, unul din detaşamentele de luptă cele mai bine organizate fu cel al gardiştilor roşii dela uzina „Trubocinîi". Atât membrii partidului bolşevic, cât şi cei fără-de-partid, făceau bucuros instrucţie militară. In preajma lunii Octombrie exista la această uzină un întreg batalion de vreo 2.000 de oameni.

In sectorul Vasiliostrov activa Vera Sluţcaia, o propagandistă talentată şi una dintre cele mai devotate militante ale partidului bolşevic. Fiind ataşată acestui sector, ea venea de dimineaţă aci şi-şi petrecea ziua întreagă în fabricile şi uzinele sectorului. Muncitoarele o denumiră Vera „cea de fier".

„Se întâmpla să intri în camera comună — își aminteau muncitoarele —, și auzeai că Vera noastră „cea de fier" iar n'a dormit toată noaptea, a moțăit vreo două ceasuri lângă masă și a fugit din nou la vreo fabrică oarecare".

In preajma zilelor din Octombrie, uzinele din Vasiliostrov, ca și cele din celelalte cartiere, fură înzestrate cu brâuri de baionete ale gardiștilor roșii.

In aceste zile uzinele aveau foarte puțin din înfățișarea unor întreprinderi; ele semănau mai degrabă a tabere înarmate. Tot timpul apăreau și dispăreau oameni înarmați sau țăcăneau închizătorile armelor. Lângă mașini stăteau gardiști roșii, cu benzi de cartușe în bandolieră. In curtea uzinei autocamioanele erau înarmate cu plăci de blindaj și mitraliere.

„Lupta ce vine nu ne sperie... suntem siguri că vom ieși învingători.

Trăiască puterea în mâinile Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților!" — declarară în rezoluția lor muncitorii uzinei „Starîi Parviainen".

Declarații asemănătoare veneau și din celelalte sectoare ale Petrogradului. Odată cu marele avânt revoluționar, domnea în sectoare o atmosferă de muncă bine organizată și de încredere în victorie.

Muncitorii se pregăteau de luptă.

Pregătirile de luptă înfăptuite de Comitetul din Petrograd vădiseră că în luptele lor hotărîtoare proletarii din Capitală puteau dispune de un organ de conducere ferm și experimentat.

3

BOLȘEVICII DIN MOSCOVA PREGĂTESC INSURECȚIA

La Moscova condițiunile de activitate se deosebeau întrucâtva de cele din Petrograd, unde lupta era condusă direct de către Comitetul Central al bolșevicilor. Cadrele de bază

ale proletariatului din Petrograd erau alcătuite din metalurgişti şi muncitori din marile întreprinderi ale industriei grele. Aceştia alcătuiau un „proletariat ereditar", după o expresie folosită pe atunci, care sublinia faptul că proletarii din Petrograd îşi pierduseră de mult legătura cu satul. La Moscova precumpăneau textiliştii. Aceştia aveau legături mai strânse cu satele. Ei se eliberau mult mai încet de influenţele mic-burgheze. Marile întreprinderi erau, la Moscova, nişte excepţii pierdute în masa de întreprinderi mici şi mijlocii.

Proletariatul din Petrograd fusese mai puţin atins de mobilizări decât cel din Moscova. Guvernul se străduise să evite trimiterea pe front a muncitorilor calificaţi. In locul celor mobilizaţi, veniseră la Moscova noi contigente de muncitori de prin sate, ceeace scăzu, pentru un timp oarecare, în mod însemnat capacitatea de luptă a muncitorilor. Organizaţia militară a bolşevicilor din Moscova era cu mult mai slabă decât organizaţia militară din Petrograd.

Principalul era însă că Moscova nu avea pentru organizaţia ei de partid o conducere ca aceea pe care o asiguraseră Lenin şi Stalin la Petrograd.

Mobilizarea maselor se mai lovea şi de faptul că, spre deosebire de Petrograd şi de toate marile centre, la Moscova Sovietul de deputaţi ai muncitorilor şi Sovietul de deputaţi ai soldaţilor fuseseră constituite în mod separat. Conciliatorii împiedicau prin toate mijloacele contopirea acestor Soviete, tinzând în acest mod să-şi păstreze influenţa măcar în sânul Sovietului de deputaţi ai soldaţilor, dat fiind că în Sovietul de deputaţi ai muncitorilor bolşevicii îşi întăreau repede poziţiile.

La Petrograd lupta căpătase forme mai ascuţite şi din cauză că acest oraş era reşedinţa puterii centrale a statului, cât şi din cauză că el era situat în zona frontului. La Petrograd represiunile erau practicate cu mai multă asprime. Moscova nu cunoscuse nici împuşcăturile trase împotriva demonstraţiei din Iulie, nici interzicerea repetată

a ziarelor bolşevice, nici arestarea conducătorilor bolşevici. După evenimentele din Iulie, autorităţile din Moscova se mărginiră să interzică doar accesul bolşevicilor în cazărmi şi să suspende temporar meetingurile sub cerul liber.

Contrarevoluţia urmărea însă cu foarte multă atenţie desvoltarea evenimentelor din Moscova. A doua capitală, liniştita, comerciala Moscovă, era prezentată drept contrariul primei capitale, furtunosul, revoluţionarul Petrograd. La Moscova intenţiona să fugă Guvernul Provizoriu, la Moscova ţineau şedinţe „fruntaşii vieţii sociale". Sub această „nevinovată" denumire se ascundeau militanţi de frunte ai contrarevoluţiei, în fond statul ei major. Moscova e situată relativ aproape de regiunea Donului, de unde ar fi putut fi aduşi oricând cazacii. Intr'un cuvânt, în ochii contrarevoluţionarilor Moscova apărea ca o ancoră de salvare. Ei intenţionau să concentreze în ea cât mai numeroase forţe. Moscova urma să fie folosită de ei încă din perioada Consiliului de Stat.

Cu puţin timp înainte de întrunirea acestui consiliu, se răspândise vestea că regimentul 7 siberian de cazaci era îndreptat spre Moscova. Presa bolşevică dădu alarma. In uzine şi fabrici se votară rezoluţii de protest împotriva transferării cazacilor. Nimeni nu voia să mărturisească cine a pus în mişcare regimentul, cine a dat ordinul respectiv; iar cei cari ştiau, tăceau. Bolşevicii învinuiră direct Guvernul Provizoriu că ar fi dispus aducerea cazacilor, dar Kerenski tăcea şi el, iar comandamentul circumscripţiei militare Moscova lansa desminţiri după desminţiri.

Regimentul de cazaci nu luă, de altfel, parte la rebeliunea lui Cornilov: ea fusese lichidată mai înainte ca să-i fi putut veni în ajutor contrarevoluţia din Moscova. Cazacii rămaseră însă la Moscova şi în împrejurimile Moscovei.

Acum, când începuse din nou pregătirea ofensivei împotriva revoluţiei, Marele Cartier General hotărî să aducă la Moscova o întreagă divizie de cavalerie.

In schimbul diviziei ce urma să fie adusă, ordonă să fie trimis din Moscova regimentul 7 de cazaci. Dar contrarevoluționarii din Moscova socotiră că este mult mai cuminte să nu dea vrabia din mână pe cioara de pe gard. Comandantul circumscripției militare Moscova, colonelul Riabțev, ceru urgent ca regimentul să fie lăsat la Moscova. Marele Cartier General anulă ordinul precedent, lăsând regimentul să rămână la Moscova. Socotind aceste măsuri insuficiente, Marele Cartier General ordonă și transferarea la Caluga a regimentului 4 siberian de cazaci.

Organul „democratic obștesc" oficial, în jurul căruia se concentrau la Moscova forțele de luptă ale contrarevoluției, era duma orașului, care fusese aleasă în Iunie 1917. Conducătorul dumei din Moscova era socialistul-revoluționar de dreapta, primarul orașului, V. V. Rudnev, medic de profesie, unul din leaderii organizației socialiste-revoluționare din Moscova. El era în același timp și președintele Comitetului Central al Uniunii orașelor din Rusia. Extrem de vanitos, Rudnev râvnea să capete un portofoliu ministerial, ba chiar să și devină capul guvernului, în caz că ar fi reușit planul de a se crea la Moscova un nou Guvern Provizoriu.

Nu Rudnev dispunea însă de forțele reale menite să lupte împotriva revoluției. Forțele de luptă se aflau în subordinele statului-major al circumscripției militare Moscova, în fruntea căreia se afla colonelul de stat-major C. I. Riabțev, un om neînzestrat de natură, prototipul ofițerului de administrație din statul-major de pe vremea țaristă. Valul revoluției îl săltase la un post de conducere care depășea în mod vădit capacitățile sale. Specialist militar fără orizont politic, el miza pe partidul socialist-revoluționar, care, după părerea lui, deținea puterea. Oficial, el nu era înregimentat în partidul socialist-revoluționar; mulți îl considerau socialist populist.

Riabțev putea să găsească sprijin numai la o neînsemnată parte a garnizoanei Moscova, care avea un efectiv de multe mii de oameni. El se putea bizui în primul

rând pe cele două şcoli militare şi pe cele şase şcoli de ofiţeri. In liceele militare îşi făceau educaţia copii de-ai nobililor şi ofiţerilor. Elevii claselor superioare puteau fi utilizaţi în luptă.

La Moscova se aflau 15.000 de ofiţeri — în concediu, în spitale, precum şi în regimentele de rezervă. Toţi aceştia erau înregistraţi la statul-major, fără a fi însă contopiţi într'un detaşament unitar. Şi nimeni n'ar fi putut totuşi spune câţi ofiţeri erau gata să apere Guvernul Provizoriu.

Se presupunea că de partea contrarevoluţiei vor putea fi atraşi şi studenţii. Majoritatea acestora susţineau Guvernul Provizoriu.

In afară de toate acestea, burghezia îşi organizase şi o „pază a caselor", din care făceau parte studenţi şi funcţionari şi pentru care se angajase ofiţeri, dintre cei veniţi de pe front. Paza nu era o forţă armată regulată; ea ar fi putut însă fi de folos în luptele de stradă împotriva insurgenţilor.

In însăşi Moscova şi în împrejurimile ei erau cantonate unităţi de cazaci.

Riabţev ar fi putut conta în cel mai bun caz pe 20.000 de oameni. Cadrele lui de bază erau alcătuite aproape exclusiv din iuncheri şi ofiţeri, bine instruiţi din punct de vedere militar. Ei erau foarte bine înarmaţi. In caz că guvernul ar fi avut succes, s'ar fi putut spera să i se alăture toţi ofiţerii ce se aflau la Moscova. Insă numărul celor ce erau realmente gata să ia parte la lupta ce urma să fie deslănţuită împotriva revoluţiei, rămânea o enigmă.

Intre timp, efectivul garnizoanei trecea în chip evident sub influenţa bolşevicilor. Trebuiau să fie slăbite înainte de toate forţele garnizoanei.

La 15 Octombrie, pretextând reducerea efectivelor, începută de ministrul de război, Riabţev ordonă reformarea a 16 regimente de rezervă. Printre ele erau şi unităţi din Moscova. Reformarea regimentelor şi trimiterea oamenilor pe front urma să fie terminată până la 10 Noembrie. Ordinul fusese dat în mod confidenţial. Prin această măsură,

contrarevoluţia smulgea dintr'odată din mâinile bolşevicilor o enormă parte a forţelor lor armate.

La 21 Octombrie, Riabţev ordonă să fie imediat trimişi pe front toţi soldaţii specialişti: dulgherii, fierarii, cizmarii, tâmplarii, croitorii ş. a. m. d. Majoritatea acestora fuseseră în trecut muncitori. Ei îi susţineau pe bolşevici.

Statul-major al circumscripţiei militare Moscova se grăbea să aducă la Moscova forţe militare şi să expedieze din Moscova pe soldaţii cu stare de spirit revoluţionară, căci contrarevoluţia ştia, pare-se, despre scrisorile lui Lenin, prin cari acesta recomanda ca, la caz de nevoie, să se înceapă acţiunea chiar la Moscova.

Lenin atribuia o deosebită importanţă desnodământului luptelor din Moscova, de altfel ca şi celor din Petrograd. Incă din prima sa scrisoare cu privire la problema insurecţiei, concepută între 12 şi 14 Septembrie, Vladimir Ilici scrisese:

„...n'are importanţă cine va începe; se prea poate să înceapă chiar Moscova..." [1].

Aceste cuvinte nu constituiau o directivă. Conducătorul revoluţiei sublinia în scrisoarea lui că insurecţia este atât de coaptă, încât orice impuls ar putea provoca deslănţuirea ei. Moscova nu era reşedinţa organelor centrale ale guvernului; nu se aştepta în acest oraş izbucnirea imediată a insurecţiei. Urmărind foarte atent cele mai mici schimbări intervenite în regruparea forţelor, Vladimir Ilici repetă din nou, în ziua de 29 Septembrie, dece s'ar fi putut începe insurecţia la Moscova:

„...avem posibilitatea tehnică să luăm puterea la Moscova (care ar putea chiar să înceapă, pentru a-l lua pe duşman prin surprindere)". [2]

In primele zile ale lunii Octombrie, Lenin scrise pentru a treia oară:

„Nu este obligatoriu să se înceapă la Petrograd. Dacă Moscova va „începe" fără jertfe de

1) *V. I. Lenin*, „Bolşevicii trebue să ia puterea". Opere, vol. XXI, pag. 194.
2) *V. I. Lenin*, „Maturizarea crizei", Opere, vol. XXI, pag. 240.

sânge, ea va fi susținută cu siguranță: 1) prin sentimente de simpatie de către armata de pe front; 2) de țăranii de pretutindeni; 3) de flota și armata din Finlanda, *cari vor merge asupra Petrogradului.*" [1])

Bolșevicii din Moscova erau în strânsă legătură cu Petrogradul și ei aflară imediat de hotărîrea ce fusese luată de Comitetul Central. La 19 Septembrie, ziarul bolșevic din Moscova, „Social-democratul", publică un articol al lui Stalin: „Toată puterea în mâinile Sovietelor!", în care era pusă chestiunea noii orientări a bolșevicilor înspre insurecția armată.

Scrisoarea lui Lenin fu primită la Moscova în a doua jumătate a lunii Septembrie. Ea fu discutată de către conducătorii organizației. Rîcov, care fu ulterior împușcat pentru trădare de patrie, se dovedi a fi împotriva insurecției. El vedea în eventuala trecere a puterii în mâinile Sovietelor o etapă deosebită a revoluției burghezo-democratice.

Rîcov nu găsi însă sprijin în organizația bolșevică din Moscova.

Una din consfătuirile în cursul cărora se desbătu scrisoarea lui Lenin, avu loc la locuința lui V. A. Obuh. Asistară între 12 și 15 tovarăși. Adunarea se prelungi. Discuțiile erau aprinse. Nu se desbătea chestiunea insurecției — această chestiune nu stârnea divergențe — ci se discuta dacă trebue sau nu să se înceapă acțiunea la Moscova. Unii spuneau că Moscova nu poate să-și asume misiunea de a începe acțiunea. Muncitorii din Moscova nu sunt înarmați în chip suficient, bolșevicii au legături slabe cu efectivele garnizoanei, Comitetul Executiv al Sovietului de deputați ai soldaților se mai află încă în mâinile conciliatorilor și însăși garnizoana a rămas fără arme. Practic vorbind, această părere însemna renunțarea la insurecție.

1) *V. I. Lenin*, Scrisoare către Comitetul Central, către Comitetul din Moscova, către Comitetul din Petrograd și către membrii bolșevici ai Sovietelor din Moscova și Petrograd. Opere, vol. XXI, pag. 294.

Alţi reprezentanţi ai comitetului regional al bolşevicilor erau de părere că era suficient să existe un mănunchiu de forţe, nu prea mare, dar combativ, pentru ca succesul insurecţiei să fie asigurat, dată fiind starea de desorganizare a organelor militare din Moscova. Majoritatea îşi manifesta convingerea că insurecţia trebue să fie numaidecât pregătită, dar cu greu ar putea ea fi începută la Moscova.

La Moscova activitatea era îngreunată şi de şovăelile şi de oscilaţiile oportuniste ale unora dintre conducătorii biroului comitetului regional din Moscova.

Unii dintre conducătorii comitetului din Moscova, ca de pildă Piatniţki, demascat ulterior ca duşman al poporului, erau împotriva pregătirii maselor pentru luarea puterii.

Toate aceste împrejurări au îngreunat munca bolşevicilor din Moscova. Ele nu putură însă opri mobilizarea forţelor. Masa de bază a bolşevicilor din Moscova urma pe Lenin şi Stalin, urma Comitetul Central al partidului bolşevic. Tradiţiile bolşevice ale insurecţiei armate din Decembrie 1905 îi însufleţeau la luptă pe muncitorii din Moscova. Tocmai deaceea au fost create la Moscova, cu mult înainte de insurecţie, numeroase detaşamente ale Gărzii Roşii.

Procesul de bolşevizare a maselor din Moscova şi-a găsit expresia în votul şedinţei plenare a Sovietelor din Moscova, din 5 Septembrie. Pentru prima oară, atât Sovietul de deputaţi ai muncitorilor cât şi Sovietul de deputaţi ai soldaţilor, cari fiinţau separat, şi-au dat majoritatea voturilor în favoarea rezoluţiei-program a bolşevicilor, care formula următoarele cereri:

„1. Inarmarea imediată a muncitorilor şi organizarea Gărzii Roşii.

2. Incetarea oricăror represiuni împotriva clasei muncitoare şi a organizaţiilor ei. Desfiinţarea imediată a pedepsei cu moartea pe front şi restabilirea deplinei libertăţi de agitaţie în rândurile armatei pentru toate organizaţiile democratice.

Epurarea rândurilor armatei, prin înlăturarea cadrelor ofițerești contrarevoluționare.

3. Comisarii și celelalte persoane oficiale să fie aleși de către organizațiile locale.

4. Dreptul de autodeterminare pentru toate națiunile cari trăesc în Rusia, și în primul rând satisfacerea cererilor Finlandei și Ucrainei.

5. Dizolvarea Consiliului de Stat și a Dumei de Stat. Convocarea imediată a Adunării Constituante.

6. Desființarea tuturor privilegiilor de castă ale nobililor etc. și deplină egalitate de drepturi pentru cetățeni.

Această platformă poate fi înfăptuită numai părăsindu-se politica de conciliere și numai prin lupta hotărîtă a maselor largi populare pentru cucerirea puterii."

In urma adoptării acestei rezoluții, majoritățile conciliatoare din Comitetele Executive și din prezidiile celor două Soviete fură nevoite să-și dea demisia.

La 19 Septembrie avură loc noi alegeri. In Comitetul Executiv al Sovietului de deputați ai *muncitorilor* fură aleși 32 bolșevici, 16 menșevici, 9 socialiști-revoluționari și 3 menșevici-unificatori.[1])

In Comitetul Executiv al Sovietului de deputați ai *soldaților* însă, socialiștii-revoluționari au căpătat 26 de locuri, bolșevicii 16, menșevicii 9, iar 9 locuri au revenit unor persoane ce nu făceau parte din niciun partid.

Numai o treime din efectivele garnizoanei din Moscova erau încadrate în unități combatante, restul fiind răspândite prin ateliere, magazii, arsenale și alte întreprinderi ce deserveau frontul. In unitățile combatante precumpăneau efectivele flotante: după câteva săptămâni de instrucție, soldații erau trimiși pe front. Efectivele temporare erau instruite de cadre permanente de ofițeri și soldați. Cadrele permanente erau formate în mare parte din

1) Menșevicii cari preconizau unificarea cu bolșevicii. — *Nota Trad.*

militari originari din Moscova, din feciori de burghezi, din funcţionari particulari şi din funcţionari de stat. Se spunea despre ei: „S'au retranşat în spatele frontului".

Pentru a-şi păstra influenţa, socialiştii-revoluţionari şi menşevicii interziseră procedeul rechemării deputaţilor din Soviete. Dar diferitele unităţi militare rechemară destul de mulţi deputaţi, cari nu se mai bucurau de încrederea lor. Bolşevicii folosiră, în afară de aceasta, în mare măsură posibilitatea realegerii comitetelor de companie şi de regiment.

In rândurile soldaţilor din garnizoană desfăşurară o energică activitate următorii militanţi bolşevici: M. F. Şkiriatov, membru al Sovietului de deputaţi ai soldaţilor şi membru al Comitetului Executiv al Sovietului, Emilian Iaroslavski, conducătorul organizaţiei militare a comitetului bolşevicilor din Moscova, O. Varenţova şi mulţi alţii. Organizaţia militară desfăşură o intensă activitate. Ea lansă lozinca înlocuirii luptătorilor obosiţi de pe front cu cei „ce se retranşaseră în spatele frontului". Această revendicare era îndreptată şi împotriva Sovietului defensist al deputaţilor soldaţilor, întrucât cadrele permanente ale garnizoanei erau principalul lor sprijin. In afară de aceasta, organizaţia militară (Biroul militar) activă intens pentru reînoirea, prin alegeri, a comitetelor soldăţeşti de jos. Em. Iaroslavski primise din Petrograd, dela I. M. Sverdlov, o instrucţiune specială prin care se spunea că trebue făcute toate sforţările pentru a se obţine reînoirea, prin alegeri, a comitetelor soldăţeşti. Această măsură trebuia să ducă la repararea greşelii ce fusese făcută la Moscova, prin faptul existenţei separate a două Soviete: acela al deputaţilor muncitorilor şi acela al deputaţilor soldaţilor. In preajma lunii Octombrie, toate comitetele regimentelor şi ale companiilor, cu excepţia brigăzii întâia de artilerie de rezervă, au fost reînoite prin alegeri.

Alegerea dumelor de sector, care avu loc în ziua de 24 Septembrie, arătă o puternică deplasare spre bolşevici a maselor proletare şi semiproletare din Moscova: bolşevicii obţinură aproape 50% din totalul voturilor, cadeţii

— 20%, socialiştii-revoluţionari — 15%, menşevicii — ceva mai mult de 4%.

Aproape 90% din voturile soldaţilor fură acordate bolşevicilor. Unele unităţi au votat aproape în unanimitate pentru bolşevici.

Acest excepţional succes arăta că la Moscova revoluţia proletară trecuse din perioada mobilizării forţelor la aceea a organizării asaltului.

M. F. Şkiriatov

In sectoarele Moscovei, activitatea se înteţea şi se lărgea zi cu zi. La întrunirile contradictorii cu socialiştii-revoluţionari şi cu menşevicii asista un public numeros. Se întâmpla adesea ca, imediat după ce se terminau discuţiile, muncitorii să-şi aleagă alţi deputaţi în Soviete. Ziarele vesteau în fiecare zi noi victorii ale bolşevicilor. La fabrica de manufactură Prohorovscaia, alegerea comitetului de fabrică fu câştigată de bolşevici; în Sovietul sectorului Presnia, din 11 membri fură aleşi 8 bolşevici.

Comitetele de sectoare organizaseră instruirea militară. Conducătorii organizaţiei din Moscova n'au dat însă destulă atenţie pregătirii tehnice a insurecţiei: armele erau insuficiente ca număr. Se căutau arme pretutindeni. Se trimiseră emisari la Tula, pentru a cumpăra revolvere. Li se cerea soldaţilor să dea arme. Se scoteau la lumină puştile ascunse. In sectorul Zamoscvorecie, la sediul comitetului de uzină al întreprinderii Michelsohn, fuseseră zidite în perete cu băgare de seamă o sută de puşti curăţite şi unse. Despre ele ştiau doar câţiva militanţi din comitetul de sector. Puştile fură scoase şi împărţite oamenilor de încredere.

In seara zilei de 10 Octombrie avu loc în marea sală

de conferinţe a Muzeului Politehnic din Moscova conferinţa orăşenească de partid a bolşevicilor. La ordinea zilei erau următoarele chestiuni:

1. Situaţia generală:

a) noile uneltiri corniloviste şi provocările de pe front;

b) catastrofa economică;

c) lupta întregului popor împotriva frigului şi a foametei.

2. Campania electorală în vederea alegerilor pentru Adunarea Constituantă.

Cu trei zile înainte de această conferinţă, Lenin adresă o scrisoare conferinţei din Petrograd, care urma să-şi înceapă lucrările la 7 Octombrie.

Lenin cerea mobilizarea tuturor forţelor în vederea ultimei, hotărîtoarei, aprigei lupte ce urma să fie dată împotriva guvernului Kerenski.

Lenin alătură scrisorii o rezoluţie, pe care o recomanda conferinţei. Această scrisoare a lui Lenin şi rezoluţia lui fură aduse la Moscova şi citite la conferinţa orăşenească a bolşevicilor. Conferinţa adoptă în întregime rezoluţia lui Lenin.

Rezultă, aşa dar, că în una şi aceeaşi zi, la 10 Octombrie, rezoluţia lui Lenin asupra insurecţiei armate n'a fost numai aprobată de către Comitetul Central al partidului, dar ea a fost şi susţinută imediat de către conferinţele orăşeneşti ale bolşevicilor din Petrograd şi Moscova, cari au ţinut şedinţă în ziua de 10 Octombrie. Cot la cot cu bolşevicii din Petrograd, bolşevicii din Moscova dădeau sprijinul lor conducătorului partidului. Atât de mare era forţa de organizare a partidului bolşevic.

La 14 Octombrie, după şedinţa Comitetului Central al bolşevicilor, la care asistaseră reprezentanţi ai Moscovei, avu loc la Moscova şedinţa biroului regional. Acesta aprobă, fără desbateri, directivele Comitetului Central cu privire la insurecţia armată, fixând imediat o serie de măsuri practice.

Ca încheiere, biroul regional al bolşevicilor hotărî să creeze un centru de luptă al partidului, care să conducă

insurecţia, centru compus din 2 membri ai biroului regional, 2 membri ai Comitetului din Moscova şi un membru al Comitetului de district din Moscova.

După două zile, se întruni o consfătuire a activiştilor din sectoarele Moscovei. Schimbul de păreri fu foarte aprins. Avu loc trecerea în revistă a forţelor. Discuţia avu ca obiect modul în care trebuia să fie intensificată munca. Se auziră unele păreri că armele ar fi insuficiente. Alţii se plânseră că legăturile cu efectivele garnizoanei erau slabe. Activiştii întruniţi susţinură însă aproape în unanimitate hotărîrea de a se trece la lupta armată pentru cucerirea puterii de către Sovietе. Se apropia clipa hotărîtoare.

Criza revoluţionară se desvolta cu paşi uriaşi la Moscova şi în regiunea Moscovei. Muncitorii pielari erau de 10 săptămâni în grevă. Metalurgiştii şi textiliştii erau în ajunul începerii grevei. Muncitorii şi funcţionarii întreprinderilor municipale continuau să lucreze numai din cauză că Sovietul intervenise în conflictul ce se iscase între ei şi duma oraşului. Situaţia muncitorilor devenea din ce în ce mai insuportabilă. Patronii deslănţuiră un lock-out tacit, închizând fabricile şi uzinele. Capitaliştii agravau foarte puternic criza. Provocând greve, ei îi învinuiau pe muncitori că sabotează producţia. Călcând în picioare interesele maselor largi ale consumatorilor, patronii îi atâţau pe aceştia din urmă împotriva muncitorilor. Masele nu mai puteau fi reţinute. Sindicatele adresau plângeri Sovietului, cerând măsuri severe împotriva lock-out-ului organizat de burghezie.

La 18 Octombrie avu loc o şedinţă extraordinară a Comitetului Executiv al Sovietului de deputaţi ai muncitorilor din Moscova. La şedinţă fură invitaţi reprezentanţi ai sindicatelor. Ei se perindară unul după altul la tribună, zugrăvind întunecatul tablou al situaţiei muncitorilor.

Starea de spirit a sălii deveni tot mai încordată. Conciliatorii simţeau că Comitetul Executiv va susţine sindicatele. Socialiştii-revoluţionari şi menşevicii cerură să se întrerupă şedinţa, pentru ca fracţiunile să poată ţine şedinţe şi să poată fi elaborate propuneri concrete.

In timp ce fracţiunile erau întrunite în şedinţe, conciliatorii chemară în ajutor Comitetul Executiv al Sovietului de deputaţi ai soldaţilor, în sânul căruia predominau socialiştii-revoluţionari şi menşevicii.

Continuarea şedinţei avu loc împreună cu Comitetul Executiv al Sovietului de deputaţi ai soldaţilor.

Bolşevicii cerură: să se intervină în lupta economică a muncitorilor şi să se publice o serie de decrete privitoare la încetarea lock-out-urilor şi la satisfacerea tuturor revendicărilor greviştilor. Dacă se vor ivi împotriviri din partea capitaliştilor, ei vor trebui să fie arestaţi. Pe acest teren ar putea izbucni un conflict între autorităţile locale şi cele centrale. Sprijinindu-se pe mişcarea maselor, Sovietul ar urma să treacă în acest caz la cucerirea puterii.

Propunerea bolşevicilor avu efectul unei explozii de bombă. Socialiştii-revoluţionari şi menşevicii turbau. Ei înţeleseră că bolşevicii puneau chestiunea cuceririi puterii.

In contra platformei tăioase şi precise a bolşevicilor, socialiştii-revoluţionari şi menşevicii propuseră să se adreseze încă un... mesagiu Guvernului Provizoriu, prin care acesta urma să fie rugat să publice un decret în sensul satisfacerii revendicărilor muncitoreşti.

Desbaterile luară sfârşit. Incepu votarea nominală. In mijlocul unei tăceri încordate, calculatorii anunţară rezultatul votului: rezoluţia menşevicilor fusese adoptată cu 46 de voturi pentru, 33 contra, şi o abţinere. Triumful conciliatorilor fu însă de scurtă durată.

In ziua următoare, la 19 Octombrie, avu loc o şedinţă plenară a ambelor Soviete. Oricât se frământară conciliatorii, rezoluţia bolşevicilor fu adoptată cu 332 de voturi pentru, 207 contra, şi 13 abţineri. Rezultatul votului fu primit cu ovaţiuni furtunoase.

Abia se potoliră aplauzele, şi la tribună apăru menşevicul B. Kibric. In râsetele şi observaţiile ironice ale sălii el declară:

„Măsurile propuse de bolşevici pentru a se

aplana conflictele devenite iminente în ramurile principale ale producţiei, reprezintă falimentul complect al bolşevismului.

Decretul Sovietului cu privire la satisfacerea revendicărilor muncitorilor, şi care îi ameninţă pe capitalişti cu arestarea, cu alte cuvinte suprimarea luptei de clasă printr'un decret al Sovietului, înseamnă de fapt cucerirea puterii în cea mai nechibzuită formă, care izolează de fapt clasa muncitoare".

Din nou începură să curgă ameninţările şi proorocirile a tot felul de grozăvii. Ba că capitaliştii îşi vor retrage banii din bănci, ba că se va turbura schimbul de mărfuri dintre Moscova şi restul ţării, ba că muncitorii vor fi condamnaţi la moarte prin înfometare, căci vor dispare nu numai banii, ci şi produsele alimentare. Se va produce un lock-out, creat însă de astădată de către înşişi bolşevicii.

Intr'un cuvânt, în devotamentul lor de lachei ai burgheziei, menşevicii sugerau capitaliştilor măsurile ce trebuiau să le ia împotriva revoluţiei.

Agentul burgheziei, ce se dădu astfel de gol prin propriile lui cuvinte, ceru, în încheiere, să se facă noi alegeri, în vederea înlocuirii tuturor delegaţilor cari votaseră pentru bolşevici; iar în sindicate, care votaseră pentru măsurile propuse de bolşevici, să se facă deasemenea noi alegeri în vederea înlocuirii conducerilor lor.

Socialistul-revoluţionar Cerepanov declară deasemenea că rezoluţia bolşevicilor nu constituia în fond decât un apel la cucerirea puterii în mod neorganizat, din care cauză partidul lui îşi declină orice răspundere pentru consecinţele grave ale acestui pas.

Zeloşilor lachei ai burgheziei le dădu răspunsul cuvenit bolşevicul Avanesov:

„...dacă... dreapta aruncă răspunderea asupra noastră, a bolşevicilor, noi declarăm că nu ne temem de această răspundere şi c'o luăm asupra noastră. Dar această răspundere cade şi asupra

V. A. Avanesov

Sovietelor de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din Moscova... Noi apelăm la întreaga masă, chemând-o să ne susţină în lupta noastră. Şi noi ne vom sprijini numai pe această masă. Ne vom sprijini pe masa soldaţilor, care prin votul lor au arătat că merg cu noi, precum şi pe muncitori, cari merg şi vor merge numai cu noi".

— Vă veţi supune, sau nu, hotărîrilor Sovietului? — îi întrebă de-a-dreptul Avanesov pe conciliatori.

Menşevicul Kibric bolborosi, drept răspuns, că ei se vor supune hotărîrilor Sovietului, dar că nu-şi vor asuma conducerea înfăptuirii hotărîrilor luate. Iar în concluzie el adăugă răspicat şi fără echivoc:

> „Vom merge până la capăt în lupta noastră unită, vom depune însă toate sforţările pentru a paraliza urmările nefaste ale rezoluţiei adoptate astăzi".

„Paralizarea urmărilor" — iată cu ce veneau conciliatorii în ajunul Marii Revoluţii Proletare.

Starea de spirit a adunării poate fi dedusă din următorul fapt. Atunci când unul dintre socialiştii-revoluţionari declară că bolşevicii din Moscova aplică lozincile lui Lenin, în sală răsună un puternic:

„Trăiască Lenin!"

Sala se cutremură de urale. Şedinţa luă sfârşit în acordurile „Internaţionalei".

In hotărîrea şedinţei plenare a ambelor Soviete, burghezia văzu faza de trecere la cucerirea puterii. „Russcoe slovo" („Cuvântul rusesc") îşi intitulă relatările sale: „So-

vietele din Moscova au hotărît să cucerească puterea". Iar primarul Moscovei, socialistul-revoluţionar V. V. Rudnev, declară în aceeaşi zi:

„Socotesc că deciziunea luată de Sovietele din Moscova constitue o părticică dintr'un sistem general, a cărui aplicare a fost hotărîtă. Se va începe cu luarea în stăpânire a întreprinderilor, se va trece apoi la luarea în stăpânire a băncilor, ş. a. m. d."

In oraş se răspândeau svonuri cu privire la apropiata acţiune a bolşevicilor.

Contrarevoluţia începu să se pregătească în mod intens de luptă, încercând să fie prima care să treacă la ofensivă. Riabţev trimitea telegrame după telegrame la Marele Cartier General şi la Statul-Major al frontului de Sud-Vest, cerând trupe.

Marele Cartier General îl asigură pe Riabţev că brigada I-a a diviziei a 3-a de cavalerie de gardă, împreună cu o baterie trasă de cai, va fi îndreptată spre circumscripţia militară Moscova.

Ajutorul precis, ce fusese oferit de Marele Cartier General, aduse oarecare linişte în sânul statului-major al circumscripţiei militare. La 24 Octombrie, Riabţev transmise garnizoanei, prin telefon, următorul ordin de zi:

„In public şi, din păcate, şi într'o parte a presei, se răspândesc svonuri cum că districtul şi în special oraşul Moscova ar fi expuse, dintr'o anumită parte, unei oarecari ameninţări. Toate acestea nu sunt adevărate... Aflându-mă în fruntea forţelor armate ale districtului şi având misiunea de a păzi interesele adevărate ale poporului, în slujba căruia, în mod exclusiv, se află armata, declar că nu vor fi permise niciun fel de pogromuri şi acte anarhice. La Moscova în special, acestea vor fi înăbuşite fără cruţare de către trupele credincioase revoluţiei şi poporului. Şi avem destule forţe pentru a înfăptui acest lucru".

Cât de mult s'a înşelat Riabţev în aprecierea forţelor

sale, au arătat evenimentele din zilele imediat următoare.

Încă din ziua de 22 Octombrie, la conferința regională a organizațiilor militare ale bolșevicilor, delegații diferitelor localități comunicară că trupele din garnizoană au o atitudine extrem de ostilă față de guvern. Soldații aveau un moral foarte ridicat. Conferința trebui să se închidă în ziua următoare, fără să-și fi terminat lucrările: din Petrograd veneau informații alarmante, la Moscova se făceau pregătiri în vederea insurecției, delegații trebuiau să fie la locurile lor.

Comitetul bolșevicilor din Moscova propuse să se organizeze în cartiere niște manifestații de fraternizare a muncitorilor cu soldații. In urma propunerii bolșevicilor, Sovietul de deputați ai muncitorilor din Crasnaia Presnia organiză la 23 Octombrie o manifestație a tuturor fabricilor și uzinelor din sector. Purtând steaguri și placarde cu lozinca: „Toată puterea în mâinile Sovietelor!", muncitorii veniră la Hodânca. Aici avu loc un meeting comun cu soldații brigăzii I-a a artileriei de rezervă. După meeting, cu muzica în frunte și cântând cântece revoluționare, muncitorii și soldații porniră spre cimitirul Vagancovscoe. La mormântul bolșevicului N. Bauman, ucis în 1905 de Sotniile negre, cei adunați jurară să lupte până la capăt.

In ziua de 24 Octombrie, ședința comună a Sovietelor de deputați ai muncitorilor și soldaților confirmă statutul Gărzii Roșii. Era vorba de Garda Roșie ce fusese organizată de Soviet. Ea ființa paralel cu Garda Roșie a partidului bolșevic. Timp de o lună și jumătate socialiștii-revoluționari și menșevicii împiedicaseră confirmarea statutului. Bolșevicii susțineau că misiunea principală a Gărzii Roșii trebue să fie menținerea cuceririlor revoluției și lupta împotriva contrarevoluției. O a doua misiune a ei trebuia să fie lupta împotriva acțiunilor pogromiste din orașe.

Menșevicii interveniră din nou cu „avertismentele" lor.

Socialiștii-revoluționari cari făceau parte din Comitetul Executiv al Sovietului de deputați ai soldaților declarară

că ei nici nu socotesc posibil ca să participe la discutarea statutului Gărzii Roşii: aceasta trebue să fie treaba deputaţilor muncitorilor. Răspunderea urmărilor nedorite ale organizării Gărzii Roşii, ei o aruncau pe seama Sovietului de deputaţi ai muncitorilor. In modul acesta, socialiştii-revoluţionari îi asmuţeau în mod demagogic pe soldaţi împotriva muncitorilor.

Şedinţa comună a Sovietelor votă statutul cu 374 voturi pentru, 8 contra, şi 27 de abţineri.

Punctul următor al ordinei de zi era raportul asupra realizării hotărîrii Sovietelor din 19 Octombrie. Ca desvoltare a acestei hotărîri, bolşevicii propuseră adoptarea următorului decret:

„Decret Nr. 1

1. Angajarea şi concedierea muncitorilor se face de către administraţia întreprinderii cu consimţământul comitetului de fabrică şi de uzină. Când acesta din urmă nu este de acord, cazul este deferit spre examinare Sovietului de deputaţi ai muncitorilor din sector, a cărui hotărîre este obligatorie pentru ambele părţi. Până la darea hotărîrii definitive, angajările şi concedierile se socotesc neavenite.

2. Angajarea şi concedierea funcţionarilor se face cu consimţământul comitetului funcţionarilor.

Nota 1-a. In întreprinderile unde nu există un comitet special al funcţionarilor, angajarea şi concedierea funcţionarilor se face cu consimţământul comitetului comun.

Nota 2-a. Comitetele de fabrici şi de uzine ale muncitorilor au dreptul să facă apel împotriva hotărîrilor comitetului funcţionarilor, chestiunea fiind în asemenea cazuri rezolvată de către comisiunea de arbitraj constituită pe lângă Sovietul de deputaţi ai muncitorilor.

3. Dispoziţiile arătate sunt obligatorii pentru toate întreprinderile oraşului Moscova. Impotriva celor ce se vor face vinovaţi de călcarea acestor dispoziţii, Sovietul de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor va aplica cele mai hotărîte măsuri, inclusiv arestarea lor."

Decretul Nr. 1 fu adoptat cu o majoritate covârşitoare. Prin adoptarea lui, Sovietul începu să înfăptuiască lozinca bolşevică a controlului asupra producţiei. Sovietul se transforma într'un organ al puterii. Bolşevicii din Moscova se aflau în ajunul acţiunii hotărîtoare.

„Războiul este declarat, scria organul Comitetului din Moscova, — la Caluga Sovietele au fost dizolvate, membrii lor au fost arestaţi şi circulă svonul că unii au fost împuşcaţi. In oraş îşi fac de cap cazacii, trimişi de pe frontul de Vest din ordinul Guvernului Provizoriu.

Situaţia este limpede: guvernul a declarat război civil şi a şi obţinut prima victorie la Caluga. Cele prevăzute de noi sunt acum fapt împlinit; nu Cornilov, ci însuşi Kerenski merge de data aceasta în mod deschis în fruntea canaliilor capitaliste împotriva poporului, pe care timp de 7 luni de zile el l-a tot prostit cu discursuri pompoase... Kerenski şi agenţii lui sunt duşmanii noştri făţişi: niciun fel de tratative cu ei. Cu duşmanii nu se stă de vorbă, ei trebuesc sdrobiţi... Trebue opusă imediată rezistenţă. A trecut timpul vorbelor..."

* * *

Pentru bolşevicii din Moscova şi pentru biroul regional din Moscova chestiunea pregătirii insurecţiei se punea într'un mod cu mult mai larg decât chestiunea conducerii luptelor în cadrul Moscovei. Afară de Moscova, din organizaţia regională a partidului făceau parte şi guberniile Moscova, Vladimir, Tver, Iaroslavl, Costroma, Nijni-Novgorod, Voronej, Tula, Orel, Smolensc, Riazan, Caluga, Tambov.

Biroul regional din Moscova era strâns legat cu organizaţiile de partid din cuprinsul regiunii. La 27—28 Septembrie 1917 avu loc şedinţa plenară a biroului regional din Moscova, la care asistară numeroşi delegaţi ai organizaţiilor locale de partid. Plenara făcu bilanţul imensei munci îndeplinite în decursul ultimelor luni. Din

rapoartele organizaţiilor locale reieşea clar că influenţa bolşevicilor sporise enorm, că organizaţiile bolşevice se lărgesc, că ele îmbrăţişează prin activitatea lor de conducere masele largi ale celor ce muncesc.

Regiunea număra în total vreo 70.000 de membri ai partidului bolşevic, dintre cari jumătate aparţineau organizaţiilor din Moscova şi din gubernia cu acelaş nume. La 27 Septembrie, în decursul lucrărilor plenarei Biroului regional, se comunică deodată că Sovietul de deputaţi ai soldaţilor din Vladimir întreabă urgent, dacă trebue să se supună sau nu ordinului lui Kerenski de a transfera din oraş întreaga garnizoană. Desbaterile fură întrerupte. Toată lumea şi-a dat seama cât de apropiate deveniseră evenimentele hotărîtoare. Toată lumea înţelegea că nu era vorba de Vladimir, ci de faptul că Guvernul Provizoriu începea o campanie împotriva garnizoanelor însufleţite de o stare de spirit revoluţionară. Plenara votă, în această chestiune, următoarea rezoluţie:

„Dorind să păstreze toate forţele revoluţionare pentru înfăptuirea iminentă a lozincii: „Toată puterea în mâinile Sovietelor!", biroul regional propune organizaţiilor locale să lupte hotărît împotriva aplicării sistematice a planului de slăbire a centrelor revoluţionare, prin îndepărtarea din sânul acestora a unităţilor revoluţionare".

Se propuse, telegrafic, tovarăşilor din Vladimir să reţină garnizoana în oraş.

La 28 Septembrie, plenara comitetului regional luă în discuţie rezoluţia asupra situaţiei. Unii dintre oratori legară lupta pentru Puterea Sovietelor de proclamarea Republicii Sovietelor. Aceasta însemna amânarea luptei pentru cucerirea puterii până la congresul Sovietelor. Majoritatea se pronunţă însă hotărît împotriva unei astfel de interpretări.

„Nu este just ca lupta pentru instaurarea Puterii Sovietelor să fie legată de convocarea congresului general al Sovietelor din Rusia—spuneau delegaţii. Lupta reală în vederea instaurării Pu-

terii Sovietice poate să se încingă încă înainte, şi n'avem niciun motiv să o amânăm până la convocarea congresului".

Plenara adoptă o rezoluţie în spiritul scrisorii lui Lenin:

„In condiţiunile clipei de faţă, lupta politică se mută din orice soiu de instituţiuni reprezentative, în stradă. Cea mai importantă sarcină a zilei este lupta pentru cucerirea puterii, care în actualele condiţiuni începe inevitabil prin lupta, în diferitele localităţi, împotriva crizei din domeniul aprovizionării, al locuinţelor şi al vieţii economice".

Plenara preconiză crearea unor centre de luptă în marile oraşe industriale, între cari să se stabilească legături strânse. Imediat după terminarea plenarei, delegaţii plecară în localităţile lor pentru a aplica hotărîrile luate.

In urma hotărîrii luate de Comitetul Central al partidului bolşevic, privitor la insurecţie, biroul regional al Moscovei propusese tuturor organizaţiilor locale ale partidului să coordoneze începutul acţiunii lor cu începerea insurecţiei la centru. In caz că ar fi izbucnit conflicte cu autorităţile, să nu se facă concesii, dar nici să nu se împingă lucrurile până la ciocniri sângeroase, cari nu trebuesc permise decât în împrejurările şi în interesul acţiunii generale. Biroul recomandă acelor localităţi, în cari puterea era de fapt în mâinile Sovietului, ca acest Soviet să fie proclamat unica putere a oraşului sau a raionului dat.

Se luă hotărîrea ca membri ai biroului să viziteze regiunea, pentru a preveni pe tovarăşi că ceasul începutului acţiunii este foarte apropiat, pentru a aduna informaţii asupra unităţilor pe al căror sprijin putea să conteze Moscova şi pentru a constitui din vreme peste tot centre de luptă, cari urmau să conducă insurecţia.

In şedinţa din ziua de 14 Octombrie a biroului regional fură compuse telegrame convenţionale pentru fiecare raion. Ele urmau să fie expediate în diferitele localităţi, îndată ce insurecţia va fi început la centru, trebuind să servească drept semnal al pornirii la acţiune.

Bolşevicii din regiunea Moscova se pregăteau cu perseverenţă şi încordare în vederea luptelor hotărîtoare. Situaţia cea mai favorabilă pentru a cuceri puterea în timpul cel mai scurt se ivi întâi şi întâi în guberniile industriale, ca de pildă Vladimir, Iaroslavl, Tver. Aici Sovietele fuseseră cucerite de bolşevici încă înainte de Octombrie.

Oraşul Ivanovo-Voznesensc era pe atunci capitala unui judeţ din gubernia Vladimir. Trăsătura specifică a desfăşurării pe care a luat-o Revoluţia din Octombrie în acest mare centru textil, situat în apropierea imediată a Moscovei, a constat în primul rând în faptul că chiar cu câteva zile înainte de luptele din Octombrie izbucnise greva textiliştilor din raionul Ivanovo-Kineşma, grevă de o colosală întindere şi importanţă, ce a cuprins şi centrele textile din guberniile Vladimir şi Costroma.

Comitetul Central de grevă al sindicatului textiliştilor din Ivanovo-Kineşma expedie în noaptea de 21 Octombrie, la ora 3, tuturor raioanelor următoarea telegramă:

„La douăzeci şi unu Octombrie, la orele zece dimineaţa, veţi începe greva. Comunicaţi urgent comitetelor de grevă din fabrici şi uzine. Greva va fi începută prin meetinguri în fabrici, după cari muncitorii se vor împrăştia în linişte pe la casele lor. Luni 23 Octombrie, la ora 10 dimineaţa, toţi muncitorii se vor întruni la meetinguri în fabrici. Confirmaţi urgent primirea telegramei, informaţi asupra începutului şi mersului grevei".

In ziua de 21 Octombrie, la ora 10 dimineaţa fix, fabricile din Ivanovo-Voznesensc, Kineşma, Şuia, Rodniki, Sereda, Covrov, Cohma, Teicovo, Viciuga încetară lucrul. Greva cuprinse 114 întreprinderi şi circa 300.000 de muncitori. Revendicarea ei iniţială fu ridicarea nivelului minim de existenţă al muncitorilor. Dar caracterul făţiş politic-revoluţionar al grevei se manifestă înainte de toate prin faptul că rezultatul ei direct fu trecerea tuturor întreprinderilor din raionul Ivanovo-Kineşma sub controlul deplin al muncitorilor.

Gazeta burgheză „Utro Rossii" scrisese despre greva din Ivanovo-Kineşma:

„La multe întreprinderi, muncitorii, părăsind lucrul, au închis fabricile şi au luat cheile cu ei. Peste tot au fost instalate pichete înarmate, cari nu îngăduie personalului administrativ să pătrundă în curtea fabricii. Ele nu permit să se scoată mărfurile comandate de intendenţă, precum şi cele destinate ministerului aprovizionării. Ca urmare a înarmării în masă a muncitorilor, personalul tehnic este terorizat şi va fi nevoit să părăsească fabrica".

Niciun metru de manufactură, niciun obiect nu putea fi luat din fabrici fără permisiunea comitetelor de grevă ale fabricilor. Nici patronii, nici personalul administrativ al fabricilor nu puteau pătrunde în fabrici fără permisiunea comitetului de grevă. Muncitorii deveneau stăpânii adevăraţi ai întreprinderilor, păzind cu armele în mână fabricile şi uzinele.

Aderând la grevă, muncitorii din Şuia adoptară, la propunerea preşedintelui Sovietului din Şuia, M. V. Frunză, următoarea rezoluţie:

„Actuala putere de stat, reprezentată de Guvernul Provizoriu şi de agenţii lui din diferitele localităţi, nu este în stare să facă faţă dezastrului ce ne ameninţă... Numai trecerea puterii în mâinile Sovietelor de deputaţi ai muncitorilor, soldaţilor şi ţăranilor, atât la centru cât şi în provincie, poate să ajute poporului să facă faţă crizei ce ne ameninţă."

La 23 Octombrie se desfăşură la Şuia o demonstraţie de masă a muncitorilor, la care luară parte şi trupele garnizoanei locale. La meeting luă cuvântul Frunză. După cuvântarea lui, fu votată o rezoluţie privitoare la trecerea puterii în mâinile Sovietelor. Prin aceeaşi rezoluţie se cerea Congresului General al Sovietelor din Rusia să preia puterea în mâinile sale, promiţându-i-se tot ajutorul.

Bolşevicii din Tver şi din gubernia Tver, care numărau circa 50.000 de muncitori, se pregăteau în mod activ pentru cucerirea puterii. Noile alegeri pentru Sovietul din Tver, ce avuseseră loc în August, dăduseră bolşevicilor o majoritate absolută. La începutul lunii Septembrie, Sovietul de deputaţi ai muncitorilor din Tver se pronunţă, la o şedinţă comună cu comitetele de fabrici şi uzine şi sindicatele, pentru necesitatea trecerii puterii în mâinile Sovietelor. Sarcina principală pe care şi-o fixase organizaţia bolşevică din Tver, era de a da ajutor armat Moscovei, de a-i reţine pe loc cu orice preţ pe iuncherii şi cazacii ce se aflau la Tver, de a nu-i lăsa să se îndrepte spre Moscova şi de a trimite în acelaş timp, în caz de nevoie, detaşamente de muncitori şi de soldaţi înarmaţi în ajutorul Moscovei. Şi, într'adevăr, în zilele Revoluţiei din Octombrie fură trimise la Moscova automobile blindate din Kimrî şi pionerii ce cantonaseră la Staritza.

In primele rânduri ale luptătorilor pentru cucerirea puterii de către Soviete se aflase şi gubernia Iaroslavl, care avea în total peste 40.000 de muncitori (numai la fabrica de manufactură Carzinkin din Iaroslavl lucrau în 1916 peste 20.000 de muncitori). La sfârşitul lui Septembrie 1917, Sovietul din Iaroslavl trecuse sub influenţa bolşevicilor şi adopta în toate chestiunile principale rezoluţii bolşevice.

In decursul primului război mondial, Voronejul se transformase într'un centru industrial însemnat. In 1917 numărul muncitorilor acestui oraş ajunsese să fie de 10.000, printre cari mai bine de jumătate erau metalurgişti. In Octombrie 1917, gubernia Voronej fusese cuprinsă de flăcările răscoalelor ţărăneşti. La sfârşitul lunii Septembrie fu convocată la Voronej conferinţa bolşevicilor din gubernia Voronej şi fu constituit comitetul de partid al acestei gubernii. In ajunul Revoluţiei din Octombrie, Sovietul din Voronej se afla încă în mâinile menşevicilor şi ale socialiştilor-revoluţionari, iar în gubernie aveau foarte mare influenţă asupra ţărănimii socialiştii-revoluţionari. So-

vietul menşevico-socialist-revoluţionar din Voronej nu mai oglindea însă starea de spirit a maselor, cari îi urmau deja pe bolşevici.

O situaţie asemănătoare cu aceea din Voronej a existat, în ajunul zilelor insurecţiei din Octombrie, şi la Smolensc. Şi aici Sovietul era în mâinile socialiştilor-revoluţionari şi ale menşevicilor. El nu oglindea însă starea de spirit a maselor: în cursul luptelor desfăşurate după victoria revoluţiei la Petrograd, muncitorii şi soldaţii din Voronej şi Smolensc i-au sdrobit repede pe duşmani.

O situaţie mai încordată se crease la Caluga, unde contrarevoluţia trecuse la ofensivă încă înainte de luptele din Octombrie dela Petrograd, izbutind să obţină o victorie temporară.

In ajunul Revoluţiei din Octombrie, raporturile ce se constituiseră la Caluga între forţele de clasă erau foarte caracteristice pentru un mic oraş de provincie. Sovietul de deputaţi ai soldaţilor se afla sub influenţa bolşevicilor. In Sovietul de deputaţi ai muncitorilor (la Caluga întreprinderile aveau, în majoritatea lor, un caracter meşteşugăresc) precumpăneau socialiştii-revoluţionari şi menşevicii. La 17—18 Octombrie, veniră la Caluga, de pe frontul de Vest, detaşamente de cazaci, dragoni şi unul din „batalioanele morţii". La 18 Octombrie fu publicat un ordin iscălit de comandantul garnizoanei, prin care se proclama starea de asediu la Caluga. In dimineaţa zilei de 19 Octombrie, Galin, comisarul gubernial al Guvernului Provizoriu, prezenta Sovietului de deputaţi ai soldaţilor un ultimatum, prin care îi cerea dezarmarea imediată, disolvarea secţiunii soldăţeşti şi trimiterea pe front a trupelor din garnizoana Caluga.

In seara zilei de 19 Octombrie fu deschisă şedinţa Sovietului, care luă în discuţie ultimatumul lui Galin. In timpul şedinţei, localul Sovietului fu înconjurat de cazaci şi de dragoni cu mitraliere şi automobile blindate puse în poziţie de tragere. Galin ceru membrilor Sovietului să se predea imediat, în decurs de cinci minute, împreună cu toate armele. El nu aşteptă expirarea acestui termen şi

dădu ordinul să se deschidă foc asupra localului Sovietului. Deodată începură să țăcănească mitraliere și se auziră geamuri sparte: se deschisese foc asupra Sovietului. Năpustindu-se înăuntrul clădirii, cazacii devastară tot ce întâlniră în cale, arestară și băgară la închisoare pe toți membrii bolșevici ai Comitetului Executiv al Sovietului. Aripa revoluționară a trupelor din garnizoana Caluga fu trimisă pe front. Sovietul din Caluga fu desființat conform unei instrucțiuni directe a Guvernului Provizoriu. Intr'un mare centru industrial nu îndrăzni nimeni să întreprindă un asemenea pas. Deaceea se alesese tocmai Caluga ca un mijloc de a „înspăimânta" țara în ajunul luptei hotărîtoare. Contrarevoluția din Caluga își serba victoria. In ziua de 21 Octombrie duma orașului salută nimicirea Sovietului, adresând mulțumiri pogromiștilor.

Dar, dintre toate capitalele de gubernie ale regiunii Moscova, lupta cea mai lungă și cea mai complicată pentru cucerirea puterii de către Soviete se desfășură la Tula și la Tambov. Cauzele datorită cărora instaurarea puterii Sovietelor a întârziat și greutățile întâmpinate n'au fost, bine înțeles, aceleași la Tula și la Tambov. Tula, însemnat centru industrial pentru acea vreme, număra în 1917 peste 50.000 de muncitori, dintre cari aproape două treimi erau metalurgiști și muncitori de cale ferată. In ajunul congresului al VI-lea al partidului, organizația partidului bolșevic din Tula avea o mie de membri.

Sovietul din Tula era însă, în preajma Revoluției din Octombrie, încă în mâinile conciliatorilor. Influența menșevicilor era mai însemnată la Tula decât în celelalte centre industriale ale țării. Acest fapt se explica în parte prin schimbările intervenite în cursul războiului imperialist în compoziția proletariatului din Tula. Pentru a se sustrage dela mobilizare în armată, comercianții, chiaburii, feciorii de burghezi ș. a. m. d. se duceau să lucreze în uzinele militare. Administrația uzinelor de stat din Tula își selecționa cu mare grijă muncitorii. Principala greutate întâmpinată în lupta pentru cucerirea puterii de către So-

viete la Tula a constat în faptul că menşevicii au fost susţinuţi şi ajutaţi în acest oraş de trădătorii din tabăra lui Camenev şi Zinoviev, cari făceau parte pe atunci din fracţiunea bolşevică a Sovietului. Desfăşurarea luptei la Tula a arătat în mod foarte plastic ce a însemnat în practică, în cursul evenimentelor din Octombrie, poziţia trădătoare a lui Camenev şi Zinoviev. Tocmai alianţa dintre partizanii „puterii socialiste omogene" şi menşevici, cari nu-şi pierduseră încă cu totul influenţa, a predeterminat ca lupta pentru cucerirea puterii de către Soviete să dureze la Tula până în Decembrie 1917. Dar, cu toate că Sovietul din Tula se afla în mâinile menşevicilor şi socialiştilor-revoluţionari, marea masă a muncitorilor fu cucerită de către bolşevici şi în acest oraş.

Cu totul alte cauze au făcut ca la Tambov lupta pentru cucerirea puterii de către Soviete să fie foarte îndelungată şi crâncenă. Cadre însemnate de proletari industriali nu existau în oraş. Tambovul şi gubernia Tambov erau centre în care influenţa socialiştilor-revoluţionari era foarte puternică. Nimicirea acestei influenţe a socialiştilor-revoluţionari fusese cea mai importantă sarcină a bolşevicilor. Înfăptuirea acestei sarcini necesita la Tambov o durată de timp relativ îndelungată.

Cu toate particularităţile pe cari le-a prezentat desfăşurarea evenimentelor din ajunul Revoluţiei din Octombrie şi din zilele Revoluţiei din Octombrie în fiecare din guberniile centrale cari au făcut parte în 1917 din regiunea Moscovei, a existat totuşi o trăsătură de asemănare în întreaga desvoltare a evenimentelor: fie că Sovietul era în mâinile bolşevicilor, fie că mai predominau în el menşevicii şi socialiştii-revoluţionari (ca la Voronej, Smolensc, Tula şi în alte oraşe), fie că puterea a fost cucerită în mod paşnic, fie că ea a fost cucerită pe calea armelor, fapt este că în toate aceste oraşe şi raioane industriale (cu excepţia Tulei, a Tambovului şi poate a încă unu sau două oraşe) raportul de forţe a fost îndeobşte de aşa natură, încât victoria a fost cucerită relativ foarte repede şi cu uşurinţă, puterea Sovietelor fiind deja instaurată la sfâr-

şitul lunii Octombrie şi începutul lunii Noembrie a anului 1917.

Tocmai în aceste locuri, în raioanele industriale proletare, ca şi în guberniile centrale, fuseseră concentrate forţe vădit precumpănitoare, existaseră cele mai bune forţe ale clasei muncitoare, armata fusese complect cucerită, partidele conciliatoare — izolate.

> „Rusia interioară — a scris Stalin — cu centrele ei industriale şi politico-culturale, Moscova şi Petrogradul, cu populaţia lor omogenă din punct de vedere naţional, formată mai ales din ruşi, devenise baza Revoluţiei." [1])

Această caracterizare dată de Stalin nu se referă numai la guberniile cari au făcut parte din regiunea Moscovei, ci şi la ţinuturile Volgii şi Uralului, unde în ajunul Revoluţiei din Octombrie şi în zilele Revoluţiei din Octombrie situaţia a fost aproape aceeaşi ca şi în regiunea Moscovei.

4

IN ŢINUTURILE VOLGII

Ţinuturile Volgii — mai ales în partea de mijloc şi de jos a acesteia — erau de mult socotite de socialiştii-revoluţionari ca un „fief" al lor. In aceste loçuri se ridicaseră răsvrătiţi din „mijlocul poporului" încă din deceniul 1870—80. Ei fuseseră atraşi de tradiţiile istorice ale marilor răscoale ţărăneşti ale lui Stepan Razin şi Emilian Pugacev. Socialiştii-revoluţionari încercau să-şi însuşească aureola acestor mari răsvrătiţi.

In timpul Revoluţiei din 1905, mişcarea ţărănească bântuise în ţinuturile Volgii mai puternic decât în alte părţi.

1) *I. V. Stalin*, Articole şi cuvântări despre Ucraina. Culegere, Kiev, 1936, pag. 83.

In aceste locuri îşi alcătuise Stolipin, guvernatorul de pe atunci al Saratovului, la lumina conacelor incendiate ale nobilimii şi în dangătul clopotelor, sistemul lui de luptă împotriva răscoalelor ţărăneşti. Ridicat de ţarul Nicolae al II-lea din postul de guvernator la rangul de ministru, Stolipin încercase să salveze prin politica sa agrară monarhia ţaristă sdruncinată.

Factorul principal n'au fost desigur tradiţiile istorice. Tradiţiile, ele înşile, se ivesc şi se menţin pe un anume teren economic. In 1861 moşierii retezaseră, în folosul lor, în ţinuturile Volgii peste 25% din pământurile ţăranilor, iar în guberniile Saratov şi Samara chiar 40%. Ţăranii fuseseră izgoniţi pe „terenuri nisipoase", unde primeau mizerabile petece de pământ. In gubernia Saratov o treime din ţărani, aproape 35%, erau consideraţi „dăruiţi": ei fură eliberaţi de moşieri fără plată de răscumpărare, în mod gratuit; în schimb li se lăsă numai a patra parte din loturile lor de pământ. Iată care a fost baza furtunoasei mişcări agrare din ţinuturile Volgii.

In timpul războiului, ţinuturile Volgii deveniseră o regiune situată în spatele frontului. In oraşe staţionau garnizoane enorme: la Samara se aflau 60.000 de soldaţi, la Saratov 30.000. Cazan era centrul uneia din cele mai mari circumscripţii militare, care reunea într'însa toate garnizoanele oraşelor din ţinuturile Volgii. Efectivul total al trupelor din întreaga circumscripţie militară Cazan ajungea la 1 Ianuarie 1917 până la 800.000 de oameni, dintre cari 20.000 de ofiţeri. Garnizoana Cazan număra în ajunul Revoluţiei din Octombrie aproape 60.000 de oameni.

Mascându-se în mod ipocrit în dosul lozincii: „Pământ ţăranilor!" şi apărându-i în realitate pe moşieri, socialiştii-revoluţionari speculau dorinţa de a avea pământ a soldaţilor şi a muncitorilor înapoiaţi. Mulţumită acestui fapt putură socialiştii-revoluţionari să-şi întărească, în primele zile ale Revoluţiei din 1917, poziţiile lor la sate, în sânul garnizoanelor şi în unele uzine. Regimente întregi se declarară socialiste-revoluţionare. Chiar şi în Noembrie

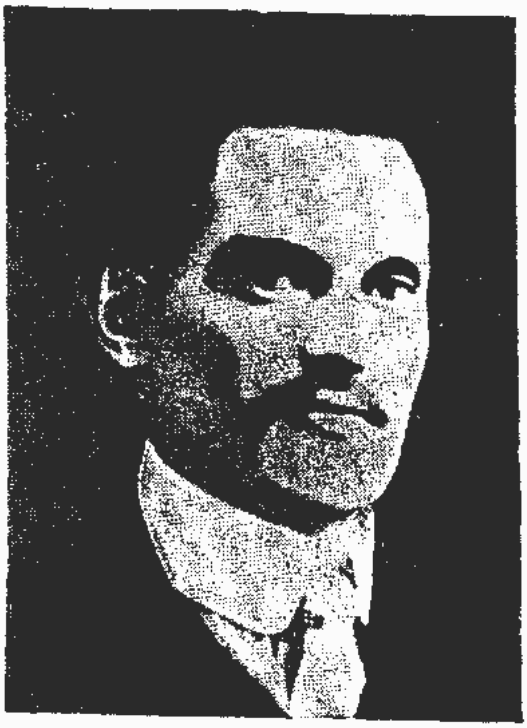
1917, în alegerile pentru Adunarea Constituantă, socialiştii-revoluţionari reuşiră să obţină, în regiunea Volgii, până la 70% din totalul voturilor. Aci bolşevicii se văzură nevoiţi să smulgă regiunea de sub influenţa socialiştilor-revoluţionari.

Grabnica înfăptuire a acestei sarcini fusese înlesnită de împrejurarea că, în principalele centre ale regiunii Volgii: la Samara, Nijni-Novgorod, Ţariţîn, Saratov, existau deja în 1917 însemnate cadre de proletari industriali. Sprijinindu-se pe aceste cadre, bolşevicii biruiră influenţa pe care o exercitau socialiştii-revoluţionari la sate şi în cazărmile soldăţeşti.

La Uzina de tuburi din Samara lucrau în 1917 23.000 de muncitori, la uzina Sormovo din Nijni-Novgorod 25.000 de muncitori. Aproximativ tot atâţia proletari lucrau şi la întreprinderile Canavino. Populaţia de 200.000 de locuitori a Ţariţînului număra 35.000 de muncitori, dintre cari aproximativ 7.000 erau metalurgişti, concentraţi mai ales în două mari uzine: „Uzina franceză" şi „Uzina de tunuri". Cazan era pentru acele timpuri un centru industrial însemnat, care număra aproape 20.000 de muncitori, dintre cari aproape 10.000 erau muncitori metalurgişti. Chiar şi la Saratov, oraş comercial tipic de pe Volga, erau 12—15.000 de muncitori, faţă de cei 250.000 de locuitori ai oraşului.

In timpul războiului, în marile oraşe din ţinuturile Volgii, industria de război căpătase o însemnată desvoltare. In fabrici şi uzine intraseră muncitori noi, veniţi dela sate. Ei aduseseră cu ei ura împotriva moşierilor, dar totodată şi mentalitatea înapoiată a satelor, prejudecăţile acestora. Pentru a scăpa de mobilizare, multe elemente mic-burgheze îşi căutaseră adăpost în întreprinderi.

Toate aceste fapte, luate la un loc, creaseră un teren favorabil pentru activitatea socialiştilor-revoluţionari. La Samara, de pildă, la uzina de tuburi, unde se afla una din cele mai puternice organizaţii bolşevice, care număra peste 2.000 de oameni, menşevicii aveau numai 300 de membri,

V. V. Cuibîşev

iar socialiştii-revoluţionari aproximativ 12.000. La uzina Sormovo din Nijni-Novgorod, din 25.000 de muncitori, 10.000 erau înscrişi în listele socialiştilor-revoluţionari. Relativ cea mai slabă şi mai neînsemnată influenţă a socialiştilor-revoluţionari era la Ţariţîn.

Organizaţiile bolşevice din ţinuturile Volgii creşteau şi se'ntăreau cu fiecare zi, cu fiecare lună a revoluţiei.

Cea mai mare organizaţie bolşevică din ţinuturile Volgii era cea din Samara. In momentul întrunirii congresului al VI-lea al partidului, această organizaţie număra de pe acum 4.000 membri de partid. Activitatea ei este legată de numele lui Valerian Vladimirovici Cuibîşev. După ce fugi, în 1916, din exil, tovarăşul Cuibîşev îşi desfăşură activitatea sa de partid la Samara, unde lucra, sub numele de Adamcic, ca frezor la uzina de tuburi. Freza lui Cuibîşev se afla alături de strungul la care lucra N. M. Şvernic.

In Septembrie 1916, Cuibîşev fu arestat la Samara şi deportat pe cinci ani în ţinutul Turuhan. Pe drumul ce-l făcea spre locul deportării, îl ajunse ştirea că a izbucnit revoluţia. El se întoarse în grabă la Samara. Aci fu întâmpinat în ziua de 17 Martie 1917, în chip sărbătoresc de masele muncitoare ale oraşului. Din toate uzinele veniră, cu steaguri, muncitorii. Câteva zile după aceea, la 21 Martie, Cuibîşev fu ales preşedinte al secţiei muncitoreşti a Sovietului, deşi în sânul Sovietului aveau pe atunci încă preponderenţă socialiştii-revoluţionari şi menşevicii.

Cuibîşev îşi începu activitatea, urmărind întărirea organizaţiei locale a bolşevicilor. El convocă o mare a-

dunare la cinematograful „Triumf", cu care prilej îi combătu pe toţi cei ce încercau să şteargă linia de despărţire dintre bolşevici şi menşevici. Fură create comitete de oraş şi de sectoare ale partidului. Acestea dădură îndrumări precise: niciun fel de unire cu menşevicii. Conform acestor îndrumări au şi fost făurite organizaţiile bolşevice din oraşul şi regiunea Samara.

N. M. Şvernic

Bolşevicii din Samara, începând cu comitetele de uzină şi cu sindicatele profesionale, porniră acţiunea de cucerire a maselor. La această muncă fură trimişi cei mai buni militanţi. In luna Mai, Şvernic deveni preşedinte al Uniunii muncitorilor metalurgişti, locţiitorul lui fiind bolşevicul Galactionov, iar Cuibîşev membru al conducerii Uniunii. In ziua de 29 August, muncitorii uzinei de tuburi aleseră un nou comitet de uzină, alcătuit aproape numai din bolşevici. Din aşa-numitul comitet executiv al comitetului de uzină făceau parte 18 bolşevici şi 2 socialişti-revoluţionari. Metalurgiştii, constructorii, muncitorii din industria alimentară, personalul dela calea ferată, votară în unanimitate, detaşament după detaşament, pentru partidul bolşevic.

Acelaş proces se petrecea, deşi într'un ritm mai domol, şi în cazărmile soldăţeşti, în cari erau cantonate regimentele 102, 133 şi 143 de infanterie, un regiment de pioneri de rezervă, bateriile a 4-a şi a 5-a ale unei brigăzi de artilerie de rezervă ş. a. m. d. Fu creată la Samara o organizaţie militară bolşevică. Se edită pentru soldaţi ziarul bolşevic „Soldatscaia Pravda" („Adevărul soldăţesc"). Influenţa socialiştilor-revoluţionari a putut fi înlăturată destul de repede.

L. M. Caganovici

Sovietul fu complect cucerit de către bolşevici în August-Septembrie 1917. La 21 August 1917, Sovietul de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor adoptă, cu o majoritate de 97 de voturi contra 72, rezoluţia bolşevică asupra luptei împotriva contrarevoluţiei. Astfel cuceriră bolşevicii din Samara, pas cu pas, majoritatea în sânul Sovietului.

In timpul războiului imperialist se constituise la Saratov un puternic sâmbure bolşevic, alcătuit din Olminski, care redactase, împreună cu Lenin, organul central al bolşevicilor în perioada primei revoluţii, Mitkevici şi alţii. Ei editau ziarul bolşevic legal „Naşa Gazeta" („Ziarul nostru").

In Martie 1917, îndată ce ieşiră din ilegalitate, bolşevicii îşi formară organizaţia lor de sine stătătoare. La 23 Martie începu să apară ziarul bolşevic „Social-democratul".

Lazăr Moiseevici Caganovici participă la activitatea organizaţiei de partid din Saratov. Reprezentant al generaţiei bolşevice a „Pravdei", având deja în 1917 un trecut de 7 ani de muncă activă de partid, de arestări şi deportări, tovarăşul Caganovici se pomeni, începând din Mai 1917, în compania a 7-a a regimentului 42 infanterie din Saratov. Orator înflăcărat, tovarăşul Caganovici ştia să găsească cuvinte simple, cari mergeau drept în inima mulţimilor. Figura lui energică şi vioaie apărea la meetinguri în clipele hotărîtoare, în cari se părea că o „gură de aur" a socialiştilor-revoluţionari sau a menşevicilor reuşise să

câştige atenţia auditoriului. Ridiculizându-i în mod usturător pe conciliatori, răspunzând cu ingeniozitate la replicile din sală, vorbind cu multă însufleţire, tovarăşul Caganovici ştia să obţină schimbări radicale în starea de spirit a maselor. Soldaţii şi muncitorii îl ascultau cu o deosebită atenţie.

Rezultatul activităţii bolşevicilor scoase în evidenţă, înainte de toate, rapida bolşevizare a Sovietului din Saratov. Dacă, de pildă, din Sovietul reales a doua oară (Iunie-August) făcuseră parte 90 bolşevici, 210 menşevici şi 310 socialişti-revoluţionari, componenţa noului Soviet, rezultat din alegerile ce au avut loc la sfârşitul lui August 1917, vădi că raportul de forţe suferise o schimbare radicală. In mijlocul lunii Septembrie, Sovietul din Saratov număra 320 bolşevici, 76 menşevici şi 103 socialişti-revoluţionari. Majoritatea absolută a Sovietului era de partea bolşevicilor.

La Ţariţîn nu existase înainte de război o organizaţie bolşevică închegată. Se găseau câţiva bolşevici ilegali răzleţi, împrăştiaţi prin uzine. La uzina de tunuri, lucra în 1914 Clement Efremovici Voroşilov. Vechi bolşevic, trecut prin şcoala aspră a revoluţiei, Voroşilov ştia să înşele supravegherea vigilentă a ohranei. El creă o cooperativa muncitorească de consum, organiză un cor muncitoresc şi, sub firma acestor „nevinovate" instituţiuni, desfăşură o agitaţie şi o propagandă bolşevică. Bolşevicii educaţi de Voroşilov luară parte activă la evenimentele revoluţionare.

Revoluţia burghezo-democratică din Februarie 1917 rupsese lanţurile cari încătuşaseră energia revoluţionară a proletariatului din Ţariţîn. Activitatea revoluţionară creatoare a muncitorilor din Ţariţîn luă aspecte tumultoase. La meetingurile din marea piaţă Scorbiaşcenscaia se adunau mii şi mii de oameni. Oratorii erau ascultaţi ceasuri întregi de către muncitori. Meetingurile se prelungeau mult după miezul nopţii. In atmosfera lor înfierbântată, conştiinţa proletariatului se maturiza cu o repeziciune extraordinară.

I. Z. Ehrman

La aceste meetinguri veneau şi soldaţii garnizoanei. Prin acest contact viu sporea influenţa muncitorimii asupra ţăranilor îmbrăcaţi în haine soldăţeşti.

Meetingurile de pe malurile Volgii făceau parcă ecou meetingurilor de pe ţărmurile Mării Baltice: la Kronstadt marinarii se adunau cu miile sub cerul liber, în piaţa Iacornaia. Burghezia simţi repede asemănarea dintre aceste evenimente: presa începu să scrie tot mai des despre Ţariţînul roşu, atunci când vorbea despre Kronstadtul roşu.

La începutul lui Aprilie 1917, Comitetul Central al bolşevicilor îl trimise pe Iacov Ehrman să activeze la Ţariţîn. In primele zile ale revoluţiei apăru la Ţariţîn şi troţkistul S. Minin. Sub influenţa lui, până în Mai 1917 inclusiv dăinui la Ţariţîn organizaţia social-democrată reunită, din care făceau parte atât bolşevicii cât şi menşevicii. Cât de nefirească a fost însă această convieţuire temporară, se poate vedea din faptul că în ziua de 9 Mai, când se produse sciziunea, din 380 de persoane numai 30 s'au declarat de partea menşevicilor.

La început conducerea Sovietului rămase în mâinile menşevicilor şi ale socialiştilor-revoluţionari, pe când în atelierele uzinelor, în cazărmile soldaţilor şi în pieţe, acolo unde se ţineau mereu meetinguri mari, predominau vădit bolşevicii.

Guvernul Provizoriu din Petrograd şi Comitetul Executiv al Sovietului din Petrograd primeau ştiri alarmante: la Ţariţîn domneşte anarhie; Ţariţînul este gata să se „despartă" de restul Rusiei. Ţariţînul este o republică bolşevică.

Corespondenţii ziarelor burgheze scriau, sufocându-se de furie, despre „haiducia din ţinutul Volgii de jos". „Oraşul este în stăpânirea gloatei soldăţeşti, asmuţite de bolşevici".

Duşmanii scriau cu ură despre situaţia dela Ţariţîn; muncitorii din întreaga ţară, însă, vorbeau cu mândrie despre acest oraş.

Prinzând curaj după evenimentele din Iulie, contrarevoluţia vru să-i vină de hac şi Ţariţînului roşu. In ziua de 26 Iulie 1917, ca urmare a dispoziţiei date de Guvernul Provizoriu şi a ajutorului dat de menşevicii şi de socialiştii-revoluţionari din Saratov şi Ţariţîn, sosi din Saratov, sub conducerea colonelului Corvin Crucovski, o expediţie de pedepsire, alcătuită din 500 de iuncheri şi 500 cazaci din Orenburg, cari aveau cu ei 14 mitraliere şi două tunuri de câmp de 75 mm. In oraş fu declarată starea de asediu şi interzis orice meeting. Fu interzisă apariţia ziarului bolşevic „Borba" („Lupta"). Regimentele cele mai revoluţionare ale garnizoanei din Ţariţîn, 141 şi 155, fură transferate în grabă: primul la Saratov, al doilea pe front. Alegerile pentru duma oraşului, cu prilejul cărora bolşevicii căpătaseră 39 din 102 mandate, fură anulate şi se fixară noi alegeri pentru sfârşitul lui August.

Alegerile acestea avură loc la 27 August, când detaşamentul lui Corvin-Crucovski se mai afla încă la Ţariţîn. Alegerile vădiră că expediţia de pedepsire nu băgase spaima în muncitori. Bolşevicii obţinură 45 de locuri din totalul de 102, menşevicii obţinură 11 locuri, iar socialiştii-revoluţionari, 15. Preşedinte al dumei oraşului fu ales bolşevicul Ehrman.

Prin repeziciunea cu care a mobilizat masele, Ţariţînul n'a întrecut numai oraşul Saratov, capitala guberniei din care făcea el parte, ci şi celelalte centre de însemnătate hotărîtoare din ţinuturile Volgii: Samara şi Nijni-Novgorod. Aceasta se explică, înainte de toate prin faptul că duşmanul care urma să fie izolat de mase, şi anume socialiştii-revoluţionari şi menşevicii, era mult mai slab la Ţariţîn decât în celelalte oraşe din ţinuturile Volgii.

In comparaţie cu toate celelalte oraşe din ţinuturile Vol-

gii, lupta cea mai grea şi mai crâncenă pentru cucerirea puterii s'a dat la Nijni-Novgorod.

Până la sfârşitul lui Mai au existat la Sormovo şi la Nijni-Novgorod organizaţii unite ale bolşevicilor şi menşevicilor. A fost nevoie de o directivă specială a Comitetului Central al partidului bolşevic pentru ca bolşevicii din Sormovo ca şi cei din Nijni-Novgorod să rupă definitiv cu menşevicii şi să-şi creeze organizaţii independente. Această frică oportunistă de a rupe la timp cu conciliatorii a constituit cauza principală a faptului că la Nijni-Novgorod procesul de smulgere a maselor de sub influenţa socialiştilor-revoluţionari şi a menşevicilor s'a desfăşurat într'un ritm mai domol decât în celelalte centre din ţinuturile Volgii.

Greva din Sormovo a jucat un rol uriaş în determinarea unui reviriment în această situaţie. Ea a izbucnit la 20 Iunie şi s'a terminat la 8 Iulie, prin victoria muncitorilor. In decursul acestei greve, muncitorii începură să facă, sub conducerea bolşevicilor, primii paşi spre înfăptuirea controlului asupra producţiei. Comitetul bolşevicilor din Sormovo s'a pronunţat, la 27 Iunie, în favoarea confiscării uzinei.

In decursul războiului, uzina din Sormovo executa comenzi militare. Incetarea lucrului nu convenea deloc capitaliştilor. La Sormovo veni o comisiune guvernamentală. In faţa fermităţii muncitorilor, aceasta fu nevoită să promită, într'o şedinţă plenară a organizaţiilor din Sormovo, că revendicările muncitorilor vor fi complect satisfăcute. Greva încetă numai după această promisiune.

Muncitorii au învăţat multe din experienţa acestei greve. Fiecare etapă a grevei a slăbit tot mai mult iluziile conciliatoare, în mrejele cărora se aflau încă mulţi muncitori din Sormovo.

Pe la mijlocul lui August, aproape toate întreprinderile din Nijni-Novgorod adoptară, la meetinguri şi în adunări de masă, rezoluţii bolşevice împotriva consfătuirii din Moscova. Paginile ziarului bolşevic „Internaţionalul" erau pline de asemenea rezoluţii.

Sovietul din Nijni-Novgorod se afla în mâinile socialiş-

tilor-revoluționari și ale menșevicilor. Dar chiar și în acest Soviet, alcătuit din conciliatori, numărul voturilor bolșevicilor spori într'o măsură însemnată. La ședința Sovietului, convocată la 10 Septembrie în legătură cu sarcinile Consfătuirii Democratice, rezoluția bolșevică obținu 62 voturi contra 69.

Deasemeni, mișcarea țărănească din gubernia Nijni-Novgorod deveni foarte puternică în acest timp.

Luarea în stăpânire a moșiilor și împărțirea pământului boieresc deveni tot mai frecventă. In cursul anului 1917 au avut loc în această gubernie cel puțin 384 de acțiuni agrare țărănești.

Și gubernia Cazan a fost în ajunul evenimentelor din Octombrie teatrul unei foarte puternice mișcări țărănești de masă. Comunicatul dat la 18 Octombrie de Direcțiunea Generală a Miliției din gubernia Cazan spunea următoarele:

> „Aproape în toate județele guberniei are loc devastarea în masă a pădurilor particulare... vânzarea forțată a inventarului viu și mort, luarea în stăpânire a cerealelor, fânului, nutreturilor și alungarea organelor administrative".

Muncitorii și țăranii tătari, ca și celelalte popoare din ținuturile Volgii (ciuvașii, mariii), cari locuiau pe teritoriul fostei gubernii Cazan, se ridicară la luptă pentru eliberarea lor națională. Amestecul foarte pestriț de naționalități, lupta înverșunată împotriva contrarevoluției naționaliste, existența unor forțe însemnate de gardiști albi—toate acestea n'au putut să nu aibă ca urmare o deosebită înăsprire a luptei la Cazan.

Organizația bolșevică din Cazan își mărea însă zi cu zi influența asupra maselor. In ajunul Revoluției din Octombrie Sovietul din Cazan fu și el cucerit de bolșevici.

Astfel au pășit organizațiile bolșevice din ținuturile Volgii pe calea cuceririi puterii. In preajma lunii Septembrie, Sovietele din Samara, Saratov și Țariț în fuseseră complect cucerite de bolșevici. Numai Sovietul din Nijni-Novgorod rămăsese încă în mâinile socialiștilor-revoluționari și ale

menşevicilor, dar după propria mărturisire a conciliatorilor, el nu mai oglindea deloc starea de spirit a maselor.

In cadrul planurilor sale insurecţionale, Comitetul Central al bolşevicilor a dat o deosebită atenţiune ţinuturilor Volgii. Se trimise la Saratov un reprezentant al Comitetului Central, care prezentă, în ziua de 8 Octombrie, adunării de partid a bolşevicilor din oraşul Saratov un raport asupra orientării bolşevice spre insurecţie. La 11 Octombrie avu loc o consfătuire a comitetului bolşevicilor din Saratov, la care participară reprezentanţii capitalelor de judeţ: Ţariţîn, Volsc, Petrovsc şi Rtişcev. Consfătuirea hotărî organizarea unor turnee în gubernie, pentru cari urma să se mobilizeze toate forţele. La 15 Octombrie se deschise la Saratov congresul Sovietelor de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor. La acest congres predominară bolşevicii. Raportul asupra situaţiei politice fu făcut de tovarăşul Ehrman, care se afla atunci la Saratov. Intr'o formă simplă şi concisă, el comunică delegaţilor congresului directivele politice ale Comitetului Central al partidului bolşevic.

Cu o majoritate de 128 de voturi contra 12, congresul votă rezoluţia bolşevicilor. Menşevicii şi socialiştii-revoluţionari părăsiră în mod demonstrativ congresul.

> „Cauza principală a plecării noastre dela congres — şi-au motivat aceştia gestul lor — este faptul că majoritatea congresului a respins rezoluţia prin care se făcea apel să nu se recurgă la acţiuni de stradă".

Dela Comitetul Central pornea astfel la Saratov, iar dela Saratov în tot cuprinsul regiunii, prin capitalele de judeţ, ajungând până la Ţariţîn, instrucţia clară şi precisă cu privire la pregătirea luptei armate în vederea cuceririi puterii.

In ziua de 6 Octombrie se deschise la Samara congresul bolşevicilor din gubernie. Fu ales comitetul gubernial al organizaţiei de partid, iar ca preşedinte al acestuia Cuibîşev.

La 22 Octombrie, cu câteva zile înainte de insurecţia din

Octombrie, avu loc şedinţa unită a birourilor comitetului gubernial şi comitetului orăşenesc, cu participarea reprezentanţilor sectoarelor. La această adunare au fost puse deja cu toată ascuţimea chestiunile practice ale pregătirii insurecţiei.

Kuibîşev ceru „să se treacă la acţiuni reale".

Adunarea adoptă următoarea rezoluţie:

„Trebue să se treacă cu hotărîre la acţiuni, ca de pildă interzicerea ziarului „Voljskii Deni" („Ziua Volgii"), arestarea provocatorilor, realizarea unui împrumut forţat, lichidarea cozilor din faţa magazinelor, ş. a. m. d. Impotrivirea burgheziei faţă de aceste măsuri va deslănţui energia maselor, şi având atunci cu noi majoritatea şi dat fiind că în cuprinsul Rusiei se vor întâmpla o mulţime de acţiuni asemănătoare, vom proclama dictatura Sovietelor".

Insurecţia fu pregătită cu încordare şi la Nijni-Novgorod.

Puţin timp după ce Comitetul Central luă hotărîrea, de însemnătate istorică, cu privire la insurecţia armată, avu loc o şedinţă a comitetului gubernial din Nijni-Novgorod al P. M. S. D. R. (b.) La această şedinţă fu luată următoarea hotărîre:

„Trebue să fim pregătiţi, pentru ca la momentul potrivit să facem totul pentru a duce acţiunea de răsturnare la bun sfârşit".

In Septembrie şi în special în Octombrie, organizaţiile bolşevice din ţinuturile Volgii desfăşurară o activitate intensă în vederea înarmării muncitorilor.

Inceputul îl făcu Samara. Incă din primele zile ale lunii Mai au fost create în acest oraş detaşamente de muncitori miliţieni, menite să opună rezistenţă „pogromurilor beţivanilor", devastărilor debitelor de băuturi spirtoase, ş. a. m. d.

In ziua de 29 Septembrie Sovietul de deputaţi ai muncitorilor adoptă, în urma raportului lui Cuibîşev, principiile fundamentale ale statutului Gărzii Roşii muncitoreşti.

In luna Septembrie începură să se creeze şi la Saratov detaşamente ale Gărzii Roşii. In ziua de 2 Septembrie, Comitetul Executiv al Sovietului luă hotărîrea de a crea detaşamente muncitoreşti, iar în Octombrie Sovietul din Saratov adresă Sovietului din Moscova rugămintea ca Garda Roşie să fie ajutată cu arme. In Octombrie, numai un detaşament al Gărzii Roşii, format din muncitori dela calea ferată, avea un efectiv de circa 700 de oameni. La 22 Octombrie avu loc conferinţa orăşenească generală a Gărzii Roşii, cu care prilej a fost adoptat statutul acesteia.

In ziua de 15 Octombrie avu loc şedinţa comună a reprezentanţilor Gărzii Roşii din Canavino, Sormovo şi Mîza. Fu luată în discuţie chestiunea procurării armelor trebuincioase Gărzii Roşii. Sormovo avea nevoie de 285 de arme, Canavino de 200 şi Mîza tot de 200. După o săptămână se şi crease pe lângă comitetul gubernial al P. M. S. D. R. (b.) Statul-Major gubernial al Gărzii Roşii.

La Ţarîţîn înarmarea muncitorilor începu cu mult înainte de Revoluţia din Octombrie. Iar în perioada contrarevoluţiei corniloviste ea începu să se facă în masă. Iniţiatorii acestei acţiuni fură muncitorii celor două uzine de frunte: Uzina de tuburi şi Uzina franceză.

> „In noaptea de 30 spre 31 August — scria ziarul burghez „Volga-Donscoi-Crai" („Ţinutul Volga-Don") — un grup de membri ai P. M. S. D. R. (b.) a luat câteva căruţe cu arme şi cartuşe dela o companie a regimentului 93, cu care să înarmeze pe muncitori. In aceeaşi noapte, armele au fost împărţite muncitorilor dela Uzina franceză şi celor dela fabricile de cherestea".

Acest incident anunţa o înteţire a luptei.

La 30 August, detaşamentul de pedepsire al lui Corvin-Crucovski fu rechemat la Ţarîţîn. Inainte însă de a părăsi oraşul, Corvin-Crucovski publică ultimul său ordin „teribil", prin care cerea ca armele luate de către muncitori să fie imediat înapoiate. Nimeni n'a executat, bine înţeles, acest ordin. Iar armele fură îndată de mare folos muncitorilor

în lupta ce izbucni împotriva contrarevoluției corniloviste.

In cursul lunilor Septembrie și Octombrie înarmarea muncitorilor din Țaritîn se desfășură într'un ritm rapid. Garda Roșie din Țaritîn număra în acest timp vreo 750 de oameni.

Organizațiile bolșevice din ținuturile Volgii aplicau directiva dată de Comitetul Central cu privire la pregătirea insurecției.

La al doilea congres al Sovietelor, Samara trimise trei delegați bolșevici, Țaritînul — doi bolșevici, iar Saratovul — doi bolșevici și un menșevic, Nijni-Novgorod — cinci bolșevici și câțiva socialiști-revoluționari și menșevici. Majoritatea covârșitoare a delegaților ținuturilor Volgii au venit la al II-lea congres al Sovietelor cu directiva: „Toată puterea în mâinile Sovietelor!".

5

IN REGIUNEA DONULUI

Mulți dintre fruntașii contrarevoluției, în special militarii, ajunseră din ce în ce mai mult la convingerea că în Rusia centrală victoria revoluției este inevitabilă și că, deci, n'ar fi rău să se aleagă de cu vreme o bază de operațiuni, în care să se concentreze forțele în vederea continuării luptei. O asemenea bază ar fi putut fi Sud-Estul Rusiei. Fără să înceteze lupta la centru, Guvernul Provizoriu începu să prefacă din timp regiunea Donului și a Caucazului de Nord într'o citadelă a contrarevoluției. Generalul Caledin, hatmanul trupelor de pe Don, acuzat de a fi avut legături cu Cornilov și achitat de către comisia guvernamentală, purcese hotărît la lichidarea elementelor revoluționare din regiune. In regiunea Donului au fost aduse regimentele de cazaci, sub pretext că pe front era lipsă de furaj. Batalioanele de rezervă cari se aflau sub influența

bolşevică erau transferate din aceste locuri. Ofiţerii cari erau alungaţi din unităţile militare de către soldaţi fugeau în regiunea Donului şi în Caucazul de Nord. In Octombrie 1917 fu alcătuită în aceste părţi, din trupele căzăceşti ale Cubanului, Donului, Terecului şi Astrahanului, din muntenii Caucazului de Nord şi din popoarele de stepă din regiunea Donului şi din gubernia Astrahan, Uniunea de Sud-Est. Această uniune trebuia să devină unul din zăgazurile contrarevoluţiei în lupta ei împotriva revoluţiei proletare.

Organizaţiile bolşevice din regiunea Donului, şi în primul rând organizaţia din Rostov, luptau cu îndârjire împotriva contrarevoluţiei, pentru a cuceri inasele.

Bolşevicii găseau sprijin în sânul muncitorilor şi garnizoanei din Rostov. In August se numărau în acest oraş vreo 300 de bolşevici. Comitetul de partid îşi avea sediul într'un pavilion al grădinii publice, unde-şi aveau deasemeni sediul organizaţiile socialist-revoluţionară şi menşevică. Muncitorii şi soldaţii cari veneau să ceară tipărituri sau oratori „greşeau uşa" foarte des şi nimereau la bolşevici. Conciliatorii se convinseră repede că se aflau într'o vecinătate foarte periculoasă şi părăsiră pavilionul. Bolşevicii puseră astfel stăpânire pe toate încăperile clădirii. Ei desfăşurară o activitate intensă. In grădină şi pe străzile vecine aveau loc meetinguri aproape tot timpul. Mulţimea discuta cu înflăcărare discursurile bolşevicilor. Se împărţea „Pravda". Ziarul local al bolşevicilor, „Naşe Znamea" („Steagul nostru"), avea un tiraj de peste 15 mii de exemplare. Activitatea principală era dusă în sânul sindicatelor, în rândurile metalurgiştilor şi ale muncitorilor dela căile ferate.

Organizaţia bolşevică din Rostov avu multe de suferit dela grupul de dreapta, care avea în frunte pe Sîrţov, şi dela grupul troţkist, în frunte cu Vasilcenco. Aceste două grupuri vrăjmaşe partidului atacară cu furie linia leninistă. Ele n'au fost în fond decât nişte aliaţi camuflaţi ai guvernului contrarevoluţionar al trupelor de pe Don. Aceste grupuri propuseră bolşevicilor să se unească cu menşevicii pe platforma susţinerii guvernului trupelor de pe Don, com-

bătură tezele din Aprilie ale lui Lenin şi se ridicară împotriva hotărîrilor congresului al VI-lea al partidului bolşevic, care dăduse partidului orientarea insurecţiei armate. Bolşevicii din Rostov luptară cu hotărîre împotrivă politicii trădătoare duse de elementele de dreapta şi de troţkişti. Elementele de dreapta şi troţkiştii fură izgoniţi din comitetul organizaţiei din Rostov-Nahicevan. Dar ei nu încetară activitatea lor duşmănoasă faţă de partid. Demascând pe conciliatori şi pe cei ce-i secondau din lagărul trădătorilor de dreapta şi al troţkiştilor, organizaţia bolşevică reuşi, în ajunul Revoluţiei din Octombrie, să-şi creeze armata ei politică.

Comitetul Central al partidului bolşevic urmărea cu atenţie activitatea bolşevicilor din regiunea Donului. Sverdlov cerea dări de seamă permanente, venindu-le totodată în ajutor prin instrucţiuni directe. Fură trimişi la Rostov militanţi ai partidului. Regiunea Moscova primi însărcinarea de a întreţine legături cu Rostovul. In timpul congresului al VI-lea al partidului bolşevic, delegaţii regiunii Donului făcură lui Sverdlov şi Stalin o dare de seamă asupra muncii organizaţiei lor şi primiră un şir de instrucţiuni. Bolşevicii din Rostov fură preveniţi că partidul se îndrepta către insurecţia armată.

După aventura lui Cornilov, în activitatea bolşevicilor interveni o schimbare bruscă. Se începu crearea de Gărzi Roşii în oraşe. In ziua de 6 Septembrie se formă la Rostov Statul-Major central al Gărzii Roşii. Caracterul contrarevoluţionar al acţiunilor generalilor stârni şovăeli în sânul regimentelor de cazaci. Caledin nu izbuti să pună în mişcare trupele pentru a-i putea veni în ajutor lui Cornilov

Masa de jos a cazacilor refuză să-şi susţină generalii.

> „Orice ar urma — scria Lenin — după experienţa din 26—31 August, (după rebeliunea lui Cornilov. — *Nota Red.)* extrema slăbiciune a mişcării de masă a cazacilor în favoarea contrarevoluţiei burgheze este dovedită istoriceşte."[1])

1) *V. I. Lenin*, „Revoluţia rusă şi războiul civil", Opere, vol. XXI. pag. 204.

Avântul revoluționar pusese stăpânire pe trupele căzăcești. Agitația bolșevică desfășurată în rândurile cazacilor devenise un fapt concret, deoarece era ușor înțeleasă de mase. Bolșevicii se folosiră, printre altele, și de faptul că, la propunerea lui Caledin, marele moșier Rodzianco, fostul președinte al Dumei, fusese primit în rândurile căzăcimii și înzestrat cu pământ. „Un nou cazac s'a așezat pe pământul vostru, iar voi vă zbateți în chingile nevoilor" — cu aceste cuvinte se adresau bolșevicii sărăcimii căzăcești, smulgând-o de sub influența bogătașilor.

In regimentul 39 de cazaci, care se afla la Belaia Calitva, activa E. A. Sciadenco. El organiză fraternizarea cazacilor cu muncitorii și țăranii. Minerii dela exploatările din apropiere, dela Vasilev, Boguraev, Svinoreț, cu plasarde și steaguri, cântând cântece revoluționare, veniră la cazarma regimentului. Muncitorii fură primiți de cazaci cu bucurie. Fraternizarea îi scoase definitiv pe cazaci din vechiul făgaș. Cu toate că fusese interzis de către Caledin să se trimită deputați în Soviet, cazacii își aleseră reprezentanții. Drept rezultat, bolșevicii putură să-și desfășoare mai ușor activitatea lor în sânul regimentului.

Munca în staniță și sate era foarte grea. Bolșevicii izbutiră să organizeze pe lângă Sovietul din Rostov o secțiune a țăranilor nebăștinași. Cu un mandat al Sovietului puteai pătrunde mai ușor în staniță. Bolșevicii desfășurau o agitație foarte largă în mijlocul țăranilor nebăștinași, cum erau aceștia denumiți de cazacii localnici. Ziarul „Naše Znamea" avea la sate abonați permanenți. El publica scrisori dela țară.

Intr'un șir de staniță fură înjghebate celule bolșevice. In stanița Morozovscaia se afla un depou de locomotive, o mică turnătorie și 2—3 mori cu aburi. Bolșevicii localnici activară în depoul de aci. Aci veneau țăranii din satele și stanițele vecine.

Bolșevicii foloseau foarte dibaciu în agitația lor chestiunile concrete, pe cari le ridica însăși viața, ca de pildă fap-

tul că direcţiunea căilor ferate de Sud-Est voise să concedieze un paznic, invalid de război. Bolşevicii organizară o adunare a muncitorilor dela calea ferată şi făcură să fie votată o rezoluţie care cuprindea următoarele două puncte: în primul rând, invalizii să nu fie concediaţi, iar în al doilea rând, să se tipărească articolul lui Lenin despre controlul muncitoresc, care să servească drept îndreptar practic pentru lupta muncitorilor dela calea ferată împotriva administraţiei. Bolşevicii creară pe lângă Sovietul de deputaţi ai ţăranilor din Morozovscaia un grup de argaţi şi de ţărani săraci. Acest grup organiză, pentru ajutorarea sărăcimii, o echipă formată din 26 de persoane, printre cari 9 femei. Echipa îşi procură o maşină de treerat şi alte unelte şi începu să ajute sărăcimea la munca câmpului. Acest fapt constituia o pildă practică de felul cum urmau să rezolve bolşevicii chestiunea agrară.

Bolşevicii obţinură succese foarte însemnate chiar în oraşul Rostov.

La şedinţa comitetelor de fabrici şi uzine din ziua de 11 Septembrie, rezoluţia bolşevicilor cu privire la preluarea puterii întruni 49 de voturi, cea a menşevicilor 58 de voturi. Cu o lună înainte, bolşevicii obţinuseră abia 5—6 voturi. Aceste fapte arătau cât de departe ajunsese deja procesul de izolare a conciliatorilor.

Voind să-şi consolideze succesele, bolşevicii propuseră la următoarea adunare a comitetelor de fabrici şi uzine, care avu loc în ziua de 26 Septembrie, să se facă noi alegeri pentru Soviet şi pentru comitetele de fabrici şi uzine. Muncitorii aprobară această propunere. Tot la această adunare fu hotărîtă crearea Gărzii Roşii.

Începură pregătirile în vederea noilor alegeri pentru Soviet. Pentru a slăbi influenţa bolşevicilor, Caledin, hatmanul trupelor de pe Don, ordonă să se intensifice trimiterea pe front a companiilor de marş. Comitetul bolşevicilor din Rostov-Nahicevan hotărî să oprească pe loc companiile de marş. Fură trimişi agitatori în regimente. Ei reuşiră să ia cuvântul chiar şi în regimentele de cazaci. Bolşevicii fură

susţinuţi în mod energic de soldaţi, iar conciliatorii fură izgoniţi cu fluerături.

In ziua de 29 Septembrie, soldaţii regimentului 225 de rezervă refuzară să detaşeze companii de marş. Veniră la regiment generalii Cernoiarev şi Bogaevski, locţiitorul hatmanului, şi încercară să-i înduplece pe soldaţi. Dar aceştia izgoniră dela meeting pe generalii contrarevoluţionari. Comandantul garnizoanei ordonă să fie luate armele companiei de gardă a regimentului. Soldaţii, însă, aflară la timp despre acest ordin secret şi întăriră garda care păzea armele.

Intreaga garnizoană din Rostov sprijini pe soldaţii regimentului 225. Bolşevicii fixară pentru ziua de 1 Octombrie o demonstraţie de protest împotriva războiului.

Presa burgheză începu să urle:

> „Dacă veţi merge să demonstraţi pe stradă, veţi fi împrăştiaţi cu baionetele... Cu Guvernul Provizoriu şi cu Caledin nu e de glumit", — spuneau conciliatorii, încercând să provoace teamă.

Târziu noaptea, în ajunul demonstraţiei, comandamentul garnizoanei ordonă, prin telefon, să fie înarmate companiile credincioase guvernului, în vederea aşteptatei demonstraţii a „bandelor bolşevice". Ofiţerul de serviciu al regimentului 225 dormea. Ordinul telefonic fu primit de un soldat simpatizant al bolşevicilor, care se afla întâmplător în camera-ofiţerului de serviciu. Furierul dădu acestui soldat însărcinarea să transmită comandanţilor ordinul în chestiune, soldatul însă se repezi la sediul comitetului bolşevic, dar nu găsi pe nimeni. El preveni atunci comitetele de companii, cât şi soldaţii. Elevii şcoalei de caporali şi compania a 12-a, desemnate să lupte împotriva demonstraţiei, hotărîră să se alăture bolşevicilor.

In ziua de 1 Octombrie avu loc în oraş o grandioasă demonstraţie. Participă la ea întreaga garnizoană. In şiruri nesfârşite, veneau muncitorii din uzine. Ei purtau placarde cu lozinci bolşevice.

La 7 Octombrie avură loc noile alegeri pentru Soviete.

Bolşevicii se pregătiră cu mult zel. Fură organizate meetinguri în uzine. Agitatorii bolşevici vizitară toate regimentele garnizoanei şi toate uzinele. Conciliatorii dominau încă în multe întreprinderi. Ei încercau să împiedice venirea bolşevicilor la meetinguri. Era suficient însă să treci bariera conciliatorilor, pentru ca să-ţi dai seama că muncitorii o rupseseră cu conducătorii lor din trecutul apropiat. In felul acesta se petrecură lucrurile şi la depoul de tramvae. Menşevicii erau stăpâni. Comitetul de uzină îi primi pe bolşevici cu ostilitate. Preşedintele declară pe un ton sec că meetingul nu va avea loc, deoarece n'au venit reprezentanţii celorlalte partide. Bolşevicii erau aproape gata să plece, când fură opriţi, din întâmplare, de muncitori şi conduşi la depou. Deodată se deschiseră uşile şi apărură leaderii menşevicilor locali. Ei fură foarte miraţi că-i găsesc pe bolşevici în depou. Era limpede că totul fusese aranjat dinainte.

Incepu meetingul. Preşedinte al meetingului fu ales un menşevic. Când însă oratorii începură să vorbească, se văzu clar prăpastia care exista între conducători şi mase. Menşevicii aduceau muncitorilor învinuirea că provoacă „desordine şi ruină". Auditorul protestă cu vehemenţă. Atmosfera adunării se încinse.

Bolşevicii arătară într'o formă simplă cum trebue să se pună capăt războiului şi cum trebue să capete pâine poporul. Muncitorii fură numaidecât cuceriţi de cele spuse de ei. Ei ascultară cu atenţie, fără să-i întrerupă. Către sfârşitul adunării, menşevicii dispărură neobservaţi, iar oratorii bolşevici fură ovaţionaţi. La fel se petrecură lucrurile şi în alte uzine.

Noile alegeri pentru Soviet dădură preponderenţă bolşevicilor. Nu se ştia însă care va fi atitudinea delegaţilor ce nu făceau parte din niciun partid. Prima şedinţă a noului Soviet se ocupă de chestiunea congresului general al Sovietelor din Rusia. Conform directivelor primite din Petrograd, socialiştii-revoluţionari şi menşevicii făceau sforţări încordate pentru a trimite un delegat de-al lor la con-

gres. Şedinţa în decursul căreia urma să se hotărască chestiunea congresului decurse extrem de furtunos. Uneori se părea că Sovietul se va frânge în două, dat fiind că menşevicii aveau, pare-se, încă oarecare influenţă.

Discuţiile luară sfârşit şi se începu votarea. Rezultatele arătară că bolşevicii întruniseră cu 20—30 de voturi mai mult decât menşevicii. Delegatul trimis la Congresul Sovietelor fu un bolşevic. Votul acesta se dovedi hotărîtor: din acea zi Sovietul din Rostov deveni bolşevic.

Astfel fură create baze de sprijin pentru revoluţia proletară în regiunea Donului.

6

IN URAL

Bolşevicii din Ural aveau de mult legături trainice cu Comitetul Central. In sânul metalurgiştilor şi minerilor din Ural, primele organizaţii ale partidului proletariatului au luat naştere cu mult înainte de Revoluţia din 1917. Animatorul şi organizatorul bolşevicilor din Ural a fost I. M. Sverdlov. Muncitorii din Ural îl cunoşteau foarte bine pe „Andrei", pe „Mihalîci" al lor, pseudonimele de partid ale lui Sverdlov. I. M. Sverdlov îşi începuse activitatea în Ural, în 1906—1907. Mic de statură, cu înfăţişarea slabă şi firavă, el era neobosit în muncă. Acest tânăr agitator bolşevic izbutea să fie pretutindeni. Foarte rar îl puteai găsi pe Iacov Mihailovici acasă. El cutreera neîncetat uzinele, luând cuvântul la meetinguri şi la adunările clandestine ale muncitorilor. Curajos, hotărît, neştiind ce sunt îndoielile şi şovăelile când e vorba să fie executate hotărîrile partidului, el îi educa în acelaş spirit şi pe bolşevicii din Ural. In Martie 1917, întorcându-se, din deportare, în Ural, el plecă la Petrograd, pentru a lua parte la Conferinţa din

Aprilie a bolşevicilor din întreaga Rusie, la care fu ales membru al Comitetului Central. Sverdlov nu rupse legăturile sale cu organizaţiile bolşevice din Ural. El trimitea în Ural militanţi, scrisori, instrucţiuni, dădea sfaturi şi îndrumări.

Comitetul Central dădu bolşevicilor din Ural însărcinări speciale: să ia în mâinile lor iniţiativa insurecţiei în cazul unei eventuale înfrângeri a bolşevicilor la Petrograd şi Moscova şi, în afară de aceasta, să asigure aprovizionarea centrului ţării cu produse alimentare din Siberia şi Ural. Organizaţia de partid din Ufa primi astfel însărcinarea să pregătească câteva eşaloane cu cereale, pe cari să le trimită la Petrograd şi Moscova a doua zi după victoria revoluţiei proletare.

Directiva Comitetului Central îi găsi pregătiţi pe bolşevicii din Ural. La congresul al VI-lea al partidului bolşevic, Uralul trimise 22 de delegaţi. Hotărîrile congresului dădură noi forţe de luptă organizaţiilor locale ale Partidului.

In baza hotărîrilor congresului al VI-lea, comitetul regional dădu directive noi, printre cari şi pe aceea de a lichida complect orice tendinţă de unificare.

La 5 August 1917, se produse sciziunea în organizaţia din Nijnaia Lialia. La 11 August, organizaţia bolşevică din Viatca era închegată. In August se închegă o organizaţie bolşevică de sine stătătoare din Nijnaia Salda, iar după aceea şi în unul din vechile cuiburi menşevice, la Nijnaia Tura. La Celiabinsc bolşevicii rupseră deasemeni în mod hotărît legăturile lor cu menşevicii. Se produse, în sfârşit, sciziunea şi la Ufa, unde se păstrase încă singura mare organizaţie unificată din Ural.

Cucerirea Sovietelor era una din sarcinile centrale ale bolşevicilor. Câteva din Sovietele din Ural erau bolşevice chiar din momentul creării lor. Aceasta era situaţia la uzinele Nevianse, la uzinele Simsc şi la alte întreprinderi. Noile alegeri din Iunie 1917 au întărit foarte mult influenţa bolşevicilor în Soviete. In Sovietul din Verhnii-Ufalei, bol-

I. M. Sverdlov

şevicii cuceriră în noile alegeri 95 de locuri dintr'un total de 103. In Sovietul din Miniar fură aleşi numai bolşevici. La congresul Sovietelor din raionul Alapaev, bolşevicii obţinură 20 de locuri dintr'un total de 34. Chiar şi la Troiţc, un orăşel de stepă mic-burghez, din gubernia Orenburg, înconjurat de sate căzăceşti, noile alegeri pentru Soviet dădură precumpănire bolşevicilor.

In August, chiar şi în citadela menşevicilor, la Nijni Taghil, muncitorii începură să vorbească despre necesitatea alegerii unui nou Soviet local.

— „Deputaţii noştri au început să prindă mucegaiu — spuneau muncitorii despre membrii menşevici ai Sovietului. A venit timpul să împrospătăm garnitura".

La începutul lui August avură loc noi alegeri pentru Sovietul din Nijni Taghil. In Comitetul Executiv, care până atunci era alcătuit numai din menşevici şi socialişti-revoluţionari, intrară acum cinci bolşevici şi un deputat care nu aparţinea niciunui partid. Comandant al miliţiei fu ales un bolşevic.

Bolşevicii desfăşurară o intensă activitate în mijlocul soldaţilor din garnizoană. In ziua de 1 August 1917 expiră termenul amânării încorporării în armată a foştilor deţinuţi politici. Comitetele bolşevice propuseră tuturor membrilor de partid cari se bucuraseră de această amânare, să se prezinte comandantului cercului de recrutare. Acesta încercă să-i convingă pe bolşevici să renunţe la intenţia lor, explicându-le că, în calitatea lor de membri ai Sovietului,

li se poate prelungi amânarea. Bolşevicii însă intrară în armată şi creară organizaţii militare, dând amploare activităţii lor în sânul regimentelor.

Influenţa bolşevică creştea şi la sate. In sânul ţărănimii agitaţia era făcută în primul rând în vecinătatea uzinelor. Venind în oraş, ţăranii se întâlneau aci cu agitatorii bolşevici, cari se străduiau să le explice programul partidului lor, demascând în acelaş timp demagogia socialiştilor-revoluţionari şi a naţionaliştilor burghezi.

O strălucită mărturie a succeselor obţinute de bolşevicii din Ural a fost al II-lea congres regional al Sovietelor din Ural, congres ce a avut loc în August 1917. Delegaţii întruniţi reprezentau peste o jumătate de milion de muncitori şi soldaţi organizaţi. Dintr'un total de 140 de delegaţi ai congresului, 77 erau bolşevici. Menşevicii au avut la congres numai 23 locuri. O parte din socialiştii-revoluţionari de „stânga" votară cu bolşevicii.

Congresul a ţinut dela 17 până la 21 August. El a adoptat în toate chestiunile rezoluţiile bolşevice. In Comitetul Executiv regional din Ural au fost aleşi 7 bolşevici, dintr'un total de 11 membri, pe când în comitetul precedent fuseseră un bolşevic, 3 socialişti-revoluţionari şi 2 menşevici.

Al II-lea congres regional al Sovietelor din Ural luă hotărîrea de a organiza la 1 Septembrie o grevă politică în semn de protest împotriva ofensivei contrarevoluţiei.

„Proletari din Ural!

Greva noastră este un teribil avertisment dat contrarevoluţiei!...

Greva noastră este prima lovitură de foc a luptei generale a proletariatului împotriva capitalului!", — declară congresul Sovietelor în apelul său adresat muncitorilor, soldaţilor şi ţăranilor din Ural.

Apelul congresului Sovietelor a fost publicat într'un supliment special al gazetei regionale bolşevice „Uralscaia Pravda" („Adevărul Uralului"). El a fost tipărit în

25 de mii de exemplare şi răspândit peste tot, în fabrici, uzine, sate şi cătune. Cu buzunarele pline de numerele proaspete ale gazetei bolşevice, delegaţii congresului regional se întoarseră în grabă pe la casele lor. Ei cutreierară uzinele şi cazărmile, făcând dări de seamă asupra congresului.

Numai într'un mic număr de uzine, unde conducerea era încă în mâinile menşevicilor şi socialiştilor-revoluţionari, se încercase să se zădărnicească greva. Sovietul de conciliatori din Zlatoust respinsese cu o majoritate de voturi rezoluţia congresului regional, declarând inutilă greva politică. Şi menşevicii şi socialiştii-revoluţionari din Perm, capitală de gubernie, se declarară împotriva grevei. Aceştia aveau majoritatea în Sovietul oraşului şi în cel al districtului Perm, aşa-numitul „Ural-Soviet".

Dar muncitorii din Ural respinseră politica acestor trădători. Cu voturile bolşevicilor şi ale socialiştilor-revoluţionari „de stânga", Sovietul din Motovilih, unul dintre cele mai mari Soviete din districtul Perm, hotărî: „Nu ne supunem Ural-Sovietului. Vom participa la grevă". Adunarea delegaţilor Uniunii metalurgiştilor din Perm hotărî participarea la grevă.

In locurile în cari Sovietele şovăiau, muncitorii făceau ei înşişi să se aplice hotărîrea congresului regional.

Greva din ziua de 1 Septembrie coincise cu acţiunea lui Cornilov. Vestea ultimatumului generalului fu primită la Ecaterinburg la 28 August. Chiar a doua zi fu convocată, din iniţiativa bolşevicilor, o consfătuire a reprezentanţilor Sovietelor regionale, districtuale şi orăşeneşti, precum şi ai organizaţiilor sindicale şi ai comitetelor partidelor bolşevic, socialist-revoluţionar şi menşevic. Consfătuirea votă o declaraţie, prin care se cerea trecerea puterii în mâinile Sovietelor şi lupta fără cruţare împotriva contrarevoluţiei corniloviste. Toate punctele declaraţiei, în afară de cel privitor la chestiunea agrară, fură adoptate sub forma prezentată de către bolşevici. Totodată se creă un organ special de luptă împotriva contrarevoluţiei: „Comitetul Exe-

cutiv al democrației revoluționare din Ural". Cu acest prilej, bolșevicii dădură o declarație separată, în sensul că ei vor lupta împotriva lui Cornilov, fără să înceteze însă lupta împotriva Guvernului Provizoriu.

Comitetul nu-și îndeplini însă menirea. Bolșevicii își mutară centrul de greutate al activității lor în uzine și Soviete. In urma propunerii bolșevicilor, Comitetul Executiv al Sovietului din Ecaterinburg trimise comisari speciali de-ai săi la calea ferată, la poștă și telegraf. Fură numiți comisari pe lângă comandantul garnizoanei și pe lângă comisarul Guvernului Provizoriu, pentru ca niciun ordin, nicio hârtie să nu poată scăpa controlului Sovietului. Toate convorbirile telefonice fură puse sub control.

In legătură cu acțiunea lui Cornilov, greva dela 1 Septembrie căpătă o deosebită importanță politică. Această grevă trebuia să arate că muncitorii din Ural sunt gata să dea riposta oricăror acțiuni contrarevoluționare.

Conducerea operativă a fost asumată de Comitetul Executiv regional, în fruntea căruia se aflau militanți bolșevici. Lozincile anterioare ale grevei fură complectate cu o nouă lozincă: „Lupta activă împotriva contrarevoluției armate!"

In dimineața zilei de 1 Septembrie fu întreruptă munca în zeci de uzine din Ural. Străzile se umplură cu grupuri de muncitori.

La uzina Ust-Catav, munca încetă la ora 7 dimineața. Asistară la meeting vreo două mii de muncitori. Rezoluția bolșevică fu votată în unanimitate.

In orașul Ecaterinburg, centrul Uralului muncitoresc, greva se desfășură deasemeni în mod organizat. Corespondentul ziarului „Uralskii Rabocii" („Muncitorul din Ural") descrise astfel evenimentele zilei:

> „Orașul e parcă încremenit. Toate fabricile, uzinele și atelierele și-au încetat activitatea. Magazinele sunt închise. Multe instituții de stat și instituții publice (Primăria, Banca de Stat, Administrația Financiară) nu lucrează. Pe străzi domnește o liniște complectă".

Ordinea în oraş a fost asigurată de detaşamentele gardiştilor roşii.

Soldaţii şi ţăranii au luat parte activă la demonstraţie. La Belebei, principalii participanţi ai demonstraţiei dela 1 Septembrie au fost soldaţii garnizoanei locale. Ei străbătură oraşul în coloane strânse, cu steaguri şi cântece. In raionul Alapaevski, ţăranii din satele vecine luară parte la un grandios meeting.

După cele mai modeste aprecieri, la grevă au participat peste 100 de mii de proletari ai Uralului.

Etapa luptei împotriva rebeliunii corniloviste, ca şi greva din Septembrie, au constituit o trecere în revistă a forţelor de luptă ale organizaţiilor bolşevice. In oraşele industriale au putut fi văzuţi pe străzi mii de muncitori înarmaţi. In uzine fură create noi detaşamente de Gardă Roşie. La începutul lui Septembrie a avut loc un meeting la uzina Lâsva, una din cele mai mari întreprinderi ale Uralului. Două mii de muncitori au declarat:

> „...suntem gata să apărăm până la ultima picătură de sânge libertatea ce ne-am cucerit-o. Cerem deaceea înarmarea generală a muncitorilor..."

Cuvântul proletarilor din Lâsva era acela al tuturor muncitorilor din Ural. „Cerem organizarea imediată a Gărzii Roşii!" Cu aceste cuvinte se terminau majoritatea rezoluţiilor votate de muncitori.

Muncitorii din Ural aveau, încă din 1905, o bogată experienţă în formarea de detaşamente de luptă. După revoluţia burghezo-democratică din Februarie, în multe întreprinderi fură create detaşamente muncitoreşti de luptă. In primele detaşamente intrară bolşevici, luptători ilegali din trecut, şi muncitori fără-de-partid, mai ales din rândurile foştilor participanţi ai revoluţiei din 1905.

Câteodată se puteau procura arme şi în mod organizat. In primele zile ale revoluţiei muncitorii desarmară, de pildă, poliţia, jandarmeria, garda forestieră. Uneori se întâmpla să fie operate confiscări de arme şi la administraţiile uzinelor şi să fie procurate nu numai puşti, dar şi

mitraliere şi chiar tunuri de 75 mm. Fiecare îşi procura ce putea: nu numai arme de foc, ci şi arme albe. Adesea muncitorii din schimburile de noapte îşi fabricau în taină pumnale şi săbii.

In Iulie fu creată Garda Roşie la Celiabinsc. Luară naştere detaşamente înarmate muncitoreşti în toate marile întreprinderi din oraş, şi în primul rând la căile ferate şi la uzina Stoll.

Detaşamentele de gardişti roşii păzeau fabricile, uzinele, staţiile de cale ferată, clădirile publice, supraveghind ordinea publică. In cartierele în cari se aflau mulţi socialişti-revoluţionari şi menşevici, gardiştii roşii aveau însărcinarea de a sta de pază pe lângă agitatorii bolşevici.

Garda Roşie era compusă din proletari de încredere, încercaţi, devotaţi revoluţiei. Ei erau în mare parte membri ai partidului bolşevic. Primirea noilor gardişti roşii era făcută cu multă precauţiune. Fiecare viitor gardist roşu era controlat cu grijă de către înşişi muncitorii.

Detaşamentele Gărzii Roşii erau alcătuite de obiceiu din câteva zeci de oameni, reprezentau adică un procent relativ mic de muncitori din întreprinderea dată. La crearea acestor detaşamente luau însă parte majoritatea muncitorilor. La uzina Motoviliha din apropiere de Perm, de pildă, muncitorii din ateliere aleseră câte unul, din cei mai siguri şi mai încercaţi muncitori, de fiecare 25 de oameni. Socotind că un gardist roşu nu poate să facă în acelaş timp două servicii — la uzină şi în detaşament — tovarăşii lui îl eliberau dela muncă. Cei 25 de muncitori cari îl alegeau dădeau o cotă din salariile lor, plătind tovarăşului ales de ei atât cât câştiga acesta în medie lucrând în atelier.

După aventura lui Cornilov şi greva activă dela 1 Septembrie, bolşevicii obţinură noi succese în lupta împotriva conciliatorilor. In ziua de 20 Septembrie, comitetul executiv al organizaţiei socialiştilor-revoluţionari din Ust-Catav aduse la cunoştinţa membrilor săi dizolvarea organizaţiei lor. Pierzându-şi influenţa asupra muncitorilor, socialiştii-revoluţionari sfârşiră prin a se „sinucide". In

ziarul „Vperiod" („Inainte") apăru, în loc de necrolog, o notiță semnată „Un socialist-revoluționar din localitate". Prezentând cititorilor istoria organizației socialiștilor-revoluționari, autorul își termina articolul cu cuvintele ce puteau servi drept epitaf:

„Iată rezultatul tacticii lipsite de principii a socialiștilor-revoluționari".

In urma loviturilor bolșevicilor, se topi și organizația socialiștilor-revoluționari din Zlatoust, care în vara anului 1917 numărase vreo 3.000 de membri. Dintr'o mare organizație în trecut, nu mai rămăsese decât un jalnic mănunchiu. La adunările generale din Septembrie ale socialiștilor-revoluționari asistau în total 150 –200 de persoane.

Cât de adânc pătrunsese agitația bolșevică în sânul maselor, se poate vedea din cazul uzinei dela Beloreț. Această uzină era cea mai mare și, politicește, cea mai înapoiată din Uralul de Sud. Treisprezece mii de muncitori trăiau departe de lume, înconjurați de munți înalți, departe de cale ferată, departe de marile centre. Dar uzina era centrul districtului Beloreț-Comarovo, și în sfera ei de influență se aflau încă 11 uzine. Fiecare muncitor își avea micul lui lot de pământ, căsuța lui, gospodăria lui. Muncitorii aveau idei foarte vagi despre partidele politice și despre lupta de clasă. Nivelul lor cultural era extrem de coborît. Muncitorii aproape că nu citeau ziare. In August 1917 se mai putea vedea încă în multe case atârnând portretul țarului. Pe acest teren putred de indiferență politică și de marasm mic-burghez, buruiana socialistă-revoluționară creștea în voie.

Socialiștii-revoluționari țineau solid în mâinile lor Sovietul local. Acest Soviet nu avea nimic comun cu revoluția. După evenimentele din Iulie, el votă o rezoluție prin care își exprimă deplina încredere în Guvernul Provizoriu cerând în general reprimarea fără cruțare a bolșevicilor, și în special arestarea bolșevicilor din localitate. La 9 și 10 Iulie avu loc o mare adunare, în cursul căreia socialiștii-revoluționari făcură să fie votate toate aceste propuneri ale lor.

A. A. Jdanov

In asemenea condiţii grele trebuia să-şi desfăşoare activitatea la uzina din Beloreţc vechiul bolşevic P. V. Tocisski. El îşi începuse activitatea revoluţionară încă din anii 1880—1890 şi participase în mod activ, la Moscova, la revoluţia din 1905. Tocisski se'ntorsese din deportare la uzina din Beloreţc în anul 1916 şi crease acolo sâmburele unei organizaţii bolşevice. Insă, sub presiunea socialiştilor-revoluţionari şi în urma ameninţărilor administraţiei uzinei, grupul se descompuse. Tovarăşul Tocisski, bolşevic curajos, ferm convins, îşi continuă însă munca în ciuda prigoanei şi a ameninţărilor. El nu era lăsat să vorbească la meetinguri, era asvârlit dela tribuna adunării şi ameninţat că va fi omorît. Şi, totuşi, el continua să lămurească muncitorilor lozincile bolşevice. Perseverând, bolşevicii cuceriră poziţie după poziţie. Astfel, ei cuceriră sindicatul metalurgiştilor şi creară Consiliul Controlului muncitoresc. La începutul lui Octombrie erau la Beloreţc 51 de bolşevici. Socialiştii-revoluţionari numărau încă în rândurile lor 2 mii de membri. Dar rândurile începuseră deja să se destrame. Muncitorii socialişti-revoluţionari se ridicau tot mai des împotriva comitetului lor. In curând bolşevicii deveniră îndrumătorii muncitorilor.

La uzina Verhisetski din Ecaterinburg, conducerea organizaţiei socialiste-revoluţionare îşi schimbă numele în maximalistă, spre a-şi păstra influenţa asupra muncitorilor. Muncitorii socialişti-revoluţionari înţeleseră însă în felul lor această schimbare.

„...Deajuns ni s'a împuiat capul, spuneau ei; 7 luni am fost prostiți, de am ajuns să ne fie ruşine să dăm ochii cu muncitorii. Acum îşi zic maximaliști..."

Singurul centru judeţean al guberniei Perm, în afară de Ecaterinburg, în care existase o organizaţie bolşevică puternică a fost oraşul Şadrinsc. Leagănul organizaţiei bolşevice locale era regimentul 139 infanterie de rezervă. In acest regiment activa sublocotenentul bolşevic A. A. Jdanov. Sub influenţa agitaţiei acestuia, pe la mijlocul anului 1917 fu creat în regiment un grup de soldaţi bolşevici.

La 30 August avu loc prima adunare organizatorică a bolşevicilor din regiment. Astfel luă naştere comitetul bolşevic al organizaţiei din Şadrinsc. Preşedinte al acestui Comitet fu ales Jdanov.

Din acest moment, grupul bolşevicilor din regimentul 139 începu să ducă o activitate regulată în rândurile muncitorilor şi ale soldaţilor. Tovarăşul Jdanov vizita des pe textiliştii dela fabrica fraţilor Butacov. In curând organizaţia se mări cu muncitorii ţesători şi muncitorii localnici dela căile ferate. Treptat, treptat, influenţa bolşevică pătrundea şi la sate. Intr'un şir întreg de plăşi din judeţul Şadrinsc se formară comitete bolşevice.

Forţe propagandistice şi agitatorice aproape că nu existau. La Şadrinsc exista o organizaţie socialistă-revoluţionară destul de puternică. Insă, sub conducerea tovarăşului Jdanov, bolşevicii din Şadrinsc lichidară repede influenţa exercitată de socialiştii-revoluţionari locali asupra maselor. Socialiştii-revoluţionari pierdură curând orice însemnătate, nu numai în secţiunea muncitorească şi în cea soldăţească a Sovietului, dar şi în cea ţărănească.

Organizaţia bolşevică din Şadrinsc număra în Octombrie peste o sută de membri.

Tineretul a dat un ajutor însemnat partidului bolşevic. Incă din Aprilie 1917 luă naştere „Organizaţia Tineretului de pe lângă comitetul din Ecaterinburg al P. M. S. D. R.

(b.)". La început făcea parte din această organizație mai ales tineretul studios. Bolșevicii au înlăturat însă repede acest neajuns. In August fu convocată la Ecaterinburg adunarea orășenească a tineretului muncitoresc. Ea hotărî crearea „Uniunii Socialiste a Tineretului Muncitoresc «Internaționala a III-a». La 31 August avu loc adunarea organizatorică a membrilor uniunii. Se votă statutul și se alese comitetul. In Septembrie începură să se formeze celule în întreprinderi.

La 27 Iulie 1917 a avut loc prima adunare generală a Asociației tineretului socialist din Miniar. La 10 August a fost formată Uniunea Tineretului din Celiabinsc, la mijlocul lui August luă naștere organizația din Perm. Uniunea educa tineretul muncitoresc în spiritul bolșevic. Tinerii vindeau ziare bolșevice, răspândeau manifeste sau erau agenți de legătură. Munca aceasta era modestă, neobservată, dar foarte importantă. Comitetele bolșevice n'aveau la dispoziția lor ziare, legătură telefonică nu exista, iar viața se desfășura furtunos. Câteodată trebuiau convocate câte două întruniri pe zi. Tinerii alergau în mare grabă dela o uzină la alta, pentru a distribui convocările. Uniunea crea grupuri de agitatori în uzine și sate, organiza șezători literare sau strângea bani pentru partid. In preajma lunii Octombrie, numărul membrilor Uniunii din Ecaterinburg ajunse la 500. Uzina din Miniar număra 118 membri, cea din Neviansc — 350, cea din Verhniaia Tura — 120, ș. a. m. d. „Uniunea Socialistă a Tineretului Muncitoresc" deveni o forță ajutătoare organizată și activă a bolșevicilor.

La începutul lui Octombrie avură loc conferințele bolșevicilor din guberniile Viatca, Ufa și din districtul Perm, iar la 10 Octombrie se deschise la Ecaterinburg conferința bolșevicilor din această gubernie. Conferințele de partid învederau că organizația din Ural, care cuprindea în rândurile ei peste 30 de mii de bolșevici, era gata să îndeplinească directivele Comitetului Central.

Congresele Sovietelor de district s'au ţinut sub lozinca: „Să trecem în revistă forţele înaintea luptei!".

Delegaţii Uralului, trimişi la al II-lea Congres General al Sovietelor din Rusia, plecară cu convingerea că le va fi dat să participe pe străzile capitalei la insurecţia armată.

7

IN SIBERIA

In Siberia contrarevoluţia îşi aduna forţele. Prin Siberia, imperialismul internaţional putea să vină lesne în ajutorul burgheziei şi moşierimii din Rusia. Din Siberia se trimiteau cereale în centrul ţării. Deaceea Comitetul Central bolşevic acordă în calculele sale o foarte mare atenţiune Siberiei.

Activitatea în Siberia nu era uşoară. Cei mai buni militanţi ai bolşevicilor, cari fuseseră trimişi în surghiun în aceste locuri de către ţarism, au fost rechemaţi, după izbucnirea revoluţiei, la Petrograd şi în alte centre. Bolşevicii trebuiră să se sprijine pe forţele locale, cari trebuiau să fie consolidate şi reunite în jurul liniei Comitetului Central al partidului bolşevic.

Intorcându-se, la 20 Martie 1917, din deportare, dela Ieniseisc, în Rusia europeană, I. M. Sverdlov se opri la Crasnoiarsc şi propuse să fie reunite toate forţele bolşevicilor din regiune, iar pe urmă şi cele ale întregii Siberii. Se hotărî crearea unui centru bolşevic de conducere, şi anume biroul regional al P. M. S. D. R. (b).

La începutul lui Aprilie avu loc consfătuirea grupurilor bolşevice din Crasnoiarsc, Acinsc, Cansc, Ieniseisc. Această consfătuire dădu biroului regional din Crasnoiarsc însărcinarea de a stabili legături cu bolşevicii din Siberia, trimiţând totodată un salut Comitetului Central al parti-

dului. Răspunsul Comitetului Central, iscălit de E. D. Stasova, fu primit la 13 Aprilie:

„Salutăm inițiativa voastră, aprobăm organizarea biroului..."

In Mai, bolșevicii din Crasnoiarsc ieșiră din organizația social-democrată unită. In Iulie, ieșiră din această organizație și social-democrații internaționaliști, cari se uniră cu bolșevicii.

In sânul proletariatului din Crasnoiarsc bolșevicii se bucurau de o influență excepțională. In acest oraș apărea singurul organ de presă bolșevic din întreg ținutul, „Sibirscaia Pravda" („Adevărul Siberiei"). Sub influența bolșevică se afla și ziarul „Crasnoiarskii Rabocii" („Muncitorul din Crasnoiarsc") — organul oficial al Sovietului. Sovietul era alcătuit din 180 de bolșevici, 2—3 menșevici și circa 40 de socialiști-revoluționari.

In August, se deschise la Crasnoiarsc conferința regională de partid a Siberiei Centrale, la care au fost reprezentați circa 5 mii de bolșevici. Fu trimis un salut congresului al VI-lea al partidului.

Fu creat un birou regional al Siberiei Centrale, care să conducă întreaga activitate de partid din Siberia. Comitetul Central propuse biroului înfăptuirea urgentă a următoarei directive: ieșirea bolșevicilor din sânul organizațiilor social-democrate unite din Tomsc, Barnaul, Novo-Nicolaevsc și Omsc.

După terminarea conferinței regionale a Siberiei Centrale, bolșevicii din Crasnoiarsc începură să cutreere Siberia. Ei țineau conferințe, făceau rapoarte în adunări muncitorești și de partid și creau noi organizații de partid.

In regiunile muncitorești din Siberia de Vest se îndreptă unul din cei mai activi militanți ai organizației din Crasnoiarsc, bolșevicul I. E. Bograd.

Unul din primele orașe ale Siberiei de Vest în care s'a produs scizionarea organizației unite, a fost Tomsc. Imediat ce fură cunoscute, la 1 Septembrie, amănuntele acțiunii corniloviste, avu loc la Tomsc adunarea generală a or-

ganizației social-democrate. Se hotărî ca puterea să treacă imediat în mâinile Sovietelor.

A doua zi, ședința unită a Sovietelor de deputați ai muncitorilor și soldaților și a biroului central al sindicatelor ceru trecerea puterii în mâinile democrației revoluționare, reprezentată de Soviete.

In sânul numeroasei garnizoane a orașului Tomsc aveau loc meetinguri soldățești, la cari luau cuvântul bolșevici și simpatizanți de ai lor. Și aproape pretutindeni soldații votau moțiuni prin cari cereau „predarea întregii puteri în mâinile congresului central al deputaților soldaților, muncitorilor și țăranilor".

La 6 Septembrie se făcu în adunarea organizației social-democrate o dare de seamă asupra conferinței regionale ce avusese loc la Crasnoiarsc. După furtunoase discuții, se hotărî, cu o majoritate de 58 de voturi față de 9 contra și 9 abțineri, că:

> „Adunarea aderă la hotărîrea conferinței (din Siberia Centrală. — *Nota Red.)* de a intra în rândurile P. M. S. D. R. (b) și declară că hotărîrile congreselor și ale instituțiunilor de conducere ale partidului sunt obligatorii pentru membrii organizației rămași în ea după adoptarea acestei rezoluții".

La 9 Septembrie avu loc la Tomsc conferința gubernială a bolșevicilor.

Delegații minerilor dela minele Sudjensc și Anjerca, din Kemerovo și din stația Taiga, arătară că influența bolșevicilor în masele muncitoare se întărise. Muncitorii își însușiseră pe de-a'ntregul lozinca „Toată puterea în mâinile Sovietelor!"

Conferința trimise Comitetului Central al bolșevicilor și organului central următoarea telegramă:

> „In numele celor două mii cinci sute de muncitori organizați în partid, conferința guberniei Tomsc a hotărît să considere drept centru al ei de partid Comitetul Central, iar directivele lui,

obligatorii. Avem credinţa că în curând se vor înapoia în mijlocul proletariatului învingător conducătorii lui cinstiţi şi credincioşi — tovarăşul Lenin şi ceilalţi".

N. N. Iacovlev

La câteva zile după terminarea conferinţei guberniale, avu loc scizionarea organizaţiei de partid din Novo-Nicolaevsc. Cu o majoritate de 85 de voturi faţă de 22 contra, adunarea hotărî să adere la platforma bolşevicilor.

Ruptura cu menşevicii unificatori a făcut să crească autoritatea bolşevicilor în gubernia Tomsc. Acest lucru a putut fi observat foarte limpede la congresul gubernial al Sovietelor de deputaţi ai ţăranilor, care se deschise la Tomsc la mijlocul lunii Septembrie. La congres asistară circa 200 de persoane. Congresul era sub conducerea socialiştilor-revoluţionari de dreapta. In cursul lucrărilor congresului, conducerea trecu însă în mâinile socialiştilor-revoluţionari internaţionalişti şi ale bolşevicilor.

Raportul asupra situaţiei politice generale fu făcut de socialistul-revoluţionar internaţionalist Lisienco, iar după el luă cuvântul N. N. Iacovlev, delegat bolşevic, unul dintre cei mai de seamă luptători pentru izbânda dictaturii proletariatului în Siberia.

N. N. Iacovlev a intrat în partidul bolşevic în anul 1905, pe când era student la universitatea din Moscova. Activitatea lui în libertate a fost periodic întreruptă de arestări, întemniţări, deportări în ţinuturile arctice şi emigrări în străinătate. De câteva ori a evadat din exil. Ajungând în

străinătate, Iacovlev a lucrat un an întreg la o turnătorie de aramă, cu care prilej a învățat meseria de turnător.

In 1916 N. N. Iacovlev a fost mobilizat în armată. Revoluția îl ridică la postul de membru al prezidiului Sovietului de deputați ai soldaților din Tomsc. In 1918 Iacovlev fu împușcat de oamenii lui Colceac.

Discursul ținut de Iacovlev la congresul din Tomsc al Sovietelor de deputați ai țăranilor a obținut un mare succes. Sfârșitul discursului fu acoperit de tunete de aplauze.

Rezoluția bolșevică se deosebea de cea a socialiștilor-revoluționari internaționaliști într'un singur punct: cel referitor la chestiunea agrară. Congresul votă rezoluția socialiștilor-revoluționari, dar și cea bolșevică întruni 60 de voturi.

O nouă victorie fu obținută de bolșevicii din Tomsc cu prilejul unei ședințe unite a Sovietului de deputați ai muncitorilor și a Sovietului de deputați ai soldaților. Iacovlev luă iar cuvântul, ca raportor asupra situației generale. Se hotărî contopirea Sovietului de deputați ai muncitorilor cu cel al soldaților.

In rezoluția adoptată, Sovietul stăruia „să fie convocat imediat congresul Sovietelor de deputați ai muncitorilor, soldaților și țăranilor în vederea alegerii unui nou Comitet Executiv central și a elaborării unei tactici revoluționare..."

La 7 Octombrie fu alcătuit prezidiul Sovietului unit al deputaților muncitorilor și soldaților. Președinte al acestuia deveni N. N. Iacovlev. In aceeași ședință fură aleși doi bolșevici ca delegați la al II-lea congres general al Sovietelor din Rusia.

Alegerile pentru dumă, cari la Tomsc avură loc în ziua de 1 Octombrie, au vădit cât de mult crescuse influența bolșevicilor. Ei deveniră cea mai puternică fracțiune în duma orașului, numărând 34 de locuri, pe când socialiștii-revoluționari obținură 24 de voturi, iar menșevicii, în total, abia 6 locuri.

La Omsc, organizațiile unite s'au menținut cu mai multă

îndărătnicie şi timp mai îndelungat decât în orice altă localitate din Siberia. Bolşevicii din Omsc şi-au îndreptat activitatea mai ales în rândurile muncitorilor dela calea ferată, ale metalurgiştilor şi ale soldaţilor garnizoanei. Printre agitatori se distingea Lobcov, un tânăr de 19 ani.

Z. Lobcov şi-a sfârşit scurta şi înflăcărata sa viaţă în Mai 1919. Arestat la Celiabinsc ca membru al organizaţiei ilegale a bolşevicilor, el fu ucis în chinuri de serviciul de contraspionaj al lui Colceac.

Lobcov avea o enormă influenţă asupra muncitorilor şi a maselor soldăţeşti. Influenţa lui se simţea şi în activitatea Sovietului din Omsc.

La 16 Septembrie Sovietul din Omsc adoptă o rezoluţie prin care stăruia să fie imediat convocat al II-lea Congres General al Sovietelor din Rusia. In acelaş timp se creă şi Garda Roşie muncitorească.

Chestiunea înarmării muncitorilor din Omsc fusese ridicată de bolşevici încă din luna Mai, în cadrul adunării generale a organizaţiei social-democrate. Menşevicii se împotriviseră atunci acestei propuneri, categorisind-o drept un „ecou al curentului leninist-blanquist". Dar cu toată împotrivirea lor, bolşevicii începură să creeze grupuri inarmate.

La Omsc începură să se organizeze detaşamente de muncitori şi ţărani. Instrucţia militară era condusă de soldaţii combatanţi de pe front. Lobcov fu unul dintre organizatorii acestor detaşamente.

La 12 Octombrie avu loc adunarea generală a organizaţiei social-democrate unite din Omsc. La această adunare participară 366 de persoane. Era prezidată de un menşevic internaţionalist. La ordinea zilei era chestiunea alegerilor pentru Adunarea Constituantă. Această chestiune era însă strâns legată de o alta: cărui centru urma să fie subordonată organizaţia din Omsc, celui al bolşevicilor sau celui al menşevicilor?

Bolşevicii propuseră să fie recunoscut ca centru conducător Comitetul Central al bolşevicilor. In favoarea acestei

propuneri votară 256 de persoane. Avu loc scizionarea organizației.

Depunându-și împuternicirile, președintele părăsi adunarea, trăgând după el pe menșevicii internaționaliști. Președinte al noii adunări pur bolșevice fu ales Lobcov. Adunarea hotărî să depună o listă separată în alegerile pentru Adunarea Constituantă.

Aproape în același timp ieșiră din organizația unită și bolșevicii din Ircuțc, centrul Siberiei de Est. Cât timp au făcut parte din organizația unită, ei n'au putut dobândi influență asupra marii garnizoane ce staționa în oraș. Sovietul de deputați ai muncitorilor ființa separat de Sovietul de deputați ai soldaților. Dată fiind lipsa influenței proletare, soldații nu se puteau bizui decât pe ei înșiși.

Comitetul Central al bolșevicilor trimise un reprezentant cu misiunea specială de a-i ajuta pe bolșevicii din Ircuțc să creeze o organizație independentă și să contopească Sovietul muncitorilor cu cel al soldaților.

La Ircuțc, ca și la Omsc, scizionarea organizației social-democrate începu să se producă din momentul în care începu discuția cu privire la candidaturile pentru Adunarea Constituantă. In urma insistențelor depuse de N. A. Gavrilov, bolșevicii hotărîră să depună o listă proprie, de sine stătătoare.

Nicolai Andreevici Gavrilov, ieșit din mediul țărănimii, fusese învățător. El fu arestat pentru prima oară în 1906, având asupra sa un pachet de literatură revoluționară. Închisoarea la început, apoi ocna, iar după aceea deportarea fără termen în gubernia Irkuțc — iată drumul pe care l-a parcurs în viața sa Gavrilov.

După revoluție, el făcu parte din organizația unită din Ircuțc a Partidului Muncitoresc Social-Democrat din Rusia. Gavrilov se stinse în 1919, omorît, în chinuri, de contrarevoluționari.

La ședința din 4 Octombrie a comitetului organizației guberniale social-democrate, tovarășul Gavrilov ceru mărirea numărului candidaturilor bolșevice pe lista pentru Adunarea

Ada Lebedeva vorbind în 1917 la un meeting soldăţesc
După un desen de A. C. Culicov

Constituantă, invocând motivul că bolşevicii se bucurau de cea mai mare influenţă în oraş.

Comitetul gubernial refuză să satisfacă această cerinţă. Discursurile lui Gavrilov şi ale celorlalţi bolşevici fură întâmpinate de către acest Comitet cu epitetele de „dezorganizare" şi „arbitrariu".

Cu prilejul acestui conflict, se produse scizionarea organizaţiei social-democrate din Ircuţc. Bolşevicii părăsiră organizaţia unită.

In preajma sciziunii venise la Ircuţc un grup de bolşevici din Crasnoiarsc.

La 19 Octombrie apăru primul număr al revistei bolşevice „Rabociaia Sibir" („Siberia muncitorească").

Impreună cu bolşevicii veniţi din Crasnoiarsc, comitetul orăşenesc al bolşevicilor elaboră planul creării unei organizaţii militare şi al noilor alegeri pentru Soviete.

Tot atunci avu loc şi adunarea generală a bolşevicilor, la

care au participat vreo mie de muncitori şi soldaţi. Încăperea şcolii căilor ferate era arhiplină. Rapoartele asupra situaţiei generale au fost făcute de membrii comitetului de partid din Ircuţc şi de către delegaţii la Congresul Sovietelor. Adunarea fixă sarcinile şi tactica bolşevicilor în lupta pentru cucerirea maselor din Ircuţc şi din regiunile apropiate.

Din iniţiativa bolşevicilor din Ircuţc, la 15 Octombrie se adunară în piaţa Tinvinscaia peste trei mii de soldaţi.

La meeting luară cuvântul bolşevicii cari fuseseră delegaţi la congresul general din Siberia. Ei fură susţinuţi de maximalista Ada Lebedeva. Discursul energic şi viguros, rostit de această femeie de statură mică cu faţa pasionată şi cu gesturi de băeţandru, oferi un tablou neobişnuit. Ea explică ascultătorilor, cu simplitate şi înflăcărare, lozincile lansate de Lenin.

Originară din Ircuţc, fiica unui polonez deportat şi a unei siberiene, ea fusese însufleţită, încă din copilărie, de ură împotriva ţarismului. Ea activă întâiu în rândurile socialiştilor-revoluţionari, apoi aderă la bolşevism. In Mai 1917 întemeie la Crasnoiarsc un grup socialist-revoluţionar „de stânga", independent de socialiştii-revoluţionari de dreapta. Alături de ea au fost în fruntea acestui grup N. Mazurin şi Serghei Lazo, care trecu curând de partea bolşevicilor.

Ada Lebedeva luă cuvântul la congresul socialiştilor-revoluţionari din Petrograd, uimind-o pe bătrâna militantă narodnică Breşco-Breşcovscaia prin discursul curajos pe care-l pronunţă împotriva socialiştilor-revoluţionari de dreapta.

Prinsă de cazaci în 1918, Ada Lebedeva fu căsăpită de ei lângă Crasnoiarsc.

La meeting luară cuvântul şi reprezentanţi ai organizaţiei militare a bolşevicilor din Ircuţc.

Rezoluţia bolşevicilor fu votată în aplauzele meetingului. Soldaţii din garnizoana Ircuţc cerură trecerea întregii puteri în mâinile Sovietelor, promiţând ajutorul lor armat.

Propunerea menşevicilor şi a socialiştilor-revoluţionari de a sprijini Guvernul Provizoriu suferi un eşec complect.

După acest meeting, oraşul fu cuprins de un val de întruniri, frecventate de mulţi muncitori şi soldaţi, şi la cari ţineau cuvântări bolşevicii, deveniţi populari în sânul maselor.

In toate aceste adunări s'au votat rezoluţii prin cari se cerea predarea puterii în mâinile Sovietelor şi se exprima neîncrederea în guvernul lui Kerenski.

Ziarele conciliatoare locale porniră o campanie împotriva „turneului celor dela Crasnoiarsc", dar şi această atâtare gazetărească se dovedi neputincioasă: masele de muncitori şi soldaţi continuară să treacă repede la stânga.

In ziua de 10 Octombrie se deschise la Ircuţc congresul Sovietelor din Siberia de Răsărit, în care predominau încă socialiştii-revoluţionari şi menşevicii. Dintre cei 115 delegaţi, 32 erau bolşevici şi 15 socialişti-revoluţionari „de stânga".

Organizaţiile bolşevice din Crasnoiarsc, Cansc şi din celelalte oraşe ale Siberiei răsăritene hotărîră să participe la acest congres, spre a-l folosi ca centru organizatoric şi tribună pentru demascarea conciliatorilor în preajma congresului general al Siberiei.

Chiar din prima clipă, în lucrările congresului se simţi o extraordinară încordare. Ciocnirea era inevitabilă. Ea s'a produs cu prilejul discutării activităţii depuse de biroul de district al Sovietelor.

Bolşevicii declarară că acest birou nu era un organ al puterii revoluţionare, deoarece el se lăsa dus de frâu de către Guvernul Provizoriu. Ei propuseră o rezolutie prin care se condamna cu severitate această linie politică adversă. Majoritatea congresului, compusă din conciliatori, votă, dimpotrivă, încredere în birou.

Luarea în discuţie a situaţiei generale provocă desbateri şi mai furtunoase. Valentin Iacovlev, delegatul Sovietului din Crasnoiarsc, pronunţă, în numele fracţiunii bolşevice, un mare discurs. El spulberă cu uşurinţă argumentele socialistului-revoluţionar de dreapta Timofeev, care

declarase că puterea de stat nu poate să treacă în mâinile Sovietelor, deoarece acestea nu posedă oameni instruiţi, în stare s'o exercite.

Iacovlev îi acuză pe socialiştii-revoluţionari de dreapta că sunt aliaţii burgheziei şi, arătând încotro duce această alianţă, lansă cu vehemenţă apostrofa:

— In dosul lui Cornilov se ascunde Savincov.

Sfârşi discursul prin acuzaţia:

— Voi trădaţi revoluţia!

Rezoluţia asupra situaţiei generale fu votată fără participarea bolşevicilor şi a socialiştilor-revoluţionari de „stânga", cari părăsiră congresul în urma atacurilor insultătoare ale socialiştilor-revoluţionari de dreapta împotriva bolşevicilor.

La câteva zile după congresul Sovietelor din Siberia răsăriteană, trebui să-şi înceapă lucrările congresul I-iu al Sovietelor din întreaga Siberie.

La consfătuirea delegaţilor bolşevici, care fusese convocată înainte de deschiderea congresului, fură ascultate rapoarte prealabile. Consfătuirea confirmă tezele şi rezoluţiile asupra tuturor chestiunilor aflate pe ordinea de zi a congresului. Delegaţii hotărîră organizarea Comitetului Executiv Central al Sovietelor din Siberia şi desemnară candidaţii meniţi să alcătuiască acest comitet.

Primul congres general al Sovietelor din Siberia s'a deschis în ziua de 16 Octombrie, la orele 7 seara, în sala serviciului topografic al armatei. Delegaţii începură să sosească la Irkuţc încă de pe la 12—13 Octombrie. Veniră reprezentanţii a 69 de Soviete din Siberia, şi anume din Vladivostoc, Tiumen, Harbin (zona căii ferate din răsăritul Chinei), regiunea iacută, Habarovsc, Taiga. Se adunară în total 184 de delegaţi, printre cari 65 bolşevici şi 35 socialişti-revoluţionari „de stânga". In modul acesta 100 de delegaţi se pronunţară pentru platforma Sovietelor.

Incă cu mult înainte de începerea congresului, menşevicii şi socialiştii-revoluţionari putură să constate că majo-

ritatea Sovietelor din Siberia se pronunţaseră în favoarea luării puterii de către Soviete şi că, deci, era posibil ca partidul bolşevic să-şi aibă asigurată victoria în sânul congresului.

Conciliatorii începură să se agite, căutând sprijin. Din Ircuţc porniră rugăminţi la Kirensc, Bodaibo şi Iacuţc, pentru ca mandatele pentru congres să nu fie acordate decât unor „oameni siguri".

Socialiştii-revoluţionari încercară să zădărnicească lucrările congresului. Primul lor pretext a fost candidatura nedorită a unui bolşevic la preşedinţia congresului.

Se încinse o discuţie aprigă. In sfârşit, chestiunea fu pusă la vot. Cu 86 voturi contra 32 şi 9 abţineri, fu ales preşedinte al congresului I-iu al Sovietelor din Siberia un bolşevic.

Incepu discuţia asupra primei chestiuni de pe ordinea de zi: situaţia generală, tactica Sovietelor şi apărarea revoluţiei şi a ţării.

Socialiştii-revoluţionari de dreapta declarară că ei amână toate chestiunile până la Adunarea Constituantă, iar menşevicii începură obişnuita şi nesfârşita lor sporovăială pe tema unităţii democraţiei revoluţionare. Bolşevicii şi socialiştii-revoluţionari „de stânga" insistau asupra trecerii întregii puteri în mâinile Sovietelor.

Un discurs strălucit fu rostit de Serghei Lazo, unul din glorioşii eroi ai luptei pentru instaurarea dictaturii proletariatului în Extremul Orient. Conducător al partizanilor din Taiga, Serghei Gheorghievici Lazo săvârşi în timpul războiului civil minuni de vitejie, dând dovadă de ingeniozitate şi de un nemărginit devotament pentru revoluţie. El avu o moarte groaznică. Fu prins, în Aprilie 1920, de japonezi şi ars de viu în cazanul unei locomotive.

La congres Lazo vorbi cu înflăcărare şi cu convingere:

— Numai când întreaga putere va fi în mâinile Sovietelor vom putea îndruma masele neorganizate pe unul şi acelaş făgaş. Noi nu opunem deloc Adunării Constituante puterea Sovietelor, dar nu suntem siguri că se va putea

ajunge la Adunarea Constituantă fără să se predea puterea în mâinile Sovietelor.

Discuţiile au durat două zile, congresul trecând după aceea la desbaterea rezoluţiei, care trebuia să determine linia politică şi tactică a Sovietelor din Siberia. Proiectul acestei rezoluţii fu prezentat de bolşevici, cari erau sprijiniţi de socialiştii-revoluţionari „de stânga".

> „Orice conciliere cu burghezia, glăsuia rezoluţia — trebue să fie respinsă cu hotărîre, iar congresul general al Sovietelor din Rusia trebue să ia toată puterea în mâinile sale. In lupta pentru dobândirea puterii, Sovietele din Siberia vor da Congresului general al Rusiei un ajutor real".

Cu 93 de voturi pentru, faţă de 68 contra, rezoluţia fu adoptată în principiu.

Socialiştii-revoluţionari de dreapta făcură o nouă încercare pentru a zădărnici lucrările congresului. Ei protestară împotriva unei părţi din rezoluţie. După părerea lor, congresul nu putea fi denumit Congres general al Sovietelor de deputaţi ai muncitorilor, ai soldaţilor şi ai ţăranilor din Rusia; trebuia şters atributul „ai ţăranilor", fiindcă Sovietul de deputaţi ai ţăranilor, condus de Avxentiev, refuzase să ia parte la lucrările Congresului general al Sovietelor din Rusia.

Dar această propunere căzu şi rezoluţia fu votată fără amendamente. Pe băncile congresului domnea o mare agitaţie. Reprezentanţii aşa-zişilor „ţărani", în majoritatea lor localnici uşor de identificat, se ridicară.

— Părăsim sala, declarară „ţăranii", căci nu voim să călcăm hotărîrea Comitetului Executiv Central al Sovietului de deputaţi ai ţăranilor.

Iar socialiştii-revoluţionari de dreapta se şi grăbiră să pună chestiunea dacă acest congres mai putea fi denumit şi congres al deputaţilor ţăranilor.

Comisia de validare stabili următoarele: congresul avea tot dreptul să se denumească congres al deputaţilor mun-

citorilor, soldaţilor şi ţăranilor, întrucât la lucrările lui luau parte atât reprezentanţi ai Sovietelor de deputaţi ai ţăranilor, cât şi ai Sovietelor unite de deputaţi ai muncitorilor, soldaţilor şi ţăranilor.

Socialiştii-revoluţionari nu se potoliră. Ei făcură o declaraţie demagogică, în sensul că reprezentarea la congres era falsificată, că muncitorii deţineau prea multe locuri, pe când ţărănimea este în bună parte reprezentată de soldaţii din garnizoanele locale. Declaraţia lor fu însă respinsă de congres. Socialiştii-revoluţionari se ridicară cu sgomot şi, aruncând pe masa prezidiului mandatele lor de delegaţi, părăsiră sala. Şedinţa continuă fără ei.

Delegaţii propuseră să fie accelerate lucrările congresului, pentru ca ei să se poată înapoia cât mai repede în localităţile lor, unde să continue lupta pentru instaurarea puterii Sovietelor.

In ziua de 23 Octombrie fu ales primul Comitet Executiv Central al Sovietelor din Siberia (Ţentrosibir).

La al II-lea congres general al Sovietelor din Rusia, Siberia trimise 14 delegaţi, dintre cari 6 bolşevici, 1 socialist-revoluţionar „de stânga" şi 1 social-democrat internaţionalist.

Reprezentanţii tuturor celor 7 oraşe ale Siberiei, în afară de oraşul Omsc, se pronunţară pentru înscăunarea puterii Sovietelor. Numai Sovietul din Omsc se pronunţă „pentru trecerea puterii în mâinile democraţiei".

In Siberia, perioada da organizare a asaltului se prelungise, comparativ cu celelalte regiuni. Influenţa conciliatorilor fusese puternică. Bolşevicii nu rupseseră din prima clipă cu menşevicii unificatori.

Dar şi în Siberia, conduşi de Comitetul Central, bolşevicii lichidară greşelile ivite în rândurile lor şi, înfrângându-i pe conciliatori, creară, în preajma evenimentelor din Octombrie, o coloană puternică de rezervă a Marii Revoluţii Proletare.

8

GREUTĂŢILE LUPTEI PENTRU INSTAURAREA PUTERII SOVIETELOR IN REGIUNILE NAŢIONALE ŞI IN REGIUNILE MĂRGINAŞE ALE ŢĂRII

„Revoluţia începută la centru — a scris Stalin — n'a putut rămâne timp îndelungat în cadrul teritoriului strâmt al centrului. Invingând la centru, ea a trebuit, inevitabil, să se întindă şi în regiunile mărginaşe. Şi într'adevăr, chiar din primele zile ale luării puterii, valul revoluţionar dela Nord s'a revărsat asupra întregii Rusii, cuprinzând regiunile mărginaşe ale ţării una după alta."[1])

Dar în regiunile naţionale şi în regiunile mărginaşe ale ţării, instaurarea puterii sovietice a întâmpinat o serie de piedici foarte serioase şi de greutăţi uriaşe. Incă înainte de victoria obţinută de Revoluţia din Octombrie la centru, se concentraseră în Ucraina şi în Caucazul de Nord, în Crimeea şi în Transcaucazia, în Turkestan şi în Extremul Orient toate forţele contrarevoluţiei, gata să lupte pe viaţă şi pe moarte împotriva puterii sovietice biruitoare.

Din această pricină, în regiunile naţionale şi în regiunile mărginaşe ale ţării lupta pentru victoria revoluţiei proletare a fost mai crâncenă şi mai îndelungată. Rezumând toate particularităţile şi greutăţile pregătirii şi desvoltării revoluţiei proletare în regiunile naţionale şi cele mărginaşe ale ţării, ele se reduc în fond la patru factori foarte importanţi.

In primul rând, mersul progresiv al revoluţiei proletare s'a lovit în aceste locuri, precum a arătat Stalin, de stăvilarul „guvernelor naţionale" şi regionale, burgheze prin natura lor şi imperialiste în esenţa lor.

---

1) *I. V. Stalin*, „Revoluţia din Octombrie şi problema naţională". Vezi cartea aceluiaş autor: „Despre Revoluţia din Octombrie", Culegere de articole şi cuvântări, Moscova, 1932, pag. 6.

Unul dintre centrele cele mai importante ale contrarevoluției a fost Rada centrală ucraineană.

Incă înainte de Revoluția din Octombrie, Rada centrală încercase să ia asupră-și rolul de salvatoare a burgheziei ruse aflate pe cale de pieire. Impotriva frontului revoluției socialiste, care se tot întărea, se ridica blocul burgheziei tuturor naționalităților din Rusia.

Năzuind să zădărnicească prin sforțări comune biruința revoluției proletare în Rusia, contrarevoluția naționalistă își propusese să rupă țara în bucăți prin învrăjbirea dintre naționalități, pentru a zădărnici, în felul acesta, frontul unic al oamenilor muncii tuturor naționalităților, spre a fărămița forțele revoluției și a întări astfel forțele contrarevoluției.

In afara Radei ucrainiene, s'au mai constituit „guverne naționale", dintre cari unele fictive, iar altele cu existență reală, în Transcaucazia („Comisariatul Transcaucaziei" și „Seimul Transcaucaziei") și în Crimeea („Curultai"), în Asia Centrală („Autonomia Cocandă" și „Alaș-Orda"), în Bielorusia („Rada bielorusă"), în Caucazul de Nord („Comitetul Central al Uniunii popoarelor muntene"), precum și în Başkiria și Tataria.

Al doilea stăvilar ivit în calea victoriei revoluției în regiunile naționale și în regiunile mărginașe ale țării, a fost contrarevoluția căzăcească. Aceasta încercă să opună revoluției întreaga masă a celor 11 armate căzăcești (depe Don, din Cuban, Terec, Astrahan, Ural, Orenburg, Siberia, Amur, Transbaical, Ussuri și Semirecie), cari erau dispuse în regiunile mărginașe ale țării, servind ca unelte de robire și asuprire a popoarelor din Caucaz și Transcaucazia, Asia Centrală, Siberia și Extremul Orient.

Dacă rolul de primă vioară între „guvernele naționale" l-a avut Rada centrală ucraineană, rolul conducător însă în organizarea forțelor contrarevoluționare din întreaga Rusie i-a revenit clicei conducătoare a oastei de cazaci de pe Don, cea mai numeroasă și cea mai apropiată, din

punct de vedere strategic, de centrele revoluționare ale țării.

A treia particularitate a luptei pentru înscăunarea puterii sovietice în regiunile naționale a constat în faptul că în aceste regiuni, în special la granița de Sud și de Est a Republicii Sovietice, presiunea imperialiștilor străini a fost incomparabil mai mare decât în regiunile centrale.

Ținuturile mărginașe ale Rusiei fuseseră de mult obiectul unei deosebite atențiuni din partea guvernelor străine.

Imperialiștii străini au susținut din primele clipe ale alcătuirii lor, „Autonomia Cocandă" și „Alaș-Orda" în Asia Centrală, „Comisariatul Transcaucaziei" la Tiflis, „Comitetul Central al Uniunii popoarelor muntene" în Caucazul de Nord, și organizațiile gardiștilor albi din Siberia și din Extremul Orient.

Și la celălalt capăt al țării, la Nord, și anume la Arhanghelsc și Murmansc, statele imperialiste au exercitat, în decursul luptei pentru instaurarea puterii sovietice, o presiune tot atât de puternică ca și cea din Extremul Orient. Vasele străine aflate la Arhanghelsc constituiau o bază sigură a organizațiilor locale ale gardiștilor albi. Nu este întâmplător faptul că lupta pentru cucerirea puterii de către Soviete s'a prelungit, în aceste locuri, aproape până în vara anului 1918.

In sfârșit, la toate aceste greutăți întâmpinate de lupta pentru cucerirea puterii Sovietelor în regiunile naționale ale țării, se mai adaugă încă una. Precum arătase Lenin, țarismul ținuse în mod intenționat regiunile mărginașe ale Rusiei într'o stare de „semi-sălbăticie sau chiar de adevărată sălbăticie". In regiunile mărginașe industria era foarte puțin desvoltată, iar în unele locuri nu existau niciun fel de întreprinderi industriale. Multe naționalități n'aveau deloc un proletariat industrial al lor propriu, iar în regiunile mărginașe, în regiunile naționale, cadrele, puțin numeroase, ale proletariatului industrial aparțineau mai ales naționalităților ruse. Slăbiciunea și insuficiența numerică a cadrelor proletare nu puteau să nu influen-

teze, la rândul lor, asupra activităţii organizaţiilor bolşevice. In majoritatea oraşelor din Asia Centrală, în Extremul Orient, în Siberia, organizaţiile independente ale bolşevicilor s'au constituit în parte în ajunul Revoluţiei din Octombrie, iar într'un şir de localităţi abia câteva săptămâni şi uneori chiar la câteva luni după victoria dela centru a Revoluţiei din Octombrie; iluziile conciliatoriste fuseseră în aceste locuri mai trainice şi mai statornice. „Convieţuirea" îndelungată, în sânul unor organizaţii social-democrate unite, a bolşevicilor şi a menşevicilor nu a contribuit cu nimic la lichidarea acestor iluzii. Dacă în centrele principale ale ţării influenţa menşevicilor fusese complect nimicită încă înainte de Revoluţia din Octombrie, în aceste locuri otrava menşevică pătrundea ca o rugină în conştiinţa grupurilor înapoiate ale clasei muncitoare, din sânul cărora ea era greu de stârpit. Partizanii liniei trădătoare a lui Camenev şi Zinoviev găseau aici, în regiunile mărginaşe ale ţării, un teren prielnic pentru munca lor de destrămare. „Combinaţiile coaliţioniste" au fost mai îndrăzneţe în aceste locuri, de mai mari proporţii, întâmpinau mai puţină rezistenţă. La Cita (Transbaical), de pildă, se menţinu la putere timp de peste o lună aşa numitul „Soviet al Poporului", organul puterii unei coaliţii în frunte cu menşevicii. Abia la începutul lui Februarie 1918 fu instaurată la Cita puterea Sovietelor.

Acestea au fost particularităţile şi greutăţile întâmpinate de revoluţia proletară în calea desvoltării şi victoriei în regiunile mărginaşe şi în regiunile naţionale ale ţării. Firește că toţi aceşti factori n'au avut aceeaşi înrâurire în diferitele regiuni naţionale, cari se deosebeau între ele şi prin nivelul de desvoltare a forţelor lor de producţie, şi prin grosimea păturii proletare existente, şi prin ritmul rapidităţii bolşevizării maselor.

In Ucraina şi Belorusia, în regiunea Mării Baltice, în Bacu-ul proletar, într'un centru ca Taşkent, au existat foarte mari forţe ale clasei muncitoare şi organizaţiile de partid

bolşevice au antrenat după ele mase foarte largi. In asemenea centre, greutăţile şi piedicile au fost înlăturate şi învinse mult mai repede decât în regiunile naţionale înapoiate, în decursul pregătirii revoluţiei proletare îmbinându-se în mod original factorii caracteristici atât principalelor centre industriale, cât şi regiunilor naţionale mărginaşe ale ţării.

In mod deosebit de limpede s'a manifestat influenţa acestui fapt în decursul pregătirii revoluţiei în Ucraina şi în Belorusia.

9

IN UCRAINA

Inainte de revoluţie, Ucraina fusese principala bază carboniferă-metalurgică a industriei ruse. Agricultura Ucrainei furniza sute de milioane de puduri [1]) de cereale, nu numai pentru trebuinţele Rusiei Centrale, dar şi pentru export. Ucraina poseda o puternică industrie de prelucrare a produselor agricole.

In timpul războiului imperialist, Ucraina constituise spatele apropiat al armatelor de pe fronturile sud-vestic şi român. Aceste fronturi au constituit arena principală a operaţiunilor militare din anii 1916 şi 1917.

Partidul bolşevic se afla în faţa sarcinei deosebit de importante a pregătirii insurecţiei armate în Ucraina. Rezultatul acestei insurecţii trebuia să uşureze săvârşirea la centru a celor dintâi paşi ai dictaturii proletariatului. Tocmai din această cauză Comitetul Central al partidului bolşevic acordă o deosebită atenţie Ucrainei.

Comitetul Central al partidului bolşevic îl trimisese în Ucraina, în bazinul Donetului, pe C. E. Voroşilov, care

1) Un pud = 16,400 kgr. — *Nota Trad.*

condusese în 1905 luptele revoluţionare din bazinul Donetului.

Presa bolşevică centrală veni în ajutorul ziarelor bolşevice din Ucraina. Ziarul „Proletarii" din Harcov întreţinea legături cu ziarul „Social-Democratul" din Moscova, primind regulat instrucţiuni şi materiale din partea primului redactor al acestui ziar, M. S. Olminski.

Sdrobirea contra revoluţiei corniloviste constitui o cotitură în desvoltarea revoluţiei din Ucraina.

C. E. Voroşilov

Muncitorii din Harcov, Ecaterinoslav şi Kiev şi minerii din Bazinul Donetului cereau arme.

In legătură cu rebeliunea contrarevoluţionară cornilovistă, comitetul bolşevic din Harcov se adresă muncitorilor cu un apel, îndemnându-i să se înarmeze:

„Muncitorii trebue să se înarmeze imediat. Nicio revoluţie n'a învins prin vorbe.

In fruntea apărării revoluţiei va sta, şi stă deja, proletariatul. El trebue imediat înarmat cu tot stocul de arme ce se găseşte în oraş. Timpul nu aşteaptă. Trăiască Garda Roşie muncitorească!".

Fură trimişi delegaţi la Tula, pentru a căpăta arme.

Bolşevicii n'au dat înapoi în faţa marilor greutăţi de cari era legată înarmarea în masă a muncitorilor. Ei au folosit în acest scop toate posibilităţile.

Unii membri ai detaşamentelor de luptă erau înarmaţi chiar numai cu săbii-baionete. Muncitorii îşi făureau singuri baionete pentru puşti. Cel ce avea o armă oarecare, se socotea fericit. Instrucţia trebuia să fie făcută pe rând,

deoarece numărul gardiştilor roşii era de două ori mai mare decât cel al puştilor.

C. E. Voroşilov depuse o activitate uriaşă în Bazinul Donețului. Revoluția burghezo-democratică din Februarie îl găsise la Petrograd.

Minerii din Bazinul Donețului adresaseră de repetate ori Comitetului Central rugămintea să le fie trimis înapoi Voroşilov. Ţinând seama de marea importanță pe care o avea Bazinul Donețului pentru revoluție, partidul bolşevic îi permise lui Voroşilov să plece la Luganse. Bizuindu-se pe vechile sale legături, Voroşilov prefăcu Luganscul, încă cu mult înainte de acțiunea cornilovistă, într'o fortăreață a bolşevismului. După evenimentele din Iulie, Voroşilov organiză un meeting de solidaritate cu proletarii din Petrograd. Intr'o zi dogorîtoare de Iulie, coloanele de muncitori porniră din toate colțurile orașului spre piața Preobrajenscaia. Steagurile fluturau lozincile: „Jos contrarevoluția!", „Trăiască puterea muncitorilor, țăranilor şi soldaților!".

In drum spre piață, demonstranții întâlniră în cale o sotnie de cazaci. In fruntea sotniei se afla colonelul Cataev, comandantul garnizoanei din Luganse. Lăsându-i pe muncitori să treacă, cazacii porniră tăcuți în urma lor spre piață. Meetingul începu. Imediat ce se ivi la tribună un bolşevic, colonelul Cataev făcu un semn, şi cazacii începură să facă gălăgie, să strige. Din rândurile menşevicilor, care erau grupați lângă detaşamentul de cazaci, se auziră exclamații:

„Destul cu demagogia bolşevică!".

După oratorul bolşevic se sui la tribună comisarul de județ al Guvernului Provizoriu, menşevicul Nesterov. Demagog şi calomniator, acesta avu dibăcia să fie până în Iunie 1917 în acelaş timp şi comisar al Guvernului Provizoriu, şi președinte al comitetului obştesc, şi președinte al Sovietului. Cu puțin timp înainte, în urma campaniei pornite de Voroşilov, Nesterov fu alungat din sânul Sovietului. Sub protecția cazacilor, Nesterov încerca acum să-i

atragă pe muncitori de partea sa. Nu fu însă ascultat. „Jos trădătorii!" — strigară muncitorii. In mijlocul strigătelor, râsetelor şi fluerăturilor, menşevicul fu tras jos de pe tribună de către demonstranţi.

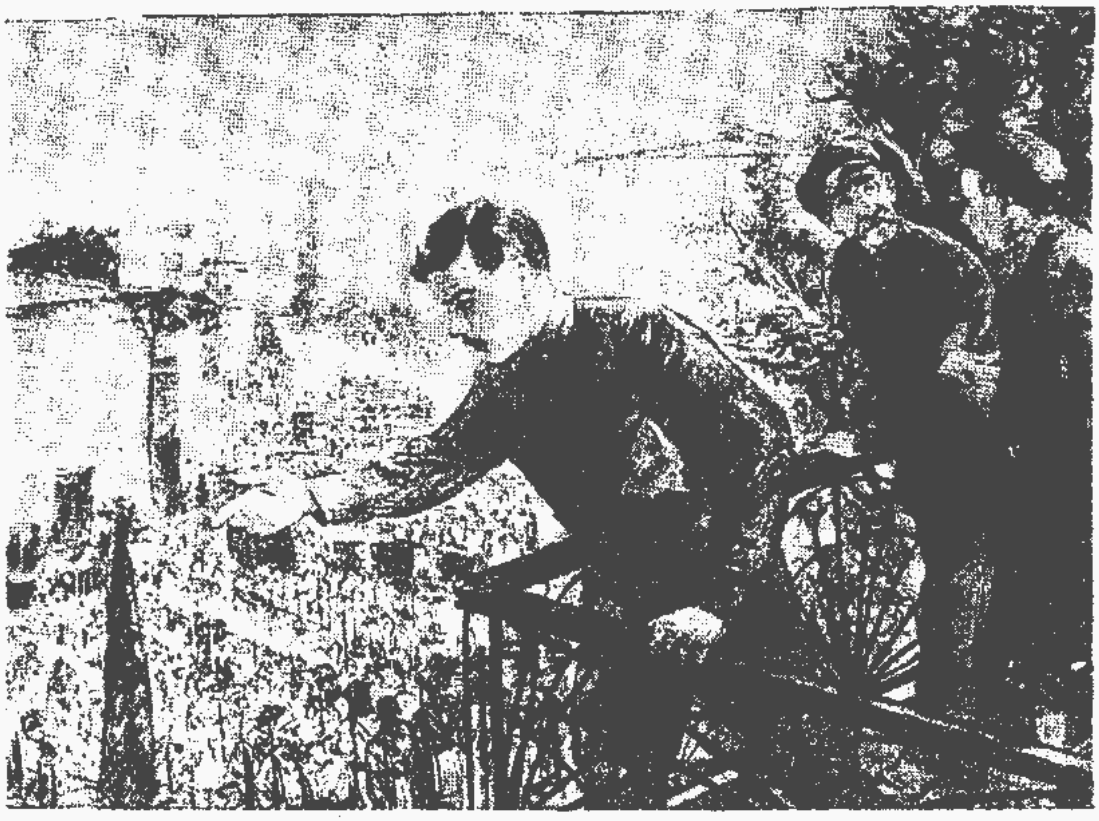
Şi, iată, la tribună apăru Voroşilov. El atăcă violent Guvernul Provizoriu şi demască trădarea comisă de socialişti-revoluţionari şi de menşevici în decursul evenimentelor din Iulie. Din sânul grupuleţului de menşevici se auziră din nou strigăte furioase. Menşevicilor li se alăturară şi cazacii. Larma creştea mereu. Voroşilov nu fu lăsat să vorbească. Atunci, el coborî încet dela tribună. Indreptându-se cu paşi hotărîţi spre mănunchiul de menşevici şi cazaci, fu urmat de muncitorii înarmaţi. Colonelul Cataev comandă: „Scoateţi săbiile!".

Cazacii scoaseră săbiile din teacă, dar nu îndrăzniră să se arunce asupra lui Voroşilov. In acest moment rândurile muncitorilor se desfăcură, făcând loc unui detaşament de soldaţi bolşevici cu armele în cumpănire. Cu strigăte de „Trăiască Sovietele!", soldaţii se avântară împotriva cazacilor. Intorcând caii, aceştia porniră în galop. După ei fugiră şi menşevicii şi socialiştii-revoluţionari. Meetingul reîncepu. Spre seară, muncitorii şi soldaţii votară în unanimitate rezoluţia bolşevică, care cerea trecerea întregii puteri în mâinile Sovietelor.

In zilele acelea, când până la Lugansc nu pătrundeau decât doar ştiri vagi cu privire la acţiunea cornilovistă, Voroşilov fu neobosit. In ziua de 27 August el luă cuvântul la un meeting al soldaţilor. In seara aceleiaşi zile el organiză un meeting uriaş al muncitorilor şi soldaţilor. La 28 August Voroşilov făcu în faţa muncitorilor dela uzina Hartman bilanţul celor şase luni de revoluţie.

> „Viaţa a arătat că bolşevicii sunt singurul partid al proletariatului revoluţionar care a apreciat just situaţia din ţară şi forţele cari acţionează în revoluţia noastră."

Când fură primite primele ştiri privitoare la aventura cornilovistă, Voroşilov creă un comitet revoluţionar. In

„Soldaţii trecură în rânduri strânse prin faţa Casei Poporului, în care se afla sediul comitetului. La salutul lui Voroşilov soldaţii răspunseră cu un puternic „ura". *După un desen de P. V. Malcov*

aceeaşi noapte, din ordinul comitetului fură arestaţi ofiţerii din garnizoana locală şi foştii funcţionari superiori ai puterii ţariste. Comitetul trimise comisari ai săi în toate instituţiile. Comisarii fură însărcinaţi să vegheze asupra mersului normal al serviciilor şi să împiedice orice încercare de sabotaj.

La 30 August fură organizate meetinguri în toate unităţile garnizoanei din Lugansc. Soldaţii îi urmau întru totul pe bolşevici, exprimându-şi hotărîrea de a porni la luptă împotriva lui Cornilov. In aceeaşi zi unităţile aleseră din sânul soldaţilor noi comandanţi. Unul dintre comandanţii noi aleşi se prezentă lui Voroşilov, declarând că trupele au venit la sediul comitetului pentru a-şi demonstra devotamentul pentru revoluţie. Membrii comitetului ieşiră în balcon. Soldaţii trecură în rânduri strânse prin faţa Casei

Poporului, în care se afla sediul comitetului. La salutul lui Voroşilov soldaţii răspunseră cu un puternic „ura!".

Câştigarea unităţilor din garnizoană a avut mare importanţă pentru desvoltarea ulterioară a revoluţiei din Lugansc. Inarmându-se, proletarii din Lugansc se pregăteau de apărare, dat fiind că ei se aşteptau la un atac al contrarevoluţiei din regiunea Donului.

„Ne aflam în faţa faptului — scrie Voroşilov în amintirile sale — că vecinătatea cu regiunea Donului şi ura veche dintre roşul Lugansc şi foarte negrul Don, rămasă încă din prima revoluţie, dădeau naştere la fel de fel de svonuri, presupuneri şi aşteptări, unele cu totul absurde, altele foarte serioase. Nu trecea o zi fără ca *să se svonească* că escadroane, regimente şi chiar divizii de cazaci ar fi pornit împotriva Luganscului. In realitate nu s'a întâmplat nimic din toate acestea... Garda noastră Roşie fusese însă silită, în situaţia ce se crease, să stea de strajă lungă şi grea. Prin multe am trecut de atunci şi multe am văzut, trebue însă să spun cinstit că de puţine ori mi-a fost dat să văd atâta conştiinciozitate, atâta abnegaţie şi un devotament atât de nemărginit în slujba revoluţiei la posturile de luptă, ca acelea de cari au dat dovadă proletarii din Lugansc.

Pe timp de ploaie, prin noroiu de netrecut şi în frig, în întunericul cumplit al nopţii, grupurile de gardişti roşii porneau, după terminarea zilei de muncă în uzine, afară din oraş, în stepă şi până dimineaţa, ca nişte străjeri credincioşi, păzeau toate căile de acces posibile spre oraş. Şi acest lucru nu o zi, două, ci luni de-a-rândul".

Voroşilov creă o comisiune a apărării, în fruntea căreia fu numit cel mai apropiat colaborator al său, A. I. Parhomenco, conducătorul detaşamentelor de luptă ale muncitorilor din Lugansc. In satele căzăceşti vecine fură trimişi

cercetaşi şi agitatori. Sovietul din Lugansc izbuti să stabilească legături cu staniţele căzăceşti Miteakinscaia şi Luganscaia, în cari o parte a cazacilor fuseseră câştigaţi sub influenţa bolşevică.

In Septembrie cazacii hotărîră să trimită Sovietului din Lugansc delegaţi, însărcinaţi să ducă tratative în vederea luptei comune împotriva contrarevoluţiei.

Când trenul ajunse în gară, delegaţia părăsind vagonul, se încolonă pe peron milităreşte, pe două rânduri. Muncitorii nu fuseseră preveniţi cu privire la sosirea acestei delegaţii. Ostili faţă de cazaci, ei îi înconjurară pe musafiri, cerându-le să-şi scoată epoleţii. Delegaţii cazacilor izbutiră să-i convingă pe muncitorii ce se adunaseră, că ei au nevoie de epoleţi pentru a avea influenţă asupra masei căzăceşti. Neînţelegerea fu clarificată. Intre muncitorii din Lugansc şi delegaţi se înfiripă o convorbire amicală.

Curând fură stabilite legături trainice între Lugansc şi staniţele căzăceşti din împrejurime. Elementele contrarevoluţionare locale începură să se concentreze treptat la Novocercasc.

O scrisoare din Lugansc, dela sfârşitul lunii Septembrie, caracterizează în mod foarte clar situaţia ce se crease în oraş în preajma luptelor din Octombrie.

> „Toate organizaţiile oraşului sunt în mâinile noastre. Primarul oraşului, consilierii primăriei, preşedintele dumei, Sovietul de deputaţi, sindicatele, ziarele, — toate sunt în mâinile noastre."

Astfel s'au pregătit bolşevicii din Lugansc în vederea preluării puterii. Stăpân pe situaţie în oraş era de fapt Sovietul de deputaţi ai muncitorilor, în fruntea căruia se afla Voroşilov. Reprezentantul Guvernului Provizoriu n'avea decât puterea nominală. Locuitorii din Lugansc nu aşteptau decât un semnal dela centru, pentru a-l izgoni definitiv până şi pe acest reprezentant nominal al Guvernului Provizoriu.

In toată Ucraina, muncitorii se înarmau şi se pregăteau

în vederea luptelor hotărîtoare. Sub presiunea maselor, şi Sovietele conciliatoriste fură nevoite să voteze rezoluţii bolşevice. Sovietul din Odesa adoptase la 25 August o rezoluţie menşevică, prin care era interzisă orice demonstraţie; după 5 zile însă el luă hotărîrea de a proceda la înarmarea Gărzii Roşii, retribuirea gardiştilor roşii urmând să fie pusă în sarcina patronilor. Paza oraşului trecu în mâinile Gărzii Roşii.

Artem (F. A. Sergheev)

Aceeaşi schimbare se produse şi în sânul Sovietului din Kiev. La şedinţa din 30 August a Sovietului din Kiev, fu luată hotărîrea de a se proceda la percheziţii şi a se rechiziţiona armele în vederea înarmării detaşamentelor muncitoreşti. La aceeaşi şedinţă fu hotărîtă şi dezarmarea detaşamentelor poloneze de luptă, cari fuseseră formate la Kiev de către organizaţiile poloneze contrarevoluţionare.

Când, după înfrângerea contrarevoluţiei corniloviste, Guvernul Provizoriu încercă să purceadă la dezarmarea muncitorilor, el se lovi de rezistenţa maselor, rezistenţă ce fusese organizată de către bolşevici. P. P. Dobroselski, comisar al Guvernului Provizoriu în gubernia Harcov, luase hotărîrea să execute ordinul lui Kerenski cu privire la dizolvarea comitetelor revoluţionare, cari fuseseră create în răstimpul acţiunii corniloviste. El nu reuşi însă să desfiinţeze organizaţiile revoluţionare. In şedinţa Sovietului din Harcov, N. Rudnev, comandantul unei companii a regimentului 30, luă cuvântul împotriva comisarilor lui Kerenski. Rudnev era unul din conducătorii organizaţiei mi-

litare din Harcov şi ai Gărzii Roşii. El ştiuse să prefacă regimentul 30 într'un bastion al bolşevicilor. Soldaţii spuneau: „Noi suntem cu toţii bolşevici". Nicolai Rudnev căzu eroic, în 1918, în luptele date lângă Ţariţîn împotriva cazacilor albi.

O activitate uriaşă în demascarea conciliatorilor desfăşură Artem (F. A. Sergheev). Tribun înflăcărat, conducător de organizaţii bolşevice încă din momentele furtunoase ale anului 1905, el era bine cunoscut de muncitorii din Bazinul Donețului. După înfrângerea primei revoluţii, Artem fu întemniţat, iar apoi deportat. In 1910, el fugi din deportare, prin China şi Japonia, în Australia. In Australia Artem deveni un conducător de seamă al mişcării muncitoreşti revoluţionare. Intorcându-se, în Mai 1917, din emigraţie, Artem deveni imediat conducătorul recunoscut al proletarilor din Bazinul Donețului.

El acordă o deosebită atenţie activităţii agitatorice şi propagandistice în sânul maselor. Din iniţiativa lui fură create pe lângă Sovietul din Harcov cursuri de agitatori. După terminarea cursurilor, agitatorii erau trimişi în judeţe spre a activa în rândurile soldaţilor şi ale ţărănimii. Cei mai remarcabili oameni ai partidului bolşevic, conducătorii de mari organizaţii, desfăşurau personal o activitate agitatorică în sânul maselor, arătând cum trebue să fie atraşi de partea revoluţiei muncitorii şi soldaţii.

La sfârşitul lui August 1917, Artem se duse cu un grup de tovarăşi la soldaţii parcului al 6-lea de artilerie, care făcea parte din garnizoana oraşului Harcov. Trebuia să aibă loc un meeting al soldaţilor. Ofiţerii nu-l lăsară pe Artem să intre la meeting. Artem nu-şi pierdu însă cumpătul. El se sui pe un stâlp de telegraf din faţa curţii cazărmii şi începu să citească cu glas tare o broşură bolşevică populară, explicând în acelaş timp cele citite. Se adună o mulţime imensă. Atraşi de cuvântarea lui Artem, soldaţii parcului al 6-lea înlăturară pe ofiţeri şi, părăsind curtea cazărmii, ieşiră în stradă. Ei îl ascultară cu mult interes pe

Artem, participând după aceea cu ardoare la meetingul ce luă naştere. Fu astfel votată o rezoluţie bolşevică.

Sub conducerea lui Artem organizaţia bolşevică a muncitorilor de cale ferată din Harcov trimitea grupuri de tovarăşi cu misiunea de a face agitaţie pe străzile Harcovului. Agitatorii duceau cu ei steaguri, mese, bănci; ei se opreau în locurile în cari era adunată multă lume, şi meetingul împrovizat începea.

La şedinţa din 12 Septembrie a Sovietului din Harcov, fu luată în discuţie chestiunea lozincilor demonstraţiei politice ce fusese fixată pentru ziua de 14 Septembrie. Artem propuse majorităţii Sovietului, formate din socialişti-revoluţionari şi menşevici, susţinerea lozincii: „Toată puterea — Sovietelor!" şi lozinca „Tot pământul să fie predat imediat şi fără plată ţărănimii muncitoare!" Socialistul-revoluţionar ucrainean Odoevski se pronunţă împotriva acestor lozinci. El propuse înlocuirea primei lozinci cu revendicarea: „Toată puterea — democraţiei revoluţionare" şi înlăturarea celei de a doua, întrucât „pământul trebue să fie dat ţăranilor în mod organizat, deci nu imediat".

Lozinca referitoare la predarea imediată şi fără plată a pământului în mâinile ţărănimii, lozincă propusă de bolşevici, fu respinsă de socialiştii-revoluţionari, cari aveau preponderenţă în Soviet.

Dar bolşevicii nu se dădură învinşi. Ridicându-se dela locul său, Artem se adresă mânios prezidiului:

— Cer să fie înscrise în procesul-verbal următoarele: Trei ore întregi a discutat Sovietul, cui trebue să aparţină pământul — moşierilor sau ţăranilor — şi la urma urmei a hotărît că el trebue să fie al... moşierilor.

Declaraţia usturătoare a lui Artem fu primită cu aplauze furtunoase. Bolşevicii obţinură în acea zi aproape jumătate din numărul voturilor Sovietului. Influenţa socialiştilor-revoluţionari începu să se topească.

Demonstraţia ce avu loc la Harcov după două zile se desfăşură sub semnul lozincilor bolşevice. Masele nu ascultară decât de cuvântul bolşevicilor. Demonstraţia din 14

„Artem... se sui pe un stâlp de telegraf... începând să citească cu glas tare o broşură bolşevică populară". *După un desen de D. A. Şmarinov*

Septembrie arătă că influenţa socialiştilor-revoluţionari şi a menşevicilor din Soviet fusese puternic sdruncinată în sânul maselor.

Prin activitatea lor dârză şi plină de abnegaţie în sânul maselor proletare din Ucraina, bolşevicii cuceriră majoritatea clasei muncitoare.

Drept răspuns, capitaliştii începură să închidă porţile întreprinderilor.

„La Harcov s'a închis uzina de locomotive — scrisese, la începutul lunii Septembrie, Voroşilov, conducătorul bolşevicilor din Doneţ. — La Petrograd îşi închid aproape zilnic porţile tot felul de uzine şi fabrici, mari şi mici. In Bazinul Doneţului au fost deja închise porţile a 77 de între-

prinderi carbonifere şi se află în ajunul închiderii porţilor şi alte mine. Lucrurile nu stau mai bine nici în regiunea industrială centrală a Moscovei, în Ural, în Siberia etc. Pe scurt, în toată Republica Rusă se observă unul şi acelaş fenomen: industriaşii şi fabricanţii au trecut dela sabotaj, dela greva italiană deghizată, la ofensivă făţişă — la lockout".

Voroşilov demască, în continuare, falsul patriotism al burgheziei, care, strigând că-şi iubeşte patria, subminează în acelaş timp capacitatea de apărare a ţării, prin politica ei de sabotaj în domeniul industriei.

„Vă temeţi nu de năvălirea hoardelor nemţeşti, precum răcnesc slugoii voştri; mai rău decât de moarte v'aţi speriat de proprii voştri muncitori, adevăraţii apărători ai patriei, nu însă în folosul capitaliştilor, cari chinuesc şi jefuesc această patrie, ci în folosul tuturor oamenilor muncii, al întregii omeniri..."

Bolşevicii arătau cu iscusinţă muncitorilor că singura salvare din impasul în care burghezia încerca să împingă ţara era trecerea puterii în mâinile noii clase.

In sectoarele Bazinului Doneţului existau legături deosebit de strânse între muncitorii mineri şi ţărănimea din satele vecine. Minerii obişnuiau să meargă să petreacă în satele vecine. Nunţile minerilor se făceau de obiceiu în aceste sate. Ţăranii aflau din gura minerilor ultimele ştiri politice, căpătau lămuriri asupra sensului evenimentelor la ordinea zilei. După revoluţia din Februarie bolşevicii folosiră aceste legături tradiţionale în vederea întăririi influenţei lor la sate. Sub conducerea bolşevicilor fură create, în satele din Bazinul Doneţului, Soviete săteşti. Ca urmare a activităţii desfăşurate de bolşevici la sate, ca de pildă la Şerbinovca, Nelenovţi, Zalisnoe şi altele, ţăranii combăteau singuri uneltirile socialiştilor-revoluţionari locali. Biroul judeţean al Sovietului de deputaţi ai muncitorilor, ţăranilor şi soldaţilor din Lugansc se bucura de

mare influență, influență ce depășea cu mult hotarele județului Luganșc. Președinte al biroului era Voroșilov. Dată fiind lipsa de mijloace de transport, biroul organiză „excursii" pe jos ale muncitorilor în satele dimprejurul Luganșcului. Ca delegați ai Sovietului din Luganșc, muncitorii cercetau conflictele ce se iveau în legătură cu plata arenzilor și împărțirea pământului, explicau țăranilor programul bolșevic privitor la problema pământului și a păcii.

In toată Ucraina mișcarea țărănească se desvolta sub conducerea bolșevicilor. Satul ucrainean se caracteriza prin relațiunile lui capitaliste desvoltate și prin existența a însemnate cadre de proletari agricoli. Bizuindu-se pe chiaburime, naționaliștii ucraineni încercau să-și creeze la sate organizațiile lor proprii. Diferitele organizații culturale și cooperative constituiau jghiaburi de pătrundere a activității naționaliștilor ucraineni în lumea satelor. Ca și bolșevicii din regiunile centrale, și bolșevicii ucraineni opuseră acestei tactici activitatea lor de organizare a sărăcimii și a muncitorilor agricoli, de cucerire a maselor mijlocașe ale satelor.

Conform directivelor Comitetului Central al partidului bolșevic, fură create pe lângă Sovietele locale secțiuni ale argaților, secțiuni ale muncitorilor agricoli, etc. Pe lângă Sovietul din Ecaterinoslav fu organizat un birou al muncitorilor agricoli. Biroul stabili legături cu toate județele, organizându-i cu destul succes pe argați.

Creșterea influenței bolșevice la sate și în vecinătatea imediată a centrelor muncitorești dădu naștere unor noi forme ale mișcării țărănești. In toamna anului 1917 se desfășură în întreaga Ucrainâ un val de greve ale muncitorilor agricoli, ale argaților și țăranilor săraci, ce erau tocmiți de moșieri și de chiaburi. Această formă a luptei țărănești a fost, fără îndoială, rezultatul mișcării greviste în creștere din centrele industriale ale țării. Chiar și o formă atât de specifică mișcării muncitorești, cum este controlul muncitoresc, prinse rădăcini în satul ucrainean. Sovietul sătesc de pe moșia Talnov, regiunea Uman,

numi un împuternicit special în vederea controlării mersului treeratului pe proprietatea moşierului. Această măsură fu provocată de faptul că moşierii distrugeau în mod intenţionat grânele, pentru a nu aduce produse în centrele industriale, străduindu-se astfel să sugrume revoluţia „cu mâna osoasă a foametei", după sfatul dat de milionarul Riabuşinski.

Reprezentanţii burgheziei şi ai moşierilor, şi scribii vânduţi ai ziarelor scoteau urlete prin presă cu privire la desordinea şi anarhia din sate. Reprezentanţii Guvernului Provizoriu erau însă nevoiţi să recunoască, în rapoartele lor secrete, că propaganda bolşevică introduce ordine şi organizare revoluţionară în lumea satelor. Comisarul Guvernului Provizoriu din judeţul Berdicev comunica în ziua de 16 Octombrie organelor din Kiev:

> „De pe una din moşiile lui Tereşcenco au fost transportate, după declaraţia administratorului moşiei, circa 10 mii de puduri de paie destinate armatei. Acest lucru a fost executat în condiţiuni excepţionale: ţăranii au procedat cât se poate de chibzuit, fiind conştienţi de dreptatea cauzei lor, socotind că în prezent totul aparţine poporului şi că deci la început vor fi luate paiele, pe urmă inventarul, pământul etc..., cu alte cuvinte, ei şi-au îndeplinit însărcinarea în mod organizat şi fără excesele şi neînţelegerile obişnuite în astfel de cazuri. Acest fenomen—încheie comisarul judeţului—este, fără îndoială, rezultatul propagandei bolşevice, introduse la sate aproape exclusiv de către soldaţi".

Sărăcimea ţărănească se ridica până la nivelul înţelegerii sarcinilor politice generale în faţa cărora se afla revoluţia. Pe lângă chestiunea folosirii pământului, cea a arenzilor, a lichidării proprietăţii moşiereşti, a încetării războiului, în rezoluţiile ţărăneşti începură să apară şi cereri referitoare la dizolvarea Dumei de Stat, a Consiliului de Stat şi la darea în judecată a corniloviştilor. In

rezoluţia sa dela sfârşitul lunii Septembrie, Sovietul de deputaţi ai ţăranilor din gubernia Herson ceru convocarea congresului al II-lea al Sovietelor, acordarea libertăţii de autodeterminare naţionalităţilor din Rusia, controlul asupra producţiei şi repartizării produselor. In Ucraina răscoalele ţărăneşti se desfăşurau sub steagul lozincilor bolşevice. Dar condiţiunile specifice ale Ucrainei, existenţa unor puternice organizaţii naţionaliste micşorau proporţiile şi puterea mişcării ţărăneşti. Socialiştii-revoluţionari şi menşevicii aţâţau pe ţăranii ucraineni împotriva muncitorilor, reprezentanţilor democraţiei ruse.

Referindu-se la directivele Radei centrale, naţionalistul ucrainean Suhenco se pronunţă cu hotărîre, în şedinţa Sovietului din Lubni, împotriva expedierii cerealelor la Moscova şi Petrograd. Naţionaliştii activau în front unic cu Riabuşinski. Contrarevoluţia din Rusia folosi pe o scară largă organizaţiile naţionaliste ucrainene. La congresul instructorilor cercurilor culturale ţărăneşti din gubernia Poltava, socialistul-revoluţionar ucrainean Bagri fu nevoit să recunoască că din organizaţia socialiştilor-revoluţionari fac parte şi elemente ale Sotniilor Negre, printre cari şi fostul preşedinte al dumei oraşului. Cu ajutorul socialiştilor-revoluţionari, acest aderent al Sotniilor Negre fu din nou înălţat la postul de preşedinte al dumei oraşului.

Răscoalelor ţărăneşti li se alătură mişcarea din armată.

La începutul lui Octombrie fu întocmit la Statul-Major al comandantului frontului de Sud-Vest un raport scris asupra mişcării revoluţionare din armată. Autorul acestui raport, locotenent-colonelul Bogaievski, exprimă perfect teama pe care o resimţeau cadrele ofiţereşti în faţa masei soldăţeşti. Soldatul este periculos oriunde şi oricând; oriunde şi oricând el provoacă dezordine. Când soldaţii rămân mai mult timp în acelaş loc, ei se pun în fruntea mişcării ţărăneşti. Când unităţile sunt în marş, ele devastează, pe drum, conacurile moşiereşti. Când soldaţii sunt transportaţi pe calea ferată, ei înoadă legături cu muncitorii revoluţionari dela căile ferate.

Toate încercările cari urmăreau înăbuşirea prin măsuri militare a răscoalelor din armată au dat greş. După cum mărturiseşte raportul Statului-Major al frontului de Sud-Vest:

> „Orice încercare a corpului ofiţeresc de a păstra ordinea provoacă rezistenţa brutală, însoţită de acuzarea că ofiţerii vor să restaureze vechiul regim şi că ei slujesc interesele burgheziei şi ale moşierilor".

Autorul raportului recomandă două metode de luptă împotriva revoluţiei: metoda chirurgicală, „represivă", şi cea sanitară, „preventivă", adăugând însă imediat, cu mâhnire:

> „In împrejurările de faţă, măsurile cu caracter chirurgical dau foarte des, după cum se vede din rapoartele primite, rezultate nule, din cauză că instrumentele chirurgicale ale puterii sunt deocamdată tocite".

Contrarevoluţionarii continuau să spere că această tocire a „instrumentelor" avea un caracter temporar.

Paralel cu lupta în vederea înarmării muncitorilor, bolşevicii din Ucraina se pregăteau activ şi în vederea congresului al II-lea al Sovietelor.

In ziua de 6 Octombrie se întruni la Harcov congresul regional al Sovietelor de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din Bazinul Donetului şi din Bazinul Crivoi-Rog. La acest congres luară parte 146 de delegaţi, dintre cari 49 bolşevici, 44 menşevici, 42 socialişti-revoluţionari şi 2 anarhişti.

In cursul discutării ordinei de zi, reprezentantul fracţiunii bolşevice propuse să fie ascultat întâiu raportul asupra situaţiei proletariatului din Bazinul Donetului şi numai după aceea raportul comitetului regional.

Discursurile de demascare a activităţii conciliatorilor din comitetul regional, ţinute de bolşevicii încă înainte ca acesta să-şi fi prezentat darea de seamă, provocară zăpăceală în sânul prezidiului. Cu toate că socialiştii-revoluţionari şi

menşevicii aveau majoritatea în congres, ei nu aveau deplină încredere în soliditatea poziţiei lor. Compoziţia congresului era vădit falsificată. Asistau la congres, cu drept de vot deliberativ, toţi membrii comitetului regional şi membrii comitetelor judeţene, în covârşitoarea lor majoritate menşevici.

Bolşevicii supuseră unei critici nimicitoare raportul comitetului regional.

Intr'o cuvântare strălucită, Artem lămuri miezul activităţii menşevicilor din comitetul regional.

„Nu critic comitetul regional pentru lipsa lui de activitate, ci pentru activitatea desfăşurată de el împotriva clasei muncitoare, declară Artem. Comitetul a fost o cancelarie a ministerului muncii. El îşi trimitea reprezentanţii săi în diferitele instituţiuni, în vederea realizării liniei conciliatoare. Comitetul a pus piedici în calea organizării muncitorilor. Astfel s'au petrecut lucrurile la Debalţevo şi în alte sectoare din Bazinul Donetului. Comitetul regional a fost un biciu împotriva muncitorilor şi nu o organizaţie a muncitorilor", îşi încheie cuvântarea Artem, în aprobările sgomotoase ale majorităţii congresului.

Chiar şi delegaţii de rând ai fracţiunilor socialistă-revoluţionară şi menşevică ascultară discursurile bolşevicilor cu vădită simpatie.

Formal, congresul se termină prin victoria socialiştilor-revoluţionari şi a menşevicilor; învingătorii părăsiră însă congresul într'o stare de spirit deprimată. Ei nu izbutiseră să obţină adoptarea niciuneia din directivele Comitetului Executiv Central conciliator al Sovietelor din Rusia, sau ale partidelor lor. Ei nu izbutiseră să încline congresul în direcţia renunţării la convocarea congresului al II-lea al Sovietelor. Ei nu izbutiseră deasemeni să obţină adoptarea unei hotărîri de sprijinire a noului Guvern Provizoriu, ce fusese format dupa Consfătuirea Democratică.

In ziua de 17 Octombrie fu convocată la Kiev consfă-

tuirea regională a Sovietelor din ţinutul de Sud-Vest. La această consfătuire au fost reprezentate 34 de Soviete. In ciuda atacurilor vehemente ale socialiştilor-revoluţionari şi ale menşevicilor, fu votată rezoluţia bolşevică, care cerea predarea întregii puteri în mâna Sovietelor.

In ajunul Revoluţiei din Octombrie contrarevoluţia naţionalistă din Ucraina porni pe calea înodării unei înţelegeri cu Guvernul Provizoriu. Ca răspuns la pregătirea congresului al II-lea al Sovietelor din Rusia, Rada centrală fixă pentru ziua de 20 Octombrie convocarea la Kiev a congresului al III-lea al trupelor din Ucraina. Tot pentru această zi fu fixată deschiderea, la Kiev, şi a congresului cazacilor de pe front. Contrarevoluţia încerca să transforme aceste două congrese în centre politice de luptă împotriva bolşevicilor. Aceste congrese aveau şi o directă importanţă militară: cei peste două mii de soldaţi şi cazaci înarmaţi cari urmau să participe la congres, puteau deveni sâmburele unor unităţi contrarevoluţionare.

La congresul trupelor din Ucraina sosiră de pe front 940 de deputaţi, în majoritate soldaţi. Circa 800 dintre ei făceau parte din partidele naţionaliste ucrainene. Dar chiar şi această compoziţie a congresului nu oferea Radei centrale siguranţa deplină că ea va avea sprijinul reprezentanţilor frontului. Starea de spirit a delegaţilor din rândurile soldaţilor era vădit revoluţionară. Ei nu vroiau nici măcar să audă de o înţelegere cu Guvernul Provizoriu.

Pe la mijlocul lui Octombrie, Sovietele din Ucraina îşi aleseră delegaţii lor la congresul al II-lea al Sovietelor din Rusia. Alegerile avură loc în împrejurările desfăşurării unei lupte acerbe împotriva socialiştilor-revoluţionari şi a menşevicilor.

Comitetul Executiv Central conciliator al Sovietelor din Rusia frâna prin toate mijloacele convocarea congresului.

Telegrama Comitetului Executiv Central cu privire la trimiterea delegaţilor la congresul al II-lea fu primită la Kiev abia la 19 Octombrie. In aceeaşi zi, Sovietul din

Kiev îşi alese delegaţii săi. Dintr'un număr de 13 delegaţi, organizaţiile din Kiev (Sovietul orăşenesc, Sovietul de district şi Sovietul regional) trimiseră 7 bolşevici, 3 social-democraţi ucraineni şi 3 socialişti-revoluţionari-internaţionalişti.

Sovietul din Odesa îşi alegea delegaţii săi la congres în şedinţa din 10 Octombrie. In timpul şedinţei se produse pe străzi o ciocnire între haidamaci [1]) şi Garda Roşie. Haidamacii încercară să-i dezarmeze pe muncitorii din Garda Roşie. Speriaţi, socialiştii-revoluţionari şi menşevicii propuseră ca paza oraşului să fie încredinţată cavalerilor ordinului „Sfântul Gheorghe" şi să fie chemaţi cazacii. Către sfârşitul şedinţei fu adusă însă ştirea că gardiştii roşii i-au împrăştiat pe haidamaci şi că ordinea fusese restabilită în oraş. Sovietul luă o hotărîre cu privire la necesitatea continuării înarmării muncitorilor. Alegerea delegaţilor pentru congresul al II-lea fu amânată pentru a doua zi.

La şedinţa unită din 11 Octombrie a Sovietelor de deputaţi ai muncitorilor, ţăranilor, soldaţilor şi marinarilor din Odesa, la ordinea de zi era din nou chestiunea congresului al II-lea al Sovietelor din Rusia. Socialiştii-revoluţionari şi menşevicii îşi schimbară din nou tactica, pentru a doua oară în decurs de 24 ore. Căpătând convingerea că nu vor reuşi să zădărnicească ţinerea congresului, ei adoptară acum în front unic lozinca creării unui guvern socialist omogen. In acest front unic al partidelor mic-burgheze, atât socialiştii-revoluţionari de dreapta, cât şi menşevicii se uniră în jurul socialiştilor-revoluţionari-internaţionalişti, al căror „stângism" trebuia să acopere tactica împăciuitoare a întregului bloc. Dar manevra „stângistă" nu reuşi. Pentru rezoluţia bolşevicilor votară 306 de delegaţi; pentru rezoluţia socialiştilor-revoluţionari-internaţionalişti, care propunea

---

1) Bandele contrarevoluţionare înarmate ale naţionaliştilor ucraineni. — *Nota Trad.*

crearea „unei puteri democratice revoluționare omogene", votară 169 de delegați. Alte rezoluții nu fură prezentate.

Sovietul din Odesa trimise la congres 5 delegați bolșevici, 2 socialiști-revoluționari și 1 menșevic-internaționalist.

Din cei 83 de delegați trimiși de Sovietele din Ucraina la congresul al II-lea al Sovietelor din Rusia, 40 aparțineau partidului bolșevic. O bună parte dintre delegați erau membri ai partidelor mic-burgheze din Ucraina. Trimițând acești delegați, alegătorii le dădură mandat ferm să apere puterea Sovietelor.

Din cele 40 de Soviete ale Ucrainei reprezentate la congresul al II-lea, numai 5 s'au pronunțat pentru lozinca „Toată puterea în mâna democrației!"; sub acest steag fals acționau pe atunci agenții socialiști-revoluționari și menșevici ai burgheziei. Aceste cinci Soviete pierduseră de mult legătura cu masele; ele nu fuseseră reînoite prin alegeri, dela începutul Revoluției din Februarie. Astfel se prezenta, de pildă, cazul comitetului regional al Sovietelor din Bazinul Donețului și al Sovietelor din Bazinul Crivoi Rog. Acesta nu avea nimic comun cu Sovietele din Bazinul Donețului și din Bazinul Crivoi Rog, cari dăduseră în unanimitate delegaților trimiși de ele la congresul al II-lea directiva de a lupta pentru înscăunarea puterii Sovietelor.

Ucraina pășea spre revoluția proletară sub steagurile bolșevicilor.

10

IN CAUCAZUL DE NORD

In Caucazul de Nord, lupta bolșevicilor s'a desfășurat în condițiuni foarte grele. Conglomeratul național extrem de complicat, lupta din sânul căzăcimii, conflictele dintre

pătura de sus a cazacilor şi locuitorii munţilor, dintre cazaci şi ţăranii nebăştinaşi, discordia naţională dintre popoarele muntene, slăbiciunea numerică a stratului proletar — toate acestea necesitau procedee de comportare foarte prudente. Adevărate pilde de chibzuită rezolvire a acestor chestiuni au fost date în 1917, în ţinutul fluviului Terec, de Serghei Mironovici Kirov.

Intorcându-se, la 2 Septembrie, dela Petrograd, unde se dusese din însărcinarea organizaţiei bolşevice şi a Sovietului din Vladicaucaz, Kirov începu să activeze cu toată ardoarea. El lua zilnic cuvântul la adunările muncitorilor şi soldaţilor, şi câteodată chiar de câteva ori pe zi. Orator strălucit, cu vaste cunoştinţe căpătate din citit, Kirov avea un dar excepţional de a alege imagini şi exemple vii. Discursurile lui însufleţite, pline de adâncă credinţă în victoria revoluţiei, înflăcărau literalmente pe ascultători. Pregătind proletariatul şi toată populaţia muncitoare din Caucazul de Nord în vederea insurecţiei armate, Kirov acordă o importanţă imensă activităţii desfăşurate în sânul păturilor sărace ale muntenilor, în mediul cărora el se bucura deja de o foarte mare popularitate.

Contrarevoluţia căzăcească şi aceea a muntenilor aţâţa din răsputeri vrajba naţională. Prin staniţe se răspândise svonul provocator că bolşevicii îndeamnă pe munteni să incendieze şi să distrugă aşezările căzăceşti. Iar mullii (preoţii mahomedani) şi chiaburii localnici îndrugau într'una muntenilor, cum că „şaitanii" (dracii) de bolşevici îndeamnă pe cazaci să distrugă moscheile, să răpească femeile şi copiii lor. Păturile sărace ale muntenilor şi cazacilor îl cunoşteau pe Kirov, curajosul bolşevic, care izbutise cândva să facă să fie evitată o sângeroasă ciocnire ce păruse inevitabilă. Provocaţi de contrarevoluţionari, soldaţii măcelăriseră în mod bestial la Vladicaucaz, în ziua de 6 Iulie, pe nişte munteni desarmaţi, cari veniseră la târg. Flacăra războiului între naţiuni ameninţa să cuprindă oraşul, staniţele, aulele. Prevăzând nenumărate victime, pieirea celor mai bune forţe revoluţionare şi, ca

S. M. Kirov

ultim rezultat, întărirea contrarevoluției căzăcești și muntenești, Kirov se duse singur în satul inguș Bazorkino, unde era în pregătire un atac armat împotriva orașului Vladicaucaz. El izbuti să lămurească ingușilor planurile provocatoare ale contrarevoluției căzăcești și muntenești. Ingușii fură puternic impresionați de îndrăzneala și bărbăția lui Kirov și renunțară să atace orașul. Prin intermediul lui Serghei Mironovici, cei mai buni reprezentanți ai ingușilor, ca de pildă Sultan Costaev, Iusup Albagaciev, înodară legături cu Sovietul de deputați ai muncitorilor din Vladicaucaz.

Serghei Mironovici utiliză cu pricepere, ca pe o curea de transmisiune, partidul revoluționar al sărăcimii osetine, „Kermen", partid ce fusese creat în vara anului 1917. Purtând numele unui legendar erou, sclav, care se răsculase întru apărarea drepturilor sale și fusese răpus mișelește de către asupritorii săi, această organizație, care nu avea, ce-i drept, un program precis și nu era scutită de unele prejudecăți și atitudini naționaliste greșite, se bucura totuși de influență în mijlocul sărăcimii satelor. In Mai 1918, cele mai bune elemente ale „kermeniștilor" fură primite în rândurile partidului comunist, formând organizația comunistă osetină a districtului.

La începutul toamnei lui 1917 se produseră mari schimbări în organizația de partid din Vladicaucaz. Bizuindu-se pe sâmburele proletar al organizației unite, sâmbure ce fusese călit sub conducerea lui Kirov, bolșevicii se manifestară încă în primele zile ale revoluției ca fracțiune de

sine stătătoare. Ei erau urmaţi de muncitorii dela atelierele de cale ferată şi dela uzina din Alagir.

Sciziunea organizaţiei avu loc la sfârşitul lunii Octombrie 1917. Dintre cei 500 de oameni cari au participat la adunarea generală a organizaţiei orăşeneşti din Vladicaucaz a partidului, numai 8 s'au vădit a fi aderenţi ai platformei menşevice. Văzându-se înfrânţi, menşevicii părăsiră în mod demonstrativ adunarea.

In ajunul Marii Revoluţii Proletare bolşevicii din Vladicaucaz îşi aveau astfel creată organizaţia lor de partid, monolită şi puternică, fapt ce a fost de mare însemnătate pentru obţinerea victoriei puterii sovietice în Caucazul de Nord. Incă dela sfârşitul lui Septembrie, Sovietul din Vladicaucaz trecuse în mâinile bolşevicilor.

In ziua de 5 Octombrie, Sovietul din Vladicaucaz îl alese pe Kirov ca delegat la al II-lea congres general al Sovietelor din Rusia. In calitate de delegat totodată şi al Sovietului din Nalcic, Kirov plecă la Petrograd. In şedinţa dela 21 Octombrie a Sovietului din Vladicaucaz, când fu făcută alegerea noului Comitet Executiv al Sovietului, Kirov fu ales, în lipsă, membru al acestui comitet.

Făcând pregătiri în vederea combaterii revoluţiei ce se apropia, Guvernul Provizoriu proclamă starea de asediu în districtele Groznîi, Vedeno şi Hasav-Iurt din regiunea Terec, iar la 16 Octombrie starea de asediu fu extinsă asupra întregii regiuni Terec. Starea de asediu crea condiţiuni mai favorabile desfăşurării luptei împotriva revoluţiei ce se apropia. Aceste măsuri n'au dat însă niciun rezultat. In oraşe ca şi în satele de prin munţi, influenţa bolşevicilor continuă să sporească. Bolşevicii erau susţinuţi de Soviete. Garnizoana din Vladicaucaz era deasemenea de partea bolşevicilor.

Bolşevicii au desfăşurat o intensă activitate şi într'un alt mare centru al regiunii Terec, la Groznîi, vestit prin sondele şi rafinăriile sale de petrol. In acest centru existase încă din timpul războiului imperialist un mic grup de bolşevici. După doborîrea ţarismului, organizaţia bolşe-

vică, ieşind din ilegalitate, începu să crească repede. In preajma conferinţei din Aprilie ea număra deja 800 de membri, iar după conferinţă, atunci când hotărîrile bolşevice luate de aceasta ajunseră la cunoştinţa muncitorilor dela sonde şi din uzine, afluxul muncitorilor în partid se înteţi şi mai mult. Sovietul de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor se afla în mâinile socialiştilor-revoluţionari şi menşevicilor. La început, în acest Soviet erau puţini bolşevici, însă în cartierele muncitoreşti bolşevicii se bucurau de o mare autoritate. Burghezia îşi avea în oraş mari organizaţii, susţinute de inginerii şi tehnicienii burghezi ocupaţi la sondele petrolifere şi în uzinele din Groznîi.

Staniţele căzăceşti şi aulele de ceceni din jurul oraşului se duşmăneau una pe alta. In vara anului 1917 avură loc ciocniri între ele. In oraş se afla o garnizoană destul de mare: regimentul 111 de rezervă, regimentul 21, detaşamentul 252 din Samara. Bolşevicii desfăşurau o activitate intensă în sânul trupelor din garnizoană. Masele de soldaţi se bolşevizau repede. Fu creat, din sânul muncitorilor, un „detaşament de securitate", care era de fapt un detaşament al Gărzii Roşii. Bolşevicii din Groznîi aveau bune legături cu Petrogradul şi Moscova. Ei veneau deseori la Vladicaucaz.

Chiar dela începutul Revoluţiei din Februarie proletariatul din Groznîi duse o luptă îndârjită împotriva proprietarilor sondelor petrolifere şi ai uzinelor din Groznîi. Ajutaţi de soldaţii revoluţionari, muncitorii capturară dela Consiliul industriaşilor petrolişti din regiunea Terec 700 puşti şi 100 revolvere.

Intărirea în oraş a influenţei bolşevicilor neliniştea nu numai organele locale ale Guvernului Provizoriu, ci şi însuşi Guvernul Provizoriu. Groznîi era de prea mare importanţă din punctul de vedere al intereselor burgheziei, pentru ca aceasta să-l cedeze fără luptă muncitorilor.

După evenimentele din Iulie, contrarevoluţia unită a cazacilor şi muntenilor trecu la ofensivă. La începutul lunii August, din ordinul comandantului frontului din Cau-

S. M. Kirov luând cuvântul la un meeting din satul ingus Bazorkino

caz, fu dezarmat și dizolvat la Groznîi regimentul 21, în care domnea o stare de spirit bolșevică. Dezarmarea regimentului constitui semnalul sporirii activității pogromiste a păturii de sus a căzăcimii, care, după evenimentele ce avuseseră loc în luna Iulie la Petrograd, devenise foarte cutezătoare. In ziua de 17 August o bandă de ofițeri cazaci se năpusti asupra Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Groznîi, izgonindu-l.

In August se deschise, sub președinția lui Pșemaho-Coțev, proprietar de herghelii de cai din Cabardinia și unul din conducătorii „Comitetului Central al Uniunii popoarelor muntene", congresul ingușo-căzăcesc, care trebuia să fie un simbol al „păcii" între inguși și cazaci. La acest congres luă cuvântul hatmanul trupelor de cazaci din Terec, Caraulov, care declară că toate relele provin din cauza carenței puterii de stat, iar carența puterii de stat este

rezultatul activității a tot felul de comitete. Este necesar un viguros și unic organ al puterii de stat, și un asemenea organ, după părerea hatmanului, ar putea fi numai guvernul trupelor din regiunea Terec.

După reprimarea rebeliunii lui Cornilov, situația din oraș se schimbă din nou. In ziua de 8 Septembrie, la ședința Sovietului din Croznîi, bolșevicul Ivan Malâghin, unul din cei 26 comisari din Bacu cari au fost mai târziu, în 1918, împușcați mișelește de către intervenționiști, făcu un raport asupra rebeliunii lui Cornilov. Malâghin era membru al prezidiului Sovietului din Groznîi. La începutul anului 1917 și în primele luni ale revoluției, el fusese soldat al regimentului de rezervă 113 infanterie din Piatigorsc. Impreună cu un alt soldat din același regiment, G. Andjievski, el deveni organizatorul bolșevicilor din Piatigorsc și al Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Piatigorsc. Incepând din vara anului 1917, Malâghin activa la Groznîi. El a fost unul din conducătorii bolșevicilor din Groznîi. In August 1917, Malâghin plecă la Petrograd, unde luă parte la consfătuirea generală a reprezentanților Sovietelor regionale din Rusia. Revenit la Groznîi, el făcu un raport asupra stării de spirit revoluționare ce domnea în toată țara, ca și asupra înfrângerii rebeliunii lui Cornilov.

Strălucitul raport al lui Malâghin și rezoluția bolșevică propusă de dânsul provocară aplauzele furtunoase ale tuturor muncitorilor și soldaților cari asistau la ședința Sovietului. După Malâghin luă cuvântul un alt bolșevic, Nicolae Anisimov. Și acesta se întorsese tocmai atunci din Petrograd. Bolșevicii din Groznîi îl trimiseseră ca delegat al lor la congresul al VI-lea al partidului. La congres Anisimov făcuse o comunicare asupra creșterii organizației bolșevice din Groznîi. Studentul bolșevic Anisimov era adevăratul conducător al bolșevicilor din Groznîi. Minunat organizator, el se bucura în rândurile muncitorilor din Groznîi de o enormă autoritate. Discursul ținut de el la ședința Sovietului din Groznîi în ziua de 8 Septembrie

stârni aprobări sgomotoase. Menşevicii se speriară. Preşedintele Sovietului, menşevicul Bogdanov, rugă pe muncitorii şi soldaţii „invitaţi" să nu aplaude, ameninţându-i cu evacuarea din sală. Drept răspuns, sala izbucni într'o explozie de indignare. Delegaţii bolşevici ai Sovietului protestară şi părăsiră în mod demonstrativ sala, împreună cu muncitorii şi soldaţii cari asistaseră la şedinţă. Şedinţa fu întreruptă. La reluarea ei, bolşevicii şi simpatizanţii lor se întoarseră în sala de şedinţe. Fură puse la vot două rezoluţii: una menşevică, în numele prezidiului, şi alta bolşevică, prezentată de Malâghin. Rezoluţia bolşevică obţinu 207 voturi. Fu totuşi adoptată, cu o majoritate de 44 voturi, rezoluţia menşevică, propusă de prezidiul Sovietului.

Mănunchiul menşevic şi socialist-revoluţionar din fruntea Sovietului din Groznîi stârnea împotriva sa, pe zi ce trecea, revolta crescândă a muncitorilor. In adunările lor, muncitorii dela sondele petrolifere şi din uzine îşi arătau făţiş neîncrederea în Comitetul Executiv al Sovietului. Menşevicii şi socialiştii- revoluţionari nu erau ascultaţi. La sfârsitul lunii Septembrie, Comitetul Executiv al Sovietului fu nevoit să-şi depună mandatul. La un meeting ţinut la 29 Septembrie, preşedintele Sovietului, menşevicul Bogdanov, dădu ca motiv al hotărîrii Comitetului Executiv faptul că: „membrii Comitetului Executiv nu au posibilitatea să vorbească la niciun meeting al muncitorilor... muncitorii n'au deloc încredere în membrii Comitetului Executiv". Această mărturisire directă a leaderului menşevicilor, preşedinte al Sovietului, provocă aplauze furtunoase ale muncitorilor bolşevici şi o explozie de furie a blocului socialist-revoluţionar-menşevic. In faţa acestei situaţii catastrofale a mănunchiului conducător socialist-revoluţionar-menşevic, îi fură trimişi în ajutor, din centrul regional, socialişti-revoluţionari membri ai Comitetului Executiv regional. Ei luară cuvântul în apărarea Comitetului Executiv al Sovietului. Bolşevicii cerură să se facă noi alegeri pentru Soviet şi să se rupă înţelegerea cu burghezia. In rezoluţia propusă de ei, socialiştii-revoluţionari şi men-

şevicii protestară împotriva acuzaţiei ce se aduse Comitetului Executiv, cum că s'ar deda la acţiuni „suspecte". Cu toate acestea, ei fură nevoiţi, sub presiunea muncitorilor, să introducă în rezoluţie un punct referitor la necesitatea de a face alegeri pentru Soviet într'un termen cât mai scurt. De data aceasta, rezoluţia menşevicilor şi a socialiştilor-revoluţionari obţinu o majoritate de numai 6 voturi. Era sfârşitul dominaţiei socialiştilor-revoluţionari şi a menşevicilor la Groznîi.

In regiunea Cubanului, cea mai puternică organizaţie a bolşevicilor era cea din Ecaterinodar. In ajunul revoluţiei din Februarie 1917, în oraşul Ecaterinodar erau concentrate mai mult de o treime din totalul întreprinderilor şi aproape jumătate din numărul total al muncitorilor din Cuban. Organizaţia bolşevică din Ecaterinodar număra la sfârşitul lunii Aprilie vreo 200 de membri. Incepu să fie editat ziarul bolşevic „Pricubanscaia Pravda" („Adevărul Cubanului"), care deveni în curând popular în rândurile populaţiei muncitoare. Bolşevicii desvoltară o intensă activitate în duma oraşului. Activitatea pregătitoare în vederea alegerilor în duma oraşului se desfăşura într'o atmosferă încărcată. Menşevicii şi socialiştii-revoluţionari creaseră un bloc puternic. Sprijiniţi de o parte a intelectualilor şi a micii burghezii din localitate, ei porniră o luptă îndârjită împotriva bolşevicilor. Cu toate acestea, partidul bolşevic obţinu 2c din totalul de 101 de locuri de consilieri ai dumei oraşului. Bolşevicii căpătară astfel posibilitatea de a se adresa, dela tribuna dumei, poporului muncitor din oraş, şi înainte de toate muncitorilor din cartierele periferice (Dubinca, Petrovca), popularizând lozincile bolşevice.

Au fost cazuri când delegaţii ale periferiilor au înaintat cereri dumei oraşului. Intru sprijinirea dorinţelor lor ele se adresau direct bolşevicilor. Datorită intensei lor activităţi în sânul dumei, bolşevicii reuşiră să obţină adoptarea unui şir de măsuri practice, cari îmbunătăţeau situaţia materială a muncitorilor. De pildă, oamenii săraci dela periferiile oraşului primiră în arendă, fără plată, câte trei

deseatine de pământ (circa 3½ ha). Muncitorii chiriaşi fură scutiţi de plata impozitului pe locuinţă, muncitorii fură scutiţi de impozitul pe apă. Fură organizate căminuri pentru copiii orfani. Sărăcimea oraşului fu scutită de plata restanţelor impozitelor comunale pe anul 1916, restanţe ce fură transferate pe seama burgheziei.

In August, conducerea Sovietului de deputaţi ai muncitorilor trecu complect în mâinile bolşevicilor. In noul Comitet Executiv bolşevicii obţinură două treimi din locuri, iar menşevicii şi socialiştii-revoluţionari numai câte un loc.

Cucerind Sovietul, bolşevicii îşi puseră ca sarcină să obţină sprijinul real al unităţilor militare. In afară de cazaci, se aflau în oraş regimentul Samurski şi un divizion de artilerie, care, considerat ca „revoluţionar", fusese retras de pe frontul din Caucaz. Ambele aceste unităţi deveniră sprijinul armat al proletariatului.

Infăptuind planul izolării Sud-Estului ţării, contrarevoluţia organiză guvernul ţinutului Cuban, guvern din care făceau parte Bardij, Filimonov, D. Svercicov şi alţii. Pentru a se asigura împotriva soldaţilor revoluţionari, comisărul Guvernului Provizoriu, Bardij, şi hatmanul trupelor din Cuban, colonelul Filimonov, cerură şi obţinură trimiterea în ajutorul unităţilor căzăceşti a unuia din regimentele „Diviziei Sălbatice". Divizionul de artilerie, în sânul căruia domnea o stare de spirit bolşevică, fu dezarmat. Menşevicii şi socialiştii-revoluţionari luară deasemeni hotărîrea de a da un ajutor efectiv contrarevoluţionarilor din Cuban. Cu ajutorul comisarului din Tiflis al Guvernului Provizoriu, ei aduseră divizia 39, care fu cantonată pe căile de acces spre Ecaterinodar, de-a-lungul liniei de cale ferată, ocupând staţiile Cavcazscaia, Tihoreţcaia, Armavir şi altele. Bolşevicii pătrunseră în unităţile acestei divizii.

După dezarmarea divizionului de artilerie, superioritatea numerică de forţe era de partea contrarevoluţiei. Fu luată atunci hotărîrea ca pe lângă Comitetul Executiv al Sovietului să fie creat un Comitet Militar Revoluţionar. In acest comitet intrară şi reprezentanţi ai menşevicilor şi ai

socialiştilor-revoluţionari, înspăimântaţi de cursul pe care-l luau evenimentele. Comitetul Militar Revoluţionar compus în modul acesta nu putea, firește, să devină organizatorul şi conducătorul luptei împotriva contrarevoluţiei căzăceşti, cu atât mai mult cu cât menşevicii şi socialiştii-revoluţionari îl boicotau de fapt.

In faţa pericolului iminent, bolşevicii deciseră să înfiinţeze paralel cu acest Comitet Militar Revoluţionar, care exista în mod legal pe lângă Sovietul din Ecaterinodar, un Comitet Militar Revoluţionar conspirativ bolşevic.

Sovietul din Ecaterinodar trimise ca delegat la congresul al II-lea al Sovietelor un bolşevic. Sovietul se pronunţase pentru lozinca: „Toată puterea în mâinile Sovietelor!". La congresul al II-lea al Sovietelor trimise un delegat bolşevic şi un alt oraş din Cuban, Armavir. Sovietul de deputaţi ai muncitorilor, ţăranilor şi soldaţilor din districtul Armavir susţinea şi el lozinca: „Toată puterea în mâinile Sovietelor!".

Pe litoralul Mării Negre bolşevicii cuceriră Sovietele a două oraşe importante, Tuapse şi Novorosiisc, cari trimiseră militanţi bolşevici ca delegaţi la al II-lea congres general al Sovietelor din întreaga Rusie.

Contrarevoluţia nu izbutise să transforme Caucazul de Nord într'o bază a ei de operaţiuni. Activitatea plină de abnegaţie a bolşevicilor reuşi să creeze în această regiune o serie de puncte de sprijin ale revoluţiei. Spatele frontului duşman se vădi neasigurat. Forţele contrarevoluţiei fură slăbite şi posibilitatea unei acţiuni imediate împotriva revoluţiei zădărnicită.

11

IN BELORUSIA

In 1917 Belorusia constituia o zonă a spatelui imediat al frontului. Prin toată ţara se întindea lanţul neîntrerupt

al tranşeelor şi al barajelor de sârmă ghimpată ale celor trei armate ale frontului de Vest. Garnizoanele oraşelor numărau sute de mii de soldaţi. La Moghilev se afla Marele Cartier General al comandantului suprem, unde generalii pregăteau în grabă forţe de luptă în vederea sdrobirii revoluţiei. In Belorusia se aflau mari noduri de cale ferată: Minsc, Gomel, Vitebsc şi Orşa, prin cari puteau să fie îndreptate trenurile militare de pe front împotriva Petrogradului revoluţionar. Toate acestea făceau ca mersul luptei pentru victoria revoluţiei în Belorusia să capete o importanţă excepţională. Era necesar ca această foarte importantă bază de operaţiuni să fie smulsă din mâinile contrarevoluţiei.

Cea dintâi organizaţie bolşevică se constitui, în această regiune, la Gomel. Incă din Aprilie 1917, fusese alcătuit la Gomel un comitet bolşevic. El se denumea comitetul Polesiei, păstrând vechea denumire pe care o purtase înainte de revoluţie organizaţia bolşevică din aceste locuri.

Depăşind cu mult limitele Gomelului, comitetul Polesiei îşi desfăşura activitatea sa în cuprinsul întregii gubernii Moghilev şi chiar în însuşi centrul guberniei. Un deosebit avânt luă activitatea comitetului după ce veni la Gomel, în August 1917, L. M. Caganovici. Acesta fu ales preşedinte al comitetului Polesiei.

Caganovici înnoda legături cu muncitorii, trimitea în organizaţiile locale instructori, organizatori, propagandişti, pătrundea în toate amănuntele activităţii de partid, urmărea activitatea cercurilor de studii, controla activitatea membrilor de partid.

El îşi luă pe seamă să centrele în cari activitatea partidului se lovea de cele mai mari greutăţi. Unul din asemenea centre era Moghilevul, reşedinţă a Marelui Cartier General al comandantului suprem. Oraşul era inundat cu ofiţeri contrarevoluţionari, fapt care îngreuia propaganda revoluţionară. La Moghilev nu exista organizaţie bolşevică independentă. Bolşevicii făceau parte din organizaţia social-democrată unită. Caganovici izbuti să stabi-

L. M. Caganovici luând cuvântul la un meeting soldățesc din Gomel
După un desen de B. K. Vladimirski

lească legături chiar cu batalionul cavalerilor ordinului „Sfântul Gheorghe", care făcea de gardă la Marele Cartier General. El creă în acest batalion o organizație bolșevică.

La Minsc separarea bolșevicilor din cadrul organizației unite avu loc în luna Iunie.

Apropierea frontului determina în bună măsură caracterul activității comitetului din Minsc. Fură organizate cursuri speciale de agitatori în rândurile soldaților. Activitatea propagandistică în armată era desfășurată de vechi revoluționari bolșevici. In repetate rânduri se duse pe front Mihail Vasilievici Frunză, fost participant al revoluției din 1905, remarcabil organizator al detașamentelor de luptă, condamnat de două ori la moarte pentru lupta împotriva autocrației. In timpul războiului, ocupând un serviciu la Uniunea Zemstvelor și a orașelor, sub numele cons-

M. V. Frunză

pirativ de „Mihailov", el înjghebă la Minsc o organizaţie bolşevică ilegală. După doborîrea autocraţiei, Frunză deveni unul din conducătorii principali ai mişcării revoluţionare din Belorusia şi de pe frontul de Vest. Mihail Vasilievici se bucura de o excepţională popularitate în rândurile soldaţilor.

In Iulie 1917 Guvernul Provizoriu arestă, pe front, sute de soldaţi cari dăduseră dovadă de stare de spirit revoluţionară. Inchisoarea din Minsc era arhiplină. Pentru deţinerea arestaţilor fură folosite toate aresturile unităţilor militare, câteva cazărmi şi chiar un liceu de fete.

Soldaţii erau ţinuţi în condiţiuni mizerabile; li se dădea ca hrană atât cât să nu moară de foame.

In vederea ajutorării soldaţilor arestaţi, comitetul din Minsc al bolşevicilor organiză Crucea Roşie politică. Dădură ajutor şi muncitorii din Petrograd, trimiţând soldaţilor arestaţi bani şi colete.

Comitetul din Minsc dădu unui grup de tovarăşi însărcinarea de a activa printre soldaţii arestaţi. In camera semi-întunecoasă, ticsită de soldaţi, la lumina unei lămpiţe, agitatorii bolşevici vorbeau cu însufleţire despre ţelurile războiului, arătau dece nu vor ţăranii acest război nedrept şi de cine este susţinut acest război.

Soldaţii ascultau cu nesaţ, puneau întrebări, cereau cărţi de citit.

In curând, un număr dintre cei arestaţi începură să simpatizeze cu bolşevicii. In închisoare fu creată o organizaţie bolşevică.

Toţi soldaţii arestaţi fură organizaţi într'un regiment.

Ei îşi aleseră cadre de comandanţi, începând dela comandantul regimentului şi terminând cu comandanţii de plutoane şi de grupe.

Soldaţii arestaţi erau păziţi de regimentul 37, care era puternic influenţat de bolşevici. Garda permitea celor arestaţi să se plimbe în mod liber prin oraş. Comitetul din Minsc îi folosi pe arestaţi ca agitatori pe front. Aceştia fură împărţiţi în grupuri de câte cinci şi zece oameni, în fruntea cărora se afla un bolşevic; li se dădea literatură şi erau trimişi pe front. Aceşti arestaţi, cari fuseseră de multe ori pe poziţiile din prima linie, ştiau foarte bine cum să lege vorba cu cei din tranşee. Agitatorii ocoleau patrulele care păziau drumurile spre front, pătrundeau în tranşee şi în unităţile de pe poziţiile cele mai înaintate, aduceau literatură bolşevică şi complectau apelurile călduroase ale partidului cu povestiri simple, luate din viaţă.

Un rol important în viaţa organizaţiei din Minsc a avut ziarul bolşevic „Zvezda", care începuse să apară la sfârşitul lui Iulie.

Iniţiatorul înfiinţării acestui ziar fu A. F. Miasnicov, unul dintre cei mai de seamă conducători ai bolşevicilor din Belorusia. Comitetul din Minsc n'avea bani. Fură organizate o loterie şi colecte benevole.

> „N'aveam mijloace băneşti, povestea tovarăşul Miasnicov. Strângând ultimii gologani, trimiserăm un tovarăş la Petrograd, spre a ruga Comitetul Central să ne împrumute ceva bani pentru punerea la cale a întreprinderii de presă proiectate. Speram, dar în acelaş timp ne gândeam că e foarte puţin probabil ca Comitetul Central să ia în seamă cererea unei organizaţii tinere şi necunoscute. Trimisul nostru se întoarse cu 2 mii de ruble. Ce bucurie a fost pe noi! Cu aceşti bani aveam asigurată apariţia a 6 numere ale gazetei noastre zilnice".

Primul număr al ziarului „Zvezda" apăru la 27 Iulie. Aproape în fiecare număr al ziarului apăreau articolele re-

A. F. Miasnicov

dactorului Miasnicov, iscălite cu pseudonimele „A. Martuni", „Aleoşa", „Bolşevic", articole ce lansau apeluri la luptă.

A. F. Miasnicov, vechiu bolşevic, intrase în mişcarea revoluţionară încă din 1904. Activase la Nahicevan, apoi la Bacu. La izbucnirea războiului el fu mobilizat în armată cu gradul de ajutor de sublocotenent în rezervă. La regiment, Miasnicov înnodă legături cu bolşevicii, răspândi literatură. Liniştit, ferm, modest, organizator bine pregătit, Miasnicov creă în Dorogobuj un grup bolşevic în sânul şcoalei de gradaţi ai regimentului, şcoală al cărei comandant era. Miasnicov avea atitudine accentuat ostilă faţă de ofiţerimea reacţionară, evitând mediul ofiţeresc şi alegând în acelaş timp cu dibăcie şi prudenţă elementele revoluţionare. El aduna la locuinţa sa pe soldaţii din şcoală, viitori subofiţeri, şi pe neobservate, încetul cu încetul îi transforma în luptători împotriva autocraţiei. Şcoala de gradaţi fu mutată mai aproape de regiment. Dar Miasnicov îşi continuă cu răbdare munca. In preajma izbucnirii revoluţiei erau în regiment 13 membri ai organizaţiei.

Ziarul condus de Miasnicov cuceri o mare popularitate în rândurile soldaţilor de pe frontul de Vest, în rândurile muncitorilor şi ţăranilor din Belorusia.

„Greu e drumul tău, scumpă „Zvezda", deoarece singuratică este lumina ta în mijlocul cumplitei reacţiuni ce domneşte... Iţi dorim, scumpă „Zvezda", să împrăştii, să spulberi această noapte întunecoasă... Fie ca strălucirea ta să nu se stingă

Российская Социалъ-Демократическая Рабочая Партія.

ЗВѢЗДА

Органъ Минскаго Комитета Р. С.-Д. Р. П.

№ 11. ЕЖЕДНЕВНАЯ ГАЗЕТА. 13 Августа 1917 г.

Товарищи рабочіе, солдаты и весь трудящіеся! Вчера въ Москвѣ начался contrъ-революціонной буржуазіи и наступающихся ей имъ меньшевиковъ и эсъ-ов. Протестуйте противъ этого совѣщанія въ резолюціяхъ. Этимъ вы покажете, что голосъ совѣщанія не есть голосъ страны и попытка обмануть этимъ совѣщаніемъ революціонныхъ рабочихъ и крестьянъ не удастся.

„Zvezda" — ziar al organizației bolșevice din Minsc.

în acest moment greu" — astfel salutară ziarul soldații întemnițați în închisoarea militară Calancevscaia din Minsc.

Soldații arestați își trimiteau la ziar ultimul lor ban. Ei dădeau chiar banii pe cari îi primeau dela muncitorii din Petrograd. Din acești bani fu creat „fondul de fier al tipăririi ziarului". Tirajul ziarului crescu dela trei mii de exemplare în Iulie, la șase mii de exemplare în August.

Ziarul bolșevic constituia o mare primejdie pentru comandamentul frontului de Vest.

„Partidul social-democrat de pe lângă Sovietul de deputați ai soldaților și muncitorilor din Minsc a început să editeze ziarul „Zvezda", a cărui orientare este vădit leninistă. Am luat măsuri ca acest ziar să nu pătrundă pe front" — comunica la Petrograd, în raportul său din 22 August, comisarul frontului.

Kerenski ordonă interzicerea ziarului.

Impreună cu un grup de tineri cari lucrau activ în comitet, conducătorii ziarului procurară o mașină și evacuară

repede tipografia ziarului „Zvezda". Ziarul, cules în întregime, fu dus la o altă tipografie. Când un detaşament de miliţieni veni la tipografie, ziarul nu mai era acolo.

Organizaţia din Minsc dădu o atenţie deosebită activităţii în sânul ţărănimii. Această muncă era condusă de Frunză.

Datorită funcţiunii sale de comandant al miliţiei, Mihail Vasilievici îşi petrecea mult timp cutreerând satele Belorusiei. El aduna pe ţărani, discuta cu ei, făcea propagandă revoluţionară. Frunză găsi în sânul sărăcimii elemente cari simpatizau cu bolşevismul; el le ajuta acestora să se organizeze, trimiţându-le şi literatură.

Increderea ţăranilor în partidul bolşevic se manifestă în mod vădit la congresul al II-lea al Sovietelor de deputaţi ai ţăranilor din gubernia Minsc. Congresul îşi începu lucrările la 30 Iulie. Printre deputaţi erau mulţi ţărani bătrâni, cari pentru prima dată veniseră la oraş. Congresul fu deschis de Frunză. Incă din primele clipe se văzu clar cât de mare era autoritatea şi dragostea de care se bucura Mihail Vasilievici printre ţărani.

> „Ţăranii subliniază marile merite ale tovarăşului nostru Mihailov în opera de organizare a ţăranilor din gubernia Minsc, — scria „Zvezda". El a fost primul care s'a ocupat de organizarea lor, el a fost conducătorul şi militantul lor ideologic, bucurându-se ca atare de deplina lor încredere. Ţăranii propun ca tov. Mihailov să fie ales fără desbateri preşedinte. Propunerea este primită cu aplauze unanime".

Reprezentantul socialiştilor-revoluţionari declară atunci: Ar fi mai nimerit ca un congres ţărănesc să aibă un preşedinte ce se află sub steagurile organizaţiei „Pământ şi libertate".[1])

Această propunere provocă vehemente proteste din partea delegaţilor. Se auziră voci strigând: „Nu alegeţi pe cei

1) Adică sub steagul socialiştilor-revoluţionari. *Nota Trad.*

ce nu vor ca pământul să fie dat ţăranilor!". Socialiştii-revoluţionari încercară să-i sperie pe ţărani, declarând că „Mihailov este bolşevic". Drept răspuns, ţăranii strigară: „Nu-i nicio nenorocire. E de-ai noştri!".

Conducătorii socialişti-revoluţionari încercară mult timp să-i convingă pe ţărani. Socialiştii-revoluţionari tărăgănară adunarea, se consfătuiră, încercară din nou să-i înduplece pe ţărani. Delegaţii rămaseră însă pe punctul lor de vedere. Cu o majoritate sdrobitoare de voturi, Mihail Vasilievici fu ales preşedinte al congresului. Ridicat pe braţe de ţăranii bătrâni, bolşevicul Frunză fu dus la tribună.

Aproape simultan cu bolşevicii din Minsc părăsiră organizaţia unită social-democrată şi bolşevicii şi internaţionaliştii din Vitebsc. La adunarea din 20 Iunie, la care se discutase chestiunea părăsirii organizaţiei unite, participară 56 bolşevici, 28 internaţionalişti uniţi şi 11 menşevici-internaţionalişti.

Constatând că „comitetul local al P. M. S. D. R. a devenit prea de dreapta", tovarăşii cari luară cuvântul propuseră crearea unei organizaţii independente a bolşevicilor şi a social-democraţilor internaţionalişti.

Adunarea alese un comitet provizoriu. La 4 Iulie fu convocată o şedinţă a comitetului provizoriu şi a comitetului social-democraţiei letone. Aceste comitete se înţeleseră să reunească cele două organizaţii şi să creeze un comitet orăşenesc comun al bolşevicilor.

Bolşevicii din Belorusia îşi verificară gradul de organizare şi de unire în zilele aventurii lui Corniłov. La Minsc fu creat comitetul revoluţionar al frontului de Vest. Frunză fu numit şef al statului-major al trupelor revoluţionare, cari erau gata să se ridice întru apărarea revoluţiei.

Gata de luptă, garnizoana Minsc aştepta ordinul de a porni la acţiune.

Bolşevicii din Vitebsc creară pe lângă Soviet un birou militar revoluţionar. La căile ferate, la poştă, la telegraful statului-major, fură trimişi reprezentanţi ai Sovietului.

La Orșa fură formate detașamente de luptă, gata să pornească împotriva lui Cornilov.

La Moghilev, centrul complotului cornilovist, Sovietul își încetă pentru un timp existența. Bolșevicii convocară o adunare ilegală pentru a discuta situația creată. Se hotărî publicarea unui apel adresat populației, spre a se arăta muncitorilor, soldaților, ca și generalilor contrarevoluționari, că la Moghilev există un partid revoluționar. Apelul fu tipărit în mod secret într'una din tipografiile din Moghilev.

Câțiva muncitori cari tipăriseră acest apel fură arestați.

La Gomel fu organizată, din inițiativa bolșevicilor, o comisie „de cinci", învestită cu drepturi extraordinare. Comitetul Polesiei trimise comisari bolșevici în punctele cele mai importante ale orașului, la poștă și la oficiul de telegraf.

Comitetul Polesiei îl arestă pe Zavoico, „consilierul ideologic" al generalului Cornilov, trimițând totodată un șir de tovarăși la Minsc, Recița, Orșa pentru o mai bună legătură.

Lupta împotriva rebeliunii corniloviste ridică extraordinar de mult autoritatea organizației bolșevice din Gomel. Iar acest fapt influență imediat raportul de forțe din Sovietul orașului Gomel, în care predominaseră până atunci conciliatorii.

Președinte al Sovietului din Gomel era menșevicul Sevruc. El își zicea bolșevic, dar încă din Martie 1917, la consfătuirea generală a Sovietelor din Rusia, luase o atitudine de menșevic defensist. Sevruc fusese exclus din partidul bolșevic, dar când se întoarse din Petrograd la Gomel, tăinui acest fapt.

Sovietul condus de Sevruc persecuta organizația bolșevică din Gomel.

La 1 Septembrie avu loc o ședință ordinară a Sovietului din Gomel. Se discută situația generală și în special chestiunea Consfătuirii Democratice. Sub influența bolșevicilor, Sovietul respinse rezoluția propusă de prezidiul conci-

liatorist, rezoluţie care preconiza unirea „tuturor forţelor vii ale ţării". In şedinţa dela 19 Septembrie a Sovietului fu pusă însă din nou chestiunea Consfătuirii Democratice. Raportul asupra acestei chestiuni fu făcut de Sevruc.

Sfârşindu-şi raportul, el propuse rezoluţia care fusese deja respinsă la şedinţa precedentă. Bolşevicii o respinseră din nou. De două ori înfrânt, Sevruc se văzu nevoit să-şi dea demisia din funcţia de preşedinte.

Cu prilejul alegerii prezidiului Sovietului, fu confirmat ca vice-preşedinte un bolşevic.

După aventura lui Cornilov luară naştere noi organizaţii bolşevice la Rogacev, Klinţî şi Dvinsc.

In Septembrie se închegă definitiv organizaţia bolşevică din Orşa.

In viaţa de partid a organizaţiei din Orşa, un rol însemnat a fost jucat de vechiul bolşevic P. N. Lepeşinski, fost profesor la liceul real, şi care se bucura de o mare popularitate în oraş. Preşedinte al dumei oraşului, el participa în modul cel mai activ la munca desfăşurată de comitetul bolşevic, făcea numeroase rapoarte şi lua foarte des cuvântul la meetinguri, combătându-i pe leaderii menşevici ce-şi făceau apariţia la Orşa. In Septembrie veni la Orşa, pentru a face un raport, cunoscutul menşevic Liber. Bolşevicii făcură pregătiri în vederea adunării, în care scop ei mobilizară pe toţi simpatizanţii. Discursul tovarăşului Lepeşinski fu primit cu entuziasm de auditoriu, care aderă la lozinca trecerii întregii puteri în mâinile Sovietelor.

Bolşevicii din Poloţc comunicară comitetului din Vitebsc că activitatea organizaţiei lor, ce fusese călcată în picioare în zilele de 3—5 Iulie, se învioră. In Octombrie organizaţia din Poloţc număra deja circa 75 de oameni.

In sânul armatelor de pe frontul de Vest, activitatea de partid se desfăşura pe o scară largă. In ziua de 9 Septembrie, bolşevicii Corpului III de armată siberian scriseseră Comitetului Central:

„Activitatea noastră în vederea creării unor

noi celule de partid şi a întăririi şi lărgirii celor constituite înainte în unităţile militare ale corpului continuă... In corpul nostru de armată există în momentul de faţă 14 organizaţii-celule, cu un total de circa 1000 de membri".

In zilele furtunoase ale pregătirii asaltului, organizaţiile bolşevice îşi complectară rândurile cu zeci şi sute de noi luptători pentru cauza revoluţiei. Zilnic se înfăţişau comitetelor de partid muncitori şi soldaţi, înscriindu-se în rândurile de luptă ale partidului leninist. In luna August se înscriseseră, numai în oraşul Vitebsc, 212 persoane. In Septembrie numărul acestora ajunsese să fie de 353 iar în Octombrie de 735.

In Septembrie, organizaţia de partid din Belorusia număra peste 9000 de membri de partid şi de simpatizanţi ai partidului.

Comitetul Central al bolşevicilor acorda o atenţiune deosebită Belorusiei, detaşând în regiunile ei organizatori şi trimiţând instrucţiuni amănunţite, referitoare la desfăşurarea activităţii.

De repetate ori fură chemaţi de Sverdlov conducătorii bolşevicilor din Belorusia. Aceştia erau în mod regulat puşi în curent cu planurile şi dispoziţiunile Comitetului Central.

Sverdlov dădu adesea îndrumări practice organizaţiilor locale.

„In timpurile pe cari le trăim — scria el bolşevicilor din Orşa — niciun internaţionalist cât de puţin cinstit nu poate continua să rămână în bloc cu defensiştii, cari trădează proletariatul prin politica lor conciliatoare..."

O atenţiune deosebită acordă Comitetul Central activităţii desfăşurate în sânul armatei.

„Când făuriţi o organizaţie militară — scria Sverdlov în aceeaşi scrisoare — ţineţi seama de împrejurarea că ea trebue să fie strâns legată cu organizaţia muncitorească. Prin compoziţia lor

de clasă, organizaţiile militare reprezintă un element puţin accesibil ideilor socialismului proletar. Foarte importantă este deaceea legătura strânsă cu muncitorii".

Această legătură strânsă dintre muncitori şi soldaţi putea fi în modul cel mai lesnicios asigurată printr'o organizaţie unică a regiunii şi a frontului.

Comitetul bolşevic din Minsc luă asupră-şi sarcina creării organizaţiei regionale. El comunică bolşevicilor din Vitebsc, Poloţc, Moghilev, Gomel, Bobruisc, Sluţc, Borisov şi din alte oraşe convocarea pentru ziua de 1 Septembrie a unei conferinţe regionale. Fu în acelaş timp luată hotărîrea de a se convoca şi o conferinţă a bolşevicilor de pe front.

Rebeliunea generalului Cornilov nu îngădui deplasarea elementelor conducătoare bolşevice din localităţile lor respective. In ziua de 1 Septembrie sosiră la Minsc în total 46 de delegaţi cu vot deliberativ şi 6 delegaţi cu vot consultativ. Fu luată hotărîrea de a se ţine în locul conferinţei o consfătuire, la care urmau să fie ascultate rapoartele din diferitele localităţi, comunicări referitoare la situaţia generală, asupra statutului organizaţiilor militare de partid, asupra convocării conferinţei regionale.

Consfătuirea îşi termină lucrările în ziua de 3 Septembrie, alegând un birou regional. Se hotărî convocarea la Minsc, pentru ziua de 15 Septembrie, a unei conferinţe regionale.

Cât de atent urmărea Comitetul Central crearea organizaţiei regionale de partid, se poate vedea din textul scrisorii adresate de Sverdlov bolşevicilor din Corpul III de armată.

„E foarte bine că adunarea regională a devenit fapt împlinit. Având întotdeauna mare importanţă, această adunare capătă în momentul actual o deosebită importanţă, cu atât mai mult cu cât grupele componente ale organizaţiei sunt împrăştiate în diferite locuri".

Conferinţa regională a bolşevicilor din Belorusia se în-

truni în ziua de 15 Septembrie 1917. Ea îşi deschise lucrările la Minsc. Veniră 88 delegaţi: 61 reprezentau armata şi 27 regiunea.

Prima chestiune desbătută de conferinţă a fost aceea a represiunilor îndreptate împotriva bolşevicilor.

Prin rezoluţia ce fusese adoptată, conferinţa cerea libertatea cuvântului, a presei şi a adunărilor, precum şi asigurarea condiţiunilor unei adevărate libertăţi a luptei politice, încetarea represiunilor împotriva bolşevicilor, curmarea tuturor proceselor cu caracter politic aflate în curs, eliberarea imediată a tuturor celor arestaţi şi amnistierea celor condamnaţi.

Conferinţa fusese de părere că înfăptuirea tuturor acestor revendicări era posibilă numai odată cu trecerea puterii din mâinile burgheziei imperialiste în mâinile proletariatului şi ale ţărănimii sărace.

Delegaţii arătară colosala creştere a influenţei bolşevice în sânul maselor. Aproape pretutindeni garnizoanele deveniseră bolşevice. Socialiştii-revoluţionari şi menşevicii erau izolaţi. In regimentele de pe front erau create detaşamente de luptă împotriva contrarevoluţiei.

Tovarăşul Miasnicov făcu raportul asupra situaţiei generale. Conferinţa sublinie că

> „singurele centre organizate ale ţării revoluţionare sunt şi devin din ce în ce mai mult Sovietele ...Sovietele devin mai puternice, proletariatul şi soldaţii, cari au devenit în majoritatea lor conştienţi de forţa lor şi de interesele revoluţiei, măresc forţa Sovietelor. In multe locuri Sovietele preiau puterea în mâinile lor..."

Fiecare rând al rezoluţiei, toate concluziile ce fuseseră trase de conferinţă conţineau una şi aceeaşi lozincă: „Toată puterea în mâna Sovietelor!"

In legătură cu raportul asupra Adunării Constituante, conferinţa hotărî să fie create cursuri de scurtă durată în vederea pregătirii unor agitatori-instructori în toate punctele regiunii şi ale frontului, pe unde existau organizaţii

de partid, să fie organizate conferinţe în circumscripţiile electorale Vitebsc şi Moghilev în vederea desemnării candidaturilor respective în Adunarea Constituantă şi să fie fixate candidaturile pentru circumscripţia Minsc şi aceea a frontului.

Ca organ de presă al comitetului regional fu confirmat ziarul „Molot" („Ciocanul"), care începuse să apară în ziua de 15 Septembrie în locul ziarului „Zvezda", ce fusese suspendat de guvern.

Ca şi „Zvezda", „Molot" îndeplini un mare rol organizatoric în viaţa de partid a Belorusiei şi a frontului de Vest. Comandamentul frontului trimitea la centru telegrame, una după alta, referitoare la ziar. In sfârşit, în ziua de 3 Octombrie generalul Vîrubov, şeful Statului-Major al Comandamentului Suprem, comunică generalului Baluev, comandantul frontului de Vest:

> „Am intervenit pentru interzicerea ziarului „Molot". Cât timp va fi răspândit pe front acest ziar, ordinea nu va putea fi restabilită, orice măsură s'ar lua. Comandantul Suprem a dat ordin să fie interzis ziarul „Molot", iar tipografia lui să fie rechiziţionată. In acest sens vi s'a trimis azi o telegramă".

In ziua de 6 Octombrie ziarul „Molot" fu interzis. Tipografia în care se tipărea ziarul fu sigilată. Autorităţile militare hotărîră să pună sechestru asupra tipografiei. Ele o puseră sub pază. Dar soldaţii refuzară să facă pe poliţiştii. Supravegherea tipografiei în care se tipărea ziarul „Molot" şi-o asumă Sovietul din Minsc. Sovietul dispuse o gardă militară la tipografie, cerând scoaterea sigiliilor. Cererea Sovietului fu susţinută de întreaga garnizoană, care era indignată de ordinul de interzicere a ziarului bolşevic. Regimentul 289 infanterie ameninţă că va face uz de arme.

Inspăimântat, comandantul cedă cererii garnizoanei. După 2 zile, la 8 Octombrie, în locul ziarului „Molot", ce fusese interzis, începu să apară o nouă gazetă bolşevică, „Burevestnic" („Prevestitorul furtunii").

РОССІЙСКАЯ СОЦІАЛЪ-ДЕМОКРАТИЧЕСКАЯ РАБОЧАЯ ПАРТІЯ.

Цѣна отдѣльнаго № 12 коп.

„Пролетаріи всѣхъ странъ, соединяйтесь!"

БУРЕВѢСТНИКЪ

ОРГАНЪ СѢВЕРО-ЗАПАДНАГО ОБЛАСТНОГО БЮРО Р. С.-Д. Р. П.

УСЛОВІЯ ПОДПИСКИ:

Цѣна отдѣльнаго № 12 коп.

№ 12. Суббота. ЕЖЕДНЕВНАЯ ГАЗЕТА. 21 октября 1917 года.

„Burevestnic" (Prevestitorul furtunei) — ziar al organizaţiei bolşevice din Minsc, ce a apărut în locul ziarului „Molot" („Ciocanul"), suspendat de Guvernul Provizoriu

Glasul ziarului „Burevestnic" răsună în clipa victoriei revoluţiei proletare. Citind ziarul, muncitorii, ţăranii şi soldaţii de pe frontul de Vest luau cunoştinţă de articolele lui Lenin. In Nr. 3 al ziarului, din 11 Octombrie, fu publicat articolul „Maturizarea crizei", în Nr. 8, din 17 Octombrie, fu publicat articolul „Naţionalizarea băncilor", în numerele 13—16 apăru articolul „Scrisoare către tovarăşi"

Articolele lui Vladimir Ilici, republicate în „Burevestnic", şi broşura „Vor putea oare păstra bolşevicii puterea?", retipărită de către comitetul din Minsc, deveniră programul de acţiune al bolşevicilor din Belorusia.

Concluzia practică trasă din lucrările primei conferinţe regionale fu organizarea noilor alegeri pentru Soviete.

Primul Soviet reales din Belorusia fu cel din Minsc, care chiar din momentul constituirii sale se afla sub influenţa bolşevică.

Organizaţia de partid din Minsc folosi campania alegerilor pentru a explica maselor situaţia politică din ţară. Intr'un scurt răstimp, comitetul din Minsc organiză 40 de conferinţe asupra situaţiei generale. Insăşi desfăşurarea

alegerilor arătă că masele nutreau deplină încredere în bolşevici. In noul Soviet intrară 184 de bolşevici, 60 de socialişti-revoluţionari, 21 de menşevici ş. a.

Influenţa noului Soviet fu imensă.

In tot decursul lunii Octombrie noul Soviet fu ocupat cu pregătirea forţelor armate, cu strângerea şi ţinerea în evidenţă a armelor.

In Sovietele pentru cari nu fuseseră făcute noi alegeri, sau în cari bolşevicii nu căpătară după noile alegeri superioritate numerică, influenţa şi autoritatea fracţiunilor bolşevice au sporit totuşi în însemnată măsură în decursul lunii Septembrie.

Comitetul de partid din Vitebsc acordă multă atenţie activităţii desfăşurate în sânul Sovietului.

In a doua jumătate a lunii Septembrie bolşevicii din Vitebsc începură să facă energice pregătiri în vederea congresului gubernial al Sovietelor.

Temându-se că bolşevicii vor căpăta cu adevărat majoritatea în sânul congresului gubernial, conducătorii menşevici şi socialişti-revoluţionari ai Sovietului obţinură, prin tot felul de scamatorii preelectorale, participarea la congres a peste 300 de deputaţi ai ţăranilor şi numai la 40 de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor. Congresul îşi începu lucrările la 4 Octombrie. Erau de faţă în total 26 de bolşevici. Aceştia însă antrenau după ei zeci şi zeci de delegaţi. Se văzu limpede acest lucru cu prilejul votării rezoluţiei socialiştilor-revoluţionari asupra situaţiei generale, când aproape a cincea parte a congresului votă în contra rezoluţiei, dând bolşevicilor voturile lor.

Deşi n'avea încă majoritatea în sânul Sovietului, pe la mijlocul lui Octombrie comitetul bolşevic din Vitebsc făcea energice pregătiri în vederea cuceririi puterii de către Soviete. La şedinţa din 20 Octombrie comitetul de partid fu complectat cu tovarăşi din unităţile militare, el legându-se astfel şi mai strâns cu masele poporului înarmat. Tot la această şedinţă fu luată hotărîrea creării unei organizaţii militare.

Lupta pe care o desfăşurară bolşevicii pentru a căpăta influenţă asupra maselor fu îngreuiată, la Gomel, şi de faptul că masa muncitorilor evrei ai oraşului era molipsită de idei naţionaliste. Exista, la Gomel, o puternică organizaţie bundistă, în fruntea căreia se aflau politicieni rafinaţi. Aceştia se bucurau de o mare influenţă în rândurile micii burghezii. Veneau la Gomel Liber, Weinstein, preşedintele Comitetului Central al Bundului, care activa permanent la Minsc, şi alţii. Această împrejurare necesita o deosebită încordare a tuturor forţelor bolşevice.

Incă din luna Septembrie se simţi însă în mod vădit, în toate adunările în cari vorbeau leaderi menşevici şi bundişti sosiţi din alte părţi, că bolşevicii căpătaseră forţă precumpănitoare.

In ziua de 5 Octombrie avu loc la Minsc conferinţa regională a organizaţiilor de partid din Belorusia şi de pe frontul de Vest.

Scurtele procese verbale cari s'au păstrat nu dau decât relaţii foarte sumare asupra uriaşei activităţi desfăşurate de organizaţiile bolşevice în răstimpul dintre prima şi cea de a doua conferinţă. Mai elocventă în această privinţă este sporirea numărului membrilor de partid. In cele douăzeci de zile scurse între aceste două conferinţe, organizaţia de partid din Belorusia se mărise aproape de şase ori. La a doua conferinţă fuseseră reprezentaţi 28.591 membri de partid şi 27.856 de simpatizanţi

In preajma primei conferinţe, organizaţiile de partid din sânul armatelor de pe frontul de Vest aveau 6300 de membri de partid şi simpatizanţi, iar în preajma celei de-a doua conferinţe numărul lor se ridică la 49 de mii. Organizaţiile regionale nemilitare aveau la prima conferinţă 2642 membri de partid şi simpatizanţi, iar după 20 de zile numărul acestora ajunse de 7453.

Conferinţa fu deschisă de către tovarăşul Miasnicov, care fu ales preşedinte. Ea trimise un salut lui Lenin.

In chestiunea realegerii Sovietelor şi a comitetelor din sânul armatei, conferinţa propuse organizaţiilor:

„să depună în diferitele localităţi toate sforţările în vederea sprijinirii convocării Congresului General al Sovietelor de deputaţi ai muncitorilor, soldaţilor şi ţăranilor din Rusia la termenul fixat, adică la 20 Octombrie".

Conferinţa propuse să se purceadă la reînoirea, prin alegeri, a comitetelor din sânul armatei, pentru ca reprezentanţii lor la congresul Sovietelor „să exprime voinţa şi să apere interesele maselor celor ce muncesc".

In mod foarte just organizaţiile din Belorusia văzuseră în lupta pentru deschiderea la timp a celui de al II-lea congres al Sovietelor din Rusia una din sarcinile lor principale.

Ca urmare a hotărîrii din 24 Septembrie a Comitetului Central al partidului bolşevic asupra convocării unor congrese regionale în vederea pregătirii Congresului General al Sovietelor din Rusia, avu loc la 16 Octombrie, la Minsc, o conferinţă regională a Sovietelor.

Bolşevicii constituiau majoritatea covârşitoare a delegaţilor. Declarând că Congresul General al Sovietelor din Rusia trebue să fie neapărat convocat la 20 Octombrie, conferinţa se alătură apelului lansat de congresul Sovietelor din regiunea de Nord, pentru desfăşurarea luptei în vederea întrunirii Congresului General al Sovietelor din Rusia.

In ziua de 22 Octombrie Sovietul din Minsc sărbători împlinirea a 12 ani dela constituirea Sovietului din Petrograd. Raportul asupra Sovietului din 1905 din Petrograd fu făcut de tovarăşul Miasnicov. El arătă necesitatea cuceririi puterii cu arma în mână, iar Sovietul adoptă în acest sens o rezoluţie.

La al II-lea Congres General al Sovietelor din Rusia, populaţia muncitoare a Belorusiei trimise 46 de delegaţi, printre cari 20 bolşevici şi 6 socialişti-revoluţionari de „stânga". Aproape toţi delegaţii primiră mandat de a lupta în vederea transmiterii întregii puteri în mâinile Sovietelor.

Delegaţii Sovietelor din Minsc, Gomel, Vitebsc, Gorodoc, Nesvij, Sluţc, Reciţa, cei ai Sovietului din oraşul Orşa, ai armatei a X-a, ai Corpului de gardă, ai Corpului XXXV de armată şi ai regimentului 37 infanterie transmiseră Congresului Sovietelor cererea alegătorilor lor: „Toată puterea în mâinile Sovietelor!" Şi numai trei Soviete: cel al guberniei Vitebsc, cel al oraşului Moghilev şi cel al raionului Orşa, care se aflau încă sub influenţa conciliatorilor, sosiră la congres cu lozinca „Toată puterea să fie în mâna democraţiei".

In ajunul Revoluţiei Socialiste din Octombrie bolşevicii smulseseră Belorusia din mâinile duşmanilor, prefăcând-o într'un reazăm al revoluţiei.

12

REGIUNEA BALTICĂ

In ajunul Revoluţiei Socialiste din Octombrie situaţia din Regiunea Baltică se deosebea mult de cea din celelalte regiuni naţionale ale ţării.

Un şir de împrejurări favorizase în acest ţinut bolşevizarea foarte rapidă a maselor, înlesnind coacerea crizei revoluţionare. Dar şi Regiunea Baltică îşi avu propriile ei greutăţi, cari şi-au pus pecetea lor pe întregul proces al desvoltării revoluţiei, atât înainte de Octombrie, cât şi în perioada de după Octombrie.

Acest lucru se explică prin particularităţile desvoltării acestei regiuni în cadrul Rusiei ţariste.

Constituind odinioară guberniile baltice ale Imperiului Rus sub denumirea de Curlanda, Liflanda, Estlanda, Kovno, Vilna, ca şi fracţiuni încadrate în alte gubernii, Ţările Baltice (Letonia, Estonia şi Lituania) fuseseră, înainte de toate, regiuni cu relaţiuni capitaliste foarte desvoltate, deosebindu-se din acest punct de vedere în mod simţitor de regiunile naţionale din Răsărit.

In ajunul primului război mondial, Țările Baltice, și în primul rând Letonia și Estonia, se numărau printre cele mai mari regiuni industriale ale Rusiei. Letonia avea în 1913 peste 110 mii de muncitori (dintr'un total de circa 2 milioane de locuitori), iar Estonia 70 de mii (dintr'un total de 1 milion de locuitori). Numai în cea mai mare dintre Țările Baltice, în Lituania, marea industrie capitalistă nu era aproape deloc desvoltată, Lituania constituind un caz tipic de regiune agrară înapoiată.

Riga era principalul centru industrial al Letoniei, iar Reval (Tallin) și Narva cele mai mari centre industriale ale Estoniei.

Printre fabricile și uzinele din Riga erau întreprinderi mari, și anume: fabrica de produse de cauciuc „Provodnic" (12.000 de muncitori), Uzina Baltică de vagoane (4.000 de muncitori), Uzina de vagoane „Phoenix" (6000 de muncitori); Șantierul naval baltic din Reval număra 5000 de muncitori, fabrica de manufactură Krenholm din Narva, una din cele mai mari întreprinderi textile ale Rusiei dinaintea revoluției, avea 14.000 de muncitori, ș. a. m. d. In 1914 erau, în total, la Riga 90.000 de muncitori, la Reval 40.000. Primul loc îl ocupa, în Letonia, industria metalurgică (cu peste 25.000 de muncitori).

In Estonia predomina industria textilă (cu 19.000 muncitori) și cea metalurgică (11.500).

Dar dincolo de periferiile muncitorești ale marilor centre industriale din Estonia și Letonia începeau așezările sătești ale Regiunii Baltice. In orașe se afla cea mai modernă industrie capitalistă, se înălțau clădirile uriașe ale întreprinderilor construite după ultimul cuvânt al tehnicii, cu zeci de mii de muncitori permanenți, iar alături, în satele letone și estone, ființa, ca și cu multe secole în urmă, domnia exclusivă a feudalilor moderni: baronii germani, urmași ai cavalerilor „câini" (astfel îi denumise Marx pe cavalerii ordinului teutonic.—*Nota Trad.*), cari năvăliseră în regiunea Baltică cu 700 de ani în urmă.

Bucurându-se de privilegii excepționale, baronii nemți țineau masele populare ale Letoniei și Estoniei în completă robie, supunându-le unei sălbatice exploatări și neomenești asupriri. In mâinile moșierilor baroni se afla cea mai mare parte a pământului. Ei stăpâneau mari latifundii, cari aveau uneori o întindere de câteva zeci de mii de desiatine, 35 de moșii din Letonia aveau fiecare mai mult de 10.000 de hectare. Baronul Dundac poseda peste 66.000 de hectare de pământ, baronul Popen avea peste 46.000 de hectare, familia baronului von Wolf stăpânea 36 moșii cu o suprafață totală de 165.227 hectare de pământ.

Baronii Osten-Sacken, von Freęederiks, von Rosen, von Rennenkampf, Meller-Zacomelski deveniră vestiți în calitate de sângeroși călăi, sbiri, înăbușitori ai libertăților maselor populare. In 1905 ei înnecară în sânge răscoala muncitorilor și țăranilor din Regiunea Baltică. Ocupând posturi înalte în instituțiunile de stat țariste și în armată, utilizând legăturile ce le aveau la Curtea țarului, baronii nemți făcură în timpul primului război mondial un spionaj intens în favoarea Germaniei. In sufletul poporului muncitor din Regiunea Baltică pâlpâia o ură aprigă împotriva baronilor nemți, asupritorii lui de veacuri.

Sălbaticei exploatări feudale a țărănimii i se adăugă în aceste ținuturi jugul relațiunilor capitaliste moderne. In satele estoniene și letoniene diferențierea păturilor sociale făcu mari progrese în secolul al XX-lea. In afara moșierului neamț, „baronul negru", stătea pe grumazul țăranului din Regiunea Baltică și chiaburul, „baronul cenușiu". Masa de bază a țărănimii din Estonia și Letonia era alcătuită din argați fără de pământ și mici arendași. La sfârșitul secolului al XIX-lea 66% din populația rurală a Letoniei era lipsită de pământ.

Dacă la acest dublu jug, al exploatării capitaliste și al exploatării feudale, se adaugă și asuprirea națională exercitată de autocratismul țarist și de către baronii nemți, devine de înțeles cauza fundamentală a extremei

ascuţiri a antagonismelor de clasă în sânul satelor din Regiunea Baltică în preajma anului 1917.

Precum a arătat Lenin, gradul mai înalt de desvoltare a capitalismului, claritatea, preciziunea şi ascuţimea mai mare a antagonismelor de clasă, crunta asuprire naţională, marea concentrare a populaţiei în cadrul oraşelor şi gradul mai înalt al desvoltării culturale a acesteia, toate acestè fapte explicau creşterea rapidă a mişcării revoluţionare în regiunile mărginaşe din Apusul ţării, ca şi succesele social-democraţiei, şi în special ale celei letone, care aproape în tot decursul istoriei sale a fost nedespărţit legată de aripa bolşevică a P. M. S. D. R.

In 1905, muncitorii şi ţăranii din Regiunea Baltică au păşit în avantgarda luptei împotriva ţarismului şi a moşierilor. Răscoala, aproape generală, a proletarilor şi a argaţilor din Letonia din anul 1905 a fost înăbuşită cu mare cruzime. Tineretul, care trăise toate grozăviile şi represiunile reacţiunii, rămăsese însufleţit de o arzătoare ură împotriva asupritorilor, autocratismul ţarist şi moşierii nemţi. Această ură a pâlpăit în el până în zilele Revoluţiei din Octombrie 1917.

A doua particularitate a desvoltării revoluţiei în Regiunea Baltică a rezultat din împrejurarea că în timpul primului război imperialist aceste ţări au constituit arena unor crâncene operaţiuni militare. In toamna anului 1915 căzuse Vilna şi, împreună cu ea, trecuseră în mâinile nemţilor întreaga Letonie şi Curlanda. In August 1917, Cornilov şi Kerenski, printr'un direct act de trădare, predară Riga în mâinile nemţilor. Aşa dar, în preajma Revoluţiei din Octombrie Regiunea Baltică, cu excepţia Estoniei şi a părţii de Nord a Letoniei, se aflase sub ocupaţia armatelor Germaniei kaizeriene. Cotropitorii germani jefuiseră Regiunea Baltică, transportând în Germania tot ce era de preţ. Ei pricinuiră cele mai mari nenorociri poporului leton, celui lituanian şi estonian. In Letonia fuseseră rase de pe faţa pământului mai mult de un sfert din totalul plăşilor, peste 200 mii de clădiri fuseseră distruse,

600 mii de locuitori rămăseseră fără adăpost. Câteva mari întreprinderi ale Letoniei fuseseră evacuate în adâncul țării. Din Riga se evacuaseră 300 mii de oameni (înainte de război Riga avusese 500 mii de locuitori). Ura împotriva asupritorilor de veacuri, a asupritorilor germani, deveni și mai puternică în timpul războiului. Țărănimea letonă și cea estoniană vedeau, în armata germană, ce înainta, pe aceiași asupritori odioși împotriva cărora luptase ele dealungul veacurilor.

Grelele nenorociri ale războiului, deosebit de intense într'o asemenea zonă a frontului cum fusese Regiunea Baltică, n'ar fi putut să nu grăbească într'o mai mare măsură decât în celelalte regiuni procesul revoluționarizării maselor, mai ales după revoluția burghezo-democratică din Februarie.

Și, în sfârșit, a treia particularitate a desvoltării revoluției în Regiunea Baltică a fost constituită de faptul că pe teritoriul Letoniei fuseseră, în fond, concentrate, în legătură cu desfășurarea operațiunilor militare, toate cele 3 armate ale frontului de Nord, a XII-a, a I-a și a V-a. De cea mai mare importanță era armata a XII-a, care se afla în apropierea Petrogradului. Pregătirea luptelor din Octombrie în părțile neocupate ale Letoniei și Estoniei era indisolubil legată de desfășurarea desvoltării Revoluției din Octombrie pe frontul de Nord.

Atitudinea soldaților aflați pe frontul de Nord urma, la rândul ei, să determine în bună parte desnodământul luptelor din capitală. O importanță enormă avu deasemeni faptul că din efectivul armatei a XII-a făceau parte și regimentele letone de infanterie. Acestea fuseseră constituite în vara anului 1915, din inițiativa burgheziei letone cu consimțământul guvernului țarist. In preajma revoluției din Februarie, infanteriștii letoni, în majoritatea lor elemente proletare și semiproletare, alcătuiau 8 regimente, reunite în 2 brigăzi cu un efectiv total de 30—35 de mii de soldați și 1000 de ofițeri. In ciuda tuturor speranțelor burgheziei letone și ale guvernului ța-

rist, regimentele letone de infanterie deveniră în ajunul Revoluţiei Socialiste din Octombrie, datorită activităţii intense desfăşurate de bolşevici, una din cele mai importante forţe armate pe care s'au sprijinit Sovietele din Letonia în decursul preluării puterii în mâinile lor.

Incă din Martie 1917 fu constituită organizaţia bolşevică a regimentelor letone de infanterie. In acest timp făceau parte din ea vreo 70 de membri de partid. In Iunie ea număra deja peste 1.500 de membri, iar în August 3.000 de membri de partid. O mare importanţă pentru activitatea depusă în mijlocul soldaţilor armatei a XII-a avu ziarul „Ocopnaia Pravda" („Adevărul tranşeelor"), editat de organizaţia militară bolşevică.

In Mai 1917, Sovietul unit al regimentelor letone de infanterie adoptă o rezoluţie bolşevică, şi de atunci Comitetul Executiv al Sovietului regimentelor letone de infanterie (Iscolastrel) deveni bastionul bolşevicilor din Riga.

Foarte repede se desvoltă şi organizaţia bolşevică din Reval, din care făceau parte foarte mulţi marinari ai bazei navale din Reval a flotei Mării Baltice. In Iunie se aflau în rândurile acestei organizaţii 2.123 membri de partid, iar în August ea număra 3.182 membri de partid.

După rebeliunea cornilovistă, aproape toate adunările unităţilor armatei a XII-a au adoptat rezoluţii bolşevice. La sate, lupta de clasă între sărăcime şi chiaburime se înăspri. In August, în timpul strângerii recoltei, avură loc în Letonia greve ale argaţilor, conduse de Sovietul de deputaţi ai ţăranilor fără pământ, Soviet ce fusese creat încă din Aprilie 1917.

In zilele de 13—15 August se întruni la Reval, sub conducerea bolşevicilor, o conferinţă a ţăranilor fără pământ, la care au fost reprezentaţi 40 de mii de argaţi şi de ţărani fără pământ, sau cu pământ puţin.

Sporirea influenţei exercitate de social-democraţia revoluţionară letonă asupra sărăcimii satelor era dovedită de faptul că în alegerile din Septembrie pentru Sovietele judeţene agrare social-democraţii au obţinut în ju-

deţul Val 71%, în judeţul Volmar — 76% şi în judeţul Venden — 74% din totalul voturilor.

La începutul lui Septembrie se bolşevizară şi principalele Soviete ale Letoniei şi Estoniei. Chiar din primele zile ale organizării sale, Sovietul din Narva deveni o cucerire temeinică a bolşevicilor. Incă din August se afla în mâinile bolşevicilor Sovietul din Riga. Bolşevice erau, prin compoziţia lor, şi Sovietele din Venden şi Volmar.

Din punct de vedere al creşterii influenţei partidului bolşevic, sunt extraordinar de caracteristice alegerile dumelor orăşeneşti, alegeri cari au avut loc în August 1917. Alegerile pentru duma orăşenească din Riga au dat bolşevicilor din Letonia 49 de locuri, dintr'un total de 120, la Volmar — 18 locuri din 28. La Reval bolşevicii au obţinut o treime din totalul voturilor în centrul oraşului şi cam 50% din voturi la periferiile oraşului. La Narva au fost acordate bolşevicilor 74% din totalul voturilor. In acest oraş şi-a desfăşurat activitatea în 1917 unul din cei mai de seamă conducători ai proletariatului estonian, Victor Kinghisepp, membru al partidului bolşevic încă din anul 1906.

In timpul campanţei electorale în vederea realegerii dumelor orăşeneşti, începu ofensiva germană împotriva oraşului Riga. La 21 August Guvernul Provizoriu predă Riga în mâinile nemţilor. Puşcaşii letoni apăraseră Riga cu foarte mult eroism. Unităţile ruse luptaseră deasemeni cu vitejie şi curaj. Chiar Comitetul Executiv al deputaţilor soldaţilor din armata a XII-a (Iscosol), alcătuit din socialişti-revoluţionari şi menşevici, fu nevoit să recunoască vitejia şi conştiinţa revoluţionară a masei soldăţeşti în acest greu moment. Ocupând oraşul, nemţii proclamară starea de asediu la Riga, începând să exercite o teroare sistematică împotriva populaţiei paşnice şi a bolşevicilor.

După pierderea oraşului Riga şi înaintarea ulterioară a trupelor germane, sfera activităţii social-democraţiei revoluţionare letone fu mărginită în cadrul a trei judeţe ale guberniei Liflanda: Valc, Venden şi Volmar

La 16 Octombrie 1917, avu loc la Valc conferința extraordinară a social-democraților din ținutul leton. Conferința luă în discuție o singură chestiune: situația generală. Ea aderă în întregime la rezoluția leninistă, de importanță istorică, asupra insurecției armate, rezoluție ce fusese adoptată de Comitetul Central al partidului în ziua de 10 Octombrie. Rezoluția conferinței glăsuia:

> „Conferința e de părere că a sosit momentul luptei finale, hotărîtoare, în care va trebui să fie hotărîtă nu numai soarta revoluției ruse, ci și aceea a revoluției mondiale... Făcând pregătiri în vederea luptelor apropiate, proletariatul din Letonia își ia însărcinarea de a menține cele mai strânse legături de unire cu muncitorii revoluționari din Petrograd și din Moscova, și de a sprijini din toate forțele și prin toate mijloacele lupta proletariatului rus... în vederea cuceririi puterii de stat".

La congresul Sovietelor din regiunea de Nord, care se ținu la Petrograd, reprezentantul infanteriștilor letoni formulă în mod elocvent hotărîrea armatei de a sprijini insurecția. El declară că regimentele letone, dispunând de un efectiv de 40.000 de baionete, sunt gata să dea tot ajutorul Petrogradului, care se pregătea să înfăptuiască lozinca: „Toată puterea în mâinile Sovietelor!"

După congresul Sovietelor din Regiunea de Nord, începu pregătirea directă a insurecției armate. Conform hotărîrii ce fusese luată de conferința de partid, în noaptea de 18 spre 19 Octombrie fu organizat la Venden un comitet militar revoluționar ilegal, care stabili legături strânse între organizațiile bolșevice din armata a XII-a. In fața Comitetului militar revoluționar se aflau următoarele sarcini: în momentul izbucnirii insurecției la Petrograd el trebuia să ocupe toate punctele strategice din direcția Petrogradului, paralizând totodată activitatea contrarevoluționară a Statului-Major al armatei a XII-a și a Comitetului Exe-

cutiv menşevico-socialist-revoluţionar al deputaţilor soldaţilor.

La 20 Octombrie avu loc congresul infanteriştilor letoni. Rezoluţia propusă de reprezentantul Comitetului Central al partidului bolşevic, rezoluţie prin care li se cerea infanteriştilor letoni să facă pregătiri pentru a lupta cu arma în mână în vederea înscăunării puterii Sovietelor şi în vederea apărării Congresului general al Sovietelor din Rusia, fu adoptată cu unanimitate de voturi şi fără desbateri.

Congresul infanteriştilor letoni confirmă Comitetul militar revoluţionar care fusese ales de conferinţa de partid letonă.

In ziua de 22 Octombrie, în şedinţa comună a Comitetului Executiv al Sovietului de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din Estonia şi a Sovietului din Reval, fu ales un Comitet militar revoluţionar, compus din 40 de persoane, care luă sub controlul său punctele strategice importante ale oraşului şi ale regiunii fortăreţei.

Astfel s'au pregătit, călăuziţi de partidul bolşevic, muncitorii şi ţăranii din Letonia şi Estonia în vederea luptelor hotărîtoare din Octombrie.

13

TRANSCAUCAZIA

Promotor al luptei pentru izbânda revoluţiei proletare în Transcaucazia a fost proletariatul din Bacu. Acest oraş era pe atunci o oază industrială a ţinutului. La Bacu erau concentrate cele mai mari sonde petrolifere şi uzine, precum şi cadrele fundamentale ale unui proletariat cu un trecut bogat în lupte revoluţionare.

Inainte de revoluţie numărul total al muncitorilor ocupaţi în industria din Transcaucazia era de aproape 100

mii, dintre cari peste 36 mii (38%) lucrau în industria petroliferă din Bacu. La Tiflis, fostul centru comercial şi administrativ al Rezidenţei Caucaziene, aproape că nu erau mari întreprinderi industriale, în afară de atelierele centrale ale căilor ferate. Inainte de revoluţie Erivan număra abia 30 de mii de locuitori, iar proletariat industrial nu avea deloc. Cutais avea în total câteva sute de muncitori. Bacu-ul proletar era astfel centrul mişcării revoluţionare din Transcaucazia.

Organizaţia bolşevică din Bacu a fost creată, s'a desvoltat şi s'a întărit sub conducerea directă a lui Stalin.

> „Glorioasele tradiţii bolşevice sădite de către tovarăşul Stalin, cel mai apropiat colaborator al marelui Lenin, au înălţat proletariatul din Bacu în rândurile luptătorilor de avantgardă pentru izbânda revoluţiei, pentru izbânda dictaturii proletariatului, pentru izbânda socialismului" — a scris L. P. Beria.

Organizaţia bolşevică din Bacu avea în 1917 în fruntea ei conducători ai partidului dintre cei mai de seamă, ca de pildă Stepan Şaumean şi Alioşa Djaparidze. Vechiu bolşevic, Stepan Gheorghievici Şaumean luase parte la congresul al IV-lea şi la congresul al V-lea al partidului. Intre 1907 şi 1911 Stepan Şaumean activă la Bacu, sub conducerea directă a lui Stalin. Şaumean se bucura de o mare autoritate şi de o mare dragoste în rândurile muncitorilor din Bacu. Câţiva ani în şir, el a fost în corespondenţă cu Lenin, mai ales în chestiunea naţională. Revoluţia din Februarie îl găsi pe Şaumean la Saratov, unde fusese exilat de guvernul ţarist, după ispăşirea a 10 luni de închisoare. Aflând despre revoluţia din Februarie, Şaumean plecă imediat în oraşul său natal, Bacu. Pe drum el află că muncitorii din Bacu îl aleseseră, în lipsă, cel dintâi preşedinte al Sovietului de deputaţi ai muncitorilor din Bacu.

Alioşa Djaparidze intrase în partidul social-democrat în anul 1898. Intreaga lui viaţă, ca şi aceea a lui Şaumean,

constitue o strălucită pildă de viaţa şi lupta unui revoluţionar de profesie. Vioiul şi înflăcăratul Alioşa îl complecta parcă pe calmul şi chibzuitul său prieten, Stepan Şaumean.

Arestările şi exilările s'au ţinut lanţ, în viaţa lui Djaparidze. In 1915 el fu exilat de guvernul ţarist în gubernia Ieniseisc, de unde fugi curând, pentru a începe, din însărcinarea partidului, să desfăşoare o activitate revoluţionară în rândurile soldaţilor armatei din Caucaz.

După revoluţia din Februarie, din Trebizonda, unde îşi desfăşura activitatea sa revoluţionară, Djaparidze fu rechemat la Bacu.

După Conferinţa generală din Aprilie a bolşevicilor, potrivit indicaţiei directe primite dela Lenin şi Stalin, bolşevicii din Transcaucazia rupseră legăturile lor cu menşevicii, creând organizaţii bolşevice de sine stătătoare la Bacu, Tiflis, Batum şi în alte oraşe. In ziua de 11 Martie începu să apară la Tiflis ziarul bolşevic „Cavcaskii Rabocii" („Muncitorul din Caucaz"). In ziua de 22 Aprilie, bolşevicii din Bacu editară primul număr al ziarului lor „Bakinskii Rabocii" („Muncitorul din Bacu"). Sub acelaş titlu acesta apăruse în anii 1906—1908, sub conducerea lui Stalin.

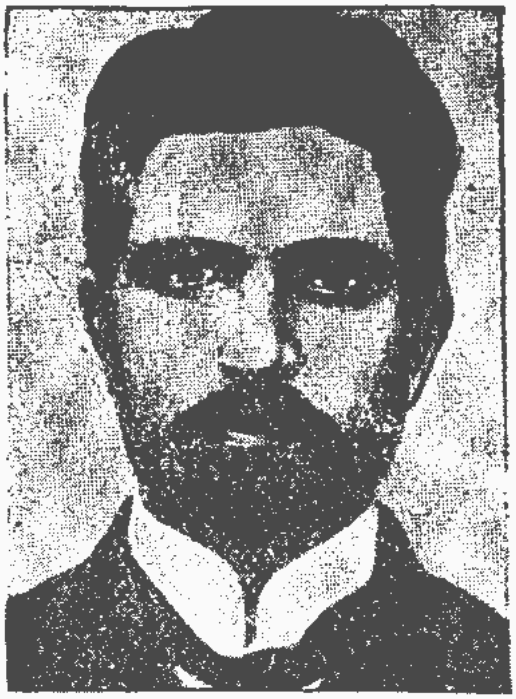
Existenţa unei ferme conduceri bolşevice, ca şi apariţia unui organ propriu de presă, oferiră bolşevicilor din Bacu mari avantagii în decursul luptei lor în vederea prefacerii revoluţiei burghezo-democratice în revoluţie socialistă.

Bolşevizarea maselor şi lupta pentru cucerirea puterii au întâmpinat totuşi în Transcaucazia mari şi serioase greutăţi.

Tovarăşul Stalin a scos în evidenţă două particularităţi ale Transcaucaziei, particularităţi cari şi-au pus pecetea lor asupra desfăşurării revoluţiei proletare.

> „Din toate regiunile mărginaşe ale Federaţiei Ruse, Transcaucazia este, pare-se, colţul cel mai caracteristic din punct de vedere al bogăţiei şi varietăţii structurii lui naţionale. Georgienii şi Ru-

şii, Armenii şi Tătarii, Azerbaidjenii, Turcii şi Lezghinii, Ingušii şi Osetinii, Cecenii şi Abhazii, Grecii şi Cumâcii, — iată un tablou ce e departe de a înfăţişa toată varietatea structurii naţionale a Transcaucaziei, cu cei 7 milioane de locuitori ai ei". [1])

S. G. Şaumean

Complicata împletire a contradicţiilor naţionale a dus precum a arătat tovarăşul Stalin, la crearea unei foarte „comode" situaţii „în vederea învăluirii luptei de clasă în fâlfăiri de steaguri naţionale şi zurgălăi". [2])

O altă particularitate a Transcaucaziei a fost înapoierea ei economică.

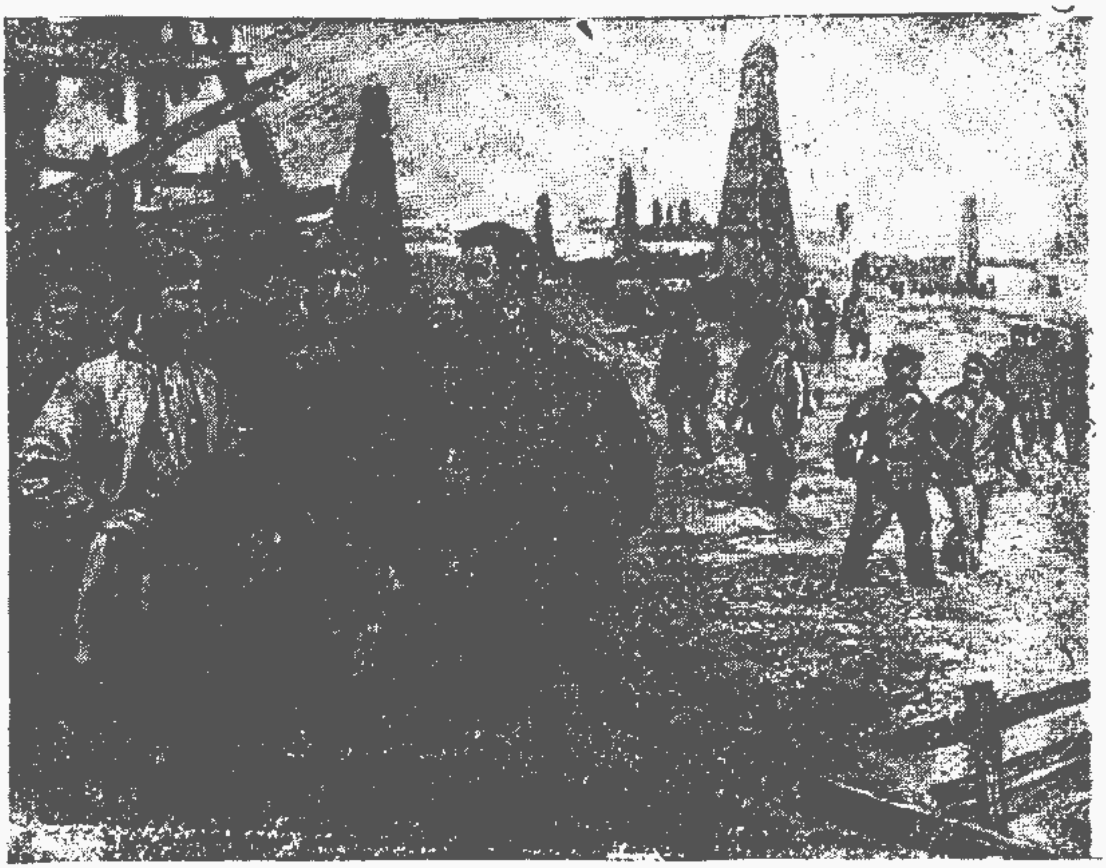
> „Dacă facem abstracţie de Bacu, această oază industrială a ţinutului, pusă în mişcare mai ales de capitalul străin, Transcaucazia se înfăţişează ca o ţară agrară, cu o viaţă comercială mai mult sau mai puţin desvoltată pe litoralul mării şi cu puternice rămăşiţe ale orânduirii pur iobage în centrul ei", — scria Stalin. [3])

Proletariatul din Bacu, constituit în bună parte din muncitori ruşi, avea slabe legături cu satele azerbaidjene, fapt care n'ar fi putut să nu aibă influenţă asupra desfăşurării revoluţiei din Transcaucazia.

In Martie 1917, în locul rezidentului general al Transcaucaziei, N. N. Romanov, care era şi comandant al fron-

---

1) *I. V. Stalin*, „Contrarevoluţionarii transcaucazieni sub masca socialismului", Pravda, Nr. 55, 26 Martie 1918.
2) Ibidem.
3) Ibidem.

Tovarăşul Djaparidze la sondele petrolifere din Bacu în timpul grevei din Septembrie 1917 *După un desen de T. B. Zvonareva*

tului din Caucaz, Guvernul Provizoriu îşi creă un organ propriu, anume Comitetul Special al Transcaucaziei (Ozacom). Componenţa acestui comitet era făţiş contrarevoluţionară. In vederea liniştirii maselor a trebuit să fie introdus în Ozacom şi menşevicul Cihenkeli. In toate organele ţinutale ale puterii de stat din Transcaucazia (Centrul ţinutal al Sovietului de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor, Sovietul armatei din Caucaz) rolul de frunte era deţinut de menşevicii georgieni, cari încheiaseră un bloc cu socialiştii-revoluţionari şi cu organizaţiile naţionaliste burgheze.

Chiar şi la Bacu, unde ca preşedinte al Sovietului de deputaţi ai muncitorilor fusese ales, cel dintâiu bolşevicul Stepan Şaumean, plenara Sovietului era, în covârşitoarea ei majoritate, formată din menşevici şi socialiştii-revoluţionari.

Folosind contopirea Sovietului de deputaţi ai muncitorilor cu Sovietul de deputaţi ai soldaţilor, contopire ce fusese înfăptuită la Bacu în Mai 1917, conciliatorii îşi aleseră ca preşedinte al Sovietului unit un om de al lor în locul lui Şaumean, anume socialistul-revoluţionar Saakian.

A. Djaparidze

In alianţă cu organizaţiile naţionaliste burgheze „Daşnacţutiun" (partidul burgheziei şi moşierimii azerbaidjene) „Mussaret" (partidul burgheziei şi moşierimii azerbaidjene) menşevicii georgieni se sileau în fel şi chip să abată masele poporului dela sarcinile dictate de lupta de clasă, ataţând contrazicerile naţionale şi învrăjbirea naţională.

Daşnacii şi mussavatiştii salutară Guvernul Provizoriu şi îl sprijiniră din toate puterile. Prin lozinci demagogice, aceste organizaţii burghezo-naţionaliste izbutiră, mai ales în primele luni ale revoluţiei din Februarie, să antreneze mase însemnate de ale populaţiei muncitoare din Georgia, Azerbaidjan şi Armenia, mai ales în lumea satelor.

Bolşevicii din Transcaucazia se aflau în faţa unei îndelungate şi îndârjite lupte în vederea cuceririi maselor.

De o enormă importanţă pentru activitatea desfăşurată în mijlocul maselor muncitoare musulmane fu organizaţia „Gummet" („Energia"), în fruntea căreia se afla vechiul bolşevic Meşadi Azizbecov, „Gummet" făcea parte din organizaţia bolşevică din Bacu şi publică un ziar în limba azerbaidjană. Congresul al VI-lea al partidului adresă felicitări organizaţiei „Gummet", în calitatea ei de primă organizaţie a social-democraţilor printre musulmani. In orga-

nizația „Gummet" pătrunseră naționaliști camuflați, cari se străduiau să împiedice cu orice preț reunirea maselor naționale în jurul partidului bolșevic. „Gummet" avea o slabă influență la sate. Dar, cu toate greșelile și neajunsurile ei, această organizație desfășură în 1917 o activitate bolșevică ale cărei rezultate au fost de o importanță deosebită.

Din partea bolșevicilor din Bacu fu trimis ca delegat la congresul al VI-lea al partidului Alioșa Djaparidze. Sosit la Petrograd, el se întâlni cu Stalin și cu Sergo Ordjonikidze, primind îndrumări cu privire la sarcinile ulterioare ale activității din Transcaucazia. Congresul al VI-lea al partidului îl alese pe Stepan Șaumean membru al Comitetului Central al partidului, iar pe Alioșa Djaparidze membru supleant al Comitetului Central.

Bizuindu-se pe hotărîrile Congresului al VI-lea al partidului, bolșevicii din Transcaucazia intensificară lupta în vederea bolșevizării Sovietelor, în vederea cuceririi puterii.

După evenimentele din Iulie, și mai ales după cele ale rebeliunii corniloviste, situația din Transcaucazia, și mai ales cea din Bacu, se schimbă în mod radical.

In ziua de 30 August 1917, Sovietul din Bacu, la a cărui ședință luară parte, în afară de membrii plenarei Sovietului, circa 1000 de reprezentanți ai muncitorilor și soldaților, adoptă pentru prima oară o rezoluție bolșevică.

Fu cerută realegerea Sovietului, revendicare susținută cu entuziasm de marile mase. In Septembrie începu o foarte animată campanie electorală. Bolșevicii cuceriră treptat influență și în sindicate. Incă din Mai 1917, conducerea celui mai mare și mai de frunte sindicat din Bacu, cel al muncitorilor din industria petroliferă, se afla deja în mâinile bolșevicilor. Din cei 5 membri ai prezidiului, 3 erau bolșevici. Președinte al sindicatului era bolșevicul I. Fioletov.

In toamna anului 1917, în Transcaucazia spori valul mișcării țărănești, pe care menșevicii și socialiștii-revoluționari încercau s'o înăbușe prin forță armată. Influența bolșevicilor în rândurile soldaților deveni predominantă.

In aceste împrejurări ale desvoltării peste tot a crizei

revoluționare, izbucni greva generală a muncitorilor din Bacu. Muncitorii cereau încheerea unui contract colectiv, în baza condițiunilor elaborate de ei. Când patronii petroliști respinseră ultimatumul muncitorilor, aceștia, conform planului elaborat de comitetul de grevă, începură, în ziua de 27 Septembrie, greva generală. Viața întreprinderilor încetă imediat. Lua parte la lupta grevistă întregul proletariat al orașului Bacu. Conducerea grevei era în mâinile bolșevicilor. Președinte al comitetului de grevă fu ales Djaparidze. Greva dură 6 zile, dela 27 Septembrie până la 2 Octombrie, și ea se termină prin victoria deplină a muncitorilor. Zadarnică fu intervenția Guvernului Provizoriu, ca și venirea la Bacu a ministrului muncii. Industriașii petroliști fură nevoiți să se dea învinși. Comitetul Central al Partidului bolșevic salută „proletariatul revoluționar din orașul Bacu, care a înfrânt în luptă deschisă capitalul organizat".

După greva din Septembrie, influența bolșevicilor la Bacu spori și mai mult. Incepu pregătirea luptelor hotărîtoare. Chemat la Petrograd, Șaumean asistă, în ziua de 15 Septembrie, la ședința Comitetului Central al partidului, în cursul căreia fură luate în discuție scrisorile lui Lenin cu privire la insurecția armată.

Intors în Transcaucazia, Șaumean conduse lucrările primului congres al organizațiilor bolșevice din Caucaz, ce se întruni la Tiflis între 2 și 7 Octombrie 1917. Hotărîrile congresului avură ca bază directivele date de Comitetul Central cu privire la insurecția armată, fiind luate deasemeni hotărîri în chestiunea națională și în cea agrară. Numai grupul bolșevicilor din Tiflis se situă pe o poziție greșită, oportunistă, deoarece el propovădui posibilitatea cuceririi „pașnice" a puterii, ca și posibilitatea unei concilieri cu menșevicii.

Această poziție trădătoare a unui grup de oportuniști predetermină tocmai caracterul prelung al luptei pentru cucerirea puterii Sovietelor în toate centrele hotărîtoare ale Transcaucaziei, în afară de Bacu.

La mijlocul lui Octombrie conducerea Sovietului din Bacu trecu în mâinile bolşevicilor. La şedinţa din 13 Octombrie a Sovietului, Comitetul Executiv menşevico-socialist-revoluţionar îşi dădu demisia. Fu alcătuit un Comitet Executiv Provizoriu, în frunte cu Şaumean. In ziua de 15 Octombrie avu loc o şedinţă a Sovietului lărgit prin participarea reprezentanţilor muncitorilor şi soldaţilor. In decursul şedinţei fură aleşi delegaţi pentru al II-lea Congres general al Sovietelor din Rusia şi adoptată o rezoluţie asupra necesităţii preluării puterii din mâinile duşmanilor, spre a fi transmisă în înseşi mâinile poporului, reprezentat prin Sovietele de deputaţi ai muncitorilor, soldaţilor şi ţăranilor. Invingând toate greutăţile întâmpinate în cale, bolşevicii din Bacu păşeau ferm şi sigur pe calea cuceririi puterii.

14

ASIA CENTRALĂ

Revoluţia burghezo-democratică din Februarie n'a adus nicio schimbare în situaţia popoarelor din Asia Centrală, a uzbecilor, cazahilor, kirghizilor, tadjikilor, turcmenilor.

In Aprilie 1917 Guvernul Provizoriu trimise în Turkestan, în calitate de autoritate supremă a ţinutului, aşa-zisul Comitet al Turkestanului, în frunte cu fostul membru al Dumei de Stat, cadetul Şcepkin.

După formarea Guvernului Provizoriu de coaliţie, comitetul Turkestanului îşi schimbă, în parte, componenţa: din cadet el deveni menşevic. Linia lui de conduită rămase însă neschimbată.

In activitatea sa contrarevoluţionară, Comitetul Turkestanului se bizui nu numai pe menşevici şi socialiştii-revoluţionari, pe foştii funcţionari ţarişti, pe gardiştii albi,

ci şi pe organizaţiile burghezo-naţionaliste: „Şuro-Islamia" şi „Ulema", cari se constituiră în Martie 1917.

„Şuro-Islamia" era partidul burgheziei naţionaliste uzbece. „Ulema" întrunea în sânul ei clerul musulman, moşierii semifeudali, ca şi marea burghezie naţionalistă.

„Şuro-Islamia" şi „Ulema" îşi exprimară de repetate ori devotamentul lor faţă de Guvernul Provizoriu. Comitetul Turkestanului n'a rezolvat niciuna din chestiunile fundamentale ale revoluţiei. Asuprirea naţională n'a fost extirpată; ea a luat, precum a arătat Stalin, doar o nouă formă, mai rafinată şi deci mai periculoasă.

Chestiunea agrară n'a fost nici ea rezolvată. Situaţia muncitorilor rămase aceeaşi ca şi înainte de revoluţie. In Septembrie 1917 muncitorii din Turkestan continuau să muncească 12 ore pe zi, în timp ce clasa muncitoare din întreaga ţară cucerise de mult ziua de lucru de 8 ore.

Greutăţile luptei erau mărite prin faptul că aproape până la sfârşitul anului 1917 nu fusese creată în Turkestan o organizaţie de sine stătătoare a bolşevicilor. Diferitele grupuri de bolşevici din Taşkent, Samarcand, Perovsc, Novaia Buhara etc. făceau parte din organizaţia unită a P. M. S. D. R. Al II-lea congres ţinutal al P. M. S. D. R., ce se întruni la Taşkent între 21 şi 27 Iunie, avu o componenţă menşevică precumpănitoare şi el votă o moţiune de încredere în Guvernul Provizoriu.

Bolşevicii din Taşkent n'aveau un organ al lor de presă. Ei erau nevoiţi să-şi publice articolele în ziarul „Rabocee Delo" („Cauza muncitorului"), organ al P. M. S. D. R., ce se afla complect în mâinile menşevicilor. Deseori, sub diferite pretexte, menşevicii nu publicau în ziar articolele bolşevicilor.

Tovarăşul Sverdlov dădu bolşevicilor din Turkestan directiva, ce le fu transmisă acestora prin bolşevicii din Orenburg, de a pune capăt cu orice preţ „convieţuirii nelegitime" a bolşevicilor cu conciliatorii.

Directiva lui Sverdlov rămase însă foarte mult timp neînfăptuită.

Influența bolșevicilor asupra maselor creștea repede. Fu format un puternic grup bolșevic la Cocand. In fruntea acestui grup se afla E. P. Babuşkin, militant bolșevic încă din anul 1903, președinte al Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Cocand.

O însemnată activitate în sânul organizației unite social-democrate desfășurară bolșevicii din Samarcand.

La Novaia Buhara exista în ajunul Revoluției din Octombrie un grup de bolșevici condus de Poltoraţki, care fu răpus în urmă, în 1918, de socialiști-revoluționari.

In fruntea bolșevicilor din Taşkent se aflau A. Perșin, muncitor dela atelierele căilor ferate din Asia Centrală, și N. Şumilov, lăcătuș la atelierele căilor ferate, iar în 1918 președinte al Sovietului din Taşkent.

Bolșevicii din Taşkent se bizuiau în activitatea lor pe așazisele „Ittifaki", uniuni ale populației muncitoare musulmane.

In Martie 1917 luă naștere la Scobelev (azi Fergana) prima organizație a populației muncitoare musulmane; fură după aceea create organizații asemănătoare la Taşkent, Samarcand, Cocand, Marghelan, Catta-Curgan, Hodjent și în alte orașe. In majoritatea cazurilor aceste organizații luară naștere din inițiativa muncitorilor și a țăranilor săraci, mobilizați de guvernul țarist în 1916 la muncile executate în spatele frontului. Intorși în Turkestan, ei creară grupul de inițiativă al foștilor muncitori mobilizați, lansând un apel, prin care populația muncitoare era îndemnată să se organizeze în uniuni.

In apelul său grupul de inițiativă declară că

> „își ia însărcinarea de a crea din cei săraci, din cei ce muncesc, din tătari și sarți, o familie a muncii, care va întări clasa muncitoare în lupta ei împotriva capitalului, ajutând la făurirea unei noi vieți, bazate pe principii cu adevărat democratice".

In Rusia, mulți dintre muncitorii și dehcanii (țăranii) mobilizați trecuseră printr'o bună școală revoluționară, înnodând legături cu partidul bolșevic și muncitorii ruși.

In prima perioadă a activităţii lor, uniunile „Ittifaki" fuseseră sub o puternică influenţă menşevică. Treptat, însă, ele se eliberară de această influenţă, înnodând legături tot mai strânse cu bolşevicii. In alegerile pentru organele administrative autonome locale, ca şi în cele pentru Adunarea Constituantă, ele depuseră liste comune cu bolşevicii, iar în sânul Sovietelor susţinură lupta împotriva conciliatorilor. Lupta dintre uniunile musulmane ale populaţiei muncitoare şi organizaţiile burghezo-naţionaliste „Şuro-Islamia" şi „Ulema" se înteţea zi cu zi. Acest fapt desmintea mai bine decât orice „teoriile" naţionaliştilor burghezi cu privire la inexistenţa luptei de clasă în Turkestan, la aşa-zisa egalitate a tuturor musulmanilor, precum şi lozinca lor: „Musulmani, uniţi-vă!"

După lichidarea rebeliunii corniloviste, lupta revoluţionară a maselor muncitoare din Turkestan intră într'o nouă fază. In Septembrie 1917, în oraşe izbucniră mereu greve muncitoreşti. Avură loc greve ale muncitorilor din uzinele de prelucrare a bumbacului, ca şi în fabricile de uleiuri şi de săpun. Muncitorii cereau mărirea salariilor şi introducerea zilei de lucru de 8 ore. Luară parte la aceste greve muncitorii din Taşkent, Samarcand, Namangan, Andijan şi din alte oraşe. Izbucniră conflicte şi la fabricile de uleiuri din Catta-Curgan şi din Novaia Buhara.

In kişlace (sate) mişcarea agrară se revărsă în valurile luptei pentru pământ şi pentru sursele de irigaţii.

Spori şi mişcarea revoluţionară din sânul armatei, în special în sânul garnizoanei din Taşkent.

Dar cel mai clar indiciu al desvoltării crizei revoluţionare fu furnizat de aşa-numitele „evenimente din Septembrie", ce avuseră loc la Taşkent.

După rebeliunea cornilovistă, bolşevicii din Taşkent desfăşurară o activitate intensă în jurul lozincii: „Toată puterea în mâinile Sovietelor!"

Ca şi Sovietul oraşului Taşkent, şi Sovietul ţinutal de-

deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor se afla în mâinile menşevicilor şi ale socialiştilor-revoluţionari. In ziua de 11 Septembrie 1917, la consfătuirea ţinutală a organizaţiilor democratice, bolşevicii din Taşkent propuseră ca numita consfătuire să fie proclamată comitet revoluţionar, urmând să-i fie transmisă acestuia întreaga putere. Propunerea fu respinsă. Bolşevicii făcură din nou aceeaşi propunere şi în şedinţa Comitetului Executiv al Sovietului din Taşkent, la care asistau mulţi muncitori şi soldaţi.

Ca protest împotriva propunerii bolşevicilor, preşedintele Comitetului Executiv al Sovietului din Taşkent şi vicepreşedintele lui (ambii socialişti-revoluţionari de dreapta) declarară că demisionează şi părăsiră adunarea. După plecarea lor, Comitetul Executiv votă pentru prima dată o rezoluţie bolşevică, în care se preconiza crearea unui Comitet revoluţionar şi organizarea unei demonstraţii a întregului popor muncitor din oraş pentru susţinerea lozincii: „Toată puterea în mâinile Sovietelor!"

Fiind informat despre acţiunea de masă ce se pregătea ca o urmare a apelului lansat de bolşevici, Comitetul Turkestanului, numit de Guvernul Provizoriu, hotărî imediat interzicerea oricărui meeting între 12 şi 15 Septembrie. Dar nicio ordonanţă de interzicere venită din partea Comitetului Turkestanului nu mai fu în stare să oprească mişcarea maselor. In ziua de 12 Septembrie populaţia muncitoare a Taşkentului ieşi în mod spontan în stradă. In fostul parc Alexandrovski se întruni un meeting de mii şi mii de oameni, la care participară muncitorii din fabrici şi uzine, precum şi soldaţii din cazărmi. Cuvântările bolşevicilor întâmpinară înfocata aprobare a tuturor celor prezenţi. Rostiră cuvântări înflăcărate şi simpli muncitori, şi soldaţi participanţi la meeting. Fu votată rezoluţia bolşevică asupra necesităţii trecerii puterii în mâinile Sovietului din Taşkent şi a alcătuirii unui comitet revoluţionar provizoriu, care şi fu ales pe loc, în număr de 14 membri (5 bolşevici, 5 socialişti-revoluţionari, 2 menşevici şi 2 anarhişti).

Aşa dar, deşi fusese hotărîtă trecerea puterii în mâinile Sovietelor, bolşevicii rămaseră totuşi în minoritate în comitetul revoluţionar. Caracterizând, într'un articol, evenimentele ce s'au desfăşurat la Taşkent în luna Septembrie, tovarăşul Stalin arătă că se reuşise a se crea un front unic revoluţionar în jurul lozincii trecerii puterii în mâinile Sovietelor. Tot mersul ulterior al evenimentelor, sublinie Stalin, depindea însă de următorul fapt: cine va reuşi să conducă şi să îndrumeze acest front unic revoluţionar temporar, bolşevicii sau socialiştii-revoluţionari „de stânga", cari făceau parte din comitetul revoluţionar.

Bolşevicii din Taşkent nu reuşiră să devină conducătorii comitetului revoluţionar şi nici să demaşte poziţia şovăielnică şi nehotărîtă a socialiştilor-revoluţionari. Acest fapt a şi predeterminat desfăşurarea ulterioară a evenimentelor.

„Evenimentele din luna Septembrie", petrecute la Taşkent, au arătat în mod neîndoielnic că în sânul maselor se produsese un hotărîtor reviriment înspre bolşevici. Unul din cele mai importante ţinuturi naţionale periferice ale ţării ajunsese în pragul insurecţiei armate. Dar „evenimentele din Septembrie" n'au însemnat, desigur, trecerea de fapt a puterii în mâinile Sovietelor.

Alegerea comitetului revoluţionar provocă o mare nelinişte în rândurile contrarevoluţiei din Taşkent. In ziua de 12 Septembrie, la orele 5 seara, într'o consfătuire urgentă a Comitetului Turkestanului împreună cu reprezentanţii Sovietului ţinutal şi cu comandantul trupelor, generalul Cerkes, fu hotărîtă arestarea imediată a comitetului revoluţionar. Cu ajutorul unor iuncheri şi al unei companii de ajutori de sublocotenenţi, Cerkes înconjură „Casa libertăţii", în care ţineau şedinţe în acelaş timp şi comitetul revoluţionar şi Sovietul din Taşkent.

Sovietul din Taşkent alegea în acest timp un nou Comitet Executiv, format în majoritatea lui din socialişti-revoluţionari „de stânga". Cerkes izbuti să aresteze pe membrii comitetului revoluţionar, trimiţându-i la închisoare. Când vestea arestării comitetului revoluţionar ajunse

la cunoştinţa muncitorilor şi soldaţilor cari asistau la şedinţa Sovietului, aceştia cerură explicaţii, precum şi imediata eliberare a membrilor comitetului revoluţionar.

Indignarea adunării împotriva discursului demagogic al lui Cerkes fu atât de mare, încât împotriva lui începură să fie aruncate pietre şi scaune. Cerkes fu nevoit să părăsească adunarea, fugind în mod ruşinos. Toată noaptea el stătu ascuns într'un şanţ, fiind după aceea arestat.

Aflând despre arestarea membrilor comitetului revoluţionar, soldaţii regimentelor siberiene de rezervă 1 şi 2 se declarară gata să pornească la acţiune, ameninţând că vor distruge închisoarea pentru a-i elibera pe cei arestaţi. Inspăimântaţi, conciliatorii fură nevoiţi să cedeze; membrii comitetului revoluţionar fură eliberaţi şi îşi reluară activitatea.

Buimăciţi, conducătorii Sovietului ţinutal conciliatorist fugiră la Scobelev, pentru ca, obţinând sprijin, să treacă la ofensivă împotriva Taşkentului revoluţionar.

Comitetul Turkestanului ceru ajutor Guvernului Provizoriu, începând el însuşi să facă pregătiri în vederea înăbuşirii cu forţa armată a mişcării din Taşkent.

Comitetul revoluţionar şi noul Comitet Executiv înfăptuiră un şir de măsuri spre a-şi consolida puterea. Ei nu luară însă nicio măsură hotărîtoare în vederea înăbuşirii şi desarmării forţelor contrarevoluţionare.

In ziua de 16 Septembrie interveni o schimbare în situaţia din oraş. Fu primită o telegramă a lui Kerenski, prin care atitudinea Sovietului din Taşkent era calificată drept criminală. Kerenski cerea ca în termen de 24 de ore Sovietul să se supună reprezentanţilor Guvernului Provizoriu, ameninţându-i pe „acaparatorii puterii" cu pedepse aplicate „cu toată rigoarea legilor".

Telegrama anunţa deasemenea trimiterea la Taşkent a unei expediţii de pedepsire. „Ordinul" ameninţător al lui Kerenski însufleţi forţele ascunse ale contrarevoluţiei, ce nu aşteptau decât momentul potrivit pentru a se svârli în luptă. Gardiştii albi începură să înarmeze trupe „credin-

cioase". Aşteptând sosirea detaşamentului de pedepsire, Comitetul Turkestanului începu tratative cu Comitetul Executiv al Sovietului din Taşkent. Spre a câştiga timp, şeful Comitetului Turkestanului, menşevicul Nalivkin, iscăli în ziua de 18 Septembrie un acord cu Comitetul Executiv al Sovietului, acord prin care era garantată „inviolabilitatea persoanelor şi a unităţilor ce luaseră parte la ultimele evenimente", fiind cerută totodată cu insistenţă anularea ordinului de trimitere a unei expediţii de pedepsire la Taşkent.

Comitetul Turkestanului nu respectă însă acest acord. In ziua de 20 Septembrie, la orele 4 după amiază, începu, ca protest împotriva sosirii la Taşkent a expediţiei de pedepsire, greva generală a muncitorilor. Luară parte la grevă toate întreprinderile, muncitorii dela calea ferată, se opriră tramvaele, uzina electrică nu lucra. Oraşul era scufundat în întuneric. Drept răspuns, Comitetul Turkestanului declară în oraş starea de asediu.

Dar toate sforţările făcute de populaţia muncitoare pentru a împiedica sosirea expediţiei de pedepsire nu dădură niciun rezultat. Expediţia sosi în ziua de 24 Septembrie la Taşkent. In fruntea expediţiei se afla generalul Corovicenco. Contrarevoluţia îl primi pe şeful expediţiei de pedepsire cu mare pompă, iar proletariatul din aproape toate întreprinderile din Taşkent continuă greva începută în ziua de 20 Septembrie.

In ziua de 26 Septembrie comisarul general al Guvernului Provizoriu, Corovicenco, publică un ordin de dare în judecată în faţa Consiliului de Război a membrilor comitetului revoluţionar aleşi la 12 Septembrie, alcătui şi o comisiune în vederea cercetării activităţii comitetului revoluţionar şi a Sovietului din Taşkent şi interzise întrunirile şi meetingurile. Cazacii înconjurară „Casa libertăţii", făcură o percheziţie, ridicară casa de bani şi actele gestiunii Sovietului din Taşkent şi ale Comitetului Executiv.

Corovicenco promise ridicarea stării de asediu în cazul încetării grevei generale. Menşevicii şi socialiştii-revoluţio-

nari hotărîră să frângă greva, a cărei încetare şi fu anunţată în ziua de 27 Septembrie de către comitetul de grevă. In aceeaşi zi încetă greva, dar lupta proletariatului şi a dehcanilor nu numai că nu luă sfârşit, ci se înăspri şi mai mult.

Muncitorii dela calea ferată organizară la Taşkent şi în alte oraşe din Uzbekistan detaşamente înarmate de luptă, cari constituiră începutul organizării Gărzii Roşii. Un nou val de greve începu la Taşkent, Cocand şi în alte oraşe ale Turkestanului. Declarară grevă muncitorii şi functionarii tipo-litografiilor din Samarcand. Muncitorii grevişti cerură mărirea salariilor cu 50%. Revendicări asemănătoare adresară patronilor şi muncitorii tipografiilor „Zemlia i Volia", „Peciatnic" şi „Ideal".

Patronii refuzară să plătească lefurile muncitorilor grevişti, susţinuţi fiind în această chestiune de socialiştii-revoluţionari din Taşkent. Adunarea generală a muncitorilor tipografi din Taşkent votă o moţiune de neîncredere în conducătorii socialişti-revoluţionari.

O extremă înăsprire a relaţiunilor dintre bolşevici şi socialiştii-revoluţionari de dreapta se manifestă cât se poate de clar la al II-lea congres ţinutal extraordinar al Sovietelor de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din Turkestan, ce fusese convocat din iniţiativa bolşevicilor pentru ziua de 29 Septembrie. Congresul trebuia să rezolve chestiunea evenimentelor petrecute la Taşkent, aceea a alegerii Sovietului ţinutului şi a pregătirilor întreprinse în vederea Adunării Constituante.

Congresul al II-lea al Sovietelor din Turkestan se desfăşură în grele condiţiuni. Expediţia de pedepsire se afla la Taşkent. Timp de câteva zile, socialistul-revoluţionar de dreapta Ciaikin făcu tot ce-i fu cu putinţă pentru a zădărnici congresul. In timpul congresului el avu o atitudine foarte obraznică, făcând faţiş bloc cu „Ulema". In ciuda străduinţelor sale, Ciaikin fu nevoit însă să recunoască că „reprezentanţii Taşkentului, conduşi de mem-

brii fostului comitet revoluţionar, au antrenat după ei şi o parte din delegaţii din provincie".

La congres luă parte un grup de bolşevici bine organizat, dar puţin numeros.

Delegaţii congresului nu uitară însărcinările primite din partea alegătorilor; ei nu se lăsară prinşi de undiţa socialiştilor-revoluţionari. Delegaţii din Cuşca primiseră din partea adunării generale a garnizoanei şi a muncitorilor următorul mandat, pe care ei trebuiau să-l apere la congres:

„1) „Toată puterea în mâinile Sovietelor!"; 2) până la terminarea războiului, niciun soldat să nu fie demobilizat, iar de va fi demobilizat, să-i fie lăsate armele; 3) dată fiind criza de produse alimentare, să fie luate toate obiectele de valoare din biserici pentru a se procura cu ele alimente".

In rezoluţia prezentată de socialiştii-revoluţionari de dreapta în frunte cu Ciaikin, aceştia cerură condamnarea comitetului revoluţionar pentru acţiunile înfăptuite în decursul evenimentelor din Septembrie. Ei stăruiră ca foştii membri ai comitetului revoluţionar să nu participe la votarea acestei rezoluţii, şi deoarece congresul nu fu de acord, ei părăsiră în mod demonstrativ sala de şedinţe.

Bolşevicul Poltoraţki asistă la congres ca delegat al Sovietului de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din Novaia Buhara. Relevând atitudinea socialiştilor-revoluţionari de dreapta faţă de membrii fostului comitet revoluţionar şi ai Comitetului Executiv, cât şi pretenţiunea lor de a se crea o comisiune de anchetă, Poltoraţki declară că judecători ai revoluţiei „nu pot fi cei ce au fost călăii ei".

La congresul ţinutal al Sovietelor de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor, bolşevicii duseră o luptă dârză împotriva menşevicilor şi a socialiştilor-revoluţionari, demascând politica trădătoare a acestora; o parte dintre delegaţii congresului ascultară cu multă atenţiune discursurile bolşevicilor, dându-le acestora sprijinul lor.

In decursul lui Octombrie situaţia în oraş ajunse la extremă încordare. Toate întreprinderile şi unităţile garnizoanei votau rezoluţii de protest împotriva acţiunilor expediţiei de pedepsire, precum şi rezoluţii cerând trecerea puterii în mâinile Sovietelor.

In ziua de 18 Octombrie, Sovietul de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din Taşkent convocă o consfătuire lărgită a reprezentanţilor comitetelor regimentelor şi sindicatelor din oraş. La ordinea de zi erau desbaterea momentului politic curent şi elaborarea mandatului ce urma să fie dat reprezentantului ales pentru al II-lea Congres general al Sovietelor din Rusia. Protestând împotriva acţiunilor lui Corovicenco, consfătuirea ceru Comitetului Turkestanului: 1) abrogarea pedepsei cu moartea, eliberarea membrilor arestaţi ai Sovietului din Taşkent; 2) trecerea întregului pământ în mâinile comitetelor agrare; 3) introducerea controlului public asupra producţiei; 4) încheerea armistiţiului pe toate fronturile; 5) convocarea Adunării Constituante în termenul stabilit.

Oratorii cari luară cuvântul cerură preluarea puterii de către Soviete.

Discuţii foarte vii, în decursul consfătuirii, stârni chestiunea elaborării mandatului ce urma să fie dat delegatului la al II-lea congres general al Sovietelor din Rusia. Bolşevicii insistau ca mandatul să conţină indicaţia că toată puterea trebue să treacă în mâinile Sovietelor, căci altfel însăşi Adunarea Constituantă nu va fi nici ea convocată. In diferitele localităţi puterea Sovietelor trebuia să fie menţinută şi după convocarea Adunării Constituante. Rezoluţia bolşevicilor fu adoptată cu 89 de voturi, faţă de 4 voturi contra şi 6 abţineri.

Sovietul din Taşkent fusese cucerit de bolşevici.

In condiţiunile ce se creaseră, lupta armată hotărîtă în vederea trecerii puterii către Soviete era inevitabilă. Concentrând la Taşkent forţe armate numeroase, Guvernul Provizoriu spera să înnece în sânge acţiunea poporului muncitor din Taşkent, pentru a da astfel muncitorilor

din întreaga Rusie un exemplu „instructiv" al forței sale. Însă și această „mizâ a Taşkentului", pe care contase contrarevoluția, fu spulberată, ca și toate celelalte încercări ale ei de a înăbuși prin forță armată acțiunea revoluționară a maselor.

Comitetul Executiv al Sovietului din Taşkent ceru ajutor congresului al II-lea al Sovietelor, întrunit atunci. Muncitorii se înarmau energic, detașamentele Gărzii Roșii creșteau.

* * *

Astfel s'a desfășurat organizarea asaltului în toată țara.

In această perioadă de organizare a asaltului, o activitate excepțională prin adâncimea și proporțiile ei a fost desfășurată de bolșevici.

„Pentru a înțelege tactica bolșevică în perioada pregătirii Revoluției din Octombrie — a scris Stalin cu privire la bilanțul gigantice activități desfășurate de partidul bolșevic în anul 1917 — trebue să ne fie clare cel puțin unele particularități deosebit de importante ale acestei tactici...

Cari sunt aceste particularități?

...conducerea neîmpărțită cu nimeni a *unui singur* partid, a partidului comunist, ca factor principal în procesul pregătirii Revoluției din Octombrie, iată trăsătura caracteristică a Revoluției din Octombrie, iată prima particularitate a tacticii bolșevice în perioada pregătirii Revoluției din Octombrie.

...izolarea partidului menșevic și a partidului socialist-revoluționar, ca linie principală de conducere a pregătirii Revoluției din Octombrie, — iată a doua particularitate a tacticii bolșevice.

...politica transformării Sovietelor în organe ale puterii de stat, ca o condițiune din cele mai importante a izolării partidelor conciliatorii și a victoriei dictaturii proletariatului, — iată a treia

particularitate a tacticii bolşevice în perioada pregătirii Revoluţiei din Octombrie.

...capacitatea de a convinge masele în baza propriei lor experienţe de justeţea lozincilor partidului pe calea aducerii acestor mase la poziţii revoluţionare, ca una din condiţiunile cele mai importante ale cuceririi de către partid a milioanelor de oameni ai muncii, — iată a patra particularitate a tacticii bolşevice în perioada pregătirii Revoluţiei din Octombrie".[1])

Toate aceste patru particularităţi ale tacticii bolşevice în perioada pregătirii Revoluţiei din Octombrie s'au evidenţiat în toate regiunile nemărginitei noastre ţări. Partidul bolşevic a *organizat* pretutindeni victoria, a învins greutăţile, a înlăturat piedicile, a antrenat după sine masele de milioane ale poporului muncitor, a deţinut conducerea exclusivă a luptei istorice în vederea instaurării puterii sovietice.

Mâna organizatorică a partidului bolşevic poate fi văzută clar şi în felul cum au fost împărţite forţele în regiunile hotărîtoare ale ţării în ajunul şi în zilele Revoluţiei din Octombrie: la Statul-Major al revoluţiei, la Petrograd, au fost marele conducător al partidului, V. I. Lenin, şi colaboratorul lui cel mai apropiat, I. V. Stalin, acesta din urmă aflându-se în fruntea Centrului de Partid, însărcinat cu conducerea insurecţiei armate; la Petrograd şi-au desfăşurat activitatea cei mai de seamă militanţi ai partidului bolşevic: I. M. Sverdlov, F. E. Dzerjinski, M. I. Calinin, V. M. Molotov, G. C. Ordjonikidze, A. A. Andreev şi alţii. La Moscova, sub conducerea Comitetului Central al partidului, pregătirile făcute în vederea luptelor istorice au fost conduse de încercaţii bolşevici: I. V. Scvorţov-Stepanov, Em. Iaroslavski, M. F. Şkiriatov; în regiunea Volgii: V. V. Cuibâşev, N. M. Şver-

1) *I. V. Stalin*, „Problemele leninismului", ediţia 10-a. Moscova 1937, pag. 89, 91, 93, 95, 98. (Vezi şi traducerea apărută în Edit. P. C. R., 1945, pag. 121-130. — *Nota Red.*)

nik şi alţii; în regiunea Ivanovo-Voznesensk: M. V. Frunză; în Caucazul de Nord: S. M. Kirov; în Ural: A. A. Jdanov; în Ucraina: K. E. Voroşilov, F. A. Sergheev (Artem), G. I. Petrovski în Belorusia: A. F. Miasnikov, L. M. Caganovici; în Transcaucazia: S. Şaumean şi A. Djaparidze.

Partidul bolşevic se prezenta ca o organizaţie bine închegată, extrem de conştientă, disciplinată, conducând cu fermitate proletariatul şi poporul muncitor. Această organizaţie era o adevărată avantgardă a singurei clase revoluţionare până la capăt, avantgardă ai cărei membri participau fără excepţie la luptele partidului, la mişcarea, la viaţa de zi cu zi a maselor.

> „Un partid viu şi puternic — a scris Stalin — stând în fruntea maselor revoluţionare, ce asaltează şi doboară puterea burgheziei, — iată partidul nostru în această perioadă".[1])

1) *I. V. Stalin*, „Despre Revoluţia din Octombrie". Culegere de articole şi cuvântări. Moscova, 1932, pag. 67.

Capitolul III

PREGĂTIREA INSURECȚIEI ARMATE LA PETROGRAD

I

COMITETUL CENTRAL AL BOLȘEVICILOR, ORGANIZATOR AL INSURECȚIEI

IMEDIAT după terminarea congresului Sovietelor din regiunea de Nord, fură chemați de Lenin conducătorii organizației militare bolșevice, N. I. Podvoiski și alții. El le ceru informații asupra gradului de pregătire a soldaților și marinarilor în vederea insurecției armate. Conducătorul organizației militare relată că în efectivele de marinari se putea avea deplină încredere. Flota era gata să acționeze la prima chemare a bolșevicilor. O asemenea stare de spirit domnea printre marinarii din Helsingfors, ca și din celelalte baze navale ale flotei Mării Baltice.

Vorbind despre soldații garnizoanei Petrograd, Podvoiski arătă că insurecția se bucură de o vădită simpatie printre soldați.

Militanții organizației militare a bolșevicilor („Voenca") fură de părere că amânarea insurecției armate pentru un timp oarecare era necesară spre a putea fi pregătite armata și provincia și spre a se putea trimite comisari pe diferitele fronturi, la Moscova, Kiev, Saratov, Ecaterinoslav, Nijni-Novgorod. Unii dintre militanții organizației militare manifestau o precauțiune superfluă, frânând începerea acțiunii.

Lenin combătu cu hotărîre toate argumentele invocate în favoarea amânării insurecției. El arătă în mod insistent că amânarea insurecției va fi de folos dușmanului, care va încerca să organizeze sdrobirea tuturor forțelor revoluționare.

Lenin zorea. El ceru ca pregătirile să fie grăbite, pentru ca contrarevoluția să n'o poată lua înainte. Vladimir Ilici se ocupă el însuși de organizarea insurecției. El chemă pe Stalin și pe Sverdlov la locuința sa clandestină, verifică starea de pregătire a organizațiilor de partid, dădu îndrumări. Chemând pe Podvoiski și pe alți tovarăși cari activau în sânul Comitetului militar revoluționar, Lenin verifica latura tehnică a organizării insurecției, legăturile cu unitățile militare, starea de spirit a acestora, efectivul Gărzii Roșii, starea de spirit a cartierelor muncitorești. El insufla vioiciune și energie colaboratorilor săi. Sub conducerea lui directă, vie, combativă, pregătirile în vederea insurecției armate progresau repede.

Incă dela sfârșitul lunii Septembrie fură create la Petrograd organizații militare de sector. Ele selecționau instructori pentru Garda Roșie, procurau arme, desfășurau o activitate agitatorică în sânul regimentelor. Organizațiile militare de sector luară sub supravegherea lor școlile militare. In aceste școli fu desfășurată o activitate printre echipele de soldați mitraliori și armurieri de cari erau deserviți iuncherii. In sectorul Petrograd au fost studiate căile de acces ale fortăretei Petru și Pavel și cele ale arsenalului, în cari erau depozitate numeroase

arme. Au putut fi găsiţi în fortăreaţă 10—15 soldaţi conştienţi, cari erau dispuşi să activeze împreună cu bolşevicii. Conciliatorii puseseră mâna pe conducerea comitetului muncitorilor şi soldaţilor din arsenal. Cu ajutorul bolşevicilor din fortăreaţa Petru şi Pavel a putut fi desfăşurată o imensă muncă de clarificare în rândurile soldaţilor şi muncitorilor din arsenal. Comitetul, alcătuit din socialişti-revoluţionari şi menşevicii se pomeni izolat. Bolşevicii începură să-şi procure pe neobservate din arsenal arme pentru Garda Roşie şi pentru regimentele revoluţionare ale garnizoanei.

Activitatea practică a pregătirii insurecţiei fu încredinţată centrului sovietic legal, Comitetului militar revoluţionar de pe lângă Sovietul din Petrograd. Motivul imediat al creării acestui comitet fu acţiunea corniloviştilor, cari încercară să înlăture din Petrograd trupele revoluţionare. Contrarevoluţia vroia să desarmeze capitala. Pretextând necesităţi militare urgente, statul-major al circumscripţiei militare Petrograd trimise un ordin, dispunând reorganizarea şi trimiterea pe front a unităţilor din garnizoana Petrograd.

In ziua de 9 Octombrie, când fu publicat ordinul transferării trupelor, menşevicii strecurară prin Comitetul Executiv al Sovietului din Petrograd o rezoluţie care prevedea organizarea unui comitet în vederea pregătirii energice a dislocării garnizoanei din capitală.

In seara aceleiaşi zile de 9 Octombrie, însă, plenara Sovietului din Petrograd respinse rezoluţia menşevică, hotărînd, la propunerea bolşevicilor, crearea unui Comitet militar revoluţionar de apărare a Petrogradului, în vederea combaterii încercărilor statului-major al circumscripţiei militare Petrograd de a disloca trupele din capitală.

O sfidare făţişă fusese astfel aruncată de bolşevici contrarevoluţiei.

In ziua de 12 Octombrie, într'o şedinţă cu uşile închise a Comitetului Executiv al Sovietului din Petrograd,

fu adoptat statutul Comitetului militar revoluționar. Comitetul militar revoluționar avea misiunea de a determina minimul de forțe necesare pentru apărarea capi-

Centrul de partid, conducător al insurecției armate din Octombrie 1917. *După un tablou de B. Svaroga*

talei, și cari nu urmau deci să fie dislocate, de a menține legătura cu Centrobalt-ul (Comitetul Executiv Central al Sovietelor marinarilor din Flota Baltică) și cu gar-

nizoana din Finlanda, de a ţine evidenţa exactă a efectivului garnizoanei din Petrograd, de a lua măsuri în vederea apărării Petrogradului împotriva pogromurilor, de a proceda la înarmarea muncitorilor şi de a menţine disciplina revoluţionară la Petrograd.

După adoptarea hotărîrii referitoare la insurecţia armată, Comitetul Central organiză în toate sectoarele capitalei state-majore ilegale în vederea pregătirii insurecţiei. Aceste state-majore erau alcătuite din conducătorul organizaţiei militare, comandantul Gărzii Roşii şi preşedintele Sovietului din sectorul respectiv, dacă acesta era bolşevic. In urma instrucţiunilor primite din partea Comitetului militar revoluţionar, statele-majore desfăşurară o foarte vie activitate: ele verificară starea Gărzii Roşii din sectorul respectiv, fixară instituţiile şi punctele de sprijin ce urmau să fie în mod necesar ocupate în decursul insurecţiei, aleseră dintre subofiţeri şi ofiţerii inferiori comandanţi ai detaşamentelor revoluţionare.

In vederea întăririi legăturilor sale cu diferitele localităţi şi a ajutorării concrete a organizaţiilor de partid, Comitetul Central al partidului bolşevic trimise în diferite regiuni pe unii dintre membrii săi. Aceşti delegaţi aveau însărcinarea de a comunica, în localităţile în cari plecau, directivele partidului şi de a aduce la cunoştinţă planul general al insurecţiei. Ei adunau totodată informaţii asupra gradului de pregătire insurecţională tehnico-militară din diferite localităţi, pentru ca, în cazul începerii acţiunii, centrul să ştie pe ce organizaţii poate conta şi în ce măsură anume.

Din însărcinarea Comitetului Central, fu făcut în şedinţa Comitetului din Petrograd un raport asupra pregătirii insurecţiei.

In ziua de 14 Octombrie, biroul regional bolşevic din Moscova propuse tuturor organizaţiilor din provincie să înceapă pregătirea practică a insurecţiei, organizând detaşamente de luptă ale Gărzii Roşii, punându-se în le-

gătură cu efectivele garnizoanelor și creând comitete de conducere a luptelor.

Un reprezentant al Comitetului Central fu trimis la Saratov. El comunică organizației bolșevice că insurecția era în curs de pregătire, dând totodată, într'un cerc restrâns de membri de partid, informațiuni asupra planurilor Comitetului Central. Totodată reprezentantul Comitetului Central culese informații asupra stării de spirit a maselor, propunând intensificarea pregătirilor tehnico-militare.

Un reprezentant al Comitetului Central al partidului bolșevic luă deasemenea parte la congresul extraordinar al bolșevicilor din Letonia, care avu loc în orașul Valk. Comitetul Central dădu letonilor însărcinarea de a reține și de a nu lăsa să treacă trupele cari urmau să fie eventual rechemate de pe front de către Guvernul Provizoriu. Li se ceru în acelaș timp letonilor să pregătească detașamente cari să poată fi trimise la Petrograd, la chemarea Comitetului militar revoluționar. Bolșevicii Letoniei constituiră un Comitet militar revoluționar conspirativ. In vederea ajutorării Petrogradului revoluționar, fu hotărîtă pregătirea a două regimente letone. Celelalte regimente urmau să ocupe poziții cari să nu permită niciunei unități de pe front să se strecoare spre Petrograd la apelul Guvernului Provizoriu. Toate regimentele făgăduiră să sprijine lupta Sovietelor pentru cucerirea puterii.

In urma insistenței depuse de Comitetul Central, fu creat un Comitet militar revoluționar și în sânul armatei a 12-a. Acest comitet stabili legături cu Petrogradul, primind instrucțiuni concrete pentru cazul începerii insurecției.

In vederea stabilirii unui cât mai mare contact cu provincia, Comitetul Central folosi și congresul Uniunii generale a orașelor din Rusia, care avu loc la Moscova. La ședința fracțiunii bolșevice a congresului, reprezentanții Comitetului Central făcură un raport asupra directivei partidului bolșevic. Consfătuirea luă în discuție che-

stiunile concrete, legate de ajutorul ce urma să fie dat centrului, în cazul în care Moscova şi Petrogradul ar fi luat puterea în mâinile lor. Tot atunci fură stabilite şi sarcinile concrete ale diferitelor organizaţii. Tulei îi reveni misiunea de a furniza arme. Ivanovo-Voznesensc, Colomna şi alte regiuni mai apropiate de Moscova îşi luară obligaţia de a da ajutor direct, trimiţând detaşamente de luptă.

Comitetul Central al partidului bolşevic prevăzuse că socialiştii-revoluţionari şi menşevicii, cari se aciuiaseră în comitetele de aprovizionare, vor încerca, după victoria insurecţiei, să înăbuşe revoluţia prin înfometare, să nu dea pâine revoluţiei. Deaceea, încă cu mult înainte de începerea insurecţiei, fură luate măsuri. Ufa, de pildă, primise însărcinarea de a pregăti trenuri cu grâne şi de a le expedia în capitală, imediat după insurecţie.

Bolşevicii din Ufa purceseră imediat la realizarea acestor instrucţiuni. Comitetul de aprovizionare al guberniei, în fruntea căruia se afla bolşevicul A. D. Ţiurupa, făcu pregătiri în vederea ajutorării urgente a centrului. Fură trimişi la uzinele din Ural emisari, spre a anunţa evenimentele ce se pregăteau.

Afară de însărcinarea lor imediată, aceea de a procura Petrogradului grâne din Siberia, bolşevicii din Ural făcură pregătiri şi în vederea ajutorării militare a revoluţiei.

Lenin elaboră planul desfăşurării insurecţiei în cele două capitale. Genialul strateg ţinu însă seamă şi de posibilitatea unui insucces al insurecţiei la Petrograd şi Moscova: în cazul eşuării insurecţiei la Petrograd, Uralul trebuia să ia iniţiativa luptei în vederea cuceririi puterii.

> „Intreaga armată revoluţionară a provinciei — scrisese organul comitetului regional al bolşevicilor, „Uralski-rabocii" („Muncitorul din Ural"), — trebue să fie gata de luptă, pentru a porni, în caz de nevoie, în ajutorul avantgardei revoluţionare din Petrograd sau poate chiar, în

caz de înfrângere a Petrogradului, să înceapă lupta în locurile noastre de aici, împotriva contrarevoluției aflate în ofensivă".

Comitetul Central al partidului bolșevic a acordat o mare atențiune problemei luării în stăpânire a căilor de acces ale capitalei. Fură trimiși la nodurile de cale ferată reprezentanți în misiunea de a avertiza organizațiile locale că Guvernul Provizoriu va încerca să pună mâna pe nodurile de cale ferată, spre a asigura transportul trupelor sale.

Din însărcinarea Comitetului Central al partidului, reprezentanții Comitetului militar revoluționar din Petrograd cercetară situația dela Luga, Dno, Pscov etc. Peste tot fu verificat gradul de pregătire pentru luptă al organizațiilor, dându-se directiva de a nu fi lăsate să treacă trupe de pe front împotriva Petrogradului revoluționar.

Fu elaborat un cifru special în vederea aducerii la cunoștința organizațiilor de partid a momentului începerii insurecției. Localitățile fură prevenite că Comitetul Central va indica la timpul cuvenit sosirea momentului prielnic, ca și modalitățile cele mai potrivite ale deslănțuirii ofensivei.

Excepționala disciplină, gradul de preciziune al desfășurării activității, rapidele ajutorări mutuale își aveau explicația în avertismentul dat de Comitetul Central: să nu fie făcuți pași din proprie inițiativă, ci propria inițiativă să fie subordonată directivelor generale.

Tocmai această coordonare a tuturor acțiunilor și a inițiativei pornite dela centru explică faptul că multe orașe au început acțiunea împotriva Guvernului Provizoriu fie chiar în ziua victoriei din Petrograd, fie a doua zi. *Un astfel de spirit de organizare și coordonare, o astfel de preciziune și de reciprocitate în legături n'a cunoscut nicio insurecție în decursul vreunei revoluții. Acest spirit de organizare și de disciplină a fost asigurat de către Comitetul Central al partidului bolșevic sub conducerea lui Lenin și Stalin.*

N'a existat nicio chestiune a insurecției care să nu fi fost în prealabil desbătută de Comitetul Central. Planul general, organizarea legăturilor, asigurarea spatelui, lozincile, — toate acestea au fost pregătite în mod minuțios.

O deosebită atenție a fost acordată organizării forței combative a insurecției, Garda Roșie.

Adoptarea hotărîrii privitoare la insurecție necesita minuțioase pregătiri tehnico-militare și organizatorice.

„Istoria — scrisese Lenin — a făcut în prezent din problema *militară* problema *politică* fundamentală". [1]

Au fost și unii cari n'au apreciat îndeajuns importanța și semnificația laturii militare a insurecției. Se manifesta în această privință, fără îndoială, influența oportunismului social-democrat, menșevic, a cărui trăsătură dintre cele mai caracteristice este tocmai frica inspirată de înarmarea muncitorilor, frica inspirată de o adevărată revoluție. Această trăsătură s'a manifestat deosebit de limpede în cazul trădătorului Troțki.

Neglijarea pregătirii tehnico-militare a insurecției ar fi însemnat de-a-dreptul o prăbușire sigură. Lenin subliniase în toate chipurile această latură a problemei în fața membrilor Comitetului Central și a celor ai comitetelor din Petrograd și Moscova. Totodată Lenin s'a adresat și direct, în această chestiune, diferitelor organizațiuni și diferiților tovarăși.

Până în acel moment, Sovietele conciliatorii din marile centre frânaseră făurirea forțelor combative ale revoluției. Garda Roșie fusese creată în mod semilegal, în fabrici și uzine, pe lângă unele Soviete dela bază, pe lângă comitetele partidului bolșevic. In urma insistențelor bolșevicilor, Sovietele începură să centralizeze în mâinile lor organizarea forțelor armate. Comitetul Executiv al Sovietului din Petrograd declară în ziua de 16 Octombrie:

---

1) *V. I. Lenin.* Opere, vol. XXI, pag. 229.

„1) Organizarea gărzii muncitorești, a cărei menire directă este lupta împotriva contrarevoluției și apărarea cuceririlor revoluției, este sarcina urgentă a momentului, încât 2) ...Sovietul de deputați ai muncitorilor și țăranilor din Petrograd preia în mâinile sale întreaga operă a organizării muncitorești și a conducerii politice a acesteia".

Pilda Petrogradului fu urmată și de alte Soviete. Ele desemnau organizatori ai Gărzii Roșii, îi puneau acesteia la dispoziție bani și arme. Pretutindeni creșteau repede detașamentele armatei proletare.

In provincii și pe front fură organizate pe lângă Soviete, după pilda Petrogradului, comitete militare revoluționare, a căror misiune era înfăptuirea practică a insurecției. Organizațiile de partid trimiseră cele mai bune elemente ale lor în aceste comitete, întărind și Comitetele Executive ale Sovietelor.

Toate pregătirile în vederea insurecției fuseseră terminate. Planul general fusese elaborat de Comitetul Central al partidului bolșevic. Statul-major al insurecției, Comitetul militar revoluționar, fusese creat. Forța principală de luptă, Garda Roșie, fusese mobilizată. Provincia fusese prevenită. Cifrul fusese pregătit. Serviciul agenților de legătură fusese pus la punct. Diferitele atribuțiuni fuseseră distribuite organizațiunilor de partid. Starea tuturor forțelor de luptă fusese verificată. Luarea în stăpânire a nodurilor de cale ferată fusese asigurată. Socialiștii-revoluționari și menșevicii fuseseră izolați de mase. Lozincile bolșevice deveniseră de mult lozincile proletariatului și ale tuturor oamenilor muncii. Sub conducerea Comitetului Central, partidul bolșevic era gata să dea lupta hotărîtoare pentru cucerirea puterii.

Lenin nu fixase, pentru începerea insurecției, o dată determinată cu preciziune. Insurecția putea să înceapă în orice zi. Ea urma să aibă loc, în orice caz, înainte de congresul Sovietelor, care fusese fixat de Comitetul Cen-

M. I. Calinin

tral Executiv socialist-revoluţionar şi menşevic pentru ziua de 20 Octombrie.

Pentru a verifica mersul pregătirii insurecţiei şi pentru a o anunţa pe aceasta unor cercuri mai largi ale militanţilor partidului, Lenin propuse să fie convocată în ziua de 16 Octombrie o şedinţă a membrilor Comitetului Central împreună cu reprezentanţii comitetului din Petrograd ai organizaţiei militare, ai consiliului sindicatelor din Petrograd, ai comitetelor de fabrici şi uzine, ai muncitorilor dela calea ferată, ai comitetului districtului Petrograd. Urmau să asiste vreo treizeci de tovarăşi. Era foarte greu să fie

găsit un local potrivit pentru o atât de mare adunare conspirativă. Se recurse la ajutorul lui M. I. Calinin. Președinte, pe atunci, al dumei subsectorului Lesnoi, el puse la dispoziție una din camerele dumei. Duma orașului era instalată într'o vilă de pe strada Bolotnaia, în sectorul Vîborg.

Lenin veni la ședință la ora 7 seara. Inainte de a intra, el își scoase peruca, băgând-o în buzunar.

Luând loc pe un scaun, Lenin scoase din buzunar un teanc de hârtii scrise, le parcurse în grabă cu privirea și-și începu raportul. El dădu citire rezoluției adoptate în ziua de 10 Octombrie de Comitetul Central al partidului bolșevic, arătând că împotriva ei votaseră numai două persoane. Lenin caracteriză pe scurt, concis, situația generală. Citând cifrele rezultate din alegerile pentru dumele orașelor Petrograd și Moscova, Lenin arătă că partidul bolșevic era urmat de mase încă înainte de rebeliunea cornilovistă.

> „Iar rebeliunea cornilovistă a împins și mai hotărît masele spre noi", spuse Lenin. Analizând raporturile de forță din sânul Consfătuirii Democratice, el adăugă: „Situația este clară: ori dictatura cornilovistă, ori dictatura proletariatului și a păturilor sărace ale țărănimii." [1])

In cameră domnea o liniște încordată. Vladimir Ilici ridica din când în când glasul, întipărind parcă în conștiința ascultătorilor argumentele sale. Punând uneori degetele în scobiturile vestei, el se ridica de pe scaun și, plimbându-se prin cameră, își continua cuvântarea. In unele momente, atunci când răspundea adversarilor insurecției, vocea lui devenea mai aspră, ochii mai întunecați. Netezindu-și capul cu mâna, el persifla usturător argumentele celor ce se pronunțau împotriva insurecției.

Descriind situația din interiorul țării, Lenin trecu la aprecierea situației internaționale. El demonstră că în Europa era mai greu să fie începută revoluția decât la

---

1) *V. I. Lenin.* Ședința Comitetului Central al P.M.S.D.R. din 29 (16) Octombrie 1917. Opere, vol. XXI, pag. 331, ed. rusă.

Petrograd. Primăria subraionului Lesnoi, unde a avut loc şedinţa din 16 Octombrie 1917 a Comitetului Central al partidului bolşevic

noi. Dar faptul că într'o ţară ca Germania a izbucnit răscoala în sânul flotei, arăta cât de departe păşise deja mişcarea revoluţionară. Pornind imediat la acţiune, vom avea de partea noastră întreaga Europă proletară.

„... burghezia vrea să predea Petrogradul. Putem salva situaţia numai dacă vom lua Petrogradul în mâinile noastre. Din toate acestea reiese clar concluzia că a venit rândul insurecţiei armate, pe care a avut-o în vedere rezoluţia Comitetului Central...

Din analiza politică a luptei de clasă din Rusia şi din Europa, decurge necesitatea celei mai hotărîte, celei mai active politici, care nu poate fi decât insurecţia armată", — iată cuvintele cu cari îşi termină Lenin raportul.[1])

Toţi cei prezenţi îl ascultară cu respiraţia reţinută. Câteva

1) Ibidem, pag. 332.

minute nimeni nu luă cuvântul. Iată însă că răsună glasul puternic și liniștit al lui Sverdlov, care propuse să se treacă la ascultarea rapoartelor reprezentanților diferitelor organizații. Primul raport, în numele secretariatului Comitetului Central, fu făcut de Sverdlov. El arătă creșterea colosală a partidului bolșevic, care ajunsese să aibă cel puțin 400.000 de membri. Influența bolșevicilor în cadrul armatei, flotei și în sânul Sovietelor sporise deasemenea enorm. Sverdlov își termină raportul dând informații cu privire la mobilizarea forțelor contrarevoluționare.

După Sverdlov luară cuvântul tovarăși cari vorbiră în numele comitetului bolșevicilor din Petrograd și în numele organizației militare. Fură ascultate după aceea informații din partea sindicatelor și a comitetelor de fabrici și uzine. Se discută în special asupra stării de spirit a muncitorilor dela căile ferate și a funcționarilor dela poștă și oficiile de telegraf. Raportorii arătară că personalul inferior este de partea bolșevicilor; factorii poștali, de pildă, sunt gata să pună stăpânire, în clipele hotărîtoare, pe oficiile poștale. Reprezentanții muncitorilor dela căile ferate declarară că în masa muncitorilor dela căile ferate domnește ura împotriva guvernului burghez. Rapoartele reprezentanților diferitelor organizații confirmară în întregime analiza ce fusese făcută de Lenin: în sânul maselor se copsese hotărîrea de a se porni la insurecție.

Ca încheere Sverdlov adăugă:

> „In legătură cu rezoluția Comitetului Central, au fost luate la Moscova măsuri de clarificare a situației în vederea eventualei insurecții".

Incepură desbaterile. Unii dintre participanții la discuție au invocat motivul slabei pregătiri tehnice a insurecției, fără însă să fi ridicat în fond obiecțiuni împotriva celor spuse de Lenin.

Numai Camenev și Zinoviev reveniră la „avertismentele" lor. Neîncumetându-se să apere direct teza menținerii capitalismului, Zinoviev își începu discursul cu întrebarea

provocatoare: este oare asigurat succesul insurecţiei armate?

„Chestiunea va trebui să fie hotărîtă încă din prima zi — continuă el — şi anume la Petrograd, pentrucă în caz contrar va începe demoralizarea. Pe un eventual ajutor din partea Finlandei şi a Kronstadtului nu se poate conta. Iar la Petrograd nu avem forţe chiar atât de mari. In afară de aceasta, duşmanii noştri posedă un enorm stat-major organizatoric".

Dincolo de ferestre, în grădină, fremătau copacii. În geamurile ude izbea ploaia. În glasul piţigăiat al lui Zinoviev răsuna într'una aceeaşi notă stridentă. Zinoviev repeta mereu, monoton şi îndărătnic, aceleaşi argumente: duşmanul este puternic, n'avem motive să ne grăbim.

Gesticulând înciudaţi cu mâna, cei de faţă treceau la celălalt capăt al mesei. In jurul lui Zinoviev se făcu, treptat, un spaţiu gol. Aproape toată lumea se strânsese în jurul lui Lenin şi al lui Stalin. Numai Camenev îl susţinea pe Zinoviev.

Folosindu-se de faptul că, din motive de conspiraţie, Lenin, Stalin şi Sverdlov nu puteau spune ce anume fusese făcut în decursul ultimei săptămâni, Camenev îşi dădu frâu liber. El începu să calomnieze conducerea partidului:

„A trecut o săptămână din ziua adoptării rezoluţiei, şi în legătură tocmai cu acest fapt arată această rezoluţie felul în care nu trebue să fie făcută o insurecţie; în decursul acestei săptămâni nu s'a făcut nimic; a fost doar stricată dispoziţia ce ar fi trebuit să existe. Rezultatele săptămânii vădesc lipsa unor date reale pentru săvârşirea insurecţiei".

Două zile mai târziu, Lenin scrisese în legătură cu această neobrăzată ieşire a lui Camenev:

„...*N'am putut* să desmint, deoarece n'ar fi fost *cu putinţă să spun ce anume se făcuse.*" [1]

1) *V. I. Lenin.* Scrisoare către Comitetul Central al P.M.S.D.R. Opere, vol. XXI, pag. 355.

Pronunțându-se de fapt în favoarea menținerii democrației burgheze, Camenev adoptase poziții de-a-dreptul menșevice. El arătă problema insurecției așa cum își predă lecțiile un profesor de caligrafie: totul trebue să fie așternut după liniuțe, în ordine, toate armele trebuiau să fie la îndemâna noastră, toate planurile dușmanului trebuiau să ne fie dinainte cunoscute, trebuia să avem în mână toate garanțiile victoriei... Ca și menșevicii, îi arunca și el în mod calomnios lui Lenin acuzarea de blanquism, de complotism.

„Socialmente vorbind — bâiguise Camenev — criza a ajuns în faza ei de maturizare, dar nu avem deloc dovezi în sprijinul tezei că trebue să dăm lupte până la 20 ale lunii. Problema nu se pune: acum, ori niciodată... Nu suntem îndestul de puternici pentru a putea păși la insurecție având siguranța victoriei... Sunt aici în luptă două tactici: tactica complotului și tactica încrederii în forțele motrice ale revoluției ruse".

De partea cealaltă a mesei se ridică, sigur de sine, Stalin. Analizând liniștit argumentele lui Zinoviev și Camenev, el îi combătu cu hotărîre pe capitulanți:

„S'ar putea argumenta că trebue să așteptăm să fim atacați; trebue, însă, să înțelegem ce poate să însemne un asemenea atac: urcarea prețului pâinii, trimiterea cazacilor în regiunea Donului etc., toate acestea constitue dela deslănțuirea atacului. Și până când va trebui să așteptăm, de nu va avea loc un atac militar? Cele propuse de Camenev și Zinoviev ne aduc obiectiv în situația de a da contrarevoluției posibilitatea de a se organiza. Ne vom retrage astfel la infinit și vom pierde întreaga revoluție. Dece să nu ne asigurăm noi posibilitatea de a ne alege ziua și condițiunile potrivite, spre a nu da contrarevoluției posibilitatea de a se organiza".

Pline de mânie și de forță de demascare, argumentele

lui Stalin îi ţintuiau parcă la stâlpul infamiei pe cei ce dăduseră dovadă de laşitate. Cuvintele lui Stalin cădeau ca nişte lovituri de biciu. Ciupindu-şi nervos barbişonul, Camenev se sgribuli. Zinoviev se agita într'un colţ, repezindu-se să întrerupă discursul plin de demascări al celui ce vorbea.

Stalin trecu la zugrăvirea situaţiei internaţionale. Dovedind că relaţiunile internaţionale se desfăşurau foarte favorabil pentru noi, Stalin termină pe un ton sigur:

„Avem în faţa noastră două linii: una e aceea a orientării spre victoria revoluţiei şi a îndreptării privirilor spre Europa, iar cea de-a doua linie e aceea a lipsei de credinţă în revoluţie şi a rămânerii numai în opoziţie. Refuzând să sancţioneze dislocarea trupelor, Sovietul din Petrograd a şi păşit pe calea insurecţiei. Flota s'a şi răsculat, dat fiind că ea merge împotriva lui Kerenski".[1])

Unul după altul, membrii Comitetului Central luară cuvântul împotriva lui Zinoviev şi a lui Camenev. Ei nu făcură acest lucru pentru a-i convinge pe cei doi capitulanţi buimăciţi. Nu discuţia cu ei interesa. Trebuiau însă risipite eventualele îndoieli ale simplilor militanţi. Aceştia trebuiau să răspundă la întrebările ce ar fi putut fi puse la meetinguri. Intregul partid bolşevic trebuia să fie pregătit pentru luptă. In bătălia hotărîtă care începea, nu trebuia să şovăe nimeni, — acesta fu sensul cuvântărilor.

Tovarăşul Sverdlov desvoltă ideea lui Lenin, din care rezulta că chestiunea insurecţiei a trecut din domeniul politic în domeniul tehnic. Fiind în strânsă legătură cu toate regiunile mari ale ţării, stând personal de vorbă, încă înainte de şedinţă, cu majoritatea militanţilor responsabili, Sverdlov cunoştea perfect situaţia. El dădu adunării informaţii amănunţite asupra pregătirilor febrile pe cari le făcea în taină contrarevoluţia. El arătă că generalii contrarevoluţionari se grăbeau s'o ia înaintea

1) *I. V. Stalin.* Cuvântare ţinută la şedinţa C.C., din 16 Octombrie 1917; vezi cartea aceluiaş autor: „Calea spre Octombrie". Culegere de articole şi cuvântări. Martie-Octombrie 1917. Ediţia a 2-a, Leningrad, 1925, pag. 211.

revoluției. Sverdlov îl ironiza pe Camenev, care trăsese concluzia că rezoluția din 10 Octombrie a Comitetului Central nu fusese înfăptuită din punct de vedere practic.

„Raportul de forțe este în favoarea noastră — spuse Sverdlov. Nu trebue schimbată rezoluția, ci doar introdus un amendament, în sensul că pregătirea tehnică trebue să fie mai energică", — astfel își termină Sverdlov discursul său.

După Sverdlov se ridică, emoționat, Dzerjinski. Fruntea lui largă, deschisă, devenise parcă și mai mare. Se simțea că Dzerjinski era complect electrizat. Vocea îi tremura. Ridicând mâna, Dzerjinski apără cu înflăcărare rezoluția lui Lenin. El explică dece bolșevicii lansează tocmai acum apelul insurecției. El îl atacă fără cruțare pe Camenev, care îi adusese lui Lenin învinuirea că aplică o tactică complotistă.

Ca unul care-și însușise minunat ideile clasice ale marxismului cu privire la insurecție, Dzerjinski desvălui caracterul menșevic al raționamentelor lui Zinoviev și Camenev. Părea că sfâșie vestmintele capitulanților, iar în fața ascultătorilor apăreau în toată goliciunea lor niște omuleți lași și mărunți la suflet, cari ajunseseră întâmplător în rândurile revoluționarilor.

„Cerința ca totul să fie tehnicește pregătit pentru insurecție, iată complotismul — explică în mod ironic Dzerjinski. — Când vom începe insurecția, vom avea și forțele tehnice. La fel și cu aprovizionarea".

Bilanțul discuțiilor fu făcut de Lenin. Presărându-și discursul cu glume usturătoare și necruțătoare, el explică lui Zinoviev și Camenev adevărurile elementare ale revoluției.

„Din moment ce e vorba de insurecția „popoarelor", nu mai poate fi vorba de comploturi. Dacă politicește insurecția este inevitabilă, ea

F. E. Dzerjinski

trebue să fie considerată ca o artă. Iar politiceşte condiţiile ei au ajuns să fie pe deplin coapte" [1].

Ridicându-se dela masă, ca şi cum ar fi vrut să arate, prin acest gest, că continuarea discuţiei nu mai avea rost, Lenin propuse să fie confirmată rezoluţia Comitetului Central şi făcute pregătiri decisive în vederea insurecţiei, urmând a i se lăsa Comitetului Central sarcina de a hotărî data insurecţiei.

Rezistenţa unanimă a Comitetului Central îi obligă pe Camenev şi Zinoviev să adopte o nouă tactică chiar în aceeaşi şedinţă. Camenev încercă să facă pe prostul. Intinzând mâinile, el întrebă cu o prefăcută nedumerire:

„Se vorbea înainte că acţiunea va trebui să fie începută până la 20 ale lunii, iar acum se vorbeşte de orientarea noastră pe calea săvârşirii revoluţiei".

Dar ambii apărători ai capitalismului se dovediră imediat că nu se folosiseră decât de un truc şarlatănesc. Zinoviev imploră să nu se înceapă acţiunea cel puţin în curs de 5 zile. Camenev propuse amânarea acţiunii cu 3 zile. In modul acesta subliniară şi unul şi celălalt că nu mai era vorba, în general, de orientarea bolşevicilor pe calea săvârşirii insurecţiei, ci de ziua începerii imediate a acţiunii.

Pentru a treia oară luă Lenin cuvântul împotriva lui Zinoviev. El explică concis şi aspru prin ce se deosebea

1) *V. I. Lenin.* Şedinţa Comitetului Central al P.M.S.D.R. din 29 (16) Octombrie 1917. Opere, vol. XXI, pag. 332.

noua revoluție, revoluția proletară, de revoluția burghezo-democratică din Februarie și propuse următoarea rezoluție:

„Adunarea salută în întregime și sprijină pe deplin rezoluția Comitetului Central, adresează tuturor organizațiilor și tuturor muncitorilor și soldaților apelul de a pregăti din toate punctele de vedere și în mod și mai intens insurecția armată, de a sprijini centrul creat de către Comitetul Central în vederea insurecției, și-și exprimă deplina convingere că Comitetul Central și Sovietul vor indica la timp momentul favorabil și modalitățile nimerite ale ofensivei". [1]

Adunarea era gata să voteze rezoluția cu unanimitate, când deodată răsună din nou glasul pițigăiat, sâcâitor al lui Zinoviev. Acesta propunea propria sa rezoluție:

„Fără a fi amânate măsurile de recunoaștere și de pregătire, să fie considerate inadmisibile acțiunile de acest soiu până nu va fi avut loc consfătuirea cu fracțiunea bolșevică a Congresului Sovietelor".

Convingându-se că niciun fel de manevre nu vor ajuta, Zinoviev adoptă la sfârșitul ședinței poziția lui Troțki. Fără să ia deschis atitudine împotriva lui Lenin, Troțki adoptase poziția ticăloasă a sabotării ascunse a insurecției, stăruind ca aceasta să fie amânată până la congresul Sovietelor. Zinoviev încercă acum să se ferească de loviturile partidului bolșevic în dosul poziției menșevice a lui Troțki.

Câteva zile după aceea, Lenin scria următoarele despre această ultimă manevră a lui Zinoviev:

„Cu o înfățișare nevinovată, Zinoviev propusese rezoluția, care a fost respinsă de adunare: „Să nu fie începută acțiunea până nu va fi avut loc consfătuirea cu bolșevicii cari trebue să

1) *V. I. Lenin.* Ședința Comitetului Central al P.M.S.D.R. din 29 (16) Octombrie 1917. Opere, vol. XXI, pag. 333

sosească la 20 ale lunii la congresul Sovietelor".

Inchipuiţi-vă: după ce *centrul* hotărîse chestiunea grevei, să-i fie propusă unei adunări a militanţilor dela bază amânarea grevei, şi transmiterea chestiunii (în faţa congresului din 20 ale lunii, care congres a fost, de altfel, amânat... Zinovievii au încredere în oameni ca Liber şi Dan) în faţa *unui* colegiu care nu e prevăzut de statutul partidului, şi care *nu* poate fi o autoritate pentru Comitetul Central şi totodată *nu* cunoaşte Petrogradul". 1)

Şi înşelăciunile, şi manevrele viclene au fost zadarnice: cu 19 voturi pentru, 2 contra şi 4 abţineri, adunarea adoptă rezoluţia lui Lenin.

Camenev şi Zinoviev făcură încă o încercare de a provoca amânarea aplicării hotărîrii Comitetului Central, depunând o cerere în vederea imediatei convocări telegrafice a plenarei Comitetului Central.

Fiţuica lor fu pusă la dosar, fără a se fi socotit necesar să i se dea vreun răspuns. Demascat şi izolat, Camenev prezentă o declaraţie. El afirmă prin ea că poziţia Comitetului Central ducea partidul şi proletariatul la înfrângere şi că el refuză să mai facă parte din Comitetul Central.

In ajunul bătăliei hotărîtoare, acest laş, acest mincinos înveterat fugi dela postul său.

Adunarea luă astfel sfârşit. Trecând într'o altă cameră, membrii Comitetului Central hotărîră crearea unui Centru de Partid în frunte cu Stalin, şi din care făceau parte Sverdlov, Dzerjinski şi Uriţki, centru însărcinat cu conducerea practică a insurecţiei. Acest centru trebuia să facă parte din Comitetul militar revoluţionar, urmând a se pune în fruntea insurecţiei.

Şedinţa luă sfârşit către dimineaţă. Cei ce luaseră parte la ea plecară unul câte unul, precum veniseră. Le-

1) *V. I. Lenin.* Scrisoare către Comitetul Central al P.M.S.D.R. Opere vol. XXI, pag. 355, ed. rusă.

nin plecă ultimul. Bătea un vânt puternic, ce-i smulse pălăria și peruca de pe cap. Ridicându-le de jos și punându-și-le din nou, Vladimir Ilici nici nu observă că pălăria se udase. Gândurile marelui conducător erau în întregime absorbite de soarta revoluției.

Cu mâinile vârîte adânc în buzunarele paltonului, Lenin mergea repede, având în față bătaia vântului. Mintea îi era pe de-a'ntregul concentrată asupra ultimelor probleme ale insurecției armate.

2

TRĂDAREA

Infrânți în ședința Comitetului Central al partidului bolșevic, Camenev și Zinoviev se deciseră să înfăptuiască o crimă fără de seamăn în istoria partidului. In ziua de 17 Octombrie, la câteva ore după terminarea ședinței, ei adresară ziarului menșevic „Novaia Jizn" („Viața Nouă") o declarație privitoare la divergențele dintre ei și Comitetul Central.

> „Având în vedere intensele discuții în problema începerii acțiunii — comunica Camenev — noi, tovarășul Zinoviev și cu mine, am adresat o scrisoare organizațiilor din Petrograd, Moscova și Finlanda, cele mai mari organizații ale partidului nostru, în care ne-am pronunțat hotărît împotriva faptului ca partidul nostru să ia inițiativa vreunei acțiuni armate în timpul cel mai apropiat... Nu numai tovarășul Zinoviev și cu mine, dar și o serie de tovarăși militanți pe terenul practic socotesc că ar fi inadmisibil și funest pentru proletariat și pentru revoluție faptul de a ne asuma inițiativa insurecției armate

în momentul actual, dată fiind corelaţia actuală a forţelor sociale, şi în mod independent de congresul Sovietelor şi cu câteva zile înainte de întrunirea acestuia".

Suhanov, redactorul ziarului menşevic, comunică imediat tovarăşilor săi de partid textul scrisorii lui Zinoviev şi Camenev. Până în acel moment, chestiunea insurecţiei fusese discutată în mod absolut secret. Nimeni în afara partidului bolşevic nu avea cunoştinţă de măsurile întreprinse. Şi iată că deodată, în ajunul insurecţiei, Camenev şi Zinoviev divulgară hotărîrea secretă a Comitetului Central.

In aceeaşi zi, la 17 Octombrie, literalmente la un ceas, două după comunicarea primită din partea lui Suhanov, biroul Comitetului Executiv Central socialist-revoluţionar şi menşevic se adună în grabă, hotărînd amânarea congresului Sovietelor pentru ziua de 25 Octombrie şi luarea unor măsuri pentru a asigura partidelor mic-burgheze majoritatea în sânul congresului. Doar cu trei zile în urmă ei declaraseră ilegal congresul Sovietelor din regiunea de Nord şi trecuseră sub tăcere telegrama acestuia din urmă, prin care îi era adresat armatei apelul de a învinge toate piedicile, pentru a-şi trimite delegaţi la congresul general al Sovietelor din Rusia. Iar acum, făcând o bruscă cotitură, socialiştii-revoluţionari şi menşevicii invocară apelul lansat de congresul regiunii de Nord, pentru a adresa şi ei, la rândul lor, armatei un apel, prin care o îndemnau să-şi asigure reprezentarea la congres. Incepură să curgă telegramele adresate Sovietelor conciliatorii ale diferitelor armate, Soviete a căror componenţă nu fusese încă schimbată prin noi alegeri.

„E necesar să se dea politicii congresului o stabilitate şi o direcţie care să corespundă intereselor întregii democraţii revoluţionare şi revoluţiei", — astfel explicau leaderii mic-burghezi manevra lor.

Socoteala socialiştilor-revoluţionari şi a menşevicilor

fusese foarte simplă. Ei știau că Troțki ceruse amânarea insurecției până în ziua întrunirii congresului Sovietelor. Ei aflară acum că Zinoviev și Camenev se pronunțau împotriva insurecției armate. Amânând congresul Sovietelor, conciliatorii intenționau să dea posibilitate adversarilor tacticii revoluționare din rândurile partidului bolșevic de a intensifica lupta împotriva lui Lenin și Stalin. In afară de aceasta, socialiștii-revoluționari și menșevicii vroiau să folosească răgazul căpătat prin această amânare, în vederea cuceririi majorității în sânul congresului. Amânarea dădea și Guvernului Provizoriu posibilitatea de a se pregăti mai bine în vederea înfrângerii insurecției.

In dimineața zilei de 18 Octombrie scrisoarea lui Camenev și Zinoviev apăru în presă. Dușmanul luă cunoștință de pregătirea insurecției. Comandantul trupelor din circumscripția militară Petrograd, colonelul Polcovnicov, trimise imediat un ordin „foarte urgent" pe garnizoană:

> 1) „Fiecare unitate militară va da tot concursul, conform ordinelor speciale, în limitele sectorului în care este cantonată, organelor administrației orășenești — comisarilor și miliției — pentru paza instituțiunilor de stat și publice;
>
> 2) în colaborare cu comandantul sectorului și cu reprezentantul miliției orășenești, vor fi organizate patrule și vor fi luate măsuri în vederea arestării elementelor criminale și a dezertorilor;
>
> 3) toate persoanele cari se vor prezenta la cazărmi și vor îndemna la acțiune armată și la pogromuri, vor fi arestate și trimise la dispoziția ajutorului de comandant al garnizoanei orașului;
>
> 4) nu vor fi permise manifestații de stradă, meetinguri și procesiuni;
>
> 5) acțiunile armate și pogromurile vor fi i-

mediat curmate cu ajutorul forţelor armate aflate la dispoziţie".

In cursul zilei de 18 Octombrie au fost instalate în piaţa Palatului de Iarnă automobile blindate cu mitraliere.

In seara zilei de 18 Octombrie, Guvernul Provizoriu se reuni în şedinţă secretă. Ministrul de război, Verhovski, şi ministrul de interne, Nikitin, raportară asupra măsurilor ce fuseseră luate împotriva acţiunii insurecţionale. După şedinţa Guvernului fu ţinută, în cabinetul lui Kerenski, o consfătuire militară în vederea asigurării pazei Petrogradului. Participară: comandantul şef al circumscripţiei militare, colonelul Polcovnicov, ajutorul acestuia, Cozmin, şeful statului-major al circumscripţiei militare, generalul Bagratuni, şi comandanţii de brigăzi.

Polcovnicov şi Bagratuni raportară asupra măsurilor ce fuseseră luate în vederea prevenirii şi înăbuşirii insurecţiei. Capitala a fost împărţită în sectoare. „Menţinerea ordinei" în fiecare sector era dată în sarcina comandanţilor unităţilor militare. In oraş au fost trimise patrule şi gărzi complimentare. La periferiile oraşului au fost instalate gărzi puternice, cu misiunea de a nu permite adunări de mase. In tot Petrogradul au fost plasate rezerve secrete de cavalerişti, gata să reprime „turburările" în orice moment, la prima chemare a autorităţilor.

„Măsurile concrete au fost deja fixate şi aprobate, şi de mâine vor fi puse în practică", declară Polcovnicov.

Până la 6 dimineaţa continuă discutarea măsurilor de luptă ce urmau să fie luate împotriva iminentei insurecţii armate, aflate în curs de pregătire. In dimineaţa zilei de 19 Octombrie fură chemaţi în oraş iuncherii, posturile fură întărite, în diferitele părţi ale oraşului fură plasaţi cazaci.

Menşevicii scăpară mărturisiri cu privire la măsurile ce fuseseră luate de guvern. La 19 Octombrie, organul

lor central, „Rabociaia Gazeta", aduse la cunoștința cititorilor săi:

„Au fost luate deja o serie de măsuri pentru prevenirea unor excese periculoase. Ieri toată miliția, fără excepție, a fost înarmată cu revolvere. Efectivele miliției au fost mărite prin încorporarea a 600 de soldați selecționați, conștienți și devotați în cel mai înalt grad Guvernului Provizoriu".

Dar acești mic-burghezi înspăimântați socoteau insuficiente măsurile luate. Alarmați, ei își încheiau articolul cu următoarele cuvinte:

„Trebue să spunem, cu toate acestea, că apărarea capitalei împotriva forțelor ocülte nu este la înălțime, căci se simte lipsa unui organ destul de sigur și destul de operativ".

Reprezentantul menșevicilor în guvern îi liniști pe nervoșii săi tovarăși. Ziarul publică o relatare asupra unei convorbiri avute cu ministrul de interne, Nikitin. Acesta declarase că au fost luate „cele mai hotărîte și mai energice măsuri" împotriva acțiunii bolșevicilor.

Fiind prevenit, dușmanul căpătase posibilitatea de a se pregăti și de a lua inițiativa în mâinile sale. In legătură cu acest fapt, devine de înțeles acțiunea pornită de contrarevoluție la Caluga în ziua de 19 Octombrie.

Toată presa burgheză deslănțue o larmă grozavă. Ziarul menșevic „Rabociaia Gazeta" publică în ziua de 19 Octombrie articolul „Zinoviev împotriva lui Lenin". Bătându-și joc, cu o răutăcioasă bucurie, de divergențele lăuntrice din sânul partidului bolșevic, menșevicii se năpustiră asupra bolșevicilor, împroșcându-i cu calomnii mârșave. Ei lansară afirmații mincinoase, în sensul că bolșevicii atâță pe marinarii fugari și pe soldații dezertori de pe front, că atrag în rândurile lor hoți, ș. a. m. d. Trândavele cumetre menșevice „văzuseră" deja „indivizii suspecți", ce s'ar fi ivit pe străzile Petrogradului.

„Se simte în aer apropierea furtunii — stri-

gau isteric manşevicii. — Pe cât se pare, pornirea la acţiune a maselor neorganizate poate să se producă în prezent chiar şi împotriva voinţei elementelor cari au creat, prin predicile lor, terenul favorabil pentru această acţiune".

Ziarul „Deni" („Ziua") publică chiar... „planul" insurecţiei bolşevice. In conformitate cu acest „plan", bolşevicii urmau să pornească răscoala în noaptea de 17 spre 18 Octombrie. Una din „armate" trebuia să pornească din Ohta peste podul Liteinîi şi, încadrând şi sectorul Vîborg, să ocupe Palatul Tauridei. O altă „armată" trebuia să pornească dela bariera Narva, pentru a ocupa Palatul de Iarnă şi celelalte instituţiuni guvernamentale. O a treia „armată" trebuia să plece din Staraia Derevnia şi din Novaia Derevnia, pentru a ocupa fortăreaţa Petru şi Pavel.

„S'a aflat spre seară — adaogă corespondentul „bine informat" — că bolşevicii au hotărît să nu-şi înceapă acţiunea proiectată. Această amânare a fost provocată de comunicarea făcută ieri seară, în şedinţa secretă a unei comisiuni a Consiliului de miniştri al Republicii, de către comandantul şef al circumscripţiei militare Petrograd, colonelul Polcovnicov, asupra măsurilor întreprinse de el pentru lichidarea „eventualelor turburări".

Vărsând asupra partidului bolşevic torente de noroiu, haita burgheză şi mic-burgheză cerea guvernului:

— Luaţi măsuri!

Nu dormeau nici socialiştii-revoluţionari şi menşevicii din armată. Comitetul conciliatorist al armatei a XII-a, care cu o zi înainte încă ameninţase în numele „frontului" că va zădărnici congresul, îşi mobiliză acum în grabă forţele în numele aceluiaş „front". Duşmanii de ieri ai congresului telegrafiară Comitetului Executiv Central şi biroului secţiunii militare:

„Vă rugăm să daţi dovadă de toată energia

în vederea organizării delegaților ce vor veni din partea frontului la congres. De grabnica organizare pe scară largă a acestor delegați depinde rezultatul congresului. Toată delegația noastră va fi de față în ziua de 23 Octombrie. Vă rugăm să nu dați mandate fără de certificate eliberate de comitetul de armată".

Secțiunea soldățească a Comitetului Executiv Central, care avusese până atunci o atitudine dușmănoasă față de congres, adoptă în ziua de 22 Octombrie o rezoluție urgentă asupra păcii și predării pământului în mâinile țăranilor. Dar și în această rezoluție, conciliatorii repetau lucruri vechi, pe lângă frazele lor pompoase.

„Nu trebue să dăm înapoi nici dela trecerea puterii în mâinile democrației", începea rezoluția; „dar nu în cele ale Sovietului" —, adăogau cu teamă conciliatorii.

Socialiștii-revoluționari și menșevicii sugerară Guvernului Provizoriu necesitatea de a sustrage bolșevicilor lozinca „păcii" și a „pământului". Acești versați escroci politici dădeau sfatul să fie întrebuințate aceste manevre pentru a le fi răpită Sovietelor posibilitatea de a prelua puterea și a înfăptui cu adevărat revendicările poporului.

Acțiunea mârșavă a lui Camenev și Zinoviev avu un oarecare ecou și în rândurile luptătorilor revoluției, deși ea nu putu clinti rândurile strâns unite ale acestora. Ca răspuns la divulgarea, de către trădători, a planului insurecției, Sovietul din Petrograd fu silit să declare în mod public că el nu pregătește nicio acțiune. Această declarație ar fi putut să desorienteze masele cari erau chemate de bolșevici la insurecție. Și într'adevăr, în ziua de 21 Octombrie, la ședința extraordinară a comitetelor regimentelor, unul dintre oratori își exprimă nedumerirea

„cu privire la contrazicerea, atât de isbitoare, dintre declarația făcută de Sovietul din Petrograd în chemarea adresată de el cazacilor, și prin care el neagă posibilitatea unei acțiuni, și

articolul lui Lenin din „Rabocii Puti", prin care Lenin lansează direct apelul de a fi înfăptuită insurecția".

In dimineața zilei de 18 Octombrie, Lenin nu aflase încă despre trădarea lui Zinoviev și Camenev. El avea în fața sa o scrisoare ce fusese trimisă de Zinoviev și Camenev comitetelor din Petrograd, Moscova și din alte centre, după ce Comitetul Central, luase, în ziua de 10 Octombrie, hotărîrea sa privitoare la deslănțuirea insurecției. In scrisoarea lor, intitulată „In jurul momentului actual", Zinoviev și Camenev repetau încă odată toate argumentele pe care le aduseseră ei împotriva insurecției armate.

„Argumentele pe cari le-au emis acești tovarăși, — a scris Lenin, răspunzând capitulanților — sunt atât de slabe, ele sunt o manifestare atât de uluitoare a zăpăcelii, confuziei și prăbușirii tuturor ideilor fundamentale ale bolșevismului și ale internaționalismului proletar revoluționar, încât nu poate fi ușor găsită explicația unei atât de rușinoase șovăiri. Dar faptul există, și întrucât partidul revoluționar n'are dreptul să îngăduie șovăiri într'o chestiune atât de importantă, întrucât acești doi tovarăși cari și-au pierdut principiile pot să provoace oarecare turburare, este necesar să examinăm argumentele lor, să desvăluim șovăelile lor, să arătăm cât de rușinoase sunt ele". [1])

Abia termină Lenin să-și scrie răspunsul, și i se și aduse numărul proaspăt al ziarului „Novaia Jizni", din care se vedea că Zinoviev și Camenev trădaseră dușmanului secretul insurecției. Trădătorii dăduseră revoluției o mârșavă lovitură în spate. Dușmanul fusese prevenit, dușmanul știa că de pe o zi pe alta ar fi putut să înceapă insurecția armată; dușmanul lua deci, fără îndoială, măsuri urgente. Cauza

1) *V. I. Lenin.* Scrisoare către tovarăși, Opere, vol. XXI, pag. 334.

de care depindea soarta revoluției, cauza pentru a cărei realizare fusese cheltuită atâta inteligență și energie, de care erau legate speranțele și năzuințele maselor de milioane ale proletariatului și ale țărănimii sărace, fusese pusă în primejdie de a se prăbuși.

Ca și cum ar fi simțit în mod fizic lovitura trădătorilor, Lenin îi atacă pe aceștia cu toată patima sa de conducător și de organizator. El se adresă, printr'o scrisoare, membrilor partidului bolșevic. Din fiecare rând al acestei scrisori respira mânie și indignare. Scrisoarea înfiera pe spărgătorii de grevă, pecetluindu-i cu stigmatul rușinii. Ea stârnea dispreț față de acești apărători ai regimului burghez, față de trădători.

„Intr'o foarte importantă chestiune de luptă— scrisese Lenin—în ajunul zilei critice de 20 Octombrie, doi „bolșevici de seamă" atacă într'un organ de presă care *nu* este al partidului, și anume într'un ziar care în chestiunea dată merge *mână în mână cu burghezia împotriva partidului muncitoresc*, atacă într'un astfel de ziar o hotărîre nepublicată a centrului de partid!

Da, acest fapt este o mârșăvie de o mie de ori mai mare și de un *milion de ori mai vătămătoare* decât chiar articolele ce au fost publicate de Plehanov în presa străină de partid din 1906—1907, și pe care partidul le-a condamnat într'un mod atât de sever! Și a fost atunci vorba numai de niște alegeri, pe când acum este vorba despre deslănțuirea insurecției în vederea cuceririi puterii.

Și într'o chestiune de acest fel, *după ce* Comitetul a luat o hotărîre, să vii să ataci această hotărîre *nepublicată*, în fața tuturor Rodzianki-lor și Kerenski-lor, într'un ziar care nu e al partidului, — e oare de închipuit un act mai perfid, mai trădător?" [1])

1) *V. I. Lenin.* Scrisoare către membrii partidului bolșevic. Opere, vol. XXI, pag. 350—351. (Vezi și *Lenin*, Opere alese, vol. II, Edit. P.C.R. pag. 190).

Biciuindu-i pe trădători, Lenin sublinia că va stărui să obţină excluderea lor din partid. Lenin considera că trădarea lui Zinoviev şi Camenev a adus o uriaşă pagubă partidului bolşevic şi că ea a provocat, fără îndoială, amânarea insurecţiei.

„In ce priveşte stadiul în care se află chestiunea insurecţiei, acum, când ne aflăm atât de aproape de ziua de 20 Octombrie — a scris Lenin — nu-mi pot da seama, din depărtare, cât de mare e răul pricinuit de trădători prin manifestarea lor în presa străină partidului. Fără îndoială că din punct de vedere *practic* dauna pricinuită este foarte mare. Pentru a îndrepta lucrurile, trebue să fie în primul rând restabilită unitatea frontului bolşevic, prin excluderea trădătorilor." [1])

Dar şi atunci, într'unul din cele mai dramatice momente ale revoluţiei, Lenin nu s'a îndoit nicio clipă de victorie. El avea încredere în forţa şi în puternica coeziune a partidului bolşevic. El ştia că în adâncul proletariatului zac incalculabile izvoare de energie. El îşi dădea seama de ceeace este în stare să săvârşească poporul, atunci când în fruntea lui se află partidul încercat al proletariatului. Lenin îşi termină biciuitoarea sa scrisoare cu următoarele cuvinte:

„Grele vremuri. Grea misiune. Grea trădare. Şi totuşi, problema va fi rezolvată, muncitorii îşi vor strânge rândurile, răscoalele ţărăneşti şi extrema nerăbdare a soldaţilor de pe front îşi vor îndeplini opera! Să ne strângem şi mai mult rândurile, proletariatul trebue să învingă!" [2])

Expediindu-şi scrisoarea, Lenin se puse din nou pe scris. Se adresă de data aceasta numai Comitetului Central al partidului bolşevic. Lenin cerea excluderea ime-

1) *V. I. Lenin*, Scrisoare către membrii partidului bolşevic, vol. XXI, pag. 351—352. (Vezi şi Lenin, Opere alese, vol. II, Edit. P. C. R. pag. 192.)
2) Ibid. pag. 352. (Ibid., pag. 193.)

diată a trădătorilor din Comitetul Central și izgonirea lor din rândurile partidului.

> „Acțiunea pe care au început-o Camenev și Zinoviev în presa ce nu aparține partidului, adaogă Ilici, este extraordinar de mârșavă și pentru motivul că partidul nu poate desminți în mod public *minciuna insidioasă* a acestora...
>
> Nu putem spune adevărul în fața capitaliștilor, anume faptul că *am hotărît* deslănțuirea grevei, hotărînd totodată *să tăinuim momentul pe care îl vom alege* pentru declararea ei.
>
> Nu putem desminți minciuna insidioasă a lui Zinoviev și Camenev, *fără să aducem totodată și mai mari pagube cauzei noastre*. Mârșăvia fără de margini, adevărata trădare săvârșită de acești doi indivizi constă tocmai în faptul că ei au trădat capitaliștilor planul grevei, căci din faptul tăcerii noastre în presă oricine va ghici *cum* stau lucrurile." [1])

In scrisoarea sa, Lenin analiză încă odată crima lui Zinoviev și Camenev, arătând cât de mare era ticăloșia săvârșită de ei.

Scrisorile lui Lenin fură discutate în ședința Comitetului Central din 20 Octombrie. Camenev fu exclus din Comitetul Central; totodată, se interzise lui Zinoviev și lui Camenev dreptul de a face vreo declarație oarecare în numele bolșevicilor, ei fiind lipsiți, în felul acesta, de dreptul de a fi membri ai partidului.

Trădarea lui Zinoviev și Camenev nu putu opri în loc desvoltarea revoluției. Bolșevicii acumulaseră și organizaseră forțe uriașe. Masele poporului fură mobilizate. Contrarevoluția era înconjurată de valurile furtunoase ale oceanului revoluționar al muncitorilor și soldaților. După trădarea lui Zinoviev și Camenev, insurecția armată trebui însă să fie amânată. Inceperea acțiunii într'un asemenea

1) *V. I. Lenin*, Scrisoare către Comitetul Central al P.M.S.D.R. Opere, vol. XXI, pag. 334—355.

moment ar fi însemnat să cazi în cursa pe care o întinsese dușmanul.

Amânarea insurecției nu însemna însă că se renunțase la ea. Următoarele gânduri așternute de Lenin în ultima sa scrisoare constituiră o îndrumare călăuzitoare pentru Comitetul Central al partidului bolșevic:

> „Chestiunea insurecției armate, deși aceasta a fost amânată pentru un timp mai îndelungat în urma faptului că ea a fost trădată lui Rodzianco și Kerenski de cei doi spărgători de grevă, *nu este* totuși *scoasă*, nu este scoasă de partid de pe ordinea de zi." 1)

Măturându-i din cale pe cei doi capitulanți, Comitetul Central al partidului bolșevic continuă, sub conducerea lui Lenin, cu stăruință și cu tenacitate opera de organizare a insurecției.

3

IN AJUNUL LUPTEI HOTĂRÎTOARE

Inainte de toate trebuiau aduse forțe complimentare, căci dușmanul concentrase noi unități în capitală. Trebuia mărit în grabă numărul gardiștilor roșii și trebuia pregătită de luptă o parte însemnată a garnizoanei; a se sprijini numai pe unele regimente, era vădit insuficient. In sfârșit, trebuia revăzut planul insurecției armate: nu era exclus ca dușmanul să fi aflat amănuntele lui.

Infăptuirea practică a hotărîrii Comitetului Central al partidului bolșevic trecu în mâinile Comitetului Militar Revoluționar, al cărui animator deveni Centrul de partid, în frunte cu Stalin, care fusese ales de Comitetul Central al bolșevicilor în vederea conducerii practice a insurecției.

---

1) *V. I. Lenin*, Scrisoare către Comitetul Central al P.M.S.D.R. Opere, vol. XXI, pag. 355.

Sub conducerea directă a Centrului de Partid, Comitetul Militar Revoluționar se transformă în statul-major de luptă al insurecției armate. El concentră repede în mâinile sale legăturile cu toate unitățile din garnizoană și cu conducerea operativă a Gărzii Roșii, principala forță de luptă a insurecției armate.

Autoritatea Comitetului Militar Revoluționar în sânul maselor soldătești creștea din zi în zi; dispozițiunile lui începură să capete foarte curând putere de ordine militare. La 18 Octombrie, în ziua publicării scrisorii trădătoare a lui Zinoviev și Camenev, fură convocați la Smolnîi reprezentanții comitetelor de regimente și de companii din garnizoana Petrogradului. La adunare luă parte multă lume: veniră reprezentanți aproape ai tuturor unităților militare din oraș și din împrejurimi. Primul luă cuvântul delegatul regimentului Ismailovski. Soldații regimentului Ismailovski, spuse el, au o atitudine negativă față de Guvernul Provizoriu și n'au încredere decât în Soviet. La prima chemare ei vor porni imediat la acțiune.

Delegatul regimentului de Gardă Egherski declară că soldații vor începe acțiunea în mod organizat, urmând ordinul Sovietului din Petrograd, și vor cere răsturnarea imediată a Guvernului Provizoriu.

Delegatul regimentului Moscovski declară că regimentul său nu are încredere decât numai și numai în Sovietul din Petrograd și așteaptă ordinul de a porni la acțiunea armată.

Regimentele Pavlovski, Volînski de rezervă și Grenaderski declarară, prin delegații lor, că vor sprijini Sovietul din Petrograd prin toate mijloacele, inclusiv acțiunea organizată.

Reprezentantul regimentului Kexholmski dădu citire unei rezoluții prin care se exprima neîncrederea în Guvernul Provizoriu.

Delegatul regimentului Semeonovski aduse la cunoștința adunării că la ei a avut loc un meeting, la care nu s'a permis să vorbească menșevicului Scobelev și socialistului-revoluționar Goț. Soldații cereau trecerea puterii în mâinile Sovietelor.

Din partea Echipajului de Gardă şi a Echipajului 2 baltic, adunarea primi asigurarea că marinarii aşteaptă ordinul de pornire la acţiune al Sovietului din Petrograd.

Nici măcar reprezentanţii şcolilor militare — cel al şcolii de ajutori de sublocotenenţi Nr. 2 din Oranienbaum şi cel al şcolii de infanterie Nr. 1 din Petrograd — nu îndrăsniră să pomenească de încredere în Guvernul Provizoriu. Iuncherii declarară că vor porni la acţiune numai din ordinul Comitetului Executiv Central.

Cu o enormă majoritate fu luată hotărîrea de a se sprijini fără rezerve Comitetul Militar Revoluţionar. Menşevicilor şi socialiştilor-revoluţionari, membri ai Comitetului Executiv Central, nici nu li se dăduse măcar cuvântul. Nu le rămase altceva de făcut decât să părăsească în mod ruşinos consfătuirea, declarând-o „ilegală".

Adunarea luă o serie de deciziuni menite să asigure legături neîntrerupte între Comitetul Militar Revoluţionar şi toate unităţile militare din garnizoană. La telefoanele regimentelor se instituí un permanent serviciu de jurnă. Fiecare unitate avea să trimită câte doi agenţi de legătură la Smolnîi. Comitetul Militar Revoluţionar urma să informeze zilnic regimentele.

A doua zi, Comitetul Executiv Central conciliatorist convocă, la rîndul său, o consfătuire a reprezentanţilor garnizoanei, pentru a contrabalansa adunarea bolşevică din 18 Octombrie.

Menşevicul F. Dan făcu un raport asupra problemelor la ordinea zilei şi asupra congresului apropiat al Sovietelor. Adunarea îl primi în linişte, dar replicile tăioase de pe bănci şi râsetele sarcastice ale soldaţilor dovedeau că indignarea este gata să izbucnească dintr'un moment într'altul.

Ţipând şi din ce în ce mai agitat, Dan începu să ameninţe:

„Dacă garnizoana Petrograd va da ascultare chemării de a porni pe străzile Petrogradului în vederea cuceririi puterii de către Soviete, atunci,

fără îndoială, se vor repeta evenimentele cari au avut loc în zilele de 3—5 Iulie".

Amenințarea lui Dan provocă o profundă indignare. Regimentele nu uitaseră încă rolul pe care-l jucaseră socialiștii-revoluționari și menșevicii în reprimarea demonstrației din Iulie. Reprezentanții regimentelor se sculară unul câte unul și cerură predarea puterii în mâinile Sovietelor. Mai mulți oratori se pronunțară cu căldură pentru imediata încheiere a armistițiului și pentru trecerea pământului în mâinile țăranilor.

O deosebită iritație provocă declarația lui Dan cum că el socotește convocarea congresului inoportună. Soldații îl apostrofară cu vehemență, pe raportor, acuzându-i pe menșevici că zădărnicesc congresul.

Incercarea conciliatorilor de a discredita adunarea din 18 Octombrie a reprezentanților garnizoanei dăduse în chip vădit greș. Mai mult, consfătuirea decise ca adunarea de față să fie considerată incompetentă de a lua vreo hotărîre oarecare, ca una ce fusese convocată de către Comitetul Executiv Central cu nesocotirea organizației militare a Sovietului din Petrograd. Garnizoana urma Comitetul Militar Revoluționar.

In afară de membrii Sovietului din Petrograd și de delegații garnizoanei, din Comitetul Militar Revoluționar mai făceau parte și reprezentanți ai Comitetului Central al flotei Mării Baltice, ai comitetului regional al Sovietelor din Finlanda, ai dumelor urbane locale, ai comitetelor de fabrici și uzine, ai sindicatelor, ai organizațiilor de partid, ai organizațiilor militare, etc.

Prima ședință plenară a Comitetului Militar Revoluționar avu loc la 20 Octombrie. La această ședință se făcu un raport asupra sarcinilor principale ale Comitetului, după care se hotărî să se stabilească legături cu unitățile din localitate și din suburbii și să se ia deasemenea o serie de măsuri pentru paza Petrogradului, întrucât pentru ziua de 22 Octombrie cercurile bisericești fixaseră o procesiune religioasă a cazacilor. Fură desemnați imediat agitatori pen-

tru a fi trimişi la diferitele unităţi. Se hotărî publicarea unui apel, prin care să se explice cazacilor sensul politic al manevrelor contrarevoluţiei.

Ştirile pe cari Comitetul începu să le primească din toate părţile evidenţiau vigilenţa maselor şi hotărîrea lor de a apăra revoluţia. Muncitorii unei tipografii comunicară că li s'a comandat tipărirea unor manifeste ale organizaţiei Sotniile Negre. Comitetul, de acord cu uniunea tipografilor, dădu imediat dispoziţia să nu se execute nicio comandă fără permisiunea lui.

Muncitorii şi funcţionarii dela arsenalul Kronwerk, al fortăreţei Petru şi Pavel, aduseră la cunoştinţa Comitetului Militar Revoluţionar că guvernul scoate arme din arsenal pentru unităţile încartiruite la Petrograd şi în apropierea capitalei. Zece mii de arme urmau să fie trimise pe Don. Comitetul Militar Revoluţionar numi imediat la arsenalul Kronwerk un comisar, dându-i însărcinarea de a opri distribuirea de arme iuncherilor şi de a reţine cele zece mii de arme destinate a fi trimise la Novo-Cercasc. Comandantul arsenalului nu-i îngădui comisarului să-şi îndeplinească însărcinarea primită. Acesta se adresă atunci muncitorilor şi soldaţilor. Avură loc câteva meetinguri improvizate, la cari soldaţii şi muncitorii cerură admiterea comisarului. Susţinut de soldaţii şi muncitorii din arsenal, comisarul ocupă biroul comandantului şi interzise livrarea de arme fără iscălitura lui. La toate depozitele militare fură trimişi reprezentanţi ai Comitetului Militar Revoluţionar.

In noaptea de 20 spre 21 Octombrie Comitetul Militar Revoluţionar numi comisari la toate unităţile militare din garnizoana Petrogradului. Comisarii consolidară influenţa Comitetului Militar Revoluţionar în rândurile trupelor, întăriră legătura centrului de luptă cu masele şi creară posibilitatea unei conduceri operative precise în luptele cari se desfăşurau.

Ca reprezentanţi ai noii puteri ce se năştea, comisarii se izbiră de rezistenţa îndârjită opusă de aproape întreaga

ofițerime, chiar din primele zile ale activității lor în sânul unităților militare. Mulțumită sprijinului plin de abnegație al covârșitoarei majorități a maselor soldățești și uriașei activități desfășurate până în Octombrie în sânul unităților militare din garnizoana Petrograd de către organizația militară a bolșevicilor — comisarii ieșiră învingători.

La 21 Octombrie, Comitetul Militar Revoluționar convocă pe reprezentanții garnizoanei Petrograd. Exprimându-și din nou deplina încredere în Comitetul Militar Revoluționar, adunarea ceru ca Congresul general al Sovietelor din Rusia să ia puterea în mâinile sale și să asigure poporului pace, pământ și pâine.

> „Garnizoana Petrograd, se spunea în rezoluția votată de adunare, promite în mod solemn Congresului general al Sovietelor din Rusia că în lupta pentru aceste revendicări va pune la dispoziția lui toate forțele ei, până la ultimul om... Noi stăm cu toții la posturile noastre și suntem gata *să învingem sau să murim*".

Din sânul Comitetului Militar Revoluționar se formă în aceeași zi un birou, alcătuit din trei bolșevici și doi socialiști-revoluționari de „stânga". Biroul numi trei tovarăși în calitate de comisari la statul-major al circumscripției militare Petrograd, pentru a lua în mâinile lor conducerea garnizoanei.

In noaptea de 21 spre 22 Octombrie, comisarii Comitetului Militar Revoluționar se prezentară la Polcovnicov, comandantul trupelor circumscripției militare, și îi cerură dreptul de control asupra tuturor ordinelor lui. Polcovnicov refuză categoric.

In dimineața zilei de 22 Octombrie, fură adunați în grabă la Smolnîi reprezentanții tuturor regimentelor din garnizoană. Un membru al Comitetului Militar Revoluționar făcu o dare de seamă asupra tratativelor duse cu Polcovnicov. Adunarea generală adoptă o rezoluție în care expunea tot mersul tratativelor precum și refuzul statului-major al circumscripției militare de a recunoaște Comitetul Militar Revolu-

ţionar. Fu confirmată hotărîrea ca ordinele pe garnizoană să nu fie executate, dacă nu vor fi fost contrasemnate de Comitetul Militar Revoluţionar. Statul-major, care o rupsese cu garnizoana capitalei, fu declarat unealtă directă a forţelor contrarevoluţionare. In rezoluţie se spunea:

„Soldaţi din Petrograd!

1. Paza ordinei revoluţionare împotriva atentatelor contrarevoluţionare e dată în sarcina voastră, sub conducerea Comitetului Militar Revoluţionar.

2. Niciun ordin pe garnizoană nu este valabil dacă nu poartă semnătura Comitetului Militar Revoluţionar.

3. Toate dispoziţiunile luate pentru ziua de astăzi — Ziua Sovietului de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din Petrograd — rămân pe deplin în vigoare.

4. Fiecare soldat din garnizoană are datoria să fie vigilent, să-şi păstreze sângele rece şi să respecte o perfectă disciplină.

5. Revoluţia e în pericol.

Trăiască garnizoana revoluţionară!".

In timp ce se ţinea această şedinţă la Smolnîi. statul-major al circumscripţiei militare încercă să se adreseze garnizoanei peste capul Comitetului Militar Revoluţionar. Polcovnicov chemă la statul-major al circumscripţiei militare pe reprezentanţii comitetelor de regimente şi de brigăzi, precum şi pe reprezentanţii Comitetului Executiv Central şi ai Sovietului din Petrograd. Reprezentanţii comitetelor de regimente nu se prezentară la statul-major. Ei participară la şedinţa dela Smolnîi, unde fuseseră chemaţi de Comitetul Militar Revoluţionar.

Polcovnicov hotărî să adreseze adunării de garnizoană dela Smolnîi rugămintea de a-şi trimite reprezentanţi. La statul-major al circumscripţiei veni o delegaţie dela Smolnîi. Reprezentantul delegaţiei declară că adunarea de garnizoană l-a împuternicit să aducă la cunoştinţa statu-

lui-major al circumscripției militare o singură hotărîre: toate ordinele statului-major al circumscripției militare trebue să fie contrasemnate de acum înainte de către Comitetul Militar Revoluționar. Reprezentantul adăogă că el nu este împuternicit să vorbească despre altceva și se întoarse apoi la Smolnîi împreună cu toată delegația.

Statul-major al circumscripției militare putu să se convingă de forța Comitetului Militar Revoluționar chiar în aceeași zi. Niciun depozit nu eliberă arme pentru statul-major. Toate ordinele acestuia fură restituite, întrucât nu purtau semnătura Comitetului.

Toată ziua de 22 Octombrie decurse sub semnul apropierii desnodământului.

In vederea mobilizării la luptă a maselor muncitoare, ziua de 22 Octombrie fu declarată de partidul bolșevic drept „Ziua Sovietului din Petrograd". Pentru aceeași zi, contrarevoluția fixase procesiunea religioasă a cazacilor. Agitatorii guvernului cutreerau regimentele de cazaci. Li se spunea acestora că bolșevicii aleseseră într'adins ziua de 22 Octombrie, spre a jigni sentimentele religioase ale credincioșilor. Indivizi suspecți aţâțau pe cazaci împotriva soldaților garnizoanei. In biserici fură ținute predici pogromiste.

Guvernul Provizoriu încerca să-și măsoare forțele cu cele ale revoluției. Dar în ultimul moment, complicii lui, socialiștii-revoluționari și menșevicii, se speriară și propuseră contramandarea procesiunii religioase a cazacilor.

Incă dela 21 Octombrie, comandantul-șef al circumscripției militare Petrograd propuse Uniunii trupelor de cazaci să renunțe la procesiunea religioasă, întrucât acest prilej ar putea fi folosit în vederea insurecției armate. A. N. Grecov, căpetenia trupelor căzăcești, declară, drept răspuns, că, odată ce procesiunea religioasă fusese deja fixată, cazacii nu vor mai renunța la ea. Grecov mai adăogă că inițiativa procesiunii religioase aparține de fapt regimentelor și că Consiliul Uniunii trupelor de cazaci nu e, prin urmare, în drept să anuleze această hotărîre.

Российская Социалъ-Демократическая Рабочая Партія. Цѣна 20 коп.

Пролетаріи всѣхъ странъ, соединяйтесь!

Центральный органъ Р. С.-Д. Р. П.

РАБОЧІЙ ПУТЬ.

№ 13. Выпускъ первый ЕЖЕДНЕВНАЯ ГАЗЕТА. 4-го Ноября (22-го октября ст. ст.) 1917 г.

Сегодня день Петроградскаго Совѣта.

Товарищи рабочіе и солдаты! Устраивайте сборы и отчисленія! Зовите массы подъ знамя Петроградскаго Совѣта!—Всѣ на митинги!

Сегодня въ день Петроградскаго Совѣта

Сегодня въ номерѣ.

Copie de pe ziarul „Rabocii Puti" Organul Central al partidului bolşevic

Era evident că conducătorii cazacilor voiau să provoace o ciocnire. Dar chestiunea fu rezolvată de cazacii de rând. In seara zilei de 21 Octombrie, la adunarea reprezentanţilor comitetelor de regimente din garnizoană, reprezentantul regimentului 4 de cazaci de pe Don anunţă că, în ciuda stăruinţelor confesorului regimentului, regimentul său nu va participa la procesiunea religioasă. Delegatul regimentului 14 de cazaci de pe Don adăogă, în ovaţiile furtunoase ale întregii săli, că „întinde cu plăcere o mână prietenească" reprezentantului regimentului 4 de cazaci.

Provocarea dăduse greş. Regimentele de cazaci refuzară să participe la procesiunea religioasă.

Ziua de 22 Octombrie deveni ziua de trecere în revistă a forţelor proletariatului din Petrograd, care-şi manifestă hotărîrea de a duce lupta sub steagul bolşevic.

In unităţile garnizoanei, în fabrici şi în uzine fură organizate nenumărate meetinguri. Rezultatele acestei zile întrecură cele mai îndrăzneţe aşteptări. La meetingul dela Casa Poporului au participat câteva mii de oameni. Sala

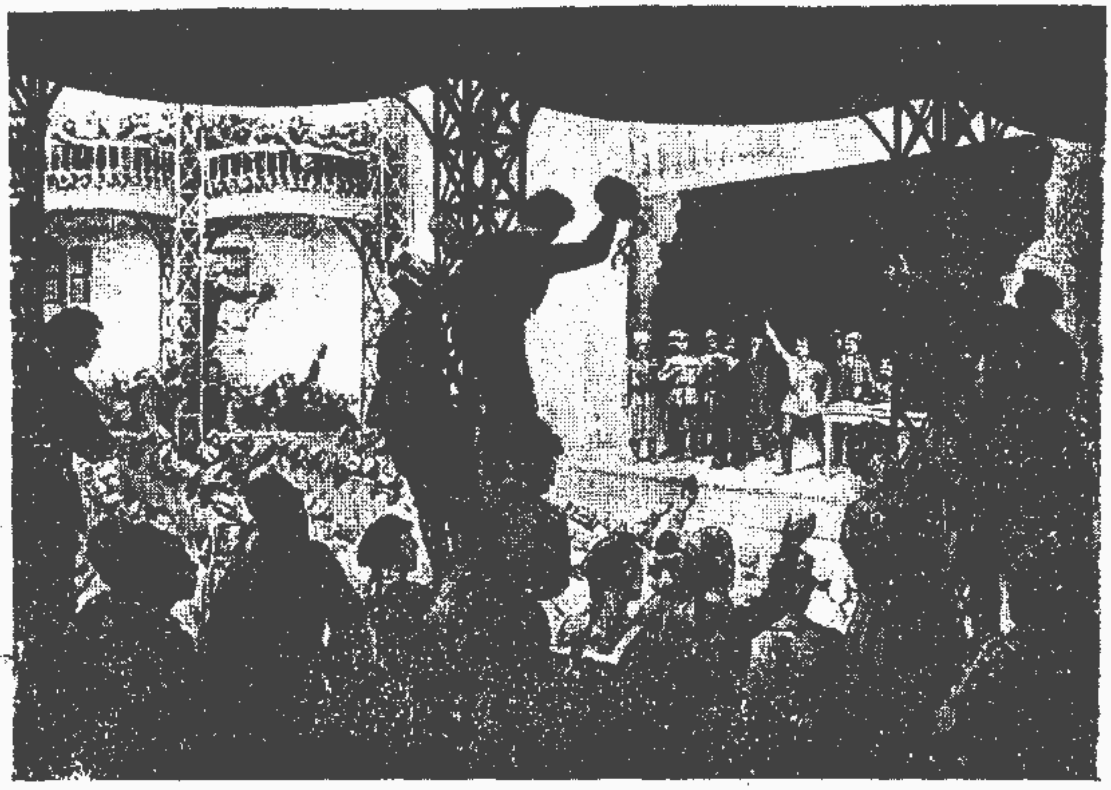

O ședință a Comitetului Militar Revoluționar din Petrograd

După un tablou de B. Iohanson

era arhiplină. Soldații stăteau literalmente cățărați pe grinzi până sub tavan. În jurul teatrului se adunară mii de oameni.

Reprezentantul Sovietului din Țarițîn aduse Petrogradului revoluționar un salut „de pe malurile Volgii largi". Delegatul flotei Mării Baltice declară că marinarii sunt hotărîți mai curând să moară decât să permită continuarea politicii de conciliere. Declarația delegatului fu primită cu furtunoase aplauze. Entuziasmul miilor de muncitori și soldați cari participau la acest meeting era atât de mare, încât ar fi fost deajuns un singur apel direct, și toată această mulțime de oameni ar fi mers cu mâinile goale pe baricade, la moarte. La apelul oratorilor bolșevici, toți cei de față, ridicând mâna, jurară că la prima chemare a Sovietului din Petrograd se vor avânta în ultima

„La meetingul dela Casa Poporului au participat câteva mii de oameni"
După un desen de I. Vladimirov

V. Volodarski

luptă împotriva guvernului burgheziei. La fel se petrecură lucrurile în tot Petrogradul. Nu a fost uzină, nu a fost fabrică sau cazarmă, în care în acea zi să nu fi avut loc meetinguri în prezenţa unei enorme afluenţe de muncitori şi muncitoare.

Toate forţele agitatorice ale partidului fură aruncate în acea zi în diferitele sectoare ale oraşului. De pretutindeni se cereau agitatori. Agitatorii bolşevici erau trimişi ba într'un loc, ba într'altul. Fiecare agitator lua cuvântul de câteva ori pe zi, vorbind la mai multe meetinguri. La tribunele meetingurilor putea fi văzută foarte adeseori silueta înaltă şi mlădioasă a lui V. Volodarski, unul dintre cei mai buni agitatori bolşevici. Orator înflăcărat, Volodarski se bucura de o mare popularitate printre ascultătorii muncitori şi soldaţi. Oriunde se aştepta o dispută înfierbântată cu conciliatorii, era chemat Volodarski. Din cartiere se telefona: „Trimiteţi-ni-l pe Volodarski la meeting, că va veni lume multă".

Ca agitatori cari să ia cuvântul la meetingurile muncitorilor şi soldaţilor în zilele din ajunul Revoluţiei din Octombrie, fură folosiţi într'o largă măsură bolşevicii delegaţi la congresul al II-lea al Sovietelor, cari începuseră să sosească la Petrograd.

Menşevicii şi socialiştii-revoluţionari îşi pierdeau ultimele poziţii.

Cuvântarea menşevicului Martov la meetingul ţinut în „Ziua Sovietului din Petrograd" la Institutul Politehnic din sectorul Vîborg începu şi sfârşi cu pronunţarea unui sin-

gur cuvânt: „tovarăși". El nu fu lăsat să vorbească. Cuvântarea îi fu înăbușită de strigătele:

„Jos! Destul! Căraţi-vă de-aci, cornilovișt ilor!

La uzina Putilov, ziua de 22 Octombrie decurse într'o atmosferă de deosebită însufleţire.

„Am hotărît să luăm puterea în mâinile noastre", povestesc, vorbind despre acest meeting, muncitorii bolșevici dela uzina Putilov. Iar menșevicul Suhanov, în ale sale „Insemnări despre revoluţie", se plânge că după câteva încercări infructuoase a fost nevoit să renunţe la cuvânt, deoarece muncitorii nu vroiau să-i asculte decât pe bolșevici.

In noaptea de 22 spre 23 Octombrie, Comitetul Militar Revoluţionar comunică telefonic regimentelor din garnizoană rezoluţia adunării de garnizoană dela Smolnîi, prin care se hotăra să se numească comisari la toate unităţile garnizoanei. Regimentele din garnizoană erau invitate să nu execute alte ordine ale statului-major, decât acelea cari vor fi semnate de Comitetul Militar Revoluţionar.

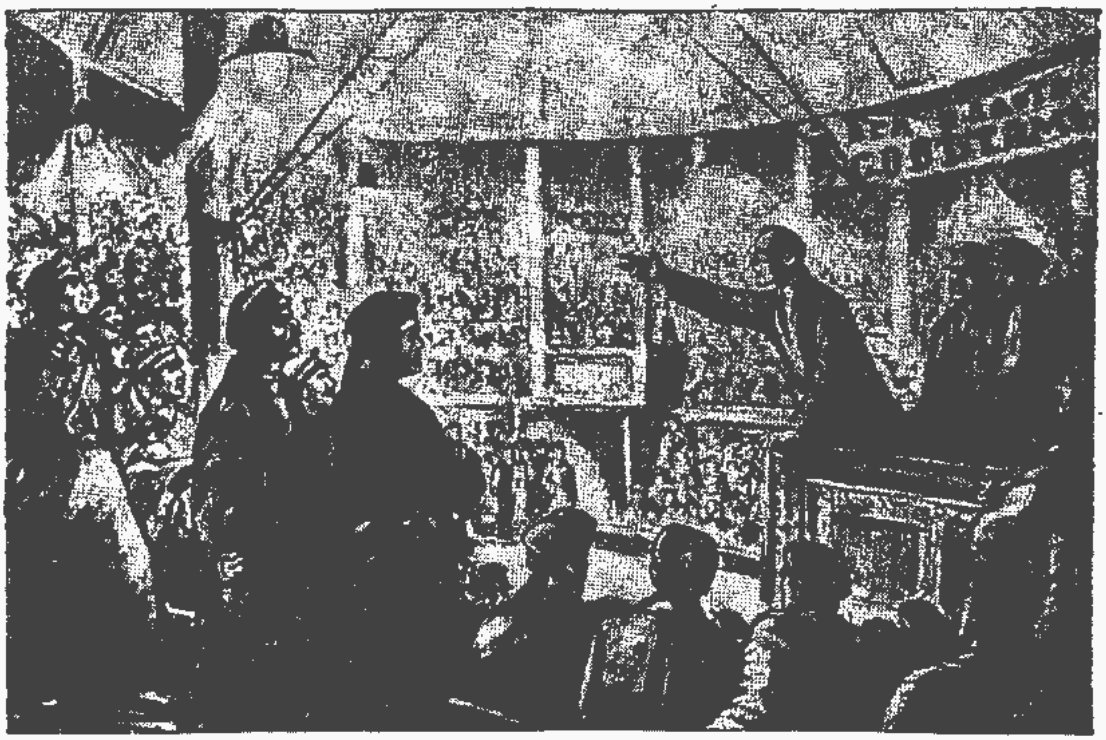
La 22 Octombrie, A. I. Conovalov, vice-preşedintele Consiliului de Miniștri, află întâmplător, noaptea târziu, despre telegrama transmisă prin telefon regimentelor. Conovalov alergă la Palatul de Iarnă şi-l înștiinţă pe Kerenski, care nu ştia nimic despre cele întâmplate. Pe Conovalov îl mira faptul că statul-major al circumscripţiei militare nu anunţase guvernul.

Numirea de comisari la regimente şi cererea Comitetului Militar Revoluţionar de a-i fi trimise spre confirmare toate ordinele statului-major al circumscripţiei militare, fură considerate de guvern ca un început de cucerire efectivă a puterii de către Soviete.

In ultimele zile Guvernul Provizoriu trăia sub apăsarea unei alarme crescânde. Părea că energia cheltuită în vederea concentrării de forţe nu dă rezultate. Se simţea că revoluţia o ia înaintea tuturor măsurilor guvernului. Kerenski pregătea batalioane de şoc, dar bolșevicii creau batalioane de Gărzi Roşii în număr incomparabil mai mare

Generalii contrarevoluționari îi mutau pe cazaci în spatele frontului, dar bolșevicii cucereau pe front divizie după divizie. Guvernul Provizoriu intenționa să folosească câteva mii de legionari polonezi și cehoslovaci, dar revoluția atrăgea de partea ei uriașe mase de oameni ai muncii aparținând naționalităților asuprite.

Guvernul Provizoriu își sleia puterile căsnindu-se să adune detașamente înarmate; dar el nu făcea decât să se învârte în loc, ca un câine care vrea să-și prindă coada. Kerenski se găsea tot timpul în tren. De frica revoluției ce se pregătea în capitală, el fugi pe front, dar și aci îi parveneau știri sinistre cu privire la apropierea insurecției armate. Toate ziarele erau pline de fel de fel de svonuri, de „informații din surse sigure", de aluzii și profeții. Șuvoiul acesta de informații înfierbânta tot mai mult atmosfera, crea o stare de iritație, ținea țara într'o mare încordare nervoasă.

V. Volodarski vorbind la un meeting ținut la Circul Modern
După un desen de S. S. Boim

„In noaptea de 14 spre 15 Octombrie, pe la ora unu — scrie ziarul cadeților, „Reci" („Graiul"), din 15 Octombrie — la direcția miliției capitalei începură să sosească știri dela diferite comisariate cu privire la oarecari deplasări de gardiști roșii înarmați."

La 18 Octombrie se comunică:

„Bolșevicii se pregătesc febril, perseverent, tenace pentru sângeroasa reprezentație. Își procură arme, elaborează un plan de acțiune, ocupă puncte de sprijin".

La 19 Octombrie:

„Muncitorii dela fabrici și uzine se înarmează de zor în vederea apropiatei acțiuni a bolșevicilor. La 17 și 18 Octombrie au fost distribuite puști și revolvere muncitorilor din cartierul Viborg, principala citadelă a bolșevicilor. La 18 Octombrie au fost distribuite arme muncitorilor din Ohta Mare și Ohta Mică și celor dela uzina Putilov".

La 20 Octombrie:

„Suntem în 20 Octombrie. Nu numai Petrogradul, ci și întreaga Rusie vede în această zi și în cele următoare o sursă de noi alarme și de noi așteptări. Trebue să recunoaștem bolșevicilor ce-i al lor. Ei folosesc toate mijloacele pentru a menține neliniștea la treapta cuvenită, pentru a încorda așteptările și a duce tensiunea nervoasă până la punctul când armele încep să tragă singure".

Fiecare zi începea, pentru Guvernul Provizoriu, cu întrebarea: porni-vor, oare, astăzi bolșevicii la acțiune? Miniștrii încercau să ghicească data insurecției și vânau svonurile privitoare la declanșarea acțiunii hotărîtoare. Conovalov, vice-președintele Consiliului de Miniștri, declară corespondentului unui ziar:

„In tot cursul zilei de 16 Octombrie, Guvernul Provizoriu n'a știut în mod precis data la care

bolşevicii îşi propun să pornească la acţiune. Incă din ajun, Guvernul Provizoriu a început să primească informaţiuni în sensul că bolşevicii ar fi hotărît să pornească la acţiune nu la 20 ale lunii, cum presupunea toată lumea, ci la 19. Se vede că bolşevicii n'au luat încă o hotărîre precisă în această chestiune" — se consola Conovalov.

Pentru Guvernul Provizoriu chestiunea se complica prin faptul că bolşevicii pregăteau asaltul în chip de apărare. Adoptarea unei forme de apărare pentru camuflarea ofensivei a constituit o particularitate a tacticii bolşevice din aceste zile. Refuzul de a scoate trupele din capitală marca începutul ofensivei revolutiei: dar acest pas fu efectuat sub lozinca apărării Petrogradului împotriva nemţilor şi a contrarevoluţiei. Comitetul Militar Revoluţionar fu creat pentru a fi Statul-Major al revoluţiei, dar acest lucru fu făcut sub pretextul întăririi apărării oraşului. Trimiterea de comisari la regimente însemna mobilizarea forţelor revoluţionare, dar acest lucru fu înfăptuit în chip de apărare a Sovietului din Petrograd împotriva ofensivei reacţiunii.

„Revoluţia, a scris Stalin, îşi masca parcă acţiunile sale ofensive sub învelişul apărării, pentru a putea atrage cu atât mai uşor în orbita sa elementele nehotărîte, şovăitoare." [1])

Prin această manevră dibace, bolşevicii smulseră Guvernului Provizoriu posibilitatea de a-i acuza de iniţiativa deslănţuirii războiului civil. In aceste condiţiuni, mobilizarea elementelor şovăitoare devenea mult mai dificilă pentru Guvernul Provizoriu.

Incordarea permanentă în care bolşevicii ţineau guvernul provoca în sânul lui debandadă şi destrămare. La 14 Octombrie, cei trei subsecretari de stat dela justiţie îşi prezentară demisia şi acuzară pe Maliantovici, ministrul justiţiei, de spirit de concesiune faţă de bolşevici: acesta pu-

1) *I. V. Stalin*, „Despre Revoluţia din Octombrie". Culegere de articole şi cuvântări. Moscova, 1932, pag. 64, ediţia rusă.

sese în libertate pe câțiva bolșevici sub cauțiune materială.

Kerenski îl chemă pe Maliantovici și îi declară într'o formă aspră că a procedat greșit.

Peste puțin timp fu pusă și chestiunea ministrului de război, Verhovski. Guvernul avusese deja câteva mici ciocniri cu el. Prima ciocnire se produsese cu ocazia instituirii comisiei de demobilizare. Verhovski socotea că e necesar ca această nouă instituțiune să-i fie subordonată lui; Guvernul Provizoriu o trecu însă în competența unui alt ministru, Tretiacov. Al doilea conflict se produse în legătură cu chestiunea demobilizării contingentelor vechi. Ministrul de război refuză categoric să consimtă la această măsură, fiindu-i frică, cum spunea el, că va desgoli frontul. Inspăimântat de progresele revoluției în armată, ministrul încetă de a mai asista la ședințele guvernului, invocând într'o formă neclară divergențele existente între el și guvern. Când i se ceru să trimită pe altcineva în locul său, Verhovski răspunse de fapt printr'o cerere de demisie. Pentru ca chestiunea să nu devină de notorietate publică, i se dădu ministrului un concediu.

Guvernul Provizoriu era în continuă criză.

Serioase șovăeli se produseră și în Preparlament. La 18 Octombrie fu luată în discuție rezoluția privitoare la apărarea țării. Cadeții, cazacii, socialiștii-revoluționari de dreapta și cooperativiștii propuseră o rezoluție care întruni 141 de voturi pentru și 132 de voturi contra. Aceasta se întâmplă la orele două ziua. După zece minute, menșevicii cerură verificarea votării: dându-și votul, fiecare deputat urma să iasă din incintă. De data aceasta rezoluția întruni 135 de voturi pentru și 139 de voturi contra. Fură puse apoi la vot alte 5 rezoluții: două ale socialiștilor-revoluționari și trei ale diferitelor grupuri menșevice. Nicio rezoluție nu întruni un număr suficient de voturi.

Desbaterile fură prelungite. Se făcu o pauză pentru a se da fracțiunilor posibilitatea să se pună de acord. Nu se putu însă ajunge la o înțelegere. In chestiunea fundamen-

tală pentru viaţa ţării, în chestiunea apărării, Preparlamentul nu reuşi să adopte nicio rezoluţie.

In această situaţie de nervozitate şi de complectă buimăceală, hotărîrea Comitetului Militar Revoluţionar de a numi comisari provocă o mare îngrijorare.

Extrem de agitat, Kerenski telefonă, la 22 Octombrie, generalului Bagratuni, şeful statului-major al circumscripţiei militare, ordonându-i, pe un ton aspru, ca în niciun caz să nu recunoască pe comisari. Kerenski dispuse „să se ceară în mod ultimativ ca telegrama telefonică să fie anulată chiar de către instanţa din ordinul căreia fusese transmisă", cu alte cuvinte să i se ceară Comitetului Militar Revoluţionar să-şi anuleze el însuşi dispoziţia sa.

In tot cursul nopţii, guvernul se consfătui rând pe rând ba cu statul-major al circumscripţiei militare, ba cu ministrul de război. La Palatul de Iarnă fură chemaţi diferiţi miniştri. Veniră membrii Sovietului Republicii Ruse. Ferestrele palatului Mariinski, unde începură să se adune membrii Sovietului Republicii, se luminară. Aci telegrama Comitetului Militar Revoluţionar fu considerată drept începutul luptei pentru putere. Guvernul Provizoriu era cu totul de acord cu Kerenski şi cu Conovalov că trebuesc luate măsuri energice împotriva Comitetului Militar Revoluţionar.

In dimineaţa zilei de 23 Octombrie, Comitetul Militar Revoluţionar aduse la cunoştinţa generală că a numit comisari la toate unităţile din garnizoană. Apelul glăsuia astfel:

> „In calitatea lor de reprezentanţi ai Sovietului, comisarii se bucură de dreptul de imunitate. Cine se opune comisarilor, se opune Sovietului de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor".

La 23 Octombrie, disdedimineaţă, Kerenski începu din nou consultările cu miniştrii şi cu ofiţerii statului-major al circumscripţiei. Intrucât Comitetul Militar Revoluţionar nu era dispus să-şi anuleze telegrama telefonică, se hotărî să se propună un compromis: sporirea reprezentanţei Sovietului din Petrograd pe lângă statul-major al circum-

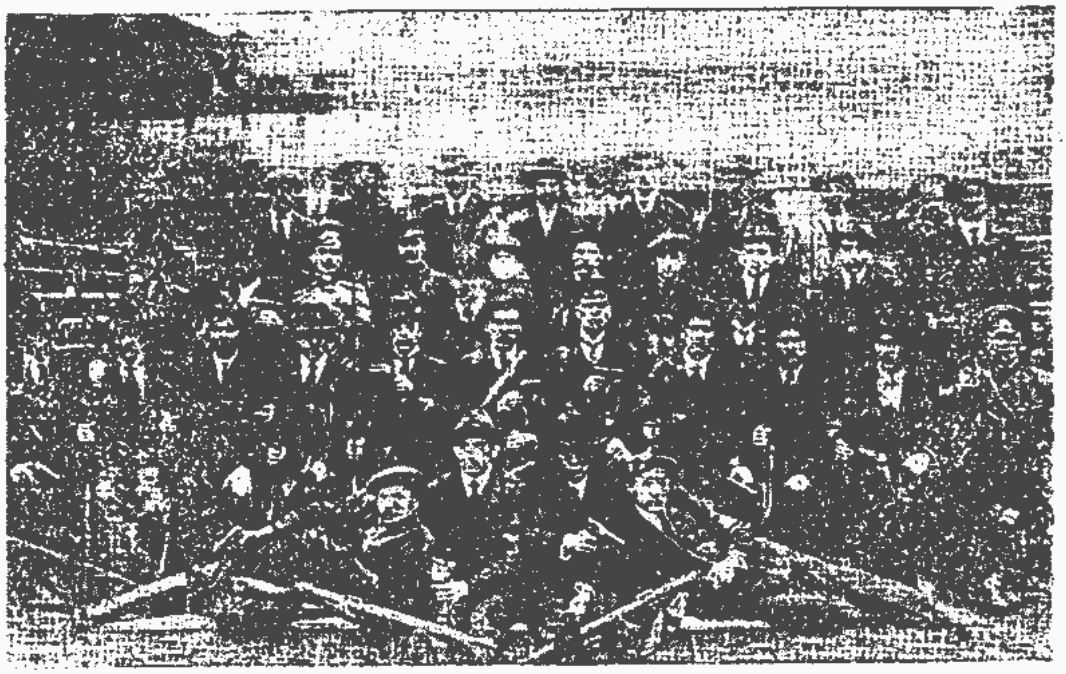

Un Comisar al Comitetului Militar Revoluționar vorbind soldaților unui regiment din garnizoana Petrograd
După un desen de D. A. Șmarinov

scripției militare. Această propunere fu comunicată la Smolnîi: dar Comitetul Militar Revoluționar tăcea, iar comisarii numiți de el începură să se ivească în număr din ce în ce mai mare la regimentele din garnizoană.

In după-amiaza aceleiași zile, avu loc o ședință secretă a biroului socialist-revoluționar și menșevic al Comitetului Executiv Central. De data aceasta, ședința nu se ținu la Smolnîi. unde aveau loc de obiceiu ședințele Comitetului Executiv Central, ci la palatul Mariinski. Comitetul Executiv Central desavuă. Comitetul Militar Revoluționar și ceru guvernului să ia măsuri energice mergând până la arestarea conducătorilor.

In timp ce Kerenski făcea naveta între Palatul de Iarnă

Gardiștii roșii ai uzinei „Starâi Parvialnen"

și palatul Mariinski, Comitetul Militar Revoluționar își trimitea comisarii pe la regimente. In cursul primei zile fură numiți vreo 100 de comisari, iar în zilele următoare vreo 600.

Oriunde apăreau comisarii, începea să clocotească o activitate viguroasă, sigură de sine. Sprijiniți de soldații revoluționari, comisarii bolșevici înfrânseră sabotajul ofițerilor, izolară pe comandanți, sau îi înlocuiră cu alții, aleși din rândurile gradelor inferioare și ale soldaților. In regimente se închegau repede nuclee de luptători devotați revoluției. La adunările generale li se explica soldaților caracterul de clasă al evenimentelor ce se desfășurau. Erau adoptate rezoluții în sensul unei energice sprijiniri a Comitetului Militar Revoluționar. Comisarii procurau arme, supravegheau împărțirea alimentelor. Capacitatea de luptă a regimentelor garnizoanei creștea.

Odată cu cucerirea covârșitoarei majorități a garnizoa-

nei. fu terminată și organizarea forței principale de luptă a Revoluției din Octombrie: Garda Roșie a muncitorilor.

In localul Sovietului din sectorul 1 Gorodskoi se deschise. la 20 Octombrie, conferința, minuțios pregătită, a gardiștilor roșii din Petrograd și din suburbiile lui—Sestroreț, Schlüsselburg, Colpino și Obuhov. La această conferință asistară 100 de delegați, în cea mai mare parte bolșevici, reprezentând circa 12 mii de gardiști roșii, oficial înregistrați.

Numărul acestora din urmă creștea din oră în oră. Înscrierea se făcea la toate uzinele. Garda Roșie din Petrograd nu admise în rândurile ei voluntari din afară. Erau primiți numai muncitorii din uzina respectivă. Grație acestei măsuri. Garda Roșie din capitală era ocrotită împotriva pătrunderii în rândurile ei a unor aventurieri suspecți. Ea se găsea sub controlul direct al muncitorilor din fabrici și uzine. Intr'un șir întreg de ateliere ale uzinei Putilov, gardiștii roșii fură aleși de adunările generale ale muncitorilor și se considerau cu mândrie delegați ai uzinei.

N'a fost fabrică, n'a fost întreprindere, unde să nu se fi desfășurat formarea detașamentelor. Chiar și mulți membri de rând ai partidului menșevic, antrenați de avântul general, cereau să fie primiți în Garda Roșie.

In detașamente intrau și muncitoare. La fabrica de instrumente chirurgicale fu organizat un detașament de sanitare. Exemplul lor fu urmat și de alte fabrici. Niciun detașament nu pleca la Soviet fără sanitare. Muncitoarele făceau de serviciu laolaltă cu gardiștii roșii și laolaltă cu ei se pregăteau de luptă.

Rapoartele făcute de către reprezentanții sectoarelor la conferința orășenească arătau că Garda Roșie e plină de hotărîre și de entuziasm. Când Sovietul chema doi luptători, veneau cinci. Dacă se cereau 10 voluntari, ridica mâinile tot detașamentul. Gardiștii Roșii nu-și mai lăsau armele la uzină. Ei le luau cu ei acasă, ca să le aibă la îndemână.

Garda Roşie dela fabrica Vulcan

Conferinţa gardiştilor roşii din Petrograd votă rezoluţia propusă de bolşevici cu privire la situaţia generală şi adoptă un nou statut. Acest statut prevedea o formă unică de organizare a Gărzii Roşii, îi întărea disciplina, determina cu preciziune drepturile şi datoriile Statului-Major General, ale biroului acestuia şi ale statelor-majore de sectoare. Conform aceluiaş statut, fiecare sector urma să delege câte un reprezentant permanent la Statul-Major General. Sectoarele Vîborg şi Porhov urmau să delege câte doi reprezentanţi.

Conferinţa luă sfârşit la 23 Octombrie. Simţeau cu toţii că în aer miroase a praf de puşcă. Fu convocată de urgenţă o consfătuire a Statului-Major General al Gărzii Roşii cu reprezentanţii sectoarelor. In această şedinţă fu ales biroul Statului-Major General. Statul-Major General hotărî să ţină Garda Roşie sub arme, ordonă să se organizeze un serviciu de jurnă al detaşamentelor Gărzii Ro-

șii și să fie întărite patrulele și serviciul de informațiuni la uzine.

Una dintre cele mai importante forțe ale revoluției, după Garda Roșie, era flota Mării Baltice. Marinarii aveau de mult o atitudine categoric ostilă guvernului. Incă dela 19 Septembrie, Centrobaltul luase o deciziune prin care declara că „nu va mai executa ordinele Guvernului Provizoriu și nu va mai recunoaște puterea lui".

Ofițerii de marină, în majoritatea lor, nu luau parte la adunările marinarilor, sub pretextul că „nu sunt înscriși în niciun partid" și că sunt „apolitici". In schimb, marinarii sprijineau cu toții și în totul pe bolșevici.

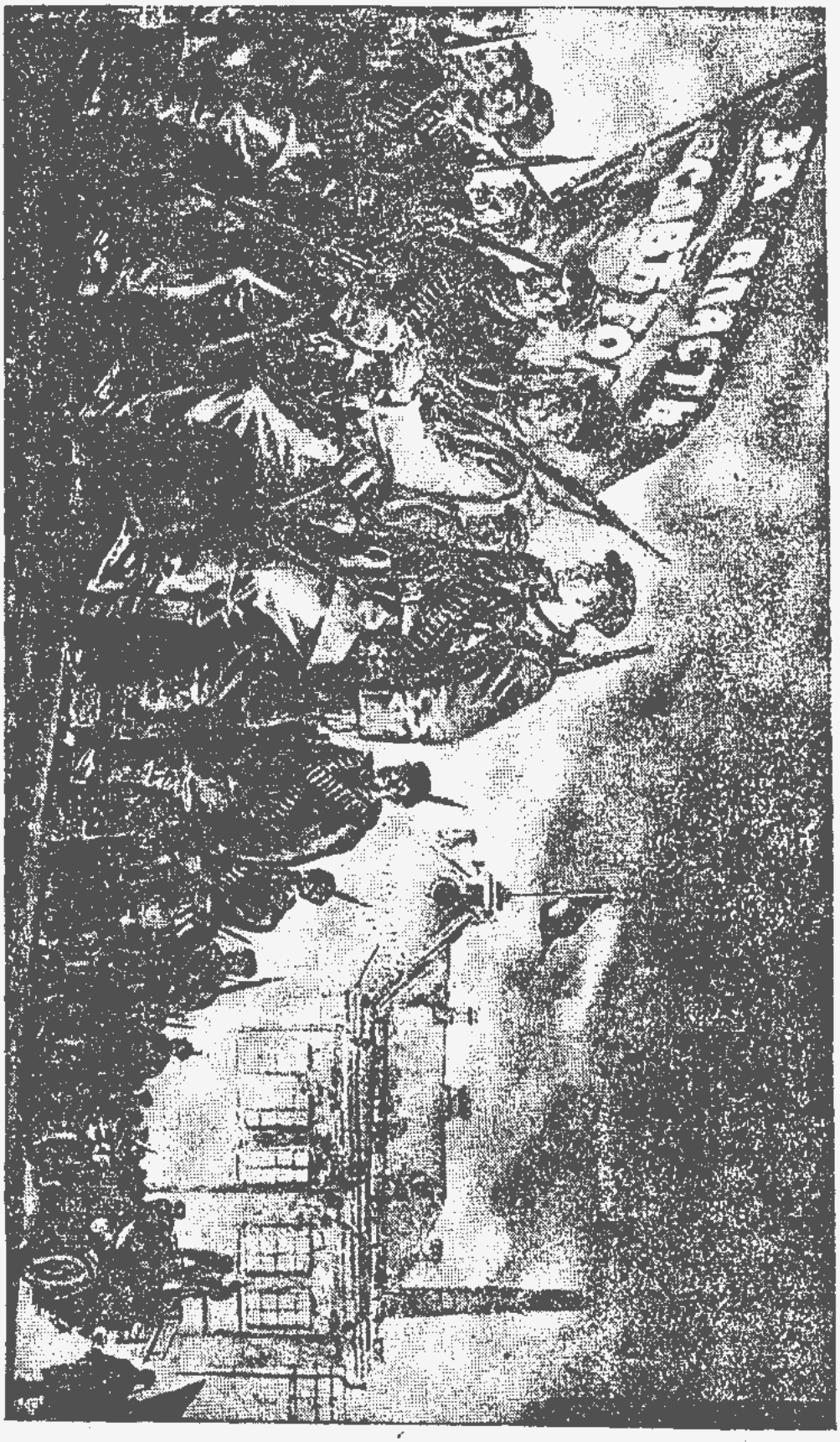
In seara zilei de 23 Octombrie, Comitetul Militar Revoluționar convocă comitetele regimentelor din garnizoană. La adunare participară și mulți delegați de pe front, veniți la Congresul al II-lea al Sovietelor. Rapoartele reprezentanților regimentelor cu privire la starea de spirit a soldaților durară peste șase ore. Toată lumea asculta cu nesaț. Discursurile stârneau unanime aplauze. Reprezentanții regimentului de gardă Petrogradski și ai regimentului de gardă Moscovski declarară că a venit momentul trecerii puterii în mâinile Sovietelor. Un soldat din regimentul Ismailovski exprimă starea de spirit din regimentul său în trei cuvinte: Toată puterea — Sovietelor!

Iată-l la tribună pe reprezentantul Diviziei I-a de infanterie, sosit de pe frontul din România:

„Guvernul Provizoriu n'a făcut nimic pentru realizarea voinței poporului muncitor; puterea supremă în țară trebue să fie deaceea transmisă Sovietelor", declară el în aclamațiile furtunoase ale asistenței.

Luă apoi cuvântul reprezentantul unei divizii de infanterie de Gardă de pe front. El vorbi despre grozăviile vieții de frig și de foame îndurată în tranșee.

Mai vorbiră deasemenea și reprezentantul regimentului Grenaderski, acei ai unităților garnizoanei din Gatcina, reprezentantul regimentului 2 de mitraliere și cel al regimen-

„Pentru puterea Sovietelor!"

După un dysen de N. I. Kocerghin

tului Semenovski. Delegații declarară rând pe rând că soldații din aceste regimente se pun pe de-a'ntregul la dispoziția Comitetului Militar Revoluționar al Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd.

Concomitent avu loc ședința Sovietului din Petrograd, unde se făcu o dare de seamă asupra activității Comitetului Militar Revoluționar.

Activitatea Comitetului fu aprobată de Sovietul din Petrograd cu o covârșitoare majoritate de voturi:

> „Sovietul din Petrograd constată că, mulțumită activității energice depuse de Comitetul Militar Revoluționar, legăturile Sovietului din Petrograd cu garnizoana revoluționară s'au întărit, și își exprimă totodată convingerea că numai continuând a lucra în aceeași direcție se va putea asigura Congresului General al Sovietelor din Rusia, care își începe acum lucrările, posibilitatea de a lucra liber și nestingherit. Sovietul din Petrograd dă comitetului său revoluționar însărcinarea de a lua imediat cele mai energice măsuri pentru garantarea siguranței cetățenilor din Petrograd și de a pune capăt încercărilor de mișcări pogromiste, jafurilor, etc."

Sovietul din Petrograd hotărî că membrii săi au datoria să se pună la dispoziția Comitetului Militar Revoluționar pentru a participa la activitatea acestuia.

La 23 Octombrie, noaptea târziu, după terminarea ședinței Sovietului, Centrul de Partid convocă Comitetul Militar Revoluționar. Se procedă la o verificare a forțelor. Fură stabilite sarcinile concrete ale tuturor unităților în vederea pornirii la acțiune. Fiecare regiment lăsă câte doi reprezentanți pentru asigurarea legăturii.

Comitetul Militar Revoluționar opuse ofensivei contrarevoluției forța conștientă a Gărzii Roșii, a regimentelor din garnizoană și a vaselor flotei Mării Baltice. Forțele de luptă ale revoluției așteptau ordinul Comitetului Central al bolșevicilor.

In sânul Guvernului Provizoriu alarma sporea mereu.

Gardişti Roşii

După un desen de V. V. Hvostenco

Miniştrii îşi comunicau unul altuia svonuri cari de cari mai lugubre. Dela palatul Mariinski se telefonă la Palatul de Iarnă, dându-se relaţiuni cu privire la starea de spirit care domnea în rândurile socialiştilor-revoluţionari şi a menşevicilor. Dela Smolnîi veneau oameni cari participaseră la consfătuirea reprezentanţilor unităţilor din garnizoană cu Sovietul din Petrograd. Ei comunicară că garnizoana se pregăteşte de luptă şi că acţiunea poate fi deslănţuită dintr'un moment într'altul.

Kerenski chemă la consfătuire pe generalul Manicovski, ministrul ad-interim la război, de curând numit, şi pe generalul Ceremisov, comandantul-şef al frontului de Nord.

Discuţia a fost dusă

> „asupra zădărnicirii noilor încercări ale Sovietului din Petrograd de a călca disciplina şi de a desorganiza viaţa garnizoanei".

Influenţa Sovietului asupra garnizoanei fu declarată de ambii generali drept „foarte vătămătoare".

In ziua de 23 Octombrie, la orele 5 seara, avu loc în cabinetul lui Kerenski o ședință secretă a ofițerilor dela statul-major al circumscripției militare. Generalul Bagratuni, șeful statului-major, făcu un raport amănunțit asupra măsurilor luate împotriva acțiunii bolșevicilor.

Discursul lui Trotki, care propunea amânarea răscoalei până la Congresul Sovietelor, adică până la 25 Octombrie, era deja cunoscut. Se presupunea că din moment ce Trotki vorbește de această dată, bolșevicii plănuesc probabil ceva în legătură cu ea. Ținând seamă de această prevenire trădătoare, Guvernul Provizoriu hotărî să pornească la acțiune cu o zi două înainte de declanșarea acțiunii bolșevicilor. Inceperea acțiunii fu fixată de sus-pomenita adunare a militarilor pentru ziua de 24 Octombrie. Acest plan fu aprobat.

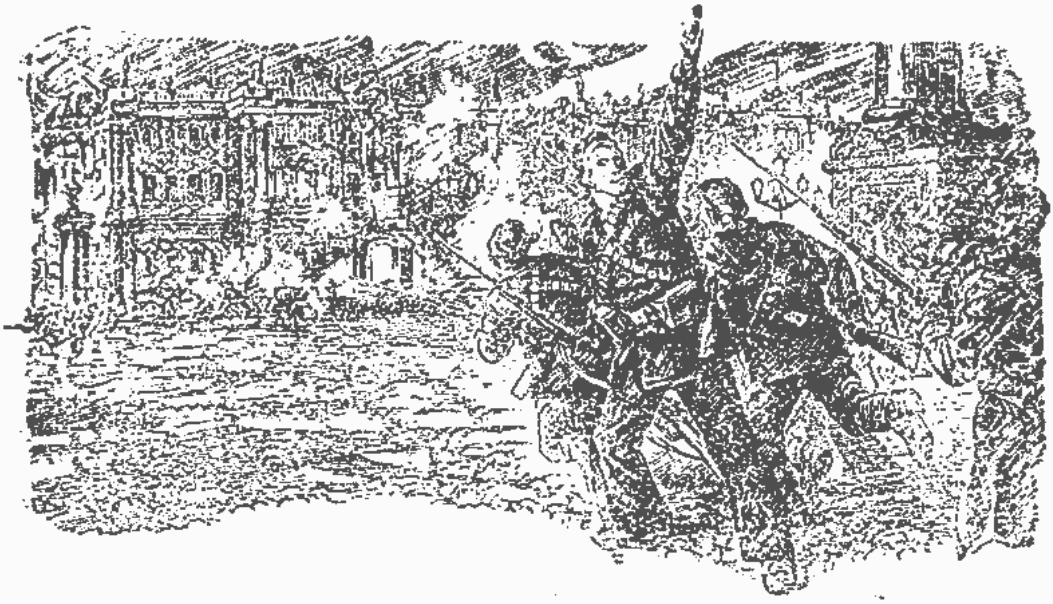
In seara zilei de 23 Octombrie avu loc o ședință a Guvernului Provizoriu. Ordinea de zi nu cuprindea decât un singur punct: măsurile ce trebuiau luate în vederea luptei împotriva răscoalei pe care o pregăteau bolșevicii. Raportul fu făcut de Kerenski. El vorbi pe un ton iritat și foarte hotărît. Prezentând un șir de date privitoare la pregătirea răscoalei, Kerenski ceru să se pornească imediat la acțiune împotriva bolșevicilor, orice zăbovire putând fi socotită de aceștia ca o dovadă de slăbiciune a guvernului. Kerenski aduse la cunoștința miniștrilor planul de luptă împotriva insurecției. El declară, în concluzie, că a dat deja primele dispozițiuni: anume să fie arestați conducătorii Comitetului Militar Revoluționar, și în primul rând toți acei cari îndeamnă lumea să nu se supună autorităților legale.

Guvernul aprobă toate măsurile luate de Kerenski. Unii miniștri fură de părere că guvernul trebue să-și asigure sprijinul Preparlamentului; bazându-se pe acest ajutor, Guvernul Provizoriu va putea să desfășoare în toată amploarea represiunea împotriva bolșevicilor.

Kerenski fu însărcinat de guvern să ia cuvântul în Preparlament. Miniștrii părăsiră Palatul de Iarnă noaptea târ-

ziu. Statul-major al circumscripției militare fu înștiințat de Kerenski că planul de luptă împotriva bolșevicilor a fost aprobat.

Venise momentul hotărîtor. Dușmanii stăteau față în față.

Capitolul IV

INSURECŢIA LA PETROGRAD

1

INCEPUTUL INSURECŢIEI

ÎN ZORII zilei de 24 Octombrie, la tipografia organului central al partidului bolşevic îşi făcu apariţia comisarul miliţiei din sectorul al 3-lea Rojdestvenski, însoţit de un detaşament de elevi ai şcolii militare Nr. 2 Oranienbaum. Reprezentantul Guvernului Provizoriu prezentă un ordin al comandantului trupelor circumscripţiei militare Petrograd, prin care se dispunea închiderea tipografiei şi se interzicea apariţia ziarelor „Rabocii Puti" [1]) şi „Soldat". Muncitorii refuzară categoric să înceteze imprimarea zia-

1) Sub această denumire a apărut, dela 2 (16) Septembrie până la 26 Octombrie (8 Noembrie) 1917, ziarul bolşevic „Pravda", după ce fusese din nou suspendat de Guvernul Provizoriu. — *Nota Red.*

Ordinul de suspendare a ziarului „Rabocii Puti" (facsimil)

relor. Redactorul de serviciu declară că nu recunoaşte decât ordinele şi dispoziţiunile iscălite de Comitetul Militar Revoluţionar şi refuză să se conformeze ordinului. Detaşamentul ocupă toate intrările şi ieşirile clădirii.

Era pe la ora 6 dimineaţa. Muncitorii se îndreptau grăbiţi spre fabrici. Ştirea ocupării tipografiei se răspândi repede în sector. In jurul tipografiei începu să se adune poporul agitat, înconjurând detaşamentul militar. In mulţime se aflau şi gardiştii roşii dela uzinele din apropiere. Unul dintre ei telefonă comitetului partidului bolşevic din sectorul Rojdestvenski şi anunţă că iuncherii devastează tipografia. Meşcereacov, organizatorul de partid al sectorului (aşa se numeau pe atunci secretarii comitetelor de sectoare), aduse acest fapt la cunoştinţa membrilor comitetului de sector al bolşevicilor. Stalin, redactorul ziarului, fu şi el înştiinţat prin telefon.

Un glas alarmat raportă:
— Iuncherii devastează „Pravda".

Pornind la asaltul palatului de iarnă
După un tablou de B. Svaroga

— Sunt mulți?
— Un detașament nu prea mare, în frunte cu un ofițer.
— Bine. Trimit imediat automobile blindate.

Stalin ordonă să fie trimise două automobile blindate, dintr'un detaşament care era pe de-a'ntregul de partea bolşevicilor.

La Smolnîi, în camera Comitetului Militar Revoluţionar, avusese loc cu puţin timp mai înainte o şedinţă. De-a-lungul pereţilor, pe scaune şi de-a-dreptul pe podele, şedeau oamenii de legătură, câte doi de fiecare regiment şi fiecare stat-major al Gărzii Roşii. Ordinele se dădeau cu voce înceată.

In cameră intrau mereu reprezentanţi ai detaşamentelor nou sosite. Ei se aşezau lângă oamenii de legătură, sau, după ce primeau ordine, plecau. Telefonul sbârnâia neîncetat, dar, obosiţi cum erau de nopţile nedormite, mulţi continuau totuşi să dormiteze.

Ştirea ocupării tipografiei organului central bolşevic îi ridică pe toţi în picioare:

„S'a început!"

Oamenii de legătură înconjurară, alarmaţi, pe gardistul roşu care intrase gâfâind. Câţiva soldaţi din regimentul Litovski fură trimişi imediat după compania de serviciu. Oamenii de legătură săriră pe motociclete şi porniră în goană spre regiment.

In acest timp, iuncherii izbutiseră să sfarme planşele stereotipe; ei sigilară tipografia ziarului „Rabocii Puti", puseră mâna pe vreo opt mii de exemplare de ziare gata imprimate şi le duseră la miliţie.

Guvernul Provizoriu ştia ce face. Tocmai în acest număr al ziarului „Rabocii Puti" fusese publicat apelul lui Stalin:

> „In luna Februarie ţarul a fost răsturnat de soldaţi şi muncitori. Dar, învingându-l pe ţar, ei n'au vrut să ia puterea în mâinile lor. Fiind conduşi de păstori răi, de socialiştii-revoluţionari şi de menşevici, muncitorii şi soldaţii au trecut de bună voie puterea în mâinile creaturilor moşierilor şi capitaliştilor: Miliucovii, Lvovii, Gucicovii, Conovalovii...
>
> Această greşală trebue reparată chiar acum. A sosit momentul când orice întârziere ar pune în

primejdie întreaga cauză a revoluției.

Guvernul actual al moșierilor și capitaliștilor trebue înlocuit cu un guvern nou, un guvern al muncitorilor și țăranilor...

Ceeace nu s'a făcut în Februarie, trebue făcut acum.

Așa, și numai așa, pot fi cucerite pacea, pâinea, pământul, libertatea". [1])

Infăptuindu-și planul de mai înainte stabilit, Guvernul Provizoriu începu cu devastarea ziarului „Rabocii Puti". El încercă să smulgă din mâinile bolșevicilor o armă atât de puternică, cum era organul central.

Pe la orele zece dimineața, Kerenski convocă în cabinetul său din Palatul de Iarnă o ședință a consiliului de miniștri. El anunță că a luat inițiativa în mâinile lui și expuse apoi punctele principale ale discursului pregătit pentru Preparlament. Discursul fu aprobat și Kerenski plecă la palatul Mariinski, unde își ținea ședințele Preparlamentul.

Ședința Preparlamentului se deschise la ora 12 și 30 minute. Deputații ascultau plictisiți comunicarea ministrului afacerilor interne, menșevicul A. M. Nikitin, cu privire la turburările ce se produseseră, în legătură cu aprovizionarea. In loja ministerială își făcu, pe neașteptate, apariția Kerenski. Aerul său agitat atrase atenția deputaților. Sala începu să se însuflețească. Indată ce Nikitin își termină discursul, Kerenski veni repede la tribună. El îi critică vehement pe bolșevici, învinuindu-i că încearcă să organizeze o răscoală.

„Pentru ca să nu se creadă că vorbele mele sunt vorbe goale, spuse Kerenski, și pentru ca nimeni să nu poată reproșa Guvernului Provizoriu că acuză pe nedrept vreun partid, sau că născocește ceva rău pe seama lui, socot de datoria mea să vă citez pasagiile cele mai caracteristice

---

1) *I. V. Stalin*, De ce avem nevoie? Vezi cartea aceluiaș autor: „Calea spre Octombrie". Articole și cuvântări, Martie-Octombrie 1917. Ediția a 2-a, Leningrad, 1925. Pag. 214-216, ed. rusă.

dintr'un şir de proclamaţii, publicate în ziarul „Rabocii Puti" de către trădătorul de ţară Ulianov-Lenin, care se ascunde şi e căutat".

Kerenski începu să citeze din „Scrisoarea către tovarăşi" a lui Lenin, îndreptată împotriva trădării lui Zinoviev şi Camenev. Sala era agitată. Oratorul era întrerupt de exclamaţii de indignare la adresa bolşevicilor. Abordând apoi chestiunea comisarilor numiţi la regimente de către Comitetul Militar Revoluţionar şi vorbind pe larg despre aceste numiri şi despre infructuoasele încercări ale statului-major de a le lichida, Kerenski încheie astfel:

„Trebue, prin urmare, să constat în faţa Consiliului Provizoriu că starea de spirit a unei anumite părţi a populaţiei Petrogradului apare pe deplin, manifest şi categoric ca o stare de spirit de revoltă".

De pe băncile cadeţilor se strigă:

— Iată unde am ajuns!

A. I. Conovalov, vice-preşedintele consiliului de miniştri, urcă pe neaşteptate la tribună şi îi întinse lui Kerenski un bileţel. Interveni o pauză. După ce citi nervos bileţelul, Kerenski declară, în tăcerea sălii:

„Mi-a fost prezentată copia ordinului care este trimis acum la regimente: „Sovietul din Petrograd e în primejdie. Dispun ca regimentul să fie gata de luptă şi să aştepte noi dispoziţiuni. Orice întârziere sau neexecutare a ordinului va fi socotită drept trădare a revoluţiei.

Pentru preşedinte,
Podvoiski".

In sală izbucni o larmă de neînchipuit. Kerenski ceru Preparlamentului să-i acorde puteri extraordinare în vederea lichidării răscoalei prin cele mai hotărîte măsuri. La ora două, Kerenski coborî dela tribună, în mijlocul ovaţiilor, şi porni în grabă spre Palatul de Iarnă. Preparlamentul îşi suspendă şedinţa pentru ca fracţiunile să se poată consfătui.

In timp ce Kerenski pronunţa discursul acesta isteric,

violent și extrem de lung, în oraș se petrecură următoarele:

Înștiințat de Stalin despre încercarea lui Kerenski de a lua inițiativa în mâinile sale, Comitetul Central al bolșevicilor se întruni imediat după devastarea tipografiei ziarului „Rabocii Puti".

Comitetul Central fu informat asupra evenimentelor. Fără discursuri și desbateri lungi, fu luată următoarea hotărîre: membrii Comitetului Central vor rămâne la Smolnîi, se vor pune în legătură cu Comitetul din Petrograd și vor face de jurnă la Smolnîi și la Comitetul din Petrograd.

În privința ziarului „Rabocii Puti", se luă hotărîrea următoare:

> „Să se trimită imediat la tipografie o gardă și să se aibă grijă de scoaterea la timp a numărului următor al ziarului".

Tovarășul Sverdlov fu însărcinat cu supravegherea tuturor acțiunilor Guvernului Provizoriu. Tovarășului Dzerjinski i se încredință poșta și telegraful.

Se mai hotărî deasemenea să fie organizat un stat-major de rezervă în fortăreața Petru și Pavel. Tuturor membrilor Comitetului Central li se dădură permise de intrare în fortăreață. Tovarășul Sverdlov avea să mențină permanent legătura cu statul-major.

Se dispuse ca bolșevicii din Moscova să fie imediat informați despre tot ce se petrece la Petrograd.

Comitetul Central hotărî să rupă orice legătură cu biroul conciliator al Comitetului Executiv Central al Sovietelor, care sabota convocarea congresului Sovietelor, și să înceapă tratative cu socialiștii-revoluționari „de stânga" în vederea unor acțiuni comune.

Tovarășul Sverdlov comunică imediat Comitetului Militar Revoluționar deciziunile luate de Comitetul Central al bolșevicilor.

Executând aceste hotărîri, Comitetul Militar Revoluționar dispuse înainte de toate:

> „1) Să se deschidă tipografiile ziarelor revoluționare; 2) să se ceară redacțiilor și zețarilor să

continue scoaterea ziarelor; 3) obligaţia de onoare a pazei tipografiilor revoluţionare împotriva atentatelor contrarevoluţionare să fie încredinţată vitejilor soldaţi ai regimentului Litovski şi ai batalionului 6 pioneri de rezervă".

La ora 11 dimineaţa, ordinul Comitetului Militar Revoluţionar era îndeplinit. Imprimarea ziarelor bolşevice fu reluată.

In acelaş timp, tuturor comisarilor şi comitetelor de regimente li se transmise prin telefon următoarea dispoziţiune Nr. 1:

„Sovietul din Petrograd e ameninţat de un pericol direct; în timpul nopţii, complotiştii contrarevoluţionari au încercat să cheme la Petrograd din împrejurimi pe iuncheri şi batalioanele de şoc. Apariţia ziarelor „Soldatul" şi „Rabocii Puti" a fost interzisă. Se ordonă ca regimentul să fie gata de luptă. Aşteptaţi noi dispoziţiuni.

Orice întârziere sau ezitare va fi considerată ca o trădare a revoluţiei.

Să se trimită doi reprezentanţi la adunarea delegaţilor dela Smolnîi".

Fură trimişi la regimente oameni de legătură pentru a transmite aceeaşi dispoziţiune în scris. La Smolnîi fură chemaţi soldaţii regimentului Litovski şi pionerii. Comisarul şi comitetul garnizoanei fortăreţei Petru şi Pavel primiră ordinul să pregătească fortăreaţa de luptă şi să pună la porţi sentinelele cele mai sigure. Se dădu ordin să nu fie lăsate să iasă din fortăreaţă sau să intre în ea decât unităţile şi persoanele cari vor prezenta permise eliberate de Comitetul Militar Revoluţionar.

Statul-Major General al Gărzii Roşii primi ordin să trimită imediat la Smolnîi un detaşament de 1.500—2.000 muncitori, să mobilizeze toate mijloacele de transport, să ocupe în sectoare toate punctele strategice importante, să organizeze paza fabricilor şi a uzinelor şi să detaşeze forţe pentru ocuparea instituţiilor de stat.

Insurecţia începuse.

Sectoarele proletare ale capitalei erau gata de luptă. Indată ce fură primite primele ştiri despre începerea insurecţiei, în uzine şi fabrici începu o înfrigurată activitate. Comitetul uzinei Putilov trimise imediat la Smolnîi detaşamente de gardişti roşii şi dădu semnalul de adunare a rezervelor. Uzina Schlüsselburg formă un detaşament de 200 oameni. Statul-major al Gărzii Roşii din sectorul Vîborg încunoştiinţă toate uzinele despre începerea insurecţiei şi ceru comitetelor de uzine să rechiziţioneze toate automobilele.

Gardiştii roşii dela uzina „Russkii Renault" porniră spre cazărmile regimentului Preobrajenski, pentru a-l convinge să se unească cu ei. Acolo se ţinea deja un meeting. Ciudnovski, reprezentantul Comitetului Militar Revoluţionar, îndemnă pe soldaţii regimentului Preobrajenski să pornească la luptă împreună cu muncitorii. Soldaţii se declarară gata să se ralieze insurecţiei.

Dincolo de Nevscaia Zastava, Garda Roşie ocupă toate drumurile ce duceau spre oraş. Fură puse patrule pe tot sectorul dintre satul Smolenscoe şi staţiunea de triaj a căii ferate Nicolaevscaia.

Detaşamente mărunte din uzinele mici se adunau la sediul Sovietului sectorului Petrogradski. După amiază erau deja adunaţi vreo două mii de gardişti roşii, cari aşteptau dispoziţiuni.

Pe insula Vasilevski fluieră de trei ori la rând sirena Uzinei de Tuburi. Acesta era semnalul de adunare. Din toate colţurile insulei se adunau gardiştii roşii la statul-major—comandatura detaşamentelor de luptă din sector. Un şuvoi deosebit de des se revărsa din port şi dela Uzina Baltiiski.

In piaţa din faţa Institutului Smolnîi soseau autocamioane cu gardişti roşii şi cu soldaţi. In diferite direcţiuni, se îndreptau patrule, grăbindu-se a-şi ocupa posturile. Veniră două companii de Lituanieni. Parte din ei se instalară în faţa clădirii, parte intrară la Smolnîi. La toate ieşirile fură postate detaşamente ale Gărzii Roşii. Corpul de gardă se instală într'o cameră mică la primul etaj. Tot aici fuseseră

aduse şi mitralierele cari urmau să fie aşezate pe acoperiş.

Sosi un detaşament din batalionul 6 pionieri, trimis pentru paza Sovietului din Petrograd.

Din toate cele zece sectoare ale Capitalei veneau necontenit detaşamente de gardişti roşii. Mulţi nu aveau arme şi, mai ales, cartuşe. Comitetul Militar Revoluţionar trimise în grabă pe împuterniciţii săi la unităţile militare apropiate, pentru a le cere să-şi trimită prisosul de arme şi muniţiuni.

Asemenea cereri au fost adresate nu numai regimentelor de infanterie, ci şi detaşamentelor şi batalioanelor tehnice. Dar şi în unităţile acestea oamenii se înarmau în grabă în vederea insurecţiei.

Comitetul batalionului electrotehnic de rezervă puse pe cererea Comitetului Militar Revoluţionar următoarea rezoluţie:

„Datorită lipsei de arme de prisos, având un număr de 70 de arme pentru un grup de 190 de oameni, socotim că nu ajunge nici pentru noi".

Batalionul îşi crea propriul său detaşament.

Membrii Centrului de partid — Stalin, Sverdlov, Dzerjinski — se aflau tot timpul la Comitetul Militar Revoluţionar. Ei elaborară amănuntele planului insurecţiei şi indicară unităţile cari aveau să ocupe oficiile telefonice şi telegrafice. Comitetul Militar Revoluţionar desemnă un număr de detaşamente pentru paza podurilor, spre a menţine astfel legătura cu centrul şi cu toate sectoarele.

Planul insurecţiei armate a fost elaborat în deplină concordanţă cu indicaţiunile lui Lenin. Bazele acestui plan fuseseră expuse de Lenin în scrisorile adresate de el în Septembrie şi Octombrie Comitetului Central şi comitetului din Petrograd al bolşevicilor: crearea unei gigantice superiorităţi de forţe în scopul „încercuirii şi izolării Petrogradului, cuceririi lui printr'un atac combinat al flotei, al muncitorilor şi al trupelor". [1]) Planul insurecţiei prevedea

1) *V. I. Lenin*, Sfaturile unui martor îndepărtat al evenimentelor. Opere, vol. XXI, pag. 320, ed. rusă. (Vezi şi *V. I. Lenin*, Opere alese, vol. II, Edit. P. C. R., pag. 187).

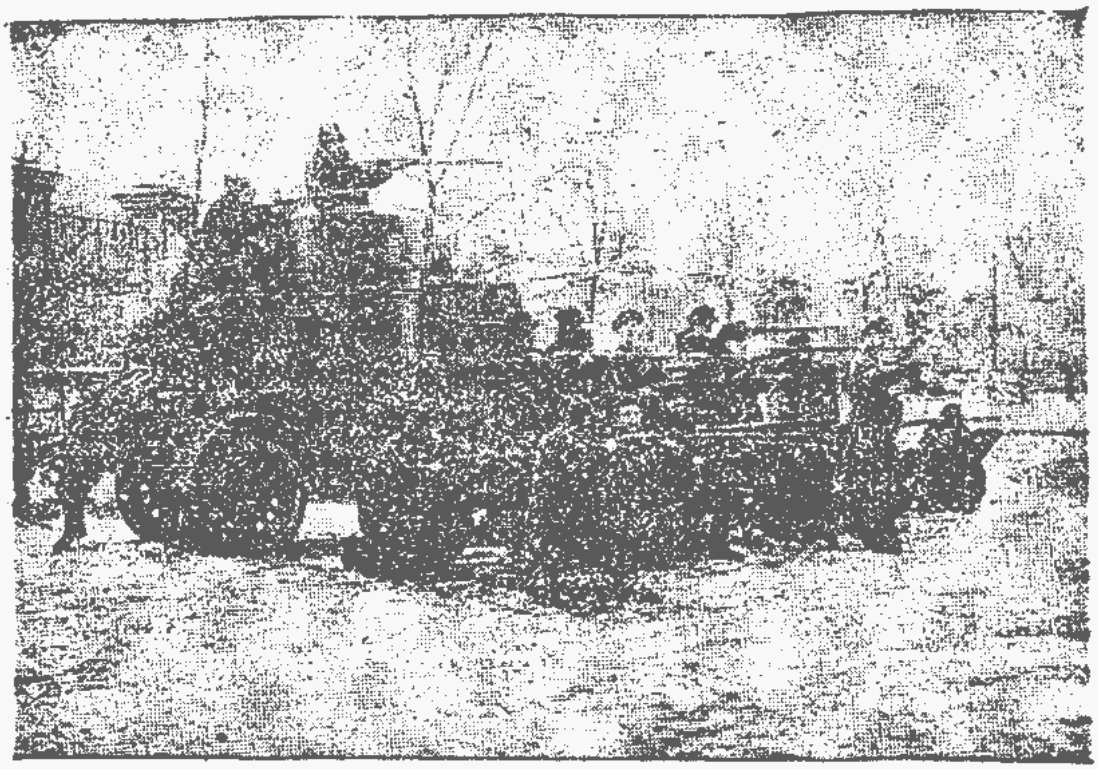
o lovitură dată dușmanului prin surprindere — ocuparea punctelor celor mai importante ale capitalei: telefonul, telegraful, gările, podurile și instituțiile de stat. Unul dintre elementele de bază ale planului era încercuirea și ocuparea Palatului de Iarnă și arestarea Guvernului Provizoriu.

Regimentul Finlandski, regimentul 180 și un detașament de gardiști roșii primiră însărcinarea de a păzi toate trecerile peste apă dinspre insula Vasilevski. Muncitorii din cartierul Petrogradski împreună cu regimentul Grenaderski și cu batalionul de aruncătoare de flăcări și de gaze fură însărcinați să lichideze orice eventuale acțiuni contrarevoluționare. Se avea în vedere școlile militare Pavlovski și Vladimirski. Aceleași detașamente fură însărcinate să ocupe toate trecerile peste apă și punctele importante din punct de vedere tactic. Gardiștilor roșii din sectorul Viborg și soldaților din regimentul Moscovski li se dădu însărcinarea de a ocupa podurile Liteinîi, Grenaderski și Sampsonievski. Totodată, regimentele Moscovski și Grenaderski formară un puternic baraj (de aproape 3 mii de baionete) în direcția Beloostrov. In acest fel fu tăiat drumul pe care Guvernul Provizoriu intenționa să aducă trenurile cu trupe contrarevoluționare din Finlanda.

Paza căilor de acces spre Petrograd dinspre căile ferate Varșavscaia și Baltiiscaia, precum și dinspre șoseaua Peterhof, a fost încredințată unui detașament mixt, format din gardiștii roșii din Moscovscaia Zastava și Narvscaia Zastava, și regimentelor Ismailovski și Petrogradski. Unităților regimentului Volinski, regimentului I Litovski de rezervă și batalionului 6 pioneri, li s'a cerut să ocupe căile directe de acces spre Smolnîi. In acest fel se crea totodată și un al doilea lanț de încercuire a Palatului de Iarnă.

In ajutorul gardiștilor roșii și al unităților militare revoluționare din Petrograd au fost chemate vasele de război și marinarii flotei Mării Baltice.

Pentru a face legătura cu Kronstadtul, fură utilizați doi reprezentanți ai Comitetului Executiv din Kronstadt, veniți în acea zi la Petrograd. Primind această însărcinare, ei

Gardiștii Roșii în fața Institutului Smolnîi

plecară în grabă la Kronstadt spre a pregăti vasele și detașamentele cari urmau să pornească la Petrograd în dimineața zilei de 25 Octombrie.

Vasele de război din flota Mării Baltice trebuiau să intre în Neva și să țină sub amenințarea focului tunurilor lor de mare calibru arterele principale cari duceau spre Petrograd. In drum ele trebuiau să curețe de cuiburile iuncherilor Oranienbaumul, Peterhoful, Strelna și să ocupe calea ferată Baltiiscaia. Pe vasele de război trebuiau să vină la Petrograd trupe de debarcare ale marinarilor din Kronstadt, cu un efectiv de 5.000 oameni. Câteva vase urmau să ocupe poziții pe Neva și să-și îndrepte gurile tunurilor asupra Palatului de Iarnă. In felul acesta, se înfăptuiau în planul insurecției directivele date de Lenin în vederea unei ofensive neașteptate și rapide asupra Petrogradului

„neapărat, atât din afară cât și dinăuntru, din car-

tierele muncitorești și din Finlanda, din Reval și din Kronstadt..." [1])

Lui Lenin îi fu trimisă o notiță în care erau arătate în chip amănunțit toate măsurile prevăzute.

In jurul Institutului Smolnîi domnea o mare însuflețire. Veneau mereu detașamente ale Gărzii Roșii și unități din garnizoană. Soldaților și gardiștilor roșii li se împărțeau apelurile Comitetului Militar Revoluționar.

In cursul zilei de 24 Octombrie, Comitetul Militar Revoluționar a dat, prin postul de radio al cuirasatului „Aurora", următoarele dispoziții:

1. Garnizoana care păzește căile de acces spre Petrograd trebue să fie gata de luptă.

2. In gări trebue să fie puse gărzi întărite.

3. Să nu fie lăsate să intre în Petrograd decât acele unități militare a căror atitudine față de evenimentele actuale este cunoscută. In întâmpinarea fiecărei unități trebuesc trimiși câteva zeci de agitatori, cari să explice celor trimiși la Petrograd că Guvernul Provizoriu vrea să-i atâțe împotriva poporului.

Trenurile militare corniloviste, dacă nu se vor supune îndemnurilor, trebuesc oprite prin forță. Se va proceda cu severitate și circumspecțiune, și acolo unde va fi nevoie se va face uz de forță.

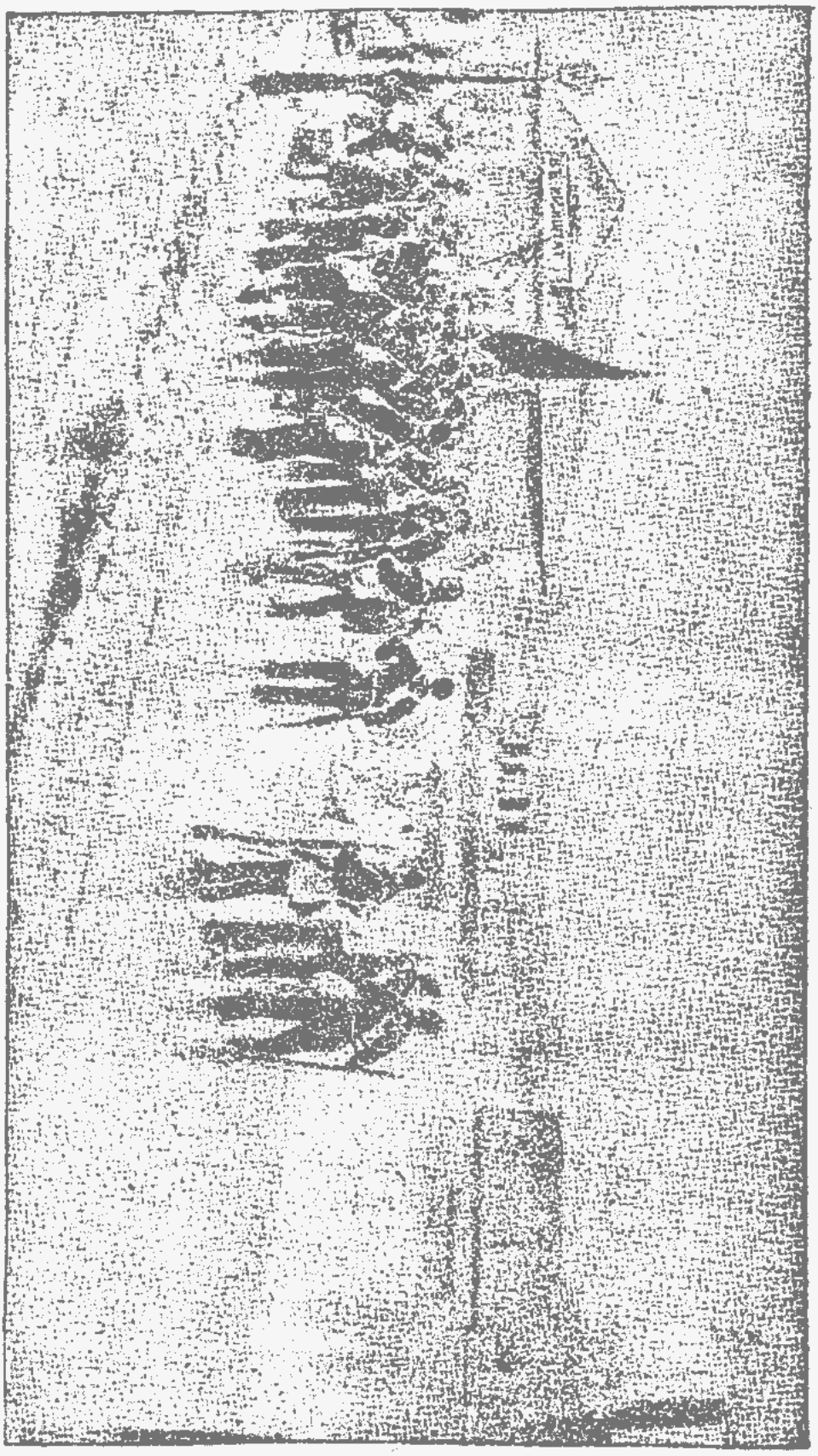
Orice deplasări de trupe se vor comunica imediat Comitetului Militar Revoluționar, la Institutul Smolnîi din Petrograd, unde se vor trimite deasemenea reprezentanți ai Sovietelor locale și ai comitetelor de regiment, pentru stabilirea legăturii. Sovietele trebue să țină ședință fără întrerupere".

Pentru prima oară în istorie, proletariatul răsculat se folosea de radio.

Prin radio, Comitetul Militar Revoluționar a putut să se

---

1) *V. I. Lenin*, Sfaturile unui martor îndepărtat al evenimentelor. Opere, vol. XXI, pag. 320, ed. rusă. (Vezi și *V. I. Lenin*, Opere alese, pag. 186, Edit. P. C. R.)

Debarcarea marinarilor de pe crucișătorul „Aurora"
După un desen de I. A. Vladimirov

Crucișetorul „Aurora"

După o gravură de M. Dobrov

pună în legătură cu întreaga țară și să dea soldaților și muncitorilor dela calea ferată posibilitatea de a se opune în mod și mai unitar tuturor încercărilor Guvernului Pro-

vizoriu de a transporta trupe de pe front la Petrograd. La Vîborg a fost oprită divizia a 5-a de cazaci din Cuban, la Reval au fost neutralizate regimentele nesigure ale Corpului III cavalerie, la Ţarskoie Selo a fost oprit un batalion de şoc, la Peterhof a fost oprită şi desarmată şcoala de ajutori de sublocotenenţi Nr. 1 din Peterhof.

In cursul zilei de 24 Octombrie au avut loc meetinguri la numeroase uzine. Muncitorii declarară că sunt gata să lupte împotriva Guvernului Provizoriu. La uzina Putilov muncitorii districtului 2 au hotărît următoarele:

„1) Ne vom supune fără rezerve Comitetului Revoluţionar de pe lângă Sovietul din Petrograd;

2) Cerem Sovietului deputaţilor din Rusia ca puterea să fie a Sovietelor şi numai a Sovietelor;

3) Cerem înarmarea tuturor muncitorilor".

La uzina de instrumente chirurgicale din cartierul Petrogradski, muncitorii au hotărît să pornească imediat la apărarea revoluţiei şi să se înroleze cu toţii în Garda Roşie. Această hotărîre a adunării generale a fost îndeplinită. Aproape toţi cei 500 de muncitori ai acestei mici uzine s'au înrolat în curs de două zile în Garda Roşie şi au luat parte la luptele duse împotriva trupelor Guvernului Provizoriu.

Cicliştii cari păzeau Palatul de Iarnă părăsiră la ora 4 posturile de gardă, declarând că de acum înainte nu vor mai face paza palatului. Ei fură imediat înlocuiţi cu iuncheri.

In aceeaşi zi a trecut definitiv de partea insurecţiei fortăreaţa Petru şi Pavel cu imensul ei arsenal. La ora 5, la meetingul ţinut la circul „Modern", batalionul de ciclişti — ultima unitate şovăitoare a garnizoanei fortăreţei — s'a pronunţat pentru predarea puterii în mâinile Sovietelor. Trecerea ultimei unităţi a garnizoanei fortăreţei de partea Comitetului Militar Revoluţionar avea o colosală importanţă.

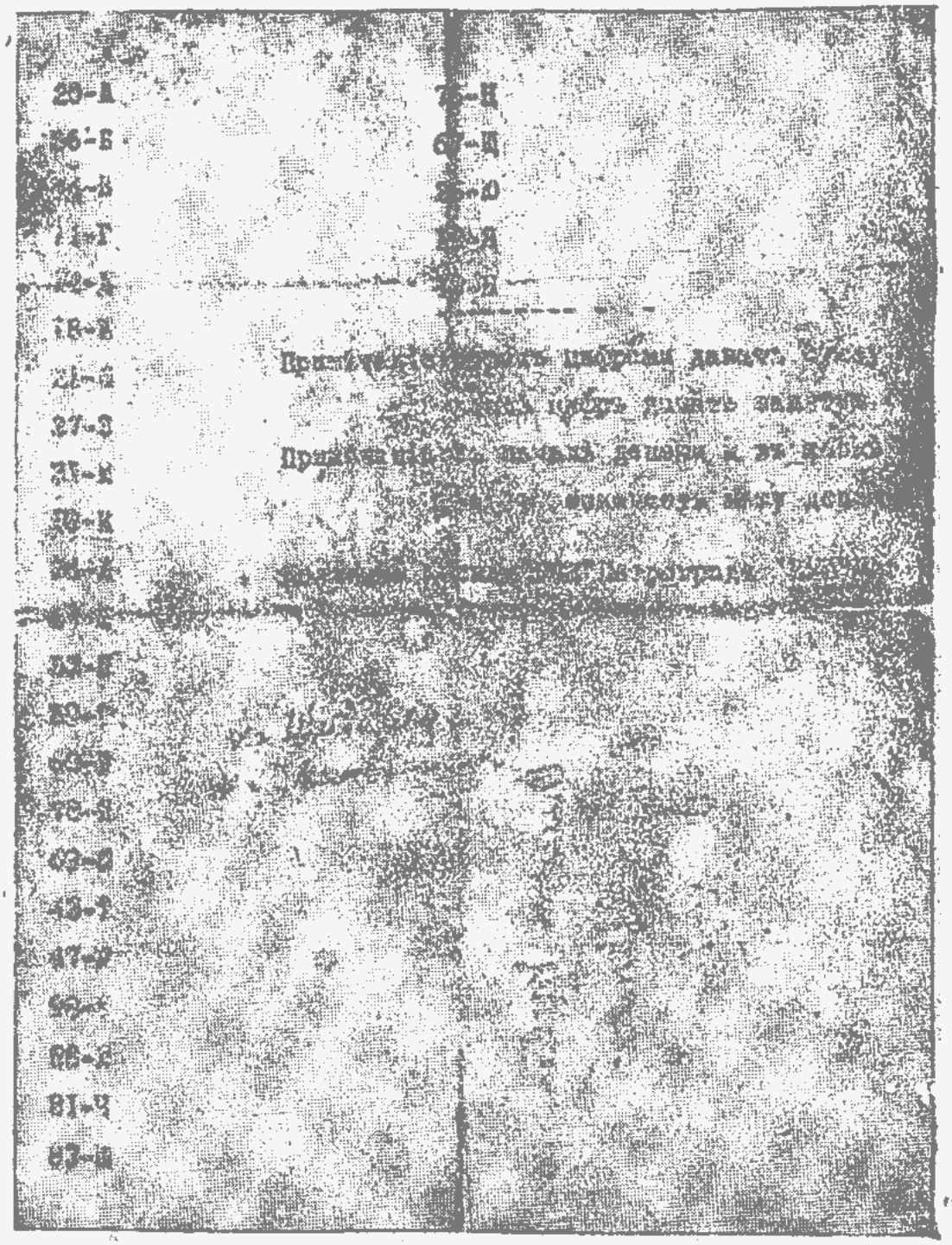
Fortăreaţa Petru şi Pavel constituia un important punct strategic al Petrogradului. Ea se afla la hotarul a două sectoare de luptă: sectoarele Vîborg şi Petrogradski. In plus, fortăreaţa era inaccesibilă şi ţinea sub bătaia tunuri-

lor sale podul Troițki, Neva și Palatul de Iarnă, reședința Guvernului Provizoriu.

Din ordinul Comitetului Militar Revoluționar, fortăreața fu pregătită de luptă. Pe zidurile ei fură așezate mitraliere pentru a ține sub focul lor podul Troițki și vila Czesinska de pe Perspectiva Camenoostrovski, colț cu strada Bolșaia Dvoreanscaia, unde se instalase o unitate de șoc. Au fost trimise patrule în diferite direcțiuni. Posturile de gardă au fost întărite. Un detașament ocupă turnul Casei Poporului. Comandantul fortăreței și aghiotantul său fură arestați. Depozitele de muniționi Kronwerk fură imediat folosite pentru înarmarea detașamentelor de gardiști roșii. Arsenalul fortăreței Petru și Pavel, în care se găseau vreo 100 de mii de arme, deveni baza principală a înarmării detașamentelor muncitorești. Intr'acolo se îndreptau autocamioanele statelor-majore ale sectoarelor pentru a primi arme. Acolo veneau detașamente muncitorești direct din uzine. Armele se dădeau la prezentarea tichetului de muncitor. Inarmându-se, detașamentele plecau pentru a efectua operațiunile de luptă prevăzute de planul insurecției.

Comisarii Comitetului Militar Revoluționar, însoțiți de un detașament de gardiști roșii, ocupară la ora 5 telegraful.

Comitetele de sectoare ale partidului bolșevic din insula Vasilevski, din Narvscaia Zastava și din cartierul 1 Gorodscoi au convocat pentru ora 6 seara adunări ale membrilor partidului. In cartierul 2 Gorodscoi (Colomenskii) a avut loc adunarea tuturor comitetelor de uzine și fabrici. La uzina Ijorskii s'au adunat Comitetul Executiv al Sovietului, comitetul de uzină și organizația bolșevică a orașului Colpino. La Consiliul sindicatelor profesionale din Petrograd au fost convocați bolșevicii cari activau în sânul sindicatelor. Pe ordinea de zi era pretutindeni o singură chestiune: participarea la insurecție. Discuțiile la adunări au fost scurte și substanțiale. Bolșevicii hotărîră: fiecare să se înroleze imediat în mod activ în sectorul său în acțiunea de luptă pentru răsturnarea puterii burgheziei; după terminarea adunărilor, să-și ocupe cu toții locurile în statele-

Cifrul Centrobalt-ului

majore ale Gărzii Roşii, în detaşamente, în comitete şi în uzine.

Muncitorii uzinei Ijorskii trimiseră imediat o delegaţie

pentru a face legătura cu Smolnîi. In cartierul Colomenskii fusese pusă de cu seară o gardă în sectorul Fontanca—Canalul Criucov până la Moica. Au fost puse pichete până la oficiul poștal. Conform ordinului Sovietului de sector din Peterhof, muncitorii Uzinei Putilov împreună cu gardiștii roșii din Moscovscaia Zastava au pus posturi de observație dealungul canalului Obvodnîi. Cazărmile regimentelor 1 și 4 de cazaci de pe Don și școala de cavalerie Nicolaevski au fost încercuite cu patrule, în scopul de a izola aceste unități militare șovăelnice.

Muncitorii Uzinei Metalurgice au scos două tunuri reparate de ei și le-au așezat pe cheiul Nevei. Gardiștii roșii dela Uzina de Tunuri au ieșit în stradă cu mitraliere.

Comitetul de sector al bolșevicilor din cartierul Petrogradski a atașat pe toți membrii săi pe la diferitele zone de luptă din cartier. Sindicatul profesional al metalurgiștilor din sectorul Narva și-a trimis tot aparatul tehnic spre a fi utilizat la Smolnîi.

Forțele revoluției creșteau din clipă în clipă. In uzine, la comitetele de uzină și la statele-majore ale Gărzii Roșii, se adunau sute de muncitori, așteptând aducerea armelor. Înșfăcând armele pe întrecute, ei plecau imediat la Smolnîi.

La ora 8 seara, Comitetul Militar Revoluționar trimise la Helsingfors următoarea telegramă:

„Centrobalt. Trimite statutul".

Ceeace însemna: trimiteți imediat vase de război și detașamente de marinari.

Fiecare oră a insurecției aducea rezultate tot mai vădite și mai pipăibile. Din cele zece poduri demontabile cari uneau cartierele muncitorești cu centrul, nouă se aflau în mâinile insurgenților. Capetele podurilor erau ocupate de obiceiu amândouă în acelaș timp. La ora fixată veneau detașamente dela Smolnîi. Tot atunci apăreau și gardiștii roșii, trimiși de statele-majore de sectoare. Strânși din ambele părți, iuncherii plecau de cele mai multe ori fără să opună o rezistență serioasă.

Oraşul întreg a fost împănat cu patrulele de luptă ale gardiştilor roşii, cari strângeau din ce în ce mai mult primul cerc al împresurării cartierului Palatului de Iarnă.

2

LA STATUL-MAJOR AL CONTRAREVOLUŢIEI

Căpătând încuviinţarea Preparlamentului de a proceda la reprimarea bolşevicilor, Kerenski porni în goană spre Palatul de Iarnă pentru a da dispoziţiuni. El insistă să se accelereze trimiterea de întăriri de pe front, cerând relaţiuni, prin toate firele telegrafice, asupra trenurilor militare oprite în drum. Garnizoana din Ţarscoie Selo primi ordin să detaşeze un număr de unităţi spre a le trimite la Petrograd. Comandantul regimentului de infanterie al invalizilor de război fu întrebat când va sosi regimentul şi dacă n'ar putea să trimită măcar parte din el.

Statul-major al circumscripţiei militare Petrograd fu informat că la Smolnîi se adună detaşamente ale Gărzii Roşii şi că se distribue arme gardiştilor roşii. Şeful circumscripţiei militare trimise imediat tuturor unităţilor următoarea dispoziţiune:

„1. Ordon tuturor unităţilor şi detaşamentelor să rămână în cazărmile în cari se găsesc, aşteptând noi ordine din partea statului-major al circumscripţiei militare. Interzic orice acţiuni independente. Oricine, călcând acest ordin, va ieşi în stradă cu arma în mână, va fi dat în judecată pentru răscoală armată.

2. In caz de acţiuni armate săvârşite cu dela sine putere, sau în cazul când unităţi sau grupuri izolate de soldaţi ar ieşi în stradă fără ordin expres din partea statului-major al circumscripţiei

militare, ofițerii vor rămâne în cazărmi. Toți ofițerii cari, nesocotind ordinele șefilor, vor ieși în stradă, vor fi dați în judecată pentru răscoală armată.

3. Interzic categoric trupelor executarea oricăror „ordine" date de diferite organizații.

Șeful circumscripției militare,
colonel de stat-major
Polcovnicov"

Neavând încredere în soldații garnizoanei, Polcovnicov se adresă ofițerilor. La statul-major se știa însă de cât de puțină autoritate se bucurau ofițerii în unitățile lor. Polcovnicov înțelegea că comisarii Comitetului Militar Revoluționar îi izolează pe ofițeri, sau îi înlătură pur și simplu.

Printr'un al doilea ordin, Polcovnicov ceru să fie înlăturați din regimente comisarii Comitetului Militar Revoluționar, să fie înaintate statului-major liste cu numele lor și să fie cercetate toate acțiunile ilegale pentru a deferi justiției pe cei vinovați.

Malevski, comisarul militar al circumscripției militare Petrograd, numit de către Comitetul Executiv Central socialist-revoluționar și menșevic, făcu la rândul său apel la toate regimentele garnizoanei să se supună statului-major. Aflând despre concentrarea forțelor la Smolnîi, comisarul socialist-revoluționar-menșevic dădu un nou ordin isteric tuturor comitetelor:

„Declar pentru a doua oară: pentru a salva țara și revoluția, pentru a preveni un măcel la Petrograd, pentru a preveni, pe front și la Petrograd, foametea, care va urma în mod inevitabil războiului civil, cer în mod categoric tuturor unităților din Petrograd și din împrejurimi să execute numai ordinele și dispozițiunile statului-major al circumscripției militare Petrograd".

Amenințarea cu foametea și cu războiul civil erau argumentele cu cari socialiștii-revoluționari și menșevicii încer-

caseră şi mai înainte să-i sperie pe muncitori şi pe soldaţi.

Aceste ameninţări dovedindu-se neîndestulătoare, organizatorii contrarevoluţiei recurse la un mijloc încercat încă din perioada evenimentelor din Iulie 1917. Ajutorul comandantului-şef al trupelor circumscripţiei militare Petrograd, căpitanul A. Cozmin, reprezentantul oficial al socialiştilor-revoluţionari în statul-major, dădu trupelor din garnizoană următorul ordin:

„*Către toate unităţile militare ale Garnizoanei Petrograd.*

1. Refuzul regimentelor din garnizoana Petrograd de a executa ordinele statului-major al circumscripţiei militare este condamnat de către democraţie în persoana organelor sale executive: Comitetul Executiv Central al Sovietului de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor şi Comitetul Executiv al Sovietului de deputaţi ai ţăranilor.

2. Hotărîrea luată de regimente de a se supune numai ordinelor Comitetului Militar Revoluţionar al Sovietului din Petrograd al deputaţilor muncitorilor şi ţăranilor crează o stare de anarhie şi duce la pieirea patriei şi a revoluţiei. Comitetul Executiv Central, comisarul şi statul-major al circumscripţiei militare Petrograd se văd deaceea nevoiţi să se adreseze frontului.

3. Ofiţerii şi soldaţii trebue să ştie că pentru toate gravele urmări ale sosirii la Petrograd de noi trupe şi ale ciocnirilor vor fi responsabili cei cari au silit autorităţile şi organul suprem al democraţiei revoluţionare să recurgă la această măsură.

24 Octombrie 1917."

De fapt, ei se adresaseră frontului cu câteva zile mai înainte, dar o făcuseră în taină. Acum socialiştii-revoluţionari şi menşevicii aprobau deschis planurile contrarevoluţiei, permiţând chemarea trupelor de pe front.

Pentru a izola statul-major al insurecţiei, care se afla

In ajunul ocupării Palatului de Iarnă. Un grup de luncheri într'una din sălile palatului

în centrul orașului, de cartierele muncitorești, gata de luptă eroică pentru puterea Sovietelor, Polcovnicov a ordonat să fie demontate podurile Nicolaevski, Troițki și Liteinîi. Podul Palatului trebuia să rămână intact: acolo urma să se pună o gardă.

Depourile de tramvaie au fost și ele anunțate din timp că dela ora 7 circulația tramvaielor spre părțile de dincolo de fluviu ale orașului trebue să înceteze.

Acest ordin a fost dat pe la orele 2 și a fost primit la direcțiunea miliției la ora 2 și 40 de minute. Luncherii și grupurile de șoc se îndreptară în grabă spre poduri. Ei sosiră însă prea târziu: podurile fuseseră ocupate încă de dimineață de unitățile revoluționare trimise de Comitetul Militar Revoluționar. In alte sectoare, unde Comitetul Militar Revoluționar nu apucase să trimită detașamente, măsurile cuvenite au fost luate direct de regimente sau de Garda Roșie. Muncitorii, cari nu uitaseră cele petrecute în cursul evenimentelor din Iulie, știau că guvernul va căuta

înainte de toate să izoleze centrul de cartierele muncitoreşti. Tovarăşul Eremeev, trimis de Comitetul Militar Revoluţionar ca să împiedice demontarea podurilor, a găsit la podul Liteinîi o echipă a batalionului de pionieri. Celălalt capăt al podului era ocupat de gardişti roşii şi de un detaşament din regimentul Moscovski. La un capăt al podului Troiţki se afla o gardă din regimentul Pavlovski, iar la celălalt capăt, gardişti roşii, cari îi alungaseră pe iuncheri.

Podurile Grenaderski şi Sampsonievski, cari legau sectorul Petrogradski cu sectorul Vîborg, au fost remontate de patrulele revoluţionare ale uzinelor „Russkii Renault" şi „Parviainen". Gardiştii roşii dela uzina Benz au pornit să ocupe podul cu un automobil blindat reparat în uzina lor. Ei luară din ghereta de pază enormele chei necesare pentru deschiderea podurilor şi le aduseră în camera comisarului regimentului de gardă Grenaderski.

La podul Nicolaevski, iuncherii au dat peste un mic detaşament de gardişti roşii. Iuncherii chemară un detaşament de şoc dela statul-major şi împinseră înapoi detaşamentul roşu. Aceasta a fost singura victorie, dealtfel de scurtă durată, a iuncherilor. Toate celelalte poduri de pe Neva se aflau în mâinile răsculaţilor.

Vigilenţa combativă a gardiştilor roşii şi a soldaţilor garnizoanei a zădărnicit planul statului-major al circumscripţiei militare. Smolnîi păstra pe deplin legătura cu sectoarele.

Odată cu ordinul de demontare a podurilor, Polcovnicov a dat ordin să fie întărite posturile de gardă ale miliţiei. Pe străzi se iviră detaşamente de iuncheri şi detaşamente de şoc. La arcul Marelui Stat-Major, care ducea spre Piaţa Palatului, a fost pusă o gardă puternică.

In oraş alarma creştea. Funcţionarii inferiori ai ministerelor şi ai băncilor încetară lucrul. Pe Perspectiva Nevski şi pe străzile învecinate cu centrul se închiseră multe magazine şi fură trase obloanele vitrinelor.

Pe Perspectiva Nevski patrulele guvernului opreau automobilele şi-i cercetau pe pasageri.

Pe străzile centrale Nevskaia și Morscaia — pentru prima oară după evenimentele din Iulie — patrulau detașamente de cazaci. Milițienii circulau și ei călare. La Palatul de Iarnă se adunau ultimele unități rămase credincioase Guvernului Provizoriu. Veni batalionul de femei. Veniră în goană, cu tunuri ușoare, artileriștii dela școala de artilerie Mihailovski.

Iuncherii, cari ocupaseră centrala telefonică, debranșară telefoanele rețelei Smolnîi.

Pe la orele 6 seara s'a aflat la statul-major al circumscripției militare Petrograd că „Rabocii Puti", organul central al bolșevicilor, continuă să apară și să fie distribuit soldaților. Știrea aceasta a stârnit aci o extremă iritație: cu puțin mai înainte, cam pe la orele 5, statul-major fusese înștiințat că șeful miliției ordonase să se facă focul în sălile comisariatului sectorului Rojdestvenski și să se ardă exemplarele confiscate ale ziarului „Rabocii Puti". Infuriat, Polcovnicov trimise din nou un detașament de iuncheri în frunte cu locotenent-colonelul G. V. Ghermanovici, cu ordinul de a închide redacția și a-l aresta pe Stalin, redactorul ziarului. Generalul Bagratuni, șeful statului-major al circumscripției militare, recomandă comandantului detașamentului să ia cu el un automobil blindat și vreo 30 de cicliști. Detașamentul plecă în patru mașini. Ghermanovici luă cu el un biciclist și 13 iuncheri.

La tipografia unde se imprima ziarul „Rabocii Puti", iuncherii au găsit gardiști roșii și soldați înarmați. Ghermanovici trecu pe la clubul muncitoresc „Svobodnîi Razum" („Gândul Liber"), de pe Perspectiva Finlandski, unde, chemându-l pe administratorul clubului, îi ceru să i-l predea pe redactorul ziarului „Rabocii Puti", care după informațiile lui trebuia să se afle la club. Sosirea detașamentului de iuncheri fusese anunțată Sovietului de sector. Un membru al Sovietului îi ceru lui Ghermanovici să-i prezinte hârtiile în baza cărora era autorizat să pătrundă în club, precum și mandatul de arestare a redactorului ziarului „Rabocii Puti". Ghermanovici refuză. Gardiștii roșii, veniți

în grabă, împreună cu muncitorii aflători în club, îi înconjurară pe iuncheri şi îi desarmară. Locotenent-colonelul Ghermanovici fu dus la Statul-Major al Gărzii Roşii, iar de acolo fu transportat împreună cu iuncherii la fortăreaţa Petru şi Pavel.

La orele 6,30 îşi făcu apariţia la tipografia ziarului „Rabocii i Soldat" („Muncitorul şi Soldatul") un inspector de miliţie, însoţit de 7 miliţieni. Inspectorul confiscă ziarul şi trei apeluri ale Comitetului Militar Revoluţionar aflate sub tipar. Miliţienii încercară să distrugă stereotipurile, dar nu reuşiră să sfărâme decât unul. Muncitorii, împreună cu doi marinari veniţi între timp, îi alungară pe reprezentanţii Guvernului Provizoriu şi le luară cu forţa automobilul încărcat cu ziare confiscate. Parte din miliţieni se alăturară muncitorilor. Inspectorul miliţiei se grăbi să dispară. Peste puţin timp, Comitetul Militar Revoluţionar trimise la tipografie o gardă formată din două plutoane de soldaţi din regimentul Preobrajenski.

A doua încercare a statului-major al circumscripţiei militare de a opri apariţia ziarelor bolşevice dăduse greş. Acestui eşec îi urmă în curând un altul. Un comisar al Comitetului Militar Revoluţionar, însoţit de un detaşament de marinari, ocupă la ora 9 seara Agenţia telegrafică din Petrograd. Directorul agenţiei declară că el se supune numai Guvernului Provizoriu. Comisarul îl îndepărtă liniştit şi, aşezându-se la biroul lui, ceru să-i fie prezentate spre cercetare toate comunicările telegrafice. I se aduse un teanc de diferite telegrame, printre cari şi rezoluţia Preparlamentului, care fusese primită tocmai atunci dela Palatul Mariinski.

La palatul Mariinski, după discursul şi plecarea lui Kerenski, şedinţele fracţiunilor se prelungiră timp de 4 ore; deputaţii telefonau necontenit la Palatul de Iarnă şi la Smolnîi şi alergau dela o fracţiune la alta. Socialiştii-revoluţionari făcuseră deja să cadă a cincea rezoluţie. După câtva timp, s'a aflat că prezidiumul Preparlamentului a primit câteva proiecte de rezoluţii: una a cooperatorilor şi a ca-

deților, a doua a socialiștilor-revoluționari și a menșevicilor; grupul cazacilor se pregătea și el să-și depună proiectul său. Majoritatea Preparlamentului înclina parcă spre prima rezoluție. Dar iată că începură să vină știri despre mișcarea detașamentelor revoluționare. Deputații începură să încline spre a doua rezoluție.

Kerenski fu pus în curent, prin telefon, cu mersul discuțiilor în fracțiuni. Intrucât se îndoia că tovarășii lui de partid ar putea să obțină rezoluția necesară, el telefonă pe la orele trei senatorului S. V. Ivanov, cerând tuturor senatorilor membri ai Sovietului Republicii să vină la ședința Sovietului.

Lungile dezbateri se terminară abia la ora 6 seara. Președintele, A. V. Peșehonov, deschise ședința Preparlamentului și aduse la cunoștința deputaților că au fost propuse două formule pentru trecerea la ordinea de zi. Prima, depusă în numele menșevicilor, al menșevicilor-internaționaliști, al socialiștilor-revoluționari „de stânga" și al socialiștilor-revoluționari, suna astfel:

> „Acțiunea revoluționară care se pregătește în ultimele zile și care are drept țel luarea puterii amenință să provoace războiul civil, crează condițiuni prielnice pentru mișcarea pogromistă și mobilizarea forțelor contrarevoluționare ale sotniilor negre și duce în mod inevitabil la zădărnicirea Adunării Constituante, la o nouă catastrofă militară și la eșecul revoluției în împrejurări de paralizare a vieții economice și de complectă ruină a țării. Succesul sus-pomenitei agitații își găsește terenul nu numai în condițiunile obiective ale războiului și ale ruinei, ci și în tărăgănarea luării de măsuri cu caracter urgent; deaceea sunt necesare, în primul rând, un decret imediat prin care pământul să fie predat comitetelor agrare și o atitudine hotărîtă în politica externă, propunându-se aliaților să formuleze condițiuni de pace și să înceapă tratative pentru încheierea păcii.

In vederea luptei împotriva manifestărilor active ale anarhiei şi ale mişcării pogromiste, e necesar să se ia imediat măsuri pentru lichidarea lor şi să se creeze în acest scop la Petrograd un comitet de salvare publică, format din reprezentanţi ai administraţiei autonome municipale şi ai organelor democraţiei revoluţionare, care să acţioneze în contact cu Guvernul Provizoriu".

A doua formulă, propusă de cooperatori şi cadeţi, avea următorul conţinut:

„Ascultând comunicarea primului ministru, Sovietul provizoriu al Republicii Ruse declară că va acorda guvernului tot sprijinul în lupta împotriva trădătorilor patriei şi ai cauzei revoluţiei, cari în faţa duşmanului au recurs, în ajunul Adunării Constituante, la organizarea unei răscoale făţişe în capitală. Sovietul provizoriu cere să se ia cele mai hotărîte măsuri pentru înăbuşirea rebeliunii şi trece la ordinea de zi".

La formula cadeţilor şi a cooperatorilor s'au raliat cazacii. P. B. Struve, în numele reprezentanţilor „conferinţei fruntaşilor vieţii sociale" din Moscova, a susţinut aceeaşi rezoluţie. La această formulă s'au mai asociat şi câţiva socialişti-revoluţionari de dreapta şi câţiva menşevici.

Trecându-se la vot, prima formulă a întrunit 123 voturi, contra 102 şi 26 de abţineri. Printre alţii s'au abţinut dela vot socialiştii populişti şi parte din socialiştii-revoluţionari, printre cari N. V. Ceaicovski şi alţii.

Luând cu ei acest document obţinut cu atâta trudă, Avxentiev, preşedintele Preparlamentului, Dan, leaderul menşevicilor, şi Goţ, leaderul socialiştilor-revoluţionari, se repeziră la Palatul de Iarnă, unde Kerenski şi ceilalţi miniştri elaborau ultimele măsuri împotriva bolşevismului. Chemat din şedinţă, Kerenski avu o lungă convorbire cu leaderii, cari veniseră într'un suflet. Avxentiev îi comunică oficial rezoluţia Preparlamentului. Rezoluţia produse asupra lui Kerenski o puternică impresie. El o caracteriză drept o pro-

vocare la adresa Guvernului Provizoriu şi declară iritat că e gata să-şi depună împuternicirile, urmând ca Preparlamentul să procedeze la formarea unui nou guvern.

Buimăcit de această violentă reacţiune, Avxentiev se grăbi să explice că rezoluţia nu înseamnă nicidecum un vot de neîncredere în guvern.

— Dimpotrivă, declară el, leaderii tuturor fracţiunilor cari au votat această rezoluţie subliniază că rămân pe vechile lor poziţii şi se declară gata să acorde guvernului tot sprijinul. Introducând în formulă chestiunea pământului şi a păcii, fracţiunile n'au voit decât să smulgă din mâna bolşevicilor arma de care aceştia se folosesc în lupta împotriva Guvernului Provizoriu, afirmând că acesta e străin de cele mai vitale interese ale poporului.

—Dacă e aşa, dece lipseşte din formulă uzuala expresie parlamentară de încredere în guvern? — întrebă iritat Kerenski.

— Aceasta se explică prin redactarea nedibace a formulei, datorită grabei cu care a fost compusă, dar nu poate fi vorba de o trecere sub tăcere intenţionată — îl încredinţă Avxentiev.

Aceleaşi declaraţii îi fură făcute lui Kerenski de Goţ, în numele socialiştilor-revoluţionari, şi de Dan, în numele menşevicilor.

„Noi am venit să facem Guvernului Provizoriu propuneri cât se poate de precise şi de concrete — a scris Dan despre această vizită — şi anume de a lua imediat măsuri esenţiale în chestiunea războiului, a pământului şi a Adunării Constituante şi de a aduce imediat aceste hotărîri la cunoştinţa populaţiei prin telegrame şi afişe. Noi am insistat ca acest lucru să fie neapărat făcut în aceeaşi noapte, aşa ca dimineaţa fiecare soldat şi fiecare muncitor să afle de hotărîrile luate de Guvernul Provizoriu... Acceptarea şi înfăptuirea de către guvern a propunerilor noastre, am spus noi, va produce un profund reviriment în spiritul ma-

selor şi atunci se va putea spera într'o rapidă scădere a influenţei propagandei bolşevice".

Totul se reducea, astfel, la o directă înşelăciune: să se promită măsuri hotărîte şi să se rupă în acest fel masele de revoluţie.

V. B. Stankevici, unul din membrii „Blocului Liber-Dan", fost comisar pe lângă comandamentul suprem, a recunoscut deschis în memoriile sale că prin această rezoluţie „revoluţionară" se urmărea, odată mai mult, înşelarea maselor de atâtea ori înşelate. Vorbind despre ameninţarea lui Kerenski de a-şi părăsi postul în caz că rezoluţia nu va fi modificată, Stankevici spune următoarele:

„Hotărîrea lui Kerenski i-a uimit foarte mult (pe conciliatori.—*Nota Red.)*, deoarece ei socoteau că rezoluţia are un caracter pur teoretic şi de circumstanţă şi nu se gândeau că ea ar putea să ducă la măsuri practice".

Deputaţii părăsiră Palatul de Iarnă pe la orele 11 seara. După plecarea lor, Kerenski făcu Guvernului Provizoriu o dare de seamă asupra convorbirii avute cu ei. Membrii guvernului declarară că de părăsirea postului nici vorbă nu poate fi, că acum trebue înăbuşită rebeliunea prin măsurile cele mai energice.

După mărturia lui Palcinski, în timpul şedinţei s'a încins o „discuţie teoretică". Tema acestei discuţii era: cine duce revoluţia la pieire? Deodată se anunţă că agenţia telegrafică din Petrograd şi oficiul telegrafic central au fost ocupate. Comisarul guvernamental Rogovski raportă că podul Nicolaevski a fost ocupat şi că detaşamentele de gardişti roşii înaintează spre Podul Palatului. Răsculaţii se apropiau de palat cu o tenacitate implacabilă. Guvernul ordonă să se trimeată automobile blindate şi iuncheri la agenţia telegrafică din Petrograd, la oficiul telegrafic central şi la gara Baltiiscaia.

Kerenski, Palcinski şi câţiva ofiţeri alergară pe la miezul nopţii la statul-major al circumscripţiei militare. Polcovnicov, comandantul trupelor, care în ultimele zile era

extrem de arogant, se arătă deodată complect buimăcit. Ordinele sale erau anulate de către comisarii Comitetului Militar Revoluționar. Regimentele treceau, rând pe rând, de partea revoluției. Garda Roșie, de care nu se ținuse serios seama, se transformă sub ochii tuturor într'o forță uriașă.

Polcovnicov avea privirile ațintite asupra Palatului de Iarnă, așteptând directive dela Kerenski. Dar Palcinski îi explică că orice așteptări sunt zadarnice. „O adevărată harababură", a notat Palcinski făcând bilanțul impresiilor sale asupra situației dela Palat.

Starea de spirit care domnea la statul-major al circumscripției militare schimbă brusc intențiunile lui Kerenski. Despre ofensivă nici vorbă nu mai putea fi.

> „Ar fi trebuit să luăm imediat comandamentul în mâinile noastre — a scris Kerenski cu privire la momentul acesta — dar nu în vederea unor acțiuni ofensive împotriva răsculaților, ci pentru apărarea guvernului însuși până la sosirea de trupe proaspete de pe front și până la reorganizarea forțelor guvernului în capitală".

Dela Palatul de Iarnă îi fură din nou cerute informațiuni generalului Duhonin, șeful Statului-Major al Comandantului Suprem. Unitățile de pe front, promise lui Kerenski pentru 24 Octombrie, nu soseau. Se ceru accelerarea trimiterii acestor unități. Marele Cartier General dădea răspunsuri liniștitoare, promițând că se va grăbi.

Noaptea târziu au fost chemate la Palatul de Iarnă școlile militare și cele de ajutori de sublocotenenți, cari până atunci fuseseră consemnate în cazărmi. Kerenski ordonă să fie chemate în Piața Palatului toate trupele căzăcești.

Dar în curând se văzu că multe școli militare nu executaseră ordinul dat. Așa, de exemplu, școala militară Pavlovski a declarat că nu poate intra în acțiune, deoarece se teme de intervenția regimentului Grenaderski. Kerenski hotărî să cheme organizațiile militare ale socialiștilor-revoluționari; se constată însă că aceste organizații nu mai existau.

In aceeaşi zi de 24 Octombrie, la orele 12 noaptea, Polcovnicov, care îşi pierduse cumpătul, comunică Marelui Cartier General şi Comandantului Suprem al frontului de Nord următoarele:

„Raportez că situaţia la Petrograd este alarmantă. Demonstraţii de stradă, desordini nu sunt, dar se ocupă în mod sistematic instituţiile, gările şi se fac arestări. Nu se execută niciun ordin. Iuncherii predau posturile de gardă fără nicio rezistenţă. Cu toate că s'au dat un şir de ordine, cazacii n'au pornit până acum din cazărmile lor. In deplină conştiinţă a răspunderii mele faţă de ţară, vă aduc la cunoştinţă că Guvernul Provizoriu este în primejdie de a-şi pierde complect puterea şi că nu există nicio garanţie că nu se va încerca arestarea Guvernului Provizoriu".

Tocmai în momentul când, conform planului „strălucit" elaborat de către Polcovnicov, urma să fie ocupat „printr'un atac victorios" Institutul Smolnîi, acelaş Polcovnicov recunoştea că Palatul de Iarnă e pe punctul de a cădea în mâinile răsculaţilor.

Şedinţa Guvernului Provizoriu a luat sfârşit la orele două, în noaptea de 24 spre 25 Octombrie.

Inainte de terminarea şedinţei guvernului, se telefonă dela duma municipală, unde avea loc o şedinţă extraordinară. G. I. Schreider, primarul oraşului, care tocmai venise dela Preparlament, anunţă că bolşevicii au pornit la acţiune. El declară că la biroul special de aprovizionare (aşa se numea serviciul de aprovizionare al dumei municipale. —*Nota Red.)* s'a prezentat un comisar al Comitetului Militar Revoluţionar şi că astfel de comisari s'au prezentat şi la alte instituţiuni municipale. Pentru a-i intimida pe consilierii comunali, Schreider a adăugat dela sine că pentru a doua zi se pun la cale percheziţii în toate locuinţele.

Se încinseră discuţii aprinse. Deosebit de furioşi erau socialiştii-revoluţionari. Socialistul-revoluţionar I. T. Dedusenco strigă, în aprobarea întregii săli, că trebuesc daţi afară toţi comisarii cari se vor prezenta la instituţiunile

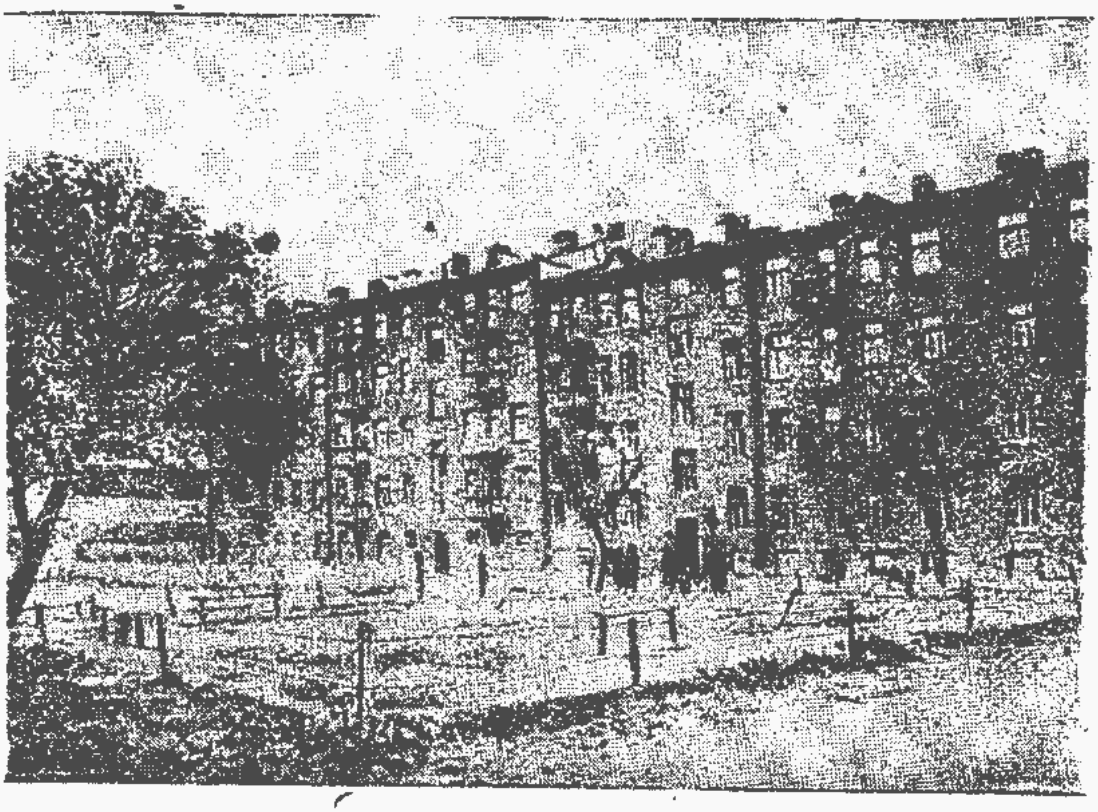
municipale. Cadetul V. D. Nabocov salută călduros discursul lui Dedusenco. Socialiștii-revoluționari fură susținuți și de P. N. Miliucov, leaderul cadeților.

Toți vorbitorii subliniară în fel și chip că duma municipală a fost aleasă pe baza votului universal direct, egal și secret și este „singurul reprezentant legal" al puterii. Socialiștii-revoluționari și menșevicii hotărîră să facă din dumă un centru de concentrare a forțelor împotriva revoluției. Printr'o rezoluție adoptată cu 53 de voturi contra 16, s'a cerut populației Petrogradului să facă zid în jurul dumei. Conform celor recomandate de rezoluția socialistă-revoluționară și menșevică a Preparlamentului, s'a hotărît să fie înființat drept organ executiv un „comitet al siguranței publice", în care aveau să intre 20 de reprezentanți ai dumei municipale, 21 de reprezentanți ai organizațiilor publice, 17 reprezentanți ai dumelor de sectoare și câte un reprezentant din partea statului-major al circumscripției militare și din partea parchetului. O hotărîre identică de creare a unui „comitet al siguranței publice" fusese luată mai înainte la ședința Comitetului Executiv Central al socialiștilor-revoluționari și menșevici.

3

LA STATUL-MAJOR AL REVOLUȚIEI

Lenin dirija cu neobosită energie pregătirea insurecției. El locuia pe atunci clandestin în cartierul Lesnoi, la M. Fofanova. Din precauțiune, la locuința aceasta nu veneau decât Nadejda Constantinovna Crupscaia și Maria Ilinicina, sora lui Lenin. Intrevederile lui Lenin cu Stalin și consfătuirile cu Comitetul Central al bolșevicilor aveau loc în alte case. Potrivit dispoziținii Comitetului Central, sectorul Vîborg puse lângă casa unde locuia Lenin un post secret de gardiști roșii.

Petrograd. Imobilul Nr. 92/1 situat la colţul Perspectivei Sampsonievski cu strada Serdobolski. După întoarcerea sa din Finlanda şi până la 25 Octombrie 1917 Lenin a locuit clandestin în apartamentul 42 al acestui imobil

Lui Lenin i se aduceau la locuinţă ziare, scrisori şi bileţele. Uşa era deschisă numai la sunetul convenţional al clopoţelului. Într'o seară, N. C. Crupscaia dădu la uşa locuinţei peste un student. Era nepotul gazdei. El venise într'un moment când afară de Lenin nu mai era nimeni în casă. Lui Lenin i se păru că se sunase în chipul convenit. El era gata să deschidă uşa, dar auzind un glas străin, se întoarse în cameră. Studentul continua să sune. Tocmai atunci se apropie de casă Nadejda Constantinovna.

— Ştiţi, în locuinţă... s'a strecurat cineva, zise buimăcit studentul.

— Cum aşa: s'a strecurat?

— Păi, să vedeţi. Am venit la uşă, am sunat şi mi-a răspuns un glas de bărbat; pe urmă am tot sunat şi n'a mai răspuns nimeni.

Musafirul acesta nepoftit fu în cele din urmă îndepărtat.

Lenin nu ieșea decât rareori din locuința sa secretă. Intorcându-se odată noaptea târziu dela plimbare, el fu oprit de o patrulă, care negăsind însă nimic suspect îi dădu drumul. Trecând pe lângă locuința sa, Lenin nu se opri, de teamă să nu-și dea în vileag refugiul.

Peste câtva timp el se întoarse; patrula stătea tot acolo unde o lăsase. Cum era imposibil să intre neobservat în curte, Lenin hotărî să se întoarcă acasă pe alt drum. El se îndreptă spre gara Lanscaia; dar, după ce trecu linia ferată, se rătăci în întuneric și nimeri într'o mlaștină. El se întoarse acasă abia în zorii zilei.

Lenin citea zilnic o grămadă de ziare și scria pe loc articole și notițe pentru „Pravda" și biletele pentru Comitetul Central.

In dimineața zilei de 24 Octombrie, Lenin, ca de obiceiu, citea în grabă ziarele. Totul arăta că se apropie desnodământul. I se aduse un bilețel prin care era înștiințat de atacul săvârșit de către iuncheri împotriva ziarului „Pravda" și i se comunicau măsurile luate de Comitetul Central. Instituțiile își încetaseră lucrul devreme, din cauza atmosferei alarmante din oraș. Gazda, care cu greu reușise să treacă Neva cu barca, îi povesti că guvernul demontează podurile.

Vladimir Ilici scrise repede un bilețel, prin care cerea permisiunea de a veni la Smolnîi.

— Duceți-l imediat la Comitetul Central și întoarceți-vă numaidecât, spuse el Fofanovei.

Gazda duse bilețelul la Comitetul sectorului Viborg. De acolo se telefonă la Comitetul Central și se stabili că Lenin nu trebue să iasă încă din ilegalitate.

Mesajera se întoarse cu un răspuns negativ. Lenin se plimba nervos prin odae. El uitase că în lipsa gazdei n'are voie să se miște, ca să nu se audă sgomotul pașilor în locuința de jos. După ce citi bilețelul, Lenin scrise o altă scrisoare:

„Tovarăși!

Scriu aceste rânduri în seara zilei de 24. Situația e cât se poate de critică. Este limpede ca

lumina zilei că orice întârziere a insurecției este acum cu adevărat echivalentă cu moartea.

Vă conjur, tovarăși, să înțelegeți că totul atârnă acum de un fir de păr, că la ordinea zilei sunt probleme pe cari nu le pot rezolva nici conferințele, nici congresele (fie ele chiar congrese ale Sovietelor), ci exclusiv popoarele, masele, lupta maselor înarmate.

Asaltul cornilovist al burgheziei, înlăturarea lui Verhovski vădesc că nu se mai poate aștepta. Guvernul trebue să fie arestat, cu orice preț, chiar astă seară, chiar la noapte, desarmând (înfrângând, în caz de împotrivire) detașamentele de elevi ofițeri, etc.

Nu mai putem aștepta! Putem pierde totul!

Pentruce trebue să punem imediat mâna pe putere? Pentru a apăra *poporul* (nu congresul, ci poporul, în primul rând armata și țăranii) împotriva guvernului cornilovist, care l-a gonit pe Verhovski și a pus la cale un al doilea complot cornilovist.

Cine trebue să ia puterea?

Asta n'are acum importanță: s'o ia Comitetul Militar Revoluționar „sau altă instituție", care să declare că va preda puterea numai în mâinile adevăraților reprezentanți ai intereselor poporului, ai intereselor armatei (propunere imediată de pace), ai intereselor țăranilor (pământul trebue să fie preluat imediat, desființându-se proprietatea privată), ai intereselor celor flămânzi...

Guvernul se clatină. Trebue să-i fie dată cu orice preț lovitura de grație.

Orice întârziere în acțiune este echivalentă cu moartea". [1])

Tocmai în momentul când Lenin scria această scrisoare,

1) *V. I. Lenin*, Scrisoare către membrii Comitetului Central, Opere, vol. XXI, pag. 362—363, ed. rusă. (Vezi și *V. I. Lenin*, Opere alese, pag. 194. Edit. P. C. R.)

Stalin trimise un om de legătură la locuința conspirativă a lui Lenin; Comitetul Central îl chema pe Lenin la Smolnîi.

Fofanova, care dusese scrisoarea lui Lenin la Smolnîi, se întoarse acasă la orele 9 și jumătate. Omul de legătură, Eino Rahia, se afla deja în camera lui Lenin.

Din considerațiuni conspirative, pentru ca să nu fie de față un martor de prisos, Lenin scrise din nou, pentru a treia oară, un bilețel oarecare și-l trimise prin Fofanova la Smolnîi. Petrecând-o până la ușă, el îi spuse.

— Vă așteptăm până la ora 11. Dacă nu veți veni, voi fi liber să procedez așa cum voi crede de cuviință.

Tramvaiele nu mai circulau. Trimisa lui Lenin trebui să meargă pe jos. Până să ajungă la Smolnîi și să se întoarcă îndărăt, trecură vreo două ore. Fusese o zi atât de încordată, încât Vladimir Ilici uitase un șir de precauțiuni. Fusese convenit că după plecarea Fofanovei din locuință, lampa nu se stinge, ci se trag numai perdelele, ca să nu se vadă din stradă. Și când colo, în casă era întuneric. Fofanova căută pe bâjbâite chibriturile, aprinse lampa: — nimeni. Pe masă erau puse vasele; nu se vedea nici paltonul lui Lenin, nici galoșii. Intr'o farfurie adâncă, curată, ea găsi un bilețel:

„Am plecat acolo unde nu ați voit să mă duc. La revedere, Ilici".

Conducătorul revoluției se grăbea să fie acolo unde bătea inima insurecției, la Smolnîi.

Schimbându-și hainele, punându-și o șapcă unsuroasă și legându-se la față cu o batistă mare, Lenin, însoțit de omul de legătură, ieși în stradă. Străzile erau pustii. Un tramvai singuratic se îndrepta spre depou. Vladimir Ilici sări în vagon și, intrând în vorbă cu taxatoarea tramvaiului, o întrebă unde merge.

— Știi că-mi placi? De unde ai mai ieșit și tu? Nu știi ce se întâmplă în oraș?

— Nu, nu știu.

— Păi, ce fel de muncitor ești, dacă nu știi că o să fie revoluție. Mergem să ne răfuim cu burghezii!...

Lenin zâmbi și începu să-i explice cu însuflețire cum

anume trebue să se facă revoluţia. Insoţitorul lui Lenin stătea ca pe ghimpi: în vagon era lume, Lenin putea fi recunoscut şi trădat. Tramvaiul coti însă spre depou şi ei porniră pe jos. Pe Şpalernaia fură ajunşi din urmă de doi iuncheri călări, cari le cerură bilete de liberă trecere. Rahia începu să se ciorovăiască cu iuncherii, dându-i astfel lui Lenin posibilitatea să se depărteze. Inchipuindu-şi, probabil, că au de-aface cu nişte muncitori cam băuţi, iuncherii îi lăsară în pace.

Lenin ajunse la Smolnîi după miezul nopţii. Să pătrunzi la Smolnîi fără bilet de liberă trecere, nu era tocmai uşor. La uşă se înghesuia o mulţime de lume. Vladimir Ilici şi însoţitorul său se băgară şi ei într'un grup de oameni, cari se certau cu sentinelele. Mulţimea împingea tot mai mult sentinelele, până când acestea, ne mai putând rezista presiunii, se dădură înlături.

— Unde nu învingem noi! — exclamă râzând Lenin, trecând, în urma mulţimii, pe uşile institutului Smolnîi.

Urcând la etaj, Vladimir Ilici se aşeză la fereastră şi trimise pe însoţitorul său să-l anunţe pe Stalin despre venirea sa. In acest moment intră un grup de menşevici. Printre ei Lenin îl recunoscu pe Dan. Ei se aşezară la masă; suflând din greu, Dan se adresă vecinului său:

— N'aţi dori să luaţi o gustare? Pot să vă tratez cu franzelă franţuzească şi mezeluri.

Desfăcând pachetul, Dan se uită deodată atent la Lenin — se vede că îl recunoscuse — apoi strânse repede mâncarea şi ieşi în grabă din cameră. Vladimir Ilici izbucni într'un hohot de râs.

In camera unde aştepta Lenin intră Stalin cu un grup de tovarăşi.

Lenin fu repede pus în curent cu evenimentele. Stalin îl informă despre ultimele hotărîri ale Comitetului Central. Din acest moment, Lenin nu mai părăsi Institutul Smolnîi. La cotitura bruscă a istoriei, conducătorul revoluţiei stătea direct la cârmă.

Institutul Smolnîi era pe de-a'ntregul în mâinile bolşevi-

cilor. Statul-major de luptă al revoluției proletare se instală în fostul institut al „fetelor nobile". Această clădire servise mai bine de 150 de ani ca școală de „supunere față de Dumnezeu și de credință față de monarh". Din porunca țarinei Elisabeta Petrovna, celebrul arhitect Bartolomeo Rastrelli, care venise în Rusia în 1716 împreună cu tatăl său, sculptorul Rastrelli, făcuse planul unei mânăstiri de călugărițe. Potrivit proiectului inițial, această clădire trebuia să fie unul dintre cele mai grandioase edificii din lume. Rastrelli avea de gând să ridice lângă mânăstire o clopotniță înaltă de 120 de metri. Pentru construcție era nevoie de sume colosale. In vederea construirii mânăstirii au fost strânși cu forța mii de muncitori iobagi. Au fost adunați din toată țara cei mai buni și mai iscusiți zidari, dulgheri și tâmplari. Au fost înființate fabrici speciale de cărămidă, cărora le-au fost afectate un număr de sate, obligate să le furnizeze mâna de lucru. Au fost trimise echipe de soldați să extragă piatră ornamentală. In uzinele din Siberia și Tula se turnau olane de fontă.

Elisabeta Petrovna n'a reușit însă să-și realizeze capriciul; nu erau bani deajuns. La moartea ei au rămas în visteria statului numai câteva ruble; în schimb, însă, în garderoba acestei risipitoare țarine au fost găsite peste șase mii de rochii. N'a terminat clădirea nici Rastrelli; el era ocupat cu construirea Palatului de Iarnă. In mânăstirea Smolnîi, neterminată încă, a fost întemeiată în 1764 „societatea de educare a fetelor nobile", prima școală de stat pentru fiicele nobilimii. Iar în 1808, sub conducerea vestitului arhitect Quarenghi, a fost terminată alături de mânăstire construcția căminului văduvelor. Această enormă clădire cu două etaje, cu coloane, ocupa o întindere de două sute de metri. Casa aceasta nouă, cu coridoare boltite, cu odăi mari, luminoase, și cu o minunată sală cu coloane pentru baluri și concerte a fost dată institutului „fetelor nobile". Văduvele au fost instalate în clădirea mânăstirii, a cărei construire a fost, în sfârșit, terminată.

Institutul Smolnîi a ființat până în anul 1917. In August 1917, elevele au fost repartizate pe la alte școli, iar în clă-

„Pe strada Şpalernaia ei fură ajunşi din urmă de doi luncheri călări... Rahia începu să se ciorovăiască cu luncherii dându-i astfel lui Lenin posibilitatea să se depărteze".

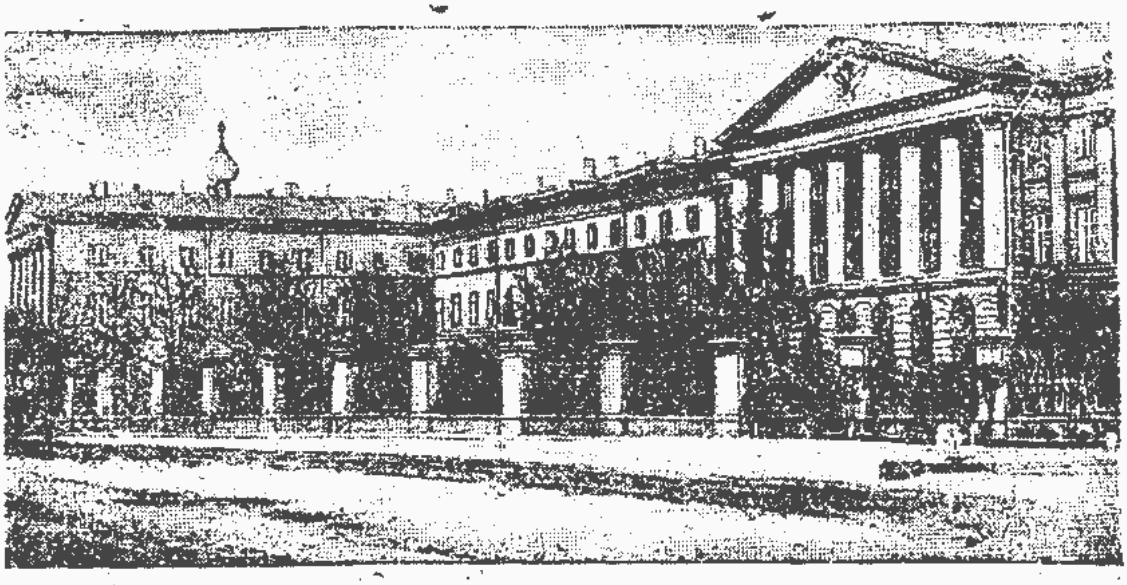
După un desen de C. O. Maşkevici

direa institutului s'a mutat Comitetul Executiv Central şi Sovietul din Petrograd. Incepând de atunci, muncitorii Petrogradului şi soldaţii garnizoanei cunoşteau bine drumul spre institut. Incă din zilele rebeliunii lui Cornilov, Smolnîi a devenit centrul apărării Petrogradului.

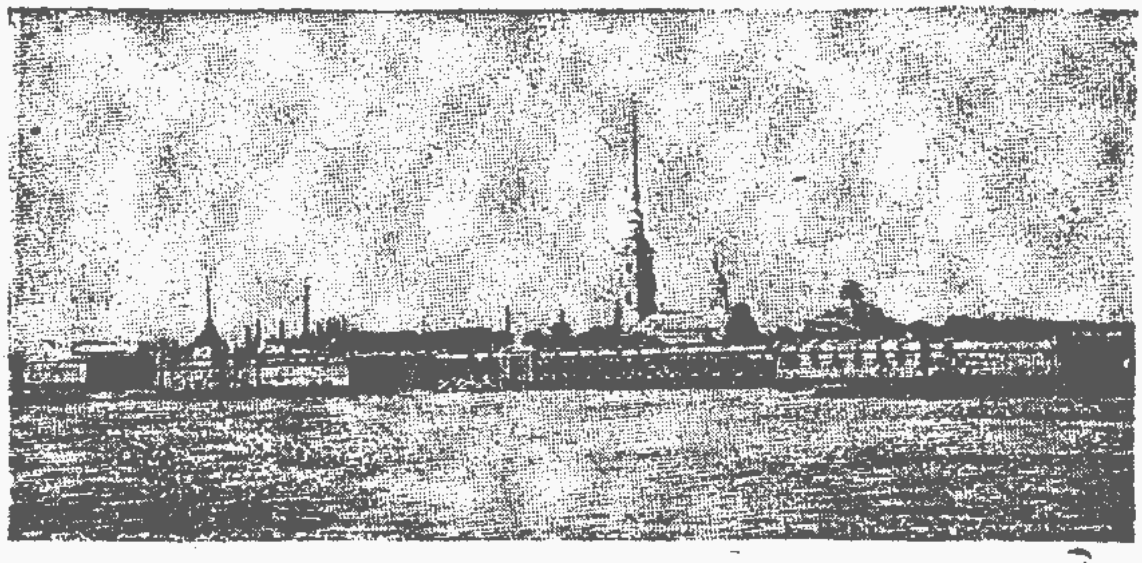
In camera Nr. 18 se instalase fracţiunea bolşevică. Aici veneau reprezentanţii fabricilor, uzinelor şi ai regimentelor revoluţionare pentru sfaturi şi îndrumări. In zilele Revoluţiei din Octombrie, Smolnîi a devenit centrul insurecţiei. La etajul al doilea se instală Comitetul Militar Revoluţionar. El ocupă trei camere, în cari cu puţin timp înainte locuiau pedagogele institutului „fetelor nobile".

Până la instalarea Comitetului Militar Revoluţionar, îşi aveau sediul aci comisia militară a Comitetului Executiv

Central socialist-revoluționar și menșevic. Pe atunci domnea aci o liniște dumnezeească. Pe ușile curățele, ermetic închise, atârnau tăbliță de carton îngrijit tăiate, pe cari erau scrise orele de primire a vizitatorilor. Socialiștii-revoluționari și menșevicii își petreceau cea mai mare parte a timpului în diferite comisii de conciliere, unde elaborau împreună cu reprezentanții Guvernului Provizoriu măsurile de luptă împotriva bolșevicilor. Coridoarele boltite, unde nu de mult domnise liniștea, răsunau acum de sgomotul necontenit al glasurilor, de tropăitul a mii de pași, de zăngănitul armelor. In camerele Comitetului Militar Revoluționar era sgomot și lume multă. Ușile erau trântite cu sgomot la fiece clipă. Veneau soldați cu vești despre starea de spirit a regimentelor. Veneau și plecau în grabă gardiștî roșii cu însărcinări urgente. Smolnîi se transformase într'un lagăr înarmat. La intrare stăteau sentinele. In piața din fața clădirii se strângeau grupuri agitate, de muncitori, de gardiști roșii, de soldați. Caii stăteau gata înșeuați. Automobilele și motocicletele erau așezate în rând. In curtea largă, frământată de roate și de mii de picioare, ardeau focuri. Spre arcurile măreței intrări principale, unde nu de mult se opreau trăsuri aurite, se aduceau cu un huruit asurzitor tunuri. Prin coridoarele boltite erau aduse cu

Petrograd. Institutul Smolnîi

Petrograd. Fortăreaţa Petru şi Pavel

sgomot mitraliere şi se cărau puşti şi cartuşe. Iar sala cu coloane inundată de lumină, era plină de muncitori şi soldaţi: se adunau noii stăpâni ai ţării, veneau din toate părţile delegaţii congresului Sovietelor.

Tot aici, la Smolnîi, a confirmat Lenin planul definitiv al ocupării Palatului de Iarnă — ultimul sprijin al Guvernului Provizoriu.

Se hotărî ca Palatul de Iarnă să fie încercuit pe linia Zimniaia Canavca-Moica până la piaţa Mariinscaia şi mai departe spre Neva, strângându-se treptat, treptat cercul blocadei spre capătul străzilor cari dădeau în piaţa Palatului. Pentru această operaţiune decisivă, fură alese cele mai bune unităţi ale Gărzii Roşii, echipaje de marină şi cele mai revoluţionare unităţi ale regimentelor de gardă: Kecsholmski, Petrogradski, Ismailovski, Pavlovski şi Egherski. Operaţiunea urma să fie terminată la 25 Octombrie, pe la orele 12 ziua.

Statul-major al insurecţiei se instală în fortăreaţa Petru şi Pavel. Acolo fu concentrată acum dirijarea directă a pregătirilor pentru ocuparea Palatului de Iarnă şi a operaţiunilor de luptă.

Odată cu sosirea lui Lenin, activitatea Comitetului Mi-

litar Revoluționar a căpătat un avânt extraordinar. Împreună cu colaboratorii săi Stalin și Sverdlov, Lenin a dat o largă amploare inițiativei revoluționare și activității independente a maselor. Lenin chemă pe gardiștii roșii, pe reprezentanții sectoarelor, ai uzinelor și ai unităților militare și le dădu instrucțiuni precise și complecte. El trimise pe reprezentanții sectoarelor la membrii Comitetului Militar Revoluționar, cerând îndeplinirea imediată a măsurilor menite să înlesnească crearea unei gigantice superiorități de forțe în sectoarele cele mai importante.

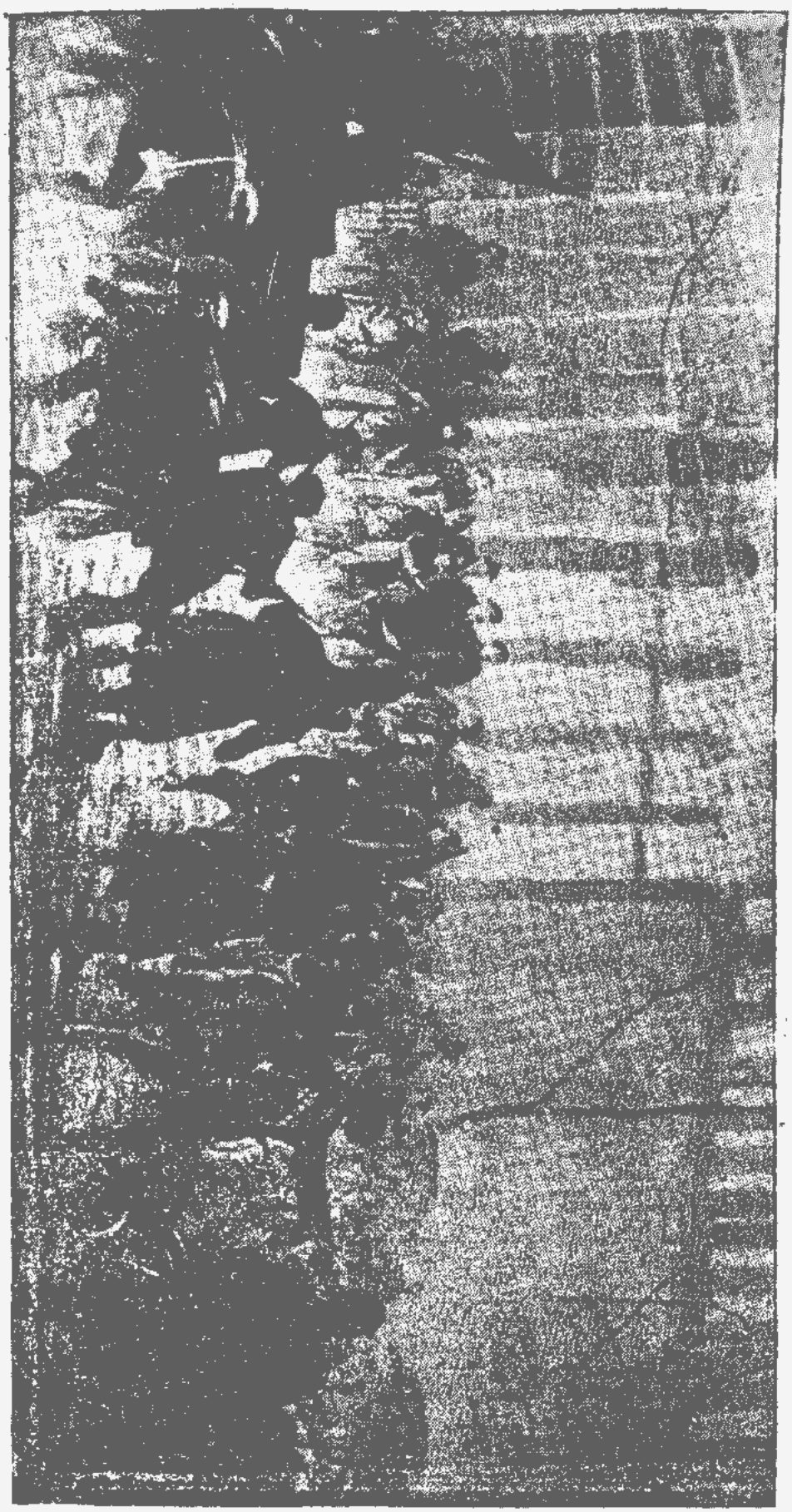
Toate firele insurecției fură concentrate în mâinile lui Vladimir Ilici Lenin, genialul strateg al revoluției proletare, și ale discipolilor săi cei mai apropiați, Stalin și Sverdlov.

In această noapte de 24 spre 25 Octombrie au venit la Lenin la Smolnîi zeci de muncitori și soldați, comandanți ai detașamentelor de gardiști roșii și oameni de legătură. Lenin personal a dat reprezentanților comitetului uzinei Putilov și ai Sovietului dela bariera Narva instrucțiuni amănunțite asupra felului cum trebue organizată cucerirea rapidă și complectă a puterii în sectoarele lor.

Curând după sosirea lui Lenin, din fața intrării principale dela Smolnîi se desprinse un grup de motocicliști: vestitorii insurecției plecau în goană spre cartierele capitalei și împrejurimile ei.

Trecuse de mult miezul nopții, când unul dintre motocicliștii trimiși dela Smolnîi se opri la comitetul raional al partidului bolșevic din sectorul Obuhov. Vestitorul sări de pe motocicletă și, prezentând sentinelei mandatul său, intră în clădirea în care de peste două zile și două nopți lucra fără întrerupere Comitetul Militar Revoluționar. Motociclistul înmânâ Comandantului Gărzii Roșii ordinul de insurecție, care era însoțit de instrucțiuni amănunțite.

Venise momentul pentru care se pregăteau de atâta timp bolșevicii dela uzina Obuhov. Toți cei ce se aflau la Comitetul Revoluționar ieșiră în stradă. Pe străzi și pe bulevarde treceau muncitori îndreptându-se spre uzină. Lângă

Statul-Major al Revoluției. Smolnîi în zilele Revoluției din Octombrie 1917

După un desen de V. Kuznețov

uzină staționau automobile. Oamenii se îngrămădiră în sala contabilității, așteptând să li se dea arme. Muncitorii înregistrați se grupau în detașamente, primeau puști, grenate, revolvere, se urcau în automobile și plecau în oraș.

Se ridicară la luptă cartierele dela barierele Petrogradului. Muncitorii se îndreptau în grabă într'acolo unde se distribuiau arme.

In cartierul barierei Moscova, la clubul fabricii „Scorohod", avu loc în seara zilei de 24 Octombrie un meeting de cartier. Fu adoptată o rezoluție prin care se insista asupra necesității insurecției armate imediate. Meetingul se termină la ora 2 noaptea. Imediat după meeting, o parte din muncitorii din Garda Roșie se puseră la dispoziția Statului-Major al Comitetului Militar Revoluționar.

La fabrica „Scorohod", în căsuța de piatră a cântarelor din fața cantinei, se distribuiau cartușe. Oamenii ieșeau de acolo cu arme, încinși cu benzi de mitralieră și se înșirau în curte pentru un rapid apel. In întunericul nopții porneau în marș grăbit pe porțile fabricii, detașament după detașament. Astfel de detașamente porneau și pe porțile uzinelor Recikin și Siemens-Schuckert. Proletarii dela bariera Moscovscaia mergeau să îndeplinească misiunea de luptă a Revoluției din Octombrie.

Lângă teatrul uzinei Putilov, unde numai cu două zile mai înainte fremătase ultimul meeting, se aliniau acum tăcute în front detașamentele de gardiști roșii. Totul se desfășura fără sgomot, repede și cu preciziune. Detașamentele Gărzii Roșii se îndreptau dela uzină spre Sovietul de sector, și de acolo la Smolnîi. După miezul nopții ele începură să pornească de-a-dreptul spre instituții și gări, în vederea ocupării lor. Pe străzi circulară toată noaptea patrule de serviciu. Periferiile erau pustii. Piața Narva amuțise. Doar din când în când răsunau pașii repezi ai vreunui mic grup de muncitori înarmați, cari se îndreptau în grabă spre strada Novosivcovscaia, spre casa Sovietului, ale cărei ferestre rămaseră viu luminate toată noaptea.

Comitetele de sectoare ale partidului, comitetele militare

revoluționare, statele-majore ale Gărzii Roșii și Sovietele de sector își terminau în grabă ultimele pregătiri. Conform planului dinainte întocmit, toți membrii Sovietului din sectorul Peterhof, însoțiți de câte un mic detașament de muncitori înarmați din rezerva Gărzii Roșii, fură trimiși în diferite puncte spre a înființa centre de aprovizionare, de distribuire a armelor și de organizare a patrulelor și a posturilor de gardă. Membrii Sovietului de sector își luară ca ajutori pe membrii comitetului uzinei Putilov. Aceștia din urmă procurau medicamente, material de pansat, automobile și asigurau serviciul de legătură.

In uzinele din cartierul dela bariera Narva, schimburile de noapte nu-și încetară lucrul. Armele stăteau pregătite lângă mașini. La primul semnal al sirenei uzinei, în atelierele uzinei Putilov mașinile se opriră, muncitorii puseră mâna pe arme și alergară spre locul de adunare convenit.

In sectorul Viborg, Sovietul sectorului puse sub controlul său poșta și telegraful încă din seara zilei de 24 Octombrie, înființând un birou de copiști cari luau cópii după toate telegramele transmise. La căderea nopții era terminată rechiziționarea tuturor mijloacelor de transport din sector. Autocamioanele și automobilele tuturor întreprinderilor fuseseră mobilizate și erau la dispoziția Sovietului.

Statul-major al Gărzii Roșii din cartier se umplu de muncitori înarmați. Veniseră gardiști roșii din absolut toate uzinele sectorului Viborg. Ne mai încăpând la statul-major, oamenii ocupară casa vecină, unde își avea sediul Sovietul de sector. Uzina metalurgică trimise un detașament și anunță că un alt detașament a fost lăsat în uzină și poate fi trimis la prima chemare telefonică.

Un detașament din sectorul Viborg, în frunte cu comisarul numit de Sovietul de sector, ocupă telegraful gării Finlandski. Un alt detașament ocupă poșta din cartierul Lesnoi. Comisarul telegrafului, un muncitor finlandez, oprea cu un aer autoritar telegramele în limbile daneză, suedeză, finlandeză și rusă. O asemenea „cunoaștere" a limbilor îi

atrase imediat stima telegrafistelor. Ele îi aduceau spre control absolut toate telegramele.

Gardiștii Roșii din sectorul Rojdestvenski începură să ocupe, după miezul nopții, străzile și să pună pichete în sectorul lor. In drum spre castelul Tavriceski ei se loviră de o patrulă de cazaci călări. Se încinse un schimb de focuri. Cazacii fură împrăștiați. Pe la ora unu noaptea, palatul Tavriceski fu ocupat.

Delegații uzinei Ijorski, cari veniseră la Smolnîi, se întoarseră după câtva timp la Colpino. Fără să piardă un moment, chiar în aceeași noapte ei scoaseră în grabă din uzină și trimiseră la Petrograd 17 automobile blindate, cu mitraliere, lăsându-și două automobile blindate pentru a patrula cu ele pe străzile orășelului. Colpino trecu în mâinile comitetului revoluționar, creat chiar în acea noapte.

Ocuparea punctelor celor mai importante ale capitalei se efectua sistematic și repede. La ora 1 și 25 minute un detașament de gardiști roșii, format din muncitori din sectorul Vîborg, din muncitori dela uzina Baltiiski, din soldați ai regimentului Kecsholm și din marinari, ocupă oficiul poștal, care se afla de mai înainte sub supravegherea pichetelor de muncitori din cartierul Colomenski. Două puternice detașamente mixte ocupară la ora două noaptea gările Nicolaevski și Baltiiski. La oficiul telegrafic al gării Nicolaevski, se făcuse o încercare de împotrivire. Muncitorii de cale ferată gardiști roșii, cari se alăturară detașamentului mixt, curățară localul telegrafului de contrarevoluționari și arestară pe cei ce instigaseră la rezistență. Ei ocupară toate posturile telegrafice și telefonice. Controlul telegrafului fu încredințat unui telegrafist din Garda Roșie. Fură ocupate depoul, atelierele și podul american, punându-se în toate aceste puncte posturi de gardă.

In acelaș timp, diferite detașamente revoluționare ocupau uzina electrică și alte întreprinderi importante ale Capitalei. La uzina electrică centrală a tramvaielor, muncitorii își puseră posturile lor. Lucrul nu încetă niciun moment. Muncitorii dela tramvaie putură să-și îndeplinească neîn-

trerupt serviciul de legătură și să transporte pe gardiștii roșii.

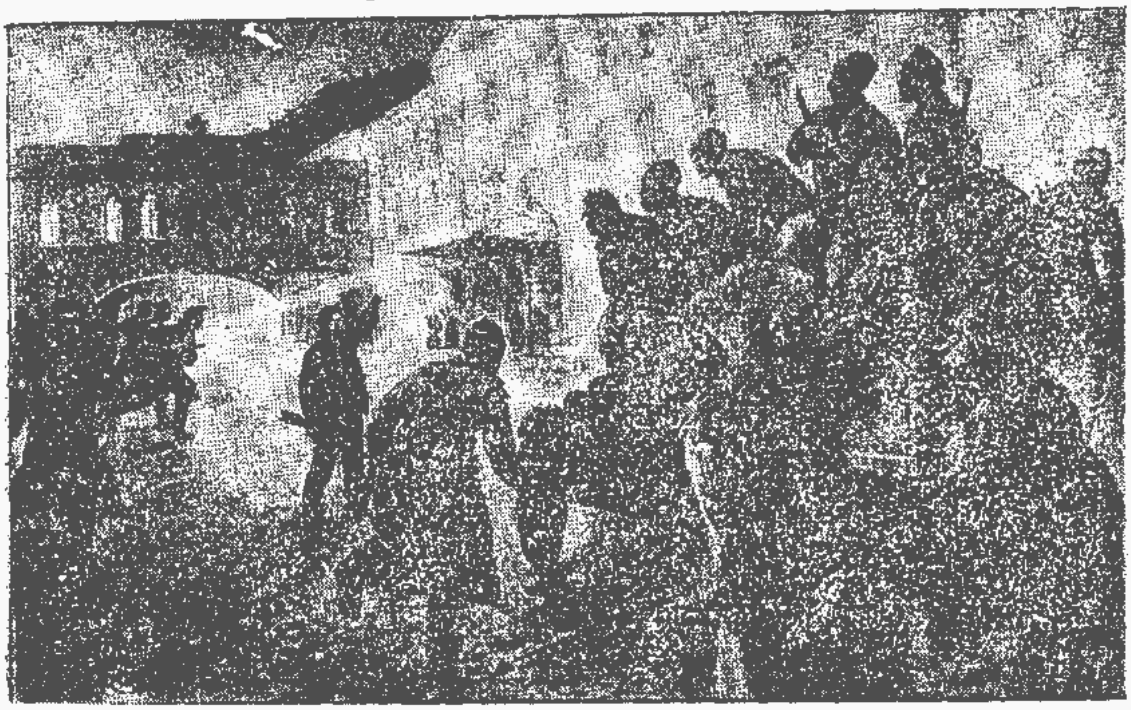
In unele locuri contrarevoluția încercă să se împotrivească atacului gardiștilor roșii. Statul-major al circumscripției militare încercă în cursul nopții să reducerească, cu ajutorul iuncherilor, agenția telegrafică din Petrograd (PTA) și oficiul central telegrafic, cari fuseseră ocupate de cu seară. La unele poduri se produseră încăerări cu iuncherii. Dar toate încercările fură zădărnicite de soldații revoluționari și de gardiștii roșii din Petrograd.

Pe la orele trei dimineața, regimentul Pavlovski puse o gardă pe strada Millionnaia. Ea opri un automobil cu iuncheri, cari veneau dela Palatul de Iarnă și se duceau după ajutor la comitetul cavalerilor Crucii Sf. Gheorghe.

Tot pe strada Millionnaia patrulele de gardiști roșii și de soldați opriră un automobil în care se întorceau dela

Trupele Comitetului Militar Revoluționar ocupă gara Baltiiscaia
După un desen de T. Travin

Trupele Comitetului Militar Revoluționar ocupă poșta
După un desen de B. E. Vladimirski

Palatul de Iarnă, după ședința de noapte a Guvernului Provizoriu, Cartașev, ministrul cultelor, și A. Halperin, secretarul general al Guvernului Provizoriu. Ei fură arestați și trimiși la Smolnîi.

A mai fost arestat și adus la comitetul regimentului comisarul suprem Stankevici. El fu pus însă peste puțin timp în libertate.

Comitetul Militar Revoluționar dădu crucișătorului „Aurora" următorul ordin:

> „Către Comisarul Comitetului Militar Revoluționar al Sovietului din Petrograd al deputaților muncitorilor și soldaților de pe crucișătorul „Aurora". Comitetul Militar Revoluționar al Sovietului din Petrograd al deputaților muncitorilor și soldaților a hotărît să vă însărcineze a restabili circulația pe podul Nicolaevski prin toate mijloacele de care dispuneți".

„Aurora" se afla în reparație în dreptul uzinei Franco-Rusă. Urma ca la 22 Octombrie să se facă proba mașinilor.

Centrul baltic ceru însă marinarilor să rămână la Petrograd. De tunurile „Aurorei" putea fi nevoie de pe o zi pe alta la Petrograd.

Pregătindu-şi lovitura împotriva revoluţiei, Guvernul Provizoriu ordonă, în noaptea de 23 spre 24 Octombrie, ca crucişătorul să fie scos în larg. Adresându-se Comitetului Militar Revoluţionar, marinarii primiră următorul ordin: „Nu ieşiţi în larg; trimitem un comisar cu instrucţiuni amănunţite".

Primind dispoziţiunea Comitetului Militar Revoluţionar de a ocupa podul Nicolaevski, comisarul ordonă să se pună foc la cazane şi să se ridice ancora. In timp ce se făceau pregătirile, comisarul se puse în legătură cu echipajul Nr. 2 al flotei Mării Baltice, cerându-i ca sub acoperirea tunurilor „Aurorei" să ocupe podul şi să restabilească circulaţia. „Aurora" era gata de plecare. Dar căpitanul, care nu vroia să participe la luptă, refuză să conducă crucişătorul. „Mi-e teamă să nu împotmolesc vasul", spunea el pentru a se justifica. Comisarul ordonă să se măsoare adâncimea navigabilă a fluviului Neva. Se constată că vasul putea să plutească nestânjenit. Toţi ofiţerii fură imediat arestaţi şi se începu ridicarea ancorei. In ultimul moment, căpitanul consimţi să ia asupra sa conducerea operaţiei. La ora 3 şi 30 minute dimineaţa, „Aurora" ancoră lângă pod şi marinarii echipajului flotei începură să remonteze podul, împingându-i înapoi pe iuncheri.

Garda Roşie din sectorul Colomenski împreună cu marinarii „Aurorei" şi cu echipajul de gardă puseră stăpânire către ziuă pe hotelul militar „Astoria" şi îl curăţară de ofiţerii cari se cuibăriseră în el. Un detaşament de muncitori dela Uzina Ericson ocupă Manejul şi şcoala militară tehnică din strada Caravannaia.

In ziua de 25 Octombrie, la ora 6 dimineaţa, o echipă de marinari ai echipajului de gardă, compusă din 40 de oameni, împreună cu soldaţii regimentului Kecsholmski ocupară Banca Naţională fără să întâmpine nicio rezistenţă din partea gărzii. Făceau de gardă soldaţi din regi-

Trupele Comitetului Militar Revoluționar ocupă centrala telefonică
După un desen de N. A. Pavlov

mentul Semionovski. Ei declarară că sunt pentru Comitetul Militar Revoluționar și că s'ar considera desonorați dacă ar fi înlăturați din posturi. Ei fură lăsați să asigure mai departe garda împreună cu detașamentul venit.

Ordinul de ocupare a oficiului telefonic central a fost dat pe la ora 4 dimineața. Comitetul Uzinei Putilov și statul-major al sectorului Vîborg primiră dispoziținea de a trimite la o anumită oră un număr de detașamente pe strada Morscaia. La fel i se ordonă și regimentului Kecsholmski. Detașamentul de gardiști roșii ai Uzinei de Tuburi primi următoarea însărcinare: „Veți procura din depozitul de subsistență de dincolo de bariera Narva și veți aduce la oficiul telefonic alimente pentru 300 de telefoniste".

M. Prigorovski, comisarul regimentului Kecsholmski, luă

cu el două companii de soldaţi şi porni spre oficiul telefonic. Tot acolo sosiră, la ora şapte, şi detaşamentele de gardişti roşii. Muncitorii Uzinei de Tuburi adunaseră următoarele alimente: 300 de pâini, 300 de cutii de conserve, zahăr şi ceai.

Porţile oficiului telefonic erau întredeschise. Ele erau păzite de un iuncher. Gardiştii Roşii şi soldaţii se avântară, împetuos, pe porţi şi pătrunseră fără o singură împuşcătură în curte. Automobilul blindat care stătea în curte fu capturat. Mitraliorii cari se aflau în maşină dormeau.

Iuncherii începură să alerge pe toate uşile şi să se adune în curtea îngustă a oficiului. Închizătoarele armelor ţăcăniră. Comandantul detaşamentului revoluţionar profitând de întuneric, comandă cu glas tare: „Descărcaţi armele!" Nedesluşind cine dă comanda, iuncherii îşi descărcară armele. Profitând de acest moment, gardiştii roşii şi soldaţii regimentului Kecsholmski îi înconjurară pe iuncheri şi îi dezarmară.

Muncitorul Ivan Gaza dela Uzina Putilov, care era de serviciu la Sovietul sectorului din Peterhof, încercă să se pună în legătură telefonică cu Smolnîi, spre a raporta că ordinul de a se da alimente pentru telefoniste a fost executat. El sună tocmai în momentul când gardiştii roşii ocupau oficiul poştal şi o bună bucată de vreme nu primi niciun răspuns. In sfârşit, la telefon se auzi o voce groasă de bărbat: „Telefonistele au leşinat, iar eu nu ştiu cum să fac legătura".

Oficiul telefonic fu ocupat. Telefoanele Palatului de Iarnă şi ale statului-major al circumscripţiei militare fură imediat debranşate. Comunicaţiile guvernului şi ale statului-major cu unităţile lor şi cu instituţiile de conducere deveniră extrem de dificile. Guvernul şi statul-major fură nevoite să recurgă la trimiterea de oameni de legătură cu automobilele; dar şi această legătură fu în curând tăiată de către gărzile detaşamentelor de gardişti roşii şi ale trupelor revoluţionare.

Un detaşament de marinari şi gardişti roşii ocupă dimi-

neața ultima parte a Podului Palatului de lângă Palatul de Iarnă. „Podul Palatului (de sub ferestrele camerelor mele), nota Kerenski alarmat, este ocupat de pichetele marinarilor bolșevici".

La ora 8, trupele revoluționare și muncitorii barierii Moscovscaia puseră definitiv stăpânire pe Gara Varșavscaia.

Detașamentele de gardiști roșii, de marinari și soldați ocupau astfel, pas cu pas, punctele vitale și punctele strategice cele mai importante ale Capitalei. Toate rapoartele veneau la Smolnîi. La fiecare 10—15 minute Comitetul Militar Revoluționar primea știri cari arătau că trupele își îndeplinesc cu succes însărcinările ce le fuseseră încredințate.

4

FUGA LUI KERENSKI

Guvernul Provizoriu își încorda ultimele puteri spre a-și crea un sprijin și a se putea apăra.

In noaptea de 24 spre 25 Octombrie, la ora 2 și 20, Levițki, generalul de ordonanță al lui Kerenski, se puse în legătură telefonică cu Marele Cartier General și îi transmise lui Duhonin două ordine telegrafice urgente adresate de comandantul suprem comandantului-șef al frontului de Nord, cerându-i categoric să fie imediat executate:

> „Ordon ca la primirea acestei telegrame toate regimentele diviziei a 5-a caucaziene de cazaci cu toată artileria, regimentul 23 de cazaci de pe Don și toate celelalte unități căzăcești cari se află în Finlanda, să fie îndreptate cu trenul sub comanda generală a comandantului diviziei a 5-a caucaziene de cazaci spre Petrograd, gara Nicolaevski, la dispoziția colonelului Polcovnicov, comandantul-șef

al circumscripției militare Petrograd. Data plecării unităților să mi se comunice prin telegramă cifrată. In cazul că transporturile pe calea ferată vor fi imposibile, unitățile vor fi trimise în marș, pe eșaloane".

Prin a doua telegramă, Kerenski ordonă să fie adunate și trimise la Petrograd regimentele diviziei I-a de cazaci de pe Don, cari erau împrăștiate pe frontul de Nord. Kerenski avu grijă să adauge: dacă muncitorii căilor ferate vor împiedica să se dea vagoane, regimentele vor fi trimise în marș. In ajutorul Palatului de Iarnă erau chemați de pretutindeni, în primul rând, cazacii.

Primind telegramele lui Kerenski, Duhonin chemă imediat la telefon pe generalul S. G. Lukirski, șeful Statului-Major al frontului de Nord.

Generalul raportă că două regimente ale diviziei I-a de cazaci de pe Don au sosit chiar atunci la Reval, iar celelalte două au fost trimise în dimineața zilei de 24 Octombrie la armata I-a, pentru a desarma o divizie de infanterie care refuzase să execute ordinele de luptă.

Duhonin ordonă să fie trimisă o unitate de cazaci, indiferent care, deoarece împrejurările nu îngăduie nicio întârziere. In sprijinul cuvintelor sale, Duhonin adăugă că a primit chiar atunci următoarea telegramă a generalului de ordonanță al lui Kerenski:

„De fapt, în momentul de față garnizoana Petograd, cu excepția unui mic număr de unități, este de partea bolșevicilor sau neutră. Palatul de Iarnă e, pare-se, încercuit. Lucrurile iau o întorsătură serioasă. Înștiințați-l pe Ceremisov. Probabil că în curând nu vă voi mai putea vorbi.

Levițki"

Frontul de Nord răspunse că au fost deja luate toate dispozițiile. Companiile batalionului de ciclișți vor sosi la Petrograd cele dintâi; ele se aflau la stațiunea Bateţcaia, gata de plecare.

Dis-de-dimineață, Duhonin îi telefonă lui Levițki la Pa-

Femei din batalioanele de șoc de gardă la Palatul de Iarnă

latul de Iarnă. „Sunt foarte bucuros că pot să vă vorbesc", spuse Duhonin. El îl informă asupra tuturor măsurilor luate de Cartierul General și de frontul de Nord. Erau trimise la Petrograd brigăzile diviziei 44 de infanterie cu două baterii de artilerie, divizia a 5-a caucaziană de cazaci cu artileria ei și regimentul 43 de cazaci de pe Don. In plus, mai erau trimise de pe frontul de Nord regimentele 13 și 5 de cazaci de pe Don cu artileria lor. Regimentelor din divizia 1-a de cazaci de pe Don, cari se îndreptau spre armata I-a, li se ordonase să-și schimbe itinerariul și să se îndrepte imediat spre Petrograd. Batalioanele 3 și 6 de ciclişti fuseseră îmbarcate în tren și erau în drum spre Petrograd. Duhonin ceru să fie trimiși în întâmpinarea trupelor „oameni de încredere". Frontului de Nord el îi recomandă ca unitățile trimise să fie însoțite de reprezentanți aleși ai comitetelor de armate. Socialiștii-revoluționari și menșevicii aveau sarcina de a convinge trupele să meargă împotriva revoluției.

Incheind, Duhonin îi ceru lui Levițki să-i facă o scurtă

dare de seamă asupra situaţiei, pentru ca să poată informa la rândul lui celelalte fronturi.

Leviţki făcu un raport amănunţit asupra ultimelor evenimente: au sosit marinarii dela Kronstadt; podurile desfăcute au fost remontate de către detaşamentele revoluţionare; întreg oraşul este împânzit de posturi; oficiul telefonic este în mâinile bolşevicilor; Palatul de Iarnă este încercuit. Terminând, generalul Leviţki ceru să fie trimise de urgenţă trupe de pe front.

„In general, zise el, ai impresia că Guvernul Provizoriu se află în capitala unui stat duşman, care a terminat mobilizarea, dar n'a început încă ostilităţile".

La 25 Octombrie, între orele trei şi patru dimineaţa, Kerenski sosi la statul-major al circumscripţiei militare. El nu găsi însă nici aici nimic liniştitor: punctele strategice decisive erau în mâinile adversarului, întăriri nu veneau de nicăeri, unităţile cari promiseseră ajutor trecuseră de partea răsculaţilor.

Kerenski convocă o conferinţă la statul-major al circumscripţiei militare. Se hotărî să fie chemate regimentele 1, 4, 14 de pe Don, cari erau cantonate la Petrograd. Acestor regimente li se trimise următorul ordin telefonic:

„Comandantul suprem ordonă regimentelor 1, 4, 14 de cazaci ca, în numele libertăţii, al onoarei şi al gloriei pământului strămoşesc, să pornească în ajutorul Comitetului Executiv Central al Sovietelor democraţiei revoluţionare, în ajutorul Guvernului Provizoriu, pentru salvarea Rusiei care piere".

Telegrama era semnată de generalul-maior Bagratuni şi contrasemnată de Malevski, comisarul Comitetului Central Executiv.

Cazacii ştiau că cazărmile lor sunt încercuite din toate părţile de către patrulele gardiştilor roşii. In orice moment puteau să năvălească din sectoarele Moscova, Narva şi Peterhof mii de muncitori pentru a-i opri să iasă din ca-

O patrulă a Comitetului Militar Revoluționar pe străzile Petrogradului în zilele Revoluției din Octombrie

zărmi. Ei întrebară statul-major dacă va merge cu ei și infanteria, adăugând că, singuri, ei nu vor porni la luptă.

Kerenski se întoarse dis-de-dimineață dela statul-major al circumscripției militare la Palatul de Iarnă.

Se constată că la Palatul de Iarnă nu ajung proviziile.

Concentrând la Palat un detașament puternic cu un efectiv de aproximativ 1.600 oameni, guvernul nu-și închipuia că Palatul de Iarnă ar putea fi izolat într'o singură zi de toate instituțiile și nu adusese o cantitate suficientă de alimente. Incă din noaptea de 24 spre 25 Octombrie, lipsa de alimente devenise atât de acută, încât a fost nevoie să se trimită iuncheri cu automobile să caute alimente. Un automobil a fost oprit de către Garda Roșie lângă gara Nicolaevski și dus la Smolnîi.

In acest timp, forțele pe cari Guvernul Provizoriu socotea că se va putea sprijini, continuau să se topească.

„Iuncherii, a căror stare de spirit era la început excelentă — scria mai târziu Kerenski — au început să-şi piardă curajul, apoi a început să se frământe şi detaşamentul de automobile blindate. Fiecare minut de zadarnică aşteptare a întăririlor scădea din ce în ce mai mult „capacitatea de luptă" şi a unora şi a altora."

După meetingul dela manejul Mihailovski, majoritatea soldaţilor divizionului autoblindat au trecut de partea Comitetului Militar Revoluţionar. Mai târziu, la 25 Octombrie, ora 11, divizionul autoblindat s'a prezentat cu tot efectivul la Smolnîi şi s'a pus la dispoziţia Comitetului Militar Revoluţionar.

La Palatul de Iarnă a rămas numai automobilul blindat „Ahtâreţ", al cărui echipaj a declarat că înţelege să păzească Palatul „ca pe un monument de valoare artistică".

A fost convocată o nouă şedinţă a guvernului. Intre Palatul de Iarnă şi statul-major goneau mereu miniştri, ofiţeri, curieri. Din toate colţurile porneau fel de fel de svonuri, care de care mai alarmante. Situaţia era extrem de încordată.

La şedinţa guvernului, Kerenski anunţă că intenţionează să plece dela Palat. „Am hotărît..., a spus Kerenski, să întâmpin personal trupele... cari se apropie". La 25 Octombrie, ora 11 dimineaţa, el părăsi Petrogradul. Insuşi Kerenski, vorbind despre această fugă, a scris că el plecase cu automobilul său, dar că vestea plecării sale „...a parvenit, în ce chip nu ştiu, la cunoştinţa ambasadelor aliaţilor".

In realitate, Kerenski a fugit sub scutul fanionului unei ambasade străine.

Ambasadorul englez Buchanan a descris în felul următor fuga lui Kerenski:

„Pe la ora 10 dimineaţa (25 Octombrie.—*Nota Red.)* Kerenski a însărcinat pe un ofiţer să-i caute un alt automobil. Intâlnindu-se cu Whitehouse, unul dintre secretarii ambasadei Statelor Unite, ofiţerul îl convinse să-i împrumute lui Kerenski

automobilul său cu fanion american. Ei plecară împreună la Palatul de Iarnă. Kerenski îi spuse lui Whitehouse că vrea să plece la Luga, ca să fie alături de trupele chemate de pe front, rugându-l apoi să transmită ambasadorilor aliați rugămintea de a nu recunoaște guvernul bolșevic, întrucât el speră să se întoarcă în ziua de 12 (30 Octombrie stil vechiu.—*Nota Red.)* cu un numar îndestulător de trupe pentru a restabili situația."

Relatarea lui Buchanan e confirmată pe deplin de declarațiile ofițerilor cari-l însoțeau pe Kerenski. Ajutorul de sublocotenent D. I. Cnirș, aghiotantul șefului serviciului de automobile al circumscripției militare Petrograd, a fost chemat la ora 10 dimineața la statul-major al circumscripției militare. Polcovnicov îi ordonă să caute două automobile pentru Kerenski, care se pregătea să plece în întâmpinarea trupelor.

Comandantul-șef al circumscripției militare ordonă să se ceară o mașină la vreuna din ambasade. Mașina a fost procurată dela Americani. Aghiotantul se întoarse împreună cu atașatul militar al ambasadei americane la statul-major al circumscripției militare.

Când mașina cu fanion străin ajunse în piață, gardiștii roșii o lăsară să treacă.

Mașina străină nu s'a găsit nicidecum „din întâmplare" la dispoziția lui Kerenski și ea nu l-a urmat nicidecum „la o distanță respectabilă": fanionul străin îl ajută pe președintele Guvernului Provizoriu al Rusiei să fugă din Petrogradul revoluționar.

Ofensiva revoluției era impetuoasă. Orice încercare a Guvernului Provizoriu de a se opune mersului victorios al insurecției era imediat respinsă. Miniștrilor nu le rămânea deci altceva de făcut decât să se închidă în Palatul de Iarnă și să aștepte zadarnic venirea trupelor de pe front.

5

25 OCTOMBRIE (7 NOEMBRIE) — PRIMA ZI A REVOLUȚIEI SOCIALISTE VICTORIOASE

In dimineața zilei de 25 Octombrie, proletariatul deținea toate punctele strategice decisive ale capitalei. In mâinile guvernului rămăseseră numai statul-major al circumscripției militare și Palatul de Iarnă. Insurecția triumfase. La ora 10 dimineața, Comitetul Militar Revoluționar lansă un apel către cetățenii Rusiei:

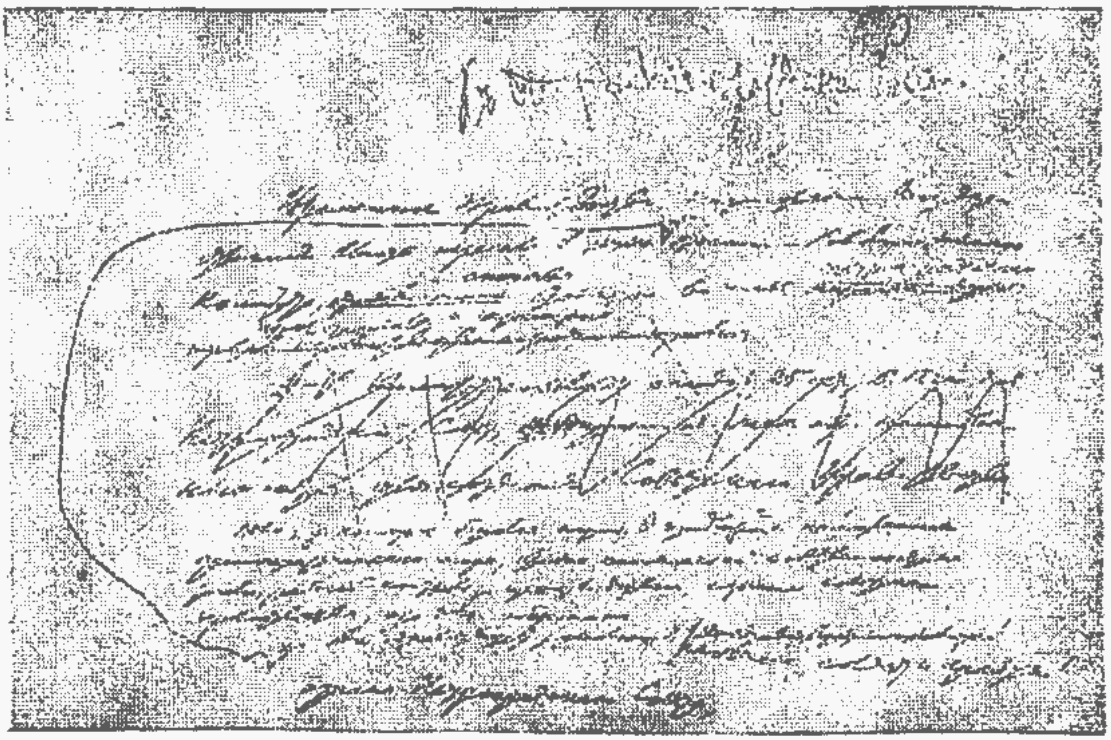
> „Guvernul Provizoriu e răsturnat. Puterea de stat a trecut în mâinile Comitetului Militar Revoluționar, organul Sovietului din Petrograd al deputaților muncitorilor și soldaților, care stă în fruntea proletariatului și a garnizoanei din Petrograd.
>
> Victoria cauzei pentru care a luptat poporul: propunerea imediată a unei păci democratice, desființarea proprietății moșierești asupra pământului, controlul muncitoresc asupra producției, crearea unui guvern sovietic — victoria acestei cauze e asigurată.
>
> Trăiască revoluția muncitorilor, soldaților și țăranilor!" [1])

Documentul acesta a fost redactat de Vladimir Ilici Lenin. Apelul a fost transmis în aceeași dimineață tuturor centrelor industriale ale țării. El avu o enormă influență revoluționară asupra clasei muncitoare din întreaga țară și înlesni în provincie trecerea rapidă a puterii în mâinile Sovietelor. Pretutindeni unde ajungea vestea izbânzii, masele proletare se ridicau la luptă.

Forțele Comitetului Militar Revoluționar creșteau necontenit. La Smolnîi veneau întăriri din cartierele muncitorești ale capitalei. Toate sectoarele își trimiteau detașamentele lor. Ele își procurau mijloace de transport, aduceau arme

---

1) Către cetățenii Rusiei, „Rabocii Puti", Nr. 46, 26 Octombrie 1917.

Apelul „către cetățenii Rusiei" scris de V. I. Lenin

și alimente. La arsenalul fortăreței Petru și Pavel se eliberau în pripă arme, cari erau împărțite fabricilor.

Lucrul în uzine nu încetase. Tramvaiele circulau normal. Cu puțin înainte de începerea insurecției la Petrograd, muncitorii din industria lemnului declaraseră grevă. Dar în ziua insurecției comitetul de grevă se adresă greviștilor, îndemnându-i să reînceapă imediat cu toții lucrul.

„Fiecare muncitor — spunea rezoluția comitetului de grevă — trebue să fie în aceste zile la locul său și să-și dovedească devotamentul față de noua putere".

La comitetul bolșevicilor din sectorul Narva se prezentară membrii comitetului de grevă dela o fabrică de cherestea. Ei declarară că încetează greva, că se alătură insurecției și se pun la dispoziția Comitetului Militar Revoluționar. Li se dădu imediat însărcinarea de a organiza un detașament și a-l trimite la Smolnîi.

La comitetele de uzină telefoanele sbârnâiau necontenit. Statele-majore de sector cereau să li se trimită detașamente

de gardişti roşii. Gardiştii roşii ocupau ultimele instituţiuni guvernamentale din oraş şi împrejurimi.

Detaşamentele Uzinei Rozenkrantz şi ale Uzinei Metalurgice desarmară pe elevii şcoalei militare de artilerie Mihailovski. Gardiştii roşii din sectorul Narva ocupară Prefectura Poliţiei, de pe strada Gorohovaia Nr. 2. Trupele revoluţionare deţineau firele telegrafice directe cu Moscova, Kiev şi Reval. In sectorul Viborg, muncitorii ocupară închisoarea „Krestî" şi eliberară pe bolşevicii arestaţi de către Guvernul Provizoriu încă din Iulie. Detaşamentul uzinei de arme Sestroreţk fu însărcinat să desarmeze pe elevii Şcoalei de Geniu.

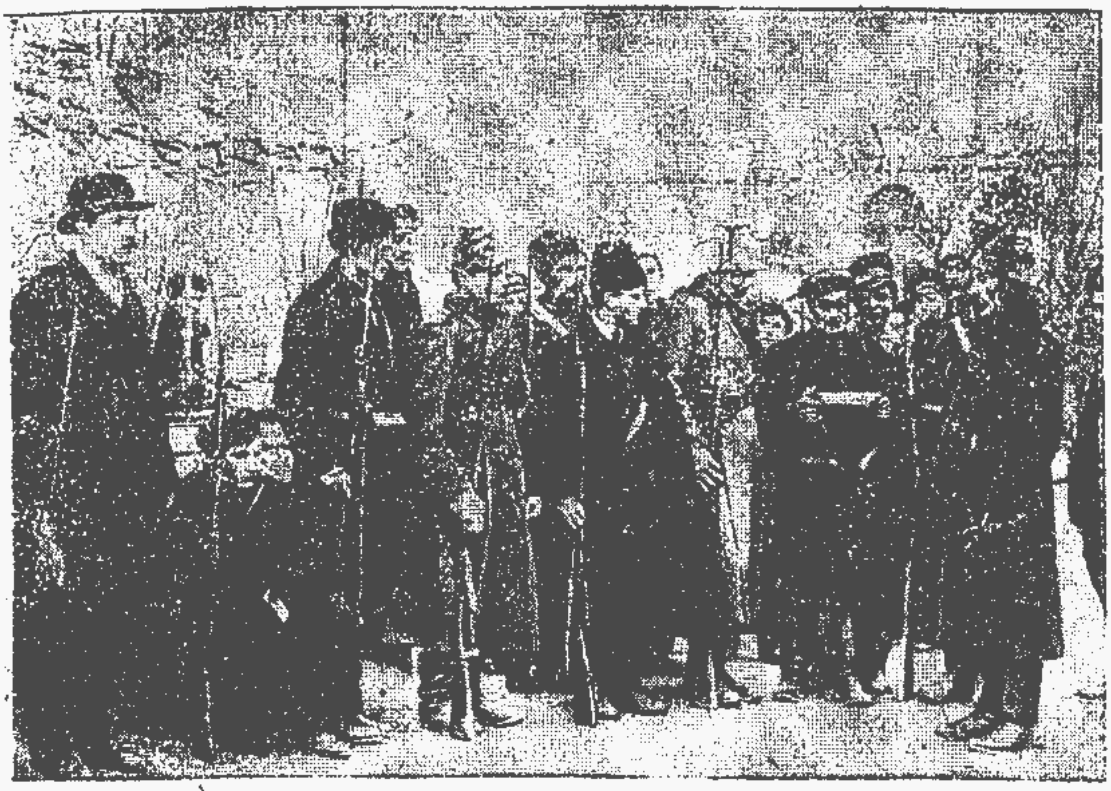
Trupele revoluţionare ocupară depozitul serviciului de arme de foc. De acolo începură să trimită lăzi cu revolvere la uzine. Şantierul Putilov primi 1000 de revolvere Nagan. La uzina Franco-Rusă fu deasemenea adus un număr mare de revolvere. Noile detaşamente de gardişti roşii se îndreptau spre Smolnîi.

Străzile cartierelor muncitoreşti erau pline de lume. Mereu se formau grupuri cari îşi împărtăşeau cu însufleţire impresiile ultimelor ore. Treceau în goană automobile arhipline de muncitori şi soldaţi înarmaţi, cari aruncau din mers apelurile Comitetului Militar Revoluţionar.

Mai spre centru era oarecare linişte. Perspectiva Nevski era pustie. Patrulele nu lăsau lumea să treacă dincolo de catedrala Cazan. Aci se simţea încordarea luptei neterminate.

Lenin ceru ca ultimele adăposturi ale Guvernului Provizoriu, Palatul de Iarnă şi statul-major al circumscripţiei militare, să fie luate cât se poate mai repede. Reprezentanţii Comitetului Militar Revoluţionar plecară la uzine, ca să ridice masele şi să organizeze noi detaşamente de gardişti roşii.

Unităţile garnizoanei Petrograd detaşară formaţiile cele mai puternice pentru ocuparea Palatului de Iarnă. La 25 Octombrie, ora 11 dimineaţa, fură aduse la Smolnîi tunuri anti-aeriene şi automobilele blindate ale divizionului autoblindat, care trecuse de partea Comitetului Militar Revolu-

Smolnîi. Controlul permiselor de intrare

ționar. Automobilele blindate fură trimise imediat la Palatul de Iarnă.

Compania a 6-a de reparații de automobile trimise un delegat la Smolnîi, spre a transmite o rezoluție prin care declara că aderă la insurecție. Compania fu însărcinată să asigure transportul trupelor Gărzii Roșii la Palatul de Iarnă și să transporte arme în cartierele muncitorești. Din garajul acestei companii porniră imediat automobilele cari nu fuseseră livrate până atunci statului-major al circumscripției militare sub cuvânt că nu sunt încă reparate.

La amiază începu încercuirea lentă a cartierului Palatului de Iarnă și a statului-major al circumscripției militare. Cercul împresurării mergea pe linia Moica, dela câmpul lui Marte până la piața Mariinscaia, sprijinindu-se cu flancurile pe Neva. Spre diferitele sectoare ale încercuirii se îndreptau necontenit noi detașamente de gardiști roșii și de soldați revoluționari. Șapte companii din regimentul

Un pichet de gardişti roşii pe o stradă a Petrogradului în zilele Revoluţiei din Octombrie 1917

Kecsholmski ocupaseră de dimineaţă căile de acces din partea stângă a încercuirii, unindu-se cu unităţile de gardişti roşii ale Uzinei Franco-Ruse, din sectorul 2 orăşenesc (Colomenski). Regimentul Pavlovski ocupă poziţii la dreapta, pe strada Millionnaia, postând detaşamente în străzile şi stradelele învecinate. Uzina Putilov puse la dispoziţia Comitetului Militar Revoluţionar 11 autocamioane „White" cu tunuri antiaeriene pe ele. Maşinile împreună cu automobilele blindate ale divizionului autoblindat au fost răspândite de-a-lungul întregului lanţ al încercuirii. Două tunuri antiaeriene şi două automobile blindate au fost afectate regimentului Pavlovski.

La ora 12 ziua, trupele Comitetului Militar Revoluţionar înconjurară Palatul Mariinski, unde trebuia să aibă loc şedinţa ordinară a Preparlamentului. Deputaţii veniseră în număr mare. N. D. Avxentiev, preşedintele Preparlamentului, îndată ce sosi fu înconjurat şi asaltat cu întrebări alarmante. Deputaţii vroiau să afle mai cu seamă unde se găseşte Kerenski. Avxentiev îi asigură pe toţi că

Kerenski a plecat pentru scurtă vreme pe front și că se va întoarce în curând la Petrograd.

Deodată se anunță că palatul Mariinski este încercuit de gardiști roșii și de o companie a regimentului Litovski. Peste câtva timp veniră și companii ale regimentului Kecsholmski și ale echipajului de gardă, însoțite de un automobil blindat. Deputații fură invitați să părăsească clădirea. Avxentiev adună repede pe reprezentanții fracțiunilor. Aceștia hotărîră să ridice un protest energic împotriva violenței. După consfătuire, Avxentiev alergă în sala de ședințe, unde se adunaseră vreo sută de deputați. Cu majoritate de voturi, ei hotărîră să plece, „cedând în fața violenței". Deputații părăsiră Palatul, care fu imediat ocupat de detașamentele revoluționare.

Soldații cerură arestarea cadeților, însă comandantul care controla hârtiile răspunse:

— Oricând îi vom putea aresta pe cei cari vor trebui arestați.

In ajutorul proletariatului din Petrograd veneau în grabă detașamente de marinari.

In ajun, în seara zilei de 24 Octombrie, avusese loc la Kronstadt o ședință extraordinară a Comitetului Executiv al Sovietului. In urma raportului delegaților Comitetului Militar Revoluționar cu privire la situația din capitală, se hotărî să se trimită imediat la Petrograd un detașament mixt de marinari din flota Mării Baltice. Fură luate o serie de măsuri menite să asigure dominația deplină a Sovietului la Kronstadt. La ora unu noaptea, plenara Sovietului aprobă propunerea Comitetului Executiv. In ziua de 25 Octombrie, dis-de-dimineață, se țin în piața Iacornaia un meeting, la care veniră multe mii de oameni. Deasupra mulțimii fâlfâiau steaguri cu inscripțiile: „Trăiască Puterea Sovietelor!", „Jos Guvernul Provizoriu!" In discursuri înflăcărate, marinarii din Kronstadt declarară că sunt gata să pornească la luptă pentru răsturnarea burgheziei.

Pe la ora 8 dimineața fu terminată îmbarcarea a șapte detașamente. In frunte mergea torpilorul „Amur", pe care se afla statul-major revoluționar. Detașamentul al 7-lea de

marinari, care încheia convoiul, avea o misiune operativă specială, şi anume:

Să ocupe imediat calea ferată baltică şi Gara Baltiiski, operând în strânsă legătură cu garnizoana din Strelna şi Peterhof. Să desarmeze pe iuncheri şi şcoala de ofiţeri de marină. Să trimită oameni de legătură la Luga şi până la Pscov. Să debarce în rada Oranienbaum, sub protecţia tunurilor de 12 ţoli ale cuirasatului „Zarea Svobodî", unul dintre vasele cari urmau să plece dela Kronstadt.

La ora 2 ziua, flotila din Kronstadt, cu un detaşament de marinari, apăru la gura Nevei. Din detaşament făceau parte: şcoala de mecanici, detaşamentul de instrucţie pentru punerea minelor, şcoala mecanicilor de motoare, semiechipajul flotei din Kronstadt, echipajele vaselor de război „Slava", „Narodovoleţ", „Asia", „Pulcovo", „Okean", torpilorul de escadră „Priamâslav", precum şi un detaşament de muncitori ai şantierelor navale din Kronstadt.

Flota de linie a Mării Baltice trimise cinci vase de luptă, în frunte cu crucişătorul „Oleg".

După cum se hotărîse, cuirasatul „Zarea Svobodî" se opri în drum spre Petrograd la Ligovo. Sub protecţia tunurilor de 12 ţoli, detaşamentul al 7-lea de marinari debarcă la staţiunea Spasatelnaia şi începu să desarmeze şcolile militare din Oranienbaum şi Peterhof. La 25 Octombrie, pe la orele 8 seara, marinarii, ocupând toată calea ferată baltică, ajunseră la Petrograd.

Detaşamentul din Helsingfors, venit din Petrograd cu trenul, număra 1500 de marinari. Din efectivul lui făceau parte compania de coastă a apărării cu mine, marinarii de pe vasele de război ancorate la Helsingfors, echipele semi-echipajului flotei din Sveaborg şi echipele spitalului din Helsingfors.

Marinarii din Petrograd ocupară portul militar cu postul de radio şi Noua Amiralitate, unde fu arestat personalul superior al statului-major.

La Palatul de Iarnă, după plecarea lui Kerenski, şedinţa guvernului continuă sub preşedinţia lui Conovalov. Guvernul hotărî să rămână în Palatul de Iarnă şi să se apere

acolo până la sosirea trupelor de pe front. In acest sens fu redactat un apel către țară. Se găsi că Polcovnicov trebue destituit.

Stankevici, comisarul suprem al Marelui Cartier General, se puse în legătură prin fir direct cu Duhonin. Acesta din urmă dădu asigurări că s'au trimis trupe de pe front, cari vor începe să sosească în curând la Petrograd.

— „Se poate să nu știți nimic despre sosirea lor? — întrebă Duhonin. — Mi s'a comunicat că s'a pornit în întâmpinarea lor... Ce face școala Constantinovski, școala de cavalerie Nicolaevski? Se vor mai găsi, probabil, și alte unități... Cred că pot fi găsite forțe suficiente, trebue numai organizate bine lucrurile. Intre timp vor începe să sosească trupele de pe front..."

— „Cred, răspunse Stankevici, că comandanții trènurilor militare trebue să fie avertizați că, în cazul când la sosirea lor la Petrograd statul-major al circumscripției militare nu va fi în măsură să le dea instrucțiuni, ei vor trebui să lase la gară o gardă și să pornească imediat spre statul-major al circumscripției militare și spre Palatul de Iarnă, chiar dacă ar fi să întâmpine piedici pe străzi".

— „Socotesc că e absolut necesar să fie trimiși în întâmpinarea trupelor, la două, trei stații de Petrograd, oameni de toată încrederea... Am cerut deasemenea Statului-Major al frontului de Nord ca trenurile militare să fie însoțite de reprezentanți ai comitetelor de armată sau ai celui de front"— zise, încheind, Duhonin.

Fu chemat la ședința guvernului șeful statului-major al circumscripției militare, generalul Bagratuni. El declară că sunt puține trupe pentru apărarea guvernului, că guvernul se poate sprijini numai pe forțele concentrate la Palatul de Iarnă. Consiliul de miniștri hotărî să numească un împuternicit special pentru apărarea Guvernului Provizoriu. Menșevicul Nikitin îl propuse pe Palcinski. Dar majoritatea guvernului, inclusiv miniștrii socialiști-revoluționari și

menşevici, se opriră asupra candidaturii cadetului Kişkin, care în toamna anului 1917, la congresul cadeţilor din Moscova, promisese că „va insufla temeritate" guvernului.

> „Se vede, explică Nikitin, că el a fost propus pentrucă în calitatea lui de cadet îi era moralmente mai uşor decât miniştrilor socialişti să ia asupră-şi răspunderea unor sângeroase măsuri de represiune".

Acest fapt da pe faţă, odată mai mult, josnicia miculuiburghez. Pregătind o represiune sângeroasă împotriva clasei muncitoare, miniştrii socialişti-revoluţionari şi menşevici încredinţau conducerea unor mâini mai sigure. Ei îşi făceau socoteala că dacă represiunea va eşua, apoi vor putea să-şi spele oricând mâinile şi să arunce toată vina asupra cadeţilor.

Ca ajutori ai lui Kişkin au fost numiţi P. Palcinski şi P. Rutenberg. Proaspătul dictator militar împreună cu Palcinski şi cu şeful statului-major al circumscripţiei militare începură să elaboreze imediat măsurile de apărare. Kişkin îl înlătură pe Polcovnicov, încercând să organizeze singur apărarea Palatului de Iarnă până la sosirea trupelor de pe front; dar el nu reuşi să-şi procure nici măcar planul Palatului. Spiritul combativ al ofiţerilor şi iuncherilor scădea neîncetat. Palcinski semnalează, în notele sale, „desorientarea şi moliciunea ofiţerilor şi lipsa de avânt a iuncherilor".

Pentru a se ridica moralul iuncherilor, se hotărî să se dea un atac prin surprindere. Stankevici porni cu o companie a şcolii de ajutori de sublocotenenţi de geniu spre a relua palatul Mariinski. Acolo stăteau însă automobile blindate şi Stankevici preferă să încerce eliberarea oficiului telefonic de pe strada Morscaia. Iuncherii se împărţiră în două jumătăţi de companie, vrând să ia postul de gardă prin surprindere. „Cumetrii" vor vedea că nu glumim cu ei şi vor coborî imediat tonul, spuse Stankevici. El trimise o jumătate de companie în spatele oficiului, iar cu a doua jumătate porni el însuşi direct spre oficiu.

Dar, îndată ce apărură iuncherii, „cumetrii" strigară: „La arme!" Asupra atacanţilor începu să tragă o mitra-

lieră. Jumătatea de companie se împrăștie într'o clipă. Focul încetă. Pe porțile oficiului ieșiră telefonistele. Ele anunțară pe iuncheri că oficiul e plin de soldați, cari controlează convorbirile telefonice.

Iuncherii se pregăteau să repete atacul; dar în momentul acela se apropie de ei secretarul ambasadei franceze și-i preveni că sunt amenințați din spate: gardiști roșii cu mitraliere ocupaseră poziții pe străzile Gorohovaia și Moica. Comandantul primei jumătăți de companie îl rugă pe secretar să prevină și cealaltă jumătate a companiei și să anunțe Palatul de Iarnă.

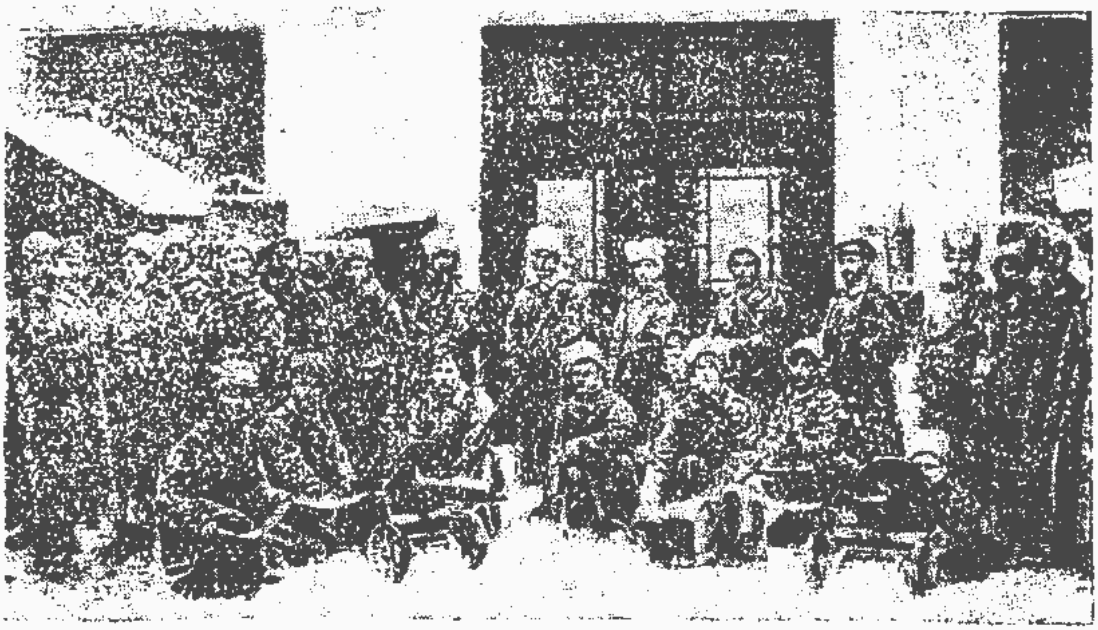
Stankevici se grăbi să plece cu jumătatea sa de companie la Palatul de Iarnă. Cealaltă jumătate fu încercuită de gardiștii roșii pe Perspectiva Nevski și desarmată.

Atacul prin surprindere eșuă. Aceasta fu singura încercare a trupelor Guvernului Provizoriu de a trece la operațiuni active. După acest insucces, guvernul se închise în palat și trecu la defensivă, așteptând întăriri de pe front.

La 25 Octombrie, pe la orele două trecute, ministrul de interne Nikitin telefonă dela Palatul de Iarnă la duma municipală. Profitând de lipsa de experiență a controlorilor Comitetului Militar Revoluționar, telefonistele făceau în secret legătura cu Palatul de Iarnă. Nikitin anunță că oficiul telefonic e asediat și ceru să se trimită la oficiu reprezentanți ai dumei. El ceru să se trimită ajutor și, înainte de toate, alimente.

La ora 3 ziua, începu la duma municipală a doua ședință a „comitetului siguranței publice". Prima ședință avusese loc în dimineața zilei de 25 Octombrie. La această ședință se hotărîse să se procedeze în toate sectoarele la organizarea unor „comitete de siguranță publică" locale, în frunte cu președinții dumelor de sectoare. Mai fu apoi discutată și chestiunea organizării comitetelor de case, cari trebuiau, chipurile, să apere viața și avutul populației.

La a doua ședință a „comitetului siguranței publice" se hotărî să se organizeze o așa numită gardă civilă, formată din proprietari de case, funcționari de stat și funcționari particulari. Se intenționa crearea unui detașament supli-

O unitate a Comitetului Militar Revoluţionar de gardă la centrala telefonică

mentar al gărzii burgheze. Şef al gărzii a fost numit locotenentul I. P. Mazurenco, acel Mazurenco care în vremea evenimentelor din Iulie 1917 comandase detaşamentele de pedepsire ale Guvernului Provizoriu.

In cursul şedinţei, primarul Schreider anunţă că ministrul de interne Nikitin i-a cerut ajutor. „Comitetul siguranţei publice" trimise imediat un autocamion cu alimente. Maşina fu însă oprită de patrulele revoluţionare. La oficiul telefonic fură trimişi doi membri ai consiliului municipal: cadetul A. D. Corotnev şi socialistul-revoluţionar Zaharov. Maşinile dumei municipale ajunseră pe la orele trei în strada Morscaia. Dar şoferii, nevoind să se expună schimbului de focuri de armă, refuzară categoric să meargă mai departe. Delegaţii „comitetului siguranţei publice" trebuiră să meargă pe jos. Ajungând la oficiul telefonic, ei încercară, în numele comitetului, să liniştească personalul, mulţumindu-i pentru munca lui grea şi plină de abnegaţie.

Imixtiunea delegaţilor „comitetului siguranţei publice" a fost curmată de reprezentantul Comitetului Militar Revoluţionar. El îi invită să părăsească oficiul. Aceştia plecară

bolborosind că declară acțiunile Comitetului Militar Revoluționar ilegale și că cedează numai în fața forței.

După convorbirile sale cu duma, ministrul Nikitin se puse în legătură telefonică cu Moscova și-l chemă pe primarul Rudnev. Acesta îi comunică că la Moscova începe răscoala, dar că duma municipală protestează cu energie împotriva uzurpării puterii că către bolșevici.

Nikitin îi declară lui Rudnev că Guvernul Provizoriu e hotărît să se apere până la sosirea trupelor de pe front. El îi ceru să rămână în strânsă legătură cu Palatul de Iarnă și să-l țină regulat în curent cu situația din Moscova. Nikitin adaugă că guvernul îl împuternicește pe Rudnev să se adreseze tuturor instituțiunilor de stat ale țării, acordându-i drepturi egale cu cele ale autorităților militare.

Gardist roșu
După un desen de N. M. Cocerghin

La Smolnîi, statul-major al revoluției proletare desfă-

Gardist roşu
După un desen de N. M. Cocerghin

şura o intensă activitate. Toţi acei cari luau parte la luptă îşi îndeplineau cu abnegaţie datoria. Domnea o atmosferă de nesdruncinată siguranţă în isbândă. Veneau mereu detaşamente de gardişti roşii. Pe coridoare erau transportate cu sgomot mitralierele. O mulţime agitată de muncitori şi soldaţi umplea încăperile; animaţia era deosebit de vie la uşile Comitetului Militar Revoluţionar. Intrau şi ieşeau necontenit oameni veniţi după directive, după instrucţiuni. In ultima cameră păzită de gardişti roşii, lucra Comitetul Militar Revoluţionar. Se ascultau rapoarte. Se trimiteau ordine. Fu transmis în toată ţara următorul apel:

„La Petrograd puterea se află în mâinile Comitetului Militar Revoluţionar al Sovietului de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor. Soldaţii şi

muncitorii, cari s'au răsculat în unanimitate, au învins fără nicio vărsare de sânge. Guvernul lui Kerenski a fost răsturnat.

Comitetul face apel la front şi la spatele frontului, cerându-le să nu se lase atrase în cursa provocărilor, ci să susţină Sovietul din Petrograd şi noua putere revoluţionară, care va propune imediat o pace dreaptă, va da ţăranilor pământ şi va convoca Adunarea Constituantă. Puterea trece pretutindeni în mâinile Sovietelor de deputaţi ai muncitorilor, soldaţilor şi ţăranilor".

Spre front sburau telegrame cari apelau la soldaţi să nu îngădue trimiterea de unităţi nesigure şi să aresteze imediat, ca duşmani, pe ofiţerii cari nu aderă făţiş şi direct la revoluţie.

Membrii Comitetului Central al partidului bolşevic se aflau în permanenţă în camera Comitetului Militar Revoluţionar. Lenin şi Stalin participau în modul cel mai viu şi mai hotărîtor la întreaga activitate a Comitetului Militar Revoluţionar. Documentele cele mai importante, începând cu proclamaţia referitoare la răsturnarea Guvernului Provizoriu, erau redactate de Lenin. Numirile se făceau de acord cu el. El confirma dispoziţiunile cele mai importante ale celorlalţi conducători. Tot aici pregăti Lenin proiectul de rezoluţie pentru şedinţa extraordinară a Sovietului din Petrograd al deputaţilor muncitorilor şi soldaţilor.

Şedinţa se deschise la 25 Octombrie, la ora 2 şi 35 de minute.

Intr'un tunet de nesfârşite ovaţiuni, Comitetul Militar Revoluţionar anunţă că revoluţia izbândise. In acest moment apăru în sală Lenin, organizatorul şi inspiratorul victoriei. El apărea în public pentru prima oară după evenimentele din Iulie. Delegaţii săriră dela locurile lor. Conducătorul revoluţiei fu primit cu ovaţiuni furtunoase. Când i se dădu cuvântul pentru a-şi face raportul, delegaţii se ridicară din nou în picioare şi conducătorul fu din nou salutat cu ovaţii frenetice. Răsunară strigăte de

„Ura!" Zăngănind din arme, intră în sală un grup de gardişti roşii, aducând cu ei mirosul prafului de puşcă şi emoţia luptei. Salutându-l pe Ilici, ei îşi serbau victoria, victoria revoluţiei.

Inflăcăraţi de bucuria întâlnirii cu conducătorul lor, multă vreme delegaţii nu putură să se liniştească. Lenin îşi începu raportul — primul raport asupra primei revoluţii proletare victorioase din lume.

„Tovarăşi! — spuse Vladimir Ilici — revoluţia muncitorească şi ţărănească, despre a cărei necesitate au vorbit tot timpul bolşevicii, a fost înfăptuită.

Care este importanţa acestei revoluţii muncitoreşti şi ţărăneşti? In primul rând, importanţa acestei revoluţii constă în faptul că vom avea un guvern sovietic, propriul nostru organ de putere, fără niciun fel de participare a burgheziei. Masele asuprite vor crea ele însele puterea de stat. Vechiul aparat de stat va fi distrus din temelie şi se va crea un nou aparat administrativ: organizaţiile sovietice.

De azi înainte începe o epocă nouă în istoria Rusiei şi această a treia revoluţie rusă trebue să ducă în cele din urmă la victoria socialismului." [1])

Astfel a caracterizat marele conducător al proletariatului importanţa acestei victorii istorice. Discursul conducătorului reprezenta programul de acţiune al întregii Revoluţii din Octombrie.

Adunarea hotărî ca raportul să nu fie supus discuţiei. Sovietul din Petrograd adoptă rezoluţia întocmită de Lenin:

„Sovietul din Petrograd al deputaţilor muncitorilor şi soldaţilor salută revoluţia victorioasă a proletariatului şi a garnizoanei din Petrograd.

---

1) *V. I. Lenin.* Şedinţa Sovietului de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din Petrograd, 25 Octombrie (7 Noembrie) 1917. Opere, vol. XXII, ed. rusă, pag. 4. — *Nota Red.*

Sovietul subliniază în special unirea strânsă, spiritul de organizare, disciplina, complecta unanimitate, de care au dat dovadă masele în această insurecție fără vărsări de sânge și victorioasă cum rar s'a văzut.

Sovietul își exprimă convingerea neclintită că guvernul muncitoresc și țărănesc, care în calitatea lui de guvern sovietic va fi creat de revoluție și care va asigura proletariatului orășenesc sprijinul întregii mase a țărănimii sărace, că acest guvern va păși ferm spre socialism, singurul mijloc de salvare a țării de calamitățile și grozăviile nemaiauzite ale războiului...

Sovietul e convins că proletariatul țărilor europene occidentale ne va ajuta să ducem cauza socialismului la o victorie deplină și trainică." [1])

6

ASEDIUL PALATULUI DE IARNĂ

Cercul blocadei din jurul Palatului de Iarnă se strângea din ce în ce mai mult.

La 25 Octombrie, pe la orele 5, unitățile Gărzii Roșii, cari înaintaseră luptând, se aflau în imediata apropiere a Palatului de Iarnă.

Palatul de Iarnă, situat pe malul Nevei, e o clădire enormă cu două etaje, având aproape 200 metri lungime, 160 metri lățime și 22 metri înălțime. Palatul de Iarnă împreună cu Ermitajul și cu teatrul Ermitaj ocupă o suprafață de aproximativ 90.000 m. p. In fața palatului se întinde o piață vastă, înconjurată de enormele clădiri ale Marelui Stat-

1) Ibidem, pag. 6.

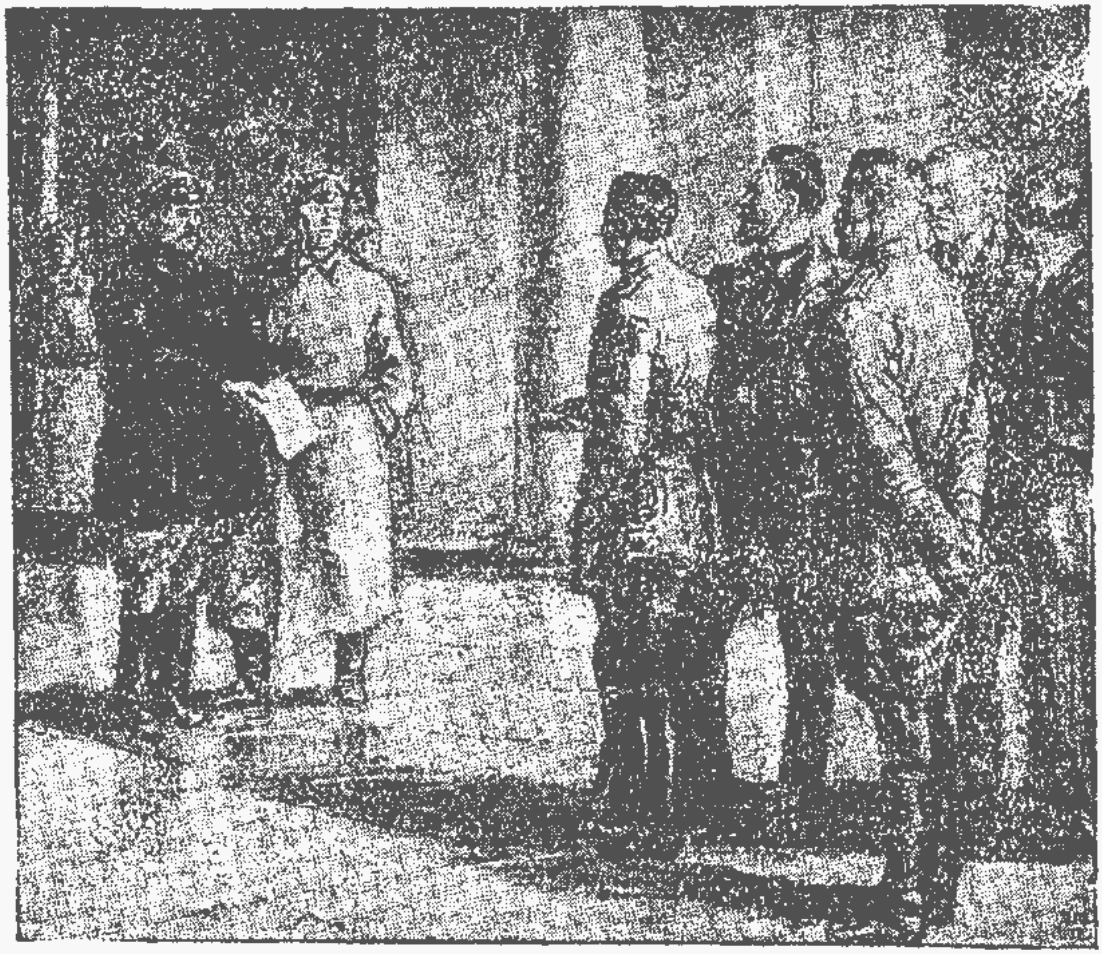
Major şi ale Amiralităţii. In mijlocul acestei pieţe pustii, se înalţă singuratică coloana lui Alexandru.

Detaşamentele Comitetului Militar Revoluţionar ocupară toate ieşirile spre Piaţa Palatului. In dreapta, în apropierea statului-major al unităţilor de Gardă şi a Podului Pevceski, se masaseră detaşamentele Gărzii Roşii şi ale regimentului Ismailovski. Regimentul Pavlovski şi mici grupuri de soldaţi din regimentul Preobrajenski înaintară pe strada Millionnaia, care ducea spre statul-major al unităţilor de Gardă, până la Zimnaia Canava, un canal îngust care se varsă în Neva, între Palatul de Iarnă şi Ermitaj. De-a-lungul Nevei, pe cheiul Petru cel Mare şi în sectorul podului Troiţki, se instalase batalionul de şoc al marinarilor din Reval.

In faţa Palatului de Iarnă, dincolo de clădirea Marelui Stat-Major, pe strada Morscaia, pe străzile învecinate cu ea şi în apropierea podului Poliţeiski fu concentrat un grup puternic de forţe, format din unităţile Gărzii Roşii din sectoarele Vîborg şi Petrogradski. Tot aci staţionau şi automobilele blindate ale divizionului autoblindat, artileria antiaeriană şi o jumătate de baterie de artilerie de câmp. Mai departe, pe Perspectiva Nevski, lângă catedrala Cazan, erau aşezate în poziţie de tragere tunuri cu tracţiune mecanică. Ele fuseseră cerute de pe front, de către Guvernul Provizoriu; dar, îndată ce sosiră în capitală, servanţii tunurilor trecură de partea Sovietului din Petrograd.

Dinspre grădina Alexandrovski, situată în apropierea Marelui Stat-Major, Palatul de Iarnă fu înconjurat de detaşamente ale Gărzii Roşii, de marinarii detaşamentului de instrucţie pentru punerea minelor, venit din Kronstadt, de marinarii echipajului Nr. 2 al flotei Mării Baltice şi ai echipajului de flotă de Gardă, de soldaţii regimentului Kecsholmski şi de automobilele blindate ale divizionului autoblindat.

La stânga, lângă clădirea Amiralităţii, staţionau marinarii şcoalei de mecanici, cei de pe vasul şcoală „Okean", precum şi din alte unităţi venite din Kronstadt. Flancul

Frolov transmite Guvernului Provizoriu ultimatumul ce i-a fost adresat de Comitetul Militar Revoluționar

După un desen de D. Șmarinov

stâng și centrul se mai sprijineau pe rezervele formate din soldații regimentelor Egherski și Volînski.

Pe malul opus al Nevei erau concentrate detașamentele muncitorești din uzinele sectorului insulei Vasilevski, legată de centru prin Podul Palatului, ale cărui căi de acces se aflau în mâinile gardiștilor roșii.

Dincolo de fluviu, în fața Palatului de Iarnă, se înălța spre cerul întunecat de seară săgeata turnului fortăreței Petru și Pavel. Fortăreața se pregătea și ea să ia parte activă la luptă.

Fortăreața Petru și Pavel, situată pe mica insulă Enisari (Insula Iepurilor), este cea mai veche construcție din Pe-

trograd. Ea a fost terminată de Petru I în anul 1703. Peste 60 mii de iobagi şi de soldaţi au pierit în timpul construcţiei acestui prim bastion al absolutismului pe malurile Nevei. Fortăreaţa Petru şi Pavel a fost transformată mai târziu în închisoare de stat. In catedrala Petru şi Pavel a fost construit cavoul ţarilor ruşi. Alături de somptuoasele morminte ale tiranilor, în umedele cripte de piatră ale redutelor fortăreţei, erau îngropaţi de vii cei mai buni fii ai poporului — revoluţionarii. Acum fortăreaţa Petru şi Pavel îşi îndrepta gurile tunurilor asupra Palatului de Iarnă, ultimul reazim al vechii stăpâniri.

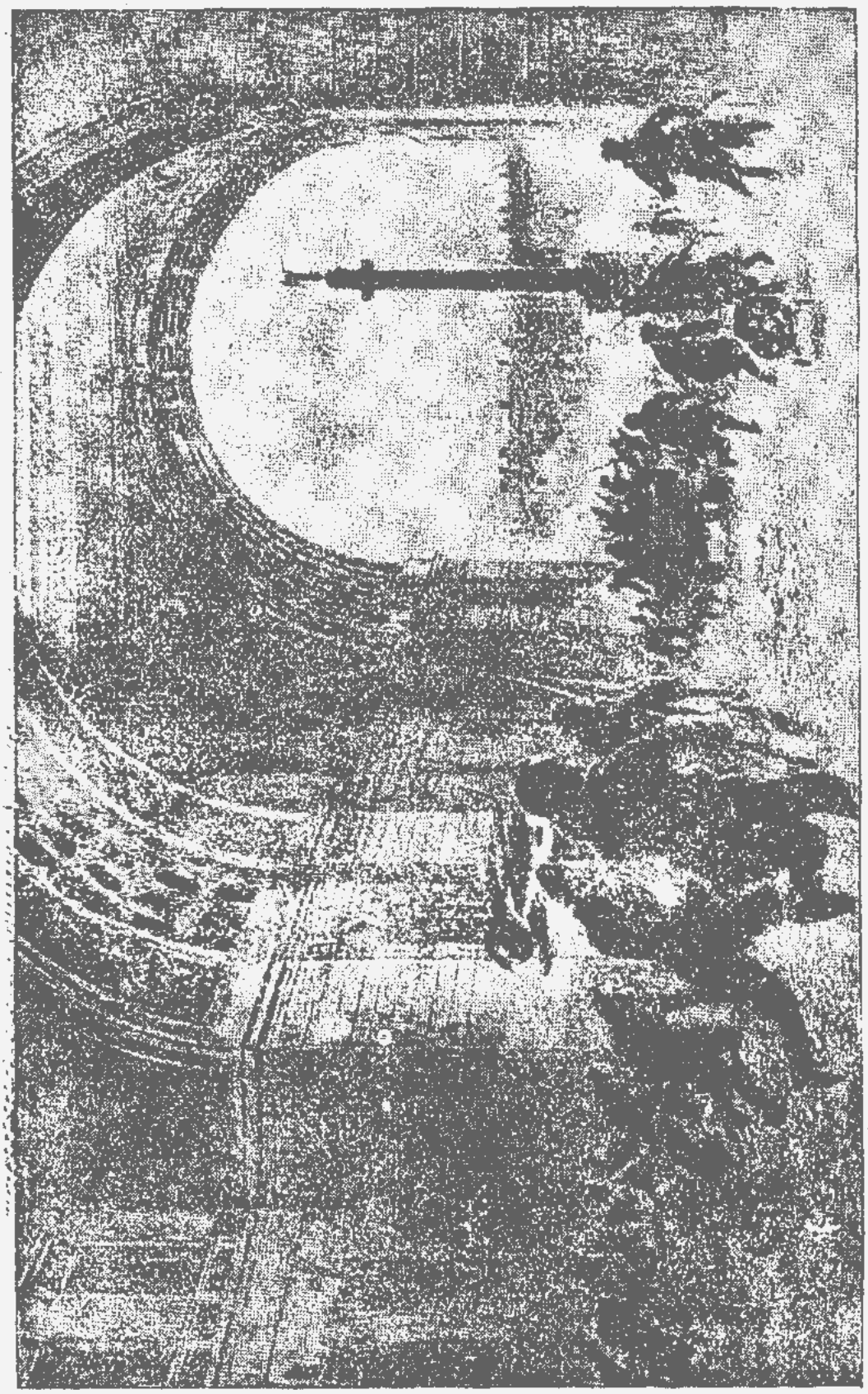
Comitetul Militar Revoluţionar elaboră planul definitiv de acţiune. Se hotărî să se trimită Guvernului Provizoriu un ultimatum, prin care să fie somat să capituleze la ora 6 şi 20 fix. In caz de refuz, fortăreaţa Petru şi Pavel urma să tragă o lovitură de tun. Crucişătorul „Aurora" urma să tragă cu obuze oarbe două lovituri cu tunul de şase ţoli. Aceste lovituri de tun trebuiau să servească drept semnal pentru începerea asaltului împotriva Palatului de Iarnă.

Fură ceruţi voluntari pentru transmiterea ultimatumului. Se oferi ciclistul V. Frolov, din batalionul 1 de ciclişti.

Ultimatumul fu repede bătut la maşina de scris. Comitetul Militar Revoluţionar ceru Guvernului Provizoriu să predea Palatul de Iarnă şi clădirea statului-major al circumscripţiei militare, sub ameninţarea bombardării; fortăreaţa Petru şi Pavel şi crucişătorul „Aurora" erau gata să deschidă focul.

Insoţit de ciclistul A. Galanin, parlamentarul plecă la statul-major al circumscripţiei militare. In apropiere de Ermitaj, ei fură opriţi de un baraj de gardişti roşii. Explicându-le ţelul misiunii lor, parlamentarii porniră cu un steag alb spre poziţiile adversarului. Le ieşiră în întâmpinare trei iuncheri cu armele în cumpănire. Parlamentarii cerură să fie duşi la statul-major, pentru a transmite ultimatumul.

Pe drum iuncherii îi ameninţară „că îi vor arăta ei ultimatum..." Ei îl conduseră totuşi pe Frolov la statul-major,

Marinarii și gardiștii roșii răzbesc în Piața Palatului
După un desen de A. M. Ermolaev

N. I. Podvoiski

unde se afla în acel moment N. M. Kişkin, membru al Guvernului Provizoriu, însărcinat cu restabilirea ordinei la Petrograd, şi cei doi ajutori ai lui, P. Palcinski şi P. Rutenberg, precum şi generalul Bagratuni şi locotenent-colonelul P. Poradelov. „Vi se dau 20 minute pentru a vă gândi", declară Frolov remiţând ultimatumul. Kişkin cu un ajutor al său şi cu generalul Bagratuni plecară la Palatul de Iarnă, promiţând cicliştilor că vor da răspuns prin telefon.

Ultimatumul fu comunicat membrilor guvernului.

Guvernul Provizoriu era instalat în sala de malachită, ale cărei ferestre enorme dădeau spre Neva. Privirile miniştrilor treceau dela sobrele şi severele rânduri ale ultimatumului la valurile fluviului Neva. Prin ferestrele sălii din colţul clădirii se vedea crucişătorul „Aurora", a cărui siluetă ameninţătoare se profila lângă pod. Pe malul opus al Nevei străluceau, enigmatice, luminile fortăreţei Petru şi Pavel. Să capituleze, sau să aştepte ajutor? Inainte de a răspunde la ultimatum, guvernul hotărî să se sfătuiască cu Marele Cartier General.

Telegraful central se afla de mult în mâinile insurgenţilor. Palatul de Iarnă părea izolat de toată ţara. Dar nu era aşa. Un fir, probabil cel al căilor ferate sau al ministerului de război, rămăsese nedescoperit. Utilizând acest fir, Guvernul Provizoriu putu să păstreze până în ultimul moment legătura directă cu Marele Cartier General. Menşevicul Nikitin vorbi cu Marele Cartier General, care îi indică cu preciziune ce anume regimente fuseseră trimise în ajutorul Palatului de Iarnă.

Guvernul Provizoriu hotărî să nu înceapă tratative cu Comitetul Militar Revoluționar.

Trecură 20 de minute. Parlamentarii cerură răspunsul făgăduit. Poradelov ceru cicliștilor să mai aștepte 10 minute, în care timp el făgădui să obțină răspuns dela Palatul de Iarnă. El telefonă la Palatul de Iarnă, dar nu primi niciun răspuns. In timp ce Poradelov încerca să vorbească cu miniștrii la telefon, parlamentarii ieșiră în stradă și chemară o patrulă a regimentului Pavlovski și un detașament al Gărzii Roșii. Detașamentul mixt pătrunse în clădirea statului-major al circumscripției militare, desarmă pe iuncheri, arestă pe Poradelov și un grup de ofițeri ai statului-major și-i trimise la fortăreața Petru și Pavel.

Prin ocuparea statului-major, Palatul de Iarnă era complect blocat. Trupele Comitetului Militar Revoluționar ocupară pozițiile de pornire pentru asaltul asupra Palatului de Iarnă.

In așteptarea întoarcerii parlamentarilor, la fortăreța Petru și Pavel se făceau pregătiri pentru bombardarea Palatului de Iarnă. Dar tunarii fortăreței refuzau să tragă, invocând fel de fel de pretexte: ba că obuzele nu se potrivesc, ba că nu-i ulei, ba că tunurile sunt bune numai pentru saluturi.

Convingându-se că nu se poate conta pe tunarii fortăreței, reprezentanții Comitetului Militar Revoluționar îl înștiințară despre acest lucru, prin telefon, pe Sverdlov. El ordonă imediat să fie chemați la fortăreață tunari marinari dela poligonul maritim.

Incepuse să se întunece. In timp ce se pregăteau tunurile, în fortăreață se răspândi vestea că Guvernul Provizoriu a acceptat ultimatumul. La fortăreața Petru și Pavel începură să se facă pregătiri pentru primirea celor arestați.

Dar schimbul de focuri nu înceta. Dinspre Palatul de Iarnă se auzia țăcănit de mitralieră. Tovarășii Podvoiski și Eremeev, membri ai Comitetului Militar Revoluționar, plecară în goană cu o mașină la Palatul de Iarnă. Fiind opriți lângă Zimnaia Canava, de un baraj de gardiști roșii, ei

arătară cine sunt şi unde se duc şi declarară că Palatul de Iarnă a capitulat. Gardiştii roşii le răspunseră însă pe un ton convins:

„Da' de unde, nici pomeneală! Puţin mai înainte au tras sdravăn asupra noastră. E primejdios să mergeţi acolo".

In realitate nu fusese ocupat decât statul-major al circumscripţiei militare. Palatul de Iarnă continua să reziste.

Ministrul Nikitin telefonă subsecretarului de stat Hijneacov; el îi vorbi despre ultimatum şi îl rugă să comunice tuturor organizaţiilor publice că guvernul le cere sprijin deplin. Nikitin îl asigură pe Hijneacov că, dacă s'ar trimite oarecari forţe în spatele trupelor cari încercuiseră Palatul de Iarnă, asediatorii ar lua-o la fugă şi s'ar risipi. Hijneacov plecă la duma municipală, unde trecu pe la toate fracţiunile. Cadeţii, socialiştii-revoluţionari şi menşevicii promiseră sprijin.

Nikitin îl chemă din nou la telefon pe Rudnev, primarul oraşului Moscova, şi îi comunică că guvernul a hotărît să se apere.

— Foarte just, răspunse Rudnev. El adăugă că la Moscova s'a hotărît să se creeze, ca şi la Petrograd, un „comitet al siguranţei publice".

— E prea puţin, trebue pusă hotărît chestiunea puterii, îl întrerupse Nikitin. Dacă împărtăşiţi punctul de vedere al Guvernului Provizoriu, trebue să vă adresaţi întregii Rusii.

Rudnev promise că va îndeplini imediat însărcinarea guvernului.

La Marele Cartier General se proceda cu febrilitate la concentrarea forţelor. Telegrama Comitetului Militar Revoluţionar, prin care se comunica izbucnirea insurecţiei, fusese tăinuită faţă de armată. Fuseseră înştiinţaţi numai comandanţii de fronturi, cari la rândul lor informară comitetele de fronturi. La 25 Octombrie, pe la orele 6 seara, Marele Cartier General fu informat telegrafic, de comitetele de armate, asupra atitudinii lor faţă de evenimentele dela Petrograd.

Rumcerod-ul (Comitetul Executiv al frontului român, al flotei Mării Negre și al circumscripției militare Odesa), declară că dispune de suficiente forțe pentru a lichida răscoala.

Președintele Comitetului Executiv al Frontului de Sud-Vest declară că socoate luarea puterii cu forța armată drept inadmisibilă și promise să trimită o rezoluție în același sens din partea întregului comitet.

Membrii Comitetului Executiv al frontului de Vest își exprimară convingerea că comitetul va sprijini Marele Cartier General. Ei adăugară că starea de spirit a armatei a II-a nu era încă lămurită.

Comitetul Executiv al frontului de Nord raportă că bolșevicii vor fi probabil desaprobați de armata a XII-a, dar că ei vor găsi poate sprijin în armata a V-a. Același lucru se anunță și referitor la unitățile din spatele frontului de Nord.

Cu cât erau mai aproape de capitala revoluționară, cu atât comitetele se arătau mai nesigure. Pe când frontul român se declara gata să lichideze insurecția, frontul de Nord nu-și punea speranța decât într'una din armate. Și nu degeaba. In timp ce comitetul de front vorbea cu Marele Cartier General, armata a V-a se puse în legătură telegrafică cu Comitetul Militar Revoluționar din Petrograd. „Nu aveți nevoie de ajutor armat și de alimente?" — întrebară cei din armata a V-a. Comitetul Militar Revoluționar răspunse că pentru moment nu are nevoie de ajutor. El ceru însă ca armata să fie gata.

Pe la orele 7 seara, imediat după ocuparea statului-major al circumscripției militare de către insurgenți, Marele Cartier General se puse în legătură telegrafică cu Palatul de Iarnă. Locotenentul Danilevici, ofițer de ordonanță al lui Kerenski, transmise Marelui Cartier General telegrama lui Conovalov, vice-președintele consiliului de miniștri.

„Sovietul din Petrograd al deputaților muncitorilor și soldaților a declarat guvernul destituit și i-a cerut să predea puterea, sub amenințarea bombardării Palatului de Iarnă cu tunurile for-

> tăreței Petru și Pavel și ale crucișătorului „Aurora". Guvernul nu poate să predea puterea decât Adunării Constituante. El a hotărît să nu cedeze și să se pună sub protecția poporului și a armatei. Grăbiți trimiterea trupelor".

Marele Cartier General răspunse că batalioanele de ciclişti trebuiau să sosească la Petrograd chiar în aceeași zi, la 25 Octombrie; regimentele 9 și 10 de pe Don, cu artileria lor, precum și două regimente ale diviziei a 5-a caucaziene vor sosi în dimineața zilei de 26, regimentul 23 de pe Don în seara zilei de 26, restul regimentelor diviziei caucaziene în dimineața zilei de 28, iar o brigadă a diviziei a 44-a cu două baterii în cursul zilei de 30.

Marele Cartier General își exprimă convingerea că Palatul de Iarnă va reuși să organizeze apărarea și să se mențină până la sosirea trupelor de pe front.

Guvernul hotărî să continue rezistența. In sala albă fură adunați elevii școalelor militare din Oranienbaum și Peterhof. Palcinski ținu un discurs. Iuncherii tăceau. Ridicând vocea, Palcinski făcu apel la ei să-și facă datoria. „Ne-o vom face!", răspunseră ei. Dar răspunsul acesta răsună fără prea mare însuflețire și era departe de a fi unanim.

Iată ce povestește un elev al școalei militare de ajutori de sublocotenenți de geniu din Petrograd. Școala fusese chemată la Palatul de Iarnă la 25 Octombrie.

> „Scopul ședерii noastre la Palat, spune elevul, nu era clar pentru noi. Noi ne frământam, vroiam să ne sfătuim cu ceilalți iuncheri (ai Școlii Mihailovski, ai școlii frontului de Nord, etc.), cu elevii altor școli militare, dar nu ni s'a permis. In sfârșit, peste o oră-două ni s'a spus că ni se va explica totul și ni s'a ordonat să ne aliniem în curte. Se întunecase de-a-binelea. Ne-am aliniat. A venit cineva, care a spus că e guvernatorul general Palcinski, și a ținut o cuvântare lungă și

deslânată. Ne-a spus că trebue să apărăm Guvernul Provizoriu, că trebue să ne facem datoria, etc."

Pentru a ridica moralul iuncherilor, Palcinski recurse la o minciună sfruntată. El declară:

— Kerenski vine cu trupe și se află deja la Luga, care nu e decât la 40 de verste de Petrograd.

Iuncherii tăceau. Deodată se auzi un glas ironic și ursuz:

— Inainte de a vorbi, uitați-vă în mersul trenurilor și vedeți câți kilometri sunt dela Luga până la Petrograd.

De fapt, până la Luga sunt vreo 140 de kilometri.

Din toate părțile se auziră exclamații de nemulțumire, întrebări, sgomot, desordine. Cu mare greutate Palcinski reuși să se depărteze.

Garnizoana Palatului de Iarnă începu să șovăie.

„Ni s'a anunțat că iuncherii vor să-i vadă pe membrii Guvernului Provizoriu — povestește Maliantovici, fostul ministru de justiție, care se cuibărise și el împreună cu ceilalți membri ai Guvernului Provizoriu în Palatul de Iarnă —. Dorința aceasta a fost exprimată într'o formă foarte insistentă... Insuși faptul că ni se adresau nouă arăta că iuncherii începeau să șovăiască. Noi ieșirăm. Iuncherii, în număr de vreo sută sau poate și mai bine, se adunaseră în sala-coridor.

Ce ordin militar putem noi da? Niciunul", — observă cu mâhnire Maliantovici.

Totul se mărgini la îndemnuri lamentabile, cari dădură iuncherilor o temă de meeting. Miniștrii fură scoși din această situație neplăcută prin sosirea „dictatorului" Kișkin, care anunță că Comitetul Militar Revoluționar a remis Guvernului Provizoriu un ultimatum, somându-l să se predea în 20 de minute.

„Sosi Palcinski—povestește mai departe Maliantovici—și anunță: cazacii vor să vorbească cu Guvernul Provizoriu. Au venit doi ofițeri. Unul dintre ei era un ofițer superior.

Fură poftiți să intre.

Intră un colonel de cazaci, pare-se, și încă un ofițer.

Ei întrebară ce vrea Guvernul Provizoriu.

Vorbiră Kișkin și Conovalov. Noi făceam cerc în jurul lor. Din când în când, plasam și noi câte un cuvânt.

Oratorii repetară ceeace le spuseseră deja iuncherilor.

Colonelul asculta, ba ridicând capul, ba lăsându-l în jos. El puse câteva întrebări și ascultă, din politețe, până la capăt. In sfârșit, ridică capul, dar nu spuse nimic. Oftă, și plecară amândoi.

In ochii lor mi se părea că se vede nedumerire... sau poate că hotărîrea lor era luată.

După un timp oarecare, Palcinski intră din nou și anunță: cazacii au părăsit Palatul, au plecat. Spun că n'au ce căuta aici".

Demoralizarea Guvernului Provizoriu se comunică și apărătorilor lui. In urma celor trei escadroane de cazaci, cari cu toate insistențele guvernului părăsiseră Palatul, începură să plece și alte unități. La ora 6 seara fugiră cei mai mulți elevi ai școalei de artilerie Mihailovski, luând cu ei patru tunuri din cele șase cari se aflau la Palat. Lângă Perspectiva Nevski, ei fură opriți de către trupele revoluționare. La ora 8 seara, tovarășul Ciudnovski, membru al Comitetului Militar Revoluționar, fu chemat de către un delegat al școalei militare din Oranienbaum, spre a începe tratative în vederea predării iuncherilor, cari nu mai vroiau să lupte de partea Guvernului Provizoriu. Iuncherii îi garantară lui Ciudnovski imunitatea și se ținură de cuvânt. Ciudnovski fu totuși arestat din ordinul lui Palcinski. Dar, după cererea iuncherilor, el trebui să fie eliberat pe loc. Impreună cu Ciudnovski plecă dela Palat majoritatea elevilor școlii Oranienbaum și ai altor câtorva școli.

La Palat rămaseră 310 oameni din școala Nr. 2 de ajutori de sublocotenenți din Peterhof, 352 oameni din școala Nr. 2 de ajutori de sublocotenenți din Oranienbaum cu 9

mitraliere, 130 de femei din compania batalionului 1 de femei din Petrograd, o companie de elevi ai școlii militare de geniu, elevii școlii de ajutori de sublocotenenți a frontului de Nord, automobilul blindat „Ahtâreț" cu două mitraliere și 2 tunuri. In plus, se mai aflau în curte încă vreo 50—60 militari. Acest detașament, bine înarmat, număra vreo 850 de oameni. Automobilul blindat se postă la poarta principală. Pentru a îngreuia accesul la Palat, fură construite baricade din lemne de foc. Ele lăsau să se întrevadă țevile mitralierelor și ale tunurilor, ce țineau sub focul lor piața și străzile învecinate.

In ajutorul Palatului de Iarnă veni artileria, probabil din Pavlovsc. Artileriștii înaintau fără acoperire, neînchipuindu-și că ar putea fi atacați în oraș. Gardiștii roșii puseră o pândă în gangurile caselor din strada Morscaia. Când tunarii ajunseră în dreptul lor, ei îi desarmară printr'un atac brusc. Atacul fu atât de impetuos, încât nu întâmpină nicio rezistență. Tunurile capturate fură îndreptate pe loc împotriva Palatului de Iarnă.

Gardiștii roșii se apropiau cu tot mai multă îndrăsneală de Palatul de Iarnă. Vreo cincizeci de gardiști roșii împreună cu un grup de marinari răzbiră în clădire prin intrarea Ermitajului. Ambianța neobișnuită, catifeaua și aurul îi impresionară. Șovăind o clipă, ei începură să urce cu băgare de seamă pe scară. Un gardist roșu deschise ușa unei săli. Intr'o oglindă enormă se reflecta un tablou atârnat pe perete, care reprezenta o paradă de cavalerie. „Cavaleria!" — strigă gardistul roșu, sărind într'o parte. Profitând de zăpăceala ce se produse, iuncherii desarmară pe o parte din cei cari răsbiseră în Palat. Ceilalți coborîră în fugă pe scară. Servitorii Palatului și soldații din spitalul situat la parter îi ajutară să iasă din labirintul Palatului. Palcinski notă acest moment: „Toate ușile sunt deschise. Servitorii ajută. Robi. Echipele de soldați ajută și ele".

7

OCUPAREA PALATULUI DE IARNĂ

Refuzul Guvernului Provizoriu de a accepta ultimatumul Comitetului Militar Revoluţionar impunea deslănţuirea unor operaţiuni militare energice împotriva Palatului de Iarnă. Trecuseră toate termenele. Comitetul Central al bolşevicilor ascultă un raport asupra mersului luptei dela Palatul de Iarnă. Lenin scrise un bileţel şi-l trimise tovarăşilor Podvoiski şi Ciudnovski, cerându-le să grăbească ocuparea Palatului de Iarnă.

Se ceru statelor-majore de sectoare ale Gărzii Roşii să trimită de urgenţă noi detaşamente. In atelierele uzinelor răsunară semnalele de alarmă. Se proclamă înrolarea în Garda Roşie. Muncitorii din sectorul Vîborg se îndreptau grup după grup spre uzina „Vulcan". In curtea uzinei, despărţită de cheiu printr'un înalt grilaj de fier, erau îngrămădite lăzi noi, lunguieţe cu puşti, aduse puţin mai înainte dela uzina de arme Sestroreţc.

Curtea era inundată de lumina lămpilor electrice. In jurul lăzilor mişunau muncitori, înarmaţi cu răngi de fier şi cu topoare. Autocamioanele aşteptau gata de plecare. Pe porţile înalte ale uzinei se revărsa şuvoiul nesfârşit al detaşamentelor Gărzii Roşii. Răsunau comenzi. Izbeau topoarele, trosneau lăzile, vuiau motoarele automobilelor. Munca se desfăşura neîntrerupt, fără agitaţie de prisos. Detaşament după detaşament, muncitorii înarmaţi ai Petrogradului plecau voioşi, cântând, la asaltul Palatului de Iarnă.

Unităţile Gărzii Roşii veneau de pretutindeni: din cartierul Ohta, din sectorul Moscovski, din insula Vasilevski, dela barierele Narva şi Neva. Uzina Putilov trimise câteva detaşamente odată. Acestea se alăturară pe drum muncitorilor dela uzinele „Siemens-Schuckert" şi „Scorohod" şi, împreună cu ei, ocupară poziţii în direcţia grădinii Alexandrovski. Gardiştii roşii dela uzina Sestroreţc trimiseră

un al doilea detaşament, cu un efectiv de 600 de oameni. Cu o pânză fluturând în vânt, care purta pe ea cuvântul mândru „Revoluție", detaşamentul debarcă la Novaia Derevnia şi porni în marş spre Palatul de Iarnă.

Cartierul Petrogradski adună un al doilea mare detaşament, din care făceau parte gardiştii roşii dela uzinele mici: dela Duflont, dela Langenzippen, dela depoul de tramvaie, dela fabrica de avioane, dela uzina Şcetinin, dela serviciile de telegrafie fără fir, etc. Detaşamentul acesta fusese format de către P. A. Scorohodov, energicul preşedinte al Sovietului de sector. Gardiştilor roşii li se dăduse au automobil blindat. Pentru accelerarea transportului, mulți gardişti roşii, inclusiv detaşamentul de sanitare, fură urcați în autocamioane. Cei din cartierul Petrogradski porniră spre Cheiul Palatului, de unde luară parte la ofensiva generală.

Convalescenții din spitalul militar al flotei organizară şi ei un detaşament. Marinarii se duseră la echipajul Nr. 2 al flotei şi, întorcându-se cu puşti, se înarmară şi distribuiră arme funcționarilor inferiori ai spitalului.

Zeci de mici detaşamente ale Gărzii Roşii, după ce-şi îndeplineau misiunea de ocupare a instituțiunilor de stat, se îndreptau şi ele spre Palatul de Iarnă. Muncitorii erau plini de însufleţire. Succesele le dădeau aripi. Ei se contopeau cu lanțul asediatorilor, unde în primele rânduri se vedeau paltoanele muncitorilor, scurtele şi uniformele negre ale marinarilor. Asediatorii erau plini de nerăbdare. Ei ardeau de dorința de a se avânta la luptă, voind să înfrângă dintr'o singură lovitură rezistența grupului neînsemnat, dar bine întărit al apărătorilor Guvernului Provizoriu burghez.

La ora nouă seara se trase din fortăreaţa Petru şi Pavel o lovitură de tun cu un obuz orb în semn de avertizare. La fel trase şi crucişătorul „Aurora". Apoi, dintr'un tun de câmp, împins cu mâinile sub arcul Marelui Stat-Major, se trase un obuz de luptă, care lovi în cornişa Palatului. La bubuitul tunurilor se adăugă din ambele părți focul din ce în ce mai intens al armelor şi mitralierelor.

Detaşamentele Gărzii Roşii şi ale marinarilor, cari încercaseră să înainteze pe piaţă, fură întâmpinate de focul de arme şi mitraliere al iuncherilor.

Piaţa era pustie şi nu oferea niciun adăpost. Această împrejurare îngreuia apropierea de Palat, care era înconjurat de baricade.

După ce i se remise ultimatumul, Guvernul Provizoriu trecu din sala de malachită, ale cărei ferestre reflectau sinistru luminile crucişătorului „Aurora", în încăperile interioare ale Palatului de Iarnă. De acolo crucişătorul nu se vedea, iar canonada părea şi ea mai puţin puternică.

Miniştrii se plimbau de-a-lungul Sălii Feldmareşalilor, comunicându-şi ştiri alarmante. Deodată se auzi de sus un strigăt: „Feriţi-vă!" Toţi se risipiră care încotro. Un marinar cu o bombă în mână se aplecă deasupra galeriei. Peste câteva secunde se auzi o explozie. Palcinski se repezi cu un grup de iuncheri spre galerie. Ei îl prinseră pe marinar şi-l traseră jos, triumfători. Explozia bombei contuzionase doar pe un singur iuncher; dar apariţia marinarilor la etajul Palatului grăbi demoralizarea iuncherilor şcolii militare Nr. 2 din Oranienbaum. Ei refuzară să mai rămână şi numai schimbul intens de focuri îi împiedică să părăsească Palatul.

Pe la ora zece seara, ne mai putând rezista focului asediatorilor, compania batalionului feminin de şoc din Petrograd se predă. Odată cu această companie, părăsiră Palatul de Iarnă o bună parte a elevilor şcolii de ajutori de sublocotenenţi a frontului de Nord şi grupuri răslеţe ale altor şcoli. Focul încetă, pentru un timp, de ambele părţi.

La ora zece şi cinci minute, Guvernul Provizoriu trimise o telegramă „Către toţi, toţi, toţi..." prin care declara că se pune sub ocrotirea armatei şi a poporului.

Duhonin trimise dela Marele Cartier General la Palatul de Iarnă o comunicare, prin care arăta în mod amănunţit ce unităţi de cazaci vor sosi la 26 Octombrie şi ce sprijin poate fi dat guvernului în general.

Pe la ora 11 seara, schimbul de focuri reîncepu. Faţă

de încăpățânarea Guvernului Provizoriu, Comitetul Militar Revoluționar se văzu silit să bombardeze Palatul de Iarnă cu tunurile fortăreței Petru și Pavel.

La fortăreața Petru și Pavel veniră marinarii dela poligonul naval, trimiși din ordinul lui Sverdlov. Examinând tunurile, marinarii le găsiră bune pentru luptă. Primind ordin să tragă, ei deschiseră un foc viu asupra Palatului. In total fură trase cu tunurile de trei țoli 35 de obuze. N'au nimerit decât două obuze; un obuz explodă în camera alăturată aceleia în care se aflau membrii Guvernului Provizoriu. Dar dacă focul tunurilor fortăreței a pricinuit puține stricăciuni, acțiunea lui morală a fost în schimb enormă. Intre „Aurora" și fortăreața Petru și Pavel, statul-major al asediului Palatului de Iarnă, se făcea semnalizarea cu un felinar aprins. „Aurorei" i se semnalizează: „Foc viu cu obuze oarbe". Crucișătorul sprijini fortăreața cu focul tunurilor sale grele. Tragerea a fost făcută, ce-i drept, cu obuze oarbe, dar în cadrul operațiunilor fortăreței Petru și Pavel efectul lor a fost enorm.

Odată cu focul de artilerie se înteți și schimbul de focuri de arme și mitraliere. Trupele Comitetului Militar Revoluționar deslănțuiră ofensiva înspre piață. Atacul fu însă respins și numai vreo 50 de gardiști roșii îndrăzneți isbutiră să răzbească peste baricade până la poarta principală a palatului. Dar aici ei fură înconjurați de iuncheri și desarmați.

Asediul dura de mai bine de șase ceasuri. Mulți gardiști roșii și soldați se aflau în preajma Palatului încă de dimineață. Pe la unitățile militare treceau bucătării de campanie, care aduceau mâncare soldaților și muncitorilor. Gardiștii roșii lucrători la tramvaie comunicară prin taxatori și vatmani la unul din depourile de tramvaie că asaltul Palatului de Iarnă întârzie și că e nevoie să se trimită hrană.

La depou făceau de serviciu membrii comitetului de uzină. Găsind la un depozit de provizii pâine și mezeluri, ei încărcară un vagon-motor. In întunericul nopții de-

toamnă, pe străzile liniştite ale Petrogradului zbura cu cea mai mare viteză un vagon de tramvai singuratic, viu iluminat, aducând hrană gardiştilor roşii. Peste câtva timp sosiră în piaţa Palatului de Iarnă alte câteva vagoane pline cu gardişti roşii.

Neobservat, dar foarte important a fost rolul muncitoarelor în aceste zile de luptă ale insurecţiei proletare. In toate detaşamentele mari ale Gărzii Roşii erau femei sanitare. Unele participau direct la operaţiunile militare. Au fost formate şi detaşamente separate, de femei sanitare. Pe insula Vasilevski, într'un mic atelier de croitorie lucrau 50 de muncitoare. Ele se înscriseră toate, fără excepţie, ca sanitare. La 25 Octombrie, împărţindu-se în grupuri, ele s'au alăturat detaşamentelor de gardişti roşii şi au făcut de serviciu toată noaptea în zona Palatului de Iarnă, pansând pe soldaţii şi pe gardiştii roşii răniţi.

Focul de arme şi mitraliere dela Palatul de Iarnă continua fără încetare. Bubuitul canonadei făcea să tremure pe complicii făţişi şi ascunşi ai contrarevoluţiei. Dintr'un moment într'altul, Guvernul Provizoriu trebuia să părăsească fără glorie scena. Ministrul Nikitin se puse pentru ultima oară în legătură cu duma municipală. Cuscova, membră a fracţiunii cadeţilor din dumă, izbuti să-i comunice că spre Palatul de Iarnă se îndreaptă o delegaţie numeroasă din partea tuturor fracţiunilor dumei. Neputincioşi de a da vreun ajutor Guvernului Provizoriu, leaderii partidelor mic-burgheze, împreună cu cadeţii, organizară o procesiune spre Palatul de Iarnă. Când se află la duma municipală despre ultimatumul adresat Guvernului Provizoriu, primarul propuse să se trimeată o delegaţie la crucişătorul „Aurora", pentru a preveni bombardarea. Se hotărî să se trimită trei delegaţii: la „Aurora", la Palatul de Iarnă şi la Sovietul de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor. Din aceste delegaţii făceau parte: G. N. Schreider, primarul Petrogradului, A. A. Isaev, preşedintele dumei, contesa Panina, membră a dumei, Corotnev şi alţii. Delegaţia trimisă la „Aurora" s'a întors cea dintâi, la ora 11

noaptea. Ședința dumei reîncepu imediat. Delegația anunță că n'a fost lăsată să urce pe crucișător.

Știrea aceasta a stârnit o adevărată furtună. Socialistul-revoluționar Bâhovski sări la tribună:

— Duma nu poate rămâne nepăsătoare într'un moment când luptătorii demni ai poporului, lăsați singuri în Palatul de Iarnă, sunt gata să moară — strigă Bâhovski. El își termină discursul său isteric propunând dumei să se transporte în întregime la Palatul de Iarnă, pentru a muri împreună cu alegii ei.

In acest moment apăru în ședință ministrul S. N. Procopovici. El se plânse, cu glasul întretăiat de lacrimi, că nu e lăsat să intre în Palatul de Iarnă spre a împărtăși soarta Guvernului Provizoriu. Intinzând mâinile spre consilieri, Procopovici implora:

— Acum, când alegii noștri mor, să uităm toate socotelile de partid... și să mergem cu toții să-i apărăm sau să murim.

Fracțiunile dumei începură să delibereze asupra chestiunii dacă trebue sau nu să moară împreună cu Guvernul Provizoriu. Socialiștii-revoluționari și menșevicii hotărîră să moară. Reprezentanții cadeților și ai altor partide declarară că vor merge să moară împreună cu socialiștii-revoluționari și menșevicii. Primarul orașului Piatigorsc, care întâmplător se afla la ședință, își exprimă dorința de a se alătura cortegiului. Un membru al dumei din Saratov, care se afla și el, tot întâmplător, acolo, își exprimă aceeași dorință.

Propunerea de a merge la Palatul de Iarnă fu pusă la vot nominal. In liniștea sălii răsunară unul după altul numele membrilor dumei municipale. Ridicându-se rând pe rând în picioare, șasezeci și doi de consilieri răspunseră: „Da, voi merge să mor împreună cu Guvernul Provizoriu". Patrusprezece consilieri declarară că pleacă la Sovietul de deputați ai muncitorilor. Se abținură dela „a muri" trei menșevici internaționaliști.

Membrii dumei începură să coboare pe scară pentru a

ieşi în stradă. Anunţându-se că s'a întors delegaţia trimisă la Palatul de Iarnă, ei se întoarseră cu toţii în sală. Şedinţa fu redeschisă. Delegaţia declară că n'a putut pătrunde în Palatul de Iarnă. Ea fusese condusă cu mare greutate, prin nişte beciuri întunecoase, din strada Millionnaia în Piaţa Palatului. Delegaţia pornise cu o basma albă spre Palatul de Iarnă, dar fu primită cu focuri de arme. Din pricina întunericului — încerca să se consoleze delegaţia — apărătorii Palatului de Iarnă n'au observat, se vede, steagul alb. Un membru al dumei declară că s'a tras asupra lor, probabil de teamă să nu li se deschidă bolşevicilor intrarea în Palat.

Urcă la tribună contesa S. V. Panina.

— Dacă consilierii nu se pot apropia de Palatul de Iarnă, strigă ea, ei pot să se pună în faţa tunurilor care trag asupra Palatului de Iarnă şi să declare categoric că numai trecând peste trupurile lor vor putea bolşevicii să tragă asupra membrilor Guvernului Provizoriu.

Discursul contesei ridică moralul asistenţei. Membrii dumei coborîră din nou în stradă. Cădea o ploaie rece şi mărunţă. Străzile păreau pustii. Nu se auzea nicio împuşcătură. Membrii dumei se frământau nehotărîţi, pe loc. Deodată apăru un „mesager":

— Aşteptaţi! Membrii Sovietului de deputaţi ai ţăranilor se îndreaptă cu toţii spre dumă, pentru a ţine şedinţă comună.

Membrii dumei municipale se întoarseră din nou în sală, ca să aştepte sosirea delegaţiei. Exaltarea isterică scădea. Se anunţă că S. Maslov, ministrul agriculturii, care se afla în Palatul de Iarnă, a reuşit să trimită, nu se ştie cum, un bileţel. Prin acest bileţel, pe care el însuşi îl numea „postum", Maslov anunţa că „dacă îi este sortit să moară, el va muri blestemând democraţia, care l-a trimis în Guvernul Provizoriu, care a insistat în acest sens şi care îl lasă acum fără apărare".

Bileţelul produse impresie. Se auziră din nou voci cari cereau ca membrii dumei să meargă imediat la Palatul

de Iarnă și cari insistau asupra necesității de a merge să moară pentru Guvernul Provizoriu. Noaptea târziu, consilierii porniră, în sfârșit, spre Palatul de Iarnă. In fruntea procesiunii mergeau primarul Schreider și Procopovici cu felinarul într'o mână și umbrela în cealaltă. Dar membrii dumei nu izbutiră să moară.

Ajungând la colțul canalului Ecaterinenski, ei fură opriți de un mic detașament de marinari: „Comitetul a ordonat să nu fie lăsat nimeni să intre în Palatul de Iarnă".

Schreider și Procopovici începură să discute cu marinarul. Din mulțime se auzeau exclamațiuni mânioase.

Un marinar, ridicând glasul, comandă sever:

— Duceți-vă acasă și lăsați-ne în pace!

Consilierii se frământară câtva timp pe loc și apoi porniră în tăcere îndărăt, spre dumă.

A fost deajuns să se ridice puțin tonul, pentru ca aceste cadavre politice să se întoarcă îndărăt.

In acest timp, la Marele Cartier General situația se schimbase brusc. Intre orele zece seara și ora unu noaptea, generalul Duhonin se puse în legătură telefonică cu frontul de Nord. Generalul Lukirski, șeful Statului Major, raportă că generalul Ceremisov, comandantul șef al frontului de Nord, a contramandat la orele zece toate dispozițiunile referitoare la trimiterea trupelor. Duhonin ordonă să fie chemat Ceremisov. Acesta din urmă îl anunță că vechiul guvern nu mai există la Petrograd, că cadetul Kișkin a fost numit guvernator general. Această numire a provocat o schimbare bruscă în starea de spirit a organizațiilor trupelor de pe front, schimbare care nu era în favoarea Guvernului Provizoriu.

Duhonin fu foarte mirat și începu să vorbească despre necesitatea sprijinirii guvernului, despre datoria față de patrie, dar Ceremisov îl întrerupse:

„Tot ce am vorbit, să rămână deocamdată între noi, dar să aveți în vedere că nu mai există Guvern Provizoriu la Petrograd".

Duhonin se puse în legătură cu frontul de Vest. El

află că Ceremisov vorbise deja cu generalul Baluev, comandantul frontului. Ca şi Duhonin, acesta din urmă făcuse apel la unire, vorbise de onoare şi datorie, dar Ceremisov insistase asupra punctului său de vedere

Marele Cartier General se puse din nou în legătură cu frontul de Nord. Baluev încercă, la rândul său, să se pună în legătură cu Duhonin, dar acesta vorbea cu Palatul de Iarnă.

In timp ce între generali aveau loc aceste convorbiri, vestea revoluţiei se răspândi în armată cu o iuţeală fulgerătoare. Regimentele refuzară să pornească la apărarea Guvernului Provizoriu. Cicliştii se opriră la 70 kilometri de capitală. Comitetul Militar Revoluţionar trimise în întâmpinarea lor pe Sergo Ordjonikidze, care în dimineaţa zilei de 25 Octombrie se întorsese din Transcaucazia, unde fusese trimis de către Comitetul Central după Congresul al VI-lea al partidului. Avu loc un meeting. Intr'un discurs înflăcărat, Ordjonikidze le vorbi cicliştilor despre insurecţia din Petrograd şi le lămuri că au fost înşelaţi. Soldaţii îl aclamară furtunos şi se puseră la dispoziţia Comitetului Militar Revoluţionar.

Comitetul de armată al frontului de Nord se scindă. Se vedea clar că majoritatea comitetului nu era de partea Guvernului Provizoriu. In momentul când Ceremisov vorbea cu Marele Cartier General, comitetul elabora o rezoluţie. Comandantul frontului de Nord nu mai era stăpân pe situaţie. Dispoziţiunile lui nu mai aveau nicio putere. Sub presiunea maselor, el fusese nevoit să oprească trimiterea trupelor.

Nici în Petrograd nu veni nimeni în ajutorul Guvernului Provizoriu. Dezertară până şi cazacii.

Conduita cazacilor ilustra în chipul cel mai caracteristic rapiditatea cu care revoluţia descompunea forţele de luptă ale contrarevoluţiei. In tot cursul zilei de 25 Octombrie, Consiliul uniunii trupelor de cazaci ţinu şedinţă cu comitetele regimentelor 1, 4 şi 14 de cazaci de pe Don, cari erau cantonate la Petrograd. Reprezentanţii acestor regimente

„Duceți-vă acasă și lăsați-ne în pace" (Procopovici, Schreider, etc., mergând spre Palatul de Iarnă)
După o caricatură de Cucrînicsi

declarară că cazacii refuză să apere Guvernul Provizoriu și că în tot cazul nu vor porni decât cu sprijinul infanteriei. Căpeteniile cazacilor, printre cari și proaspătul cazac, socialistul-revoluționar B. Savincov, cooptat în Consiliul uniunii trupelor căzăcești, îi conjurară timp de ore întregi pe cazaci să-l susțină pe Kerenski. Savincov și Filatov (unul dintre membrii Consiliului) promiteau că vor satisface în schimb revendicările esențiale ale cazacilor. Vorbitorii căutau să-i lingușească, să-i seducă cu promisiunea că situația

lor privilegiată va fi menținută, să-i înspăimânte, spunându-le că bolșevicii vor începe prin a se răfui cu cazacii și le vor lua pământurile.

Deși extenuați de aceste nesfârșite îndemnuri, reprezentanții comitetelor de regiment refuzară totuși să pună la vot propunerea fruntașilor Consiliului uniunii trupelor de cazaci și cerură să se suspende ședința pentru a discuta chestiunea în comitetele de regiment. La reînceperea ședinței, două regimente (1 și 14) făgăduiră să execute ordinul; dar chiar și în aceste regimente unele escadroane insistau să fie scoasă mai întâiu în stradă infanteria. Iar regimentul 4 de cazaci de pe Don refuză pur și simplu să intervină. Consiliul uniunii trupelor de cazaci adoptă o moțiune de sprijinire a Guvernului Provizoriu și anunță că regimentele sunt gata să pornească la acțiune împotriva răsculaților.

Dar hotărîrea fusese luată fără consimțământul „stăpânului": seara, contrar hotărîrii luate de comitetele lor, cele trei regimente declarară: 1) că nu vor executa ordinele Guvernului Provizoriu, 2) că nu vor merge împotriva Sovietului din Petrograd și 3) că sunt gata să asigure paza orașului, ca și în timpul vechii puteri.

Schimbul de focuri dela Palatul de Iarnă continua cu îndârjire. Iritați de rezistența tenace a iuncherilor, cari se adăpostiseră în dosul baricadelor făcute din lemne de foc, gardiștii roșii și marinarii făceau mereu noi încercări de a pătrunde în Palat. Infruntând primejdia, târîndu-se încetișor, ei răzbeau în grupuri mici până la baricade.

Mai ușor se putea pătrunde în Palat prin intrarea Saltâcovski, dinspre Amiralitate. Aici era un spital militar. Soldații răniți dădură ajutor marinarilor și gardiștilor roșii, cari se strecuraseră până la ei. In acelaș timp, grupuri întregi de asediatori începură să pătrundă în Palatul de Iarnă, prin trecerile nepăzite de nimeni dinspre Ermitaj.

Marinarii, gardiștii roșii și soldații se răspândiră cu repeziciune prin toate etajele. Profitând de desordinea care domnea la Palat, gardiștii roșii răzleți—„agitatorii roșii", cum

i-a numit în memoriile sale comisarul suprem Stankevici — amestecându-se în mulțimea iuncherilor, semănau demoralizarea în rândurile apărătorilor guvernului. Iuncherii reușiră să desarmeze o parte din gardiștii roșii.

Atacurile asupra Palatului se dădeau mai ales din flancuri — dinspre strada Millionnaia și dinspre grădina Alexandrovski. In fruntea altor unități ale garnizoanei din Petrograd luptau regimentele Pavlovski și Kecsholmski și echipajul Nr. 2 al flotei Mării Baltice. Laolaltă cu ele, în primele rânduri luptau marinarii detașamentului mixt din Kronștadt. In fruntea tuturor, însuflețindu-i pe ceilalți prin exemplul lor, luptau gardiștii roșii.

Sfâșiind întunericul care domnea în jur, reflectoarele vaselor de război luminau viu Palatul de Iarnă.

Palatul era roșu, vopsit parcă cu sânge. Prin ferestrele luminate se proiectau asupra pieței fascicole orbitoare de lumină. Iuncherii începură să stingă lumina în camere. Țăcănitul armelor, răpăitul mitralierelor, bubuitul tunurilor se confundau într'un vuet neîncetat.

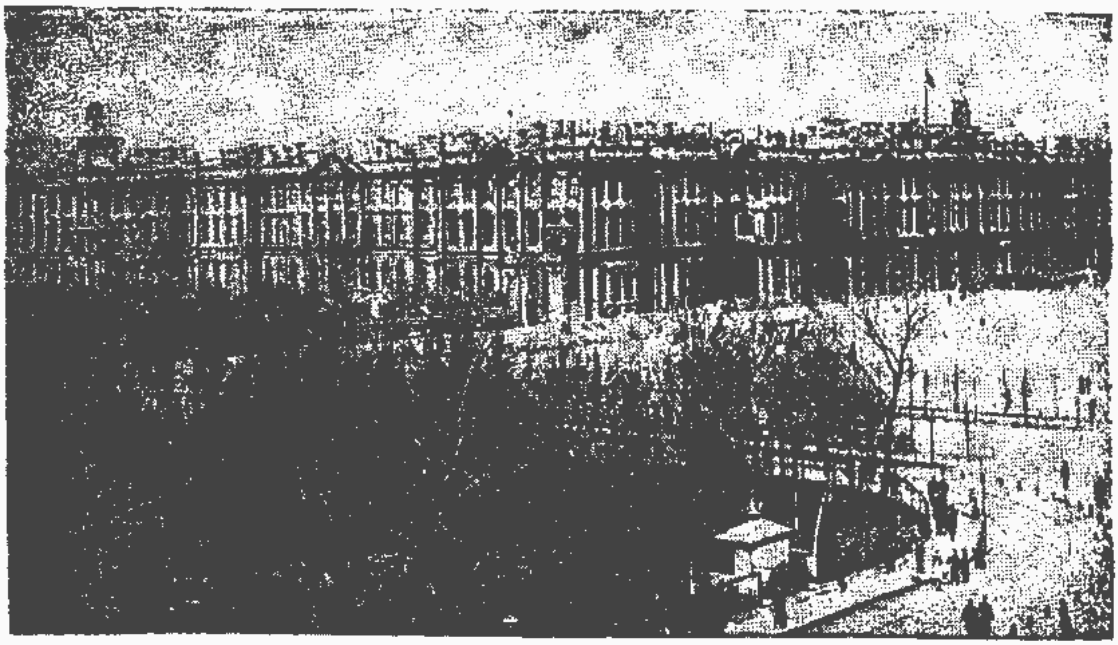
Pe la ora unu noaptea, focul de pe baricade începu să slăbească.

Mulțimea asediatorilor se apropia mereu de palat, masându-se la coloana lui Alexandru. Și mai tare încă fură strânși iuncherii din flancuri. Gardiștii roșii începură să se grupeze lângă stivele de lemne, folosindu-le acum ca baricade împotriva iuncherilor. Prin șirul asediatorilor se transmise comanda: încetați focul, așteptați un foc de armă — semnalul „la asalt!"

Înăuntrul palatului luptau grupuri de gardiști roșii, cari pătrunseseră acolo mai înainte. Se mai auzeau împușcături răzlețe, pe alocurea țăcăneau mitralierele, dar inamicul nu mai era în stare să țină în loc presiunea maselor de oameni cari-l încercuiseră.

In curând se auzi o detunătură de armă — semnalul „la asalt!" — și un puhoiu de oameni, inundând porțile și intrările palatului, răzbi în clădire.

Incetă și bubuitul tunurilor de trei țoli ale fortăreței Pe-

Petrograd. Palatul de Iarnă

tru şi Pavel. Văzduhul se cutremura de strigătele victorioase de „ura!", cari răsunau de pretutindeni, acoperind ţăcănitul sec şi neîncetat al mitralierelor şi al armelor. Sărind peste baricade, poticnindu-se, căzând şi ridicându-se din nou, gardiştii roşii, marinarii, soldaţii inundară ca un şuvoiu impetuos intrările, peronul şi scările palatului.

Pe la orele două noaptea, Palatul de Iarnă era cucerit. Ultima citadelă a Guvernului Provizoriu burghez căzuse.

Uralele, tropăitul a mii de picioare şi loviturile paturilor de arme sfâşiară tăcerea iatacurilor ţariste. De 150 de ani se înălţa această măreaţă şi enormă clădire, ca o cetate inexpugnabilă, ca un simbol al soliditătii puterii boiereşti-moşiereşti şi burgheze. Şi iată că detaşamentele de muncitori, soldaţi şi marinari din Petrograd pătrunseră ca stăpâni cu depline drepturi în clădirea ale cărei uşi erau închise până atunci pentru ei.

Palatul de Iarnă a fost terminat în 1762, în timpul domniei lui Petru al III-lea. El a fost construit „cu bani proveniţi dela cârciumi" (adică cu veniturile căpătate de ţar dela cârciumi). Palatul a fost zidit după planurile lui Ra-

strelli, celebru arhitect din veacul al XVIII-lea, care a construit și Institutul Smolnîi. Cerând senatului, în numele împărătesei Elisabeta Petrovna, fonduri pentru construcție, Rastrelli definì astfel însemnătatea Palatului: „Clădirea de piatră a Palatului de Iarnă se construește pentru gloria întregii Rusii". Palatul țarilor își înalță solemn coloanele, în mijlocul unei piețe vaste. Aci se opreau caretele aurite ale curtenilor. Pe sub ferestrele strălucitoare ale palatului se strecurau, sfioși, meșteșugari în zdrențe. Sentinelele alungau, cu strigăte, de lângă Palat poporul de jos.

In iarna anului 1837, Palatul de Iarnă a ars. Dar Nicolae I ordonă să fie restaurat cu un lux și o splendoare și mai mare. Pe ruinele înegrite fură imediat înălțate schele. Au fost aduși cu forța, din toate colțurile Rusiei, șase mii de muncitori iscusiți. Iarna, pe ger năprasnic, ei munceau fără răgaz ziua și noaptea. In sălile Palatului era o căldură de 30 de grade — așa de tare erau încălzite sobele, pentru ca pereții să se usuce mai repede. Muncitorii cari zugrăveau sălile palatului erau nevoiți să poarte căciuli speciale cu ghiață, altfel n'ar fi putut să lucreze la această temperatură. Condițiunile de lucru erau atât de insuportabile, încât au pierit zeci și zeci de lucrători. In timp de un an și ceva palatul a fost reconstruit.

Palatul restaurat producea o impresie măreață. Bogăția podoabelor și luxul mobilierului erau uluitoare. Un șir nesfârșit de săli imense și magnifice ducea spre iatacurile țarului și ale familiei sale.

La baza arhitecturii palatului fu pusă ideea autocratismului triumfător. Nicolae I a dat un ordin special, prin care interzicea să se construiască la Petrograd clădiri mai înalte de 22 de metri, adică mai înalte decât Palatul de Iarnă. Cu câțiva ani mai înainte, în anul 1834, Nicolae înălțase în piața Palatului de Iarnă un monument, Coloana lui Alexandru. In vârful acestei coloane de granit de 25 metri se vedea un înger cu cruce, care strivea cu piciorul șarpele revoluției. De jos se părea că îngerul dădea onorul, ca o sentinelă postată în fața ferestrelor palatului țarului.

Valurile durerii, lacrimilor şi mâniei poporului scăldau zidurile de granit ale palatului. Nu odată s'a tălăzuit revolta poporului sub zidurile încăperilor ţariste. Până aici s'au revărsat valurile trupelor răsculate în Decembrie 1825. În sălile Palatului de Iarnă interoga Nicolae I, noaptea, cu perdelele lăsate, pe Decembrişti. Aici au venit, cu icoane şi cu portretele ţarului, la „tătucul ţar" muncitorii din Petersburg, într'o friguroasă zi de Ianuarie a anului 1905. Palatul de Iarnă i-a primit cu gloanţe. Granitul şi marmora zidurilor palatului au fost stropite de sângele muncitorilor, al soţiilor şi copiilor lor.

După zilele lui Iulie 1917, prăznuindu-şi victoria asupra bolşevicilor, Guvernul Provizoriu s'a mutat în Palatul de Iarnă. In cabinetul de lucru şi în dormitorul lui Alexandru III se instală ministrul „socialist" Kerenski. In iatacurile şi în sălile Palatului de Iarnă nu se schimbaseră decât oamenii. Şi abia în noaptea de 25 spre 26 Octombrie 1917 a căzut definitiv acest bastion secular al puterii burghezo-moşiereşti. Noii stăpâni ai ţării, muncitorii şi soldaţii, urcară cele 117 scări de marmoră ale Palatului de Iarnă. Rând pe rând se deschiseră larg în faţa lor cele 1786 de uşi. Paşii grei ai detaşamentelor Gărzii Roşii răsunară sub bolţile tuturor celor 1.050 de camere şi săli ale Palatului de Iarnă.

Gardiştii roşii, marinarii şi soldaţii, cari se revărsaseră în palat ca un şuvoiu, se repeziră la iuncherii încremeniţi de frică şi începură să-i desarmeze.

— Provocatorilor! Corniloviştilor! Ucigaşi ai poporului! — le strigau ei iuncherilor.

Dar nicio violenţă nu fu săvârşită împotriva acestora.

Intr'o sală vastă, precedând încăperea în care se afla Guvernul Provizoriu, stăteau nemişcaţi, cu armele în mâini, un număr de iuncheri, ultimul grup al apărătorilor Guvernului Provizoriu. Armele le fură smulse din mâini.

Palcinski se repezi spre atacanţi, strigând că s'a ajuns la o înţelegere şi că spre palat se îndreaptă o delegaţie a dumei municipale şi a Sovietului. Palcinski fu arestat.

Camera în care se refugiaseră membrii Guvernului Provizoriu fu imediat ocupată de trupele revoluționare.

Miniștrii stăteau palizi, pierduți. Ei fură declarați arestați.

— Ce să ne mai pierdem timpul cu ei? Ăștia ne-au supt sângele, ajunge! — strigă un marinar scund, lovind cu arma în podea.

Marinarul fu liniștit. I se spuse că nu sunt îngăduite acte arbitrare, că trebue să se procedeze numai conform ordinelor Comitetului Militar Revoluționar.

Intr'o atmosferă solemnă se întocmi lista miniștrilor arestați. Miniștrii fură apoi scoși afară. Fiecare ministru era strigat pe nume și ieșea urmat de un soldat cu armă. Se formă astfel un lanț viu, care se mișca prin coridoarele semi-obscure spre ieșire. In piața întunecoasă și umedă se îngrămădiră gardiști roșii, marinari, soldați.

— Unde-i Kerenski? — întrebau ei.

Aflând că președintele Consiliului a fugit, ei începură să-l blesteme și făgăduiră că-l vor prinde.

„Foștii oameni mari" fură duși sub escortă la fortăreața Petru și Pavel.

Prin căderea Palatului de Iarnă, puterea Guvernului Provizoriu era definitiv lichidată. Marea Revoluție Proletară învinsese în capitală.

8

INSURECȚIA DIN OCTOMBRIE — EXEMPLU CLASIC DE INSURECȚIE PROLETARĂ VICTORIOASĂ

Insurecția din Octombrie este un exemplu clasic al tacticii insurecției armate făurite de Marx și Engels, întemeietorii socialismului științific, și de marele lor succesor și

continuator, Lenin. In insurecţia armată din Octombrie a fost sintetizată toată experienţa de luptă a proletariatului mondial, s'a făcut bilanţul drumului revoluţionar parcurs de partidul bolşevic. Eroica luptă a proletarilor din Petrograd a confirmat odată mai mult că insurecţia armată este o formă *deosebită* a luptei politice, supusă unor legi *deosebite*. Şi tocmai acest adevăr al marxismului a fost poate cel mai mult denaturat de Internaţionala a II-a. Menşevismul internaţional acuza de putschism pe toţi aceia cari încercau să pună în practică ideile revoluţionare ale lui Marx. El califica de blanquişti pe cei cari cereau să se studieze în chip meticulos legile deosebite ale insurecţiei. Cunoscutul revoluţionar francez Blanqui îşi închipuia revoluţia ca un fel de răsturnare politică, pregătită şi săvârşită de un cerc îngust şi strict clandestin de complotişti. El căuta să dovedească că un grup mic, bine închegat, trecând pe neaşteptate la acţiune poate să antreneze prin primele sale succese masele şi să înfăptuiască astfel revoluţia.

Marxismul nu are nimic comun cu teoria şi practica unei asemenea revoluţii „complotiste".

Revoluţia proletară din Octombrie este un exemplu strălucit de aplicare practică a teoriei marxiste cu privire la insurecţia armată. Care sunt, deci, învăţămintele politice şi tactice cele mai importante ale insurecţiei armate din Octombrie 1917?

1. Izbânda nu vine niciodată dela sine; ea se dobândeşte numai în urma unei lupte grele, îndârjite, organizate. Oricât de avansată ar fi descompunerea inamicului, oricât de serioase ar fi şovăielile din rândurile lui, inamicul trebue sdrobit, clasa vrăjmaşă trebue strivită.

Dar pentru aceasta e nevoie de o pregătire extrem de minuţioasă.

Partidul bolşevic a folosit orice prilej pentru a-şi mobiliza forţele, pentru a asigura o mai strânsă legătură cu provincia. Comitetul Central a trimis reprezentanţi la toate conferinţele, congresele şi consfătuirile, pentru a-i informa

pe bolșevici, pentru a se înțelege cu ei cu privire la repartizarea forțelor. El a profitat de prezența delegaților congresului Sovietelor din Nord, pentru a transmite în localitățile lor directivele partidului. In fracțiunea bolșevică dela congresul orașelor, ținut la Moscova, au fost împărțite între regiuni rolurile pe cari acestea urmau să le aibă în insurecția care se pregătea. In provincie au fost trimiși membri ai Comitetului Central, sau oameni de încredere. Centrele industriale trimiteau și ele, la rândul lor, reprezentanți localnici. Intre centru și provincie a fost stabilită cea mai strânsă legătură. Imputerniciți ai Comitetului Central, scrisori, ziare, convorbiri telefonice, — de toate acestea s'a ținut seamă, totul a fost folosit pentru a ține pe conducătorii partidului în curent cu evenimentele cari se apropiau, pentru a ține întreg partidul gata de luptă.

Izolarea partidelor conciliatoare a jucat un rol deosebit de important în pregătirea insurecției. In capitale și în centrele industriale această izolare se manifestă prin trecerea Sovietelor în mâinile bolșevicilor. Lenin a propus să fie trimiși la sate grupuri de agitatori pentru a explica politica bolșevicilor. Soldații în concediu urmau cursuri de scurtă durată și erau aprovizionați cu literatură bolșevică.

Izolarea partidelor conciliatoare a ușurat crearea *frontului unic* al proletarilor revoluționari și al altor oameni ai muncii. Revoluția Socialistă din Octombrie a fost o revoluție *populară*, în sensul în care o înțelegea Marx. Bolșevicii au reușit să cucerească masele, să le smulgă de sub influența socialiștilor-revoluționari și a menșevicilor. Mulți membri de rând ai partidelor conciliatoare și-au părăsit conducătorii și i-au urmat pe bolșevici. Covârșitoarea majoritate a oamenilor muncii a susținut proletariatul, condus de partidul bolșevic.

> „Majoritatea *clasei* care constitue avantgarda revoluționară, avantgarda poporului, capabilă de a antrena masele, e cu noi — a scris Lenin.
>
> Cu noi e *majoritatea* poporului... Și tocmai a-

> ceastă împrejurare îi dă revoluţiei caracterul ei popular general". [1])

Revoluţia Socialistă din Octombrie a evidenţiat excepţionala pricepere cu care partidul bolşevic a ştiut să lupte pentru cucerirea armatei. Revoluţia a smuls armata din mâinile contrarevoluţiei. Burghezia n'a reuşit să utilizeze decât detaşamentele gărzii albe, devotate claselor stăpânitoare: iuncherii, grupurile de şoc, ofiţerii etc.

O muncă enormă a fost depusă pentru demoralizarea rândurilor inamicului. Agitatorii bolşevici pătrundeau necontenit în detaşamentele Guvernului Provizoriu. Soldaţii care-i serveau pe iuncheri în şcolile militare se aflau în majoritatea lor sub înrâurirea bolşevicilor. In timpul asediului, erau adeseori arestaţi agitatori bolşevici chiar în Palatul de Iarnă.

După propunerea lui Lenin şi sub conducerea directă a lui Stalin a fost pregătit din timp un stat-major al insurecţiei armate, au fost repartizate forţele, a fost schiţat planul de acţiune. Au fost desemnate detaşamente speciale pentru ocuparea punctelor strategice de importanţă hotărîtoare. S'a dat o foarte mare atenţie strângerii de informaţii complecte cu privire la efectivul şi aşezarea trupelor lângă Petrograd şi în Petrograd, precum şi pregătirii militare a Gărzii Roşii şi a regimentelor credincioase revoluţiei. Lenin a scris:

> „Dacă nu o vom face, putem să ne pomenim într'o situaţie de caraghioşi: cu rezoluţii admirabile şi cu Soviete, dar *fără putere!!*" [2])

„Insurecţia, ca şi războiul, este o artă". Definiţia aceasta dată de Marx şi Engels a fost pusă de partidul bolşevic la baza activităţii sale. Toată munca pregătitoare depusă de partid se desfăşura pe de-a'ntregul în conformitate cu cerinţele lui Lenin:

> *„Nu te juca* niciodată cu insurecţia, şi din *mo-*

---

1) *V. I. Lenin*, „Marxismul şi insurecţia", Opere, vol. XXI, ed. rusă, pag. 196 (Vezi şi *V. I. Lenin*, Opere alese, vol. II, pag. 167. Edit. P. C. R.)

2) *V. I. Lenin*, Opere, vol. XXI, ed. rusă, pag. 230.

ment ce ai început-o, să știi ferm că trebue să *mergi până la capăt*". [1])

2. De o deosebită însemnătate pentru înfăptuirea insurecției a fost *alegerea momentului insurecției*. Lenin a desvoltat și a complectat teoria lui Marx despre situația revoluționară, dând o caracterizare a condițiunilor cari crează situația revoluționară și determină transformarea ei în revoluție. Existența unei crize generale, care împinge la luptă masele largi ale poporului, imposibilitatea pentru clasele dominante de a cârmui cu vechile metode — imposibilitate la care se adaugă desbinarea din lagărul guvernamental — și refuzul maselor de a mai răbda împilarea și exploatarea, iată cari sunt trăsăturile fundamentale caracteristice ale situației revoluționare, fără de care orice insurecție se transformă într'o simplă explozie, într'un putsch. Lenin nu numai că a complectat și a desvoltat ideea lui Marx asupra situației revoluționare. El a arătat că numai *existența* unui partid conștient, disciplinat, strâns unit ideologiceşte poate transforma situația revoluționară în revoluție. Lenin a delimitat precis problemele revoluției și ale insurecției armate, probleme cari fuseseră încurcate de menșevici și de trotkiști. Replicând trădătorilor menșevici, cari se ridicau împotriva pregătirii, fixării și realizării insurecției armate, sub pretext că revoluția populară nu se fixează ci se pregătește printr'o răsturnare în raporturile sociale, Lenin a scris:

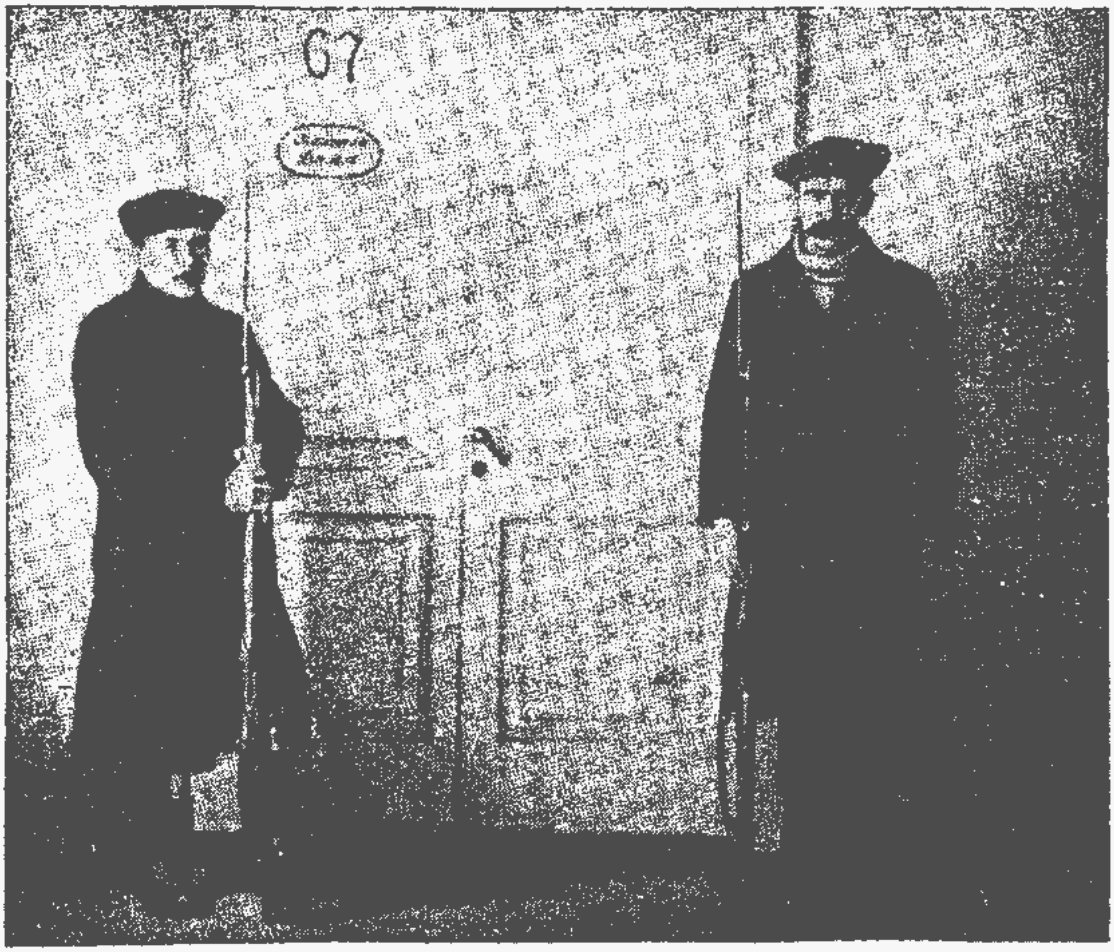
> „Momentul revoluției populare nu poate fi fixat dinainte, asta e adevărat... A fixa însă data insurecției atunci când am pregătit-o într'adevăr și când insurecția populară e posibilă în virtutea răsturnărilor *petrecute* în raporturile sociale — este un lucru complect realizabil". [2])

Rovoluția Socialistă din Octombrie a ilustrat în chip stră-

---

1) *V. I. Lenin.* Sfaturile unui martor îndepărtat al evenimentelor. Opere, vol. XXI, ed. rusă, pag. 319. (Vezi și *V. I. Lenin*, Opere alese, vol. II, pag. 186, Edit. P. C. R.)

2). *V. I. Lenin*, „Două tactici", Opere, vol. VII, ed. rusă, pag. 112.

Gardiști Roșii de gardă la ușa biroului lui Lenin (Smolnîi)

lucit justețea cu care partidul bolșevic a știut să aleagă momentul insurecției. Propunând să se amâne insurecția până la congresul Sovietelor, fanfaronul și trădătorul Troțki și trădătorii Zinoviev și Camenev, cari-l susțineau, trădau inamicului planul acțiunii. Permițând inamicului să-și strângă forțele, ei trădau revoluția.

Lenin a descifrat în mod genial intențiile inamicului. După un șir întreg de indicii, conducătorul partidului a înțeles că în lagărul dușmanilor se desfășoară o extrem de febrilă mobilizare a forțelor. Conducătorul revoluției, care stăpânea în mod strălucit dialectica revoluționară, a desvăluit planurile burgheziei și ale guvernului ei. Punctul de vedere al lui Lenin a triumfat: insurecția a fost deslănțuită și înfăptuită înainte de congresul Sovietelor. Mersul con-

cret al luptei a arătat cât de genială a fost concepția conducătorului revoluției. Dacă partidul bolșevic n'ar fi deslănțuit ofensiva la 24 Octombrie, întregul mers al revoluției ar fi luat o întorsătură cu totul alta: inițiativa ar fi trecut în mâinile dușmanului.

3. Pentru înfăptuirea victorioasă a insurecției, e nevoie să fie concentrată în punctele hotărîtoare o mare superioritate de forțe. Clasa care părăsește scena este întotdeauna mai bine înarmată și dispune de mai mulți specialiști militari. In cursul îndelungatei sale dominații, clasa care era pe cale de a fi doborîtă și-a format cadre de comandanți militari cu experiență. De partea ei era superioritatea tehnică, și în bună parte și o organizare și o pregătire mai bune. Acest fapt, cerea din partea insurgenților o abnegație excepțională, un excepțional devotament pentru cauză. Tehnicii mai bune, superiorității militare, insurecția i-a opus concentrarea unor forțe mai numeroase. Lenin a cerut în repetate rânduri partidului concentrarea

> „...*unei gigantice superiorități* de forțe față de cele 15—20 mii (și poate chiar și mai mult) de oameni ai „gărzii" noastre „burgheze" (iuncherii), ai trupelor noastre „vendéene" (o parte a cazacilor) etc." [1])

Despre această lege a insurecției, Lenin a scris în felul următor:

> „Este necesar să concentrezi *o mare superioritate de forțe* în locul hotărîtor și în clipa hotărîtoare, pentrucă altfel inamicul, care posedă o mai bună pregătire și organizare, îi va distruge pe răsculați". [2])

4. Pentru a reuși, insurecția trebue să deslănțue o ofensivă impetuoasă.

Prin toată desfășurarea ei, insurecția armată din Octom-

---

1) *V. I. Lenin.* Sfaturile unui martor îndepărtat al evenimentelor. Opere, vol. XXI, ed. rusă, pag. 320. (Vezi și *V. I. Lenin*, Opere alese, vol, II, pag, 187:
2) Ibidem, pag. 319. (Ibidem, pag. 186.)

brie a însemnat o confirmare a acestei regule leniniste. Ea a fost o întruchipare a tacticii de ofensivă impetuoasă împotriva inamicului.

In primul rând, clasa muncitoare răsculată ocupă şi întări punctele şi clădirile din oraş cari aveau o mare însemnătate practică pentru desfăşurarea ulterioară a operaţiunilor. In această privinţă, au fost îndeplinite cu o uimitoare exactitate indicaţiile lui Lenin

> „...pentru a fi neapărat ocupate şi menţinute cu preţul *oricăror pierderi:* a) telefonul, b) telegraful, c) staţiunile de cale ferată, d) podurile, în primul rând". [1])

Toate aceste indicaţii au fost îndeplinite cu minuţiozitate de către Comitetul Militar Revoluţionar în decursul desfăşurării insurecţiei.

Ce a dat aceasta insurgenţilor? Punând mâna pe mijloacele de comunicaţie, şi cu deosebire pe centrala telefonică, ei au căpătat posibilitatea de a le folosi pentru izolarea Guvernului Provizoriu şi a forţelor sale armate. Ocuparea staţiunilor de cale ferată în condiţiunile insurecţiei din Octombrie a avut o importanţă enormă, dat fiind că se putea aştepta în fiecare moment pornirea trenurilor militare trimise de pe front în ajutorul Guvernului Provizoriu. In sfârşit, în condiţiunile operaţiunilor de luptă într'un oraş unde un fluviu larg desparte centrul de cartierele muncitoreşti, podurile căpătau o extraordinară însemnătate pentru legătura dintre centrul insurecţiei şi periferie.

După ocuparea punctelor de pornire şi a instituţiilor din oraş, importante din punct de vedere tactic, fură ocupate treptat, treptat şi celelalte instituţiuni. Fiecare ceas aducea insurgenţilor ştiri despre ocuparea a noi puncte ale Capitalei, iar Guvernului Provizoriu — despre izolarea lui crescândă.

Indicaţiile de bază ale lui Lenin cu privire la tactica insurecţiei armate glăsuiau astfel:

> „Din moment ce a început insurecţia, trebue

1) Ibidem, pag. 320. (Ibidem pag. 187).

Arestarea Cuvernului Provizoriu
După o pictură de P. Shukhim

să acţionezi cu cea mai mare *hotărîre* şi să treci neapărat la *ofensivă*. Defensiva este moartea insurecţiei armate". 1)

5. Ca insurecţia să reuşească, ea trebue să-l ia pe inamic prin surprindere. Timp de mai multe zile în ajunul insurecţiei, coloanele ziarelor au fost pline de svonuri despre insurecţie. Guvernul era terorizat de ştirile cari soseau din toate părţile. La şedinţa consiliului de miniştri, pe front, unde Kerenski alergase după ajutor, în instituţiunile conciliatoare, — pretutindeni, membrii guvernului erau urmăriţi de svonuri de complot. Ei aşteptau insurecţia în fiece zi. In fiecare dimineaţă ei se trezeau alarmaţi: „A început!" Conciliatorii alergau din casă în casă, întrebând în stânga şi în dreapta, căutând să afle când, în sfârşit, se va întâmpla inevitabilul. Dar partidul bolşevic aştepta liniştit momentul când va putea să-l izbească pe inamic prin surprindere.

„Trebue să te străduieşti ca inamicul să fie luat prin surprindere — a spus Lenin —, să fie exploatat momentul în care trupele lui sunt răsleţite." 2)

6. Reuşita insurecţiei cere succese neîntrerupte, fie ele chiar şi neînsemnate.

Ştirile primite sistematic de Guvernul Provizoriu, privitoare la faptul că trupele Comitetului Militar Revoluţionar ocupă mereu noi instituţiuni, semănau o alarmă mereu crescândă printre apărătorii Palatului de Iarnă şi membrii Guvernului Provizoriu. Fiecare clipă îi aducea lui Kerenski veşti care de care mai rele: se prezentă o delegaţie de iuncheri anunţând că Comitetul Militar Revoluţionar a trimis un ultimatum prin care cerea evacuarea Palatului; membrii guvernului îi comunicară ştirea sosirii marinarilor din Kronstadt; ofiţerii statului-major al circumscripţiei militare raportau buimăciţi că regimentele refuză să sprijine

1) *V. I. Lenin*, Sfaturile unui martor al evenimentelor, Opere, vol. XXI, ed. rusă, pag. 320. (Vezi şi *V. I. Lenin*, Opere alese, vol, II, pag. 186, Edit. P. C. R.)

2) Ibidem.

Guvernul Provizoriu; Kerenski n'a mai putut rezista și a pornit întru „întâmpinarea" trupelor cari veneau de pe front.

Toate aceste știri erau imediat comunicate detașamentelor insurgenților. Știrile privitoare la victoriile repurtate insuflau mândrie insurgenților, le ridicau moralul, îi îmboldeau la lupte noi. Fiecare nou succes micșora efectivul rândurilor inamicului și mărea efectivul trupelor revoluționare. Fiecare pas înainte sporea panica în rândurile inamicului și conștiința propriei lor forțe în sânul insurgenților. Fiecare ocupare a vreunui nou punct mărea desnădejdea apărătorilor Guvernului Provizoriu și credința în victorie a detașamentelor proletare.

In aceste operațiuni, insurgenții înfăptuiau sistematic indicațiunile lui Lenin:

> „Trebue să fie obținute *zilnic* fie și mici succese (s'ar putea spune: în fiecare ceas, dacă e vorba de un singur oraș), menținându-se astfel cu orice preț *„superioritatea morală"*. [1])

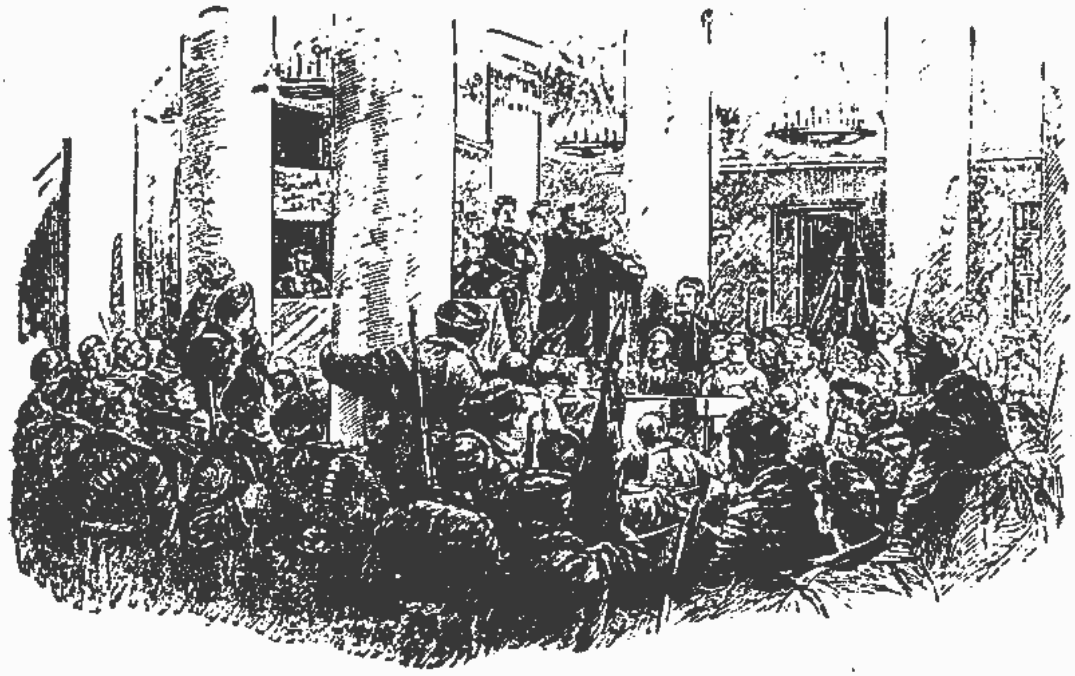
Victoria din Octombrie a arătat ce forță puternică devin masele populare, când sunt conduse de un partid proletar încercat, combativ. Conciliatorii și burghezia căutau să înspăimânte proletariatul cu „șuvoaiele de sânge" de cari va fi însoțit războiul civil. Dar insurecția victorioasă a salvat sute de mii de soldați, cari ar fi pierit în războiul imperialist, a izbăvit milioane de țărani săraci de jugul iobăgiei moșierești și milioane de proletari de grozăviile șomajului, mizeriei și exploatării.

Nicio insurecție din lume n'a cunoscut un astfel de spirit de organizare și de coeziune, o astfel de preciziune și de legătură reciprocă, o pregătire atât de minuțioasă și de profundă ca Revoluția Socialistă din Octombrie. Această pregătire minuțioasă, această organizare și disciplină, această îndrăsneală, îndrăsneală și iar îndrăsneală, cum spu-

1) *V. I. Lenin*, Sfaturile unui martor al evénimentelor, Opere, vol. XXI, ed. rusă, pag. 320. (Vezi și *V. I. Lenin*, Opere alese, vol. II, pag. 186, Edit. P. C. R.)

nea Danton, au fost asigurate de Comitetul Central al partidului bolşevic sub conducerea lui Lenin şi Stalin. N'a fost problemă a insurecţiei care să nu fi fost discutată din timp de către Comitetul Central. Planul general, legăturile, cifrurile, asigurarea spatelui frontului, lozincile, — toate au fost precis şi complect stabilite de Comitetul Central. Toate acestea explică de ce au fost atât de puţine jertfe în această mare revoluţie, în această insurecţie fără precedent, în care s'au ciocnit forţe enorme, la care au luat parte sute de mii de oameni: în luptele dela Palatul de Iarnă au căzut numai câteva zeci de oameni.

In loc de a-l ataca cu impetuositate pe vrăjmaş, marii eroi ai Comunei din Paris s'au mărginit a se apăra în Paris. In revoluţiile dela 1848 şi 1871 din vestul Europei şi în cea dela 1905 din Rusia au căzut foarte mulţi luptători, au căzut fără să fi obţinut victoria, pentrucă s'au abătut dela cerinţa lui Marx şi Engels de a considera insurecţia o artă. Revoluţia Socialistă din Octombrie, pregătită, organizată şi înfăptuită de partidul lui Lenin şi Stalin, a corectat greşelile luptătorilor Comunei din Paris, a ţinut seamă de experienţa tuturor insurecţiilor anterioare şi a intrat în tezaurul mişcării proletare revoluţionare internaţionale ca o strălucită călăuză practică de acţiune.

Capitolul V

CONGRESUL AL DOILEA AL SOVIETELOR DIN RUSIA

1

DESCHIDEREA CONGRESULUI

ÎN NOAPTEA de 25 spre 26 Octombrie, doborînd guvernul burgheziei, Comitetul Militar Revoluţionar al Sovietului din Petrograd transmise puterea în mâinile congresului al II-lea al Sovietelor din Rusia. Delegaţii începuseră să se adune la Petrograd încă din zilele de 17—18 Octombrie, întrucât data deschiderii congresului fusese fixată la început pentru ziua de 20 Octombrie. Pentru găzduirea delegaţilor, conducătorii socialişti-revoluţionari şi menşevici ai Comitetului Executiv Central aleseră într'adins cămine situate în diferite colţuri ale oraşului. Ei vroiau să împiedice în acest chip strângerea laolaltă a delegaţilor. Dar mane-

vra dădu greș. Toate căminele unde locuiau delegații se transformară foarte curând în foarte animate cluburi politice. Delegații cutreerau uzinele și cazărmile regimentelor. Atmosfera înfierbântată a capitalei risipea iluziile conciliatoriste ale unora dintre delegații sosiți de pe front sau din regiunile depărtate ale provinciei. Seara, revenind în căminuri după o zi agitată, delegații își împărtășeau impresiile. Pretutindeni aveau loc convorbiri și discuții aprinse; majoritatea delegaților cari formal nu făceau parte din partidul bolșevic se pronunțau în unanimitate împotriva Guvernului Provizoriu. Chiar și acei cari nu făceau parte din niciun partid, fură antrenați de atmosfera de luptă care domnea în capitală și în rândurile delegaților bolșevici.

Până la 22 Octombrie 1917 sosiseră la Petrograd 175 de delegați; 102 dintre aceștia erau parte bolșevici, parte împărtășeau punctul de vedere bolșevic. In fiecare zi veneau la cămine reprezentanți ai Comitetului Central al bolșevicilor cu o listă în mână. Ei îi chemau pe delegații bolșevici și îi trimiteau în cartierele muncitorești ale Petrogradului.

Conform însărcinării date de Comitetul Central, delegații bolșevici luau cuvântul la meetingurile cari aveau loc în uzine și la regimente. S. M. Kirov, delegatul Caucazului de Nord, lua cuvântul de câteva ori pe zi, rostind discursuri înflăcărate.

I. Z. Ehrmann prezentă un raport asupra progreselor revoluției la Țaritîn. Delegații bolșevici erau purtătorii unor mandate prin cari zeci de mii de proletari din regiunile industriale cereau trecerea puterii în mâinile Sovietelor. Soldații bolșevici arătau că soldații ascultă cu nesaț știrile privitoare la apropierea revoluției. Numele lui Kerenski nu era pomenit decât în bătaie de joc și cu injurii. Uralul, Basinul Donețului, ținuturile Volgii, Ucraina, frontul, — toată țara defila prin fața ascultătorilor acestor meetinguri furtunoase. Ascultând discursurile delegaților bolșevici, muncitorii din Petrograd se convingeau că ei nu sunt singuri, că ei vor fi sprijiniți de întreaga clasă muncitoare, de toată sărăcimea satelor.

Din cele 318 Soviete din provincie, reprezentate la congresul al II-lea, numai 59 se pronunțară pentru „puterea în mâinile democrației", 18 luară hotărîri confuze (și pentru „puterea în mâinile democrației" și pentru „puterea în mâinile Sovietelor"). Delegații a 241 de Soviete veniseră la congres cu mandate bolșevice. Aceste 241 de Soviete proclamaseră fără nicio rezervă: „Toată puterea în mâinile Sovietelor!" Aceasta era starea de spirit în provincie.

Pe măsură ce se apropia ziua deschiderii congresului, adunările delegaților la Smolnîi deveneau din ce în ce mai frecvente.

Delegații tranșeelor, ai uzinelor și ai satelor veneau la adunări emoționați, îngrijorați. Pe coridoarele lungi, boltite și slab luminate în nori de fum de tutun forfotea neîncetat o mulțime de lume. Se perindau scurtele întunecate și îmbibate de ulei ale muncitorilor, mantalele cenușii ale soldaților și cele negre ale marinarilor, sumanele și zeghele țăranilor.

Veneau delegații ale cartierelor muncitorești și ale regimentelor, pentru a-și afirma devotamentul față de revoluție și față de congresul Sovietelor ce urma să se deschidă.

In tot cursul zilei de 25 Octombrie fracțiunile țineră ședințe în sălile Institutului Smolnîi. Consfătuirile începură disdedimineață și țineră până noaptea târziu. Fracțiunea bolșevică era cea mai numeroasă. Bolșevicii formau marea majoritate a congresului al II-lea. Din totalul celor 650 de delegați veniți până la deschiderea congresului, 390 erau bolșevici. In cursul lucrărilor congresului mai sosiră vreo câteva zeci de delegați.

Fracțiunea bolșevică se instalase la parterul Institutului Smolnîi. Intr'acolo se îndrepta un șuvoiu neîntrerupt de oameni. Camera aceasta imensă, al cărei mobilier se compunea dintr'o masă și câteva scaune, gemea de lume. Delegații bolșevici ședeau pe podea dealungul pereților.

Oamenii erau foarte însuflețiți, dar totodată calmi și plini de siguranță. In ultimele zile premergătoare congresului, mulți delegați bolșevici rămâneau peste noapte la

Smolnîi, la sediul fracţiunii. Intinzând pe jos un ziar, paltonul sau mantaua, ei dormitau două, trei ore, pentru a fi gata dimineaţa să îndeplinească noile însărcinări ale partidului. Parte din ei erau înarmaţi cu revolvere, cu puşti, cu săbii; de centurile lor atârnau granate de mână.

Compoziţia congresului al II-lea al Sovietelor ilustra în chip concret măsura în care izbutise partidul bolşevic, în cursul celor şapte luni de existenţă a Guvernului Provizoriu, să convingă masele poporului că problema păcii şi a pământului nu putea fi rezolvată decât în cadrul revoluţiei proletare.

Menşevicii şi socialiştii-revoluţionari de dreapta — partidele cele mai puternice la congresul I al Sovietelor — nu mai erau acum, la congresul al II-lea, decât nişte lamentabili faliţi. A fost deajuns un răstimp foarte scurt, pentru ca aceşti aşa-zişi prieteni ai poporului să fie complect demascaţi în faţa muncitorilor şi a ţăranilor ca trădători şi dezertori ai Revoluţiei.

Socialiştii-revoluţionari de dreapta şi socialiştii-revoluţionari de centru alcătuiau împreună un grup de 60 de delegaţi. Ceilalţi membri ai partidului socialist-revoluţionar îi urmau pe socialiştii-revoluţionari „de stânga". Ulterior, în cursul congresului, câştigând o parte a delegaţilor din provincie—de dreapta şi de centru—socialiştii-revoluţionari „de stânga" ajunseră să alcătuiască un grup de 179 de oameni, ocupând astfel, ca număr, locul al doilea în congres după fracţiunea bolşevică. Menşevicii de diferite nuante, inclusiv Bundul, aveau la începutul congresului un grup de circa 80 de oameni.

Palizi şi buimăciţi, conducătorii menşevicilor şi ai socialiştilor-revoluţionari umblau cu capetele plecate prin coridoarele Palatului Smolnîi. Generali fără armată. In cursul şedinţelor fracţiunii menşevicilor şi a celei a socialiştilor-revoluţionari, cari se fărâmiţaseră în nenumărate grupuleţe, se produse o sciziune. Conducătorii menşevicilor şi ai socialiştilor-revoluţionari de dreapta hotărîseră la început să nu ia parte la congres. Dar starea de spirit a maselor

era atât de revoluționară, încât membrii de rând ai partidului menșevic și ai celui socialist-revoluționar luară față atitudine împotriva acestei hotărîri a conducătorilor lor.

In sânul fracțiunii menșevice avură loc discuții lungi; dar conducătorii menșevici nu reușiră totuși să realizeze unitatea în rândurile ei. Se făcu o pauză pentru a se da Comitetului Central al menșevicilor putința de a ține o ședință. Ședința fracțiunii fu redeschisă la ora 6 seara. Dan anunță că Comitetul Central al menșevicilor a luat hotărîrea de a se degaja de orice răspundere pentru revoluția ce fusese săvârșită și că, în consecință, partidul menșevic nu poate să stea pe baricadele bolșevice. Comitetul Central al menșevicilor propuse fracțiunii să renunțe a participa la congresul Sovietelor. El hotărî totodată să înceapă tratative cu Guvernul Provizoriu în vederea formării unui nou guvern.

Și în sânul fracțiunii socialiștilor-revoluționari aveau loc discuții cu privire la atitudinea ce trebuia luată față de congres. Comitetul Central al socialiștilor-revoluționari propuse fracțiunii să nu participe la congres; dar aceasta hotărî, cu majoritate de voturi, să nu părăsească congresul.

Spre a ține în mâinile lor pe delegații de pe front, socialiștii-revoluționari și menșevicii creară un grup al delegaților frontului. Profitând de absența bolșevicilor, cari se duseseră la ședința fracțiunii lor, socialiștii-revoluționari și menșevicii fabricară opinia grupului, hotărînd, cu 16 voturi contra 9 și 6 abțineri, să nu participe la congres.

Ședințele fracțiunilor se prelungiră până seara târziu.

Printr'o înțelegere intervenită între toate fracțiunile, se hotărî să se deschidă congresul la ora 8 seara. La ora 10, fracțiunea menșevicilor își mai continua ședința. Bolșevicii trimiseră doi reprezentanți la menșevici, pentru a-i întreba când au de gând să vină în sala de ședințe. Menșevicii răspunseră că mai au nevoie de cel puțin o oră.

In sfârșit, la orele 10 trecute apăru la masa prezidiului un grup de menșevici și socialiști-revoluționari, membri ai vechiului Comitet Executiv Central.

Cu toate că era târziu, la Smolnîi continua să domnească o mare animaţie. Sala albă a coloanelor era inundată de lumina policandrelor; oamenii se suiseră pe soclurile coloanelor, pe ferestre, pe bănci. La uşi şi în ganguri staţiona o mulţime compactă. La ora 10 şi 40 de minute se apropie de masă menşevicul Dan, — gras, îmbrăcat în tunică militară, cu insigna de medic la braţ. Luând cuvântul în numele Comitetului Executiv ales în prima sesiune, el deschise congresul.

Se pare însă că menşevicii şi inseparabilii lor tovarăşi de drum, socialiştii-revoluţionari de dreapta, nu veniseră la congres decât pentru a-şi arăta deschis dela tribună adevărata lor faţă de contrarevoluţionari, muncitorilor şi soldaţilor insurgenţi. Incă dela început ei sprijiniră deschis şi fără rezerve contrarevoluţia, tocmai în momentul când cuibul ei, Palatul de Iarnă, era luat cu asalt de muncitorii şi soldaţii din Petrograd cu armele în mâini.

> „Eu sunt membru al Prezidiului Comitetului Executiv Central; or, în acest moment tovarăşii noştri de partid se găsesc în Palatul de Iarnă, sub foc, îndeplinindu-şi cu abnegaţie datoria lor de miniştri", declară Dan deschizând congresul.

In acest timp, miniştrii, cu cari se solidariza Dan, chemau trupe de pe front pentru a reprima insurecţia proletariatului din Petrograd. Ei îl trimiseseră pe Kerenski pe front pentru a aduce unităţi de cazaci la Petrograd şi tot ei îl proclamaseră pe cadetul Kişkin „dictator", învestindu-l cu puteri extraordinare pentru restabilirea „ordinei" la Petrograd.

> „Fără niciun fel de discurs — a spus Dan — declar şedinţa congresului deschisă şi propun să se treacă la alegerea prezidiului".

Bolşevicii propuseră ca prezidiul să fie alcătuit pe baza reprezentării proporţionale a tuturor fracţiunilor prezente la congres. Dar menşevicii şi socialiştii-revoluţionari refuzară să-şi desemneze reprezentanţii. Menşevicii internaţionalişti declarară şi ei că „se vor abţine" de a parti-

V. I. Lenin printre delegaţii Congresului al II-'ea al Sovietelor din Rusia
După un tablou de S. V. Gherasimov

cipa la alegerea prezidiului congresului, „atâta timp cât nu vor fi clarificate anumite chestiuni".

Menşevicii internaţionalişti cerură apoi ca „în primul rând să se discute chestiunea prevenirii războiului civil iminent".

La tribună apăru, deşirat şi întărâtat, Martov. Leaderul menşevicilor începu să ţipe cu glas răguşit şi să-i înjure pe bolşevici, calificând insurecţia victorioasă a proletariatului drept un „complot secret" şi cerând muncitorilor şi soldaţilor insurgenţi să-şi bage minţile în cap cât mai e timp. In fond, menşevicii propuneau ca membrii congresului să iasă în stradă spre a-i îndupleca pe muncitorii şi soldaţii insurgenţi să se întoarcă pe la casele lor.

In numele menşevicilor internaţionalişti, Martov recomandă Congresului

> „să aleagă o delegaţie care să înceapă tratative cu celelalte partide şi organizaţii socialiste, spre a se pune capăt ciocnirii care a început".

Posibilitatea prevenirii războiului civil, Martov o vedea

> „în crearea unei puteri de stat democratice unitare".

Reprezentanţii „celorlalte partide şi organizaţii socialiste", cu cari Martov propunea să se ajungă la o înţelegere „pentru crearea unei puteri de stat democratice unitare", se aflau chiar acolo la congres; şi, dacă ar fi voit într'adevăr să meargă pe calea cerinţelor imensei majorităţi a maselor muncitoare, ei ar fi trebuit să ia parte la lucrările congresului şi să se supună hotărîrilor lui. Or, propunerea lui Martov ascundea în sine cu totul altceva. „A se pune capăt ciocnirii care a început", aşa cum cereau menşevicii, însemna încetarea asediului Palatului de Iarnă, însemna libertate de acţiune pentru miniştrii cari se instalaseră acolo în frunte cu „dictatorul" Kişkin, însemna câştigare de timp pentru a se da Guvernului Provizoriu posibilitatea de a aduce întăriri de pe front şi de a mobiliza forţele contrarevoluţiei din Petrograd. Această propunere însemna sprijinirea directă a contrarevoluţiei.

Propunerii lui Martov i se asociară şi celelalte fracţiuni şovăelnice ale congresului: socialiştii-revoluţinoari „de stânga" şi grupul delegaţilor frontului. Fracţiunea bolşevică declară că

> „nu are absolut nimic împotriva propunerii lui

Martov

După o caricatură de Kukrîniksi

Martov. Dimpotrivă, ea doreşte ca toate fracţiunile să-şi clarifice punctul de vedere asupra evenimentelor în curs şi să spună cum socot ele că s'ar putea ieşi din situaţia creată".

Astfel fiind pusă chestiunea, adică în sensul ca fracţiunile să-şi clarifice atitudinea faţă de evenimentele în curs — propunerea lui Martov fu primită de congres în unanimitate.

Rezoluţia adoptată nu putea, desigur, să-i satisfacă pe menşevici. Congresul nu ţinuse seama de miezul propunerii lor: „a se pune capăt ciocnirii ce a început". Reprezentanţii socialiştilor-revoluţionari şi ai menşevicilor cerură rând pe rând cuvântul pentru a face „declaraţii în chestiuni extraordinare". Sufocându-se de furie neputincioasă, ei ţipau neîncetat împotriva „complotului" şi a spiritului de „aventură" al bolşevicilor. Dela tribuna congresului ei procla-

mau fățiș războiul civil împotriva puterii Sovietelor.

Luând cuvântul în calitate de reprezentant al comitetului Armatei a XII-a, menșevicul I. A. Haras declară:

„Menșevicii și socialiștii-revoluționari socotesc că trebue să se desolidarizeze de tot ce se petrece aici și să concentreze forțele sociale pentru a opune rezistență îndârjită tentativelor de uzurpare a puterii".

Apoi urcă la tribună ofițerul menșevic G. D. Cucin. El luă cuvântul „în numele grupului delegaților frontului". Trimisul menșevic declară:

— Arena luptei se mută de azi înainte în provincie; acolo trebuesc mobilizate forțele.

— In numele cui vorbești? fu întrebat el din sală. Când ai fost ales? Și ce spun soldații?

Cucin începe să enumere comitetele armatelor II, III, IV, VI, VII și ale altor armate. In glasul lui se aud note de directă amenințare. El încearcă să înspăimânte congresul cu cele 20 de armate de pe front, cari vor veni la Petrograd și nu vor lăsa din el piatră pe piatră. El amenință congresul cu deschiderea frontului și pieirea Rusiei. In sprijinul spuselor sale, Cucin citi rezoluțiile comitetelor de armate, pline de amenințări analoage.

In sală se face liniște. Prin rândurile delegaților trece un fior. Unitățile de pe front sunt o enormă forță de luptă. Și dacă e adevărat ce spune ofițerul acesta?... Dar iată că liniștea încordată a sălii e sfâșiată de o voce puternică și sigură. Un soldat de pe front, într'o manta stropită de noroi, își face repede drum spre tribună.

„Ei ne expun aici părerea unei mâini de oameni cuibăriți în comitetele de armată și în comitetele de fronturi. Armata cere de mult reînoirea acestor comitete.

...Cei din tranșee așteaptă cu nerăbdare trecerea puterii în mâinile Sovietelor".

Și, într'o furtună de aplauze și strigăte entuziaste, ora-

torul arătă asistenței un pachet de rezoluții soldățești aduse de pe front.

După el luă cuvântul reprezentantul infanteriștilor letoni. El spuse:

> „Ați ascultat declarațiile celor doi reprezentanți ai comitetelor de armate. Aceste declarații ar fi avut valoare dacă autorii lor ar fi fost adevărați reprezentanți ai armatei... Dar ei nu-i reprezintă pe soldați... Să plece, armata nu este cu ei!"

Haras și Cucin erau reprezentanții tipici ai comitetelor de armate alese la începutul revoluției din Februarie. Masa soldaților îi considera pe bună dreptate agenți ai Marelui Stat-Major, care își schimbase foarte puțin înfățișarea în răstimpul dela căderea autocratismului. Imediat după deschiderea congresului, se încinse lupta între reprezentanții organizațiilor superioare ale armatei, ale țăranilor, ale căilor ferate, și între delegații de rând — muncitori, soldați și țărani, cari umpleau toate băncile, soclurile coloanelor și trecerile imensei săli. Delegații de rând primeau cu ură și batjocură fiecare cuvânt al membrilor diferitelor comitete, cari vorbeau în sala de ședințe a congresului ca într'un lagăr dușman. Exclamațiile de indignare, cari porneau de pe băncile delegaților drept răspuns la amenințările menșevicilor și ale socialiștilor-revoluționari, nu erau decât un slab ecou al acelei imense indignări care clocotea în toată țara împotriva politicii social-conciliatorilor. Prin glasul lui Cucin și al celorlalți membri ai diferitelor comitete vorbea ziua de eri a revoluției.

— Trădătorilor!... Voi vorbiți în numele statului-major, și nu în cel al armatei, — i se strigă cu dispreț lui Cucin, de pe băncile delegaților.

Și când Cucin apelă „la toți soldații conștienți" să părăsească congresul, sute de glasuri soldățești îi răspunseră din sală:

— Corniloviților!

Atacurile murdare ale lui Haras și ale lui Cucin fură

repetate în declarațiile citite de menșevici și socialiști-revoluționari, declarații pline de o furie neputincioasă împotriva revoluției socialiste, și de atacuri contrarevoluționare împotriva bolșevicilor.

In declarația menșevicilor, Marea Revoluție Socialistă era taxată drept o „aventură", drept „complot", care „aruncă țara în prăpastia războiului fratricid" și „duce la triumful contrarevoluției". Menșevicii socoteau că nu există altă ieșire din această situație decât... „să se înceapă tratative cu Guvernul Provizoriu în vederea alcătuirii unui guvern".

Socialiștii-revoluționari se asociară la declarația menșevicilor. Declarația lor, citită de către Händelmann, concordă în totul cu cea menșevică; ea califica insurecția din Octombrie drept o „crimă împotriva patriei și a revoluției".

Menșevicii și socialiștii-revoluționari declarară că părăsesc congresul. După ei luă cuvântul reprezentantul grupului bundiștilor, anunțând că au luat și ei hotărîrea să părăsească congresul.

Urcă la tribună Abramovici, reprezentantul bundiștilor. El anunță că toți menșevicii, socialiștii-revoluționari, Comitetul Executiv al deputaților țăranilor și membrii dumei municipale au hotărît să moară împreună cu guvernul. In consecință, ei vor porni cu toții spre Palatul de Iarnă, expunându-se focului armelor. Abramovici invită pe congresiști să-i însoțească pe socialiștii-revoluționari și pe menșevici la Palatul de Iarnă.

— N'avem acelaș drum, — i se răspunse din sală.

Menșevicii, socialiștii-revoluționari și bundiștii părăsiră apoi congresul, la care nu veniseră decât spre a lansa dela tribună un apel în vederea unirii forțelor contrarevoluției.

Părăsind masa prezidiului, conducătorii conciliatorilor trebuiră să traverseze toată sala. Ei își făcură drum prin mulțimea compactă a delegaților, în timp ce de pe toate băncile pornea o ploaie de cuvinte de batjocură, de fluierături, de exclamații de indignare:

— Dezertorilor! Trădătorilor! Călătorie sprâncenată!

Dar conducătorii socialiști-revoluționari și menșevici nu

izbutiră să antreneze după ei nici măcar pe partizanii lor. Radicalizarea membrilor de rând ai partidelor conciliatoare continuă şi la congres. In fracţiunea menşevicilor se înregistraseră optzeci de oameni, iar în aceea a socialiştilor-revoluţionari de dreapta şasezeci. Se putea presupune, prin urmare, că vor pleca 140 de delegaţi. Dar parte din socialiştii-revoluţionari trecuseră la socialiştii-revoluţionari ucraineni; numărul acestora din urmă a crescut într'o singură noapte dela 7 la 21. Parte din menşevici trecură la internaţionaliştii unificaţi. Numărul internaţionaliştilor unificaţi cari rămaseră la congres crescu astfel dela 14 la 35. Mulţi socialişti-revoluţionari de dreapta şi mulţi delegaţi fără-de-partid se alăturară socialiştilor-revoluţionari „de stânga". Numărul acestora din urmă se ridică la 179, pe când înainte de deschiderea congresului fracţiunea socialiştilor-revoluţionari număra în total 193 de oameni. Aşa încât nu părăsiră congresul decât 70 de inşi. Procesul de izolare a conciliatorilor continuă astfel şi la congres: mulţi membri de rând ai fracţiunii socialiştilor-revoluţionari şi ai fracţiunii menşevicilor îşi părăsiră conducătorii.

Nici menşevicii-internaţionalişti nu mai rămaseră prea mult timp la congres. Cu toate că atitudinea menşevicilor şi a socialiştilor-revoluţionari evidenţiase duşmănia lor manifestă faţă de revoluţie, menşevicii-internaţionalişti continuau să insiste cu îndărătnicie asupra necesităţii unei înţelegeri cu ei în vederea formării unui guvern al tuturor forţelor democratice.

Puţin după plecarea conciliatorilor, se auzi ecoul unor bubuituri surde, depărtate. Era bubuitul tunurilor. Delegaţii îşi îndreptară privirile spre marile ferestre întunecate, într'acolo unde în această noapte de Octombrie lua sfârşit ultimul act al marii insurecţii — asaltul Palatului de Iarnă.

Socialiştii-revoluţionari şi menşevicii reapărură în sală. Cu feţele schimonositie de panică şi de furie, ei se agitau în mulţimea delegaţilor, strigând că bolşevicii bombardează Palatul de Iarnă. Abramovici se frământa din nou la tri-

bună... Frângându-şi mâinile şi scoţând ţipete isterice, el apelă la congres să pornească în ajutorul membrilor Guvernului Provizoriu, printre cari se găseau şi reprezentanţii partidului menşevic.

Abramovici fu urmat la tribună de Martov.

— Faptele cari ne-au fost relatate aici cer şi mai imperios încă să luăm măsuri decisive, începu el.

Dar un glas din sală îl întrerupse:

— Ce fapte? Pe cine vreţi să speriaţi? Nu vi-e ruşine? Astea sunt simple svonuri.

— Nu ne parvin numai svonuri. Apropiaţi-vă de ferestre şi veţi auzi şi lovituri de tun.

Inspăimântat de bubuitul tunurilor, Martov îi acuză pe bolşevici că au urzit un complot militar, că au pus la cale o vărsare de sânge. In încheiere, el citi cu gesturi spasmodice o declaraţie cerând să fie alcătuită o comisiune în vederea rezolvării paşnice a crizei.

Menşevicii-internaţionalişti cerură congresului să-şi întrerupă lucrările până în momentul când această comisiune îşi va fi prezentat concluziile.

Abia tăcu glasul strident al leaderului menşevic, abia dispăru pe uşă spinarea lui gârbovită, şi în faţa congresului veni cu aceleaşi încercări de „înduplecare" reprezentantul socialist-revoluţionar al Comitetului Executiv al Sovietului de deputaţi ai ţăranilor. El îi îndemnă pe delegaţi să nu participe „la acest congres", ci să meargă la Palatul de Iarnă, unde

> „se găsesc trei membri ai Comitetului Executiv al deputaţilor ţăranilor, printre cari şi Breşco-Breşcovscaia. Noi vom porni chiar în această clipă spre Palatul de Iarnă, spre a muri împreună cu cei cari sunt trimişi acolo pentru a împlini voinţa noastră".

Grupul reprezentanţilor Comitetului Executiv al deputaţilor ţăranilor părăsi sala. Ei porniră, împreună cu socialiştii-revoluţionari şi cu menşevicii, spre Palatul de Iarnă. Dela tribuna congresului, un marinar de pe crucişătorul

„Aurora" strigă în urma lor, pe un ton mărinimos şi liniştitor:

— Nu vă temeţi! Tragem cu obuze oarbe.

Comunicând delegaţilor că Palatul de Iarnă este bombardat cu obuze oarbe, reprezentantul „Aurorei" încredinţă totodată congresul că marinarii vor lua toate măsurile pentru ca congresul Sovietelor să-şi poată „continua liniştit lucrările".

O nouă furtună de ovaţii zgudui sala. Mănunchiul de menşevici, socialişti-revoluţionari, membri ai dumei burgheze şi ai Comitetului Executiv al Sovietului ţăranilor, se întâlniră faţă în faţă cu un grup de oameni sosiţi la congres, cari îşi făcea drum prin sală.

Preşedintele anunţă că „fracţiunea bolşevică a dumei a venit spre a învinge sau a muri împreună cu congresul general din Rusia".

Intre rândurile de bănci apărură bolşevicii, membri ai dumei oraşului Petrograd. Congresul îi întâmpină cu ovaţii.

La 26 Octombrie, ora 3 şi 10 minute dimineaţa, după o întrerupere de câteva minute, şedinţa congresului Sovietelor fu redeschisă; se anunţă ocuparea Palatului de Iarnă. Ultima citadelă a contrarevoluţiei căzuse. Miniştrii Guvernului Provizoriu, cari, în frunte cu dictatorul Kişkin, se cuibăriseră în Palatul de Iarnă, fuseseră arestaţi de către Garda Roşie şi de către soldaţi. Guvernul Provizoriu, care într'un scurt răstimp îşi atrăsese ura binemeritată a maselor poporului, încetase de a mai exista.

Congresul asculta necontenit ştiri asupra victoriilor Marii Revoluţii Proletare, asupra trecerii de noi unităţi militare de partea poporului răsculat.

Iată că apare comisarul garnizoanei Ţarscoe Selo.

„Garnizoana Ţarscoe Selo, spuse el, păzeşte căile de acces ale Petrogradului... Aflând că se apropie cicliştii, noi ne pregătiserăm să le opunem rezistenţă; dar alarma fusese zadarnică, deoarece, cum s'a dovedit pe urmă, printre tovarăşii ciclişti nu era niciun duşman al congresului

Sovietelor din Rusia. Când am trimis la ei pe comisarii noştri, s'a lămurit că şi ei sunt pentru puterea Sovietelor... Declar că garnizoana Tarscoe Selo, este pentru congresul pan-rus, pentru revoluţie, pe care o vom apăra până la capăt.

Comisarul fu urmat la tribună de reprezentantul batalionului III de ciclişti care fusese vizitat de Sergo Ordjonikidze. Primit de congres cu aplauze furtunoase, soldatul povesti:

„Până în ultimul timp, ne-am aflat pe frontul de Sud-Vest. Zilele acestea am fost trimişi, conform unui ordin telegrafic, la Nord. In telegramă se spunea că mergem să apărăm Petrogradul, — împotriva cui însă, nu ştiam. Parcă eram legaţi la ochi; nu ştiam unde suntem trimişi, dar cam bănuiam noi despre ce e vorba. Tot drumul ne-a chinuit întrebarea: încotro, pentru ce?

La gara Peredolscaia am organizat un meeting împreună cu batalionul V de ciclişti, pentru a ne lămuri asupra situaţiei. La meeting s'a văzut că printre ciclişti nu se va găsi niciun om care să consimtă a porni împotriva fraţilor săi şi a vărsa sângele lor... Am hotărît să nu ne supunem Guvernului Provizoriu. Acest guvern, am spus noi, e compus din oameni cari nu vor să apere interesele noastre şi cari ne trimit împotriva fraţilor noştri. Vă declar categoric: nu, noi nu vom da puterea unui guvern în fruntea căruia stau burghezi şi moşieri!"

După ce vorbi reprezentantul cicliştilor, se comunică sosirea unei telegrame prin care se anunţa că pe frontul de Nord s'a creat un comitet militar revoluţionar, „care va împiedica mişcarea trenurilor militare spre Petrograd".

In numele congresului Sovietelor, fu trimisă o telegramă de salut comitetului militar revoluţionar al frontului de Nord.

Congresul adoptă un manifest „către muncitori, soldaţi

şi ţărani", redactat de Lenin. In acest manifest se spunea:

„Congresul al II-lea al Sovietelor de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor şi-a început lucrările. La acest congres este reprezentată imensa majoritate a Sovietelor. Mai asistă deasemenea şi un număr de delegaţi ai Sovietelor ţărăneşti. Imputernicirile Comitetului Executiv Central conciliatorist au expirat.

Sprijinindu-se pe voinţa imensei majorităţi a muncitorilor, soldaţilor şi ţăranilor, sprijinindu-se pe insurecţia victorioasă a muncitorilor şi a garnizoanei Petrograd, congresul ia puterea în mâinile sale.

Guvernul Provizoriu a fost doborît. Majoritatea membrilor Guvernului Provizoriu sunt deja arestaţi...

Congresul hotărăşte: în întreaga ţară toată puterea trece în mâinile Sovietelor de deputaţi ai muncitorilor, ţăranilor şi soldaţilor, care trebue să asigure o adevărată ordine revoluţionară".

Manifestul acesta laconic, scris în limba concisă şi concentrată a lui Lenin, deschidea o epocă nouă în viaţa unui popor de multe milioane de suflete.

Puterea moşierilor şi a burgheziei era desfiinţată de acum înainte pentru vecie şi masele largi ale poporului de muncitori erau chemate să ia în mâinile lor conducerea statului. Manifestul lui Lenin se termina cu următorul apel revoluţionar, adresat de congresul Sovietelor către soldaţi, muncitori şi funcţionari, pe cari îi îndemna să fie vigilenţi şi fermi:

„Soldaţi! Opuneţi rezistenţă activă cornilovistului Kerenski! Fiţi vigilenţi!

Muncitori ai căilor ferate! Opriţi toate trenurile militare trimise de Kerenski împotriva Petrogradului!

Soldaţi, muncitori, funcţionari! In mâinile voa-

stre este soarta revoluţiei şi soarta păcii democratice!

Trăiască revoluţia!"

Pentru prima dată în istorie se decreta atât de simplu şi atât de concis trecerea puterii din mâinile unei clase în acelea ale alteia.

Citirea manifestului fu des întreruptă de aplauzele furtunoase ale delegaţilor. La acest manifest se asociară şi socialiştii-revoluţionari „de stânga" cari rămăseseră la congres. La ora 5 dimineaţa, manifestul fu adoptat de către congres cu unanimitate de voturi, minus două voturi contra şi 12 abţineri.

Se făcuse ziuă. Delegaţii erau obosiţi. Dar ochii tuturor scânteiau cu vioiciune, tinereşte, inimile tuturor erau pline de nădejde şi bucurie. Deasupra capitalei se iveau zorile lui Octombrie. Deasupra lumii se revărsau zorile unei vieţi noi.

2

DECRETELE MARII REVOLUŢII PROLETARE

Majoritatea delegaţilor bolşevici îşi petrecură restul nopţii de 25 spre 26 Octombrie la Smolnîi. Toată ziua următoare a fost o zi de activitate febrilă. A fost transmis prin telegraf şi telefon manifestul congresului al II-lea al Sovietelor către toată ţara şi către toate armatele. Comitetul Militar Revoluţionar ţinea şedinţe aproape neîntrerupt. Hotărîrile lui erau luate de acord cu Lenin. Multe dintre ele erau redactate direct de către conducătorul revoluţiei. Lenin ceru să fie restabilită cât mai repede activitatea normală a tuturor instituţiilor, activitate ce fusese întreruptă de insurecţie. Dimineaţa a apărut o dispoziţie a Comitetului Militar Revoluţionar, potrivit căreia dela 27 Octombrie trebuiau să fie deschise toate întreprinderile comerciale.

Toate clădirile şi locuinţele goale au fost puse sub controlul Comitetului Militar Revoluţionar.

Se urmărea în primul rând sdrobirea definitivă a contrarevoluţiei. Comitetul Militar Revoluţionar a dat ordin să fie oprite şi reţinute în drum toate trenurile militare îndreptate asupra Petrogradului.

Această dispoziţiune se termina astfel:

„Dând dispoziţia de faţă, Comitetul Militar Revoluţionar speră că Uniunea generală a lucrătorilor căilor ferate din Rusia îi va acorda tot sprijinul. El îndeamnă la vigilenţă pe toţi funcţionarii şi muncitorii căilor ferate devotaţi cauzei revoluţiei".

Fu lansat un apel către toţi lucrătorii dela căile ferate, apel în care se spunea că puterea revoluţionară a Sovietelor ia asupră-şi sarcina de a îmbunătăţi situaţia materială a lucrătorilor dela căile ferate.

După conflictul care avusese loc nu de mult între salariaţii căilor ferate şi Guvernul Provizoriu, apelul acesta a jucat un rol enorm. El a înfipt o pană între păturile de jos şi cele de sus ale salariaţilor căilor ferate. El a împiedicat pe conducătorii Uniunii salariaţilor căilor ferate să antreneze masele la luptă împotriva revoluţiei.

Lenin, Stalin şi Sverdlov au consacrat multă vreme organizării aprovizionării, transportului grâului la Petrograd şi pe front.

Seara, după o zi agitată, s'a întrunit în şedinţă Comitetul Central al bolşevicilor. La această şedinţă s'a discutat alcătuirea noului guvern, a guvernului sovietic. S'a hotărît ca noul guvern să poarte denumirea de Consiliu al Comisarilor Poporului.

A doua şi ultima şedinţă a congresului Sovietelor s'a deschis la 26 Octombrie, la ora 9 seara. La această şedinţă s'au luat hotărîri de o enormă importanţă istorică. Prima a fost abrogarea pedepsei cu moartea pe front, reintrodusă de Kerenski, şi eliberarea imediată a tuturor soldaţilor şi ofiţerilor revoluţionari arestaţi. S'a luat apoi o hotărîre

în sensul eliberării membrilor comitetelor agrare, arestaţi de guvernul Kerenski, şi trecerii întregii puteri în mâinile Sovietelor în toate localităţile.

„Toată puterea aparţine de acum înainte Sovietelor. Comisarii guvernului sunt destituiţi. Preşedinţii Sovietelor se vor pune în legătură directă cu guvernul revoluţionar".

Printr'o decizie specială, congresul a ordonat tuturor organizaţiilor de armate să ia măsuri în vederea imediatei arestări a lui Kerenski şi a aducerii lui la Petrograd.

După ce a aprobat această decizie, congresul a trecut la discutarea declaraţiei privitoare la chestiunile fundamentale: chestiunea păcii şi aceea a pământului. Raportor la aceste chestiuni a fost Vladimir Ilici Lenin. Lenin nu apăruse până atunci la congres. El lucra la Smolnîi, fiind ocupat pe de-a'ntregul cu organizarea insurecţiei. Acum el urca la tribuna congresului nu numai ca conducător şi dascăl, cum îl cunoşteau masele înainte, ci şi ca organizator al victoriei repurtate de proletariat asupra forţelor unite ale contrarevoluţiei.

Nu apucă preşedintele să pronunţe acest nume, cunoscut în toată lumea, şi sala se cutremură de explozia unor aplauze frenetice. Se părea că o pală de vânt a trecut deodată prin sală. Delegaţii săriră dela locurile lor. Tot congresul era în picioare. Aplauze furtunoase, aclamaţii entuziaste întâmpinară pe conducătorul celei mai mari revoluţii din lume.

Sute de ochi priveau cu admiraţie şi dragoste spre tribună, unde stătea, dominând sala, un om de statură mică, cu fruntea mare, luminoasă şi cu ochi ageri, atenţi.

El aşteptă să se potolească furtuna aclamaţiilor. In urma repetatelor lui insistenţe, ovaţiunile în cele din urmă încetară. El îşi începu raportul.

Discursul lui Lenin, ce sublinia parcă prin tot conţinutul său că „s'a vorbit mult", şi că „e timpul să se treacă la fapte", trăgea un hotar între două epoci.

„Chestiunea păcii, spuse el, este o chestiune

arzătoare, o chestiune acută a actualității. S'a vorbit și s'a scris mult pe această temă și probabil că și voi toți ați desbătut-o de multe ori. Permiteți-mi deaceea să trec la citirea declarației pe care va trebui s'o publice guvernul ales de voi." [1])

Această declarație — Decretul asupra păcii — a fost adoptată de congresul Sovietelor sub forma unui „Mesagiu către popoarele și guvernele tuturor țărilor beligerante". „Mesagiul" începea astfel:

„Guvernul muncitoresc și țărănesc creat de revoluția din 24—25 Octombrie, și care se bizue pe Sovietele de deputați ai muncitorilor, soldaților și țăranilor, propune tuturor popoarelor beligerante și guvernelor lor să înceapă imediat tratative în vederea încheierii unei păci drepte, democratice".

„Mesagiul" arăta că

„guvernul consideră drept pace dreaptă sau democratică... o pace imediată fără anexiuni (adică fără cotropire a unor teritorii străine, fără alipire cu forța a altor națiuni) și fără contribuții".

„Mesagiul" propunea să se încheie imediat pacea, arătând că guvernul muncitoresc și țărănesc e gata să facă imediat toate demersurile necesare

„până ce toate condițiunile acestei păci vor fi fost definitiv ratificate de adunările pe deplin împuternicite ale reprezentanților poporului, din toate țările și de toate națiunile".

In „Mesagiu" se spunea totodată că guvernul sovietic

„nu consideră deloc condițiunile de pace mai sus arătate ca ultimative, cu alte cuvinte este de acord să examinexe și orice alte condițiuni de pace, insistând doar ca ele să fie propuse cât

1) *V. I. Lenin.* Congresul al II-lea al Sovietelor de deputați ai muncitorilor și soldaților din Rusia, 7—8 Noembrie (25—26 Octombrie) 1917. Raportul asupra păcii, 8 Noembrie (26 Octombrie). Opere, vol. XXII, ed. rusă pag. 13. (Vezi și *V. I. Lenin*, Opere alese, vol. II, pag. 329, Edit. P. C. R.).

mai curând posibil de către oricare dintre părţile beligerante şi ca propunerile privitoare la condiţiunile de pace să fie făcute cu cea mai mare claritate şi cu excluderea absolută a oricărui echivoc şi a oricărui secret".

In acelaş timp guvernul sovietic mai declara că desfiinţează diplomaţia secretă şi-şi arăta intenţia fermă de a duce toate tratativele în mod absolut deschis, în faţa întregului popor. Guvernul sovietic promitea că va proceda imediat la publicarea textului integral al tratatelor secrete, declarându-le nule şi neavenite, imediat şi fără rezerve.

Propunând să se încheie imediat un armistiţiu pe trei luni, „Mesagiul" termina cu un apel către proletariatul ţărilor capitaliste înaintate — Anglia, Franţa, Germania.

„Muncitorii acestor ţări vor înţelege sarcina care cade asupra lor, sarcina de a izbăvi omenirea de grozăviile războiului şi de urmările lui... ei ne vor ajuta să ducem la bun sfârşit cauza păcii şi totodată cauza eliberării maselor muncitoare şi exploatate ale populaţiei de sub jugul oricărei robii şi oricărei exploatări".

„Decretul asupra păcii", adoptat de congresul al II-lea al Sovietelor, a avut o mare însemnătate internaţională.

Desvoltarea economică a Rusiei, interesele naţionale ale popoarelor ţării cereau ca ea să iasă din războiul acesta nedrept. In timpul războiului imperialist, Rusia se transformase din ce în ce mai mult într'o semi-colonie a capitalului străin. Sub Guvernul Provizoriu burghez, dependenţa colonială se accentuase. Imperialiştii englezi şi francezi pregăteau pe calea împrumuturilor subjugarea totală a ţării. Rusia trebuia să compenseze sacrificiile imperialismului străin. Germania imperialistă căuta să obţină pe socoteala Rusiei concesii în Apus. Dar burghezia rusă era incapabilă să împiedice transformarea ţării în colonie. In virtutea intereselor ei egoiste de clasă, prinsă în mrejele împrumuturilor, burghezia rusă se transforma din ce în ce mai mult într'o agentură a imperialismului străin. Mica burghezie,

ale cărei pături superioare susţineau pe de-a'ntregul pe marii capitalişti, nu putea nici ea să salveze ţara.

Mai mult. Aproape toată ţărănimea era însetată de pace. Ea vroia pacea, dar nu în numele socialismului. Ea nu cerea nicidecum o pace neapărat „democratică", fără anexiuni şi contribuţiuni. Ea avea nevoie de pace în primul rând pentru împărţirea pământului moşieresc.

O singură clasă putea să rezolve problemele desvoltării naţionale a ţării: proletariatul.

Bolşevicii îşi elaboraseră platforma păcii cu mult înainte de venirea la putere a partidului lor. Incă din 1915, Lenin spunea că, venind la putere, bolşevicii vor propune *tuturor* ţărilor beligerante o pace democratică bazată pe eliberarea popoarelor dependente şi oprimate. Sub guvernele existente, nici Germania, nici celelalte ţări beligerante n'ar accepta această clauză. Bolşevicii ar pune atunci integral în aplicare toate măsurile fixate în programul partidului, ar reconstrui economia ţării, ar pregăti şi ar duce un război revoluţionar pentru apărarea societăţii socialiste.

Numai clasa muncitoare, condusă de bolşevici, a putut să elibereze ţara de dependenţa semi-colonială, s'o smulgă din războiul nedrept şi să pună bazele purtării unui război drept.

Proletariatul rus a devenit exponentul intereselor naţionale ale ţării. El a întruchipat speranţele păturilor democratice. Dar proletariatul a rezolvat problemele naţional-democratice ale ţării nu pe calea unui acord paşnic cu guvernul, ci pe singura cale revoluţionară posibilă: prin transformarea războiului imperialist în război civil. Proletariatul rus a înfăptuit revoluţia socialistă împlinind totodată până la capăt sarcinile neîmplinite ale revoluţiei burghezo-democratice.

„Decretul asupra păcii" a definit baza întregii politici externe a statului sovietic. Decretul a proclamat răspicat şi fără echivocuri că guvernul sovietic nu înţelege să urmărească niciun fel de ţeluri cotropitoare. „Decretul asupra păcii" a dat o lovitură decisivă ţelurilor imperialiste ale războiului, demascând în faţa lumii întregi caracterul lui pră-

dalnic. In raportul său asupra chestiunii păcii făcut la Congresul Sovietelor, Lenin a arătat că

„Niciun guvern nu spune tot ceeace crede. Noi, însă, suntem împotriva diplomaţiei secrete şi vom lucra pe faţă înaintea întregului popor". [1])

Programul de pace al statului proletar era limpede şi de o preciziune desăvârşită. El era proclamat act de stat, adresat şi guvernelor şi popoarelor ţărilor beligerante. Lenin a relevat în mod special acest fapt în raportul făcut de el la congresul Sovietelor:

„Noi nu putem ignora guvernele, căci s'ar amâna astfel posibilitatea încheierii păcii, şi unui guvern popular nu-i este îngăduit să săvârşească asemenea lucru; noi n'avem însă niciun drept să nu ne adresăm în acelaş timp şi popoarelor. Pretutindeni guvernele şi popoarele sunt în desacord şi deaceea noi trebue să ajutăm popoarele să intervină în chestiunile războiului şi ale păcii". [2])

Mai departe, vorbind despre inadmisibilitatea propunerii unor condiţiuni ultimative de pace, Lenin a spus:

„Noi vom apăra, desigur, din răsputeri întregul nostru program de pace fără anexiuni şi contribuţii. Nu ne vom abate dela linia acestui program, dar trebue să răpim duşmanilor noştri posibilitatea de a spune că condiţiunile lor sunt altele şi că deaceea n'are rost să intre în tratative cu noi. Nu, trebue să-i lipsim de această situaţie avantajoasă, abţinându-ne de a prezenta condiţiunile noastre în mod ultimativ". [3])

Impotriva acestui punct s'a pronunţat tovarăşul Eremeev, la şedinţa congresului Sovietelor. „S'ar putea crede că suntem slabi, că ni-e frică", a spus el.

---

1) *V. I. Lenin.* Congresul al II-lea al Sovietelor de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din Rusia, 7-8 Noembrie (25-26 Octombrie) 1917. Raportul asupra păcii, 8 Noembrie (26 Octombrie). Opere, v. XXII, ed. rusă, pag. 16. — *Nota Red.* (Vezi *V. I. Lenin.* Opere alese, pag. 333, Ed. P. C. R.)

2) Ibidem.

3) Ibidem.

In cuvântul său de încheiere, Lenin i-a replicat lui Eremeev în mod categoric:

„Caracterul ultimativ ar putea fi dezastruos pentru întreaga noastră cauză, explică el. Noi nu putem îngădui ca refuzul nostru de a admite ca o abatere oarecare, neînsemnată, dela linia condițiunilor noastre să dea guvernelor imperialiste putința de a declara că nu s'a putut intra în tratative de pace din cauza intransigenței noastre".[1])

Dar un argument deosebit de luminos împotriva punerii unor condițiuni ultimative, argument adus de Lenin în cuvântul lui de încheiere, a fost acela că țăranul „din vreo gubernie depărtată" ar putea spune:

„Tovarăși, dece ați înlăturat posibilitatea de a se propune orice condițiuni de pace? Eu le-aș fi judecat, le-aș fi cercetat și apoi aș fi dat instrucțiuni reprezentanților mei în Adunarea Constituantă cum să procedeze".[2])

Fiecare cuvânt al lui Lenin cădea ca o ploaie înviorătoare pe un pământ uscat, acoperit cu sânge închegat. Sutele de delegați din sala Institutului Smolnîi ascultau cu nesaț fiecare cuvânt al lui Lenin. Cuvintele simple, lipsite de artificii ale raportului și ale „Mesagiului" său răspundeau inimilor îndurerate a milioane de oameni de diferite națiuni. Ele exprimau aspirațiunile și speranțele lor cele mai profunde.

Reprezentanții națiunilor asuprite sprijiniră cu toții decretul bolșevic asupra păcii. La tribuna congresului apăru silueta înaltă, sveltă a lui Felix Dzerjinski.

Fața-i aspră de ascet era luminată de bucuria victoriei.

„Știm, a spus Dzerjinski, că unica forță care poate elibera lumea e proletariatul, care luptă pentru socialism...

Acei în numele cărora a fost propusă această declarație păsesc în rândurile proletariatului și ale

1) Ibidem, pag. 17. (Ibid. pag. 335).
2) Ibidem.

țărănimii sărace. Toți acei cari au părăsit sala în aceste clipe tragice nu sunt prietenii, ci dușmanii revoluției și ai proletariatului. Nu veți găsi în inimile lor un răsunet la acest apel, dar îl veți găsi în inimile proletarilor din toate țările. Impreună cu acești aliați vom obține pacea.

Noi nu punem chestiunea despărțirii noastre de Rusia revoluționară. Cu ea ne vom înțelege întotdeauna. Vom avea o singură familie frățească a popoarelor, fără desbinări și fără vrajbă".

In sală era tăcere. Delegații ascultau cu atenție încordată discursul emoționant al revoluționarului polonez și se lăsau pătrunși de încrederea lui în victorie. Cuvintele lui înflăcărate dădeau parcă într'o parte zidurile sălii și delegații congresului vedeau cum se sfărâmă cătușele seculare ale Rusiei țariste, temniță a popoarelor. Rând pe rând urcară la tribună luptători pentru desrobirea națiunilor asuprite. In numele proletariatului și al sărăcimii letone, bătrânul revoluționar Stucica se pronunță în favoarea decretului asupra păcii. In numele poporului muncitor lituanian, tovarășul Capsucas-Mițkevici declară:

„Nu încape îndoială că „Mesagiul" va găsi răsunet în inimile tuturor popoarelor, nu numai din Rusia, ci și din celelalte țări. Glasul proletariatului revoluționar, al armatei și al țărănimii va străbate zidul baionetelor, vă pătrunde în Germania și în alte țări și va contribui la eliberarea generală".

Chiar a doua zi după revoluție, în zorii zilei, au fost difuzate prin radio în toată lumea cuvintele mărețe și înțelepte ale Decretului sovietic asupra păcii, cuvinte cari sfărâmau cătușele de fier ale războiului imperialist. Ascultându-le, oamenii plângeau și în ochii lor stinși de mult se aprindea din nou lumina speranței.

Delegații congresului Sovietelor au adoptat cu entuziasm, la ședința din Smolnîi, acest decret istoric. Ordinea ședinței a fost călcată. Delegații săriră din bănci și se ameste-

cară cu membrii prezidiului. Şepcile sburau în aer, feţele erau îmbujorate, ochii scânteiau de însufleţire.

Accentele „Internaţionalei", imnul luptei proletare, se confundau cu aclamaţiile şi tunetele uralelor în onoarea marelui conducător al revoluţiei.

Un delegat urcă la tribună şi, în strigătele de aprobare ale întregii asistenţe, propuse ovaţionarea lui Lenin, ca „autor al mesagiului şi luptător şi conducător neşovăitor al revoluţiei muncitoreşti-ţărăneşti victorioase".

Toţi delegaţii se ridicară în picioare şi îl ovaţionară pe Lenin.

Preşedintele congresului anunţă că trece la punctul al doilea al ordinei de zi: chestiunea pământului. Intr'un ropot de aplauze furtunoase, Lenin se urcă din nou la tribuna congresului.

„Vă voi citi punctele decretului pe care trebue să-l dea guvernul vostru sovietic", spune Lenin, şi în sala ce-şi reţinea răsuflarea, răsunau cuvintele emoţionante ale „Decretului asupra pământului".

Decretul spunea:

„1) Proprietatea moşierească asupra pământului se desfiinţează imediat şi fără nicio despăgubire.

2) Pământurile moşiereşti, ca şi toate pământurile domeniale, mânăstireşti, bisericeşti, cu tot inventarul lor viu sau mort, cu toate acareturile şi dependinţele lor trec, până la întrunirea Adunării Constituante, la dispoziţia comitetelor agrare de plasă şi a Sovietelor judeţene de deputaţi ai ţăranilor." [1])

Decretul preciza apoi că „orice stricăciune adusă averii confiscate, care aparţin de acum înainte întregului popor, este declarată o crimă gravă, pedepsită de justiţia revoluţionară". [2]) Sovietele judeţene erau obligate să asigure cea

1) Ibid., raport asupra chestiunii pământului, pag. 20—21. (Vezi *V. I Lenin*. Opere alese, vol. II, pag. 340. Ed. P. C. R.)

2) Ibidem pag. 21, (Ibid., pag. 340.)

mai strictă ordine cu prilejul confiscării moşiilor, precum şi paza revoluţionară a întregii economii, ce trecea în mâna poporului.

> „...Ca îndreptar întru înfăptuirea marilor prefaceri agrare trebue să servească pretutindeni, până în momentul în care Adunarea Constituantă va fi luat în această privinţă o hotărîre definitivă,... mandatul ţărănesc întocmit de redacţia ziarului „Izvestia („Ştirile") Sovietului de deputaţi ai ţăranilor din Rusia", în baza a 242 de mandate ţărăneşti locale..." [1])

In încheiere, decretul preciza că „...pământul ţăranilor de rând şi al cazacilor de rând nu se confiscă". [2])

Ca şi declaraţia asupra păcii, „Decretul asupra pământului" ocupă un loc fundamental printre cele mai importante decizii ale puterii sovietice.

Ţărănimea, în imensa ei majoritate, aştepta de mult exproprierea moşierilor. Sarcina aceasta, pe care revoluţia burgheză-democratică n'a fost în stare s'o rezolve, a fost rezolvată prin decretul asupra pământului. Principiul de bază al acestui decret a fost formulat de Lenin chiar atunci, la congresul al II-lea al Sovietelor, în felul următor:

> „Esenţialul este ca ţărănimea să se încredinţeze de faptul că nu mai există moşieri la ţară, că ţăranii trebue să soluţioneze ei înşişi toate chestiunile, să-şi organizeze ei înşişi viaţa". [3])

„Decretul asupra pământului" arăta ţăranului că puterea sovietică lichidează definitiv şi irevocabil la ţară pe moşieri odată cu oprimarea şi exploatarea praticate de ei; în acelaş timp el dădea ţăranului certitudinea că pământul trece într'adevăr în posesiunea lui.

Punctul 4 al „Decretului asupra pământului", prin care se propunea drept „îndreptar întru înfăptuirea marilor prefaceri agrare" aşa zisul „mandat ţărănesc", a stârnit o se-

---

1) Ibidem.
2) Ibidem (Ibid., pag. 341.)
3) Ibid., pag. 23.

rie de atacuri împotriva bolşevicilor din partea socialiştilor-revoluţionari şi a menşevicilor. Pe baza celor 242 de mandate, date de ţărani delegaţilor la primul congres al deputaţilor ţăranilor din întreaga Rusie, socialiştii-revoluţionari întocmiseră un „mandat tip", însumând toate revendicările ţărăneşti. Socialiştii-revoluţionari au publicat mandatul la 19 August 1917, în ziarul „Izvestia Sovietului de deputaţi ai ţăranilor din Rusia". Mandatul proclama că întreg pământul devine bunul întregului popor şi „trece în folosinţa tuturor celor ce muncesc pe el".[1]) El stabilea „folosinţa egalitară a pământului" şi interzicea întrebuinţarea muncii salariate în agricultură. Programul socialiştilor-revoluţionari se deosebea de programul bolşevic al naţionalizării pământului. Bolşevicii respingeau folosinţa egalitară a pământului, interzicerea întrebuinţării muncii salariate precum şi alte puncte ale „Mandatului".

Dar într'o chestiune — o chestiune decisivă — „Mandatul" avea totuşi ceva comun cu programul bolşevicilor, formulat încă la conferinţa din Aprilie, la punctul 17. Mandatul cerea şi el confiscarea tuturor pământurilor moşiereşti, domeniale şi mânăstireşti şi trecerea lor în mâinile organelor sovietice locale: Sovietele şi comitetele de plasă. Or, tocmai aceasta era principala, fundamentala măsură revoluţionară pe care o aştepta ţărănimea. Era important să se ia pământul dela moşieri şi să se proclame că ţăranii au dreptul să se folosească de el, că jugul moşieresc a fost desfiinţat. Şi întrucât majoritatea ţărănimii îşi exprimase în mod organizat dorinţa de a orândui folosinţa pământului confiscat, în chipul arătat de „Mandat", Revoluţia Socialistă din Octombrie trebuia să confirme acest drept al ţăranilor prin cel dintâiu act al ei privitor la pământ.

E de notat că această situaţie nu era ceva neaşteptat nici pentru Lenin, nici pentru întreg partidul. Încă cu mult înainte de Revoluţia din Octombrie, în ajunul congresului

1) Ibid., pag. 21. (Ibid. pag. 341.)

al IV-lea al partidului, Lenin arătase, în broşura sa „Revizuirea programului agrar", că:

> „Pentru a înlătura orice bănuială în sensul că partidul muncitoresc ar voi să impună ţărănimii proiecte de reformă independente de voinţa ţărănimii, independente de mişcarea de sine stătătoare din sânul ţărănimii, se alătură proiectul de program *varianta* A, în care, în loc de a se cere în mod expres naţionalizarea, se vorbeşte mai întâi de sprijinirea de către partid a năzuinţelor ţărănimii revoluţionare în direcţia desfiinţării proprietăţii private asupra pământului". [1])

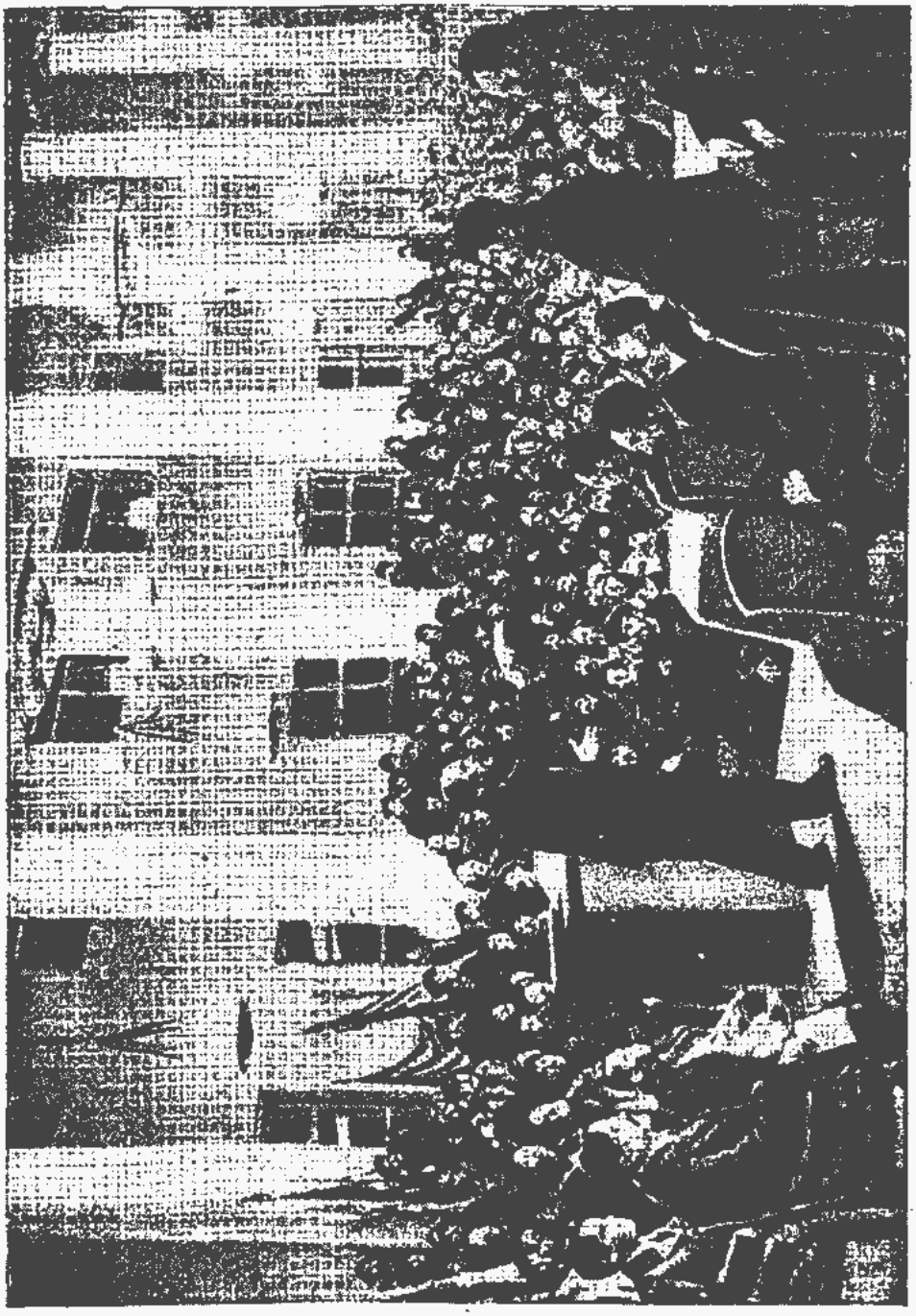
Precum se ştie, Lenin apăra întotdeauna această idee, ori de câte ori se discuta programul agrar. Şi el accentua că acest program „nu va aduce în niciun caz desbinare între ţărănime şi proletariat, ca luptători pentru democraţie". [2])

Lenin avea, prin urmare, toate motivele să respingă ca neserioasă acuzaţia, adusă bolşevicilor la congresul al II-lea al Sovietelor, că ei ar înfăptui un program străin.

Lenin lămurea:

> „Se aud glasuri, după cari decretul însuşi ca şi mandatul imperativ au fost întocmite de socialiştii-revoluţionari. Fie. Dar nu-i oare tot una cine le-a întocmit? Noi însă, ca guvern democratic, nu putem trece peste hotărîrea maselor largi ale poporului, chiar dacă nu suntem de acord cu ea. In focul vieţii, punând-o în practică, înfăptuind-o la faţa locului, ţăranii vor înţelege singuri unde-i adevărul. Şi chiar dacă ţăranii îi vor urma şi mai departe pe socialiştii-revoluţionari, şi chiar dacă îi vor acorda acestui partid majoritatea în Adunarea Constituantă, apoi şi atunci vom spune: fie. Viaţa este cel mai bun dascăl; ea va arăta cine are dreptate, şi nu-i nimic dacă vom porni la soluţio-

1) *V. I. Lenin*, Revizuirea programului agrar. Opere, vol. IX, ed. rusă, pag. 74.
2) Ibidem.

V. I. Lenin, vorbind la al II-lea Congres al Sovietelor din întreaga Rusie
După un tablou de B. Vladimirski

narea acestei probleme, noi dela un capăt, iar ţăranii dela celălalt". [1])

Înţelepciunea, perspicacitatea şi caracterul realist al politicii leniniste în această chestiune constau tocmai în faptul că, fără a ascunde desacordul lor cu anumite puncte din „Mandat", bolşevicii l-au pus totuşi la baza platformei agrare a Revoluţiei din Octombrie. Partidul prevedea că, aplicând în practică legea, ţăranii vor ajunge ei înşişi „dela celălalt capăt" la soluţia bolşevică a problemei, că vor renunţa ei înşişi la „egalitarismul" mic-burghez al socialiştilor-revoluţionari şi vor trece la organizarea unor forme noi în agricultură. Experienţa vieţii îi va convinge pe ţărani că simpla folosire egalitară a pământului nu poate elibera de jugul chiaburului pe ţăranul slab economiceşte. Indată după desfiinţarea jugului moşierilor, se va încinge lupta între păturile sărace ale satului şi chiaburime în jurul repartiţiei pământului, cultivării lui, inventarului, etc.

Programul formulat în „Mandat" nu mai era în fond programul socialiştilor-revoluţionari, întrucât tocmai socialiştii-revoluţionari susţineau cu zel Guvernul Provizoriu în lupta lui împotriva încercărilor ţăranilor de a lua pământul moşierilor, adică de a înfăptui cerinţele propriului lor „Mandat". In aceste condiţiuni, decretul asupra pământului era o formă deosebită de *izolare* a socialiştilor-revoluţionari de ţărănime. Printr'o singură lovitură, puterea sovietică a smuls mase enorme de sub influenţa conciliatorilor. Cel dintâi act al puterii sovietice, pentru care se punea problema cuceririi maselor de sub influenţa burgheziei şi a partidelor mic-burgheze, *„prin satisfacerea revoluţionară a nevoilor lor economice celor mai vitale"* [2]) (Lenin), a constat tocmai în satisfacerea acestei cerinţe a ţărănimii.

---

1) *V. I. Lenin*, Congresul al II-lea al Sovietelor de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din Rusia, 7—8 Ncembrie (25—26 Oct.) 1917. Raportul asupra pământului, 8 Noembrie (26 Octombrie), Opere, vol. XXII, ed. rusa pag. 23. (Vezi şi *V. I. Lenin*, Opere alese, vol. II, pag. 343. Ed. P. C. R.)

2) *V. I. Lenin*, Alegerile pentru Adunarea Constituantă şi dictatura proletariatului. Opere, vol. XXIV, ed. rusă, pag. 640.

„Mandatul țărănesc" a fost publicat de socialiștii-revoluționari la 19 August. Iar după două luni — la 18 Octombrie — cu participarea aceloraşi socialişti-revoluționari, membri ai guvernului Kerenski, a fost publicat proiectul de lege ministerial asupra pământului, fundamental opus „Mandatului". „Mandatul țărănesc" a zăcut în cartoane mai bine de două luni. Numai revoluția proletară l-a scos la lumina zilei, l-a readus la viață. După propunerea lui Lenin, congresul al II-lea al Sovietelor a transformat „Mandatul țărănesc" într'o lege: „Decretul asupra pământului". Transformând „Mandatul" în lege, bolşevicii au arătat țăranilor că partidul lui Lenin şi Stalin a făcut într'o singură zi pentru cei ce muncesc mai mult decât făcuseră socialiştii-revoluționari în şapte luni de revoluție.

„Decretul asupra pământului" a fost adoptat cu unanimitate de voturi, minus unul contra şi opt abțineri. Starea de spirit a congresului a fost sugestiv exprimată de un delegat, țăran din gubernia Tver. El declară, în cuvântarea sa, că „a adus plecăciuni şi salutări adunării de față".

In numele alegătorilor săi, el transmise „salutul şi mulțumirile lor tovarăşului Lenin, cel mai statornic apărător al țărănimii sărace".

Cuvântarea țăranului a fost acoperită de aclamațiile entuziaste ale delegaților.

Sute de ani au luptat țăranii pentru pământ. In decursul veacurilor, țăranii tuturor popoarelor din Rusia au arat milioane de desiatine de pământ înțelenit. Printr'o muncă de neînchipuit, ei au curățat pământul de rădăcinile îndărătnice ale pădurii virgine şi au cucerit pas cu pas pământul pustiurilor şi al mlaştinilor.

Dar de veacuri li se răpea țăranilor acest pământ, dobândit prin munca a generații întregi. Moşierii feudali puneau stăpânire pe pământ, prefăcând pe țărani în iobagi. Prin constrângere economică, prin forța capitalului, capitaliştii, moşierii şi chiaburii alungau pe țărani „în nisipuri". Nu odată s'au ridicat țăranii contra cotropitorilor, contra moşierilor. Dar pe atunci nu exista încă proletariatul, sin-

gura clasă consecvent şi până la capăt revoluţionară, capabilă să se pună în fruntea mişcării ţărăneşti. Numai Revoluţia Socialistă din Octombrie a înfăptuit năzuinţele seculare, vagi, neputincioase ale ţărănimii muncitoare: pământul a fost confiscat, a fost luat fără nicio despăgubire dela moşieri de către clasele asuprite, cari au învins sub conducerea proletariatului.

„Decretul asupra pământului" desfiinţa Rusia moşierească. Dar pământurile moşierilor erau ipotecate şi reipotecate la bănci. Lovitura dată proprietăţii moşiereşti era în acelaş timp şi o lovitură dată întregului sistem capitalist. Desfiinţarea proprietăţii private asupra pământului submina totodată şi proprietatea privată asupra tuturor mijloacelor de producţie. Pe deasupra, desfiinţarea proprietăţii private asupra pământului distrugea prejudecăţile seculare proprietăreşti ale ţăranilor. Se deschidea calea unor noi forme de economie, a unor forme socialiste, în locul celor vechi, înapoiate, cari menţineau majoritatea ţăranilor în mizerie şi foamete, pe nişte petece neînsemnate de pământ. In aceasta consta caracterul socialist al „Decretului asupra pământului".

„Decretul asupra pământului", ca şi „Decretul asupra păcii", ducea până la capăt revoluţia burghezo-democratică, rezolva sarcini neterminate de revoluţia burghezo-democratică, dar făcea acest lucru „în treacăt, printre altele".

> „...pentru a putea garanta popoarelor Rusiei cuceririle revoluţiei burghezo-democratice, trebuia păşit înainte, şi am păşit. Noi am rezolvat problemele revoluţiei burghezo-democratice în treacăt, printre altele, ca „un produs accesoriu" al principalei şi adevăratei noastre activităţi socialiste, revoluţionar-*proletare*". [1])

Aşa a scris Lenin despre cuceririle Marii Revoluţii Proletare.

Ultimul punct al ordinei de zi a congresului era chestiu-

---

1) *V. I. Lenin.* A patra aniversare a Revoluţiei din Octombrie. Opere, vol. XXVII, ed. rusă, pag. 26.

nea structurii puterii. In această chestiune, congresul a adoptat un decret cu privire la formarea guvernului muncitoresc-țărănesc: Consiliul Comisarilor Poporului. Decretul adoptat de congres glăsuia astfel:

„Congresul Sovietelor de deputați ai muncitorilor, soldaților și țăranilor din Rusia hotărăște:

A se forma, pentru conducerea țării până la convocarea Adunării Constituante, un guvern provizoriu muncitoresc și țărănesc, care va purta numele de Consiliu al Comisarilor Poporului.

Controlul asupra activității Consiliului Comisarilor Poporului și dreptul de a-l destitui aparțin congresului Sovietelor de deputați ai muncitorilor, țăranilor și soldaților din Rusia și Comitetului Executiv Central al acestuia".

Vladimir Ilici Lenin a fost numit președinte al Consiliului Comisarilor Poporului, iar Iosif Vissarionovici Stalin Comisar al Poporului pentru chestiunile naționalităților.

Primul guvern sovietic a fost alcătuit numai din bolșevici. Socialiștii-revoluționari „de stânga" au respins propunerea bolșevicilor de a împărți puterea cu ei. Reprezentantul lor a declarat la congres că

„intrarea lor în ministerul bolșevic ar crea o prăpastie între ei și detașamentele armatei revoluționare cari au părăsit congresul, prăpastie care ar exclude posibilitatea unei mediațiuni din partea lor între bolșevici și aceste grupe".

Oglindind ideologia păturilor de sus, înstărite, ale satului și în acelaș timp setea de pământ a țărănimii, socialiștii-revoluționari „de stânga" oscilau între bolșevici și partidele mic-burgheze. Fiind atrași ideologicește de acestea din urmă, ei înțelegeau în acelaș timp foarte bine că țăranii nu pot căpăta pământ decât din mâinile bolșevicilor. Așa se explică oscilațiile socialiștilor-revoluționari „de stânga" între bolșevici și partidele mic-burgheze. Socialiștii-revoluționari „de stânga" erau deocamdată tovarăși de drum ai revoluției proletare, dar într'un moment critic ei puteau să trădeze.

La sfârşit, congresul a ales Comitetul Executiv Central alcătuit din 101 membri, în care au intrat: 62 bolşevici, 29 socialişti-revoluţionari „de stânga", 6 social-democraţi-internaţionalişti unificaţi, 3 socialişti ucraineni şi un socialist-revoluţionar-maximalist.

La 27 Octombrie, la orele 5 şi 15 minute dimineaţa Congresul al II-lea al Sovietelor a luat sfârşit în strigăte însufleţite de „Trăiască revoluţia!", „Trăiască socialismul!" şi în cântecul „Internaţionalei".

Aşa a luat naştere puterea sovietică, aşa a luat naştere primul guvern muncitoresc-ţărănesc din lume.

Se lumina de ziuă, când delegaţii congresului părăsiră Institutul Smolnîi. Luând cu ei pachete de ziare şi manifeste proaspăt tipărite, încărcaţi cu literatură bolşevică, ei se îndreptau în grabă spre gări, dornici să se întoarcă la ei acasă, pentru a duce cât mai curând în toată ţara vestea victoriei revoluţiei proletare.

Capitolul VI

SDROBIREA REBELIUNII ANTISOVIETICE

1

ORGANIZAREA REBELIUNII CONTRAREVOLUȚIONARE IMPOTRIVA PUTERII SOVIETICE

KERENSKI părăsi Palatul de Iarnă la 25 Octombrie, pe la amiază, și porni în goana automobilului spre Gatcina. El nu găsi aici niciuna din trupele chemate de pe front. Garnizoana locală fusese deja anunțată de fuga comandantului suprem. Soldații se adunau în grupuri, se agitau, țineau meetinguri și puteau să-l aresteze în orice clipă. Fără să-și fi umplut măcar cum se cade rezervorul de benzină al automobilului, Kerenski porni în goană mai departe, spre a căuta unitățile militare cerute de el de pe front. El nu întâlni însă pe drum nici un fel de trupe, iar garnizoanele orașelor pe cari le străbătea trecuseră deja de partea Comitetului Militar Revoluționar. Incepuse să se

întunece. Sub ploaia mărunță de toamnă, mașina dictatorului de ieri gonea mereu, prin noroiul subțire al drumului.

Obosit, posomorît, Kerenski sosi seara, pe la orele 9, la Pscov, unde se afla statul-major al frontului de Nord. El află că Ceremisov anulase ordinul de trimitere a trupelor la Petrograd. In ziua de 25 Octombrie, la statul-major al comisarului frontului, menșevicul Voitinski, avusese loc o consfătuire, la care asistaseră reprezentanți ai comandantului frontului, ai comitetului frontului (Iscoborsev) și ai Comitetului Executiv al Sovietului din Pscov. Voitinski propuse să se trimită trupe disciplinate la Petrograd, în ajutorul Guvernului Provizoriu.

Dar consfătuirea supuse unei critici aspre propunerea lui Voitinski, exprimându-și neîncrederea față de el. Seara, ședința dela comisariatul frontului de Nord reîncepu. In lipsa lui Voitinski, ajutorul acestuia, Savițki, declară, încurcat, că din Petrograd s'a primit vestea numirii cadetului Kișkin ca dictator al orașului, fapt care provocă indignarea soldaților. Comisariatul frontului hotărî ca, în orice caz, să nu trimită trupe la Petrograd. Toți reprezentanții organizațiilor, prezenți la ședință, se pronunțară în unanimitate împotriva trimiterii de trupe în ajutorul Guvernului Provizoriu. Se luă hotărîrea de a se crea un comitet militar revoluționar de Nord-Vest. Comitetul primi însărcinarea de a lua toate măsurile necesare împotriva trimiterii de trupe la Petrograd. Dar iată că Voitinski reapăru. El declară că s'au primit știri dela toate trei armate ale frontului: armata I-a este împotriva trimiterii de trupe, armata a V-a consimte să trimită trupe, dar nu împotriva Comitetului Militar Revoluționar din Petrograd, ci mai curând în ajutorul lui; numai armata a XII-a ar fi pentru trimiterea de trupe. Astfel, din cele trei armate, numai una, și asta după spusele lui Voitinski, se pronunțase pentru sprijinirea Guvernului Provizoriu.

Declarând că el, după cum se vede, nu exprimă starea de spirit a maselor, Voitinski propuse să fie descărcat de atribuțiunea de comisar al frontului, adăugând totodată că,

de acord cu generalul Ceremisov, el a oprit mişcarea tuturor trenurilor militare spre Petrograd.

Aflând de aceste amănunte, Kerenski nu îndrăzni să se adreseze generalului Ceremisov, comandantul şef al frontului. Nici garnizoana din Pscov nu inspira prea multă încredere. Comandantul suprem se duse la generalul Baranovski, fostul şef de cabinet al ministrului de război. Ştirile erau alarmante. Baranovski îi comunică că la Pscov funcţiona deja un comitet militar revoluţionar, că telegraful este pus sub control şi că statul-major a primit ordin dela Petrograd să-l aresteze pe Kerenski.

Ceva mai târziu, Kerenski îl chemă totuşi pe generalul Ceremisov, comandantul şef al frontului de Nord. Acesta confirmă toate informaţiile primite de Kerenski şi adăugă că nu dispune de trupe sigure pe cari să le poată trimite la Petrograd. Terminându-şi raportul, el declară că n'ar putea nici măcar să garanteze securitatea lui Kerenski la Pscov.

Kerenski îl întrebă pe Ceremisov dacă e adevărat că a anulat ordinul de trimitere a tuturor trupelor cari fuseseră desemnate în acest scop, printre cari şi corpul al treilea de cavalerie comandat de Crasnov. Ceremisov răspunse afirmativ.

— L-aţi văzut pe generalul Crasnov? — îl întrerupse enervat Kerenski. El e de aceeaşi părere cu d-voastră?

— Generalul Crasnov a plecat din Ostrov şi aştept sosirea lui dintr'un moment într'altul.

— Trimite-l imediat la mine, generale.

— Am înţeles.

Ceremisov plecă la şedinţa Comitetului Militar Revoluţionar, unde fusese chemat.

El se întoarse la locuinţa lui Kerenski abia la orele unu noaptea şi declară din nou că nu poate da guvernului niciun ajutor. Generalul îl sfătui pe Kerenski să plece la Marele Cartier General, întrucât rămânând la Pscov arestarea lui era inevitabilă.

Cuprins de disperare, Kerenski hotărî să plece la statul-major al corpului III de cavalerie, la Ostrov, şi să por-

nească de acolo cu cazacii împotriva Petrogradului Roşu. Dar la 26 Octombrie, în zorii zilei, generalul Crasnov, comandantul corpului de cavalerie, însoţit de şeful său de stat-major, se prezentă pe neaşteptate la locuinţa lui Kerenski. Revocarea ordinului de trimitere a corpului de cavalerie nepărându-i-se veridică, Crasnov venise la Pscov spre a vedea cum stau lucrurile. In momentul sosirii acestuia din urmă, comandantul şef al frontului asista la şedinţa Comitetului Militar Revoluţionar. Ceremisov nu prea era bucuros să se întâlnească cu Crasnov, temându-se să nu trezească bănuelile celor ce participau la consfătuire. Călcându-şi totuşi pe inimă, el ieşi din şedinţă şi, în cursul unei scurte convorbiri, îl sfătui pe Crasnov să se întoarcă la Ostrov. Crasnov ceru ordin scris. Foarte nemulţumit, Ceremisov îl invită din nou să se întoarcă la Ostrov şi reveni apoi la consfătuire.

Rămânând un timp oarecare la statul-major, Crasnov, foarte nedumerit, se duse la menşevicul Voitinski, comisarul frontului, pe care-l cunoştea de pe vremea aventurii lui Cornilov. El trebui să-l aştepte o bună bucată de vreme, Comisarul se afla la şedinţa unde era şi Ceremisov.

Voitinski îi comunică în cea mai mare taină că Kerenski se află în oraş şi-l rugă să se ducă imediat la el.

Cu precauţiuni conspirative, Crasnov porni în căutarea comandantului suprem fugar şi reuşi să găsească refugiul secret al acestuia puţin înainte de a se crăpa de ziuă. Kerenski se bucură foarte mult de venirea lui şi hotărî să plece imediat împreună cu el la corpul de cavalerie.

Corpul al III-lea de cazaci nu fusese disolvat după lichidarea complotului lui Cornilov. Dimpotrivă: la începutul lui Septembrie, Kerenski ordonă concentrarea acestui corp în regiunea Pavlovsc-Gatcina-Peterhof „în vederea unei eventuale debarcări a nemţilor în Finlanda", cum suna ordinul confidenţial. Dar dislocarea corpului de cavalerie arăta îndeajuns de clar că nu era vorba de debarcarea nemţilor, ci de lupta împotriva bolşevicilor.

„Eu le-am arătat pe scurt şi foarte sincer ofiţerilor şi cazacilor care este situaţia" — aşa ex-

plică mai târziu Crasnov cauzele mutării corpului. „Eu nu le-am ascuns faptul că prezența noastră la Petrograd era dictată nu atât de primejdia unei debarcări a nemților, cât de neliniștitoarea activitate tenebroasă a bolșevicilor, cari voiau să pună mâna pe putere".

Corpul de cazaci era ferit cu grijă de orice influență revoluționară. Crasnov făcuse ca toate unitățile nesigure să fie îndepărtate din corpul de cavalerie și înlocuite cu noi regimente de cazaci. Dar de cavalerie era nevoie pe front, pentru lupta împotriva răscoalelor soldățești. In plus, Sovietul din Petrograd urmărea îndeaproape concentrările suspecte ale cazacilor în apropierea capitalei. Corpul de cavalerie fu transferat lângă Ostrov, unde ajunse pe la 28 Septembrie. In cursul unei luni de cantonare el se topise — un număr de sotnii căzăcești fuseseră trimise în diferite orașe. Două sotnii și două tunuri ale regimentului 10 de pe Don se aflau la Toropeț, trei sotnii și două tunuri ale regimentului Usuriiski se aflau la Ostașcov, 5 escadroane și două tunuri la Vitebsc.

Pe la 20 Octombrie, divizia 51 de infanterie de pe frontul de Nord refuză să meargă pe poziții spre a înlocui divizia 184. Soldații diviziei 184 hotărîră atunci să părăsească tranșeele. Indemnurile comitetului de armată și ale comitetului de corp fură zadarnice. Comandantul șef al frontului de Nord și comisarul dădură ordin „să se procedeze la lichidarea diviziei 51, chiar dacă ar fi nevoie să se facă uz în acest scop de forță armată". Cu executarea acestui ordin fu însărcinat corpul III de cavalerie al generalului Crasnov. La 23 Octombrie el dădu ordin ca corpul de cavalerie să fie trimis la armata I-a, în zona de cantonare a diviziei 51. Regimentele ambelor divizii ale corpului de cavalerie începură să se îmbarce în vagoane.

La 24 Octombrie, Crasnov telegrafie statului-major al fronturilor și celui al armatei I-a că îmbarcarea a început și că expedierea celor 20 de trenuri militare va fi terminată în 3 zile. Generalul ceru să i se trimită îndărăt de urgență unitățile din Ostașcov, Toropeț și Vitebsc.

Nu apucaseră însă trenurile să pornească, când la 25 Octombrie, în zorii zilei, corpul de cavalerie primi o telegramă semnată de Kerenski şi de ofiţerul de cazaci A. Grecov, preşedinte ad-interim al Uniunii trupelor de cazaci:

„Ordon ca, la primirea prezentei, toate regimentele diviziei I-a de cazaci de pe Don cu toată artileria ce se găseşte pe frontul de Nord să fie trimise cu trenul sub comanda comandantului diviziei I-a de pe Don, spre Petrograd, gara Nicolaevscaia, spre a fi puse la dispoziţia colonelului Polcovnicov, comandantul şef al circumscripţiei militare Petrograd. Momentul plecării mi-l veţi comunica prin telegramă cifrată. In caz de imposibilitate de a efectua transportul pe calea ferată, unităţile vor fi trimise pe jos, pe eşaloane".

După telegrama lui Kerenski, sosi apelul comisarului frontului de Nord, menşevicul Voitinski:

„Comunicaţi cazacilor de pe Don şi de pe coasta mării: Guvernul Provizoriu, în deplin acord cu Comitetul Central al Sovietelor de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor, concentrează la Petrograd trupele credincioase revoluţiei şi datoriei lor către patrie. Regimentele din Petrograd, cari au refuzat cu îndărătnicie să pornească pe front, sub pretextul apărării libertăţii în spatele frontului, s'au dovedit incapabile să ocrotească Petrogradul de excese şi anarhie. Adunarea Constituantă e în primejdie să fie zădărnicită. Printre trupele chemate, în acest ceas de restrişte, să salveze Rusia, regimentele de cazaci ocupă un loc de frunte.

Zadarnic spumegă de ură împotriva cazacilor dezertorii cari s'au cuibărit în spatele frontului. Cazacii îşi vor îndeplini până la capăt datoria lor faţă de patrie".

Inspăimântat de moarte de Marea Revoluţie Proletară, acest mic-burghez vorbea ca un general ţarist.

La 25 Octombrie, la ora 11 dimineaţa, Crasnov publică cu multă satisfacţie apelul menşevicului Voitinski.

In aceeaşi zi, la ora 7 seara, generalul Crasnov dădu un nou ordin de zi pe corp. Motivele invocate de Voitinski pentru lansarea cazacilor împotriva Petrogradului revoluţionar părându-i-se insuficiente, Crasnov găsi de cuviinţă să le facă cunoscute şi pe ale sale. In noul său ordin de zi, viitorul lacheu al lui Wilhelm (în 1918, Crasnov a stat în fruntea guvernului contrarevoluţionar de pe Don) declară că revoluţia era opera unei „mâini de oameni iresponsabili, cumpăraţi de împăratul Wilhelm". Crasnov revocă ordinul său din 23 Octombrie şi trimise la armata I-a numai o divizie. In vederea executării dispoziţiilor lui Kerenski, tuturor celorlalte unităţi ale corpului de cavalerie li se ordonă următoarele:

„A. Detaşamentul colonelului de stat major Popov: regimentul 9 de cazaci de pe Don, 5 sotnii, 4 mitraliere; regimentul 10 de cazaci de pe Don, 5 sotnii, 4 mitraliere; regimentul 13 de cazaci de pe Don, 5 sotnii, 4 mitraliere; regimentul 15 de pe Don, 5 sotnii, 4 mitraliere; divizionul 1 de artilerie de pe Don — 10 tunuri; bateria 1-a de cazaci de pe Amur — 4 tunuri, în total 20 de sotnii, 16 mitraliere, 14 tunuri, se vor îmbarca imediat la Ostrov, Reval, Pallifer, Toropeţ şi se vor îndrepta prin Narva şi Pscov spre Alexandrovscaia, unde vor aştepta concentrarea întregii divizii în regiunea Pulcovo-Ţarscoie Selo.

Dacă transportul nu va fi efectuat până la capăt pe calea ferată, dela punctul unde vor trebui să debarce trupele vor porni în marş, pe regimente întregi, şi vor răsbi, luptând, până la punctele indicate".

In acelaş ordin, generalul Crasnov anunţa că la Petrograd au fost chemate: divizia 44-a de infanterie, batalioanele de ciclişti, divizia 5-a de cazaci din Caucaz, regimentele 23 şi 43 de cazaci de pe Don şi un şir de alte unităţi militare. Aceasta era situaţia în corpul de cavalerie, când statul-major al frontului de Nord fu nevoit, în noaptea de 25 Octom-

brie, să anuleze ordinul de trimitere a trupelor la Petrograd.

Indată ce-l văzu pe Crasnov, Kerenski îl copleşi cu întrebări:

— Unde este corpul dumitale de cavalerie, generale? Vine încoace? E aproape de tot, nu? Speram să-l găsesc lângă Luga.

Crasnov îi raportă lui Kerenski că corpul de cavalerie este gata să meargă împotriva bolşevicilor, dar că este necesar ajutorul infanteriei. A merge numai cu cavaleria, şi încă cu unităţi mici, ar fi primejdios. Atunci Kerenski îi ordonă lui Baranovski să adune toate sotniile corpului de cavalerie, împrăştiate pe front, să ataşeze corpului diviziа 37 de infanterie, divizia I-a de cavalerie şi întreg corpul XVII de armată. La întrebarea lui Kerenski dacă aceste forţe vor fi suficiente, Crasnov răspunse:

— Da. Dacă toate aceste trupe se vor aduna şi dacă infanteria va merge cu noi, Petrogradul va fi ocupat şi eliberat de sub bolşevici.

Baranovski trimise Marelui Cartier General ordinul lui Kerenski, iar acesta din urmă, însoţit de Crasnov, porni în goană spre Ostrov.

Marele Cartier General îşi păstrase legătura cu Petrogradul şi după căderea Palatului de Iarnă. La 25 Octombrie, după ora 1 noaptea, Marele Cartier General se puse în legătură telefonică cu sublocotenentul Şer, reprezentantul direcţiei politice a ministerului de război. Acesta anunţă luarea Palatului de Iarnă.

— Unde se află acum membrii Guvernului Provizoriu? întrebă Marele Cartier General.

— Ei se găseau în Palatul de Iarnă, unde au fost arestaţi acum o oră. Unde se găsesc acum—nu ştiu. Ministrul Procopovici a fost arestat şi el în cursul zilei, dar pe urmă a fost pus în libertate...

— Cine e acum comandant suprem?

— Alexandr Feodorovici Kerenski.

— Unde e?

— Vîrubov mi-a comunicat chiar acum că se află la Pscov. Noi ştiam că a plecat să întâmpine trupele cari vin de pe front...

— Cum reacţionează ministerul de război faţă de destituirea Guvernului Provizoriu, faţă de desfiinţarea Sovietului republicii şi de luarea puterii de către bolşevici?

— Intâmplător, ministerul de război nu este încă ocupat de trupele răsculate şi firul nostru telefonic este probabil singurul fir din Petrograd care n'a încăput încă în mâinile lor. Aici se găsesc acum numai ofiţeri din direcţia politică. Ei au hotărît să înceteze orice activitate în cazul când răsculaţii ar pune mâna pe putere şi aici, în instituţia noastră.

Direcţia generală a Marelui Stat-Major şi Statul-Major Central au fost ocupate de către răsculaţi încă de cu ziuă.

N'apucă Marele Cartier General să termine convorbirea cu Petrogradul, şi fu chemat la telefon de generalul Baluev, comandantul frontului de Vest. Acesta raportă că a primit câteva ordine dela Comitetul Militar Revoluţionar din Petrograd şi întrebă cum trebue să procedeze. Marele Cartier General îl întrebă, la rândul lui, dacă dispune de unităţi militare cari ar fi gata să sprijine Guvernul Provizoriu.

„N'aş putea garanta pentru niciuna, răspunse Baluev. Fără îndoială că în cea mai mare parte unităţile nu-l vor sprijini. N'aş putea garanta nici măcar pentru unităţile pe cari le am pe lângă mine. Ele sunt bune cel mult pentru a opri săvârşirea de pogromuri şi turburări, dar nu cred că ar putea fi folosite pentru sprijinirea Guvernului Provizoriu".

Marele Cartier General se puse în legătură telegrafică cu comandamentul Frontului Român şi îl întrebă şi pe acesta dacă dispune de trupe devotate. De acolo se răspunse că „Rumcerod"-ul a hotărît să formeze o divizie din ostaşi ai unităţilor celor mai alese, recomandate de comitetele

Din carnetul de campanie al lui Kerenski: Ordinul prin care generalul Crasnov a fost numit comandant „al tuturor forţelor armate ale Republicii Ruse şi al circumscripţiei Petrograd".

de armată, şi s'o trimită împotriva Petrogradului, sub lozinca apărării Adunării Constituante. Marele Cartier General întrerupse impacientat. Acum nu e vorba de Adunare Constituantă, preciză el. Aceasta va fi promisă şi de către noul guvern. Acum e vorba de a se şti dacă comandamentul Frontului Român poate să detaşeze unităţi militare pentru salvarea fostului guvern. Atunci veni la aparat Tissenhausen, comisarul Frontului Român.

„Sunt profund convins, declară el, că a se trimite trupe de pe front pentru apărarea membrilor guvernului e un lucru aproape imposibil...

Pentru apărarea Adunării Constituante şi pentru a împiedica zădărnicirea ei se va ridica fără îndoială tot frontul... Ideea apărării Adunării Constituante este foarte populară. Persoanele cari făceau parte din fostul guvern nu prea se bucură de popularitate în armată şi prezintă, prin urmare, prea puţin interes pentru soldaţi".

Astfel, chiar în primele zile ale războiului civil, contrarevoluţia înţelese că o acţiune deschisă pentru apărarea vechiului regim ar fi sortită unui eşec complect. Acţiunea trebuia acoperită cu vreo oarecare lozincă „democratică", care s'ar mai fi putut bucura de oarecare încredere în sânul maselor. „Adunarea Constituantă" deveni lozinca de mobilizare a forţelor contrarevoluţiei. Marele Cartier General n'a înţeles din primul moment acest lucru; dar trădătorii mic-burghezi se orientară repede în noua situaţie şi lansară

lozinca de care se lepădaseră numai cu câteva zile înainte, declarând-o lozincă bolşevică.

Generalul Dieterichs dela Marele Cartier General se puse în legătură telefonică cu statul-major al frontului de Sud-Vest, comunicându-i aceleaşi ştiri şi punându-i aceleaşi întrebări ca şi celorlalte fronturi. Statul-major îl ţinu pe Dieterichs la aparat timp de două ore, vrând, se vede, să se informeze. In cele din urmă, fiind întrebat de către Dieterichs dacă dispune de unităţi sigure, statul-major răspunse:

— De vreme ce comandantul şef al frontului de Nord a anulat trimiterea de trupe, dece să fie trimise trupe de aici?

După îndelungate convorbiri, Marele Cartier General află doar că comitetul cazacilor de pe frontul de Sud-Vest a primit instrucţiuni dela congresul cazacilor de pe front, care avea loc în acest timp, să întărească paza Statului-Major şi să organizeze un serviciu de jurnă de telegraf.

La 26 Octombrie dimineaţa, Marele Cartier General trimise pe toate fronturile următoarea telegramă adresată de Kerenski comandantului şef al frontului de Nord:

> „Ordon ca la primirea prezentei să continuaţi transportarea trupelor din corpul III de cavalerie spre Petrograd. 26 Octombrie, ora 5 şi 30 minute".

Aceasta era tot ce putuse face Marele Cartier General în cursul unei nopţi.

In aceeaşi dimineaţă, Voitinski, comisarul frontului de Nord, se prezentă la şedinţa comitetului militar revoluţionar din Pscov; acum el era însă într'o stare de spirit cu totul alta. El anunţă că Kerenski a ordonat ca trupele să fie îndreptate spre Petrograd şi că au şi fost date dispoziţii în acest sens. Intrebat dacă recunoaşte autoritatea comitetului militar revoluţionar al frontului de Nord-Vest, Voitinski răspunse:

— Mă supun numai Comitetului Executiv Central, care cere trupe.

Curând după aceea, menşevicul Voitinski se alătură detaşamentelor lui Crasnov şi Kerenski.

„Comitetul salvării publice"
După o caricatură de Cucrîniest

In timp ce Kerenski se svârcolea încercând să trimită măcar o singură unitate de pe front, la Petrograd partizanii săi pregăteau forţe pentru a lovi revoluţia din spate.

In noaptea de 25 spre 26 Octombrie, cei ce participaseră la procesiunea nereuşită spre Palatul de Iarnă se întoarseră la duma municipală şi deschiseră imediat şedinţa „Comitetului siguranţei publice". Fostul ministru „socialist" Scobelev propuse transformarea „comitetului" într'o organizaţie mai puternică, căreia să i se dea un caracter de luptă. După părerea lui, noua organizaţie trebuia să unească toate forţele democratice ale ţării şi să ducă o luptă îndâr-

jită împotriva bolşevicilor. Propunerea fu primită. Noua organizaţie fu botezată cu numele sunător de: „Comitetul salvării patriei şi a revoluţiei". Muncitorii din Petrograd îl botezaseră însă în curând cu un alt nume, mai potrivit: „Comitetul salvării contrarevoluţiei".

„Comitetul salvării" a fost prima organizaţie de luptă a forţelor contrarevoluţionare cari se ridicau împotriva Revoluţiei din Octombrie. Din acest „comitet" făceau parte: duma municipală centrală, fracţiunea socialistă-revoluţionară şi fracţiunea menşevică din congresul al II-lea al Sovietelor, cari părăsiseră congresul în mod demonstrativ, membrii Preparlamentului, reprezentanţii comitetelor centrale ale partidelor socialist-revoluţionar şi menşevic, ai grupului plehanovist „Edinstvo" („Unitatea"), precum şi ai altor grupări antisovietice.

Mai erau reprezentate şi organizaţii ca Uniunea funcţionarilor de bancă, Uniunea mutilaţilor de război, Uniunea cavalerilor ordinului Sf. Gheorghe, etc., pe cari Guvernul Provizoriu le crease special pentru a lupta împotriva clasei muncitoare.

„Comitetul salvării" alese un birou pe care-l însărcină să elaboreze planul de acţiune.

In tot cursul zilei de 26 Octombrie, membrii „comitetului" se străduiră să stabilească legături cu organizaţiile cari erau gata să pornească la acţiune împotriva puterii sovietice. La şedinţele „comitetului" asista şi Grecov, reprezentantul Uniunii trupelor de cazaci, care împreună cu Kerenski chemase corpul III de cavalerie.

„Comitetul salvării" trimise un grup de ofiţeri prin oraşele apropiate, spre a culege informaţii. Imputernicirea ofiţerului trimis la Luga şi Reval era semnată de A. Goţ, membru al Comitetului Central al partidului socialist-revoluţionar.

Chiar din primele ore ale existenţei sale, „comitetul salvării" stabili legături cu şcolile militare din Petrograd, în cari domnea o stare de spirit antisovietică şi cari nu fuseseră încă desarmate. Legături sigure fură stabilite cu şcolile de artilerie Mihailovski, Constantinovski, Vladimirski,

cu şcoala de geniu, cu şcoala Nicolaevski şi încă cu câteva şcoli.

In dimineaţa zilei de 27 Octombrie se prezentară la „comitetul salvării" conducătorii socialişti-revoluţionari şi menşevici ai uniunii personalului dela căile ferate. Ei declarară că nu recunosc puterea bolşevicilor şi nu vor executa niciun ordin al acesteia; Uniunea personalului dela căile ferate nu se va supune decât „puterii democraţiei". Ea considera că nucleul acestei puteri este „comitetul salvării". Uniunea îşi asumă conducerea întregului aparat al căilor ferate.

Personalul dela calea ferată fu invitat să trimită trei reprezentanţi permanenţi în „comitetul salvării".

La orele două avu loc la duma municipală o şedinţă, la care luară parte Comitetul Executiv Central al Sovietelor din prima sesiune, Comitetul Executiv al deputaţilor ţăranilor, membrii Consiliului Republicii, consilierii municipali, comitetele centrale ale partidelor conciliatoriste, etc. In numele „comitetului salvării patriei şi a revoluţiei" luă cuvântul menşevicul M. I. Scobelev. După ce arătă cum a fost creat „comitetul", Scobelev declară:

> „Porunca momentului de faţă nu constă numai în a face inofensivi pe demagogii iresponsabili, ci şi în a lupta împotriva contrarevoluţiei. Mulţumită aderării Uniunii personalului de cale ferată la „comitetul salvării", nu a fost transmisă nicio telegramă a guvernului nou format".

Aceasta era o minciună sfruntată: telegramele guvernului sovietic se transmiteau în toată ţara. Dar adunarea contrarevoluţionară salută furtunos declaraţia menşevicului, ce i se părea o mărturie de forţă, de care, în realitate, adunarea era lipsită cu desăvârşire.

> „Dar asta e prea puţin, continuă menşevicul însufleţindu-se. In lupta pe care o avem de dus, noi trebue să ne sprijinim pe o forţă fizică. Trebue să restabilim alianţa muncitorilor de cale ferată cu fraţii noştri în mantale cenuşii.
>
> Aceasta este chezăşia salvării revoluţiei".

Se făcu propunerea de a se crea „comitete ale salvării" în întreaga țară.

Weinstein, reprezentantul menșevicilor, pronunță o scurtă cuvântare, prin care îndemnă la calm și fermitate.

> „Trebue concentrată în jurul „comitetului salvării" — spuse Weinstein în numele comitetului central al menșevicilor — toată opinia publică și abia după aceea, după ce se vor fi evidențiat forțele, să se treacă dela defensivă la ofensivă".

„Comitetul" formă din sânul său o organizație militară pentru conducerea acțiunii armate. In acelaș timp el se puse în legătură prin delegații săi, cu Kerenski, stabilind în felul acesta o complectă unitate de acțiune cu detașamentele contrarevoluționare cari înaintau asupra Petrogradului.

Acțiunea contrarevoluționară urma să fie condusă de colonelul Polcovnicov, fostul comandant-șef al circumscripției militare Petrograd. Pentru conducerea operațiunilor militare fu creat un stat-major.

Socialiștii-revoluționari și menșevicii nu se mărginiră numai la strângerea de forțe armate sub steagul „comitetului salvării", pentru înăbușirea revoluției victorioase, ci recurseră și la o altă formă de luptă împotriva puterii sovietice: sabotajul „Comitetului salvării" îndemnă pe funcționarii statului și pe funcționarii particulari să boicoteze autoritățile sovietice, să refuze a li se supune.

„Comitetul salvării" lucra în deplin acord cu membrii declarați ai sotniilor negre.

In seara zilei de 26 Octombrie se prezentă la sediul Sovietului Uniunii trupelor de cazaci noul președinte al Sovietului, A. P. Anikeev, căpitan din trupele de cazaci de pe Don. Fostul președinte, A. I. Dutov, fusese ales hatman al trupelor de cazaci din circumscripția militară Orenburg și plecase la unitățile sale. Anikeev era însoțit de A. P. Miheev, vice-președintele Consiliului Uniunii trupelor de cazaci. Ei povestiră că vin dela o ședință secretă convocată de generalul Alexeev, fostul șef al statului-major al comnadantului suprem și unul din cei mai de vază generali țariști. Anikeev declară că ședința n'a luat încă sfârșit și ceru să se

trimită imediat acolo reprezentanţi. Sosind la adresa indicată, reprezentanţii Consiliului Uniunii trupelor de cazaci îl găsiră acolo pe generalul Alexeev, precum şi pe B. Savincov şi pe un elev dela şcoala militară. Generalul Alexeev anunţă că, după informaţiile sale, corpul III de cavalerie al lui Crasnov înaintează asupra Petrogradului. Alexeev şi Savincov intenţionau să plece în întâmpinarea lui. Cei prezenţi fură de părere că generalul Alexeev n'ar trebui să plece, că riscă să fie recunoscut şi arestat. Ei socoteau că trebue să fie trimişi oameni mai puţin cunoscuţi. In cele din urmă, se hotărî să fie trimis reprezentantul Consiliului Uniunii trupelor de cazaci şi elevul dela şcoala militară. Generalul Alexeev le dădu bilete de tren, cumpărate încă din ajun pentru el şi Savincov, iar Consiliul Uniunii trupelor de cazaci le procură documente false. Cei doi reprezentanţi plecară în întâmpinarea cazacilor lui Crasnov.

„Comitetul salvării" stabili legături şi cu organizaţia monarhistă a lui V. Purişkevici. Incă din Octombrie 1917, înainte de trecerea puterii în mâinile Sovietelor, Purişkevici, cunoscutul fruntaş al sotniilor negre, fondase o organizaţie monarhistă. După mărturia unuia dintre membrii ei de vază, ea avea ca ţel:

> „să instaureze în ţară o viguroasă putere de stat, care să asigure terminarea victorioasă a războiului şi să restabilească apoi cu orice preţ monarhia în Rusia".

Organizaţia recruta ofiţeri şi iuncheri, împărţiţi în grupuri de câte cinci oameni, astfel că membrii diferitelor „grupuri de câte cinci" nu se cunoşteau între ei.

Purişkevici însuşi povesti unuia dintre cei recrutaţi de el că „dispune de vreo 2.000 de oameni devotaţi la Petrograd, de vreo 7.000 pe front şi de numeroase efective la Moscova şi în alte oraşe". Organizaţia îşi propunea să activeze secret, abţinându-se pentru un timp dela orice manifestări în favoarea restabilirii monarhiei. Purişkevici intenţiona să-şi unească forţele cu grupările cari tindeau la instaurarea dictaturii: monarhiştii, cadeţii şi organizaţia lui Savincov.

„Purişkevici — a povestit un complice al lui — insista în special asupra necesităţii unor strânse legături cu Savincov şi cu aderenţii şi partizanii acestuia, susţinând că monarhiştii singuri sunt prea slabi pentru a reuşi şi că fără „socialiştii-revoluţionari" de dreapta şi oamenii lui Savincov, ei sunt sortiţi înfrângerii".

Marea Revoluţie Proletară încurcă jocul lui Purişkevici. Organizaţia lui se destrămă. Parte din cei recrutaţi de ea se împrăştiară prin alte oraşe.

Purişkevici, personal, era pentru declanşarea imediată a unei acţiuni armate la Petrograd. El căuta să-i convingă pe ceilalţi că tocmai în momentul acela, când puterea Sovietelor nu se consolidase încă şi când puterea lui Kerenski şi a socialiştilor-revoluţionari nu capitulase încă definitiv, tocmai atunci trebuia să se pornească neîntârziat la acţiune pentru luarea puterii şi restabilirea monarhiei.

Purişkevici spunea partizanilor săi că Polcovnicov şi „comitetul salvării patriei şi a revoluţiei" i-au promis sprijinul lor.

Astfel luă naştere frontul unic antisovietic, creat mai cu seamă prin sforţările menşevicilor şi ale socialiştilor-revoluţionari, front unic care mergea dela membrii declaraţi ai sotniilor negre şi până la „Comitetul salvării patriei şi a revoluţiei", condus de reprezentanţii „democraţiei revoluţionare".

In lupta lor împotriva puterii sovietice, menşevicii şi socialiştii-revoluţionari au căutat să obţină şi sprijinul imperialiştilor Antantei. Iată ce povesteşte ambasadorul englez Buchanan, în cartea sa *„Memoriile unui diplomat"*:

„Avxentiev, preşedintele Consiliului Republicii, care a trecut astăzi pe la mine, m'a asigurat că, deşi bolşevicii au reuşit să răstoarne guvernul datorită criminalei lipse de prevedere a acestuia, ei nu se vor menţine totuşi la putere decât vreo câteva zile. La şedinţa de noapte a congresului Sovietelor din Rusia, bolşevicii s'au pomenit cu totul izolaţi, dat fiind că toate celelalte grupuri so-

„Frontul unic" dela Marlov şi Cernov până la Miliucov-Rodzeanco şi Purişkevici

După o caricatură de A. M. Canevski

cialiste au condamnat metodele lor şi au refuzat să mai participe în vreun fel oarecare la şedinţele congresului. Sovietul de deputaţi ai ţăranilor s'a pronunţat şi el împotriva bolşevicilor. Duma municipală, continuă el, a creat un „comitet al salvării publice", format din reprezentanţi ai Consiliului Republicii, ai Comitetului Executiv Central al Sovietelor, ai Sovietului de deputaţi ai ţăranilor şi ai comitetului delegaţilor frontului. Pe de altă

parte, trupele cari sunt aşteptate din Pscov vor sosi, probabil, peste câteva zile.

Eu i-am spus că nu împărtăşesc optimismul lui".

E greu de presupus că Avxentiev a trecut pe la ambasadorul englez numai pentru „a-i povesti noutăţi".

2

MARŞUL CONTRAREVOLUŢIONAR ASUPRA PETROGRADULUI

Informaţiile pe cari le primea Kerenski dela „Comitetul salvării patriei şi a revoluţiei", cu privire la pregătirea răscoalei la Petrograd, îl însufleţeau şi-l făceau să spere într'o grabnică revenire la putere.

Kerenski îl zorea pe Crasnov să pornească la acţiune. Nu departe de Ostrov, ei se întâlniră cu escadroanele regimentului 9 de pe Don. Cazacii se duceau spre locurile lor de cartiruire. Crasnov îi opri, ordonându-le să se îmbarce din nou în tren şi să-şi continue înaintarea spre Petrograd.

Ştirea sosirii lui Kerenski la Ostrov se răspândi imediat în tot oraşul. In faţa locuinţei lui se adună multă lume. Veniseră mai cu seamă soldaţi din garnizoana locală. Mulţimea în mantale cenuşii, care la început era liniştită, începu în curând să-şi manifesteze ostilitatea: zarvă, sgomot, strigăte, voci, cari cereau arestarea lui Kerenski. A fost nevoie să fie chemată o sotnie întreagă de cazaci pentru a asigura paza comandantului suprem. Kerenski ordonă să fie adunate comitetele de regimente şi de divizii ale corpului de cavalerie şi le ţinu un discurs exaltat. Dar şi aici se simţea o stare de spirit ostilă.

— Cornilovistule, îi strigară în faţă unii dintre cazaci.

Adunarea fu zădărnicită, Kerenski plecă la gară sub paza unui pluton de cazaci şi se sui în tren. Crasnov ordonă ca trenul militar să fie pus în mişcare, dar locomotiva

nu se clinti din loc. Toate ameninţările fură zadarnice. Personalul gării promitea că va da imediat drumul trenului, dar trenul continua să stea pe loc. In acest timp, în faţa vagonului lui Kerenski începură să se adune soldaţi agitaţi. Mulţimea sporea mereu. Atunci Crasnov îl puse pe locomotivă pe şeful escortei sale, fost cândva ajutor mecanic, dându-i ca însoţitori doi cazaci. La 26 Octombrie, pe la orele 3 ziua, trenul se urni însfârşit din loc. Începu marşul asupra Petrogradului sovietic.

Trenul trebuia să treacă prin Pscov. Gara era înţesată de soldaţi înarmaţi. Trenul trecu repede, fără să se oprească în acest loc primejdios. El mergea cu toată viteza, îndreptându-se spre staţia Dno şi mai departe spre Gatcina.

La 27 Octombrie, în zorii zilei, detaşamentul lui Crasnov se apropie de Gatcina.

Crasnov fu curând informat că la o gară a căii ferate Baltiiscaia se debarca o companie de soldaţi şi marinari sosiţi dela Petrograd. Inconjuraţi din toate părţile de cazaci, sub ameninţarea unui tun pus pe linia ferată, soldaţii şi marinarii fură nevoiţi să se predea. Ei fură desarmaţi pe loc. Cazacii reuşiră să ocupe fără luptă şi o gară a căii ferate Varşavscaia, luând prizonieri şi capturând 14 mitraliere.

In acest timp, sub paza unei escorte sigure, Kerenski, însoţit de aghiotanţii săi, sosi la palatul din Gatcina.

Oraşul acesta liniştit şi somnoros se prefăcu dintr'odată într'un lagăr militar, plin de larmă. Peste tot se vedeau vipuştile roşii ale cazacilor şi răsunau comenzi militare.

Kerenski trimise următoarea telegramă:

„Oraşul Gatcina a fost luat de trupele credincioase guvernului şi ocupat fără vărsare de sânge.

Companiile din Cronstadt, cele ale regimentelor Semenovski şi Izmailovski şi marinarii, au depus armele fără nicio împotrivire şi s'au alăturat trupelor guvernului.

Ordon tuturor eşaloanelor cari au pornit la drum, să înainteze repede.

Comitetul Militar Revoluţionar a ordonat trupelor să se retragă".

Trecerea bruscă dela recenta disperare, când trebuia să se teamă de proprii lui generali, la un succes trecător, îl ameţise pe desechilibratul comandant suprem. I se năzăreau „companii întregi" cari depuneau armele, deşi cazacii izbutiseră doar să captureze, printr'un atac dat prin surprindere, o singură companie. Fantezia sa înfierbântată îi zugrăvea un tablou seducător: soldaţii şi marinarii se predau de bună voie şi se alătură cu bucurie trupelor comandantului suprem. Dar vai! Ocuparea oraşului Gatcina nu însemna nicidecum că garnizoana acestuia se supunea lui Crasnov. Cu toate străduinţele lor, Kerenski şi Crasnov nu reuşiră să antreneze la operaţiuni active împotriva proletariatului din Petrograd niciuna din unităţile cantonate în oraş. Ei nu reuşiră decât să convingă pe elevii şcoalei de ajutori de sublocotenenţi din Gatcina să asigure paza oraşului şi a periferiei. Afară de aceasta, ofiţerii din şcoala de aviaţie din Gatcina puseră la dispoziţia detaşamentului două avioane. In aceeaşi zi, avioanele îşi luară sborul de pe aerodrom şi se îndreptară spre Petrograd şi suburbiile lui pentru a arunca apelul lui Kerenski şi ordinele lui Crasnov.

Dar întăriturile aşteptate de pe front nu soseau.

In dimineaţa zilei de 26 Octombrie, Marele Cartier General se puse din nou în legătură cu frontul de Nord. Şeful Statului-Major al frontului raportă că noile ordine ale lui Kerenski cu privire la deplasarea trupelor nu putuseră fi transmise: oamenii „de jurnă" ai Comitetului Militar Revoluţionar nu lăsau pe nimeni să se apropie de aparate. Spre Petrograd mergea numai corpul III de cavalerie. Duhonin rugă să i se transmită lui Kerenski, când va trece prin Pscov, următoarea telegramă:

„Cred că trebue să se trimită asupra Petrogradului nu numai corpul III, ci şi celelalte unităţi desemnate; va trebui desigur să se meargă pe jos, în marş, fiindcă Uniunea personalului de

cale ferată a luat hotărîrea să nu transporte trupe spre Petrograd".

Marele Cartier General intenţiona să creeze un detaşament mixt, pentru a-l trimite la Petrograd, sub comanda generalului Vranghel, dar nu putură fi găsite unităţi credincioase.

La 26 Octombrie, după amiază, Marele Cartier General se puse din nou în legătură cu direcţiunea politică a ministerului de război din Petrograd. Contele Tolstoi, subşeful direcţiunii politice, dădu informaţii cu privire la activitatea „Comitetului salvării", subliniind însă totodată că la Petrograd nu sunt forţe.

Marele Cartier General se adresă frontului de Nord. Acesta răspunse că Kerenski a trecut deja prin Pscov cu primul transport de trupe.

Marele Cartier General se puse atunci în legătură cu frontul de Vest. Dar şi informaţiile acestuia erau departe de a fi liniştitoare. Generalul Baluev declară că la Minsc toată puterea era în mâinile Sovietului de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor; că comitetul frontului luptă împotriva Sovietului, dar că nu se putea totuşi garanta pentru garnizoană.

„Chiar acum, adăugă generalul Baluev, s'a prezentat o patrulă din regimentul 37 şi ne-a declarat arestaţi pe mine şi tot statul-major, somându-ne să lucrăm sub controlul statului lor major revoluţionar. Situaţia e în general proastă şi nu ştiu cum să ies din ea. Comisarii nu pot face nici ei nimic".

Marele Cartier General nu reuşi să-i trimită întărituri lui Kerenski la 26 Octombrie. Soldaţii refuzară în mod categoric să execute ordinele. Muncitorii dela calea ferată împiedicau făţiş expedierea trupelor îmbarcate.

Pretutindeni erau afişate ordinele Comitetului Militar Revoluţionar din Petrograd şi decretele puterii sovietice asupra păcii şi a pământului.

Vechiul şi lugubrul palat din Gatcina unde locuise cândva şi organizase parăzi militare ţarul, aproape nebun, Pavel

l, se metamorfozase într'o clipă. In palatul acesta se îmbulzeau acum militari şi domnea o atmosferă de stat-major din zona frontului. Kerenski şi aghiotanţii săi se instalaseră în camerele dela etajul al doilea. In partea opusă a clădirii se afla serviciul administrativ şi cancelaria Guvernului Provizoriu. De jos, dela comandantul garnizoanei oraşului, urcau spre odăile lui Kerenski curieri cu hârtii. De sus, zăngănind din pinteni, coborau pe scări ofiţeri de ordonanţă.

Dela Petrograd veneau militari cu rapoarte şi informaţii. Sosi Voitinski. El fu ataşat imediat pe lângă detaşamentul lui Crasnov. Voitinski telegrafie la Pscov, la direcţiunea comisarului frontului de Nord, că atâta timp cât vor dura aceste evenimente alarmante, el se va afla în permanenţă la detaşamentul lui Crasnov.

Sosiră doi reprezentanţi ai Consiliului Uniunii trupelor de cazaci. Ei dădură informaţiuni asupra stării de lucruri din Petrograd, asupra activităţii Sovietului şi a generalului Alexeev. Ei mai comunicară deasemenea că regimentele de cazaci 1, 4 şi 14, cari erau cantonate la Petrograd, sunt gata să iasă în întâmpinarea corpului III de cavalerie, deîndată ce acesta se va apropia de capitală. Unul din reprezentanţii Sovietelor trupelor de cazaci fu lăsat la Gatcina, iar celălalt fu trimis înapoi la Petrograd, spre a da de veste că corpul III de cavalerie se apropie de Petrograd şi că, la momentul oportun, cazacii vor trebui să pornească împotriva bolşevicilor.

Kerenski trimise trupelor din circumscripţia militară Petrograd următorul ordin:

> „Vă aduc la cunoştinţă că eu, preşedintele Guvernului Provizoriu şi comandantul suprem al tuturor forţelor armate ale Republicii Ruse, am sosit astăzi aici, în fruntea trupelor de pe front devotate patriei. Tuturor unităţilor din circumscripţia militară Petrograd, cari, din nechibzuire sau rătăcire, s'au alăturat bandei de trădători ai patriei şi ai revoluţiei, le ordon să revină fără întârziere... la îndeplinirea datoriei lor".

Neîncetat sburau spre Marele Cartier General şi spre statul-major al frontului de Nord telegrame drastice, prin cari li se cerea să grăbească trimiterea trupelor. Generalii promiteau, dădeau răspunsuri liniştitoare, dar de trenurile militare promise nu se vedea nici urmă. In loc de trupe, veni numai o telegramă dela frontul Caucazului. Prjevalski, comandantul şef, şi Donscoi, comisarul frontului, îşi exprimau indignarea faţă de răscoala din Petrograd şi, în cuvinte emfatice, promiteau Guvernului Provizoriu tot sprijinul lor.

Frontul Caucazului se afla însă la mii de kilometri. Ce valoare putea, deci, să aibă această făgăduială? Kerenski răspunse la această telegramă mulţumind pe un ton sec, fără să piardă însă nici de astădată ocazia de a se comporta ca un Hlestacov. [1])

„Sunt bucuros a vă putea încredinţa că toată armata de pe front este cuprinsă de acelaş elan" — scria comandantul suprem, care nu reuşise să obţină niciun transport de trupe de pe front.

Kerenski se sbătea ca şoarecele în capcană. El trimise scrisori unui număr de comandanţi şi de ofiţeri pe cari îi cunoştea personal. Ajutorul comandantului şef al circumscripţiei militare Petrograd, căpitanul A. Cozmin, care fugise din Petrograd împreună cu Kerenski, ticlui din ordinul acestuia o serie de scrisori cu caracter personal. Prin intermediul lui Schreider, primarul oraşului, Cozmin scrise la Petrograd colonelului socialist-revoluţionar Cracovetki. Cozmin aflase dela unul dintre ofiţerii trimişi la Luga de către „Comitetul salvării patriei şi a revoluţiei" că Cracovetki lua şi el parte la pregătirea rebeliunii.

„Vă rog, domnule colonel, scria Cozmin, să vă puneţi în legătură cu mine în vederea rezolvării chestiunilor legate de eliberarea Petrogradului şi a împrejurimilor lui de bolşevici... Răspundeţi-mi sau, mai bine, trimiteţi la mine împreună cu cu-

1) Personagiu din comedia lui Gogol „Revizorul", mic slujbaş lăudăros şi mincinos. — *Nota trad.*

rierul meu un delegat al d-voastră pentru legătură. Prin intermediul lui, ne vom putea pune de acord cu privire la modul în care urmează să ne organizăm colaborarea".

Cozmin adresă aceeași rugăminte și contelui Rebinder, care comanda o brigadă de rezervă de artilerie călăreață de gardă. Înștiințându-l despre sosirea lui Kerenski la Gatcina, căpitanul Cozmin apelă la comandantul regimentului de infanteriști invalizi de război „să dea tot sprijinul posibil cauzei comune". Dar acele scrisori imploratoare ale lui Cozmin nu ajunseră la destinație: curierii lui fură capturați de Comitetul Militar Revoluționar. In mâinile Comitetului Militar Revoluționar căzu și un bilet adresat de Cozmin secțiunii politice a ministerului de război, cu rugămintea de a i se da știri despre familia lui Kerenski și de a se trimite la Gatcina pe careva din funcționarii secțiunii.

Persoanele din anturajul lui Kerenski îi comunicară adresele regimentelor unităților comandate de buni prieteni sau cunoscuți de ai lor. Un ofițer spuse că are un camarad în divizionul 5 de automobile blindate. Kerenski dădu ordin telegrafic comandantului șef al frontului de Nord să trimită imediat divizionul de automobile blindate în direcția Gatcina-Țarscoe Selo. Neavând încredere în comandantul frontului, el ordonă totodată ofițerului său de ordonanță, locotenentul Covanco, să adreseze divizionului 5 următoarea telegramă:

„Comandantul suprem vă ordonă să luați toate măsurile necesare și să dați tot concursul pentru a se trimite de urgență divizionul 5 la dispoziția generalului Crasnov, comandantul șef al armatei care operează lângă Petrograd".

Pierzându-și nădejdea în venirea trenurilor de pe front, Kerenski asculta cu aviditate svonurile ce circulau cu privire la niște detașamente de partizani și batalioane de voluntari, cari ar fi fost, chipurile, gata să-i vină în ajutor. Seara târziu, el expedie lui Duhonin, la Marele Cartier General, precum și comandantului orașului Orșa următorul ordin:

„Vă ordon să luaţi imediat măsuri pentru ca toate batalioanele de voluntari cari merg în direcţia Gatcina-Ţarscoe Selo spre a se pune la dispoziţia mea, să fie lăsate a trece prin Orşa".

Noaptea se află că la toate apelurile şi rugăminţile de a se trimite ajutor nu răspunsese decât Luga. Preşedinte al Sovietului de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din Luga era socialistul-revoluţionar Voronovici. El fusese vizitat de diferiţi reprezentanţi ai „Comitetului salvării patriei şi a revoluţiei", precum şi de Malevski, comisarul Comitetului Executiv Central pe lângă circumscripţia militară Petrograd. Socialiştii-revoluţionari din Luga îi comunicară lui Kerenski că va fi trimis la Gatcina un eşalon de artilerie din regimentul 1 de artilerie de asediu, cu un efectiv de 800 de oameni.

In tot cursul zilei de 27 Octombrie, detaşamentului lui Kerenski-Crasnov i se alăturară numai două sotnii şi jumătate de cazaci. Una dintre patrulele călare de cazaci trimise în direcţia Pulcovo capturase un automobil blindat, care avusese o pană în drum. Spre seară, acest automobil blindat fu adus la Gatcina, unde fu reparat de ofiţerii şcoalei de aviaţie. Automobilul blindat fu pus la dispoziţia detaşamentului.

Ştirea ocupării de către cazaci a oraşului Gatcina fu transmisă în aceeaşi zi Comitetului Militar Revoluţionar, la Petrograd. In tot cursul zilei de 27 Octombrie, comisarii garnizoanei Gatcina şi diferiţi soldaţi şi muncitori ţinură în curent Comitetul Militar Revoluţionar cu mersul operaţiunilor cazacilor.

La început, atenţiunea Comitetului Militar Revoluţionar din Petrograd se îndreptă asupra localităţii Crasnoie Selo, de unde se aştepta înaintarea cazacilor spre Petrograd. Se dădu ordin să fie trimis la Crasnoie Selo un detaşament mixt de trupe revoluţionare cu următorul efectiv: 4 automobile blindate, un batalion din Kronstadt cu patru mitraliere, un batalion din Helsingfors, tot cu 4 mitraliere, şi o baterie din Vîborg cu 6 tunuri.

Dar evenimentele arătară că direcţia principală de îna-

intare a cazacilor spre Petrograd nu trecea prin Crasnoie Selo, ci prin Tarscoie Selo şi Pulcovo. La Crasnoie Selo fu trimis regimentul de rezervă Pavlovski, iar detaşamentul de marinari împreună cu detaşamentele Gărzii Roşii muncitoreşti fură concentrate în direcţia Pulcovo. Tot aci mai fu adusă mai târziu şi artileria precum şi regimentele de rezervă Petrogradski şi Izmailovski.

In acelaş timp, Comitetul Militar Revoluţionar organiză apărarea periferiilor de Sud şi de Sud-Est ale oraşului. Această zonă fortificată fu numită „linia de apărare a Petrogradului" sau „Poziţia Golf-Neva". Ultima denumire arată exact lungimea acestei linii de apărare. Ea fu împărţită în sectoare, ocupate de detaşamente ale Gărzii Roşii, de regimentul de rezervă Litovski şi de alte unităţi ale garnizoanei Petrograd. In zilele de 27—28 Octombrie fură săpate aici în grabă tranşee şi fură puse, în unele locuri, reţele de sârmă ghimpată.

In urma apariţiei avionului gardiştilor albi care aruncase deasupra Petrogradului proclamaţiile lui Kerenskî, (un alt avion al lui Kerenski fusese capturat în raionul Ligovo, unde făcuse o aterizare forţată), Comitetul Militar Revoluţionar dădu ordin să fie pregătite de luptă avioanele de pe aerodromul Comandantski din Petrograd.

Toate aceste măsuri fură luate de Comitetul Militar Revoluţionar sub conducerea directă a lui Lenin.

La 27 Octombrie, Lenin şi Stalin se prezentară la statul-major al apărării Petrogradului şi cerură să li se facă un raport asupra planului de luptă. La întrebarea lui Podvoiski, dacă această vizită trebue înţeleasă ca o dovadă de neîncredere, Vladimir Ilici răspunse tăios şi ferm:

> „Nu e vorba de neîncredere. Guvernul muncitorilor şi ţăranilor vrea pur şi simplu să ştie cum lucrează organele lui militare".

Raportul statului-major nu-l satisfăcu pe Lenin. Examinând cu atenţie harta, Vladimir Ilici atrase atenţia asupra unui şir de lacune şi de erori. Se simţea că noul aparat nu-şi pusese încă bine la punct activitatea.

Lenin ceru să se aducă în cabinetul tovarăşului Pod-

voiski o masă, se așeză la ea și începu să verifice personal toate elementele planului. Munca progresa repede. Lenin chemă pe reprezentanții uzinelor, culese informații despre tunuri și dădu ordine să se facă platforme blindate.

Tot a lui Lenin a fost și ideea ca vasele de război ale flotei Mării Baltice să fie încadrate în sistemul de apărare a Petrogradului. La 27 Octombrie, el se puse în legătură telefonică cu reprezentantul comitetului regional al armatei și flotei din Finlanda și, anunțându-l că orașul Gatcina a fost ocupat de Kerenski, îi ceru să trimită de urgență întărituri. Din Helsingfors se întrebă:

— Și altceva?

Lenin răspunse:

— In locul întrebării „și altceva" mă așteptam să vă aud declarând că sunteți gata să porniți la luptă.

La aparat veni președintele secțiunii militare a comitetului regional și-l întrebă pe Lenin:

— De câți oameni aveți nevoie?

— Avem nevoie de maximum de oameni, dar numai de oameni devotați și hotărîți să lupte. Câți oameni de aceștia aveți?

— Vreo cinci mii. Oameni cari pot fi trimiși urgent și cari vor lupta.

— Peste câte ore ar putea fi la Petrograd, presupunând că ar fi trimiși în modul cel mai urgent?

— Peste douăzeci și patru de ore maximum.

— Pe uscat?

— Cu trenul.

— Dar puteți asigura și aprovizionarea lor?

— Da. Alimente avem din belșug. Avem și vreo 35 de mitraliere; putem trimite și un mic număr de tunuri de câmp cu servanții lor, fără ca situația de aci să sufere.

— In numele guvernului Republicii, vă rog foarte insistent să procedați imediat la expedierea oamenilor și a armamentului. Vă rog totodată

să-mi răspundeți dacă aveți cunoștință despre formarea noului guvern și cum este primită această știre de către Soviete pe la d-voastră.

— Despre guvern am aflat deocamdată numai

V. I. Lenin și I. V. Stalin la Statul-Major al apărării Petrogradului
După un tablou de B. Z. Vladimirski

din ziare. Trecerea puterii în mâinile Sovietelor este primită la noi cu entuziasm.

— Bine. Va-să-zică trupele terestre vor porni

imediat şi le veţi asigura totodată aprovizionarea?

— Da. Vom lua imediat toate măsurile necesare pentru expedierea trupelor şi aprovizionarea lor [1]).

Reprezentantului Centrobalt-ului, Vladimir Ilici îi ceru să trimită în ajutorul proletariatului din Petrograd câteva vase de război pe deplin pregătite de luptă.

Lenin nu se mărgini numai la a cere întăriturí, ci elaboră în acelaş timp un strălucit plan de utilizare a flotei în operaţiile terestre. Vasele sosiră şi fură utilizate în modul următor:

In canalul maritim fură postate crucişătorul „Oleg" şi vasul de linie „Republica", cari urmau să deschidă focul, în caz de nevoie, asupra localităţii Ţarscoie Selo şi asupra drumurilor cari duc dela acest punct spre Petrograd; torpiloarele „Zabiaca", „Pobediteli" şi „Metkii" fură îndreptate în susul Nevei, spre satul Râbaţcoie, de unde aveau să ţină sub ameninţarea tunurilor lor de 4 ţoli periferia de Nord-Est a localităţii Ţarscoie Selo şi căile de acces dinspre această localitate spre calea ferată Nicolaevscaia.

Ofiţerii torpiloarelor refuzând să execute acest ordin, deplasarea vaselor fu efectuată de către marinarii înşişi.

Stalin controla executarea ordinelor lui Lenin. El primea delegaţiile uzinelor, lua contact cu organizatorii de sectoare ai partidului şi le dădea instrucţiuni precise. Stalin a depus o muncă uriaşă în pregătirea garnizoanei pentru respingerea atacului lui Crasnov şi Kerenski. Zeci de comisari şi de simpli soldaţi veneau la Stalin şi-i raportau despre starea de spirit a unităţilor militare.

— Câţi oameni puteţi da? — aceasta era întrebarea cu care Stalin îşi termina invariabil convorbirile, pregătindu-se să noteze răspunsul.

Comandant şef al apărării Petrogradului şi al tuturor trupelor cari luptau împotriva contrarevoluţiei fu numit locotenent-colonelul Muraviev, care mai târziu a trădat puterea

1) *V. I. Lenin.* Convorbire prin fir direct cu Helsingfors, 9 Noembrie (27 Octombrie) 1917, Opere, vol. XXII, ed. rusă, pag. 27-28.

sovietică. El îşi începuse cariera de ofiţer în regimentul 1 de infanterie Nevski, fiind apoi numit şef de cursuri la şcoala militară din Cazan. Muraviev nu avea convingeri politice ferme. In toată activitatea lui, el era condus de o enormă, mistuitoare ambiţie, care îl arunca dintr'o extremă într'alta. La începutul revoluţiei din 1917, Muraviev creă formaţiuni burgheze de şoc, a căror principală misiune era aceea de a lupta împotriva revoluţiei. In zilele rebeliunii lui Cornilov el trecu însă la socialiştii-revoluţionari „de stânga". In timpul insurecţiei armate din Octombrie, Muraviev ocupă postul de comandant al circumscripţiei militare Petrograd, cu toate că socialiştii-revoluţionari „de stânga" interziseseră pe atunci membrilor partidului lor să ocupe posturi sovietice de răspundere.

Comisar pe lângă Muraviev fu numit tovarăşul Eremeev, membru al Comitetului Militar Revoluţionar, un vechi bolşevic, care pe vremea reacţiunii şi a avântului mişcării revoluţionare se numărase printre redactorii ziarelor bolşevice „Zvezda" şi „Pravda". In zilele Marii Revoluţii Proletare, Eremeev a condus o parte din detaşamentele cari au luat Palatul de Iarnă. Şef al Statului-Major al lui Muraviev fu numit colonelul Walden.

Venirea lui Lenin şi Stalin a adus o radicală schimbare în toată activitatea Statului-Major. Frământarea nervoasă făcu loc preciziunii, iar agitaţia şi desorientarea ce se observau până atunci într'o oarecare măsură, şi cari sunt caracteristice pentru primii paşi ai unui nou aparat, făcură loc disciplinei şi spiritului de organizare. Fiecare îşi ştia locul, fiecăruia i se dădu o însărcinare determinată. Zeci de oameni, cu înfăţişarea calmă şi hotărîtă, ieşiau pe uşile statului-major, pentru a răspândi prin oraş ordinele lui Lenin şi Stalin.

Stalin propuse să se procedeze înainte de toate la inventarierea armelor. Comisarii regimentelor, ai arsenalului şi ai uzinelor militare comunicară numărul puştilor şi mitralierelor de cari dispuneau. Reprezentanţii Comitetului Militar Revoluţionar veneau cu maşinile la depozite, încărcau puşti şi cartuşe şi le trimiteau imediat spre Pulcovo, pe front.

Comitetul Militar Revoluţionar ordonă să i se pună la dispoziţie toate automobilele şi autocamioanele. Regimentele şi unităţile din garnizoană fură pregătite de luptă. Fură numiţi comisari la unele dintre unităţile unde nu existau până atunci; în altele li se propuse soldaţilor să şi-i aleagă ei înşişi.

> „Prin prezenta ordonăm divizionului — spunea ordinul dat de Comitetul Militar Revoluţionar divizionului de artilerie de rezervă de gardă—ca, în caz că nu-i va fi fost trimis un comisar să şi-l aleagă el însuşi; divizionul să se pregătească de luptă şi să execute ordinele statului-major al circumscripţiei militare".

Tuturor acelora cari lucraseră până atunci la statul-major al circumscripţiei militare Petrograd, la ministerul de război şi de marină, li se ceru să se prezinte imediat la posturile lor, punându-li-se în vedere că în caz contrar vor fi deferiţi judecăţii tribunalului revoluţionar. Pe la gări, prin oraşe şi sate, fură trimişi agitatori, pentru a duce în rândurile oamenilor muncii vestea revoluţiei din capitală.

Noua putere se adresa direct poporului muncitor. Apelurile energice lansate de noul guvern trezeau masele la o activitate creatoare. Gardiştii roşii făceau, din proprie iniţiativă, cercetări pentru a stabili unde se găsesc arme şi, descoperindu-le, raportau imediat Comitetului Militar Revoluţionar. In gara Ţarscoie Selo gardiştii roşii observară un tren blindat încărcat cu material de război. Ei înconjurară trenul şi nu îngăduiră să fie trimis în ajutorul lui Kerenski, anunţând totodată Comitetul Militar Revoluţionar. Acesta trimise 50 de oameni pentru pază.

Pe la ora 5, comisarul divizionului de automobile blindate raportă că „în secţiunea automobilelor blindate se fac pregătiri pentru trimiterea a 4 automobile blindate la Luga cu intenţiuni foarte suspecte". Comisarul trimise imediat un automobil blindat pentru a împiedica această operaţiune.

In oraş se porniră, pe ici-colo, beţii. Contrarevoluţionarii

vindeau pe ascuns băuturi spirtoase sau aţâţau grupuri de soldaţi înapoiaţi, să devasteze depozitele de vinuri. Comitetul Militar Revoluţionar trimise pretutindeni patrule. Cu ajutorul comisarilor unităţilor mai apropiate se făcură razii şi percheziţii în punctele suspecte. Spirtul găsit era confiscat. Cei ce vindeau spirt sau îi aţâţau pe soldaţi să devasteze depozitele erau arestaţi.

Chiar din primele zile ale insurecţiei Comitetul Militar Revoluţionar interzise apariţia unui număr de ziare burgheze. La 25 Octombrie gardiştii roşii ocupară sediile ziarelor „Ruscaia Volia" („Voinţa rusă"), ziar fondat de ministrul Protopopov pe vremea ţarismului, „Birjevâie Vedomsti" („Buletinul Bursei"), publicaţie ultra-reacţionară, „Obşceie Dielo" („Cauza comună"), ziarul lui Burţev, etc. Profitând de insuficienţa pazei, agenţii contrarevoluţiei pătrundeau în tipografiile ziarelor, ridicau caracterele şi uneori reuşeau să imprime manifeste. Ziarele neinterzise duceau o deşănţată campanie de aţâţări contrarevoluţionare împotriva noii puteri, publicau ordinele lui Kerenski şi buletinele „comitetului salvării".

Comitetul Militar Revoluţionar interzise ziarul „Novoe vremea" („Timpul nou"); la tipografia acestui ziar se tipărea acum „Pravda". Fu interzis ziarul cadeţilor „Reci" şi ziarul „Deni", a cărui poziţie era apropiată de cea a cadeţilor. La tipografiile lor se tipăreau acum ziarele „Soldatscaia Pravda" şi „Derevenscaia Bednota" („Sărăcimea satelor"). Gărzile cari păzeau tipografiile ziarelor interzise primiseră dispoziţiuni să intre în strânse legături cu Sovietul delegaţilor muncitorilor, să păzească cu grijă maşinile şi caracterele şi să nu permită să se tipărească niciun rând fără autorizaţia Comitetului Militar Revoluţionar.

Comitetul Militar Revoluţionar primea de pretutindeni informaţii cu privire la fiecare pas întreprins de trupele lui Crasnov şi Kerenski. Comisarii unităţilor ce se retrăseseră din Gatcina transmiteau veşti. Veneau la comitet muncitori cari reuşiseră să se strecoare printre patrulele duşmane. Telegrafiştii anunţau orice mişcare a trupelor.

Crasnov continua ofensiva. El se străduia să obţină în-

formaţii cu privire la situaţia din Petrograd; stătea personal de vorbă cu ofiţerii, iuncherii şi studenţii fugiţi la el din Petrograd, avea convorbiri telefonice cu soţia sa, care locuia la Ţarscoie Selo; se pusese în legătură cu Consiliul Uniunii trupelor de cazaci din Petrograd şi primea dela acesta informaţiuni.

La 27 Octombrie, noaptea târziu, generalul Crasnov adună comitetele cazacilor. După ce le expuse situaţia, el le propuse să atace localitatea Ţarscoie Selo în zorii zilei, când ar fi fost foarte greu pentru duşman să stabilească ce forţe atacă. Comitetele aprobară planul lui Crasnov. In noaptea de 27 spre 28 Octombrie, la ora două, regimentele de cazaci ale lui Crasnov porniră din Gatcina spre Ţarscoie Selo. Spre Crasnoie Selo ele nu trimiseră decât mici patrule călare.

In zorii zilei de 28 Octombrie, cazacii se apropiară de Ţarscoie Selo. La bariera de sud a oraşului, ei fură întâmpinaţi de lanţuri compacte de infanterie cu un efectiv de circa un batalion. Răsunară împuşcături. Se încinse un schimb de focuri, care se transformă repede într'o luptă îndârjită. Deasupra trupelor sovietice începură să fulgere exploziile şrapnelelor: atacul sotniilor căzăceşti era susţinut de artilerie. Văzându-se ameninţată să fie învăluită din flanc, o parte a infanteriei sovietice se retrase spre parc.

In regiunea cazărmilor şi pe lângă Orlovskie Vorota (Porţile Orlov), cari duceau spre parc, se adună o mulţime de soldaţi din garnizoana Ţarscoie Selo, înarmaţi cu puşti. Câţiva membri ai comitetului cazacilor se apropiară de ei, cerându-le să depună armele. Ofiţerii consimţiră. Mulţi dintre ei căutau să-i convingă pe soldaţi să facă la fel.

Membrii comitetului militar revoluţionar din localitate (bolşevici din organizaţia din Ţarscoie Selo), treceau dela un grup la altul, demascau în faţa soldaţilor agitaţi minciunile provocatoare ale ofiţerilor, le citeau decretele congresului al II-lea al Sovietelor cu privire la pământ şi pace. Mulţimea se despărţi în două: o parte se duse să predea armele cazacilor, pe când cei mai mulţi, antrenaţi de bol-

şevici, porniră pe marginea parcului pentru a învălui flancul stâng al cazacilor.

Sosi Savincov, îmbrăcat în haine semimilitare, şi se apropie de soldaţi. Stankevici, care venise cu automobilul dela Petrograd, le ţinu şi el un discurs. Această cuvântare era cât pe ace să se termine foarte trist pentru el. Soldaţii voiau să-l aresteze; el reuşi însă să se îndepărteze, „deşi în grabă, totuşi într'o formă care salva aparenţele", după cum a mărturisit el însuşi ulterior.

Meetingurile soldaţilor îi influenţară şi pe cazaci. Acelaş Stankevici a povestit că, imediat după ce a trecut de Ţarscoie Selo, a întâlnit un detaşament de cavalerie. „Infăţişarea şi starea de spirit a cazacilor" făcură asupra lui o impresie „foarte puţin îmbucurătoare". Acest lucru fu confirmat şi de ofiţerii de cazaci, cari-l „rugară pe Stankevici" să stea de vorbă cu cazacii şi să le arate că „la Petrograd n'a trecut încă toată lumea de partea bolşevicilor" şi să-i convingă că „ei nu merg împotriva întregului popor". După cum recunoaşte chiar Stankevici, cazacii ascultară discursul său în tăcere.

Pe drumul care duce la Gatcina apărură câteva automobile. După cum a scris mai târziu Crasnov, în ele erau „Kerenski cu aghiotanţii săi şi cu nişte doamne elegante şi foarte expansive".

Până atunci Kerenski rămăsese în palatul din Gatcina. La Gatcina fu proclamată starea de asediu. Crasnov dizolvă Sovietul de deputaţi ai muncitorilor şi ordonă ca bolşevicii să fie arestaţi. La 28 Octombrie, ora 11 dimineaţa, căpitanul de cavalerie B. I. Svistunov, care fusese numit comandant al garnizoanei şi al oraşului, îi raportă lui Kerenski următoarele:

> „Bolşevicii din Soviet au fost arestaţi. Divizionul de rezervă de artilerie, care dispune de 300 puşti, trebue dezarmat".

In aşteptarea ştirilor de pe front, Kerenski se punea mereu în legătură ba cu Marele Cartier General, ba cu garnizoanele apropiate. Ştirile pe cari le primea nu erau deloc

„Kerenski cu aghiotanții săi și cu niște doamne el gante și foarte expansive".
Caricatură de Cucrtnicst

consolatoare. Se știa totuși precis că din Luga porniseră unități, spre a le veni în ajutor cazacilor. Kerenski dădu ordin să se comunice detașamentului lui Crasnov următoarele:

„1. In zorii zilei (de 29 Octombrie. — *Nota Red.)* va sosi regimentul 4 de asediu, cu 4 tunuri.

2. Se crede că va sosi și cavaleria din Tosno.

3. Din Luga va mai veni încă o baterie ușoară.

4. Divizia a 3-a finlandeză împreună cu regimentul 17 de pe Don sunt pe drum și se vor găsi aproape de Petrograd la 29 Octombrie seara.

La Moscova bolșevicii s'au predat chiar astăzi".

Dar toate acestea aparțineau viitorului: se crede, vor veni, se vor apropia... Concret însă nu era deocamdată nimic. Nu veneau nici știri de pe front, dela Crasnov. La ora 3 și 40 de minute Kerenski trimise un bilețel personal generalului Crasnov:

„Socotesc că ocuparea localității Țarscoie Selo trebue terminată în termenul cel mai scurt".

Enervat de tăcerea lui Crasnov, Kerenski se sui în automobil și plecă la Țarscoie Selo.

„Ce s'a întâmplat, generale? îl întrebă el pe un ton tăios și mânios pe generalul Crasnov. Dece nu mi-ai raportat nimic? Eu am stat la Gatcina fără să știu nimic".

Crasnov îl informă cum stau lucrurile.

„Kerenski — continuă Crasnov, în relatările pe care le face asupra convorbirii cu Kerenski — deveni extrem de agitat. Ochii îi scânteiau. Cât de nelalocul lor erau doamnele din automobil, cu înfățișarea lor festivă, cu atmosfera de chef pe care o aduceau aici, unde abia cu câteva clipe mai înainte bubuiseră tunurile! L-am rugat pe Kerenski să se întoarcă la Gatcina.

— Așa spui d-ta, generale? — zise Kerenski privindu-mă cu atenție. Dimpotrivă, voi merge la ei. Îi voi convinge".

Crasnov dădu ordin unei sotnii de cazaci să încalece și să-l însoțească pe Kerenski.

Kerenski intră cu automobilul în mijlocul mulțimii, se sui pe canapeaua automobilului și le ținu soldaților un discurs isteric. El își spărgea pieptul strigând, însă vântul umed și pătrunzător îi risipea cuvintele. Soldații ascultau posomorîți și neîncrezători. In acest timp, cazacii pătrunseră în mijlocul mulțimii șovăitoare a soldaților și începură să le ia puștile cu forța. Câțiva cedară, cei mai mulți însă, strângând puștile în mâini, se repeziră spre porțile parcului, unde era stăpân pe situație Comitetul Militar Revoluționar. Soldații se încolonară și formară detașamente, care ieșiră din parc, se răspândiră repede în lanțuri de trăgători și începură să împresoare încetul cu încetul pe cazaci. Răsună un foc de armă, un al doilea, un al treilea. Schimbul de focuri începu din nou. Kerenski se grăbi să plece. Generalul Crasnov dădu ordin bateriilor sale să deschidă focul. Deasupra soldaților cari atacau începură să explodeze, șuerând, șrapnelele.

Până la sfârşit, artileria hotărî desnodământul luptei. Împroşcaţi cu o grindină de schije, soldaţii se împrăştiară. Drumul era liber. Pe înserate, unităţile de cazaci începură să intre în oraş.

Cazacii ocupară mai întâi gara, oficiul telefonic şi postul de radiotelegrafie. In cursul nopţii fură ocupate palatele ţarului.

Localitatea Ţarscoie Selo, situată la vreo douăzeci de kilometri de Petrograd, fu ocupată de trupele contrarevoluţiei. Comedia pe care o juca Kerenski în apropierea Petrogradului ameninţa să se transforme într'o dramă pentru revoluţie. Garnizoana din Ţarscoie Selo număra vreo 20 de mii de soldaţi. Ei puteau fi siliţi cu forţa să pornească împotriva Petrogradului. Generalul Crasnov socotea că bubuitul tunurilor lângă Ţarscoie Selo va influenţa şi garnizoana din Petrograd şi va sili elementele şovăitoare să se alăture trupelor contrarevoluţiei.

Kerenski, care de felul lui se înflăcăra repede, considera ocuparea localităţii Ţarscoie Selo drept începutul victoriei. La 28 Octombrie, el alerga prin sălile palatului din Gatcina, pradă îndoelii, pentru ca în seara aceleiaşi zile, sosind la Ţarscoie Selo, să telegrafieze triumfător, la orele 11, Marelui Cartier General:

> „Socotesc necesar să vă înştiinţez că bolşevismul se descompune, este izolat şi că el nu mai există ca forţă organizată nici la Petrograd".

Carnetul de însemnări al lui Kerenski — el îşi scria scrisorile şi telegramele în carnetul de campanie al statului-major al corpului III de cavalerie — a căzut întâmplător în mâinile trupelor revoluţionare. In acest carnet se păstrau copiile documentelor expediate, ca şi originalele telegramelor neexpediate. Ciorna telegramei amintite mai sus mai cuprindea următoarele rânduri:

> „Ţarscoie Selo a fost ocupat de trupele guvernamentale. La Petrograd, până şi crucişătorul „Aurora" declară că participarea lui la acţiune este rezultatul unei neînţelegeri. Cred că linia de conduită nu poate fi decât una: linia de stat şi nu cea bolşevică".

Dar aceste rânduri nu intrară în textul definitiv al telegramei. Un ultim rest de ruşine îl opri pe rivalul, de atâtea ori mincinos, al lui Hlestacov să transmită afirmaţia mincinoasă cu privire la „Aurora". Kerenski era însă într'o dispoziţie din ce în ce mai bună. La ora 11 şi 10 minute el trimise comisarilor şi comitetelor de aprovizionare din toate gubernniile următorul ordin:

„Vă cer să depuneţi toate sforţările pentru a trimite alimente pentru front şi, totodată, să reîncepeţi a trimite intens grâne la Petrograd, fără a vă lăsa turburaţi de situaţia ce s'a creat şi pentru curmarea căreia guvernul a luat cele mai energice măsuri".

Kerenski era atât de convins că va lua Petrogradul, încât cerea să se trimeată acolo grâne. El spera că va intra în oraş, unde va aduce, odată cu aceasta, grâne, ceeace ar face să fugă definitiv pământul de sub picioarele bolşevicilor.

La ora 11 şi 25 minute, Kerenski expedie o telegramă tuturor ministerelor şi direcţiunilor generale din Petrograd, cerându-le să nu execute ordinele comisarilor poporului, să nu intre în tratative cu ei şi să nu le permită să pătrundă în instituţiile guvernamentale.

Kerenski îşi încheie ziua de 28 Octombrie adresând următorul bilet generalului Crasnov:

„Având în vedere condiţiunile în cari au loc deplasările convoaielor de trupe, socotesc că mâine dimineaţă trebue să ocupăm definitiv localitatea Ţarscoie Selo, pentru ca să putem proceda la pregătirea lichidării Petersburgului.

A. Kerenski"

Kerenski se culcă liniştit şi plin de cele mai roze speranţe. Era noapte; în depărtare licăreau luminile Petrogradului. Kerenski credea că, după recenta şi ruşinoasa sa fugă, era pe cale să se întoarcă la Petrograd ca preşe-

dinte al Guvernului Provizoriu şi comandant suprem al armatei.

3

ACŢIUNEA IUNCHERILOR IMPOTRIVA SOVIETELOR LA PETROGRAD

In acest timp, la Petrograd, în cazărmile soldaţilor şi în cartierele muncitoreşti mobilizarea forţelor se desfăşura cu impetuozitate. Ştirea că Gatcina şi Ţarscoie Selo au fost ocupate de cazaci avu un efect contrar celui aşteptat de Kerenski şi Crasnov.

Comitetul Militar Revoluţionar trimise Sovietelor de sector şi comitetelor de fabrici şi uzine ordinul următor:

„Bandele comiloviste ale lui Kerenski ameninţă căile de acces ale capitalei. Au fost date toate dispoziţiunile necesare pentru strivirea fără milă a atentatului contrarevoluţionar împotriva poporului şi a cuceririlor lui.

Armata şi Garda Roşie a revoluţiei au nevoie de ajutorul imediat al muncitorilor.

Ordonăm Sovietelor de sector şi comitetelor de fabrici şi uzine următoarele:

1. Să repartizeze un număr cât mai mare de muncitori pentru săparea tranşeelor, înălţarea baricadelor şi întărirea reţelelor de sârmă ghimpată.

2. Acolo unde va fi nevoie să se întrerupă în acest scop munca în fabrici şi uzine, ea să fie întreruptă imediat.

3. Să adune toate stocurile existente de sârmă şi de sârmă ghimpată, ca şi toate uneltele necesare pentru săparea tranşeelor şi ridicarea baricadelor.

4. Să aibă la îndemână toate armele de cari dispun.

5. Să păstreze disciplina cea mai severă şi să fie gata pentru a sprijini prin toate mijloacele armata şi revoluţia".

Deasupra Petrogradului alarmat şi gata de luptă, se întindea un cer jos, cenuşiu, acoperit cu nori sdrenţuiţi. Se auziau sunetele prelungi ale sirenelor dela uzine; cartierele păreau că-şi adresează chemarea: Duşmanul este la porţile oraşului! Toţi la luptă pentru apărarea revoluţiei!

Muncitorii erau cuprinşi de un elan măreţ. Gardiştii roşii îşi luau puştile şi, dela lucru, alergau direct la statul-major al sectorului. Acolo se formau în grabă detaşamente cari erau trimise la Pulcovo.

Mulţi gardişti roşii erau numai în haine, uzi până la piele; toţi erau însă plini de însufleţire şi de vioiciune. Mulţi muncitori luau pentru prima oară arma în mână; aceştia erau învăţaţi pe loc cum s'o mânuiască. Plecarea trupelor revoluţionare spre front continuă în tot cursul nopţii de 28 spre 29 Octombrie.

Comitetul Militar Revoluţionar lansă un apel, prin care prevenea pe toţi cetăţenii de apropierea trupelor lui Kerenski. El arăta că acesta, tot aşa cum făcuse şi generalul Cornilov, vine împotriva capitalei numai cu câteva trenuri de cazaci rătăciţi şi încearcă să înşele poporul cu promisiuni mincinoase.

> „Din porunca nobililor, a moşierilor, a capitaliştilor şi a speculanţilor — se spunea în acest apel — Kerenski vine împotriva voastră pentru a da moşierilor înapoi pământul, pentru a continua războiul ucigător şi odios".

Comitetul Militar Revoluţionar îndemna pe cetăţeni să nu dea crezare declaraţiilor mincinoase ale neputincioşilor complotişti burghezi.

Intr'o altă proclamaţie, Comitetul Militar Revoluţionar arăta rolul de trădători al socialiştilor-revoluţionari şi al menşevicilor: ei sunt de partea contrarevoluţiei; ei împroaşcă puterea sovietică cu calomnii murdare; ei pregătesc războiul civil împotriva proletariatului.

> „Noi îi ţintuim la stâlpul infamiei — se scria în această proclamaţie. Ei merită dispreţul tuturor muncitorilor, soldaţilor, marinarilor şi ţăranilor, pe cari vor să-i încătuşeze în vechile lanţuri. Şi

niciodată nu vor spăla de pe fruntea lor pecetea dispreţului şi a indignării poporului.

Ruşine şi desonoare trădătorilor poporului!"

Spre diferitele gări ale oraşului erau trimise apeluri, manifeste şi teancuri întregi de ziare sovietice, spre a fi expediate pe front. La toate trenurile erau ataşate vagoane cu literatură revoluţionară. Agitatori încărcaţi cu manifeste şi ziare porneau spre oraşele şi satele din apropierea Petrogradului.

Pentru eventualitatea când cazacii ar fi reuşit să rupă frontul lângă Petrograd, se hotărî să fie întărită garnizoana fortăreţei Petru şi Pavel. In acest scop fură chemaţi marinari de pe crucişătorul „Aurora". Sub protecţia acestui crucişător urma să se apropie de fortăreaţă un torpilor.

Cincizeci de marinari de pe acelaş crucişător fură chemaţi spre a asigura paza Institutului Smolnîi.

Se ceru comisarului dela poligonul de tragere al marinei să trimită la fortăreaţă pe toţi tunarii, iar poligonului de artilerie al lagărelor din Ust-Ijorski, să trimită tunuri de câmp.

Comitetul Militar Revoluţionar ceru comitetului Uzinei Ijorski din Colpino să trimită toate automobilele blindate care-i fuseseră trimise spre reparare şi erau în bună stare de funcţionare.

Se ordonă tuturor regimentelor de infanterie din Petrograd şi din districtul Petrogradului să aleagă din echipele de aruncători de granate câte 8 oameni, cari să poată fi întrebuinţaţi ca instructori pentru aruncarea granatelor, şi să-i trimită la Smolnîi, la dispoziţia Comitetului Militar Revoluţionar. Se ceru comitetului echipei din atelierele de fabricare a granatelor de mână să dea 20 de oameni.

Se ordonă statului-major al Gărzii Roşii ca, în ziua de 29 Octombrie, la orele 7 dimineaţa, să trimită la bariera Moscovscaia 20 de mii de oameni pentru săparea transeelor.

Comisarului fortului „Ino" i se trimise următoarea telegramă:

„Situaţia la Helsingfors este sigură. Trimiteţi

imediat din fort la Petrograd, la dispoziţia Comitetului Militar Revoluţionar, trei mii de oameni înarmaţi, însoţiţi de artilerie".

Trimişii Comitetului Militar Revoluţionar aduseră arme dela regimentele cantonate în Finlanda. Gusev, membru al comitetului regional al armatei, flotei şi muncitorilor din Finlanda, procură dela regimentul 2 de infanterie de rezervă peste o mie de puşti şi cantitatea respectivă de cartuşe.

Comitetul Militar Revoluţionar chemă la rezistenţă împotriva lui Kerenski şi a lui Crasnov garnizoanele raioanelor apropiate. El le trimise următorul ordin:

„Comandantului regimentului de cavalerie de rezervă de gardă, Sovietului de deputaţi ai muncitorilor, soldaţilor şi ţăranilor din Novgorod, garnizoanei din Selişcensc, garnizoanei din satul Medved etc. Nr. 1.565, 28 Octombrie 1917.

Comitetul Militar Revoluţionar, în calitatea sa de organ al Comitetului Executiv Central al Sovietelor de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor, ordonă tuturor trupelor mai sus enumărate, ca la primirea acestui ordin să formeze neîntârziat batalioane cari să fie trimise la Petrograd şi să ocupe gara Dno şi alte puncte, orientându-se potrivit împrejurărilor.

Toate batalioanele trebue să fie aprovizionate cu o cantitate suficientă de alimente şi muniţiuni".

Ordinul de zi avu un larg ecou. Din multe oraşe se anunţară măsurile ce fuseseră luate. Comandantul regimentului 428 Lodeinopolski raportă că în dimineaţa zilei de 29 Octombrie va sosi la Petrograd un tren cu 500 de oameni cu echipe de mitraliere, aruncători de granate şi servanţi de aruncătoare de mine. Această ştire fu interceptată, din întâmplare, şi transmisă de cineva „comitetului salvării", care prezentă acest batalion drept o unitate credincioasă guvernului doborît.

Sovietelor de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din oraşele situate dealungul drumurilor pe cari urmau să treacă

trupele de pe front, Comitetul Militar Revoluţionar le ceru: 1. Să ia toată puterea, în oraş şi judeţ, în mâinile lor. 2. Să nu execute niciun ordin al lui Kerenski şi al partizanilor sai. 3. Să stabilească imediat un control sever asupra tuturor instituţiunilor publice... 4. Să nu lase să treacă... trupele cari vor merge împotriva Petrogradului revoluţionar.

Comitetul Militar Revoluţionar lucra neîntrerupt. Necontenit veneau la el muncitori şi gardişti roşii, pentru a primi ordine. Un şuvoiu de oameni inunda scările şi umplea sala de primire a Comitetului Militar Revoluţionar.

Toată activitatea se desfăşura sub conducerea directă a lui Lenin şi Stalin. Ei se aflau aproape permanent într'una din camerele Comitetului Militar Revoluţionar. Dădeau dispoziţiuni cu privire la chemarea trupelor şi trimiteau pe membrii Comitetului Central să controleze executarea ordinelor. In aceeaşi cameră venea adeseori Dzerjinski, care fusese însărcinat să lupte împotriva sabotajului socialiştilor-revoluţionari şi a menşevicilor. Spre el se îndreptau din toate părţile informaţiile privitoare la activitatea contrarevoluţionară a comitetelor de armată şi de flotă. Dzerjinski dădu Comitetului Militar Revoluţionar Maritim următorul ordin cu privire la Ţentroflot (Comitetul Executiv central al flotei de război a Rusiei), care se afla în mâinile socialiştilor-revoluţionari şi ale menşevicilor:

> „Comitetul Militar Revoluţionar ordonă Comitetului Revoluţionar Maritim să trimită imediat la Kronstadt, unde vor rămâne până la clarificarea situaţiei politice din ţară, pe toţi foştii membri ai Ţentroflot-ului cari nu vor să sprijine munca de întărire şi de salvare a revoluţiei ruse".

Sverdlov depunea o muncă uriaşă. El păstra în memoria lui un imens număr de nume. Lui i se cereau informaţiuni asupra oamenilor, înainte de a li se încredinţa însărcinări de răspundere. Sverdlov avea şi atribuţia de a cerceta dacă au fost eliberaţi din închisori toţi bolşevicii cari fuseseră întemniţaţi de Guvernul Provizoriu. Când dădea diferite dispoziţiuni, vocea lui puternică acoperea sgomotul din sala de primire a Comitetului Militar Revoluţionar.

Lenin controla personal starea de pregătire pentru luptă a proletariatului din Petrograd, vizitând uzinele şi inspectând poziţiile.

Vladimir Ilici desfăşura o neobosită şi imensă activitate. El izbutea să fie literalmente peste tot. Zâmbetul lui vesel, înfăţişarea lui vioaie, vocea lui liniştită insuflau o siguranţa de neclintit în dreptatea acţiunii pornite. El cântărea şi controla starea de spirit a maselor, căuta să-şi dea seama de spiritul lor de luptă.

Petrogradul proletar îşi mobiliza în grabă forţele pentru a respinge trupele lui Kerenski.

La rândul lor, duşmanii Puterii Sovietice pregăteau şi ei cu înfrigurare acţiuni armate înăuntrul capitalei, coordonându-şi operaţiunile cu cele ale generalului Crasnov. Reprezentanţii „comitetului salvării patriei şi a revoluţiei" cutreerau cazărmile, căutând să ridice pe soldaţi împotriva Puterii Sovietice. Dar nu reuşiră să convingă nicio unitate militară să pornească la acţiune întru apărarea lui Kerenski. Ei se adresară şi cazacilor. Şi aceştia dădură răspunsuri vagi. Numai ofiţerii cazacilor promiseră să scoată regimentele, în cazul când cel puţin o unitate oarecare de infanterie va ieşi în stradă. Ei nu reuşiră să se înţeleagă în mod precis decât cu câteva şcoli militare, dar şi aici, mai mult cu comandanţii.

Pentru pregătirea rebeliunii se cheltui multă energie, însă forţa ei reală se dovedi ridicol de mică.

Printre hârtiile „comandantului trupelor" „comitetului salvării", colonelul de stat-major Polcovnicov, cum se intitula el în ordinele sale, s'a păstrat şi o notiţă scrisă pe dosul unui afiş. Iată cuprinsul ei:

„*Mobilizare*

a. Nicolaevski de geniu — 200 oameni (legătură I. Weinstein), 2 companii.

b. Batalionul invalizilor de război — 130 oameni (cazaci), ajutorul de sublocotenent Şatilov (legătură).

c. Şcoala Vladimirski 150 oameni (2.000 puşti, 12 mitraliere, cartuşe).

d. Şcoala Pavlovski — 300 oameni (fără puşti).
e. Şcoala Constantinovski de artilerie (?).
f. Şcoala Mihailovski de artilerie (?)
g. Şcoala Nicolaevski de cavalerie (?).
h. Şcoala de ajutori de sublocotenenţi de geniu (50 oameni) + puşti fără cartuşe.
Automobile blindate.
Tunuri.
Automobile.
Autocamioane.
Merinde.
Apă.
Legături.
Intendenţă.
Sanitari".

In total vreo 830 de oameni, împrăştiaţi prin tot oraşul, mulţi fără puşti. A porni rebeliunea cu asemenea forţe era în mod vădit o aventură. Nu se mai puteau pune speranţe decât într'o luare prin surprindere: o lovitură neaşteptată, dată din spate trupelor sovietice, în timp ce corpul de armată al lui Crasnov şi Kerenski ar fi atacat frontal Petrogradul, putea să desorganizeze rândurile apărătorilor revoluţiei proletare.

In seara zilei de 28 Octombrie, Stankevici plecă dela Kerenski, întorcându-se la Petrograd. El putu să constate că la „comitetul salvării" domnea o mare însufleţire. Se vorbea despre legături cu toate unităţile din garnizoană. „Comitetul salvării" socotea că dispune de „forţe armate foarte solide".

Organizarea rebeliunii antisovietice era condusă de socialiştii-revoluţionari. La procesul socialiştilor-revoluţionari, din anul 1922, secretarul comisiunii militare a Comitetului Central al partidului socialist-revoluţionar, Rakitin-Braun, a povestit următoarele:

„Impreună cu Cracovetki şi Bruderer, am convocat o şedinţă a comisiunii militare, la care s'a hotărît să se pornească la acţiune îndată ce trupele lui Kerenski se vor apropia de Petrograd.

Conform acestei hotărîri, am întărit legăturile cu nucleele socialiştilor-revoluţionari, cari existau în toate unităţile de iuncheri. Legături solide aveam cu şcoala de artilerie Constantinovski, cu şcoala de artilerie Mihailovski, cu şcolile de infanterie Pavlovski şi Vladimirski şi cu şcoala de geniu Nicolaevski. Am stabilit legături, ce-i drept cam slabe, cu şcoala de cavalerie Nicolaevski. In zilele de 8, 9 şi 10 Noembrie (26, 27 şi 28 Octombrie stil vechiu. — *Nota Red.)* au făcut de jurnă la noi reprezentanţi ai acestor şcoli. La 10 Noembrie am avut o întrevedere cu Goţ. El mi-a declarat că „comitetul salvării patriei şi revoluţiei" a numit conducător al rebeliunii pe colonelul Polcovnicov".

La 28 Octombrie, seara târziu, avu loc o şedinţă secretă a „comitetului salvării", la care fu elaborat planul definitiv al răscoalei armate. Urma să fie ocupate în primul rând oficiul telefonic central şi manejul Mihailovski, unde erau garate automobilele blindate. Răscoala trebuia să fie începută de şcoala de geniu Nicolaevski. Şcolile Pavlovski şi Vladimirski trebuiau să ocupe, printr'o acţiune concertată, fortăreaţa Petru şi Pavel. Răsculaţilor trebuiau să li se alăture grupările de şoc din palatul Crzesinscaia, pentru a cuceri, printr'o acţiune comună. Institutul Smolnîi. Acţiunea urma să fie deslănţuită în momentul când aveau să se apropie detaşamentele lui Crasnov, ceeace, după cum spunea Stankevici, putea să aibă loc peste o zi, adică la 30 Octombrie.

Dar o împrejurare neprevăzută grăbi eşecul aventurii socialiştilor-revoluţionari. In noaptea de 28 spre 29 Octombrie, o patrulă a fortăreţei Petru şi Pavel arestă în faţa palatului Crzesinscaia doi inşi suspecţi, cari ieşeau din curte şi voiau să se suie într'un automobil ce îi aştepta. In timp ce erau transportaţi spre fortăreaţă, unul dintre ei încercă să arunce ceva din buzunar, fapt pe care gardiştii roşii îl comunicară comandantului fortăreţei. Comandantul constată că acesta era Bruderer, membru al Comitetului Cen-

tral al partidului socialist-revoluţionar. La percheziţia ce i se făcu, se găsiră asupra lui nişte hârtii, din cari reieşea că „comitetul salvării" numise comisari speciali la şcoalele militare. Pe nişte formulare ale „comitetului salvării" era scris un ordin semnat de Polcovnicov şi Goţ şi adresat tuturor şcolilor militare, detaşamentelor de invalizi de război şi cavalerilor ordinului Sfântul Gheorghe, prin care se dispunea: „să se pregătească unităţile de luptă şi să se aştepte noi ordine".

Comandantul fortăreţei transmise imediat aceste documente Comitetului Militar Revoluţionar. Acesta anunţă comitetul bolşevic din oraşul Petrograd despre primejdia ce ameninţa. Membrii comitetului preveniră toate Sovietele de sectoare, unităţile militare şi uzinele. Documentele capturate permiseră să se stabilească cari anume şcoli şi unităţi militare se pregăteau să ia parte la rebeliune.

Dar partea adversă nu rămase nici ea inactivă. Ştirea capturării planului rebeliunii ajunse repede la cunoştinţa „comitetului salvării patriei şi a revoluţiei". Primind această ştire, „comitetul salvării" luă hotărîrea de a începe imediat rebeliunea. Polcovnicov şi un grup de membri ai comisiunii veniră la şcoala de geniu Nicolaevski, care se afla în aşa numitul Castel al Geniştilor. Elevii şcolilor militare primiră ordin să se culce cu mantalele pe ei şi cu puştile pregătite lângă pat. In noaptea de 28 spre 29 Octombrie, la orele 2, Polcovnicov dădu trupelor din garnizoana Petrograd ordinul următor:

„Din însărcinarea „Comitetului pan-rus pentru salvarea patriei şi a revoluţiei", am luat comanda trupelor salvării.

Ordon:

1. Nu veţi executa niciun ordin al Comitetului Militar Revoluţionar bolşevic.

2. Veţi aresta pe comisarii Comitetului Militar Revoluţionar din toate unităţile garnizoanei şi-i veţi trimite la punctele ce vor fi indicate ulterior.

3. Veţi trimite imediat câte un reprezentant de

fiecare unitate la şcoala de geniu Nicolaevski (Castelul Geniştilor).

4. Toţi acei cari nu vor executa acest ordin vor fi socotiţi duşmani ai patriei şi trădători ai revoluţiei".

Acest ordin fu trimis cu automobilele la şcoalele militare. Pe străzile oraşului apărură imediat patrule de iuncheri, cari începură să desarmeze pe gardiştii roşii. Ici, colo, se încinseră schimburi de focuri. La ora 4 dimineaţa, elevii şcoalei militare de geniu fură sculaţi. Ei fură încolonaţi şi li se dădură cartuşe de luptă. Un colonel le ţinu un discurs în numele „comitetului salvării". Colonelul declară că trupele lui Kerenski vor sosi pe la orele 11 dimineaţa. Până la sosirea lor, iuncherii erau însărcinaţi cu paza ordinei în oraş, în care scop era nevoie să se ocupe manejul Mihailovski şi oficiul telefonic.

Pentru ocuparea manejului fură desemnaţi 70 de iuncheri. Inainte de plecare, un căpitan de stat-major, care declară că este membru al „comitetului salvării", le ţinu un nou discurs. După ce li se explică misiunea, iuncherii fură scoşi în curte. Li se alăturară cinci ofiţeri.

La divizionul de automobile blindate, care se găsea în manejul Mihailovski, se desfăşura de câteva zile o foarte vie campanie antisovietică. Parte din ofiţeri erau cu „comitetul salvării". Ei reuşiră să atragă de partea lor câţiva oameni din efectivul divizionului, mai ales şoferi. Pe la orele 3 dimineaţa, Comitetul Militar Revoluţionar ordonă să se trimeată la regimentul Ismailovski un automobil blindat. Se hotărî să fie trimis automobilul „Boreţ za pravo" („Luptătorul pentru dreptate"). Şoferul secţiei de mitraliere, un partizan al „comitetului salvării", se oferi să conducă el automobilul. Indată ce maşina ajunse în piaţă, pustie la ora aceea, şoferul frână. Se apropiară trei inşi. Erau doi ofiţeri şi un şofer. In loc să apuce spre regimentul Izmailovski, automobilul se îndreptă spre Castelul Geniştilor. Sosind aci, ofiţerii şi şoferii povestiră că manejul aproape că nu este păzit şi poate fi luat fără luptă.

Pe la orele 5 dimineaţa, un detaşament de iuncheri porni în grabă, prin întuneric, spre manejul Mihailovski.

Atacanţii fiind mult mai numeroşi, mica gardă a manejului Mihailovski, formată din trei soldaţi, capitulă. Iuncherii pătrunseră în manej, unde dezarmară 15 soldaţi şi examinară automobilele blindate. Ei găsiră în bună stare numai cinci automobile blindate, printre cari şi „Ahtâreţ", care participase la apărarea Palatului de Iarnă. Automobilele blindate fură trimise la Castelul Geniştilor.

Acelaş detaşament de iuncheri, complectat cu ofiţeri şi însoţit de automobilul blindat „Ahtâreţ", fu trimis la oficiul telefonic central. Cunoscând parola, iuncherii ocupară fără luptă oficiul telefonic, între orele 7 şi 8 dimineaţa. Fură debranşate imediat toate telefoanele palatului Smolnîi.

La orele 8 şi 30 minute, conducătorii rebeliunii transmiseră prin telegraf următorul ordin:

„In ziua de 29 Octombrie, armatele „Comitetului salvării patriei şi a revoluţiei" au eliberat toate şcoalele militare şi unităţile de cazaci; a fost ocupat manejul Mihailovski, au fost capturate automobile blindate şi automobile cu tunuri, a fost ocupată centrala telefonică şi se concentrează forţe pentru ocuparea fortăreţei Petru şi Pavel şi a Institutului Smolnîi, ultimele refugii ale bolşevicilor, cari, datorită măsurilor luate, sunt complect izolate. Vă cerem să păstraţi deplină linişte şi să daţi tot sprijinul comisarilor şi ofiţerilor cari execută ordinele de luptă ale colonelului Polcovnicov, comandantul armatei „Salvării patriei şi a revoluţiei", şi ale ajutorului său, locotenent-colonelul Cracoveţki, şi să arestaţi pe toţi comisarii aşazisului Comitet Militar Revoluţionar. Ordonăm tuturor unităţilor militare cari şi-au revenit din ameţeala aventurii bolşevice şi vor să servească cauza revoluţiei şi a libertăţii, să se concentreze imediat la Şcoala de Geniu Nicolaevski; orice întârziere

va fi socotită ca o trădare a revoluției și va atrage luarea celor mai energice măsuri.

AVXENTIEV,

președintele Sovietului Republicii.

GOȚ,

președintele Comitetului pentru salvar a patriei și a revoluției.

SINANI,

comisarul Comitetului pan-rus pentru salvarea patriei și a revoluției, de pe lângă comandantul armatei salvării.

BRAUN,

membru al Comitetului Central al partidului socialist-revoluționar.

„Comitetul salvării" adresă soldaților, muncitorilor și cetățenilor un apel, prin care le cerea să nu sape tranșee, să se întoarcă în cazărmi, să nu dea ascultare bolșevicilor și să se unească în jurul „comitetului salvării".

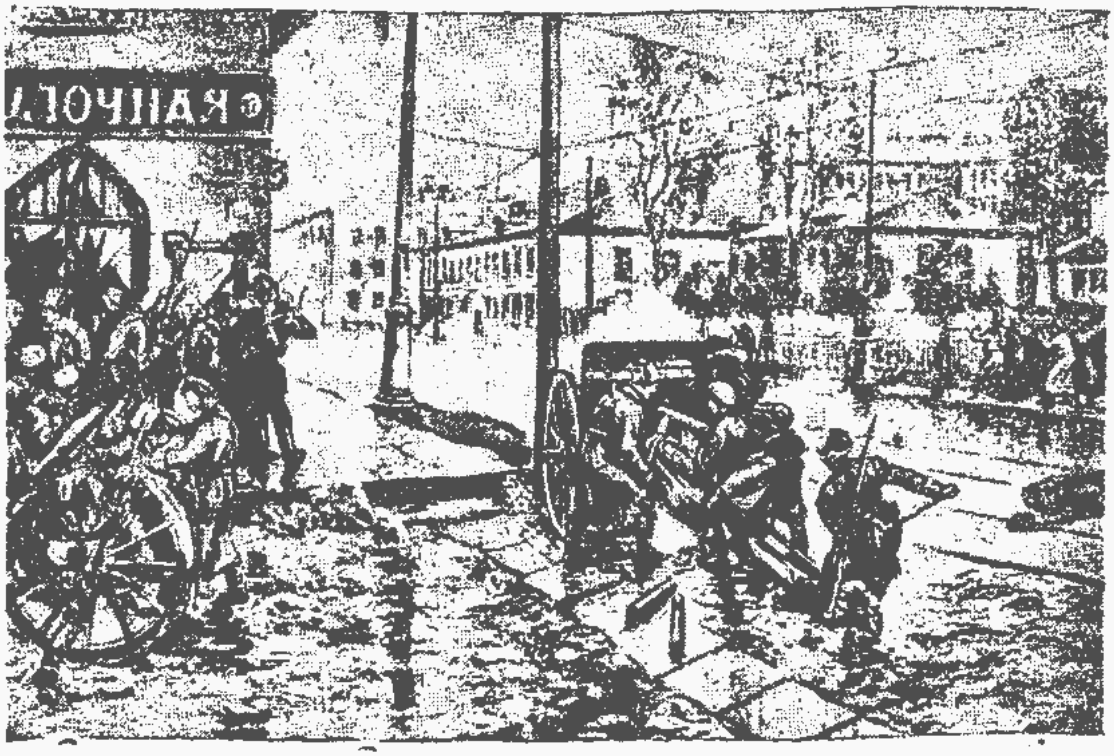
Apelul anunța că armatele lui Kerenski sunt însoțite de V. M. Cernov, leaderul socialiștilor-revoluționari

Partizanii „comitetului salvării" încercară să provoace răscoale în diferite puncte ale orașului. La ora 9 dimineața, se primi dela uniunea cavalerilor ordinului Sfântul Gheorghe un bilet, prin care aceștia rugau să li se trimită un automobil blindat pentru escortarea detașamentului lor la castel. „Avem armament și granate", comunică comandantul detașamentului. Locotenent-colonelul Solodovnicov, comandantul orașului, raportă că a ocupat hotelul „Astoria" și a arestat pe comisarii cari locuiau acolo.

„Mobilizez pe toți locuitorii de sex masculin. Voi împărți arme și voi chema populația la luptă împotriva gardiștilor roșii. Aștept noi ordine" — anunță el.

Pe străzile principale ale orașului apărură automobile blindate, cari deschiseră un foc desordonat asupra gardiștilor roșii.

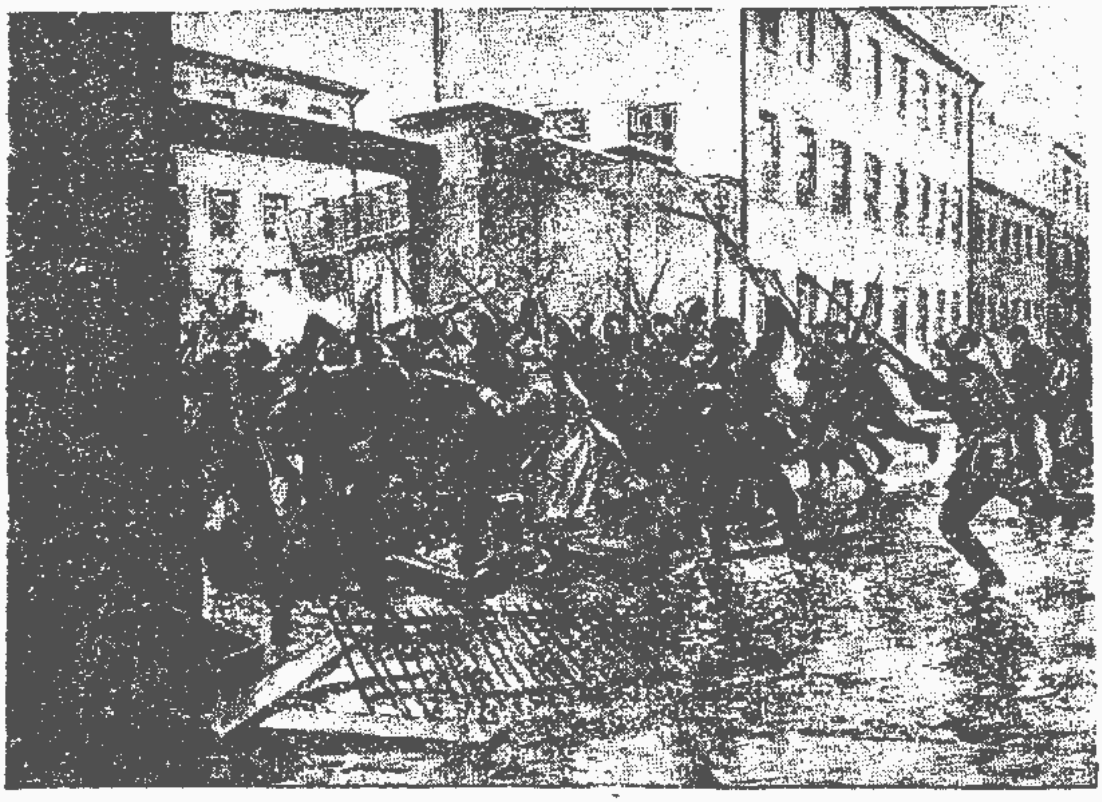
Evenimente mai serioase avură loc la școala militară Vladimirski. Elevii acestei școli fuseseră dezarmați încă dela

Gardiştii roşii bombardează şcoala militară Vladimirski
După un desen de I. A. Vladimirov

26 Octombrie. Ei predaseră armele detaşamentului de soldaţi care făceau serviciul la şcoală. Garda şcoalei fusese încredinţată aceluiaş detaşament. Elevii şcoalei militare căpătară permisiunea să plece în concediu, dar nu plecară decât elevii localnici sau cei cari locuiau în apropierea oraşului.

In ajunul rebeliunii se prezentară la şcoală câţiva reprezentanţi ai „comitetului salvării". Comandanţii şi parte din iuncheri ştiau despre rebeliunea care se pregătea. La 29 Octombrie apăru la şcoală, disdedimineaţă, colonelul Curopatkin, însoţit de un grup de soldaţi din detaşamentul al 3-lea al invalizilor de război. Iuncherii fură sculaţi. Impreună cu cei veniţi, ei desarmară detaşamentul de serviciu al şcoalei. Numai plutonul de mitraliori, care se găsea la şcoală pentru a instrui pe iuncheri, deschise foc de mitraliere. Mitraliorii fură înconjuraţi; parte din ei se predară, ceilalţi continuară însă să tragă. Această împrejurare îi împiedică pe iuncheri să se unească cu şcoala militară Pavlovski. Deodată, se des-

Gardiştii roşii ocupă şcoala militară Vladimirski
După un desen de I. Vladimirov

chise din stradă foc asupra şcolii. Cioburile geamurilor sparte de gloanţe căzură cu sgomot pe podea. Gardiştii roşii şi marinarii trimişi de Comitetul Militar Revoluţionar înconjuraseră şcoala.

Mulţumită măsurilor luate din timp, rebeliunea iuncherilor fu curmată încă dela început. Muncitorii, marinarii şi soldaţii rămaşi în oraş pentru menţinerea ordinei fură anunţaţi despre izbucnirea rebeliunii şi se avântară spre unităţile răsculate. Şcoalele militare şi unităţile de cazaci fură imediat împresurate şi izolate una de alta.

> „Statul nostru major — scrie socialistul-revoluţionar Cracoveţki, ajutorul lui Polcovnicov — era o mică insuliţă, împresurată de o forţă elementară vrăjmaşă; am fost pur şi simplu copleşiţi. Veneau masele înarmate".

Şcoala Vladimirski fu împresurată de un cerc compact

de gardişti roşii, la care se alăturară soldaţii regimentului de rezervă Grenaderski, ai batalionului chimic şi de aruncătoare de flăcări şi mitraliorii batalionului Colt din fortăreaţă. Ceva mai târziu veniră şi marinarii dela şcoala mecanicilor de motoare. Aceştia din urmă nu fuseseră preveniţi despre rebeliunea ce se pregătea. Ei fură treziţi de focurile de armă şi mitraliere ce se auzeau în apropierea şcoalei. Marinarii se îmbrăcară repede şi, luându-şi armele, alergară în direcţia de unde se auzeau împuşcăturile.

Incercările iuncherilor de a ieşi din şcoală şi de a ocupa clădirile vecine se izbiră de focul asediatorilor şi dădură greş. Se încinse un schimb intens de focuri.

La început, asediul şcoalei nu se desfăşura destul de organizat. Auzind împuşcăturile, gardiştii roşii veneau în grupuri sau câte unul şi intrau îndată în luptă.

In curând sosiră dela fortăreaţa Petru şi Pavel automobilul blindat „Iaroslavl" şi 2 tunuri. Inainte de a deschide foc de artilerie asupra celor asediaţi, gardiştii roşii îi somară să se predea. Iuncherii refuzară. Se trase atunci asupra şcoalei câteva lovituri de tun. Proectilele găuriră pereţii şi explodară înăuntrul clădirii. Iuncherii se zăpăciră, începură să tragă desordonat şi rezistenţa lor slăbi.

După o nouă salvă de artilerie, focul iuncherilor încetă. In rândurile lor erau morţi şi răniţi. Iuncherii hotărîră să ridice steagul Crucii Roşii. Aceasta însemna că cer ajutor medical. Negăsind steaguri, ei înălţară nişte cârpe albe. Gardiştii roşii şi marinarii se apropiară de şcoală cu armele în cumpănire, dar fură primiţi cu focuri. Căzură vreo cincisprezece oameni. Mâniate de purtarea mişelească a iuncherilor, trupele revoluţionare deschiseră un foc vijelios. Parte din iuncheri încetară să mai tragă. Colonelul Curopatkin începu să strige că trupele lui Kerenski sunt deja în oraş, că cazacii se opropie de şcoală. In timpul acesta însă gardiştii roşii pătrunseră în clădire prin locuinţa comandantului şcoalei. Colonelul fu ucis.

Asediaţii înălţară un steag alb. Temându-se însă de o nouă manevră mişelească, trupele revoluţionare continuară să tragă.

La ora 4 după amiază, şcoala Vladimirski capitulă. Cu câteva minute înainte de capitulare, comandantul şcoalei şi ajutorul lui, scoţându-şi epoleţii, încercară să se strecoare printre rândurile asediatorilor şi să se facă nevăzuţi. Ei fură însă arestaţi. Iuncherii fură dezarmaţi. Printre ei erau mulţi răniţi. Aceştia fură urcaţi în câteva autocamioane şi trimişi la spitalul militar. Puştile, lăzile cu cartuşe şi mitralierele fură ridicate şi duse la Smolnîi.

Puţin mai înainte, capitulase şcoala militară Pavlovski. Incercarea grupurilor de şoc dela palatul Crzesinscaia de a porni la acţiune fu observată la timp şi lichidată din primul moment. Sub ameninţarea focului mitralierelor de pe zidurile fortăreţei Petru şi Pavel, grupurile de şoc fură somate să se predea. Ele se supuseră fără a opune vreo rezistenţă.

Statul-major al iuncherilor rămase tot timpul în Castelul Geniştilor. El dispunea de 230 de iuncheri, de 5 automobile blindate şi de vreo 50 de voluntari din grupurile de şoc. La statul-major domnea o zăpăceală complectă. Fiecare dădea dispoziţii cum îl tăia capul.

Se cerea ajutor, dar statul-major nu avea pe cine trimite. Un iuncher veni în fugă dela centrala telefonică şi raportă că centrala este înconjurată de unităţi roşii şi va cădea dintr'un moment într'altul. Polcovnicov răspunse:

„Trebue să lichidăm Castelul şi să ne împrăştiem care încotro".

Polcovnicov dispăru pe neaşteptate, fără să lase nici măcar ordinul de capitulare sau de retragere. Deasemenea dispărură şi aceia cari dădeau ordine în numele „comitetului salvării". Iuncherii fură lăsaţi în voia soartei de către aceia cari îi târîseră într'o mizerabilă aventură. Sub presiunea gardiştilor roşii, a marinarilor şi a soldaţilor cari asediau Castelul Geniştilor, şi sub ameninţarea tunurilor aşezate pe câmpul lui Marte, statul-major capitulă fără luptă, neîndrăznind să meargă în ajutorul şcoalei Vladimirski. Totul se mărgini la un neînsemnat schimb de focuri.

Echipele de iuncheri cari patrulau pe străzile oraşului

fură încetul cu încetul dezarmate. Automobilele blindate luate de ei fură capturate. Un automobil dintre acestea circulă o bună bucată de vreme în zona centralei telegrafice. Iuncherii trăgeau asupra cartierului. Marinarii se puseră la pândă în piaţa Isakievcaia, ascunzându-se în dosul unei stive de lemne. Ei reuşiră să deterioreze cauciucurile automobilului blindat. Maşina se opri. Marinarii se avântară la atac. Doi dintre ei fură ucişi; ceilalţi capturară automobilul blindat şi luară prizonieri pe iuncheri.

Centrala telefonică fu încercuită la orele 11 dimineaţa. După un îndelung schimb de focuri, iuncherii se retraseră dela poarta centralei în curte, în dosul unei baricade. La ora 5 şi 30 de minute, asediaţii se predară. Garda centralei telefonice fu dezarmată fără să opună vreo rezistenţă.

Temându-se ca prizonierii să nu fie linşaţi de către soldaţii şi gardiştii roşii indignaţi, Comitetul Militar Revoluţionar trimise la centrala telefonică trei reprezentanţi ai săi. Dar iuncherii arestaţi nu mai erau acolo. Ei fuseseră trimişi la echipajul Nr. 2 al flotei Mării Baltice.

Astfel fu lichidată rebeliunea contrarevoluţionară la Petrograd. Nu participaseră la ea decât iuncherii — garda burgheză care păzise Guvernul Provizoriu în Palatul de Iarnă.

4

PETROGRADUL PROLETAR IN LUPTA IMPOTRIVA GARDIŞTILOR ALBI

Dacă Guvernul Provizoriu nu era apărat decât de iuncheri, apoi puterea sovietică era străjuită de întreg poporul muncitor al capitalei roşii. Muncitorii din Petrograd dădură dovadă, în aceste zile, de un eroism fără margini, de un entuziasm nemaipomenit, de un devotament plin de abnegaţie faţă de cauza revoluţiei proletare. Bărbăţia şi

abnegaţia lor compensau lacunele organizării, lacune inevitabile în primele zile de existenţă ale unei noi puteri.

Muncitorii din diferite fabrici şi uzine se întreceau care mai de care în eroism. La chemarea Comitetului Militar Revoluţionar, unii dintre ei plecară să lupte cu arma pe front. Alţii, suflecându-şi mânecile, săpau tranşee şi ridicau reţele de sârmă ghimpată pe căile de acces ale Petrogradului. Statele-majore de sectoare ale Gărzii Roşii formau neîncetat detaşamente de muncitori înarmaţi şi le trimiteau la Pulcovo. In fabrici şi uzine se muncea cu înflăcărare zi şi noapte, pentru apărare. Muncitorii reparau automobile blindate, montau tunuri sau echipau trenuri blindate.

„In timpul aventurii contrarevoluţionare a lui Kerenski — scria comisarul uzinei Putilov — am trimis, din ordinul Comitetului Militar Revoluţionar, la Crasnoie Selo şi la Gatcina, ca şi pe poziţiile din Pulcovo-Alexandrovca:

2 vagoane-platforme blindate;

4 automobile cu patru tunuri antiaeriene de 3 ţoli;

4 automobile cu chesoane;

2 automobile echipate prin propriile noastre mijloace, pentru Crucea Roşie, cu brancarde, medicamente, etc.;

2 automobile, echipate tot prin propriile noastre mijloace, cu bucătării de campanie.

Au mai fost trimise 4 tunuri de 105 mm şi 19 tunuri de 3 ţoli, cu tunarii, servanţii şi escorta lor.

Eu însumi am plecat pe front cu un detaşament de luptă, format din 200 de muncitori, şi am rămas acolo cinci zile şi cinci nopţi. In repetate rânduri au fost trimişi pe poziţii lăcătuşi pentru repararea tunurilor. La săparea tranşeelor au fost trimişi mai bine de 500 de muncitori şi 50 de dulgheri dela uzina Putilov, prevăzuţi şi unii şi alţii cu toate uneltele necesare.

Muncitorii dela uzina Putilov îi aprovizionau

pe cei ce luau parte la operaţiunile militare, cu uleiu, benzină, le trimiteau automobile cu gaz, etc. Până la sosirea detaşamentului Crucii Roşii, ei au transportat cu atomobilele pe răniţii luptelor dela Crasnoie Selo şi Gatcina.

Orice avarii suferite de automobile erau reparate imediat în atelierul de automobile al uzinei, care lucra zi şi noapte. Automobilele reparate erau trimise imediat înapoi la dispoziţia statului-major al comitetului revoluţionar".

Detaşamentul de gardişti roşii dela uzina Putilov număra în rândurile sale mii de luptători revoluţionari de elită. Numai în zilele Revoluţiei din Octombrie muncitorii dela Uzină şi dela şantierele navale Putilov au primit 2.016 puşti, cei dela uzină 1.212 puşti, iar cei dela şantiere 804. Aproape jumătate din tineretul uzinei se înrolă în rândurile Gărzii Roşii. Muncitorii dela Putilov au dat mulţi luptători devotaţi şi, unităţilor tehnice, artilerişti şi şoferi. Douăzeci şi doi de şoferi ai uzinei Putilov fură trimişi pe linia de luptă Crasnoie Selo-Ţarscoie Selo, la disopziţia Comitetului Militar Revoluţionar.

„Ei şi-au îndeplinit datoria în chip conştiincios, sobru, milităreşte — spune atestatul dat şoferilor de comandantul statului-major al detaşamentului din Gatcina — şi sunt trimişi înapoi, la uzina Putilov".

Cartierele muncitoreşti trăiau zile de alarmă. La statele-majore ale Gărzii Roşii se strângeau voluntari din toate părţile. Veneau acolo muncitori, cari aduceau informaţii cu privire la casele suspecte unde se adunau ofiţerii. Muncitorii uzinei Franco-Rusă cerură să fie închise speluncile „Columbia", „Maiac" şi „Svoboda", unde se strângeau elemente declasate, recrutate de contrarevoluţie.

In sectorul Viborg, pe perspectiva Bolşoi Samsonievski, treceau unul după altul detaşamentele înarmate ale voluntarilor-muncitori. Deasupra capetelor lor fâlfâiau steaguri roşii şi fâşii de pânză roşie, pe cari fuseseră scrise în grabă lozinci de luptă. Detaşamentele se îndreptau spre sediul

Sovietului şi al statului-major al cartierului, o clădire lungă cu etaj, în care până nu demult fusese o cârciumă, „Tihaia

Lucrătorii din Petrograd săpând tranşee împotriva trupelor lui Kerenski şi Crasnov
După un desen de N. I. Cocerghin

dolina". Înăuntru era înghesuială şi sgomot. Comandanţii cari erau aleşi îşi primeau mandatele, luptătorii neînarmaţi

primeau arme, iar cei prost îmbrăcaţi primeau efecte. Instructorii militari formau detaşament după detaşament. Tot acolo cânta şi orchestra regimentului Moscovski, petrecând pe cei ce plecau pe front. Petrecute cu muzică, detaşamentele formate porneau la gara Ţarscoie Selo spre a pleca imediat spre Pulcovo.

Muncitorii dela Uzina de Tuburi, dela Siemens-Halske şi Possel veneau în fugă direct dela lucru la comandant, cerând să li se dea arme şi să fie trimişi pe poziţii, la Pulcovo şi Crasnoie Selo, unde se dădeau lupte. Intr'o singură zi fură împărţite 3.000 de puşti. Muncitorii veneau într'una. Acei pentru cari nu mai ajungeau puşti puneau mâna pe răngi de fier, pe lopeţi, şi plecau pe poziţii spre a săpa tranşee.

Pe drumul spre Pulcovo, pe o ploaie torenţială, detaşamentele revoluţionare se înşirau ca o panglică neîntreruptă. Ele erau ajunse din urmă de autocamioane cu muncitori înarmaţi. Bătrâni, tineri, adolescenţi, toţi se îndreptau în grabă spre front. Trenurile care plecau spre Gatcina erau tixite. Vagoanele erau luate cu asalt. Acoperişurile, scările, erau pline de gardişti roşii şi de marinari. Toţi se avântau încotro se auzea bubuitul surd al tunurilor.

Pe poziţii, în noroiu şi umezeală, mii de oameni săpau tranşee şi întindeau reţele de sârmă ghimpată. In faţă, în şanţuri săpate în pripă stăteau culcaţi gardişti roşii cu privirile aţintite în direcţia inamicului. Din spatele frontului veneau mereu întăriturí—oameni plini de încredere şi energie.

Comitetele de sectoare lansară un apel către muncitoarele din fabrici şi uzine, îndemnându-le să se înscrie ca surori de caritate roşii. Peste tot se creară mici grupuri de sanitare.

La uzina Siemens-Halske se formă într'o singură noapte un detaşament de peste 200 de surori de caritate. Ele îşi procurară singure medicamentele necesare şi plecară imediat ca voluntare pe front.

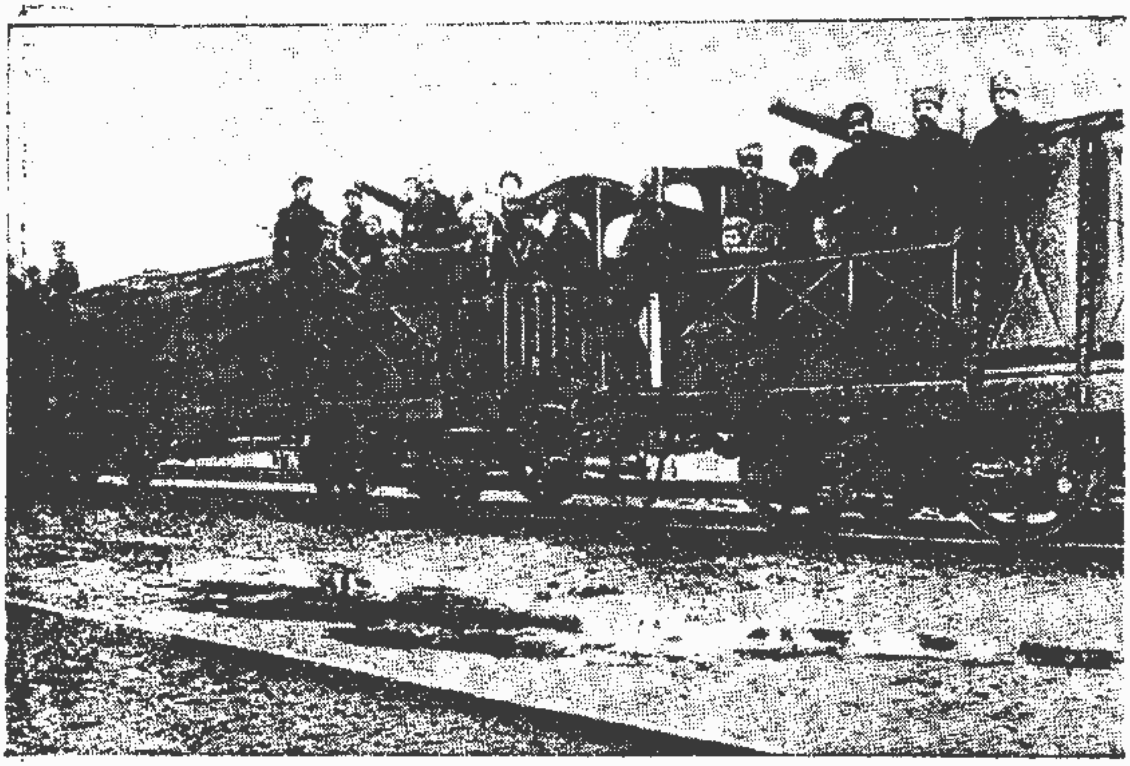
Muncitoarele din Petrograd nu au fost numai sanitare; participarea lor la lupta cea mare se manifesta şi într'o altă

Uzina Putilov în zilele Revoluției din Octombrie
După un desen de V. V. Șceglov

formă. Muncitoarele dela fabrica de instrumente chirurgicale procurau alimente, găteau mâncare în bucătăriile cantinelor fabricii și o duceau singure pe front, care era nu departe de acolo. Luptătorii, flămânzi și amorțiți de frig, înconjurau lacomi autocamioanele stropite cu noroiu, cari veneau pe poziție. De pe platformele autocamioanelor femeile împărțeau pâine, carne fiartă, cartofi fierbinți. Mâncarea era acoperită cu cojoace, ca să nu se răcească.

In zilele Revoluției din Octombrie, tineretul muncitoresc a luptat, cu entuziasmul lui caracteristic, în primele rânduri ale clasei sale. Lenin, care a știut să evalueze în mod genial forțele revoluției, a rezervat tineretului un loc de frunte în înfăptuirea insurecției. In scrisoarea sa „Sfaturile unui martor îndepărtat al evenimentelor", adresată tovarășilor din Petrograd în preajma Revoluției din Octombrie, Lenin a

Trenul blindat construit de lucrătorii uzinei Putilov

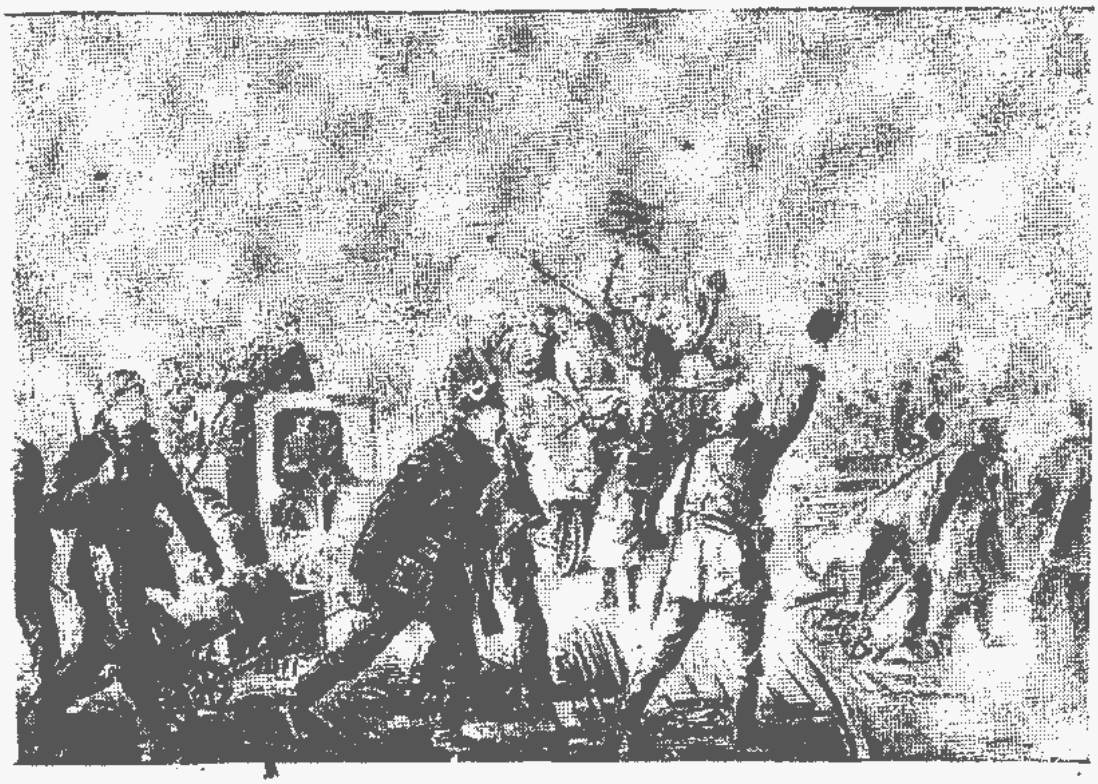
recomandat, pentru înfăptuirea planului insurecţiei, următoarele:

„Să se aleagă elementele *cele mai hotărîte* (luptătorii noştri de „şoc", *tineretul muncitoresc*, precum şi cei mai buni marinari)". [1])

Şi tineretul îndreptăţi aşteptările conducătorului. Garda Roşie era alcătuită în proporţie de 30%—40% din tineri proletari. La un şir întreg de uzine Garda Roşie era alcătuită în cea mai mare parte din tineri.

Tineretul a participat în modul cel mai activ la luptele duse împotriva detaşamentelor lui Crasnov şi Kerenski. După o anchetă făcută în anul 1932, din 2.274 de gardişti roşii din Petrograd cari au participat la Revoluţia din Octombrie, circa 900 de oameni, adică aproape 40%, aveau în momentul revoluţiei mai puţin de 23 de ani. Iată în ce

1) *V. I. Lenin*, Sfaturile unui martor îndepărtat al evenimentelor. Opere, vol. XXI, ed. 3-a rusă, pag. 320.

Trenul blindat porneşte dela uzina Putilov pe front
După un desen de A. M. Ermolaev

măsură a luat parte tineretul muncitoresc la luptele din Octombrie.

Acest lucru îl vedeau şi duşmanii puterii sovietice, cari încercau să denatureze, potrivit intereselor lor, sensul adevărat al marilor evenimente. La 29 Octombrie a apărut în fiţuica menşevică „Edinstvo" („Unitatea") un articol întitulat „O crimă biblică", în care se spunea că împotriva trupelor lui Kerenski a fost trimisă Garda Roşie — nişte copii, nişte băeţi de cincisprezece-şasesprezece ani:

> „Ei au trecut grămadă pe străzi — câteva sute, sau poate o mie de inşi — îndreptându-se spre bariera oraşului".

In lupta sa aprigă pentru un viitor mai bun, proletariatul din Petrograd era unit dela mic la mare. Taţii, mamele şi copiii, membri ai familiei proletare indivizibile, mergeau în rânduri strânse să lupte pentru puterea sovietică.

Ziua de 29 Octombrie a fost o zi de mare răspundere

pentru Comitetul Militar Revoluţionar. Condus de Lenin şi Stalin, tânărul organ, neconsolidat încă, al noii puteri fu supus imediat unei serioase încercări.

Incă din zorii zilei se aflase că în oraş a izbucnit pe neaşteptate o rebeliune, că şcoalele militare s'au răsculat împotriva puterii sovietice. La ora 5 dimineaţa, când în încăperi mai licăreau încă lămpile electrice, telefonul sbârnâi brusc. Ridicând obosit receptorul, omul de jurnă auzi un glas depărtat, neliniştit. Vorbea membrul de jurnă al comitetului de regiment dela şcoala electrotehnică de ofiţeri.

„Pe strada Injinernaia au apărut vreo 60 de iuncheri înarmaţi, pe cât se pare dela şcoala Nicolaevski. Opresc pe soldaţi şi le cer să meargă cu ei. Probabil că se duc spre manejul Mihailovski".

La ora 8 dimineaţa nu mai era nicio îndoială. Se primi un comunicat:

„Manejul Mihailovski a fost ocupat de iuncheri. Acum se îndreaptă într'acolo mitraliorii regimentului Litovski".

Se primiră apoi alte ştiri proaste:

„Iuncherii au plecat cu automobile blindate din manejul Mihailovski şi au ocupat centrala telefonică. La manej nu este niciun ofiţer. Automobilele blindate stau pe loc".

„Şcoala Vladimirski. In cursul nopţii a fost luată prin surprindere (oamenii dormeau) şi dezarmată compania mixtă de pe Bolşoi Prospect. Are loc un schimb de focuri în regiunea străzii Bolşaia Grebeţcaia".

„Pe strada Şpalernaia, elevii şcolii de ajutori de sublocotenenţi de geniu vând ziare şi broşuri".

Impotriva rebelilor fură trimise forţe armate. Noaptea ploioasă, plină de nelinişte, se sfârşea. Ziua sură, neguroasă, şi mai alarmantă decât noaptea, pătrundea cu greu prin geamurile ude de ploaie. La Comitetul Militar Revoluţionar era sgomot şi lume multă. Răsunau lovituri de

paturi de armă. Maşinile de scris cari imprimau ordinele, dispoziţiunile, certificatele sau procesele-verbale ale consfătuirilor extraordinare ciocăneau pe întrecute. Oamenii îmbrăcaţi în scurte de piele şi în mantale de front mototolite — membrii comitetului — vorbeau cu glas spart, răguşit. Ochii, duşi de nesomn în fundul capului, scânteiau. Prin camere şi pe coridoare tropăia, forfotea, se îngrămădea poporul luptător: muncitori, bătrâni şi tineri, cu feţe supte, acoperite de funinginea fabricilor, înarmaţi cu puşti; soldaţi înfăşuraţi cu benzi de mitralieră, marinari arşi de soare, în vestoane de dril, cu granate şi sticle la brâu. Unii veneau să ceară provizii sau cartuşe pentru luptători. Alţii veneau să comunice care este starea de spirit din unităţile lor sau să ceară instrucţiuni, îndrumări, ajutor.

Afară vuiau motoarele autocamioanelor. Motociclete, ţăcănind ca mitralierele, soseau în goană. Motocicliştii săreau repede jos şi alergau să transmită rapoartele.

Din toate părţile veneau în fiecare clipă rapoartele cele mai diferite. La ora 3 şi 20 minute se comunică dela uzina Putilov că se aud focuri de armă şi bubuituri de tun. Se iau oare măsuri? — întrebau neliniştiţi muncitorii dela Putilov.

Un raport primit dela regimentul 1 de cazaci de pe Don suna astfel:

„A venit o delegaţie din partea trupelor lui Kerenski şi a început să facă agitaţie, îndemnând pe oameni să se alăture lor. Regimentul începe să şovăe".

Hordicainen, locuitor din Ţarscoie Selo, de îndată ce sosi de acolo, pe jos, povesti următoarele:

„Oraşul este ocupat de trupele lui Kerenski, cari sunt concentrate în cea mai mare parte lângă gară. In total, socotind şi trupele din împrejurimi, Kerenski dispune de cinci mii de soldaţi. Trupele iau ţăranilor vitele şi produsele alimentare, lăsându-le în schimb nişte bonuri. Bombardamentul a făcut victime printre locuitori. Au fost ucişi şi doi sau trei copii. Un proectil a explodat în spitalul

garnizoanei. Au rămas în oraş câţiva membri ai Sovietului — vreo opt inşi — şi o parte din trupe", dar câte anume, Hordicainen nu ştia.

Telefonul suna, suna fără încetare.

Comandantul Sovietului sectorului 1 Gorodscoi anunţă că „la orele 12 ziua, un automobil blindat a deschis foc asupra Sovietului".

Raportul comisarului Medvedev suna astfel:

„Regimentul Ismailovski înaintează spre poziţii. Trebuesc trimişi ciclişti la staţia Alexandrov".

Un şef de miliţieni comunica:

„In apropierea canalului Obvodnâi va avea loc o adunare populară. Unde anume se va ţine adunarea şi la ce oră, nu se ştie. Trebuesc trimişi informatori. Se pare că va fi o adunare contrarevoluţionară".

Kerenski înaintează cu cazacii spre Petrograd. In oraş se dau lupte. E seară. Din nou se aprind luminile. De undeva se aud bubuituri surde de tun şi ţăcănit des şi furios de mitralieră. Oraşul imens se cufundă în negura rece şi umedă, plină de necunoscut. Ce se petrece acolo? Cine va învinge?... Oamenii stau pironiţi la telefoane, cu sprâncenele încruntate, cu feţele întunecate, pline de încordare şi nelinişte. Centrala telefonică mai este încă în mâinile iuncherilor. Comisarul gărzii Băncii de Stat comunică că, încercând să telefoneze, telefonista i-a răspuns că „în spatele ei stă un iuncher" cu baioneta îndreptată spre ea şi că „deaceea nu poate să dea legătura".

Dar iată că încep să vină şi altfel de ştiri, ştiri îmbucurătoare. Feţele oamenilor se înseninează, devin radioase.

Ora nouă seara.

Se anunţă că comisarii gării Ţarscoie Selo, cari fuseseră arestaţi de iuncheri, sunt liberi.

Ora zece.

„In sectorul Peterburgskii, în urma bombardării şcoalei militare Pavlovski, geamurile multor case învecinate au fost sparte. Populaţia e agitată. Se creează o atmosferă pogromistă. Trebuesc luate

măsuri urgente. Comitetul sectorului propune să fie chemați geamgii, cari să pună geamuri din ramele de iarnă ale ferestrelor. In afară de aceasta, trebue să se pună gărzi lângă magazinele ale căror geamuri au fost sparte, căci altfel vor fi devastate".

Ora zece și 55 de minute.

Comunicare telefonică dela uzina „Pheonix":

„Elevii școalei militare de artilerie Mihailovski s'au predat. Armele sunt ridicate de către Statul-Major al Gărzii Roșii și de către regimentul Moscovski. S'a încărcat deja un automobil.

La școală se face percheziție".

Ora zece și 55 de minute.

Dela bariera Moscovscaia se transmite din partea statului-major revoluționar următoarea comunicare telefonică:

„E nevoie de cât mai multe automobile sanitare. Sunt mulți răniți. In direcția șoselei Petrograd se aude strigându-se „Ura!". E nevoie și de artilerie, deoarece, după informații necontrolate încă, Kerenski dispune de un tren blindat".

Frontul exterior vorbea deja. Lichidând rebeliunea mișelească a iuncherilor și îngrijindu-se de asigurarea ordinei în oraș, Comitetul Militar Revoluționar nu trebuia deasemeni să uite nicio clipă că dușmanul se află pe căile de acces ale Petrogradului roșu, că în întunericul nopții cețoase se desfășoară o luptă înverșunată, sângeroasă. La ședința comitetului se iau repede hotărîri, concise, energice:

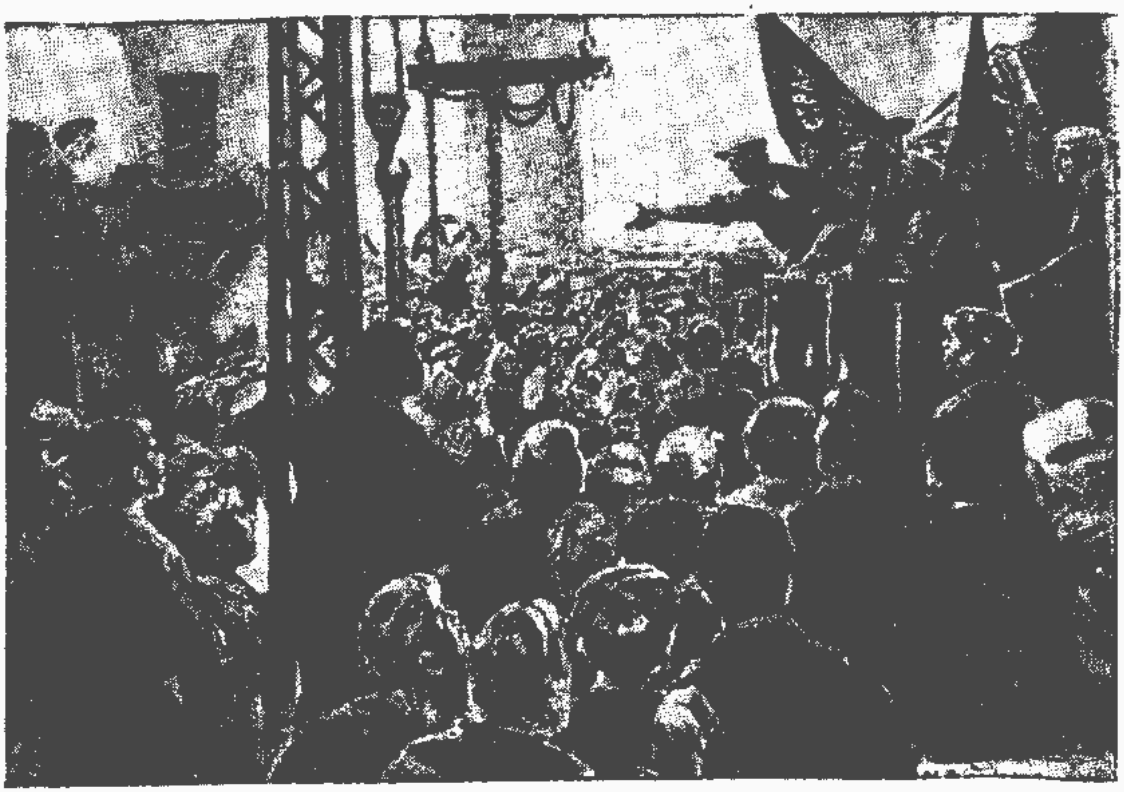
Delegația lui Kerenski care a făcut agitație la divizia I-a de cazaci, va fi arestată.

Astăzi nu se va permite miniștrilor deținuți la fortăreața Petru și Pavel să iasă la vorbitor.

Se va înființa imediat un serviciu de aprovizionare.

Se vor trimite doi delegați pe front, pentru a culege informațiuni.

Se va comunica imediat statului-major să întărească supravegherea bărcilor care trec pe Neva și pe canal.

Atelierele căilor ferate din Petrograd în zilele de luptă împotriva lui Kerenski şi Crasnov
După un desen de I. A. Vladimirov

Se aştepta o grevă la căile ferate. Reprezentantul Vicjel-ului ceru să i se dea un permis de călătorie pentru o delegaţie pe care Vicjel-ul voia s'o trimită la Kerenski, în scopul de a evita ofensiva trupelor acestuia asupra Petrogradului.

Se hotărî, fără să se discute scopul călătoriei delegaţiei, să i se dea permisul cerut.

Veni un delegat din regimentul Semenovski, care raportă că soldaţii sunt agitaţi. Vor să pornească la luptă, dar n'au primit niciun ordin în acest sens şi nu ştiu ce să facă.

Delegatului i se dădu următorul răspuns:

Adunarea garnizoanei a început şi urmează ca el să se prezinte la această adunare şi să ia parte la rezolvarea chestiunilor ce-l interesează.

De pe front veneau mereu curieri, uzi până la piele, plini

de noroiu, obosiţi. Ei raportau că luptătorii erau flămânzi şi frânţi de oboseală.

„Vă rugăm să ordonaţi imediat să se dea pâine şi merinde pentru cei 1.500 de oameni ai detaşamentului ce se află în satul Pulcovo, pe linia de apărare Ţarscoie Selo — cerea în raportul său comandantul acestui detaşament, colonelul Walden. Merindele trebuesc aduse cel mai târziu până la ora 12, altfel detaşamentul nu va mai fi în stare să lupte. Pentru transportarea merindelor, am trimis special două autocamioane. Totul depinde de sosirea la timp a proviziilor".

Detaşamentul primi merinde imediat. Comitetul Militar Revoluţionar dădu totodată sindicatului brutarilor următoarea dispoziţie:

„Trimiteţi imediat un detaşament de brutari la Institutul Smolnîi, pentru ca trupele cari au venit în ajutorul Petrogradului revoluţionar să nu rămână fără pâine".

Se ordonă ajutorului comisarului pentru aprovizionarea gărzii muncitoreşti şi a trupelor de pe căile de acces spre Petrograd:

„Pentru aprovizionarea gărzii muncitoreşti şi a trupelor cari luptă pe căile de acces spre Petrograd, veţi lua imediat dela intendenţa circumscripţiei militare o cantitate de alimente care să ajungă pentru 8 mii de oameni pe timp de o zi: conserve, pâine sau pesmeţi, unt, paste făinoase, zahăr, ceai. Pentru produsele primite veţi da chitanţă. In caz de refuz, tărăgănare sau invocare de pretexte din partea intendenţei circumscripţiei militare... veţi cere o unitate militară, veţi aresta pe cei ce se opun şi veţi lua din depozit produsele necesare, încheind despre toate acestea un proces-verbal. Veţi proceda urgent, fără nicio întârziere. Ne veţi comunica despre executarea ordinului".

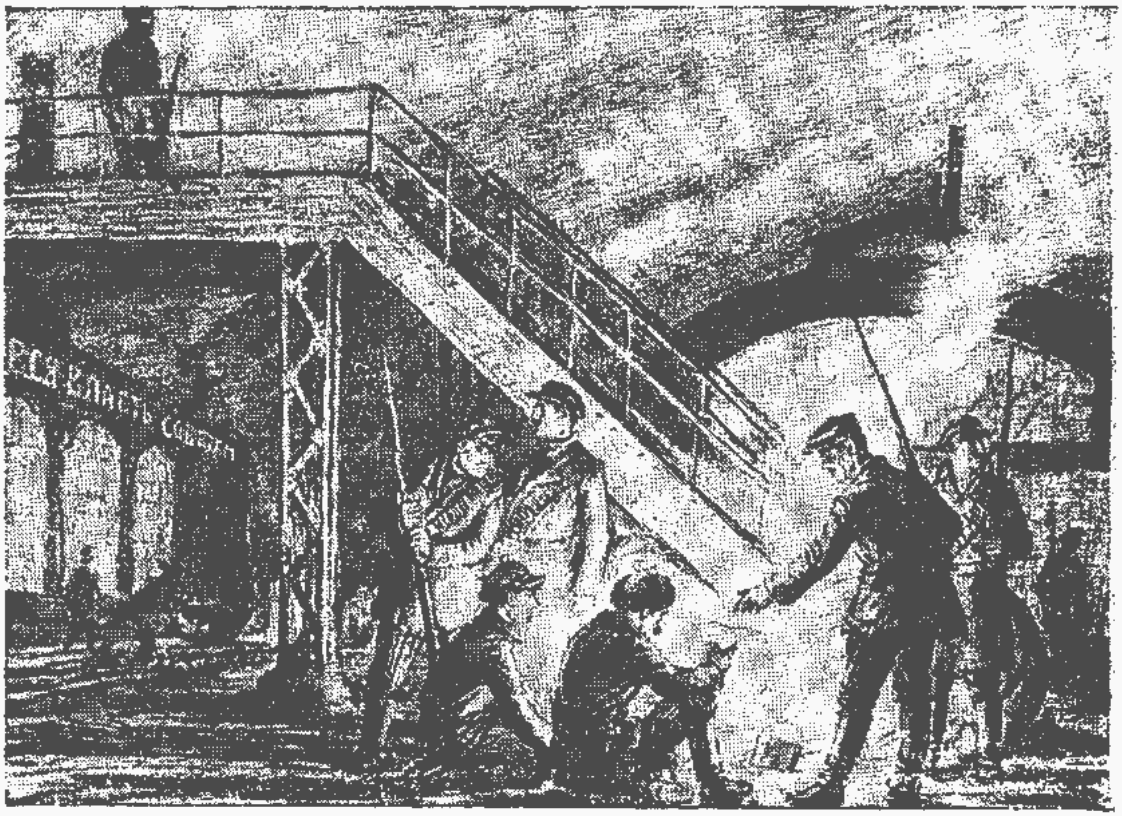
In acelaş timp erau neîncetat aruncate pe front noi forţe, arme, instalaţiuni tehnice-militare. Ţentrobalt-ul din Hel-

singfors primi ordin să pregătească un torpilor şi să aştepte noi ordine.

Muravi̯ev, comandantul circumscripţiei militare Petrograd, ordonă:

„Veţi pregăti de luptă toate avioanele militare. Patru avioane se vor găsi în zorii zilei la aerodrom şi vor aştepta ordine. Celelalte vor fi ţinute în rezervă, gata de sbor..."

Fură trimise pe poziţii reflectoare. Plecară într'acolo telefonişti. Se alcătuiră în grabă detaşamente de muncitori pentru săparea tranşeelor. Dela fortăreaţa Petru şi Pavel fură trimise pe front patru automobile blindate. Dela Palatul de Iarnă fură luate granate de mână. Se trimise cu trenul diferite detaşamente şi regimente. Din Kronstadt veneau în ajutor marinari şi gardişti roşii. Totul pentru front!

De pază la uzina din Petrograd în zilele Revoluţiei din Octombrie
După un desen de A. Kuptev

Locuitorii capitalei citeau declarațiile liniștitoare, afișate pe ziduri, ale comandantului șef al apărării Petrogradului:

„Ordon tuturor statelor-majore, administrațiilor și instituțiunilor să-și continue activitatea în mod obișnuit, ca și până acum. Cetățenii capitalei să fie liniștiți, ordinea în oraș va fi menținută. In caz că dușmanii revoluției vor tulbura ordinea, se vor lua măsuri necruțătoare pentru restabilirea ei".

Ridicându-se împotriva dușmanului, făcând în jurul său un zid de baionete, Petrogradul muncitoresc se pregătea de lupta hotărîtoare. Insuflețit de un măreț elan, el voia să înfrângă, să sdrobească cu orice preț pe dușman.

In seara zilei de 29 Octombrie avu loc o consfătuire a reprezentanților regimentelor garnizoanei Petrograd, convocată de Comitetul Militar Revoluționar. Se adunară patruzeci de delegați. La ordinea zilei figurau următoarele chestiuni: 1) informații, 2) formarea statului-major, 3) înarmarea unităților și 4) restabilirea ordinei în oraș.

Lenin urcă de trei ori la tribună, senin, calm și sigur ca întotdeauna. El vorbi în mijlocul unei liniști încordate, turnând fermitate și noi forțe în inimile ascultătorilor săi:

„...Situația politică este acum o situație militară. Noi nu putem îngădui victoria lui Kerenski; căci în acest caz n'am avea nici pace, nici pământ, nici libertate. Nu mă îndoesc că soldații și muncitorii din Petrograd, cari nu de mult au adus la bun sfârșit insurecția victorioasă, vor ști să strivească pe corniloviști...

Care e sarcina noastră politică? — a continuat Lenin —; care e sarcina noastră militară? Organizarea statului-major, concentrarea forțelor materiale, asigurarea soldaților cu tot ce e necesar; toate acestea trebuesc făcute fără a pierde nicio oră, niciun minut, pentru ca acțiunea noastră să

se desfăşoare şi de acum înainte tot atât de victorios ca şi până acum". [1])

Astfel, în contact neîntrerupt cu masele, ascultând cu atenţie glasul milioanelor de oameni ai muncii şi antrenându-i după el, Lenin a consolidat victoria Marii Revoluţii Proletare.

5

LICHIDAREA REBELIUNII LUI KERENSKI ŞI CRASNOV

In dimineaţa zilei de 29 Octombrie Kerenski era într'o dispoziţie excelentă. El nu ştia încă despre eşecul rebeliunii iuncherilor. I se părea că norocul începe să-i surâdă, că speranţa lui în victorie nu mai este atât de iluzorie ca înainte cu două-trei zile.

Kerenski vizită trenul blindat chemat de pe front. El declară ofiţerilor trenului blindat că flota germană a ocupat insulele Aland şi se îndreaptă spre Petrograd. In capitală, continuă el, plebea s'a răsculat şi a ocupat, sub conducerea ofiţerilor germani, căile ferate, nelăsând trupele să treacă spre Petrograd. Trenul blindat primi următorul ordin:

„Veţi curăţi drumul... Veţi ocupa gara Nicolaevski şi veţi asigura trupelor trecerea spre Petrograd. Veţi proceda energic".

Dimineaţa, Kerenski se mută la Ţarscoie Selo, care fusese ocupat încă de cu seară de cazaci. In palatul din Ţarscoie Selo, el începu o febrilă activitate de concentrare a forţelor. El trimise ofiţeri la Luga, pentru a grăbi trimiterea trenurilor militare, şi telegrafie comandantului militar al oraşului Luga să trimită imediat un detaşament de partizani în ajutorul cazacilor.

---

1) *V. I. Lenin*, Conferinţa delegaţilor regimentelor din garnizoana Petrograd, 11 Noembrie (29 Octombrie) 1917. Opere, vol. XXII, ed. 3-a rusă. pag. 31.

Cazacii generalului Crasnov continuau să ocupe Țarscoie Selo. Întăriturile așteptate de pe front nu veneau. Kerenski chemă de pe frontul de Sud-Vest trei regimente ale Diviziei Finlandeze. Trupele ajunseră la stația Dno. Când soldații aflară de evenimentele dela Petrograd, ei trimiseră delegați în capitală spre a declara Comitetului Militar Revoluționar că regimentele nu vor merge împotriva puterii sovietice.

La stația Osipovici, de pe calea ferată Libava-Romnî, sosiră două trenuri cu trupe. Soldații își aleseră comitete și hotărîră să nu meargă în niciun caz împotriva Petrogradului.

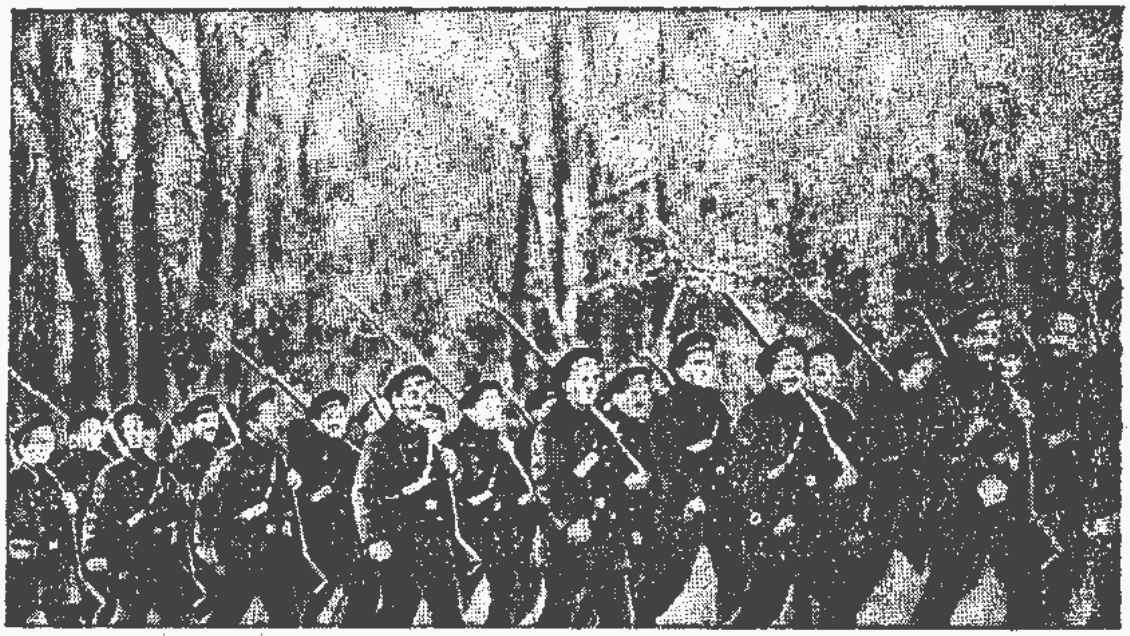
Garnizoana stațiunii Bologoe, de unde Kerenski aștepta ajutor, organiză un comitet militar revoluționar, care hotărî să trimită trupe și alimente Petrogradului revoluționar.

In ajutorul lui Crasnov și Kerenski veniră doar trei sotnii din regimentul Amurski, dar și acestea declarară că „nu vor lua parte la războiul fratricid". Ele nu acceptară nici măcar să facă serviciul de patrulare în oraș și se încartiruiră în satele vecine. Mai sosi și un tren blindat cu tunuri de mare calibru, precum și o sotnie de cazaci din Orenburg, înarmați numai cu săbii.

Cazacii începură să șovăe. In rândurile lor se înrădăcina din ce în ce mai mult bănuiala că Kerenski îi înșeală în mod mârșav. Tot mai des începură să se audă vorbe cari nu prevesteau nimic bun pentru ofițeri: „Vom merge cu oricine, numai cu Kerenski nu".

La început, Crasnov, după spusele lui, fu ajutat de comisarii Stankevici și Voitinski, cari izbutiră să-i convingă pe cazaci de necesitatea ofensivei asupra Petrogradului. Cazacii se liniștiră întrucâtva. Seara însă, reprezentanții comitetelor căzăcești se prezentară din nou la Crasnov, declarându-i că ei, cazacii, refuză să meargă mai departe fără infanterie. Crasnov fu silit din nou să-i înduplece pe cazaci, făcând uz „de toată autoritatea sa", cum spune el în memoriile sale.

In cele din urmă, el reuși să-i convingă încă odată de necesitatea continuării înaintării asupra Petrogradului. Dar

Marinarii se îndreaptă spre front

era clar că nici vorbă nu mai putea fi de o ofensivă decisivă.

In acelaş timp începu să se desemneze mai limpede şi starea de spirit a garnizoanei Ţarscoie Selo.

După încăierarea pe care o avuseseră cu cazacii la porţile Orlovski, soldaţii se instalară în cazărmile lor şi refuzară categoric să predea armele.

Căutând să-şi sporească forţele, dacă nu cu ajutorul întăriturilor de pe front, cel puţin cu ajutorul trupelor aflătoare la Ţarscoie Selo. Crasnov chemă în ziua de 29 Octombrie pe ofiţerii tuturor unităţilor garnizoanei Ţarscoie Selo. Ofiţerii erau ostili bolşevicilor şi ei promiseră să-i convingă pe soldaţii lor să se alăture cazacilor. Dar nu se alese nimic din aceste promisiuni. La meetingurile organizate pentru a discuta această chestiune, soldaţii refuzară categoric să sprijine rebeliunea gardiştilor albi. Ofiţerii nu izbutiră să obţină dela ei decât promisiunea, nu prea fermă, de a rămâne neutri.

La Ţarscoie Selo se afla compania de mitraliere a regimentului 14 de pe Don. Aflând despre acest lucru, Crasnov chemă pe ofiţerii şi comitetul acestei unităţi. El su-

feri însă şi de astădată un eşec. Spre marea lui mirare, toţi aceştia erau favorabili bolşevicilor şi refuzau şi ei, tot atât de categoric, să dea vreun sprijin oarecare cazacilor.

Desfăşurarea evenimentelor confirma pe deplin analiza situaţiei politice făcută de Lenin, în seara aceleiaşi zile, în raportul său dela consfătuirea reprezentanţilor regimentelor din garnizoana Petrograd.

> „Nu e nevoie să ne oprim prea mult asupra situaţiei politice, a spus el. Chestiunea politică e acum pe-de-a-'ntregul o chestiune militară. E mai mult decât clar că Kerenski a intrat în cârdăşie cu corniloviştii şi că, în afară de ei, n'are pe cine să se bizue... Pe front, nimeni nu e pentru Kerenski... Masele de soldaţi şi ţărani nu-i vor urma pe menşevici şi pe socialiştii-revoluţionari. Eu nu mă îndoesc că la orice adunare de muncitori şi soldaţi, nouă zecimi se vor pronunţa pentru noi.
>
> Incercarea lui Kerenski este o aventură tot atât de lamentabilă ca şi aceea a lui Cornilov." [1])

Caracterul popular al Marii Revoluţii Proletare se afirma în toată măreţia şi forţa sa de neclintit.

In seara zilei de 29 Octombrie, Kerenski află despre eşecul rebeliunii iuncherilor. In încăperile palatului îşi făcură apariţia conducătorii fără mase, generalii fără trupe — Stankevici, Goţ, etc. Goţ încercase încă din noaptea de 28 spre 29 Octombrie să fugă la Gatcina cu un grup întreg de socialişti-revoluţionari, dar fu arestat şi adus la Smolnîi, pentru a face depoziţii. Nefiind supraveghiat, el fugi şi participă la rebeliunea iuncherilor. Sosirea fugarilor din Petrograd avu drept urmare o desorientare generală. Toţi discutau, toţi se acuzau reciproc de greşeli, se bârfeau. Savincov dădu fuga la generalul Crasnov, care se instalase în dependinţele palatului marii ducese Maria Pavlovna. El îi propuse lui Crasnov să-l înlăture pe Kerenski şi să se pună el însuşi în fruntea trupelor.

---

1) *V. I. Lenin*, Conferinţa delegaţilor regimentelor d'n garnizoana Petrograd. 11 Noembrie (29 Octombrie) 1917. Opere, vol. XXII, ed. 3-a rusă, pag. 30—31.

„Cu dumneavoastră şi după dumneavoastră vor merge toţi", îi spuse el lui Crasnov.

Tot restul zilei fu pierdut cu tratative fără sfârşit. Se făceau planuri fantastice cu privire la deplasarea corpurilor de armată. Toată nădejdea era în ajutorul frontului; se susţinea că acest ajutor va veni dacă cazacii vor porni asupra capitalei. Stankevici, Goţ şi Voitinski depuseră mari sforţări pentru a convinge trupele să meargă asupra Petrogradului. Ei cutreerară diferite sectoare ale frontului, în căutare de trupe credincioase Guvernului Provizoriu. Ei încercară să convingă unităţile militare din Ţarscoie Selo şi din împrejurimi să nu pornească împotriva lui Kerenski şi a lui Crasnov şi se străduiră în fel şi chip să stimuleze „spiritul combativ" al cazacilor. Dar toate sforţările acestor cadavre politice nu duseră la niciun rezultat. Nimeni nu-i urmă.

Iată însă că licări o nouă speranţă. La 29 Octombrie, pe la orele 10 seara, când eşecul rebeliunii iuncherilor nu mai lăsa nicio îndoială, apăru la palat delegaţia Vicjel-ului.

Vicjel-ul, Comitetul Executiv al uniunii personalului dela calea ferată din Rusia, fusese ales la primul congres constitutiv al personalului dela calea ferată din Rusia, în a doua jumătate a lunii Iulie 1917. Compoziţia acestui comitet desvălue complect adevăratul caracter al poziţiei adoptate de el, de a sta „deasupra partidelor". Din 41 de membri ai Vicjel-ului, 14 erau socialişti-revoluţionari, 6 menşevici, 3 socialişti-populişti şi 11 fără-de-partid. Majoritatea acestora din urmă, după cum a recunoscut Vompe, un fruntaş al Vicjel-ului, erau „de fapt cadeţi". Era foarte natural ca o organizaţie cu o astfel de compoziţie şi care pretindea să aibă conducerea personalului dela căile ferate, să se transforme chiar din primele zile următoare revoluţiei proletare într'un centru „legal" de activitate antisovietică.

Sediul permanent al Vicjel-ului era la Moscova. Când se primiră acolo primele ştiri cu privire la revoluţia ce fusese înfăptuită, comitetul îşi asumă numaidecât rolul de „salvator al democraţiei" şi „împăciuitor al taberelor duşma-

ne". La 26 Octombrie el se mută la Petrograd. In aceeaşi zi el expedie pretutindeni telegrame, în cari îşi exprima îndoiala asupra „legalităţii congresului Sovietelor convocat în acest moment" şi releva „lipsa unei puteri a cărei autoritate să fie recunoscută de întreaga ţară". Această telegramă arăta deja limpede care era atitudinea Vicjel-ului faţă de evenimentele petrecute. Vicjel-ul nu se ridicase împotriva Guvernului Provizoriu. Socotindu-l o putere cu suficientă autoritate pentru întreaga ţară, el bătea pragurile ministerului Căilor de Comunicaţie, străduindu-se să împace pe muncitorii dela calea ferată — cari erau în grevă şi se agitau — cu miniştrii.

Dar chiar din primele zile următoare Revoluţiei din Octombrie, conducătorii Vicjel-ului se putură convinge că nu vor reuşi să antreneze masa muncitorilor dela calea ferată împotriva bolşevicilor.

> „Direcţiunile noastre şi impiegaţii superiori de pe linii aderă în cea mai mare parte la curentele cadete de dreapta; în ateliere însă domneşte aproape peste tot o stare de spirit bolşevică",

nota în jurnalul său, în timpul Revoluţiei din Octombrie, unul dintre membrii comisiunii de revizuire a Vicjel-ului. Şi tocmai această situaţie a silit Vicjel-ul să pornească campania de salvare a democraţiei burgheze sub steagul „neutralităţii" în războiul civil.

In alte condiţiuni, Vicjel-ul s'ar fi ridicat făţiş pentru doborîrea Sovietelor.

La 29 Octombrie, în toiul ofensivei pornite de Crasnov şi Kerenski lângă Gatcina, comitetul adoptă o rezoluţie cu privire la puterea de stat şi trimise următoarea telegramă „Către toţi, toţi, toţi":

> „...In ţară nu mai există nicio putere de stat... Consiliul Comisarilor Poporului format la Petrograd, întrucât se sprijină numai pe un singur partid, nu poate obţine recunoaşterea şi sprijinul ţării întregi. Trebue format un nou guvern..."

Mai departe se spunea că la alcătuirea acestui guvern,

trebue să ia parte toate partidele socialiste, dela bolşevici până la socialiştii-populişti inclusiv...

„Uniunea personalului dela calea ferată declară că va căuta să-şi pună în aplicare hotărîrea prin toate mijloacele ce-i stau la îndemână, inclusiv oprirea oricărei circulaţii pe căile ferate. Oprirea circulaţiei va avea loc astăzi 29 spre 30 Octombrie la ora 12 noaptea, în caz că până atunci operaţiunile militare dela Petrograd şi dela Moscova nu vor înceta".

In aceeaşi zi, Vicjel-ul trimise o delegaţie la Kerenski. Delegaţia anunţă că dacă condiţiunile ei nu vor fi primite, circulaţia pe căile ferate se va opri la ora 12 noaptea. Kerenski şi complicii săi se agăţară de propunerea Vicjel-ului. Ea le oferea o posibilitate foarte preţioasă: de a câştiga timp. Kerenski ceru să se trimeată la el delegaţi ai partidelor reprezentate în „comitetul salvării" şi miniştrii socialişti, pentru ca împreună cu ei să ia o hotărîre în ce priveşte propunerea Vicjel-ului. Delegaţia promise că va transmite cererea lui Kerenski Vicjel-ului. Kerenski ceru apoi să i se dea un tren spre a merge la Moghilev, pentru a se consfătui cu organizaţiile de armată. Dacă în cursul tuturor acestor zile Kerenski nu reuşise să răzbată la Marele Cartier General pentru a lua contact cu generalii, apoi el încercă s'o facă acum cu ajutorul Vicjel-ului. Delegaţii consimţiră să satisfacă cererea lui Kerenski. In felul acesta, reprezentanţii comitetului desvăluiră adevăratul caracter al poziţiei lor: „neutralitatea" Vicjel-ului nu era decât un paravan pentru acţiunea de sprijinire activă a contrarevoluţiei. După convorbirea cu Kerenski, delegaţii se întoarseră la Petrograd.

In acest timp, Petrogradul continua să se pregătească intens pentru respingerea atacului lui Crasnov. Lichidând rebeliunea iuncherilor, Comitetul Militar Revoluţionar luă imediat măsuri hotărîte pentru apărarea capitalei roşii, pregătindu-se să dea duşmanului o lovitură sdrobitoare.

Se procedă la elaborarea planului de ofensivă. Povârnişurile dealului Pulcovo, care constituia centrul poziţiei,

fură ocupate de Garda Roşie, al cărei nucleu era alcătuit de detaşamentele din sectorul Vîborg. Poziţiile de pe flancul drept, din zona satului Novâie-Suzî, fură ocupate de către marinarii veniţi din Helsingfors şi din Kronstadt. Flancul stâng, din zona localităţilor Bolşoe Pulcovo şi Podgornoe Pulcovo, fu ocupat de soldaţii regimentelor Izmailovski şi Petrogradski. Tot aici se mai aflau şi patru automobile blindate. Efectivul total al trupelor revoluţionare era de aproximativ 10 mii de oameni. Trupele sovietice aveau prea puţină artilerie. Ele nu dispuneau decât de două tunuri de câmp. Această insuficienţă s'a simţit îndeosebi a doua zi, când a început lupta. Generalul Crasnov dispunea de o artilerie mult mai numeroasă.

In tot cursul nopţii, unităţile sovietice îşi săpară tranşee pe poziţiile ocupate de ele. Tot acolo, într'o căsuţă mică la marginea satului Podgornoe Pulcovo, lucra statul-major, dând ultimele dispoziţii, împărţind merindele aduse, trimiţând pe poziţii diferitele unităţi militare şi grupuri înarmate de muncitori, cari soseau mereu. Ofensiva trupelor sovietice fu fixată pentru dimineaţa zilei de 30 Octombrie.

Pentru a grăbi ofensiva împotriva trupelor lui Crasnov, Stalin trimise pe front un grup de bolşevici în frunte cu Sergo Ordjonikidze. La 29 Octombrie, Comitetul Militar Revoluţionar ceru comisarului gării Baltiiscaia să pună la dispoziţia lui Ordjonikidze o locomotivă specială. Sergo plecă pe front.

El inspectă poziţiile şi stătu de vorbă cu gardiştii roşii. Calmul şi credinţa lui neclintită în victorie ridicau moralul oamenilor. Sergo examină cu atenţie planul ofensivei şi informă apoi pe Lenin şi pe Stalin. Stalin socotea că trebue să se sape tranşee şi să se pregătească baricade chiar în oraş, pentru cazul când cazacii ar reuşi să rupă frontul la Pulcovo.

Pe frontul dela Pulcovo sosiră reprezentanţi ai Comitetului Militar Revoluţionar, printre cari şi D. Z. Manuilski. Ei comunicară următoarele:

„Moralul muncitorilor este excelent. Ei dau

Sergo Ordjonikidze în tranșeele dela Pulcovo

După un desen de V. V. Sceglov

dovadă de fermitate, stăpânire de sine şi tenacitate. Absenţa ofiţerilor din garda muncitorească are efecte favorabile. Moralul soldaţilor este ferm. Al marinarilor la fel... S'a comunicat gardiştilor roşii şi marinarilor că iuncherii au fost înfrânţi. Această ştire a produs impresie".

In noaptea de 29 spre 30 Octombrie, reprezentanţii Comitetului Militar Revoluţionar se aflau la statul-major. In cameră erau mulţi ofiţeri şi soldaţi. Zgomot şi fum de ţigară. Pe masă erau împrăştiate diferite hărţi. Se discuta planul ofensivei. Soldaţii, în special cercetaşii, propuneau să se facă diferite rectificări. Se hotărî să se întărească mişcarea de flanc dinspre Crasnoie Selo. Gardiştii roşii cereau grăbirea ofensivei. Printre ei erau mulţi cari luaseră parte la cucerirea Palatului de Iarnă. Toţi ardeau de nerăbdare să pornească la luptă, toţi erau cuprinşi de elanul ofensivei. Impetuozitatea lor se transmitea soldaţilor şi marinarilor.

Reprezentanţii Comitetului Militar Revoluţionar îşi dădură seama că insuficienţa artileriei constituia un inconvenient extrem de serios.

La 30 Octombrie, după ce ascultă pe reprezentanţii săi, Comitetul Militar Revoluţionar hotărî să delege doi tovarăşi pentru întărirea statului-major şi să trimită artilerie şi automobile. Comitetul însărcină un grup de tovarăşi să procure automobile. In câteva ore de muncă înfrigurată, fură rechiziţionate câteva zeci de automobile. Ele fură imediat trimise spre Pulcovo. In oraş, fură rechiziţionaţi în grabă cincizeci de cai pentru artilerie.

Lenin şi Stalin nu-şi încetau nicio clipă munca de întărire a frontului. In dimineaţa zilei de 30 Octombrie, ei chemară pe toţi organizatorii de sector ai partidului bolşevic. Se strânseră vreo zece, doisprezece oameni. Lenin îi informă asupra situaţiei dela Pulcovo. Trebue să ridicăm masele. Va fi poate nevoie să ne batem şi în oraş, declarară Lenin şi Stalin, recomandând să se pregătească arme şi detaşamente. Vladimir Ilici personal scrise în grabă, pe o bucată de hârtie, un mandat în puterea căruia

urma să se ia dela uzina Putilov tot ce era necesar pentru front.

In zorii zilei de 30 Octombrie se prezentă la Crasnov un elev de liceu, care izbutise să se strecoare din Petrograd cu o scrisorică din partea Consiliului uniunii trupelor de cazaci. Conducătorii aventurii iuncherilor scriau cuprinşi de panică că „situaţia la Petrograd este înspăimântătoare". Gardiştii roşii „maltratează pe iuncheri"... „Regimentele de infanterie şovăe şi stau pe loc"... „Cazacii aşteaptă" să pornească întâi unităţile de infanterie. Toată nădejdea e în corpul de armată al lui Crasnov. „Consiliul uniunii cere să porniţi imediat asupra Petrogradului".

Generalul Crasnov ordonă cazacilor să înceapă ofensiva. El trimise o sotnie de cazaci spre Crasnoie Selo, pentru a învălui flancul drept al trupelor roşii. O jumătate de sotnie fu trimisă spre dreapta, în zona satului Bolşoi Cuzmin, pentru a vedea cum stau lucrurile pe flancul stâng. O patrulă călare, cu un efectiv de un pluton, trebuia să facă o recunoaştere în direcţiile Slavianca şi Colpino. Bateriile de artilerie fură aranjate în linie de bătaie în zona satului Redcoe Cuzmino, fiind acoperite de lanţuri de cazaci în formaţie de infanterie. Tot aici, ceva mai înapoi, se găseau şi forţele principale ale detaşamentului. Crasnov urmărea personal mersul luptei, dela un post de observaţie situat la marginea satului Redcoe Cuzmino.

Unităţile roşii nu aşteptară ofensiva gardiştilor albi. Conform planului stabilit, în dimineaţa zilei de 30 Octombrie gardiştii roşii porniră la ofensivă. Răsunară strigăte de „ura" şi unităţile, în frunte cu comandanţii lor, începură să coboare dealul în fugă.

Cazacii aveau de partea lor superioritatea focului de artilerie. Artileriştii cazacilor, tunari cu experienţă, comandaţi de ofiţeri, pricinuiră trupelor roşii pierderi însemnate. Mulţi muncitori se găseau pentru prima dată în viaţa lor sub focul tunurilor. Comandanţii trebuiau să-i înveţe pe loc, sub focul duşmanului, cum să folosească terenul. Gardiştii roşii se culcară la pământ. Deasupra capetelor lor explodau şrapnelele. Artileria cazacilor deslănţui un foc

de baraj. Sotniile cazacilor începură să înainteze sub acoperirea artileriei.

Dar gardiștii roșii nu se clintiră. Din nou răsunară strigăte din ce în ce mai puternice de „ura". Gardiștii roșii se sculară și se avântară din nou la atac.

Cazacii, ostași vechi, călițí în lupte, nu putură rezista impetuozității asaltului pornit de gardiștii roșii. Lanțurile compacte și lungi ale luptătorilor în haine civile coborau în vale. Se părea că toate povârnișurile înălțimilor de lângă Pulcovo căpătaseră viață. Se părea că o mulțime imensă, că tot poporul se îndrepta împotriva mănunchiului de rebeli. Rândurile cazacilor fură străbătute de un freamăt. Ei începură să șovăe. Șovăiala lor sporea văzând cu ochii, pe măsură ce înainta Garda Roșie.

Atacul de cavalerie al cazacilor se sfărâma de fermitatea flancului drept al gardiștilor roșii. Acolo lupta detașamentul din Colpino, care dispunea de două automobile blindate. Obuzele trase de tunurile lui Crasnov găuriseră pâlnii adânci în drum. Un automobil blindat se opri. Inchipuindu-și că automobilul a fost avariat, cazacii scoaseră săbiile și se aruncară la atac. Gardiștii roșii îi lăsară să se apropie până la o mică distanță și deschiseră apoi foc asupra lor cu armele și cu cele două mitraliere ale automobilului blindat. Sotnia de cazaci fu decimată. Ea își pierdu comandantul și cea mai mare parte a efectivului. Detașamentul din Colpino nu avu alte pierderi decât un om rănit și unul dispărut.

Pe la orele 12, sosiră din Petrograd 3 baterii de artilerie. Ofensiva unităților roșii fu sprijinită de focul tunurilor. Intensitatea focului creștea mereu. Tunurile trăgeau acum nu numai asupra lanțurilor înaintate de trăgători ale cazacilor, ci și asupra spatelui frontului lor. Focul cazacilor începu să slăbească. Lanțurile lor începură să se retragă, urmărite de Garda Roșie. Invăluind flancurile cazacilor, unitățile roșii ocupară Bolșoe Cuzmino, iar lanțurile de trăgători ale regimentelor de rezervă Petrogradski și Izmailovski ajunseră la linia de cale ferată, apropiindu-se de Țarscoie Selo.

Kerenski şedea în Palatul din Gatcina. Credinţa în victorie şi îngâmfarea din ajun i se spulberaseră. Kerenski începu din nou să alerge ba la firul telegrafic direct, ba la telefon. El nu mai avea încredere nici în oamenii săi. Generalul Crasnov numi un împuternicit pentru asigurarea ordinei în oraşul Gatcina şi-l rugă pe Kerenski să-l confirme. Kerenski îl confirmă, dar după un sfert de oră numi el singur un alt împuternicit special.

Informaţiile neliniştitoare cari soseau din Petrograd îl duseră pe Kerenski la disperare. Ca şi în ziua asediului Palatului de Iarnă, el luă din nou hotărîrea să fugă sau, cum spunea el, „să plece imediat în întâmpinarea trenurilor cu trupe, ce se apropiau". La 30 Octombrie, el trimise dis-de-dimineaţă lui Crasnov un bilet, prin care îl înştiinţa de plecarea sa. Kerenski hotărî să transmită puterile sale de prim ministru lui N. D. Avxentiev şi compuse o scrisoare în acest sens. El remise o copie a acestei scrisori lui Goţ, şi o a doua lui Stankevici. Dar în cursul zilei, când toate pregătirile pentru fugă erau deja terminate, sosi Savincov, trimis de Crasnov. Odată cu el, sosiră şi reprezentanţii Consiliului trupelor de cazaci. Delegaţia declară că plecarea lui Kerenski ar demoraliza detaşamentul şi că trebue aşteptat sfârşitul luptei.

Kerenski rămase pe loc, continuând să expedieze telegrame prin care cerea să i se trimită trupe de pe front. La ora 4 şi 30 de minute, el îi trimise lui Duhonin următoarea telegramă:

> „In caz că trimiterea de infanterie întâmpină greutăţi, vă rog să dispuneţi să se trimită unităţi de şoc de cavalerie. Depuneţi toată energia pentru a grăbi deplasarea trupelor".

Kerenski aflase deja că unităţile de infanterie cari fuseseră făgăduite de atâta timp şi atât de ferm de către Marele Cartier General, refuzaseră să meargă în ajutor. In originalul telegramei, care s'a păstrat în carnetul de însemnări al lui Kerenski, fuseseră şterse, de teama de a nu fi divulgate, următoarele rânduri:

„După informaţiile primite, în sânul unităţilor

de infanterie ale corpului XVII, ce se îndreptau spre Petrograd, începe să se observe o stare de efervescență".

Incă dela începutul lui Octombrie, Marele Cartier General ordonase să se trimeată corpul XVII de armată de pe frontul român pe frontul de Nord, ca rezervă a Comandantului suprem în raionul Vitebsc-Poloțc-Orșa. Este posibil ca numitul corp de armată să fi fost pregătit împotriva bolșevicilor încă din această perioadă, deoarece Marele Cartier General subliniase în repetate rânduri:

„Dată fiind gravitatea situației de pe frontul de Nord, e nevoie nu de trupe cari se ocupă mai mult de politică decât de apărarea patriei, ci de trupe puternice".

De două săptămâni soseau neîntrerupt în regiunea indicată trenuri cu trupe din acest corp de armată, când deodată se primi ordin ca regimentele să fie trimise, însoțite de artilerie, în direcția Țarscoie Selo. Comandantul corpului de armată începu să îmbarce repede în vagoane o brigadă de infanterie și trei baterii de artilerie. Marele Cartier General trimitea telegramă după telegramă. Primind. la un moment dat, ordinul să ocupe stația Dno, comandantul întrebă nedumerit ce să facă: — să ocupe stația Dno, sau să meargă spre capitală? Marele Cartier General răspunse: „Imbarcați-vă pentru Petrograd". Unitățile veniră la gară, dar nu găsiră vagoane. Comandanții regimentelor raportau că muncitorii dela calea ferată nu permit să se efectueze îmbarcarea, sau dau garnituri dar nu dau locomotive. Incepură să sosească știri și mai alarmante: bolșevicii au ocupat stațiile și orașele de pe drumul pe care trebuiau să înainteze unitățile corpului de armată.

Comandantul corpului de armată telegrafie comandantului unei divizii următoarele:

„Bolșevicii au pus stăpânire pe telegraful din Vitebsc.

Vă ordon, să însărcinați pe unul din comandanții de regiment cu paza stației Gorodoc, pen-

tru a nu permite bolşevicilor să pună stăpânire pe ea. Veţi lua măsurile cele mai energice".

Dar din Gorodoc se anunţă că acolo au loc meetinguri bolşevice. Soldaţii refuzau să se îmbarce. Ei luaseră, cu dela sine putere, locomotive şi ceruseră să fie trimişi înapoi la vechile cantonamente.

Comandanţii nu reuşiră să trimită niciun regiment în ajutorul lui Crasnov şi Kerenski. Nu veniră nici automobilele blindate, pe cari Crasnov conta atât de mult. Divizionul de automobile blindate al căpitanului Artifexov refuză să se îmbarce la Rejiţa. Căpitanul ordonă să se meargă pe şosea. Pe drum, soldaţii se răsculară şi comandantul trebui să fugă.

Nu dădu ajutor nici divizionul al 5-lea de automobile blindate, care fusese chemat de Kerenski personal. Când se ordonă secţiunii a doua, în numele lui Kerenski, să meargă asupra Petrogradului, ca hotărî să trimită un delegat în capitală, spre a controla în ce scop este cerută acolo. Comandanţii reuşiră totuşi să trimită din Percov, pe şosea, 4 automobile blindate şi 14 autocamioane şi automobile uşoare în ajutorul lui Kerenski. Dar acest detaşament nu ajunse decât până la Staraia Rusa. Soldaţii nu voiră să meargă mai departe.

La 30 Octombrie, ora 5 după amiază, Kerenski ceru să se trimeată divizia 17 de cavalerie, în care, după informaţiile lui, „domneşte o stare de spirit vădit ostilă bolşevicilor". In aceeaşi telegramă Kerenski ordonă ca, „dacă ştirile despre restabilirea complectă a liniştei la Moscova sunt adevărate", să se trimită trupe din Moscova. Ştirile se dovediră însă a fi neadevărate: în momentul acela Moscova cerea şi ea, la rândul său, ajutor dela Marele Cartier General.

La ora 5 şi 45 minute, Kerenski ordonă comandantului şcoalei de aviaţie din Gatcina să instaleze mitraliere pe două aeroplane, pe cari să le trimită imediat la dispoziţia generalului Crasnov. Dar dela Crasnov, veni, de lângă Pulcovo, ştirea tristă că bolşevicii i-au înfrânt pe cazaci. Trupele lui Crasnov puteau să se retragă spre Gatcina dintr'un

moment într'altul. Gatcina trebuia apărată. La ora 7 şi 45 de minute, Kerenski dădu ordin comandantului şcoalei de aviaţie să predea toate mitralierele pentru asigurarea ordinei în oraşul Gatcina.

Dintre numeroasele unităţi chemate de pe front, niciuna nu comunica nimic, nici măcar unde se găseşte.

Gradul de zăpăceală în care ajunsese Kerenski reiese din următoarea telegramă. La ora 8 seara, Kerenski trimise comandantului diviziei poloneze de infanterie următorul ordin:

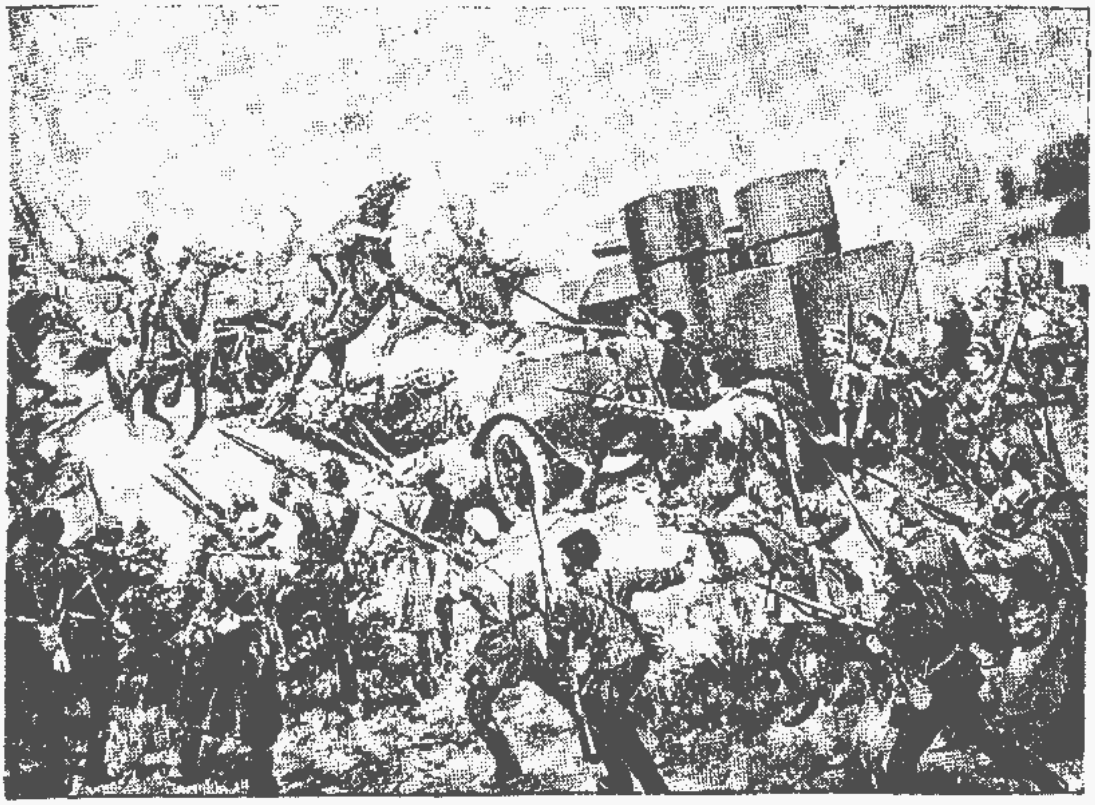
„Vă ordon să îmbarcaţi repede divizia şi să veniţi cu ea la Gatcina".

Pentru îmbarcarea diviziei era nevoie de cel puţin zece trenuri, iar ajutorul era necesar imediat: lupta de lângă Pulcovo era vădit pierdută.

Ofensiva unităţilor roşii începu să aibă şi asupra garnizoanei Ţarscoie Selo o influenţă care nu era deloc în favoarea lui Crasnov. In cazărmi începură din nou mee-

Un grup de marinari la Pulcovo

Bătălia dela Pulcovo
După un desen de I. A. Vladimirov

tingurile. Rezoluţiile votate aveau unul şi acelaş conţinut: soldaţii îi cereau lui Crasnov să înceteze lupta, ameninţând că altfel îi vor lovi pe cazaci din spate.

Crasnov află despre starea de spirit a garnizoanei din Ţarscoie Selo prin tinerii burghezi din localitate, cari erau folosiţi de el ca informatori.

Ofensiva Gărzii Roşii fu sprijinită de soldaţii din garnizoana Crasnoie Selo. La 29 Octombrie avură loc ciocniri între patrulele de cazaci călări şi unităţile regimentelor de rezervă 171 şi 176, cantonate la Crasnoie Selo. Din ordinul Comitetului Militar Revoluţionar, mai sosiră şi regimentele de rezervă Pavlovski şi Egherski, precum şi detaşamente de marinari. După un schimb viu de focuri, cazacii se retraseră, iar unităţile garnizoanei din Crasnoie Selo, acoperite dinspre Gatcina de regimentul Pavlovski, trecură la ofensivă în direcţia Ţarscoie Selo, atingând şoseaua Gatcina-Ţarscoie. Detaşamentului în ofensivă i se alăturară mi-

traliorii regimentului 2 şi artileria sosită din Petrograd.

In noaptea de 29 spre 30 Octombrie, detaşamentul din Crasnoie Selo captură un tren cu artilerie. Sub focul trenului blindat al gardiştilor albi, care sosise în grabă, fură scoase doar închizătorile tunurilor, întrucât detaşamentul nu putea să ia cu el tunurile, iar prizonierii, în număr de 400, fură trimişi la Crasnoie Selo.

La 30 Octombrie, în timp ce gardiştii roşii deslănţuiau ofensiva lângă Pulcovo, detaşamentul din Crasnoie Selo îşi reîncepu şi el operaţiile în flancul şi în spatele cazacilor. Detaşamentul nu reuşi să înainteze mult, dar însăşi prezenţa lui în zona localităţilor Vitgolovo-Malâie Cobozi şi operaţiunile lui active în direcţia Ţarscoie Selo creară un evident pericol pentru forţele principale ale trupelor lui Crasnov.

La ora 7 seara, comisarul regimentului 176 infanterie de rezervă raportă Comitetului Militar Revoluţionar următoarele:

> „Toate svonurile despre înfrângerea detaşamentului din Crasnoie Selo sunt false. Desfăşurăm o ofensivă energică asupra localităţilor Ţarscoie Selo şi Alexandrovca. Marinarii se poartă eroic, iar soldaţii nu rămân nici ei mai prejos. Regimentele 176 şi 171 de infanterie de rezervă îşi vor îndreptăţi faima revoluţionară".

Continuându-şi ofensiva, trupele roşii ocupară Ţarscoie Selo. Cazacii se retraseră spre Gatcina. Date ceva mai precise asupra pierderilor suferite în luptele de pe frontul Pulcovo nu s'au păstrat. Există numai nişte calcule aproximative. Buletinul Comitetului Militar Revoluţionar evaluează numărul morţilor la 200 de oameni.

Printre cei ucişi era şi Vera Sluţcaia, o membră activă a organizaţiei bolşevice din Petrograd, care venise pe front în calitate de instructor politic.

In seara zilei de 30 Octombrie, Crasnov, însoţit de statul său major, sosi la Gatcina.

In tot cursul nopţii se ţinură şedinţe la palat. Ofiţerii discutau planul desfăşurării operaţiunilor. Kerenski era mereu vizitat de reprezentanţi ai socialiştilor-revoluţionari. Veni

Vera Sluţcaia

şi Victor Cernov. Aflând de sosirea leaderului, o delegaţie a socialiştilor-revoluţionari din oraşul Luga se prezentă la el, rugându-l să-şi spună părerea: e justă atitudinea luată de ei? Socialiştii-revoluţionari luaseră în ajun hotărîrea de a rămâne neutri şi de a lăsa trecerea liberă atât trenurilor cari veneau în ajutorul guvernului, cât şi celor cari veneau chemate de bolşevici. Cernov aprobă hotărîrea luată, iar la observaţia lui Stankevici că această hotărîre înseamnă o lovitură în spatele guvernului, el răspunse:

„Din punct de vedere practic, nu importă decât un lucru: să se lase să treacă trupele guvernului, întrucât, pe cât se pare, pentru bolşevici nu vin trupe".

Kerenski primi dela Marele Cartier General o ştire cumplită: Armata a V-a a hotărît să trimită ajutor bolşevicilor, iar în Armata a XII-a au început ciocniri armate.

Retragerea spre Gatcina îi demoralizase cu totul pe cazaci. Ei refuzară până şi să facă de gardă la punctele de trecere peste râul Ijora.

„Noi cazacii, singuri, oricum, nu putem rezista împotriva întregii Rusii — spuneau cazacii, după cum mărturiseşte Crasnov. Dacă toată Rusia este cu ei, ce putem să facem noi?"

La 31 Octombrie fu convocat un consiliu de război. Se hotărî să se înceapă tratative de pace cu bolşevicii, pentru a se câştiga timp până vor sosi întăriturile... Fură trimise două propuneri: una, în numele lui Crasnov, pe frontul din Gatcina, cealaltă, în numele lui Kerenski, la Petrograd. Am-

bele propuneri erau concepute într'un spirit absolut inacceptabil. Kerenski cerea ca bolşevicii să înceteze războiul şi să se supună unui nou guvern al întregului popor. Guvernul acesta trebuia să fie alcătuit pe baza unui acord între Guvernul Provizoriu „existent" şi reprezentanţii tuturor partidelor politice şi ai „Comitetului salvării patriei şi revoluţiei". Era clar că tratativele de „pace" erau o încercare a lui Kerenski & Comp. de a câştiga timp. Acest lucru îl confirmă şi Crasnov.

„Stankevici urma să plece la Petrograd — recunoscu mai târziu generalul — pentru a ajunge la o înţelegere sau a obţine ajutor. Savincov plecă să aducă pe polonezi, iar Voitinski plecă la Marele Cartier General spre a cere batalioane de şoc".

Stankevici sosi la Petrograd cu propunerea lui Kerenski. „Comitetul salvării" trimise pe agenţii săi la toate regimentele din garnizoană. Profitând de faptul că cele mai bune unităţi şi cei mai înaintaţi soldaţi plecaseră pe front la Pulcovo, duşmanii revoluţiei încercară să-i influenţeze pe cei rămaşi, mai puţin conştienţi. Se spuse soldaţilor că Kerenski vrea pace, dar că bolşevicii aţâţă războiul civil. Ofiţerii îi îndemnau pe soldaţi să le ceară bolşevicilor încetarea vărsării de sânge. Contrarevoluţionarii speculau setea de pace a soldaţilor.

Unele regimente aleseră delegaţi şi-i trimiseră la Smolnîi. In cursul zilei veniră, rând pe rând, la Smolnîi diferite delegaţii: a cavalerilor ordinului Sfântul Gheorghe, a diviziei a 3-a de infanterie etc.

In seara zilei de 31 Octombrie se adunară la Smolnîi delegaţii regimentelor: Litovski, Semenovski, Petrogradski, Kecsholmski, Grenaderski, Izmailovski, Moscovski şi Preobrajenski. Din delegaţie făceau parte şi soldaţi de pe front. Preşedintele delegaţiei era un soldat din regimentul Preobrajenski. El dădu citire mandatului, care se vedea bine că fusese redactat după indicaţiile socialiştilor-revoluţionari şi ale menşevicilor: să fie desemnaţi reprezentanţi ai Comitetului Militar Revoluţionar şi ai garnizoanei Petro-

grad, din sânul tuturor partidelor socialiste, inclusiv socialiştii-populişti, pentru a duce tratative cu Kerenski.

Delegaţia fu primită de Stalin. El le vorbi soldaţilor despre situaţia de pe front, le explică că propunerea delegaţiei este un ajutor dat lui Kerenski, care nu urmăreşte altceva decât să câştige timp. Incheind, Stalin arătă că e inadmisibil să se intre în tratative cu Kerenski.

Cuvântarea lui Stalin convinse pe mulţi dintre delegaţi. Reprezentanţii regimentului Litovski declarară că ei n'au fost niciodată în divergenţă cu Comitetul Militar Revoluţionar, dar că nu erau informaţi asupra caracterului tratativelor.

Stalin luă din nou cuvântul şi explică manevra lui Kerenski.

„Kerenski ne-a cerut în mod ultimativ să predăm armele" — adăogă el.

Lămuriţi de Stalin, delegaţii regimentelor înţeleseră că erau cât pe ce să cadă victime ale unei înşelăciuni. Se luă hotărîrea de a se trimite o delegaţie la trupele lui Kerenski. Ea trebuia să pună trupelor următoarele cinci întrebări:

1. Recunosc cazacii şi soldaţii lui Kerenski Comitetul Executiv Central ca izvor al puterii, răspunzător în faţa congresului?

2. Recunosc cazacii şi soldaţii hotărîrile Congresului al II-lea al Sovietelor?

3. Recunosc cazacii şi soldaţii decretele asupra păcii şi a pământului?

4. Admit ei posibilitatea încetării imediate a operaţiunilor militare şi a reîntoarcerii lor la unităţile de unde au venit?

5. Sunt ei de acord să fie arestaţi Kerenski, Crasnov şi Savincov?

In afară de aceasta, se mai hotărî ca delegaţia să nu trateze cu Kerenski şi ofiţerii, ci numai cu cazacii şi soldaţii de rând.

Ultima manevră a lui Kerenski eşuase. Tot în ziua de 31 Octombrie sosise la Gatcina, dela Marele Cartier General, generalul francez Niessel. El avu o convorbire îndelungată

cu Kerenski şi apoi îl invită la consfătuire şi pe Crasnov.

„Dacă ni s'ar da măcar un singur batalion de trupe străine — declară Crasnov — cu ajutorul acestui batalion am putea sili cu forţa garnizoanele din Ţarscoie Selo şi din Petrograd să se supună guvernului".

Contrarevoluţia nu vedea altă soluţie decât intervenţia străină.

La 31 Octombrie, ora 6 seara, Kerenski telegrafie Vicjel-ului prin toate firele că propunerea de armistiţiu a fost acceptată şi că reprezentantul comandantului suprem a plecat la Petrograd.

In aceeaşi zi, la ora 8 şi 45 minute, Kerenski expedie „Comitetului salvării" şi Vicjel-ului următoarea telegramă:

„Conform propunerii „Comitetului salvării" şi a tuturor organizaţiilor democratice cari s'au unit în jurul lui, eu am încetat operaţiunile împotriva trupelor răsculate şi am trimis un reprezentant în persoana lui Stankevici, comisar pe lângă comandantul suprem, pentru începerea tratativelor. Luaţi măsuri pentru încetarea acestei zadarnice vărsări de sânge".

Kerenski mai încerca încă să se eschiveze dela începerea tratativelor cu bolşevicii învingători. Dar, în timp ce şedinţele şi consfătuirile se ţineau lanţ, în timp ce curgeau plângerile şi se dădeau fel de fel de sfaturi, reprezentanţii Gărzii Roşii, ai regimentelor din Petrograd şi ai marinarilor sosiseră deja la Gatcina. Tratativele începură de jos, muncitorii începură să trateze direct cu cazacii. Se propuse cazacilor să înceteze rezistenţa şi să-l aresteze pe Kerenski, urmând ca după aceea să fie lăsaţi să plece acasă, la Don. Cazacii se învoiră repede şi se duseră să pună o sentinelă la locuinţa lui Kerenski. El fu însă prevenit la timp.

La 1 Noembrie, la ora 10 şi 15 minute, Kerenski trimise o nouă telegramă extra-urgentă Vicjel-ului, prin care îi comunica că propunerea de armistiţiu a fost acceptată şi că aşteaptă răspunsul. Dar gardiştii roşii şi marinarii erau

deja în parterul palatului. La ora 1 Kerenski trimise generalului Duhonin următoarea telegramă:

„Intrucât urmează să plec la Petrograd, vă încredinţez exercitarea funcţiunilor de comandant suprem".

Aceasta a fost ultima telegramă a lui Kerenski — prim ministru şi comandant suprem al Guvernului Provizoriu — telegramă lăudăroasă şi mincinoasă ca de obiceiu. In loc să plece la Petrograd, aşa cum anunţase, el fugi, la 1 Noembrie, pe la ora 3, printr'o eşire secretă a vechiului palat, lăsând în voia soartei frontul năruit al contrarevoluţiei, de lângă Petrograd. Trupele revoluţionare ocupară Gatcina şi arestară statul-major al corpului III şi, totodată, pe generalul Crasnov.

La 1 Noembrie, noaptea târziu, generalul Baranovski şeful serviciului de cartiruire al frontului de Nord, se puse în legătură telegrafică cu Marele Cartier General. El îi raportă lui Duhonin că operaţiunea lui Crasnov a eşuat şi că Kerenski a fugit. Generalul întrebă ce să facă cu trenurile de trupe ale diviziei a III-a finlandeză şi cu unităţile corpului al XVII-lea, dat fiind că Gatcina a fost ocupată de trupele revoluţionare şi că a îndrepta trupele spre Gatcina ar însemna a le da una câte una pe mâna bolşevicilor. El întrebă deasemenea ce să facă cu divizia 182, pe care socialistul-revoluţionar Mazurenco voia s'o aducă în ajutorul lui Kerenski.

Duhonin răspunse că preia temporar funcţiunea de comandant suprem. El dispuse totodată ca toate trupele trimise în ajutorul lui Crasnov să fie concentrate în sectorul Luga-Pliusna-Peredolscaia. Unităţile corpului III de cavalerie să fie deplasate, spre a pierde contactul cu trupele garnizoanei Petrograd, dar să nu fie retrimise la Ostrov, ci să fie îndrumate în zona localităţii Ciudova.

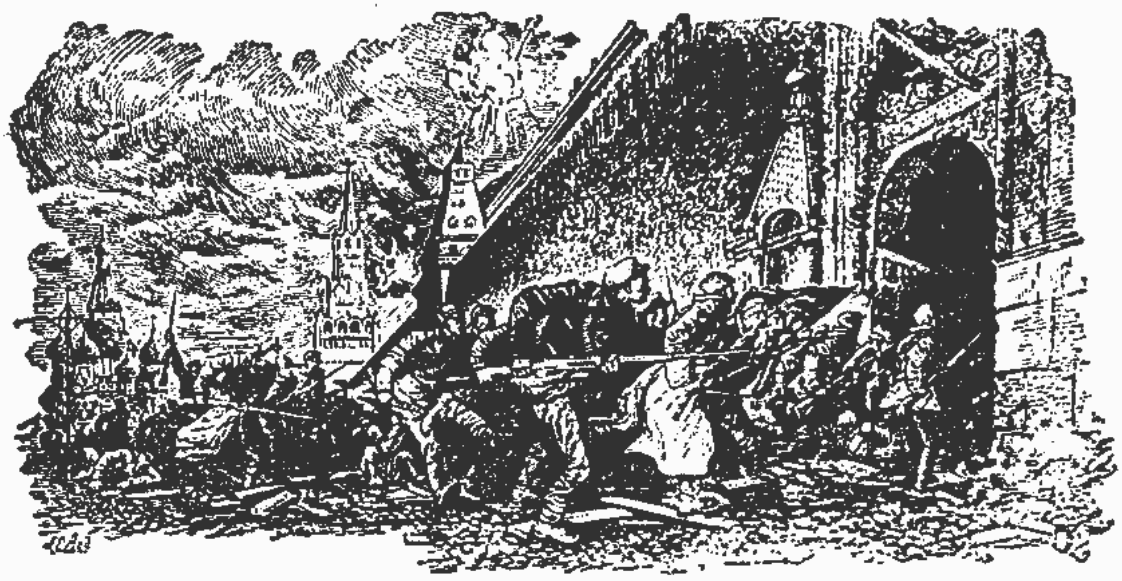
Marele Cartier General concentra aceste trupe în apropiere de Petrograd, deoarece mai nădăjduia încă să le poată folosi.

„Aprovizionarea se poate face aici mai uşor

şi prezenţa cavaleriei în această zonă va aduce mai multă linişte în regiunea căii ferate Nicolaevski".

Aşa explica Duhonin alegerea locului de cantonament al trupelor. Dar eşecul marşului lui Kerenski şi Crasnov fu recunoscut şi de Marele Cartier General.

Tânăra putere sovietică, sprijinită de majoritatea covârşitoare a muncitorilor şi a ţărănimii muncitoare, strivise rebeliunea pornită de aderenţii vestigiilor vechii puteri. Prima rebeliune antisovietică fusese înfrântă. Aceasta era prima victorie serioasă a dictaturii proletariatului.

Capitolul VII

REVOLUȚIA PROLETARĂ LA MOSCOVA

I

INCEPUTUL INSURECȚIEI

LA 24 OCTOMBRIE, legătura telefonică dintre Moscova și Petrograd nu funcționă în tot cursul zilei. Nimeni nu știa ce se petrecea în capitală. Abia în dimineața zilei de 25 Octombrie, Noghin telefonă dela Petrograd Sovietului din Moscova. La ora zece urma să aibă loc aci ședința comună a comitetelor executive ale ambelor Soviete. Dar acestea nu apucaseră încă să se adune. Veniseră numai bolșevicii, la ședința fracțiunii lor. La primirea telegramei telefonice era de față, în mod întâmplător, și A. S. Vedernicov, comandantul Gărzii Roșii a Sovietului. El transmise comunicarea lui Noghin comitetului bolșevic din Moscova, al cărui sediu era în apropiere — la hotelul „Dresden", din piața Scobelev.

Tocmai atunci se ţinea acolo o şedinţă. Comitetul bolşevic din Moscova nu ştia încă despre evenimentele din Petrograd. Se discuta chestiunea creării unui centru de luptă pe lângă Soviet. Discuţiile se desfăşurau sub impresia dizolvării Sovietului din Caluga. Toţi erau de acord că trebue să se ia măsuri urgente, dar nimeni nu vorbi încă despre o pornire directă la acţiune. Se luă următoarea hotărîre:

> „Fracţiunea din Soviet va fi însărcinată să creeze imediat un centru de luptă, format, pe baza principiului proporţionalităţii, din trei bolşevici, un menşevic, un socialist-revoluţionar, un reprezentant al Gărzii Roşii şi un reprezentant al statului-major al circumscripţiei militare. Raportul de forţe: 4 bolşevici, 3 alţi reprezentanţi.
>
> Activitatea organizaţiei militare va continua. Biroul militar este însărcinat să pornească în toate unităţile o campanie politică, cu scopul de a le convinge să declare că nu se vor supune niciunei hotărîri luate fără ştirea Sovietului".

Fură desemnaţi pe loc candidaţi pentru acest centru de luptă *sovietic*.

Comitetul din Moscova trecu apoi la chestiunea creării unui centru de luptă *al partidului*. In baza unei hotărîri luate în unanimitate, fără discuţii, fu creat un centru unic de luptă al partidului bolşevic, format din doi tovarăşi din partea biroului regional, doi din partea comitetului din Moscova şi unul din partea comitetului de district. Se propuse ca, în afară de aceştia, să mai intre în acest centru un reprezentant al sindicatelor şi un reprezentant al organizaţiei militare. Centrul de partid fu învestit cu puteri dictatoriale.

Abia se terminaseră alegerile, şi comitetul din Moscova află despre insurecţia din Petrograd. Centrul Sovietic de luptă nu fiinţa încă: şedinţa Sovietelor urma să aibă loc abia la ora trei. Situaţia impunea însă luarea unor măsuri imediate. Centrul de partid care rămăsese la hotelul „Dresden" hotărî să fie ocupate în primul rând poşta şi telegraful,

să se pună o gardă la Muzeul Politehnic, unde urma să se țină ședința Sovietului, și să fie suspendate ziarele burghcze. Se ceru tuturor comitetelor bolșevice de sectoare să aleagă centre de luptă de sectoare și să ocupe comisariatele miliției. Biroul regional al partidului bolșevic fu însărcinat să trimită pe cineva la Alexandrov, cu rugămintea de a se trimite de acolo la Moscova granate de mână. Se mai dădu biroului regional și însărcinarea de a crea centre de apărare la Orel și Briansc, în vederea unei eventuale ofensive a contrarevoluției împotriva Moscovei. Biroul regional trimise la Smolensc pe organizatorul Asociației soldaților originari din Smolensc și preveni Tula despre evenimentele din Moscova.

Ocuparea poștei și telegrafului fu încredințată lui A. S. Vedernicov. Acesta hotărî să cheme unități din regimentul 56. Statul-major al regimentului și două batalioane erau încartiruite în cazărmile Pocrovski, batalionul 1 și compania a 8-a se aflau la Cremlin, iar restul companiilor din batalionul al doilea, în cartierul Zamoscvorecie.

Insoțit de ajutorul de sublocotenent O. M. Berzin din compania a opta, Vedernicov plecă, pe la amiază, cu automobilul la cazărmile Pocrovski. Comitetul regimentului era întrunit în ședință. Ședința fu întreruptă. Vedernicov anunță că Guvernul Provizoriu a fost doborît și ceru să i se pună la dispoziție două companii pentru ocuparea poștei și telegrafului. După îndelungate șovăeli, președintele comitetului de regiment, un socialist-revolutionar, puse în cele din urmă chestiunea în discuție. Ofițerii cerură să se aștepte în liniște ordinele statului-major al circumscripției militare. Soldații socialiști-revoluționari și menșevici cerură să fie prevenit Sovietul de deputați ai soldaților. Era clar că dorința comitetului de regiment era să tărăgăneze rezolvarea chestiunii. Deodată se ridică un soldat bolșevic și începu să strige:

— Băeți, dece să ascultăm toată flecăreala asta?... Trebue să pornim la acțiune. Ajunge atâta vorbărie! Hai să încolonăm companiile!

Soldații se ridicară de pe bănci. Cineva strigă:

— Du-te de încolonează compania ta, iar eu o voi scoate pe a mea!

Soldaţii cari făceau parte din comitetul regimentului alergară pe la companii spre a scoate oamenii din cazarmă. După 15 minute, două companii, a 11-a şi a 13-a, se încolonară în piaţa din faţa cazărmii. Soldaţii se numărară repede şi ieşiră pe poartă. Companiile se întâlniră cu comandantul regimentului, dar soldaţii îşi văzură de drum.

Companiile ajunseră la oficiul telegrafo-poştal central şi, fără să întrerupă lucrul funcţionarilor, ocupară intrările şi puseră sentinele. Ocupând apoi oficiul telefonic interurbann, situat în vecinătatea oficiului central, detaşamentul socoti că misiunea sa era împlinită. De fapt, însă, ar fi trebuit să fie ocupată şi centrala telefonică orăşenească din strada Miliutinscaia, ceeace nu se făcu... Această eroare avu urmări foarte serioase.

Nu apucaseră soldaţii să ocupe posturile, când dinspre Crasnâie Vorota sosi o companie de elevi ai şcoalei militare Alexeevski şi dădu să intre pe poarta oficiului poştal. Soldaţii postaţi la poartă le tăiară drumul şi luară armele în poziţie de tragere. Când comandantul companiei îşi exprimă nedumerirea, soldaţii răspunseră că aici face de gardă regimentul 56. Ofiţerul telefonă la statul-major al circumscripţiei militare şi-l informă despre cele întâmplate. Statul-major al circumscripţiei militare aflase însă deja despre evenimentele dela Petrograd şi luase şi el, la rândul lui, măsuri urgente. In primul rând, el încercă să ocupe oficiul telegrafic central. Dar soldaţii revoluţionari apucaseră s'o ia înaintea iuncherilor trimişi să ocupe telegraful. Colonelul Riabţev, comandantul trupelor din circumscripţia militară Moscova, fu nevoit să dea ordin iuncherilor să se retragă. La telegraf rămaseră patrulele revoluţionare.

După ora 1, în timp ce soldaţii se îndreptau în grabă spre telegraf, în clădirea Sovietului din Moscova începuse consfătuirea reprezentanţilor tuturor fracţiunilor. Bolşevicii erau şi ei prezenţi.

Primarul oraşului, socialistul-revoluţionar Rudnev, luă emoţionat cuvântul şi informă consfătuirea asupra eveni-

mentelor petrecute la Petrograd. Era de față și Riabțev, comandantul circumscripției militare Moscova.

In numele biroului tuturor fracțiunilor, consfătuirea adoptă următorul proiect de rezoluție pentru plenara ambelor Soviete din Moscova, care era fixată pentru ziua de 25 Octombrie, orele 3 p. m.:

„Pentru restabilirea ordinei revoluționare la Moscova și pentru a preîntâmpina orice încercări ale contrarevoluției, se crează un organ democratic, format din reprezentanți ai Sovietelor de deputați ai muncitorilor, soldaților și țăranilor, ai dumei orașului, ai administrației zemstvelor, ai statului-major, ai Uniunii personalului de cale ferată din Rusia și ai Uniunii personalului poștei și telegrafului".

Smidovici și Ignatov, reprezentanții fracțiunii bolșevice în Comitetul Executiv, nu făcură nicio obiecțiune împotriva creării unui astfel de organ. Se discută numai asupra numărului reprezentanților. Rudnev insista ca majoritatea s'o aibă duma orașului, iar Smidovici și Ignatov cerură ca majoritatea s'o aibă Sovietele.

Acest proiect se deosebea radical de hotărîrea luată de comitetul bolșevic din Moscova cu privire la crearea unui centru de luptă sovietic. Acceptând propunerea lui Rudnev, bolșevicii cari luară parte la consfătuirea interfracțională apucară pe calea tratativelor cu conciliatorii.

Ședința comună a Sovietelor se deschise abia la ora 6 seara, în amfiteatrul cel mare al Muzeului Politehnic. Ședința nu era publică. Sala era arhiplină. Știau deja cu toții despre insurecția dela Petrograd. Informațiile erau însă contradictorii: unii vorbeau despre răsturnarea Guvernului Provizoriu, alții despre chemarea de trupe de pe front. Delegații se strângeau în grupuri și discutau agitați știrile acestea alarmante. Dar iată că la tribună apăru președintele Smidovici, care deschise ședința:

„Tovarăși! In desfășurarea marilor evenimente revoluționare pe cari le trăim de 8 luni de zile,

am ajuns la momentul cel mai revoluționar și, poate, cel mai tragic".

Ascultătorii făcură parcă o mișcare înainte. Toți își ațintiră privirile spre președinte. Fiecare aștepta răspunsul la chestiunea care-l frământa: rezultatul insurecției.

„Informațiile ce le posedăm, continuă Smidovici, nu ne permit să spunem cu siguranță dacă acest moment va duce la un desnodământ favorabil... Astăzi vom vorbi despre crearea unui nou centru al puterii la Moscova, a unui centru revoluționar al puterii la Moscova".

Smidovici insistă ca hotărîrea referitoare la organizarea puterii la Moscova să fie adoptată cu unanimitate de voturi. El pornea dela proiectul de rezoluție asupra creării unui organ de coaliție al puterii, adoptat la consfătuirea biroului tuturor fracțiunilor Sovietelor, cu toate că în acest moment el cunoștea deja hotărîrea comitetului bolșevicilor din Moscova.

Președintele își termină cuvântul de deschidere. In mijlocul unei liniști adânci, fură citite telegramele despre insurecția din Petrograd. Informațiile erau scurte, dar nu lăsau nicio îndoială asupra victoriei insurecției. Luă apoi cuvântul menșevicul Isuv, care făcu o dare de seamă asupra hotărîrii ce fusese luată la consfătuirea reprezentanților tuturor fracțiunilor în chestiunea creării unui organ de coaliție. Era vădit că această hotărîre nu corespundea caracterului evenimentelor din Petrograd. Bolșevicii cerură atunci suspendarea ședinței.

La ședința fracțiunii bolșevice, proiectul rezoluției „conciliatoare" asupra componenței organului puterii fu supus unei aspre critici. Se arătă reprezentanților biroului fracțiunii din Comitetul Executiv că rezoluția adoptată de ei nu numai că era în contradicție cu linia partidului și cu hotărîrea comitetului bolșevic din Moscova, dar că ea putea să aducă și un foarte prost serviciu muncitorilor insurgenți din Petrograd.

Majoritatea covârșitoare a fracțiunii bolșevice se pro-

nunţă împotriva rezoluţiei „conciliatoare". Aceasta fu respinsă şi se adoptă următorul proiect de rezoluţie:

„La şedinţa plenară de astăzi, Sovietele de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din Moscova aleg un comitet revoluţionar, compus din şapte persoane.

Acestui comitet revoluţionar i se dă dreptul de a coopta reprezentanţi ai altor organizaţii şi grupuri democratice revoluţionare. Cooptările se vor face cu aprobarea plenarei Sovietului de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor. Comitetul revoluţionar nou ales începe să activeze imediat, sarcina sa fiind de a da tot sprijinul Comitetului Revoluţionar al Sovietului de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din Petrograd".

Pauza se termină. Delegaţii se întoarseră în sală.

Fracţiunea bolşevicilor apelă la deputaţii muncitorilor şi soldaţilor, îndemnându-i ca, în acest moment de mare răspundere, să fie alături de muncitorii şi soldaţii din Petrograd. Cine nu-şi va îndeplini această datorie, va fi un trădător.

— Demagogie! — strigară menşevicii şi socialiştii-revoluţionari.

„Nu ardeţi podurile în urma voastră! — strigă menşevicul Isuv. — Nu rupeţi frontul democratic în ajunul Adunării Constituante!..."

Socialiştii-revoluţionari şi menşevicii protestară violent împotriva creării Comitetului Militar Revoluţionar. Ei căutară să-i sperie pe muncitori cu izolarea, cu primejdia venirii la putere a organizaţiilor contrarevoluţionare. Ei opuneau creării Comitetului Militar Revoluţionar crearea „unui organ democratic" în forma propusă de rezoluţia tuturor fracţiunilor.

Citirea declaraţiilor fracţiunilor luă sfârşit. Sovietul hotărî să se treacă de-a-dreptul la vot, fără desbateri. Se conveni să se înceapă cu rezoluţia bolşevică, dar menşevicii stăruiră să se înceapă cu a lor. Se produse sgomot. Diferiţi delegaţi reproşară menşevicilor că lungesc în mod inutil şe-

dința. Câțiva delegați cerură cuvântul pentru a face propuneri. Socialiștii-revoluționari, după ce se înțeleseră pe șoptite, declarară că ei nu vor participa la votare. Prezidiul observă că fracțiunea menșevicilor s'a micșorat brusc: socialiștii-revoluționari dispăreau pe nesimțite unul câte unul, ba chiar și în grupuri.

Observând fuga socialiștilor-revoluționari, bolșevicii propuseră să se facă apelul celor prezenți. Se produse un sgomot infernal. Socialiștii-revoluționari strigau că vor părăsi ședința de-a-binelea.

Incepu votarea rezoluțiilor.

Cu 394 de voturi contra 106 și 23 abțineri, plenara adoptă rezoluția bolșevicilor. Rezoluția „conciliatoare" întruni în total 113 voturi. Socialiștii-revoluționari se abținură.

După votare menșevicii făcură următoarea declarație:

> „Datoria și obligația noastră este de a feri până la capăt clasa muncitoare și garnizoana Moscova de a se aventura pe drumul primejdios pe care mergeți voi (bolșevicii. — *Red.*). Deaceea noi vom intra în acest comitet, însă nu pentru țelurile pentru cari intrați voi, ci pentru a continua acolo munca de demascare pe care am desfășurat-o în Soviet, pentru a atenua urmările nefaste cari vor cădea asupra proletariatului și a soldaților din Moscova".

La plenara din 25 Octombrie a Sovietelor s'au ciocnit două linii — cea bolșevică și cea conciliatoare — prima, pentru pornirea la acțiune întru sprijinirea proletariatului și a garnizoanei Petrograd; a doua, pentru trădarea revoluției proletare sub pretextul că trebue să se aștepte desfășurarea evenimentelor la Petrograd.

In Comitetul Militar Revoluționar fură aleși patru bolșevici și trei menșevici.

Socialiștii-revoluționari refuzară să facă parte din acest comitet.

Spre deosebire de Comitetul Militar Revoluţionar dela Petrograd, Comitetul Militar Revoluţionar dela Moscova cuprindea şi menşevici, spioni ai burgheziei. Pe lângă aceasta, din Comitetul Militar Revoluţionar dela Moscova, alături de Usievici, un revoluţionar devotat, mai făcea parte şi Muralov, un element capitulant, care mai târziu a fost împuşcat pentru trădare de ţară. Această compoziţie a Comitetului nu putea să nu se răsfrângă asupra conducerii insurecţiei.

G. A. Usievici

Comitetul Militar Revoluţionar nou ales plecă imediat la sediul Sovietului şi îşi începu activitatea. Tot aci se afla, în noaptea de 25 spre 26 Octombrie, şi centrul de luptă al partidului bolşevic.

In curând se află unde anume se duseseră socialiştii-revoluţionari după ce părăsiseră şedinţa plenară a Sovietelor. Trei ore după deschiderea acestei şedinţe, pe la orele nouă seara, se deschise şedinţa extraordinară a dumei oraşului. Aici domnea o stare de spirit cu totul alta: o atmosferă de alarmă, de aşteptare nervoasă.

Cadeţii, socialiştii-revoluţionari şi menşevicii erau cei mai numeroşi. Atmosfera solemnă pe care profesorii cadeţi se străduiau s'o introducă în şedinţele dumei, dispăruse. Deputaţii se agitau, erau nervoşi. Ei îşi împărtăşeau ultimele ştiri, alergau dela o fracţiune la alta, făceau cerc în jurul conducătorilor fracţiunilor.

Luă cuvântul Rudnev, primarul oraşului, care vorbise puţin mai înainte la telefon cu Palatul de Iarnă. Ministrul de interne, menşevicul Nikitin, reuşise să-i comunice că

bolşevicii au somat Guvernul Provizoriu să capituleze. Guvernul îl însărcină pe Rudnev să organizeze rezistenţa la Moscova.

Primarul oraşului declară pe un ton tragic şi lugubru:

„Este vorba de doborîrea guvernului şi luarea puterii de către un anumit partid — de către bolşevici. Trăim ultimele ore ale Guvernului Provizoriu. Puterea de stat e în agonie".

Rudnev informă apoi adunarea despre evenimentele dela Petrograd. Telegraful era ocupat de bolşevici. Gările erau în mâinile insurgenţilor. Preparlamentul fusese dizolvat de către un detaşament de marinari şi soldaţi. Forţa era de partea Sovietelor de deputaţi ai muncitorilor, dar Guvernul Provizoriu mai rezista.

„Acum 15 minute — spuse Rudnev — ministrul de interne, Nikitin, mi-a comunicat următoarele: în urmă cu vreo jumătate de oră, s'au prezentat la el doi soldaţi din partea Comitetului Militar Revoluţionar, cari i-au declarat că Guvernul Provizoriu este considerat demis. Dacă membrii Guvernului Provizoriu sunt de acord a se considera demişi, atunci li se garantează securitatea. Nikitin a răspuns că guvernul socoteşte că nu are dreptul să plece".

La aceste cuvinte, toţi cei de faţă, cu excepţia bolşevicilor şi a unitariştilor, începură să aplaude. Deputaţilor desorientaţi li se păru, un moment, că mai licăreşte o rază de speranţă. Dar această iluzie dispăru repede. Rudnev trecu la situaţia din Moscova. Telegraful a fost ocupat de regimentul 56. S'au produs o serie întreagă de asemenea acte. Toate acestea se fac în numele Sovietului, dar în realitate toate sunt conduse de comitetul bolşevic din Moscova.

„Poate că duma oraşului Moscova — încheie Rudnev — nu dispune de forţă fizică, dar ea este unica, suprema putere în oraş şi nu poate să sancţioneze ceeace se petrece acum la Petrograd. In afară de aceasta, pe umerii ei apasă o sarcină

concretă, aceea de a apăra siguranța populației capitalei, față de care este răspunzătoare".

Rudnev propuse să se creeze pe lângă duma orașului un organ unitar, un „comitet al siguranței publice", chipurile pentru apărarea populației.

Sfârșitul raportului său fu ascultat în tăcere. Nimeni nu voia să ia cuvântul. Cadetul Șcepkin, care mai târziu a fost conducătorul unuia din cele mai mari complоturi împotriva puterii sovietice, propuse dumei să-i asculte mai întâiu pe ...„cei vinovați de groaznicele evenimente cari au survenit în țară, vinovați cari șed aici pe băncile stângii".

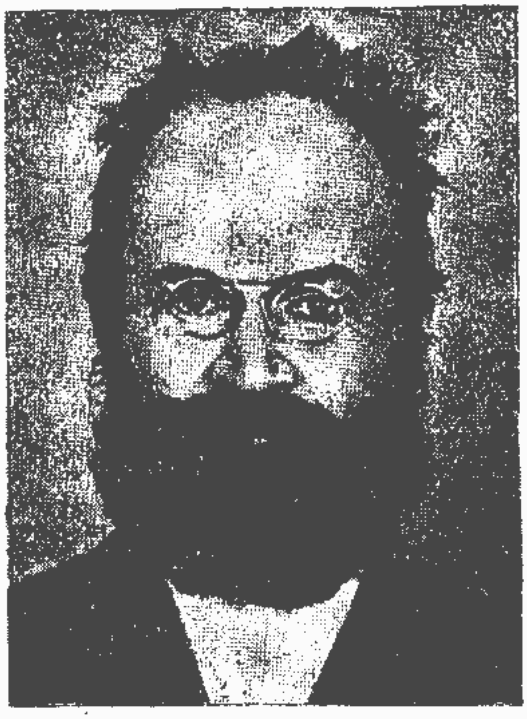
I. I. Scvorțov-Stepanov, un vechiu bolșevic, luă cuvântul în replică.

Vocea lui liniștită și fermă se auzea din toate colțurile sălii.

„Când a avut loc conferința de stat dela Moscova, zise el, sindicatele au hotărît să răspundă la aceasta printr'o demonstrație. Primarul orașului a contestat atunci dreptul muncitorilor de a organiza această demonstrație, calificând-o drept o acțiune anarhică a unei minorități. A trecut o lună și jumătate, și minoritatea anarhică a devenit majoritate. Alegerile pentru dumele de sectoare au dovedit-o clar. In numele cui vorbește primarul orașului? El vorbește în numele acelora cari au votat la 25 Iunie, și nu în numele majorității actuale. Voi sunteți acum minoritatea".

Publicul din tribună și bolșevicii din sală primiră această declarație cu o furtună de aplauze. Cadeții strigau ceva, indignați. Socialiștii-revoluționari tăceau, uitându-se unul la altul.

„Duma — continuă Stepanov, ridicând brusc tonul — nu reprezintă acum populația. Noi vorbim cu curaj și hotărîre în numele viitorului țării. Puterea o ia nu o minoritate infimă, ci reprezentanții majorității țării. Aceasta ne-o arată și faptele: au fost ocupate telegraful, Institutul Smolnîi, gările, Banca de Stat și un șir întreg de instituțiuni, și nu

I. I. Scvorţov-Stepanov

s'au opus decât vreo câteva zeci de oameni. Aceasta înseamnă că poporul nu este cu Guvernul Provizoriu. Guvernul Provizoriu nu reprezintă voinţa poporului, acest guvern a fost uns din graţia lui Rodzianco. Noi nu vom participa la votarea rezoluţiei voastre. N'aveţi decât s'o adoptaţi, dar nu uitaţi că vă luaţi o gravă răspundere".

Cuvântarea lui Scvorţov-Stepanov provocă riposte confuze din partea social-conciliatorilor. Reprezentantul socialiştilor-revoluţionari declară că „toată ţărănimea este împotriva insurecţiei", că „bolşevicii n'au majoritatea în Sovietul de deputaţi ai soldaţilor", că „Sovietele de deputaţi ai muncitorilor nu sunt întregul proletariat"...

Din partea fracţiunii cadeţilor, care ca număr ocupa locul al doilea printre fracţiunile dumei, luă cuvântul Astrov. El ceru sprijinirea fără rezerve a Guvernului Provizoriu. Monarhistul acesta, care împreună cu Miliucov căutase să salveze autocraţia Romanovilor, compara acum luarea puterii de către Soviete cu... o reîntoarcere la monarhie.

In cuvântări lungi, confuze, menşevicii acuzară Sovietul de deputaţi ai muncitorilor că face un pas greşit şi fals. Ei promiseră că vor apăra organul din care vor face parte reprezentanţi ai tuturor organizaţiilor democratice. Dacă însă acest organ va deslănţui o represiune împotriva muncitorilor, ei îl vor părăsi.

Atitudinea menşevicilor la această consfătuire oferea tabloul unei extreme zăpăceli şi descompuneri. Unii spuneau

că se vor ridica împotriva Guvernului Provizoriu, dacă acesta va trece la acte de represiune armată. Alții cereau, ca și cadeții, sprijinirea deplină a Guvernului Provizoriu, chiar cu prețul părăsirii fracțiunii menșevice.

Cuvântările acestea searbede nu mai luau sfârșit. Fracțiunile se acuzau una pe alta. In mijlocul acestei zarve, produse de reproșurile reciproce, bolșevicii se ridicară dela locurile lor și părăsiră duma: ei se grăbeau să se ducă în sectoare, unde îi așteptau treburi urgente.

Plecarea bolșevicilor arătă celor rămași că își pierd timpul în zadar. Desbaterile fură întrerupte. Pe la miezul nopți se adoptă, în sfârșit, o rezoluție lungă, prin care se cerea unirea în jurul dumei orașului și să se opună rezistență bolșevicilor.

Conform propunerii lui Rudnev, se creă pe lângă dumă un „comitet al siguranței publice", format din reprezentanți ai dumei, ai zemstvei județului Moscova, ai Comitetelor Executive ale Sovietelor de deputați ai soldaților și ai țăranilor — în care majoritatea era socialistă-revoluționară și menșevică — ai statului-major al circumscripției militare, ai Uniunii personalului poștei și telegrafului și ai Uniunii personalului de cale ferată.

Menșevicii intrară și în „Comitetul siguranței publice" și în Comitetul Militar Revoluționar.

Socialiștii-revoluționari nu intrară în Comitetul Militar Revoluționar, dar sprijiniră pe de-a'ntregul ideea creării „comitetului siguranței publice". Iată cum se explică abținerea lor dela vot și plecarea lor dela ședința comună a Sovietelor: ei se grăbeau să se ducă la duma contrarevoluționară.

Imediat după formarea sa, „comitetul siguranței publice" lansă un apel către toate dumele orășenești din Rusia, îndemnându-le să sprijine Guvernul Provizoriu și să organizeze în toate localitățile comitete ale dumelor.

Comitetul central al Uniunii orașelor, al cărei președinte era Rudnev, ceru telegrafic tuturor dumelor orășenești și zemstvelor să-și aleagă imediat delegați, cari la prima che-

mare să se întrunească în vederea organizării şi sprijinirii Adunării Constituante.

Ţelul apelului era de a opune congresului al II-lea al Sovietelor un congres al dumelor orăşeneşti şi al zemstvelor.

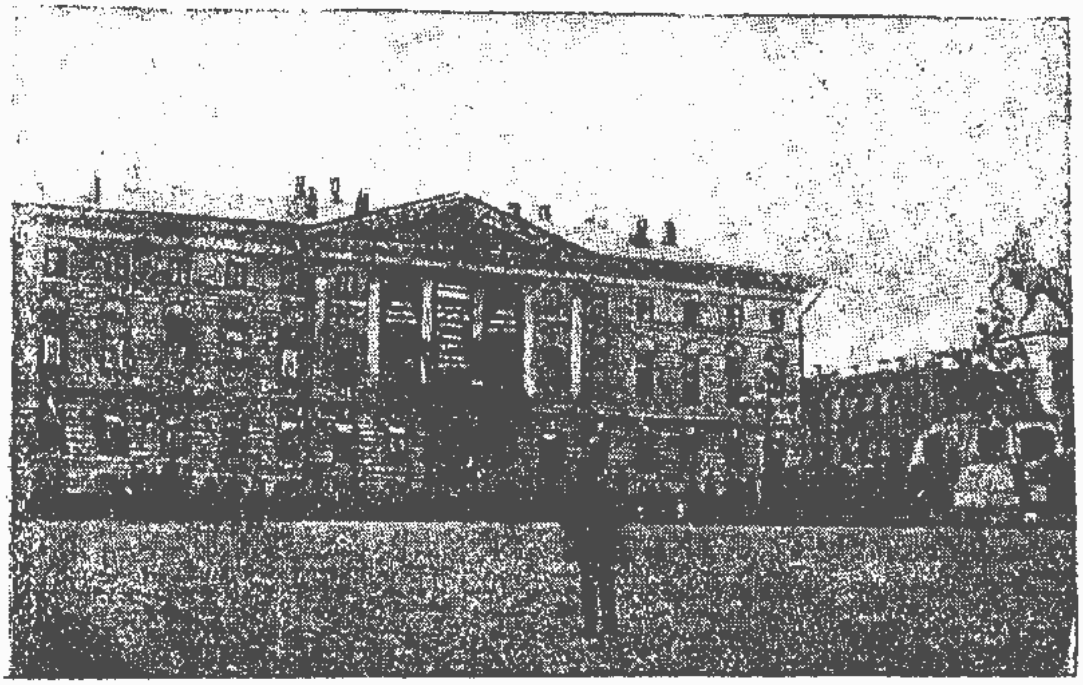
„Comitetul siguranţei publice" se puse imediat pe lucru. Din ordinul colonelului Riabţev, iuncherii ocupară duma şi manejul. Ei încercară să pătrundă şi în Cremlin, dar sentinelele nu-i lăsară să intre.

In timp ce la duma oraşului se proceda la crearea unui organ de luptă al contrarevoluţiei, la 25 Octombrie, la miezul nopţii, se deschise şedinţa Comitetului Militar Revoluţionar. Menşevicii încercară să saboteze lucrările prin cuvântări lungi şi sterile. Pe străzile oraşului patrulau deja detaşamente înarmate de iuncheri. Era nevoie de măsuri urgente. Intr'un moment când se impunea o acţiune energică, menşevicii propuneau să se procedeze în primul rând la complectarea Comitetului Militar Revoluţionar cu reprezentanţi ai altor instituţiuni. Comitetul Militar Revoluţionar respinse propunerea menşevicilor. El trimise la Banca de Stat, de pe strada Neglinaia, o gardă din regimentul 56 infanterie. Comitetele militare revoluţionare ale personalului de cale ferată primiră însărcinarea de a ocupa gările. Se transmise tuturor sectoarelor, prin telefon, următoarea dispoziţie:

> „Adunaţi-vă pentru a alege un centru revoluţionar al sectorului, pentru a stabili ce anume trebue să ocupaţi în sector (clădiri, încăperi, etc.), înarmaţi-vă imediat (ocupaţi depozitele de arme) şi faceţi legătura cu centrul revoluţionar al Sovietului şi cu acela al partidului".

Fu chemată o companie de ciclişti pentru paza Sovietului din Moscova. Conform indicaţiunilor Centrului de Partid, Comitetul Militar Revoluţionar trimise soldaţi pentru a închide tipografiile ziarelor burgheze: „Russcoe Slovo, („Cuvântul Rusesc"), „Utro Rossii" („Dimineaţa Rusiei"), „Russkie Vedomosti" („Buletinul Rusiei") şi „Rannee Utro" („Zorile").

Pe la orele patru dimineaţa, tipografiile tuturor acestor ziare erau sigilate.

Sovietul din Moscova — Statul-major al Comitetului Militar Revoluționar din Moscova

Se dădu un ordin pe garnizoană, prin care se aducea la cunoștința unităților că la Petrograd a început insurecția, și se arăta necesitatea sprijinirii ei. Comitetul Militar Revoluționar declară:

> 1) „Toată garnizoana Moscova trebue pregătită imediat pentru luptă. Fiecare unitate militară trebue să fie gata să pornească la acțiune la primul ordin al Comitetului Militar Revoluționar.
>
> 2) Nu va fi executat niciun fel de ordin sau dispoziție care nu emană dela Comitetul Militar Revoluționar, sau care nu este contrasemnată de el".

Aceste măsuri erau în mod vădit insuficiente. Trebuiau chemate unitățile la Soviet și să li se ordone să ocupe Cremlinul și celelalte edificii guvernamentale. Tovarășul Iaroslavski propuse să se procedeze imediat la ocuparea manejului, pentru ca în felul acesta să se asigure căile de acces spre Cremlin. Propunerea lui nu fu însă primită.

Pentru a conduce activitatea în sectoare, se creă o co-

misiune specială pentru organizarea sectoarelor. Comisiunea ceru tuturor Sovietelor de sectoare să desemneze persoane cărora să le încredinţeze funcţiunea de comisari ai Comitetului Militar Revoluţionar pe sectoare.

Fără să aştepte instrucţiuni, ci cu dela sine putere, aceşti comisari trebuiau, la rândul lor, să numească imediat comisari la toate unităţile militare, în miliţie şi la poştă, şi să organizeze cu ajutorul Gărzii Roşii paza sectoarelor respective.

Comitetul Militar Revoluţionar lucra fără întrerupere. Se telefona din toate sectoarele oraşului, se cereau instrucţiuni, se întreba dacă este nevoie de unităţi militare şi unde anume să fie trimise. Dar răspunsurile erau neprecise. Se simţea că Comitetul Militar Revoluţionar nu organiza insurecţia în mod sistematic, că nu proceda cu hotărîre.

Problema armelor îi neliniştea pe muncitori mai mult ca orice. Riabţev avusese grijă să le ia soldaţilor puştile. In tot cursul nopţii de 25 spre 26 Octombrie se prezentară la Soviet delegaţi ai regimentelor şi ai Gărzii Roşii, cerând să li se dea arme. Mai veniră şi comisari de sectoare, cari primiră şi ei aceeaşi însărcinare: să aducă neapărat arme.

Se puteau procura arme dela arsenalul Cremlinului. Comitetul Militar Revoluţionar numi pe Em. Iaroslavski comisar al Cremlinului. O. Berzin fu chemat dela oficiul poştal şi numit comisar al arsenalului pentru distribuirea armelor. Comisarii fură trimişi la Cremlin, punându-li-se în vedere că a doua zi dimineaţa sectoarele vor trimite după arme.

La Cremlin se afla un batalion şi o companie a regimentului 56 (în total cinci companii), în rândul cărora domnea o stare de spirit bolşevică, precum şi compania de gardă a arsenalului.

Tot aici se afla şi statul-major al colonelului Riabţev, comandantul trupelor din Moscova, precum şi statul-major al formaţiunilor ucrainene şi o mulţime de ofiţeri, cari dispuneau de două automobile blindate.

Trebuiau luate unele măsuri împotriva forţelor duşmane

din Cremlin. Dar această chestiune nu fu rezolvată de Comitetul Militar Revoluționar.

Em. Iaroslavski

Ce-i drept, Comitetul Militar Revoluționar, de acord cu centrul de partid, a luat hotărîrea să întărească garnizoana Cremlinului. A fost ales în acest scop regimentul 193 infanterie de rezervă, care era încartiruit în sectorul Hamovniki. Comitetul Militar Revoluționar avea toate motivele să-l considere o unitate devotată Sovietului.

Chiar în noaptea de 25 spre 26 Octombrie, Em. Iaroslavski transmise ordinul Comitetului Militar Revoluționar. Incet, fără să facă sgomot, membrii de jurnă ai Comitetului de regiment deșteptară o companie. Pe la orele 5 dimineața compania sosi la Cremlin.

Berzin se prezentă la arsenal. Soldații din compania arsenalului îl duseră la locuința generalului-maior Caigorodov, comandantul arsenalului. Depozitul fu deschis, iar compania regimentului 193 fu înarmată.

La 26 Octombrie, dis-de-dimineață, centrele de partid din sectoare și comitetele militare revoluționare se îngrijiră înainte de toate să trimită gardiști roșii la Cremlin pentru a cere arme. Dar numai trei camioane reușiră să treacă spre arsenal, dat fiind că manejul, situat în fața porții Troițki, prin care se putea intra în Cremlin, fusese ocupat de iuncheri încă din cursul nopții. Aflând despre venirea la Cremlin a companiei din regimentul 193 infanterie de rezervă, Riabțev ordonase iuncherilor să încercuiască Cremlinul. Autocamioanele cari veneau din sectoare fură capturate de

iuncheri. Cele trei autocamioane cari răzbiseră în Cremlin şi primiseră arme fură capturate şi ele de iuncheri.

Trupele Comitetului Militar Revoluţionar rămaseră fără arme. Sectoarele nu primiră dela arsenal nicio puşcă.

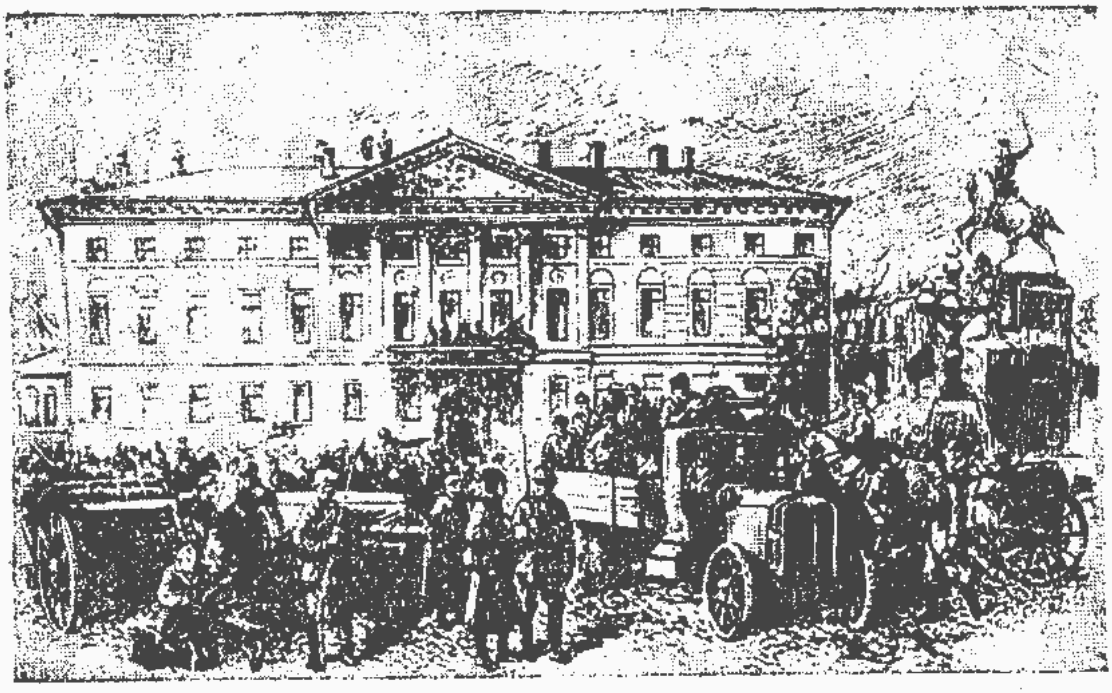
In sectoarele Moscovei se aştepta cu încordare ordinul de pornire la acţiune. In noaptea de 25 spre 26 Octombrie avu loc o şedinţă a Comitetului Executiv al Sovietului sectorului Zamoscvorecie. Se alese un Comitet Militar Revoluţionar, format din cinci tovarăşi.

Comitetul numi un comisar în calitate de împuternicit al Comitetului Militar Revoluţionar central.

In dimineaţa zilei de 26 Octombrie, Comitetul Militar Revoluţionar din sectorul Zamoscvorecie ocupă localul miliţiei sectorului şi destitui pe comisarii guvernului. La Comitetul Militar Revoluţionar fu chemată Garda Roşie. Fu ocupată uzina electrică „Obşcestvo 1886 goda" („Societate fondată în anul 1886"). Comitetul Militar Revoluţionar căpătă astfel posibilitatea de a apăra Zamoscvorecie dinspre Podul Moscvoreţki. In afară de aceasta, prin ocuparea uzinei se putea opri curentul electric în sectoarele ocupate de către albi.

Sediul Comitetului Militar Revoluţionar era păzit cu grijă, pentru eventualitatea unui atac din partea albilor. Se aştepta un atac din partea studenţilor dela Institutul Comercial. La comitetul bolşevic de sector fu organizat un serviciu de jurnă permanent.

In cartierul Hamovniki, la cantina studenţilor din strada Devicie Pole Nr. 6 avu loc, în seara zilei de 25 Octombrie, o şedinţă comună a sovietului de sector şi a militanţilor din fabrici şi uzine. Moralul tuturor era ridicat, combativ. Raportorii din fabrici şi uzine comunicară adunării că masele sunt gata de insurecţie. La aceeaşi adunare se alese, noaptea târziu, un comitet militar revoluţionar. El începu prin a proceda la inventarierea armelor. Existau în total 15 puşti vechi la comitetul bolşevicilor de cartier, vreo zece prin fabrici, şi câteva revolvere. Asta era tot ce exista pentru o sută de gardişti roşii. Mai era un stoc de granate de

Gardiști roșii la Sovietul din Moscova
După un desen de A. M. Ermolaev

mână, fabricate pe ascuns de către muncitorii fabricii „Cauciuc". Comitetul Militar Revoluționar se adresă atunci regimentului 193; dar aproape toate armele regimentului fuseseră ridicate de Riabțev. Comitetul nu putu căpăta decât vreo zece puști și vreo două sute de cartușe dela compania „disciplinară". Din ordinul Comitetului Militar Revoluționar, fu organizată paza uzinelor. Pe lângă cantina studenților fu organizat un post medical.

In dimineața zilei de 26 Octombrie, Sovietul din sectorul Suşcevsca-Mariinski chemă vreo douăzeci de gardiști roșii dela uzina militară de artilerie. In tot cursul dimineții veniră la Soviet oameni din fabrici și uzine, pentru a afla ultimele știri. După amiază se deschise consfătuirea extraordinară a Sovietului, la care se alese un comitet militar revoluționar.

In sectorul Presnia se formă un comitet revoluționar la 25 Octombrie; în sectorul Socolniki, în noaptea de 25 spre 26 Octombrie; în sectorul Jeleznodorojnî, la 25 Octombrie; în celelalte sectoare, la 25 și 26 Octombrie.

In cartiere, muncitorii trecură la confiscarea armelor. Au

fost cazuri când gardişti roşii cu puşti fără cartuşe au desarmat ofiţeri şi iuncheri bine înarmaţi.

Dar abia după ocuparea comisariatelor de miliţie din sectoare s'a putut face confiscarea pe scară largă a armelor, nu numai pe străzile Moscovei, dar şi la locuinţele ofiţerilor şi ale burghezilor. Comisariatele de miliţie fură ocupate pretutindeni la 26 Octombrie. Nu fu întâmpinată aproape nicio rezistenţă: totul se reduse la destituirea comisarilor vechi şi numirea unor comisari noi.

Numai direcţiunea miliţiei oraşului Moscova rămăsese neocupată.

Mai târziu, când iuncherii au atacat Sovietul din Moscova, direcţiunea miliţiei a constituit unul dintre cele mai importante puncte de sprijin ale acţiunii lor.

La 26 Octombrie, Comitetul din Moscova al partidului bolşevic publică un apel către muncitori şi soldaţi, îndemnându-i să pornească la ofensivă.

Dar la 26 Octombrie, ora 4 p. m., comitetele militare revoluţionare ale sectoarelor primiră o telegramă telefonată din partea Comitetului Militar Revoluţionar al Moscovei, prin care li se cerea să se abţină dela acţiuni cu caracter ofensiv. Nimeni nu înţelegea ce se întâmplase.

2

TRATATIVELE CU ALBII

Iată ce se întâmplase. Cu tot zelul pe care-l punea Riabţev în acţiunea sa de concentrare a forţelor contrarevoluţionare, măsurile luate de bolşevicii din Moscova îl surprinseră nepregătit. Telegraful fusese ocupat de trupele revoluţionare. La Cremlin se aflau trupe bolşevice. La 25 Octombrie, Comitetul Executiv al Sovietului de deputaţi ai soldaţilor, care era în mâinile socialiştilor-revoluţionari, ceru tuturor trupelor, printr'o telegramă telefonată urgentă,

să nu ia parte la niciun fel de acțiune, fără chemarea Sovietului de deputați ai soldaților.

Dar unitățile garnizoanei răspunseră la chemarea Comitetului Militar Revoluționar. La 26 Octombrie Riabțev dădu următorul ordin:

> „Nu deslănțuiți războiul civil. Păziți cu fermitate siguranța și ordinea, luați în toate unitățile și garnizoanele toate măsurile necesare pentru paza bunurilor naționale".

Dar unitățile și garnizoanele își alegeau comitetele militare revoluționare. La statul-major veneau știri neliniștitoare din orașele regiunii. Marele Cartier General promisese că va trimite întăriturî abia pe la 30 Octombrie. Fu trimis la Marele Cartier General un deputat cu însărcinarea de a grăbi expedierea întăriturilor. Riabțev nu avea deloc artilerie. Rămânea o singură speranță: să se amâne lupta, să se câștige timp. O împrejurare neprevăzută veni în ajutorul lui Riabțev. In dimineața zilei de 26 Octombrie, aflând că iuncherii reținautocamioanele trimise la Cremlin după arme, Comitetul Militar Revoluționar înaintă prin telefon un protest lui Riabțev. Prefăcându-se a fi foarte mirat, colonelul propuse să i se trimită delegați pentru tratative. I se prezentă Noghin, președintele Sovietului de deputați ai muncitorilor din Moscova, care sosise chiar atunci din Petrograd. Noghin era însoțit de reprezentantul Comitetului Militar Revoluționar, Muralov, un trotkist de frunte. Acesta era contra insurecției și spera s'o evite printr'o înțelegere cu albii.

Riabțev le declară că nu vrea să meargă împotriva voinței democrației, explicându-le că

> „prin voința democrației el înțelege hotărîrile luate de social-democrați — adică de bolșevici și menșevici — de socialiaștii-revoluționari și de Partidul Muncii".

Comandantul circumscripției militare făcea aluzie la proiectul de rezoluție adoptat la 25 Octombrie de adunarea reprezentanților biroului tuturor fracțiunilor din Soviet.

In urma discuțiunilor, după cum a povestit Noghin...:

„s'a ajuns la concluzia că toate acţiunile întreprinse de ambele părţi trebuesc lichidate. Iuncherii urmau să fie retraşi, iar Comitetul Militar Revoluţionar urma să-şi retragă şi el unităţile din Cremlin (adică compania din regimentul 193. — *Nota Red.)*. Reprezentanţii Comitetului Militar Revoluţionar urmau să trimită un delegat la Marele Cartier General.

In ce priveşte înarmarea muncitorilor, Riabţev rugă să vină la el un reprezentant al Comitetului Militar Revoluţionar, pentru ca să stabilească împreună cantitatea de armament ce urma să fie livrată".

Astfel, făcând în aparenţă concesii, Riabţev izbuti să câştige timp. In realitate însă, el nici gând nu avea să facă concesii. In ziua de 26 Octombrie, la ora două, avu loc la duma oraşului o şedinţă a „Comitetului siguranţei publice". Şedinţa nu era publică. Nu fură lăsaţi să asiste nici reprezentanţii Guvernului Provizoriu — comisarul guberniei şi locţiitorul lui. Ei se plimbau nervoşi pe coridor, prin faţa camerei unde avea loc şedinţa. Guvernul Provizoriu căzuse atât de jos în ochii tuturor, încât „Comitetul siguranţei publice" nu voia să aibă legături cu el, de teamă să nu se compromită.

Se dădu cuvântul lui Riabţev. Colonelul făcu o expunere asupra tratativelor sale cu Comitetul Militar Revoluţionar. El sublinie că garnizoana din Moscova e într'o stare de descompunere. Colonelul nu-şi exprimă credinţa în victorie.

Rudnev propuse să se rezolve, fără discuţii, o singură chestiune: dacă trebue să se pornească sau nu la luptă împotriva Comitetului Militar Revoluţionar. Riabţev fu din nou întrebat dacă speră în victorie. După oarecare şovăială, el dădu un răspuns afirmativ, adăogând că el contează pe ajutorul Marelui Cartier General. Toţi cei adunaţi votară pentru începerea operaţiunilor militare, votând în acest sens. Riabţev declară din nou că el îşi va face datoria, că „lupta va fi grea, dar că speră în victorie".

V. P. Noghin

Astfel, la 26 Octombrie, orele 5 seara, Riabțev fu autorizat de „Comitetul siguranței publice" să înceapă operațiuni militare. Alegerea momentului ofensivei fu lăsată la aprecierea lui. Riabțev părăsi adunarea.

Dar pofta vine mâncând. Convingându-se că reprezentanții Comitetului Militar Revoluționar dau dovadă de nehotărîre, Riabțev, care fusese autorizat de „Comitetul siguranței publice" să pornească o acțiune energică, prezentă noi cereri insurgenților. El cerea nu numai retragerea din Cremlin a companiei din regimentul 193, ci și înlocuirea cu iuncheri a soldaților regimentului 56 cari făceau de gardă la Cremlin.

La toate încercările de a-l convinge să lase paza Cremlinului în mâinile regimentului 56, Riabțev declară că rămâne la punctul său de vedere și că răspunsul definitiv îl va comunica prin telefon Sovietului din Moscova.

In seara aceleiași zile, Muralov veni din nou la Cremlin. După o nouă convorbire cu Riabțev, Muralov consimți să retragă compania regimentului 193 din Cremlin, cu condiția ca să fie retrași și iuncherii.

Aflând de pretențiile lui Riabțev, soldații regimentului 56 începură să se agite. Ei erau foarte porniți împotriva lui Riabțev. Mulți cereau arestarea lui.

Delegații Comitetului Militar Revoluționar plecară dela Cremlin.

Comitetul Militar Revoluționar îl rechemă pe Em. Iaroslavski dela Cremlin și-i ordonă să intensifice activitatea Biroului Militar în unitățile garnizoanei — spre a nu per-

mite duşmanului să le câştige — şi să pregătească de luptă toată garnizoana.

Seara avu loc o şedinţă extraordinară a comitetului din Moscova, a comitetului judeţean şi a biroului regional al partidului bolşevic. Această adunare fusese provocată de divergenţele foarte serioase ivite între membrii Comitetului Militar Revoluţionar şi centrul de partid în chestiunea tratativelor cu Riabţev. Adunarea luă o deciziune categorică: hotărî să se înceteze orice tratative şi dădu mandat centrelor de luptă să înceapă acţiuni hotărîte. In aceeaşi seară tratativele fură rupte.

La ora 7 seara se deschise şedinţa Comitetelor Executive ale ambelor Soviete. Noghin făcu o dare de seamă asupra evenimentelor din Petrograd. El spuse, în esenţă, că din Comitetul Militar Revoluţionar creat la Petrograd „făceau parte toate fracţiunile". Darea de seamă a lui Noghin putea să lase impresia că poziţia ocupată de el în tratativele cu Riabţev ar corespunde desfăşurării evenimentelor din Petrograd. De fapt însă, în ajunul Revoluţiei din Octombrie reprezentanţii partidelor conciliatoare ieşiseră din Comitetul Militar Revoluţionar din Petrograd

Noghin vorbi pe un ton moderat şi conciliant. Indată ce termină, începură să ia cuvântul aceia pe cari el îi chemase la lupta comună împotriva contrarevoluţiei. Socialiştii-revoluţionari dădură citire apelului vechiului Comitet Executiv Central, care declara Congresul al II-lea al Sovietelor ilegal. Ei dădură citire deasemenea şi telegramei Sovietului de deputaţi ai ţăranilor, care ameninţa pe bolşevici cu aducerea trupelor de pe front.

In acest moment apărură în sală delegaţii regimentelor din garnizoană. Incă din ajun, la 25 Octombrie, Centrul de Partid însărcinase Biroul Militar să organizeze cu titlu provizoriu un nou Soviet de deputaţi ai soldaţilor, întrucât vechiul Soviet trimisese reprezentanţi în „comitetul" contrarevoluţionar al „siguranţei publice". Pentru seara de 26 Octombrie Biroul Militar convocase o adunare a comitetelor de companii din garnizoană. Conform instrucţiunilor speciale trimise de către Sverdlov lui Em. Iaroslavski,

companiile își aleseseră nu de mult noi comitete. Aceste comitete se aflau acum aproape toate sub influența bolșevicilor. Cu 212 voturi, contra un vot și 23 abțineri, adunarea de garnizoană adoptă următoarea rezoluție.

„Comitetele de companii recunosc ca unică putere Sovietele de deputați ai muncitorilor și soldaților. Comitetele de companii se vor supune numai ordinelor Comitetului Militar Revoluționar al Sovietelor de deputați ai muncitorilor și soldaților. Ele cer contopirea Sovietelor și alegerea în termenul cel mai scurt a unui nou Soviet de deputați ai muncitorilor și țăranilor".

Comitetele de companii hotărîră să trimită delegații la Comitetul Militar Revoluționar și la colonelul Riabțev. Acestuia din urmă urma să i se ceară retragerea iuncherilor de lângă Cremlin și eliberarea soldaților din regimentul 56, asediați acolo. In caz de refuz,

„Comitetul Revoluționar trebue să iă măsurile cele mai hotărîte pentru despresurarea arsenalului și a regimentului 56. Muncitorii și soldații trebue să fie imediat înarmați".

Bolșevicii câștigaseră, așa dar, garnizoana și erau sprijiniți în totul de ea. Dar ei n'au știut să folosească acest succes. O greșală o constituia faptul că nu fuseseră înlăturați acei membri de partid, cu o stare de spirit oportunistă, cari aveau o atitudine șovăitoare în chestiunea insurecției.

Delegația aleasă de adunarea comitetelor de companii se prezentă imediat la ședința comitetelor executive, unde Noghin își făcea darea de seamă. Soldații luară cuvântul și cerură ca puterea să fie predată Sovietelor. Reprezentanții regimentelor protestară împotriva atitudinii Comitetului Executiv al Sovietului de deputați ai soldaților, în care precumpăneau socialiștii-revoluționari și menșevicii.

Noghin stătu de vorbă cu delegații soldaților. El le comunică că s'a ajuns aproape la o înțelegere cu Riabțev. Delegații soldaților plecară, noaptea, dela Soviet direct la Riabțev. Ei fură reținuți o bună bucată de vreme la ma-

nej, unde fură batjocoriţi şi ameninţaţi. Un ofiţer superior dădu ordin cazacilor să-i treacă printre rânduri, adică să-i bată cu cnuturile. Dar cazacii nu executară ordinul şi-i lăsară să meargă la Riabţev. Delegaţia comunică colonelului hotărîrea adunării comitetelor de companii şi se întoarse apoi la Soviet.

In general, bilanţul zilei de 26 Octombrie era în favoarea lui Riabţev: el reuşise să amâne momentul luptei hotărîtoare. Cu toate acestea, contrarevoluţia nu reuşise să capete niciun sprijin. Din contră, garnizoana Moscova era în mod vădit de partea bolşevicilor. Muncitorii şi soldaţii erau pentru insurecţie, pentru trecerea puterii în mâinile Sovietelor. Acest lucru fu obţinut de organizaţia bolşevică din Moscova.

3

ULTIMATUMUL ALBILOR

La 27 Octombrie, dimineaţa, reîncepu lupta înăuntrul organelor bolşevice de conducere din Moscova. Militanţii cari nu erau de acord cu decizia luată de Comitetul din Moscova, biroul regional şi comitetul judeţean de a rupe tratativele, cerură revizuirea ei. Se convocă o şedinţă comună a membrilor prezenţi ai Centrului de Partid şi ai fracţiunii bolşevice din Comitetul Militar Revoluţionar. La această şedinţă se înfruntau două puncte de vedere. Unii cereau ruperea tratativelor cu Riabţev şi deslănţuirea unei ofensive decisive. Alţii insistau să se ajungă la o înţelegere pe cale paşnică, spre a se câştiga timp pentru organizarea forţelor.

Centrul de luptă al Partidului, care era învestit cu puteri dictatoriale, nu se folosi de drepturile sale şi permise discuţii într'un moment când se cerea o fermitate deosebită. Unii membri ai Centrului de Partid sperau şi ei că insurecţia va fi evitată prin tratative.

Se hotărî, cu nouă voturi contra cinci, să se reia tratativele cu Riabţev.

Motivele cari călăuziră majoritatea, atunci când luă această hotărîre, erau că insurgenții n'aveau arme și că trebuia să se câștige timp prin tratative.

Mai târziu, la 7 Noembrie, Usievici, președintele Comitetului Militar Revoluționar, declară la ședința Comitetului Executiv al Sovietelor următoarele:

„In momentul cel mai hotărîtor, când Comitetul Militar Revoluționar era deja organizat, el rămăsese fără nicio forță reală. La ora 12 noaptea (25 spre 26 Octombrie.—*Nota Red.)*, când Comitetul Militar Revoluționar se îndrepta spre casa guvernatorului general pentru a participa la ședința Sovietelor, el nu dispunea decât de un mic detașament de ciclişti; altă forță armată reală, el nu avea. Era deci limpede că în primul moment trebuia să depunem toate sforțările pentru ca Sovietele și Comitetul Militar Revoluționar să nu fie luate prin surprindere. Noi știam că se proceda la mobilizarea iuncherilor și că, pentru ca aceștia să pornească împotriva Sovietelor, nu era nevoie decât de ordinul statului lor major; noi însă trebuia să mai strângem forțe. Știam că imensa majoritate a garnizoanei Moscova era cu noi, că imensa majoritate a muncitorilor era cu noi, dar că această majoritate era aproape lipsită de arme. Trei sferturi din garnizoana Moscova n'avea arme. Garda Roșie era încă în stare embrionară. Din această cauză, primele acțiuni întreprinse de Comitetul Militar Revoluționar au avut drept obiect înarmarea soldaților și a muncitorilor".

In sectoare, tratativele cu iuncherii provocară nedumeriri, ba uneori chiar indignare. Peste tot se formau cu înfrigurare detașamente ale Gărzii Roșii, se pregăteau provizii. In uzine și fabrici muncitorii se ridicau pentru a porni insurecția. La Sovietele de sectoare era o forfoteală de furnicar. Și iată că deodată veni știrea că se duc tratative!

Când se comunică la comitetul sectorului Zamoscvorecie că se duc tratative, cei prezenți nu voiră să creadă. Se ținu

o adunare, la care luară cuvântul mai mulţi muncitori. Ei spuseră că în oraş se pregăteşte o rebeliune, că în toate cazărmile ofiţerii fac agitaţie contrarevoluţionară. Companii întregi de iuncheri sunt trimise spre centrul oraşului, iar studenţilor li se împart arme.

Adunarea dela comitetul de sector hotărî să protesteze împotriva ducerii tratativelor. Se trimiseră delegaţi la Comitetul Militar Revoluţionar, pentru a cere să se întreprindă acţiuni mai energice.

O altă delegaţie fu trimisă la regimentele cantonate în sector, pentru a se informa asupra stării de spirit a soldaţilor. Aceştia îi primiră pe delegaţi cu entuziasm. La regimentul 55 delegatul fu ridicat pe braţe şi purtat prin companii. Toţi promiseră să sprijine acţiunea. La fel fură primiţi delegaţii şi la detaşamentul 196.

Tot aşa se petrecură lucrurile şi în celelalte sectoare. Ofiţerii părăsiră regimentele şi plecară la Riabţev. Soldaţii, fără comandanţi, se îndreptară spre Soviet. Din toate colţurile oraşului porneau detaşamente de soldaţi.

— Incotro? — îi întrebau micii burghezi, speriaţi.

— La Soviet! — răspundeau soldaţii, cari de cele mai multe ori erau neînarmaţi.

Localul Sovietului era arhiplin. Soldaţii se îngrămădeau peste tot — în camere, pe coridoare, în curţi, iar în piaţă apăreau mereu alte grupuri.

Menşevicii scriseră în ziarul lor „Vperiod" că soldaţii din garda Sovietului sunt beţi. A doua zi ei fură nevoiţi să ceară scuze şi să publice o desminţire.

Profitând de faptul că soldaţii erau prezenţi în număr mare, conciliatorii improvizau meetinguri în piaţa din faţa Sovietului. Ei căutau să-i convingă pe soldaţi să se împrăştie şi făceau agitaţie contrarevoluţionară în rândurile lor Comitetul Militar Revoluţionar se văzu nevoit să interzică aceste meetinguri.

Sub presiunea sectoarelor, Comitetul Militar Revoluţionar căută şi el să folosească tratativele pentru a strânge forţe. El desfăşură o activitate intensă. Dimineaţa se ţinu o şedinţă, la care fură luate o serie de măsuri. In restul

timpului, membrii comitetului făcură de jurnă, primind diferite rapoarte. In camera alăturată lucra Statul-Major al Comitetului Militar Revoluționar. Veneau comisarii din sectoare. Ei informau Comitetul asupra felului în care se desfășoară munca și primeau, la rândul lor, diferite instrucțiuni. Pentru discutarea chestiunilor urgente, se țineau pe loc scurte consfătuiri. Comitetul Militar Revoluționar stabili legături cu unitățile militare. El ataşă pe lângă regimente organizatori politici, „tutori", cum erau numiți la ședințele comitetului. Se elaborară instrucțiuni pentru comisarii militari ai sectoarelor. Miliția și Garda Roșie fură puse sub ordinele lor.

Comitetul Militar Revoluționar se preocupă cu multă atenție de organizarea aprovizionării, pentru ca populația marelui oraș să nu rămână fără pâine. Fură numiți comisari ai aprovizionării pe lângă Sovietele de sectoare. Pentru a combate beția, Comitetul Militar Revoluționar hotărî să procedeze la confiscarea stocurilor de spirt. Patrulele primiră ordin să controleze ceainăriile de noapte. Proprietarii localurilor în cari se vindeau băuturi spirtoase trebuiau să fie arestați.

Se creă un serviciu de informații pe lângă Statul-Major al Comitetului Militar Revoluționar. Soldații și gardiștii roșii atașați acestui serviciu pătrundeau în dumă și în zona unde se concentraseră iuncherii, și culegeau informațiile necesare. Mulți cercetași voluntari aduceau informații despre mișcările trupelor și despre starea de spirit din lagărul dușmanului. Comitetul Militar Revoluționar mobiliză mijloacele de transport, rechiziționând multe automobile. Muncitorii uzinei AMO îi dădură 50 de automobile. Companiile 2 și 22 de automobile se puseră la dispoziția Comitetului Militar Revoluționar.

Socialiștii-revoluționari și menșevicii răspândeau în Moscova svonuri calomnioase. Ziarele conciliatorilor minteau, pretinzând că insurecția din Petrograd a fost lichidată.

Legătura cu Petrogradul era întreruptă. Se hotărî să se facă legătura cu capitala prin intermediul Vicjel-ului. Acesta răspunse că el păstrează „neutralitatea" și, deaceea, nu

poate permite nimănui să vorbească cu Petrogradul; că ar putea însă să telefoneze el însuşi cuiva la Petrograd şi să ceară informaţiile necesare. Dar la întrebarea: care este situaţia militară în capitală, se răspundea invariabil: „neutralitatea" nu ne permite să răspundem. S'a putut afla doar compoziţia Consiliului Comisarilor Poporului.

După încercări zadarnice de a ocoli „neutralitatea" — neutralitate care n'a împiedicat pe reprezentantul Vicjel-ului să ia parte timp de două zile la şedinţele „Comitetului siguranţei publice" — se hotărî să se ocupe cu forţa camera în care era instalat telefonul. Se constată atunci că firul direct al Vicjel-ului cu Petrogradul trecea prin postul telefonic al căii ferate de Nord. Comitetul central al acestei căi ferate era condus de bolşevici. După câtva timp se putu vorbi cu capitala. Astfel fu stabilită legătura telefonică şi telegrafică a Comitetului Militar Revoluţionar cu Petrogradul.

Bolşevicii interceptară telegramele Vicjel-ului. Dintr'una din aceste telegrame ei aflară că la Iaroslavl, pe debarcaderul „Caucaz şi Mercur", se găseau depozitate puşti. Comitetul Militar Revoluţionar al căii ferate aduse acest fapt la cunoştinţa Centrului de Partid, care trimise imediat un reprezentant la Iaroslavl.

Comitetul Militar Revoluţionar aprobă planul general al operaţiunilor militare ale armatei revoluţionare:

„1. Toate operaţiunile militare au ca singură ţintă centrul.

2. Rolul sectoarelor constă în concentrarea sistematică a forţelor lor militare spre centru. Pot fi admise şi operaţiuni parţiale, dar numai în măsura în care se încadrează în planul general.

3. Nu trebue scăpat din vedere că spatele sectoarelor nu este în afară de primejdie şi că armata revoluţionară va trebui poate să poarte operaţiuni militare şi în afara Moscovei.

4. Se va proceda în mod hotărît şi energic".

Comitetul Militar Revoluţionar aprobă acest plan, dar,

În urma insistențelor șovăelnicilor și a dușmanilor ascunși ai insurecției, se făcu următorul adaos:

„5. Se vor evita pe cât posibil vărsări de sânge.

6. Se va asigura securitatea populației".

În cursul zilei, Comitetul Militar Revoluționar obținu un nou succes: se făcură noi alegeri pentru toate comitetele brigăzii I-a de artilerie de rezervă. La adunarea comună a comitetelor de brigadă, de baterii și de detașamente, artileriștii hotărîră să nu se supună decât Comitetului Militar Revoluționar. Tot la această adunare ei își aleseră un comitet militar revoluționar, care deveni conducătorul de fapt al brigăzii.

Tunarii din Moscova rămaseră de partea bolșevicilor.

Menșevicii membri ai Comitetului Militar Revoluționar știau despre acțiunea pe care o punea la cale Riabțev. Ei cerură în mod ultimativ să se adopte următoarele condițiuni de colaborare:

1. Documentele Comitetului Militar Revoluționar vor fi semnate de toți cei șapte membri ai săi. În caz că vor fi semnate de numai unu sau doi membri, menșevicii își rezervă dreptul de a se adresa populației prin presă și manifeste.

2. Sovietul de deputați ai muncitorilor va trimite un reprezentant în „Comitetul salvării publice" de pe lângă duma orașului.

3. Vor fi îndeplinite toate punctele înțelegerii la cari s'a ajuns în urma tratativelor duse cu statul-major al circumscripției militare.

Menșevicii intenționau să desorganizeze munca Comitetului Militar Revoluționar, să-l oblige să facă concesiuni. Acțiunea acestor lachei ai burgheziei corespundea în totul intereselor „Comitetului salvării publice", acest instrument al contrarevoluției.

Propunerea menșevicilor fu respinsă și ei se retraseră din Comitetul Militar Revoluționar.

Dar în acest timp „Comitetul" contrarevoluționar „al siguranței publice" nu stătea nici el cu mâinile în sân. Riabțev chemă pe comandanții unităților. El încercă să obțină vreo

unitate militară oarecare din împrejurimile Moscovei sau din regiune. Comandanţii se prezentau şi, la întrebarea: „Dar soldaţii?" — făceau un semn disperat cu mâna:

— Sunt acolo, la Soviet!

Riabţev alerga înfrigurat pe la şcolile de ajutori de sublocotenenţi, pe la şcolile de iuncheri. Iuncherii se pregăteau activ. De două zile ei cutreerau oraşul înarmaţi, în autocamioanele lor. Pe strada Arbat iuncherii distribuiau arme studenţilor gardişti albi şi la tot felul de voluntari şi îi trimiteau la şcoala militară Alexandrovski.

Incă dela 26 Octombrie, Riabţev adresase studenţilor un apel, îndemnându-i să se prezinte imediat la şcoala militară Alexandrovski. Din iniţiativa cadeţilor, studenţii începură să se înscrie în detaşamentele de luptă. La 27 Octombrie, studenţii dela toate facultăţile Universităţii din Moscova se adunară în amfiteatrul teologic. Ei ascultară rapoartele reprezentanţilor Institutului Lazarevski şi ai Institutului Comercial. Fără discuţii şi fără măcar să procedeze la vot, ei adoptară o rezoluţie, prin care hotărau că vor apăra cu armele în mâini circumscripţia militară, duma oraşului şi Guvernul Provizoriu.

Sovietul de deputaţi ai ofiţerilor organizase încă din dimineaţa zilei de 27 Octombrie o adunare a ofiţerilor partizani ai Guvernului Provizoriu şi elaborase un plan pentru sdrobirea Sovietelor şi desarmarea unităţilor revoluţionare. Acest lucru fu comunicat în secret Statului-Major al Comitetului Militar Revoluţionar de doi ofiţeri dela cursurile de conferenţiari organizate în vara anului 1917 de secţiunea culturalo-educativă a Sovietului de deputaţi ai soldaţilor. Dar albii îşi puneau speranţa înainte de toate în Marele Cartier General, cu care avuseseră convorbiri telefonice în câteva rânduri. In dimineaţa zilei de 27 Octombrie veni de pe front următoarea telegramă:

„In numele armatelor de pe front, cerem să se pună capăt actelor de violenţă ale bolşevicilor, să se renunţe la luarea puterii cu arma în mână; cerem supunere necondiţionată faţă de Guvernul Provizoriu, care lucrează în deplin acord cu or-

ganele legitime ale democrației și care e singurul în stare să conducă țara înspre Adunarea Constituantă, stăpâna Țării Ruseşti. Armatele de pe front vor sprijini această cerere cu forța.

Duhonin

Șeful statului-major al comandantului suprem;

Vârubov

Subșeful statului-major al comandantului suprem;

Covalevski

Comisar suprem ad-interim pe lângă Marele Cartier General, locotenent-colonel;

Perecrestov

Președintele Comitetului de Armată".

In afară de amenințări, telegrama aceasta nu conținea nimic real. E adevărat că comitetul armatei, format din conciliatori, îl sprijinea pe Duhonin prin autoritatea sa.

Telegrama lui Duhonin fu urmată de o telegramă urgentă a generalului Baluev, comandantul șef al frontului de Vest, adresată lui Rudnev:

„Cavaleria înaintează spre Moscova, pentru a vă veni în ajutor împotriva bolșevicilor. Am cerut Marelui Cartier General permisiunea de a vă trimite artileria".

In aceeași zi Baluev îi comunică lui Duhonin că situația la Moscova e gravă; cei din Moscova nu cred că vor putea înfrânge cu propriile lor forțe acțiunea bolșevicilor; ei cer foarte insistent să li se trimită trupe și mai ales artilerie.

Duhonin își dădu seama că situația devenea amenințătoare. El schimbă itinerariul trupelor cari mergeau spre Tula, Briansc, Orel, le dădu artilerie și le îndreptă spre Moscova.

La 27 Octombrie veni, în sfârșit, o telegramă pentru Riabțev, cu o copie pentru Rudnev:

„Pentru înăbușirea mișcării bolșevice, Marele Cartier General trimite la dispoziția D-voastră o brigadă de gardă cu artilerie de pe frontul de Sud — unitățile vor începe să sosească la Mos-

cova la 30 Octombrie — şi artileria cu trupe de acoperire de pe frontul de Vest. Este necesar ca unităţile să fie întâmpinate de delegaţii voştri înainte de a ajunge la Moscova. Trebue să ne unim forţele şi să întreprindem o acţiune energică pentru sdrobirea complectă a răsculaţilor, cari au provocat turburări în inima Rusiei.

Dihonin

Şeful statului-major al comandantului suprem".

Riabţev înţelese că nu mai era timp de pierdut. Bolşevicii deveneau din ce în ce mai puternici. Artileria de pe frontul de Vest, presupunând că nu ar fi împiedicată de bolşevici — la această eventualitate nu se gândeau încă — trebuia să sosească cel mai târziu la 28 Octombrie. Pe lângă aceasta, statul-major al circumscripţiei militare socotea că tratativele duse cu Riabţev şi acţiunea de descompunere desfăşurată de socialiştii-revoluţionari şi de menşevici produseseră şovăeli în rândurile trupelor revoluţionare.

Riabţev îşi schimbă brusc poziţia. Cu o zi mai înainte el era de acord să încheie o înţelegere pentru înarmarea muncitorilor. Sub acest pretext, el reuşise să obţină retragerea din Cremlin a companiei bolşevice din regimentul 193 infanterie de rezervă. El ceru apoi categoric să fie retras din Cremlin şi regimentul 56 infanterie de rezervă, în care domnea o stare de spirit bolşevică. La 27 Octombrie, toate tratativele se duceau în jurul chestiunii înlocuirii soldaţilor prin iuncheri. La ora 7 seara, Riabţev întrerupse tratativele cu reprezentanţii Comitetului Militar Revoluţionar şi prezentă un ultimatum, prin care cerea predarea Cremlinului, dizolvarea Comitetului Militar Revoluţionar şi darea în judecată a membrilor acestuia. Termenul ultimatumului era de 15 minute.

Ultimatumul avu efectul unui duş rece. Speranţa de a rezolva conflictul pe cale paşnică se risipi ca fumul. Comitetul Militar Revoluţionar se convinse că Riabţev tărăgănise tratativele pentru a câştiga timp. Ultimatumul fu respins. Se începu imediat aplicarea tuturor măsurilor prevăzute pentru cazul unei lupte armate. Se ordonă comisarilor

de sectoare să fie gata de luptă și să trimită imediat detașamente la Soviet.

Se trimise unităților militare o telegramă telefonată, cerându-li-se să nu execute alte ordine decât acelea ale Comitetului Militar Revoluționar.

Pentru apărarea Sovietului, Comitetul Militar Revoluționar chemă un detașament de „dvinți" din Zamoscvorecie.

Sub numele de „dvinți" erau cunoscuți la Moscova niște soldați de pe frontul de Vest, proveniți mai ales din armata a V-a. Ei făceau parte din diferite unități de pe front, unde fuseseră arestați fiind acuzați de agitație bolșevică și întemnițați în închisoarea orașului Dvinsc, de unde și porecla lor. Mai târziu ei fură transferați la Moscova, la închisoarea Butîrki. Mulți dintre ei erau membri ai comitetelor de companii și regimente.

„Dvinții" au stat la închisoare vreme îndelungată, fără să fie judecați și fără să li se aducă măcar acuzații concrete. 200 de „dvinți" declarară greva foamei, cerând ju-

Școala militară Alexandrovski, statul-major al gardiștilor albi

decarea imediată a proceselor lor. Autorităţile judiciare militare fură puse într'o situaţie foarte dificilă şi declarară că dosarele „dvinţilor" arestaţi s'au pierdut. Bolşevicii porniră o campanie energică pentru eliberarea lor. Vocile soldaţilor din garnizoana Moscova se uniră pentru a cere eliberarea „dvinţilor".

La Sovietul din Moscova şi la Biroul Militar se prezentau delegaţii de soldaţi cu rezoluţii. Soldaţii cereau eliberarea „dvinţilor", învinuind Sovietul de tărăgăneală şi nehotărîre. „Destulă vorbărie, e timpul să trecem la fapte", spuneau soldaţii. exprimându-şi hotărîrea de a porni la luptă.

In urma cererii organizaţiei bolşevice şi a insistenţelor depuse de fracţiunea bolşevică a Sovietului din Moscova, parte din „dvinţi" fură eliberaţi în a doua jumătate a lunii Septembrie. Ei erau în total 860. Dar la 22 Septembrie nu se putuse obţine eliberarea decât a 593 de oameni. Ceilalţi fură eliberaţi deabia în cursul luptelor din Octombrie.

„Dvinţii" ardeau de dorinţa de a porni la luptă; ei se dovediră a fi agitatori şi organizatori minunaţi. Comitetul bolşevicilor din Moscova le dădu însărcinarea de a organiza meetinguri, şi nu numai la unităţile militare, ci şi în fabrici şi uzine.

La 27 Octombrie, la ora 10 seara, un detaşament de „dvinţi", chemat de Comitetul Militar Revoluţionar la Soviet, fu oprit în Piaţa Roşie de o formaţie de iuncheri.

— Unde vă duceţi? îi întrebă un colonel.

— Mergem să facem de pază la Sovietul din Moscova.

— Noi păzim centrul, răspunse colonelul şi le ordonă „dvinţilor" să predea armele.

Soldaţii începură să protesteze. Colonelul scoase revolverul şi doborî pe loc pe comandantul „dvinţilor", Sapunov. Ajutorul acestuia strigă: „In lanţ de trăgători". Lupta nu dură mult. Căzură morţi şi răniţi de ambele părţi. „Dvinţii" reuşiră însă să răzbească spre Soviet, luând cu ei pe toţi răniţii.

Ostilităţile începuseră.

In momentul remiterii ultimatumului, se ţinea adunarea

„Dvinții" răzbesc prin Piața Roșie *După un desen de V. V. Șteglov*

dumelor de sectoare. La această adunare urma să asiste vreo câteva sute de militanți bolșevici. Comitetul Militar

Revoluţionar se grăbi să le comunice textul ultimatumului.

Toate cele 17 dume de sectoare, dintre cari 11 erau bolşevice, se adunaseră la ora 6 şi 30 minute la Casa Poporului, din Piaţa Suharevski. Bolşevicii hotărîră să aleagă un nou centru al dumelor de sectoare, pentru a-l opune dumei centrale a oraşului, care era contrarevoluţionară. Se adunaseră vreo 400 de oameni. Indată ce se deschise consfătuirea, unul dintre consilieri, prinţul D. I. Şahovscoi, un cadet, declară că „nu s'au luat măsuri pentru a înştiinţa pe toţi consilierii" şi că, după părerea lui, adunarea a fost aleasă pe sprânceană. Se produse sgomot. Şahovscoi fu obligat să-şi retragă cuvintele. Intrerupt mereu de strigătele de protest ale cadeţilor şi ale conciliatorilor, preşedintele adunării arătă în ce scop fusese convocată consfătuirea şi făcu un şir de propuneri concrete:

„1. Să se exprime deplină încredere în Comitetul Militar Revoluţionar din Moscova, ca singurul organ local al guvernului.

2. Să se organizeze imediat un consiliu al dumelor de sectoare, format din câte doi consilieri de fiecare dumă de sector şi din câte unul de fiecare primărie de sector.

3. Consiliul va alege din sânul său un birou executiv revoluţionar, format din 7 persoane.

4. Biroul va fi însărcinat să elaboreze imediat un proiect de organizare a aprovizionării şi a distribuirii alimentelor. Proiectul va prevedea deasemenea măsurile ce trebuesc luate în chestiunea finanţelor oraşului precum şi pentru asigurarea ordinei revoluţionare în Moscova şi în împrejurimile ei.

5. După ce va fi fost aprobat de către consiliul sectoarelor, proiectul va fi prezentat Comitetului Militar Revoluţionar pentru a fi pus în aplicare imediat".

Se propuse ca proiectul să fie pus la vot fără discuţii. Această propunere provocă o nouă explozie de strigăte.

Unii cereau cuvântul, alţii protestau sgomotos, când deodată M. F. Vladimirski, membru al Comitetului Militar Revoluţionar, urcă la tribună pentru a face o comunicare urgentă:

E. N. Sapunov

„Riabţev, comandantul trupelor, a somat Comitetul Militar Revoluţionar să se dizolve în timp de 15 minute. Comitetul a refuzat, şi piaţa se găseşte deja sub focul unităţilor contrarevoluţionare. Comitetul propune să se întrerupă desbaterile şi cere tuturor social-democraţilor internaţionalişti (bolşevici) să se îndrepte imediat spre sectoarele lor şi să fie gata pentru a face faţă evenimentelor".

Cadeţii şi conciliatorii, cari formau minoritatea adunării, părăsiră sgomotos sala. Cei rămaşi ratificară rezoluţia propusă şi plecară în grabă spre sectoare.

In noaptea de 27 spre 28 Octombrie, Comitetul Militar Revoluţionar şi Centrul de Partid ţinură o şedinţă comună şi hotărîră să adreseze proletariatului din Moscova un apel, îndemnându-l să declare greva generală şi să procedeze la concentrarea tuturor forţelor pentru sdrobirea gardiştilor albi.

Străzile cari duceau spre clădirea Sovietului dinspre strada Bolşaia Nikitscaia erau deja ocupate de către iuncheri. Sovietul putea fi ocupat de către albi. Ţinând seama de această primejdie, Centrul de Partid luă hotărîrea să se împartă în două, pentru a forma două centre de luptă: unul urma să rămână în clădirea Sovietului, iar celălalt trebuia să se mute într'unul din sectoarele oraşului. La 28

Octombrie, între orele 4 şi 6 dimineaţa, majoritatea membrilor Centrului de Partid părăsiră clădirea Sovietului şi se mutară în sectorul Gorodscoi. In acelaş sector fu creat un „stat-major de rezervă" pentru eventualitatea când Comitetul Militar Revoluţionar ar fi suprimat.

Trebuia să se înştiinţeze regimentele, iar unităţile devotate să fie chemate la Soviet. Membrii Comitetului Militar Revoluţionar se îndreptaseră spre sectoare, carî aşteptau semnalul de luptă.

Când se află la Soviet despre ultimatumul lui Riabţev, menşevicii, cari chiar în dimineaţa aceleiaşi zile se retrăseseră din Comitetul Militar Revoluţionar, ieşiră din nou la suprafaţă. Aceşti samsari politici se oferiră din nou să mijlocească tratative cu „Comitetul salvării publice".

Conciliatorii fură îndepărtaţi din clădirea Sovietului.

Rămaseră numai aceia cari erau gata să învingă sau să moară pentru puterea Sovietelor.

4

PREDAREA CREMLINULUI

Riabţev se pregătise cu grijă de ofensivă. La Moscova şi în toată circumscripţia militară fu proclamată starea de asediu. Toate garnizoanele din circumscripţia militară primiră ordin să-şi pregătească unităţile şi să le trimită la Moscova la prima chemare a lui Riabţev.

Riabţev ordonă prin telefon tuturor comandanţilor de regimente din garnizoana Moscova să formeze imediat detaşamente şi să le trimită la şcoala militară Alexandrovski, la dispoziţia colonelului Cravciuc, ajutorul comandantului trupelor din circumscripţia militară. Tot acolo urmau să se prezinte detaşamentele de studenţi şi ofiţeri.

Un detaşament de iuncheri fu trimis la Hodânca, cu însărcinarea de a ataca brigada I-a de artilerie şi de a-i

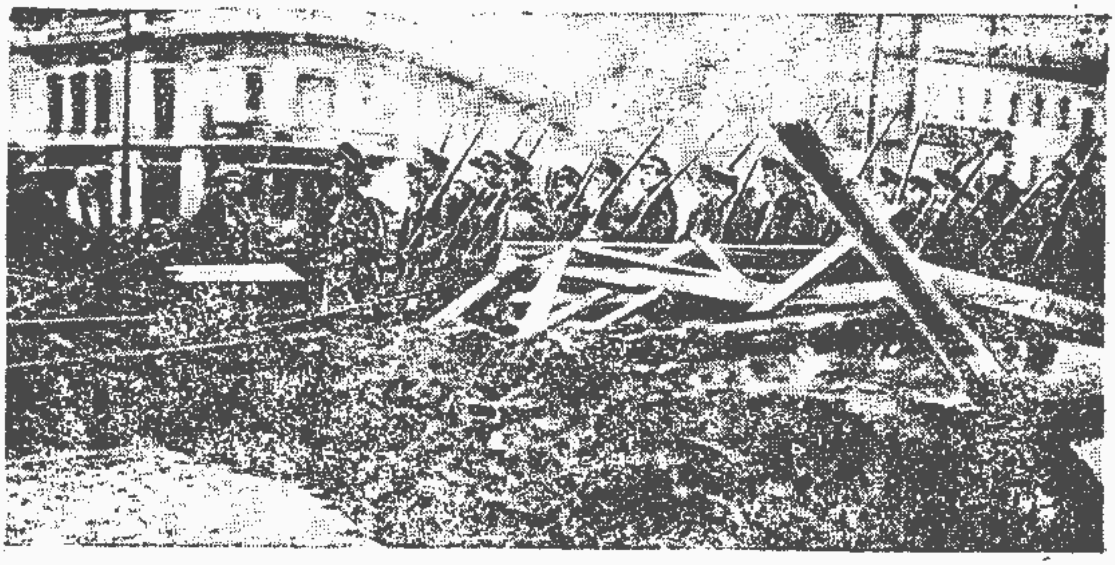
captura tunurile. In cazul când n'ar fi reușit să le captureze, ei trebuiau să le deterioreze. In fruntea detașamentului mergeau ofițerii de artilerie, fugiți în ajun din brigadă.

La 27 Octombrie, noaptea târziu, desarmând patrula de recunoaștere a soldaților, detașamentul de iuncheri se năpusti în curtea divizionului al 2-lea. Parte din ei începură să scoată închizătoarele tunurilor. Un alt grup năvăli spre grajd după cai. Uciseră pe grăjdarul de serviciu și îl răniră grav pe planton. Soldații îi observară și deschiseră focul asupra lor. Auzind împușcături, artileriștii din toate cazărmile și barăcile alergară, îmbrăcându-se din mers, cu armele în mâini. Iuncherii o luară la fugă, trăgând focuri de armă. Ei luară cu sine două tunuri fără proectile. Ei izbutiseră să deterioreze alte câteva tunuri. Atacul albilor provocă indignarea tunarilor, cari cerură să fie trimiși în oraș pentru a lupta împotriva iuncherilor. Comitetul militar revoluționar al brigăzii ordonă să se construiască imediat baraje.

A doua zi dimineața apărură în jurul brigăzii fortificații făcute în pripă. In dimineața zilei de 28 Octombrie, bateria 5-a porni spre Soviet.

In timp ce iuncherii încercau să pună mâna pe artilerie, alte detașamente albe începură să se răspândească în mod radial, pornind dela Cremlin și căutând să ocupe un teritoriu cât mai mare. Detașamentele înaintate ale albilor ajunseră până lângă Soviet. Tot Arbatul căzu în mâinile albilor. Toată întinderea dela podul Crimski până la piața Smolenski era cutreerată de patrulele lor. La colțul străzii Ostojenca, iuncherii ocupară un mare depozit de intendență, care aproviziona garnizoana cu alimente.

Riabțev trimise un detașament să ocupe podul Borodino. In noaptea de 27 spre 28 Octombrie, comisia pentru confiscarea armelor, înființată de comitetul revoluționar din sectorul Dorogomilovski, arestase trei ofițeri și le luase armele, după care îi lăsase liberi. Ofițerii își dăduseră cuvântul de onoare că nu vor participa la acțiuni împotriva revoluției. Peste un ceas și jumătate, la sediul comitetului revo-

Gardiști albi în Piața Arbat, în zilele luptelor din Octombrie

luționar apăru pe neașteptate un grup de albi. Sentinela reuși să prevină pe membrii comitetului revoluționar. Nu mai era însă timp să se opună rezistență. Tovarășii stinseră luminile și dispărură în întuneric. Trei membri ai comitetului revoluționar fură totuși luați prizonieri. Ei fură aduși în clădirea Sovietului. Un ofițer îi întrebă ironic:

— Mă recunoașteți?

Era unul dintre cei trei ofițeri cari își dăduseră cuvântul de onoare că nu vor participa la luptă. Ei fugiseră la școala de ajutori de sublocotenenți Nr. 5, unde două plutoane se pregăteau să ocupe podul Borodino. Ofițerii îi conduseseră apoi pe iuncheri la comitetul revoluționar.

Podul Borodino căzu și el în mâinile albilor. Faptul acesta era de mare importanță, întrucât întăriturile albilor de pe frontul de Vest urmau să vină prin gara Briansc.

„Comitetul siguranței publice" aprobă toate măsurile luate de Riabțev. Rudnev se adresă comitetelor de regimente și companii, cerându-le să execute numai ordinele statului-major al circumscripției militare. Odată cu proclamarea stării de asediu la Moscova, Rudnev publică un apel către cetățeni. El îi acuza pe bolșevici de toate: că au refuzat să-i retragă pe soldați din Cremlin; că au „prădat" materialul

de război — puști, mitraliere, cartușe; că toate încercările de a se ajunge la o înțelegere cu Comitetul Militar Revoluționar bolșevic n'au dus la niciun rezultat...

Toate acestea erau minciuni sfruntate. Incă cu 24 de ore înainte, adică cu mult înainte de întreruperea tratativelor, Rudnev lansase un apel pentru a se acționa cu energie. Pentru a răspândi asemenea apeluri mincinoase, se formase pe lângă „Comitetul siguranței publice" un birou special de informațiuni, alcătuit din trei persoane: Rudnev, locotenentul menșevic V. V. Șer, subsecretar de stat la ministerul de război, venit din Petrograd după căderea Palatului de Iarnă, și L. C. Ramzin, membru al consiliului municipal al orașului Moscova. Biroul scoase o publicație: „Buletinul Comitetului siguranței publice din Moscova". In total, apărură patru numere. Biroul fabrica informații false, comunicate fanteziste, cari erau apoi reproduse pe de-a'ntregul de presa socialiștilor-revoluționari și a menșevicilor.

Rudnev, această figură neînsemnată și ștearsă, se pomeni pe neașteptate în vârtejul evenimentelor. Căzând, Guvernul Provizoriu îl însărcinase să continue lupta.

Procopovici, fostul ministru al aprovizionării, fiind pus în libertate, veni în grabă la Moscova. Sosiră și subsecretarii de stat cari fuseseră lăsați în libertate. Erau reprezentate toate ministerele, cu excepția ministerului de externe. Miniștrii scoși din funcțiunile lor de către revoluție stăteau ore întregi în cabinetul lui Rudnev.

Rudnev se vedea în ipostaza de salvator al țării. El nutrea ideea de a restabili guvernul la Moscova. In visurile sale ambițioase, el se vedea șef al guvernului Rusiei. La 27 Octombrie, ora 11 și 45 minute seara, Rudnev comunică Marelui Cartier General că:

> „încercările făcute timp de două zile pentru a evita războiul civil n'au dus decât la întărirea pozițiilor bolșevicilor și la împuținarea șanselor noastre de succes. Comitetul siguranței publice a luat astăzi hotărîrea ca, sprijinindu-se pe forța armată, să încerce să-i înfrângă pe bolșevici. La ora 7 seara

„Nou candidat la rolul lui Napoleon.. Rudnev, să vedea în ipostază de salvator al țării" *Caricatură de Cucrîniksi*

li s'a înaintat un ultimatum".

Insistând să i se dea urgent ajutor, fiindcă lupta nu va fi uşoară, Rudnev continuă astfel:

„Pe lângă sarcina luptei împotriva bolşevicilor, pentru Moscova se pune şi chestiunea organizării unui Guvern Provizoriu. Comitetul (siguranţei publice — *Nota Red.)* intenţionează să creeze imediat un aparat tehnic pentru procurarea de alimente şi pentru aprovizionarea frontului şi a ţării, precum şi pentru a asigura democraţiei posibilitatea ca în viitorul cel mai apropiat să-şi exprime voinţa în ce priveşte caracterul viitorului guvern, urmând a se convoca în acest scop un congres al organizaţiilor sociale, al organizaţiilor democratice, al administraţiei locale şi al Sovietelor."

Noul candidat la rolul de Napoleon înţelegea că totul depinde de faptul dacă bolşevicii vor putea fi sdrobiţi la Moscova. Toate forţele contrarevoluţiei erau concentrate pentru luarea Cremlinului: în felul acesta, arsenalul ar fi

ajuns în mâinile albilor, spatele frontului lor ar fi fost întărit și ei ar fi avut la îndemână forțele necesare pentru deslănțuirea ofensivei.

Lanțul de trăgători al iuncherilor, care încercuise Cremlinul încă în noaptea de 26 Octombrie, se deschise numai pentru un moment, la 27 Octombrie, spre a fi lăsată să iasă din Cremlin compania regimentului 193. Din clipa aceasta, asediul nu mai încetă: Riabțev călcă condițiunile stabilite în cursul tratativelor. In Cremlin se aflau un spital militar ofițeresc, tribunalul de district și alte câteva instituțiuni. Ofițerii din batalionul regimentului 56 rămaseră în unitatea lor; mulți dintre ei erau aderenți ai partidului socialist-revoluționar și ai partidului menșevic. Ei căutau să-i convingă pe soldați să se predea. In afară de aceasta, la Cremlin se aflau 2 automobile blindate, comandate de niște ofițeri cari se declarară neutri. Toate aceste împrejurări slăbeau garnizoana din Cremlin. La 27 Octombrie, spre seară, lanțurile de trăgători din jurul Cremlinului deveniră mai compacte. Sosiseră noi grupuri de iuncheri. Incă înainte de ruperea tratativelor cu Riabțev, Comitetul Militar Revoluționar primise următoarea telegramă telefonată din partea comandantului Cremlinului:

„Elevii școalei militare Alexandrovski și ai școalelor de ajutori de sublocotenenți vor să ocupe cu orice preț Cremlinul; ei se înarmează; ofițerii îi învață pe studenți să tragă. Ei vor ca colonelul să părăsească Cremlinul. Trebue pus un regiment la porți, în orice caz la..."

Aici telegrama telefonată se întrerupea. Serviciul de informații al Comitetului Militar Revoluționar raportă la rândul său:

„Membrul de jurnă Culeșov, din uniunea brutarilor, ne-a comunicat următoarele: La adunarea iuncherilor, care a avut loc la școala militară Alexandrovski, s'a luat hotărîrea ca în noaptea aceasta să se ocupe Cremlinul, iar comitetul revoluționar să fie arestat. Acțiunea trebue să înceapă imediat".

Comitetul Militar Revoluţionar se pregătise să trimită efective de complectare la Cremlin; se vorbea chiar de artilerie, dar era prea târziu: Riabţev prezentă ultimatumul.

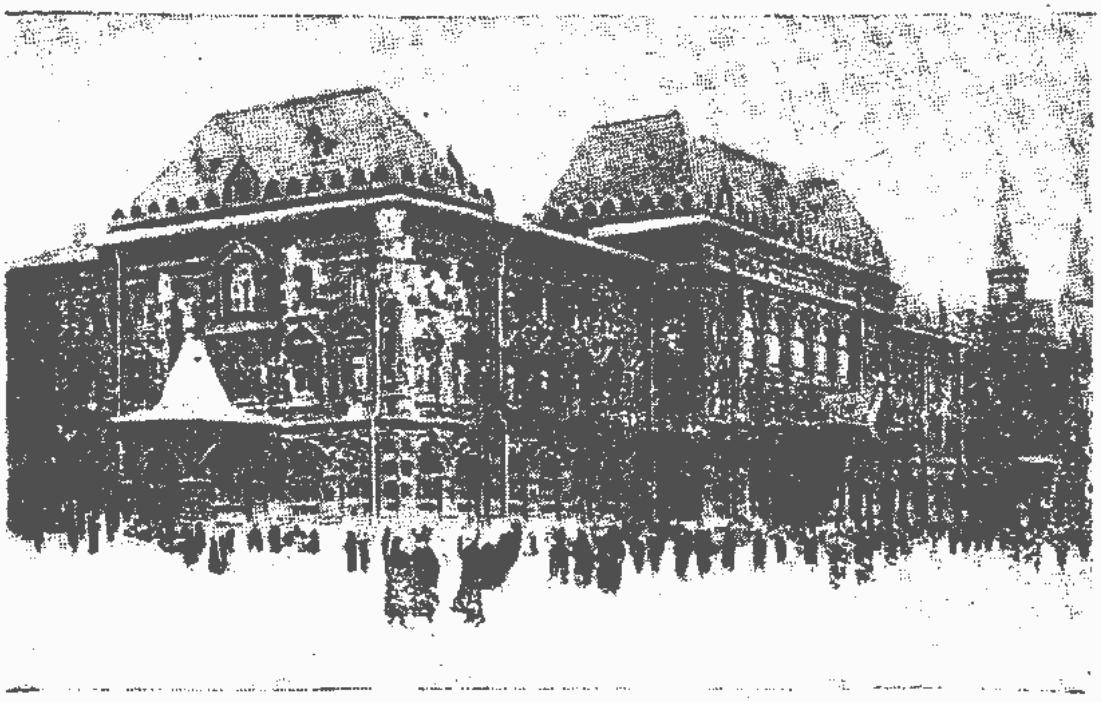
La 28 Octombrie, pe la orele 6 dimineaţa, un soldat din detaşamentul de automobile blindate veni în fugă la ajutorul de sublocotenent Berzin, care rămăsese în fruntea garnizoanei revoluţionare din Cremlin, şi-i spuse că este chemat urgent la telefon. Berzin se miră: cum de funcţionează telefonul detaşamentului de automobile blindate? Legătura era doar de mult întreruptă. Indreptându-se spre detaşament, el văzu pe drum două automobile blindate, fiecare cu câte un tun şi mitraliere. Motoarele erau pornite. Indată ce intră, un ofiţer al detaşamentului îi întinse receptorul telefonului:

— Vă cheamă comandantul trupelor.

Riabţev declară că răsculaţii, inclusiv brigada de artilerie, au fost dezarmaţi.

„Cer să predaţi imediat Cremlinul, zise el. Tot oraşul este în mâinile mele. Toţi membrii Comitetului Militar Revoluţionar sunt arestaţi. Vă dau 25 de minute. In caz de neexecutare, voi deschide foc de artilerie".

Toată atmosfera ambiantă — liniştea din oraş, lipsa de legături cu centrul în urma întreruperii comunicaţiilor telefonice cu Sovietul — îl făcu pe Berzin, după spusele lui, să creadă că tot ce-i comunicase Riabţev era adevărat. Şovăelnicul ajutor de sublocotenent, care intrase de puţină vreme în partidul bolşevic şi care nu avea nicio experienţă revoluţionară, se supuse fără cea mai mică rezistenţă somaţiunii provocatoare a lui Riabţev. Predarea fortăreţei, care avea o garnizoană capabilă de luptă şi o cantitate suficientă de armament chiar dacă oraşul s'ar fi aflat într'adevăr în mâinile lui Riabţev, era o manifestă trădare, o lovitură în spatele trupelor revoluţionare. Predarea voluntară, laşă a Cremlinului înrăutăţi imens situaţia trupelor revoluţionare. Obţinând consimţământul lui Berzin, Riabţev îi ceru să deschidă poarta Troiţki şi poarta Borovitki, să lase

Duma orașului Moscova, punctul de sprijin al „Comitetului salvării publice"

la porți cinci ostateci, să ridice toate posturile și gărzile, să depună armele și să alinieze regimentul 56 în front lângă monumentul lui Alexandru al II-lea. Riabțev repetă amenințarea: în caz de refuz, el va deschide foc de artilerie. La adunarea comitetelor de companii, soldații se ridicară contra ultimatumului.

— Nu vom preda Cremlinul. Dacă trebue să murim, cel puțin să murim cu arma în mână.

Berzin îi convinse totuși pe soldați să depună armele. Când Berzin se apropie de garda dela poarta Troițki și declară că Cremlinul trebue predat, un soldat se năpusti cu arma asupra lui:

— Trădătorule!

Soldatul ridică arma să-l lovească, dar apoi o lăsă în jos, o aruncă și, prinzându-se cu mâinile de cap, se dădu la o parte. Camarazii săi, părăsindu-și posturile, îl urmară cu capetele plecate.

Indată ce Berzin deschise poarta Borovițki, ofițerii se repeziră la el, îi smulseră epoleții și arma și îl luară la

bătaie. Numai după ce declară unui general că n'au fost încă scoase toate gărzile, Berzin fu lăsat să se întoarcă în Cremlin.

Pătrunzând în Cremlin prin înşelăciune, albii îi masacrară pe soldaţi în mod bestial. Sub pretext că vor să facă apelul, iuncherii îi scoaseră pe soldaţii desarmaţi în piaţă şi, aliniindu-i pe două rânduri, deschiseră pe neaşteptate foc asupra lor.

Iuncherii îi mitraliară pe soldaţi în două locuri, simultan: pe cei din regimentul 56 lângă monumentul lui Alexandru al II-lea, iar pe cei dela arsenal în curtea arsenalului.

Iată ce povesteşte un soldat din regimentul 56:

„La 28 Octombrie, pe la ora 7 dimineaţa, intră cineva în fugă în cazarma regimentului 56 din Cremlin şi strigă că poarta Troiţki e deschisă. Soldaţii săriră repede de pe laiţe şi văzură că spre piaţa de lângă cazarmă alergau din toate părţile iuncheri şi ofiţeri, ducând după ei mitraliere, pe cari le îndreptară asupra cazărmii.

Totodată apăru şi un automobil blindat, care îşi îndreptă şi el mitralierele asupra soldaţilor. Soldaţii se zăpăciră şi începură să strige, acuzându-şi comandanţii de trădare. Orice împotrivire era imposibilă".

După câteva minute iuncherii năvăliră în cazarmă strigând:

— Ieşiţi afară toţi până la unul, fără arme!

Când toate cele cinci companii se adunară în piaţă, iuncherii, sbierând şi înjurând ca nişte surugii, îi aliniară pe soldaţi pe companii, cu faţa spre mânăstirea Ciudov.

Apoi începură să aşeze în grabă mitralierele: o mitralieră lângă „tunul împărat", a doua lângă zidul mânăstirii Ciudov, a treia lângă intrarea în cazarmă şi a patra lângă zidul arsenalului.

Inconjurându-i pe soldaţi, iuncherii începură să-i perchiziţioneze cu deamănuntul. Scotocind prin buzunare, prin

carâmbi, etc., ei îi băteau fără milă: care cu patul armei, care cu pumnii, în față și oriunde nimerea.

Soldații își dădură seama că ieșiseră neînarmați pentru ca să moară de mâna turbaților gardiști albi.

După ce termină percheziția, toată banda albă se dădu înlături. Răsună comanda de deschidere a focului.

Deodată începură să țăcăne mitralierele. Se auziră strigăte:

— Fugiți! Ne omoară!

Cineva strigă:

— Culcați!

Soldații se aruncară cu toții la pământ; dar aceasta nu-i salvă: iuncherii continuară să tragă asupra lor. Parte din soldați încercară să fugă în cazarmă, dar nu izbutiră: ei se poticneau de soldații culcați, printre cari erau morți și răniți, iar mitraliera din fața intrării cazărmii trăgea asupra lor din imediata apropiere.

Tirul dură 15 minute.

„Stăteam întins la pământ, povestește același soldat, și auzeam cum tovarășii mei răniți strigă și se sbat în agonie.

Orologiul tunului Spaski bătu ora 9 dimineața. Focul încetă.

— Sculați, ticăloșilor! Ce stați culcați, nemernicilor!

Ridicai capul, simții că sunt viu, teafăr. Scosei capela, o privii și mă gândii: e teafără și ea; o pusei iar pe cap. In fața mea era un tablou îngrozitor: unii se sbăteau în convulsiunile agoniei, răniții se târau pe jos gemând și horcăind"...

Un alt soldat, din arsenalul Cremlinului, povestește și el:

„Iuncherii îi aliniară pe soldații din arsenal pe două rânduri, făcură apelul după lista nominală și, după aceea, îi scoaseră în piața dintre cazărmile regimentului 56 și arsenal.

Veni un ofițer — comandantul. Fără să dea bună ziua soldaților, el primi raportul iuncherului fruntaș și porni apoi în direcția „tunului împărat".

După aceea, soldaţii fură ţinuţi în picioare cam un ceas.

Veni un ofiţer. Se dădu comanda: „drepţi!"

Iuncherii scoaseră din arsenal două mitraliere şi le aşezară în dreapta şi în stânga, cu ţevile spre rândurile noastre.

Nu se dădu nicio comandă.

Deodată se auzi de undeva o împuşcătură izolată şi imediat, ca la un semnal, mitralierele începură să tragă.

Incepură să cadă morţi şi răniţi. Cei nevătămaţi se aruncară la pământ.

Mitralierele amuţiră. Se comandă: „drepţi!"

Soldaţii se sculară şi se repeziră spre portiţa de fier a arsenalului, ca să se întoarcă în cazarmă. Dar la portiţă stăteau doi iuncheri; ei aruncară asupra soldaţilor două granate de mână. Se produse panică şi îmbulzeală. Mulţi fură striviţi cu picioarele.

Soldaţii dela arsenal îşi găsiră cazărmile complect devastate, aşternuturile sfâşiate cu baionetele, lădiţele cu lucruri, sparte, iar muniţiunile aruncate pe jos; în vasele de mâncare erau murdării".

Iată încă o mărturie, cu privire la sălbatica împuşcare a soldaţilor desarmaţi: raportul sec, laconic, înaintat de generalul Caigorodov superiorilor săi la 8 Noembrie 1917.

„In ziua de 28 Octombrie, la ora 8 dimineaţa, raporta generalul, poarta Troiţki a fost deschisă de ajutorul de sublocotenent Berzin şi iuncherii au fost lăsaţi să intre în Cremlin. Berzin a fost maltratat şi arestat. Iuncherii au ocupat imediat Cremlinul, au pus la poarta Troiţki două mitraliere şi un automobil blindat şi au început să-i scoată cu forţa pe soldaţii din cazărmi, dela depozit şi din regimentul 56 infanterie de rezervă, lovindu-i cu paturile puştilor şi ameninţându-i. Soldaţii dela depozit, în număr de 500, au fost aliniaţi fără arme în faţa porţilor arsenalului.

> Câțiva iuncheri au făcut apelul. In acest timp au răsunat de undeva câteva împușcături, după cari iuncherii au deschis focul cu mitralierele și tunurile dela poarta Troițki. Soldații dela depozit, puși în front fără arme, cădeau ca secerați. Se auziră strigăte și gemete. Toți se aruncară înapoi spre poarta arsenalului, dar nu era deschisă decât poarta cea mică, în fața căreia se formă un morman de cadavre, de răniți, de oameni striviți și teferi, cari căutau să treacă prin portiță; după cinci minute, focul încetă. Răniții gemeau; pe pământ zăceau cadavre mutilate".

Când soldații fură din nou mânați din cazărmi în curtea tribunalului de district, iuncherii le ordonară să meargă cu mâinile ridicate. Invingătorii se temeau de cei învinși, chiar și acum când erau desarmați. Călăii sălbăticiți refuzară să le dea mâncare soldaților flămânzi.

Cremlinul căzuse.

Contrarevoluția triumfătoare, cuprinsă de bucurie, comunică: „Către toți, toți, toți...:

> Cremlinul a fost ocupat. Principala rezistență a fost sdrobită. Dar la Moscova mai continuă luptele de stradă. Pentru a evita jertfe inutile, pe de o parte, și pentru a nu stânjeni îndeplinirea tuturor misiunilor de luptă, conform dreptului ce-l am pe baza stării de asediu, care interzice orice adunări și orice ieșire în stradă fără autorizația comitetelor de casă".

Grăbindu-se de bucurie, Riabțev nu se ostenise măcar să-și redacteze cum se cade ordinul. Conciliatorii îl publicară în ziarele lor așa cum era, cu toate greșelile. De altfel, locuitorii Moscovei își dădeau seama, oricum, la ce se expuneau dacă ieșeau neînarmați în stradă: soarta soldaților din Cremlin era cunoscută de toată lumea.

Declarând că „rebeliunea din Moscova e înăbușită", „Comitetul siguranței publice" anunță că străzile

> „vor fi străbătute de automobile blindate încăr-

cate cu patrule, cari, în caz de rezistenţă armată sau în caz că se va trage, vor deschide focul".

Ce nevoie era de automobile blindate, din moment ce rebeliunea era înăbuşită? Cine să mai opună rezistenţă, din vreme ce răsculaţii fuseseră doboriţi? Iată întrebările nedumerite pe cari şi le puneau cei cari citeau aceste ordonanţe lăudăroase.

Victoria fu anunţată şi Marelui Cartier General.

„Rebelii au pierdut terenul şi răscoala a luat un caracter neorganizat, raporta locotenentul Rovnîi, ajutorul comandantului trupelor. Rebelii încearcă să se adune în faţa Sovietului, care e instalat în casa guvernatorului general. S'a dat un ultimatum şi rebelilor cari s'au cuibărit acolo".

Generalul Dieterichs, şeful serviciului de cartiruire de pe lângă statul-major al comandantului suprem, un vechi şi experimentat executor de represiuni, socoti necesar să predea executorului mai tânăr o întreagă lecţie:

„Permiteţi-mi să vă dau un sfat—i se adresă el telegrafic. In rebeliunile de stradă să vă folosiţi cât mai puţin de ultimatumuri, deoarece acestea dau timp rebelilor să se reculeagă şi să organizeze alte cuiburi. Rebeliunea de stradă trebue reprimată printr'o acţiune rapidă, energică; nu trebue să-ţi fărămiţezi forţele, răspândindu-le prin tot oraşul. Iuncherii constitue pentru d-voastră un element extrem de preţios, numai că nu trebue să-i obosiţi cu târâgăniri provocate de ultimatumuri. Chestiunea este clară: mizerabilii trebue să fie nimiciţi. Niciun fel de înţelegere cu ei!

Dieterichs".

Drept răspuns la această lecţie, se trimise din Moscova următoarele:

„Comandantul trupelor, în deplin acord cu Comitetul siguranţei publice, a căutat până în ultimul moment să evite un sângeros război civil şi să preîntâmpine evenimentele cu ajutorul unei soluţii paşnice. Când s'a văzut că acest lucru e im-

posibil, s'a procedat la reprimarea rebeliunii prin măsurile cele mai energice. Acum rebelii sunt reprimați fără cruțare".

Pentru ca să înlesnească această represiune necruțătoare, Marele Cartier General anunță că s'a trimis de pe frontul de Vest o baterie a divizionului de artilerie de cazaci siberieni, însoțită de un pluton de acoperire din divizia de cavalerie caucaziană. Tunurile urmau să sosească în seara zilei de 28 Octombrie.

Bilanțul zilei arăta că, mulțumită unei pregătiri minuțioase și unei acțiuni energice, contrarevoluția obținuse un succes însemnat.

Conducătorii insurecției dela Moscova făcuseră în primele zile ale luptei o serie de greșeli, cari au dus la prelungirea luptei.

Iată greșelile cele mai însemnate:

1. Centrul de luptă al partidului a fost ales la 25 Octombrie, înainte ca comitetul bolșevicilor din Moscova să fi aflat că la Petrograd puterea trecuse în mâinile Sovietelor. Centrul de partid își începu imediat activitatea. El luă fără întârziere măsuri pentru ocuparea telegrafului, a centralei telefonice și a poștei centrale. El nu luă însă măsuri suficiente pentru a-i organiza pe muncitorii cei mai buni în detașamente și a-i înarma cum se cade în vederea ofensivei și a împresurării centrelor dușmanului, — așa cum recomanda Lenin.

Armele necesare Gărzii Roșii și soldaților din garnizoană se aflau în arsenalul din Cremlin, iar cartușele în depozitele de cartușe și pulbere Simonovski.

In primul moment, conducătorii insurecției n'au acordat atențiunea necesară depozitelor Simonovski. Cremlinul a fost ocupat abia la 26 Octombrie dimineața. Legăturile cu Cremlinul și cu arsenalul n'au fost asigurate.

Or, în cursul nopții iuncherii ocupaseră manejul, situat lângă poarta Troițki a Cremlinului. Și când, în ziua de 26, dimineața, au fost trimise la Cremlin autocamioane după arme. iuncherii nu le-au lăsat să treacă înapoi, punând porțile Cremlinului sub controlul lor.

Tovarăşii cari au condus operaţiunile de ocupare a poştei şi telegrafului n'au fost destul de vigilenţi. Funcţionarii au continuat să sprijine contrarevoluţia. Ei transmiteau dumei oraşului şi statului-major al circumscripţiei militare telegramele ce le erau destinate, le permiteau să comunice telegrafic şi asigurau în mod sistematic convorbirile telefonice ale duşmanilor.

2. Comitetul Militar Revoluţionar n'a arestat pe Riabţev şi pe ofiţerii din statul lui major, nu i-a desarmat pe iuncheri şi pe ofiţeri şi n'a folosit pe deplin toate posibilităţile pentru a pregăti de luptă unităţile din Cremlin credincioase revoluţiei; n'a înlocuit echipele automobilelor blindate cu propriile sale echipe, n'a chemat soldaţii neînarmaţi ai garnizoanei şi detaşamentele Gărzii Roşii pentru ca, înarmându-i, să înfrângă pe iuncherii cari ocupau manejul; într'un cuvânt, n'a făcut tot ce era necesar pentru a preface Cremlinul în reazămul central al insurecţiei.

Imputerniciţii Comitetului Militar Revoluţionar, cari timp de două zile, 26 şi 27 Octombrie, duseseră tratative cu Rudnev şi Riabţev, au dat crezare declaraţiilor acestuia din urmă. El promisese că va rechema pe iuncheri, cu condiţia ca şi Comitetul Militar Revoluţionar să retragă, la rândul său, din Cremlin compania regimentului 193. Această companie a fost retrasă, dar imediat Riabţev puse din nou cordoane de iuncheri la porţile Cremlinului. Această greşală a fost urmată de alta şi mai gravă: comandantul Berzin a predat Cremlinul. Gardiştii albi au pus mâna pe armament: puşti, mitraliere şi 2 automobile blindate.

Această atitudine pacifică a fost răsplătită de gardiştii albi prin înşelăciune: nu numai că au desarmat pe soldaţi, dar au deslănţuit totodată împotriva lor o sălbatecă represiune.

3. Ziarele burgheze au fost interzise. In noaptea de 25 spre 26 Octombrie, în schimb, ziarele socialiştilor-revoluţionari, ale menşevicilor şi ale altor conciliatori au continuat să apară. Aceste ziare îi împroşcau cu noroiu pe bolşevici şi pe muncitorii şi soldaţii răsculaţi. Ele răspândeau svo-

Impușcarea soldaților din Regimentul 56 infanterie, în Cremlin
După un tablou de I. Lebedev

nuri false, afirmând că la Petrograd bolşevicii au fost înfrânţi, că a învins Kerenski.

4. Plenara reunită a Sovietelor a ales din sânul ei 3 menşevici în calitate de reprezentanţi în Comitetul Militar Revoluţionar. Aceasta a fost deasemenea o greşală foarte serioasă. Chiar dacă aceştia fuseseră aleşi, existau totuşi suficiente motive pentru a fi înlăturaţi, căci ei împiedicau lupta. Programul trădător şi făţarnic, proclamat de menşevici în timpul Revoluţiei din Octombrie, a determinat rolul reprezentanţilor lor în Comitetul Militar Revoluţionar. Ei au intrat în Comitetul Militar Revoluţionar ca o agentură directă a contrarevoluţiei, în scopul de a-i zădărnici activitatea.

Politica de duplicitate a menşevicilor a fost una din cauzele nehotărîrii de care au dat dovadă în primele zile conducătorii insurecţiei din Moscova.

5. Comitetul Militar Revoluţionar s'a instalat, cum era şi firesc, în clădirea Sovietului. Socialiştii-revoluţionari şi menşevicii, membri ai Comitetelor Executive şi ai prezidiului Sovietului de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor, aveau toată posibilitatea de a umbla în voie prin clădirea Sovietului şi de a iscodi tot ce se făcea acolo. Ei raportau totul „Comitetului siguranţei publice". Mai mult: când Comitetul Militar Revoluţionar şi statul său major chemară trupe la Soviet, menşevicii şi socialiştii-revoluţionari, membri ai Sovietului de deputaţi ai soldaţilor, au căutat să-i convingă pe soldaţi să nu participe la „războiul fratricid". Toţi aceşti spioni ai burgheziei au părăsit clădirea Sovietului abia la 27 Octombrie, îndată ce Riabţev şi-a prezentat ultimatumul. Tot atunci au plecat şi cei 3 menşevici cari făceau parte din Comitetul Militar Revoluţionar.

6. In dimineaţa zilei de 26 Octombrie, Comitetul Militar Revoluţionar ceru lui Riabţev să nu fie împiedicată scoaterea armelor din Cremlin şi să fie restituite autocamioanele capturate de către iuncheri. Riabţev propuse să se înceapă tratative cu privire la chestiunea înarmării muncitorilor. In loc să-şi sprijine cererile prin deslănţuirea unor operaţiuni militare în sectoare, Comitetul Militar Revoluţionar

intră în tratative cu Riabțev. Acestea au fost întrerupte nu de către Comitetul Militar Revoluționar, ci de către gardiștii albi, după ce își atinseseră scopul. Tratativele au întărit pe dușman. Mai mult: creând iluzia că s'ar putea ca puterea să fie predată în mâinile Sovietelor fără luptă armată, ele au avut un efect demoralizator asupra activității în sectoare. Riabțev a călcat acordul privitor la îndepărtarea iuncherilor din manej; aceștia din urmă i-au atacat pe „dvinți" în seara zilei de 27 Octombrie. Riabțev a prezentat apoi nerușinatul său ultimatum de lichidare a Comitetului Militar Revoluționar, a pus stăpânire, prin înșelăciune, pe Cremlin și a reprimat în mod bestial pe soldați.

Tratativele din 26 și 27 Octombrie au fost folosite de iuncheri în modul următor: a) ei s'au organizat și au împresurat strâns clădirea Sovietului; b) au săvârșit atacuri asupra companiei de cicliști din parcul Petrovski, unde au capturat mitraliere; au atacat depozitele și pulberăriile Simonovski, de unde au luat cartușe; au atacat brigada 1-a de artilerie de rezervă, unde au capturat 2 tunuri de trei țoli, ce-i drept, fără proectile; c) au câștigat timp pentru chemarea de întăriturî. Chiar din prima zi a rebeliunii iuncherilor, statul-major al contrarevoluției din Moscova a recurs la tot felul de născociri provocatoare. El a anunțat de repetate ori că insurecția dela Petrograd a fost înăbușită, că au sosit trupe de pe front, că acțiunea muncitorilor din Moscova a fost lichidată, etc. Folosindu-se de oficiul poștal și telegrafic din Moscova, ocupat de iuncheri, Rudnev inunda orașele din regiunea Moscovei cu o mulțime de știri provocatoare, născocite, anunțând că la Moscova puterea sovietică ar fi fost lichidată, că la Moscova s'ar fi format un nou Guvern Provizoriu și cerând dumelor locale ale orașelor și administrațiilor zemstvelor să nu se supună puterii sovietice și să organizeze lupta împotriva ei. A fost răspândită pe o scară foarte largă legenda înăbușirii insurecției bolșevice după ce Cremlinul fusese ocupat. Vicjel-ul, „neutru", și Uniunea personalului de poștă și telegraf au jucat un rol infam în răspândirea acestor știri false.

Duşmanii revoluţiei socialiste, strecuraţi în centrele de luptă ale insurecţiei, şi cari mai târziu au fost demascaţi ca duşmani ai poporului, au sabotat instrucţiunile lui Lenin şi Stalin asupra necesităţii de a se întreprinde acţiuni cu caracter ofensiv chiar din primul moment al luptei. Mai mult: ei înfrânau nerăbdarea muncitorilor şi soldaţilor de a porni la luptă, ei împiedicau în mod intenţionat sectoarele să pornească la luptă, sperând ca, prin tratative cu gardiştii albi, să poată preîntâmpina insurecţia.

Prin aceasta se explică în primul rând faptul că rebeliunea gardiştilor albi din Moscova n'a fost înăbuşită imediat, chiar dela începutul acţiunii, cu toate că existau toate condiţiunile necesare pentru a o înăbuşi.

5

OFENSIVA TRUPELOR REVOLUŢIONARE

Impuşcarea soldaţilor desarmaţi la Cremlin provocă în rândurile poporului o profundă indignare.

„Acum nu este timpul să muncim! La 28 Octombrie să părăsim cu toţi deodată fabricile şi uzinele şi, la prima chemare a Comitetului Militar Revoluţionar, să facem tot ce ni se va cere"...

„Să arătăm duşmanilor noştri că majoritatea sdrobitoare a populaţiei din Moscova este împotriva lor".

Aşa suna apelul lansat de Comitetul Militar Revoluţionar, de Biroul Central al sindicatelor, de comitetul bolşevic din Moscova şi de organizaţia din Moscova a social-democraţiei poloneze şi letone.

Proletariatul a răspuns la acest apel dând dovadă de o solidaritate perfectă: toate fabricile şi uzinele din Moscova îşi încetară lucrul. Părăsindu-şi maşinile, muncitorii din schimburile de noapte porneau în grabă spre comitetele de uzine.

— Arme! — cereau masele.

Schimburile de zi nu mai intrau în ateliere, ci se îndreptau spre comitetele militare revoluționare. Mulțimile de muncitori asediau Sovietele din sectoare.

— La arme! — era strigătul maselor.

Gardiștii Roșii, fără arme, formau grupuri de câte zece și plecau în fugă la comitetele militare revoluționare din sectoare. Ei stăteau în front, cu răbdare, așteptând arme. Porniră cu toții: bărbați și femei, bolșevici și fără-de-partid. Aflând că operațiunile militare au început, un muncitor bolșevic dela uzina militară de artilerie telefonă la uzină:

— Dați drumul dela lucru tuturor bolșevicilor și trimiteți-i la dispoziția Comitetului Revoluționar.

Membrii celulei bolșevice, în număr de circa 300, se încolonară în curtea uzinei și porniră în rânduri strânse spre punctele indicate. Plecarea gardiștilor roșii bolșevici provocă alarmă în rândurile celor două mii de muncitori din schimbul de noapte. Ei cerură convocarea unei adunări. Li se arătă pe scurt cum stau lucrurile. Muncitorii hotărîră, fără multă vorbă, să meargă pe baricade. Muncitoarele se înscriseră pe loc ca sanitare. Entuziasmul era atât de mare, încât chiar muncitorii menșevici, uitând de „neutralitate", se înrolau în Garda Roșie.

La Comitetul Militar Revoluționar din cartierul Gorodscoi sosiră, în toiul nopții, muncitorii unei fabrici dintr'un județ al guberniei Moscova. Cu fețele aspre, purtând făclii în mâini, iar unii puști, ei atrăgeau atențiunea tuturor.

— Cine sunteți? De unde veniți? Pentru ce? — îi copleșeau cu întrebările muncitorii și soldații.

— Am auzit că pe la voi se încing treburile și am venit să vă ajutăm... Au venit cu noi și muncitoare!

Majoritatea celor veniți nu aparțineau niciunui partid.

— La acțiune! — cereau ei Comitetului Militar Revoluționar.

Atacul mișelesc al iuncherilor provocă revoltă nu numai în rândurile muncitorilor. Reprezentantul comitetului de sector al bolșevicilor din cartierul Zamoscvorecie recruta voluntari în piața Calujscaia. Deodată se ivi în întuneric

o unitate militară, înarmată cu puşti, şi având în frunte doi ofiţeri.

— „Gardişti albi!" — îşi ziseră, îngrijoraţi, cei prezenţi.

Unul din ofiţeri comandă: „La picior arma!", se apropie, duse mâna la chipiu şi întrebă:

— Cine este şeful statului-major? Noi suntem din detaşamentul 196 de rezervă. Am venit să ne punem la dispoziţia d-voastră. Unul dintre ofiţeri era căpitanul Şuţki, iar celălalt locotenentul Bogoslovski.

Intr'un avânt de nobilă revoltă împotriva represiunii bestiale dela Cremlin, ei trecuseră de partea poporului răsculat.

La statul-major al comitetului militar revoluţionar din Socolniki se prezentă căpitanul de stat-major L. I. Lozovski, un menşevic-internaţionalist, însoţit de doi fii ai săi.

> „...Eu nu sunt bolşevic, declară el, dar în momentul când clasa muncitoare porneşte cu arma pe baricade, eu nu pot rămâne de o parte".

Lozovski şi unul din fiii săi au căzut ca eroi în războiul civil.

Mulţi intelectuali cinstiţi şi-au legat în această zi soarta de cauza clasei muncitoare. La comitetele militare revoluţionare se prezentau ingineri, oferindu-şi cunoştinţele şi experienţa lor.

Agitaţia cuprinse şi pe soldaţii garnizoanei. In aceeaşi zi de 28 Octombrie, adunarea comitetelor de companii din garnizoană desemnă un Comitet Provizoriu de deputaţi ai soldaţilor, format din 10 persoane. Adunarea declară că vechiul Comitet Executiv al Sovietului de deputaţi ai soldaţilor, format din socialişti-revoluţionari şi menşevici, a trădat cauza revoluţiei. „Comitetul de zece" adresă imediat un apel către soldaţi, îndemnându-i

> „să sprijine prin toate mijloacele Comitetul Militar Revoluţionar, să se supună numai ordinelor acestuia şi să nu dea ascultare ordinelor emise de statul major al circumscripţiei militare şi de „Comitetul siguranţei publice".

„Comitetul de zece" ordonă să se aducă detaşamente de

soldați pentru apărarea Sovietului, care era instalat în casa fostului guvernator general al Moscovei, din piața Scobelev. Pe locul unde se află acum noua clădire a Sovietului era o curte cu tot felul de dependințe — grajduri etc., și două corpuri de case, cu fațada spre stradela Cernâșevski.

In seara zilei de 28 Octombrie, piața Scobelev din fața Sovietului se afla deja sub focul gardiștilor albi, cari trăgeau din toate părțile. Iuncherii înaintau dinspre Ohotnâi Read și din ulicioarele dintre străzile Nikitscaia și Tverscaia.

Comitetul Militar Revoluționar și statul său major elaborară un plan de străpungere a cercului gardiștilor albi și de desfășurare a ofensivei.

Centrul era ocupat de dușman, ceeace îi permitea să manevreze, să-și transporte ușor rezervele spre punctele slabe. Telefonul era în mâinile iuncherilor. Această împrejurare le asigura legăturile în mod permanent. Telegraful, pe care albii îl ocupaseră în dimineața zilei de 28 Octombrie, îi punea în legătură cu Marele Cartier General, de unde cereau ajutoarele necesare. Dușmanul avea de partea lui și o incontestabilă superioritate în armament. Arsenalul din Cremlin, cu uriașul lui depozit de puști și mitraliere, căzuse în mâinile iuncherilor. Depozitul intendenței îi aproviziona pe albi cu alimente.

După ce procedă la o minuțioasă examinare a situației, Comitetul Militar Revoluționar luă următoarea hotărîre:

> „Să se stabilească legături strânse cu sectoarele, unul dintre ele urmând să servească ca bază de operațiuni. Să se deslănțue operațiuni cu caracter ofensiv în centru și lupte de partizani în sectoare".

Bătălia din Moscova se fărămițase într'un șir de ciocniri izolate în diferitele sectoare ale orașului. Din toate părțile se cereau arme și cartușe.

Comitetul Militar Revoluționar al căii ferate Cazanscaia ordonă să se controleze toate vagoanele de pe linii. Gardistul roșu Markin, dela revizia vagoanelor, descoperi un transport de puști. El alergă la Comitetul Militar Revolu-

Gardiştii roşii dela uzina Gustav List

ţionar. Vagoanele fură deschise. Fură găsite circa 40 mii de puşti. Se aduse o locomotivă şi vagoanele fură trase în ateliere. Fură înştiinţate imediat sectoarele Gorodscoi şi Socolniki. De acolo fură trimise urgent auto-camioane. Transportarea armelor în celelalte sectoare fu organizată de Centrul de Partid. In cursul nopţii şi în dimineaţa zilei următoare puştile fură transportate în oraş şi împărţite sectoarelor.

Pulberăriile Simonovski fură ocupate de gardiştii roşii din subsectorul Simonovski. Se începu să se aducă de acolo cartuşe.

Din acest moment începu înarmarea masivă a muncitorilor şi soldaţilor şi organizarea lor în detaşamente.

In primul rând era necesar să se asigure spatele cel mai apropiat. Prefectura municipală îşi avea sediul în casa Nr. 26 de pe bulevardul Tverscoi. Această clădire mare dădea

înspre străzile Bolșoi și Malâi Gnezdnicovski, nu departe de clădirea Sovietului, unde lucra Comitetul Militar Revoluționar.

La sediul prefecturii se adunară vreo 200 de albi, bine înarmați. Mai veni și un detașament de milițieni călări. In zilele de 27 și 28 Octombrie, câte unul și în grupuri, veneau neîncetat milițieni din comisariatele ocupate de bolșevici. Dându-și seama cât este de necesar să se păstreze prefectura, ea fiind o amenințare pentru spatele frontului trupelor roșii, Riabțev trimise la prefectură un detașament de iuncheri cu doi mitraliori. Mai sosiră și două detașamente de studenți, în frunte cu un ajutor de sublocotenent.

Tot aici, în curtea prefecturii, era și sediul Uniunii milițienilor. Uniunea trecuse de partea Comitetului Militar Revoluționar și-i aducea prețioase servicii, cu telefonul ei. Albii aflară însă curând despre acest lucru. Ei arestară pe membrii comitetului Uniunii milițienilor și, punând mâna pe telefonul lor, interceptară câteva dispoziții ale Comitetului Militar Revoluționar.

Se creă un detașament special care să ocupe clădirea prefecturii, din care făceau parte „dvinți", ciclișți, soldați din regimentele 55 și 85, gardiștii roșii dela uzina Michelson și alții. Detașamentul primi un tun, care fu așezat în piața Strastnaia. Atacul se desfășură pe bulevardul Tverscoi și pe ambele străzi Gnezdnicovski.

Căile de acces dinspre Nikitscaia, prin străzile Cernâșevski și Briusovski, erau ocupate de posturile iuncherilor. Aceste posturi fură alungate și gardiștii roșii și soldații regimentului de infanterie 56 și 192 de rezervă își continuară atacul.

Soldații din regimentul 193 infanterie de rezervă, cari în ziua de 27 Octombrie făcuseră de gardă la Soviet, fură schimbați de 2 companii ale regimentului 55 infanterie de rezervă. Spre Sovietul din Moscova se îndreptau detașamente înarmate de gardiști roșii și de soldați din diferite regimente, trimise din sectoare de către Centrul de Partid.

Se înălţau baricade, se săpau tranşee. Ofensiva pornită dela Soviet se desvolta în toate direcţiile.

Tot în ziua de 28 Octombrie, un detaşament de 50 muncitori dela uzina Nr. 38 fu însărcinat de Comitetul Militar Revoluţionar să ocupe strada Gazetnâi şi să atace în direcţia străzii Bolşaia Nikitscaia. Un alt detaşament de soldaţi din regimentul 56 fu însărcinat să atace prin strada Briusovski.

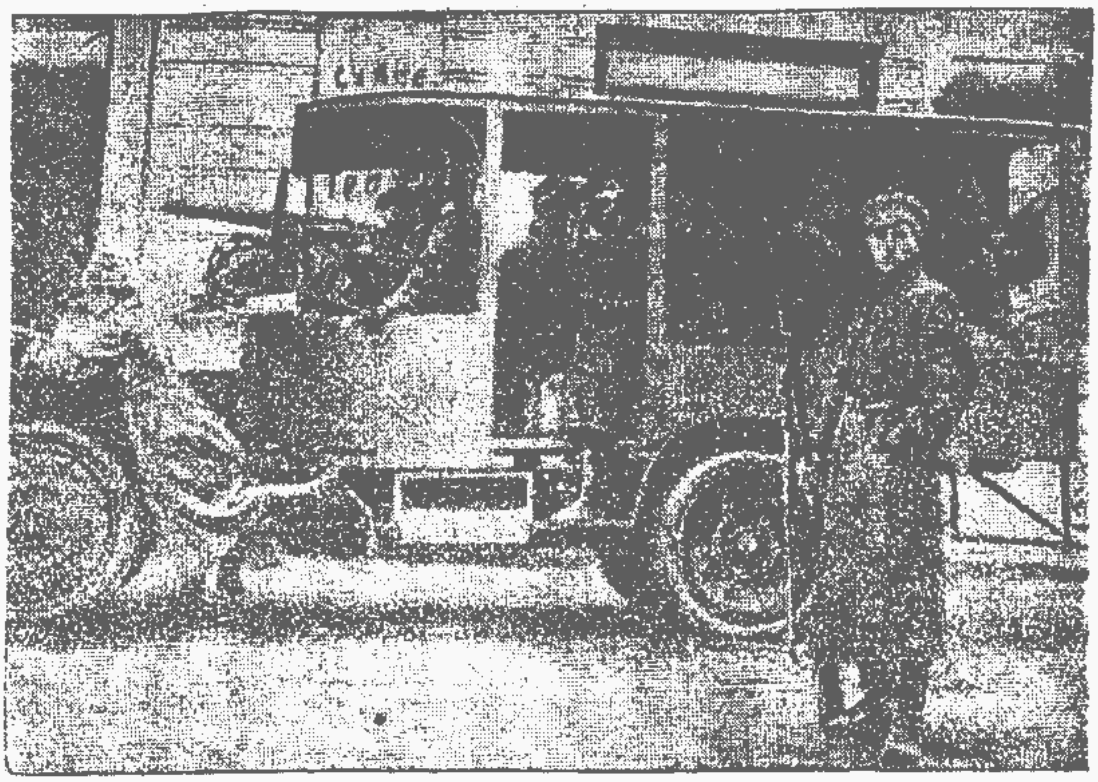
Primul detaşament se instală în strada Gazetnâi, în casa Nr. 7, iar al doilea în clădirea liceului de fete de pe strada Briusovski.

Detaşamentul din strada Gazetnâi alungă pe iuncherii din casa Nr. 1 dela colţul străzilor Nikitscaia şi Gazetnâi, capturând dela inamic, care fugea în panică, 36 de puşti, 24 de revolvere şi 18 grenate de mână.

Victoria îi însufleţi pe luptători.

In sectorul Gorodscoi, strada Sadovaia era ocupată, dela Zemlianoi Val până la Caretnâi Read, de gardişti roşii şi de soldaţii regimentelor 56 şi 251. Piaţa Suharevski se transformase într'un lagăr înarmat. Străzile cari duceau spre această piaţă erau brăzdate de tranşee. La capătul străzii Sretenca se înălţă o baricadă. In piaţă, în faţa sediului Comitetului Militar Revoluţionar de sector, se adunară o mulţime de autocamioane. Comitetul Militar Revoluţionar se instalase la etajul întâi al unei cârciumi situate în Piaţa Suharevscaia, colţ cu strada Pervaia Meşcianscaia. La parter, pe scări, pe coridoare se îngrămădeau soldaţi şi muncitori.

Asupra clădirii scunde a cârciumii trăgeau adesea iuncheri, cari se căţăraseră pe acoperişurile unor case înalte din vecinătate. De multe ori gloanţele nimereau în ferestre şi răneau pe câte cineva. Un soldat din cazarma Spasski propuse să se pună o mitralieră pe turnul Suharevski: de acolo se putea ţine sub foc toată piaţa şi toate casele dimprejur. Soldaţii aduseră pe neobservate o mitralieră şi, când iuncherii începură din nou să tragă din podul unei case vecine, deschiseră foc asupra lor. Impuşcăturile albilor încetară.

Gardiști roșii pe străzile Moscovei

— Ne descurcăm noi și fără ofițeri, știm și noi ce-i aia strategie — spuneau cu mândrie soldații, satisfăcuți de succesul lor.

Primind arme la statul-major al sectorului Gorodscoi, grupurile „de zece" ale gardiștilor roșii plecau cu autocamioanele spre punctele unde se dădeau lupte. Tot de aici porneau și detașamente de Gardă Roșie în ajutorul Sovietului din Moscova și al regimentului 56 infanterie de rezervă, care lupta să smulgă din mâinile iuncherilor oficiul poștal, telegraful și centrala telefonică interurbană.

Comitetul Militar Revoluționar din sectorul Gorodscoi avea și sarcina de a ocupa centrala telefonică a orașului. Dar primul atac dat împotriva ei, dinspre strada Bolșaia Lubianca, fu respins de către iuncheri.

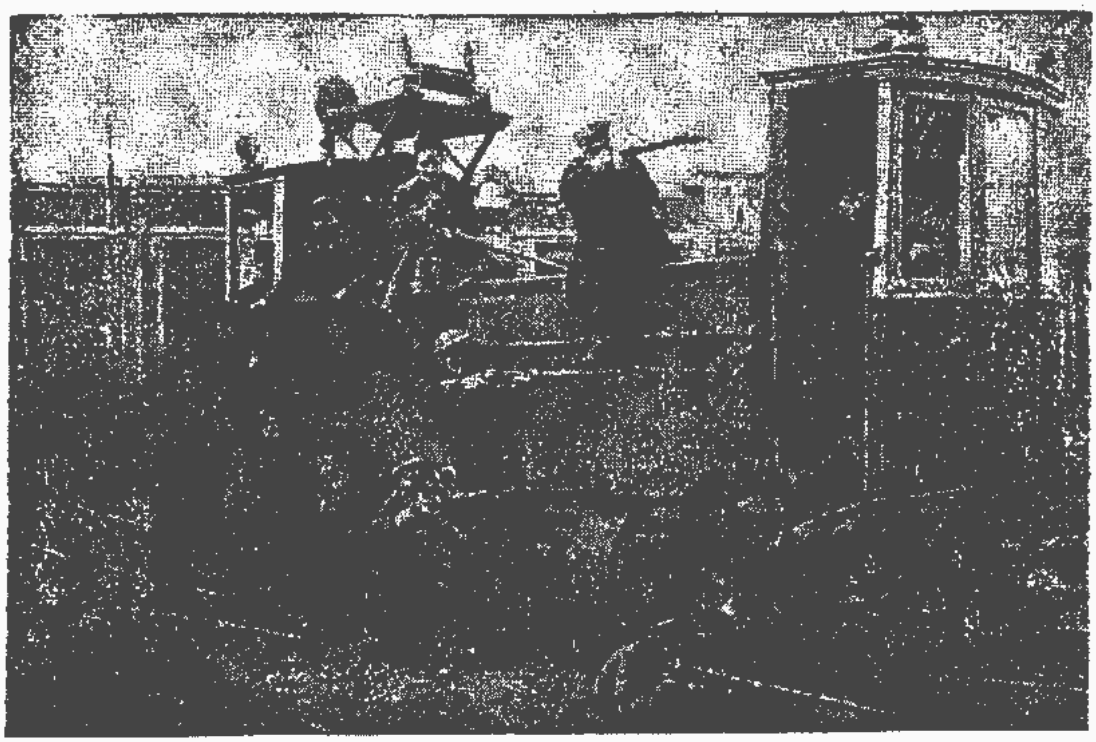
Comitetul Militar Revoluționar al sectorului Socolniki trimitea proectile, pe cari le primea sau le lua dela depozitele de muniții dela ferma Raevo.

La atelierele de vagoane din Socolniki se organiză un Comitet Militar Revoluţionar al uzinei, care îşi luă sarcina să formeze şi să alimenteze detaşamentele de gardişti roşii. El reprezenta pentru Revoluţia din Octombrie din Moscova un fel de regiment „de rezervă". El instrui în 3—4 zile vreo 3 mii de muncitori, gardişti roşii. Instrucţia era foarte sumară: muncitorii învăţau să mânuiască arma şi făceau câteva exerciţii de tir chiar în ateliere. Centrul de aprovizionare al atelierelor deservea zilnic circa 1.500 de gardişti roşii.

Prin acest regiment „de rezervă" au trecut aproape toate detaşamentele cari au venit în cursul luptelor din împrejurimile Moscovei: Raevo, Colciughina, Mîtişci, Colomna şi altele.

Sectoarele Basmannâi şi Blaguşe-Lefortovski aveau însărcinarea de a ocupa şcoala militară Alexeevski. Pe lângă elevii acestei şcoli se mai cuibăriseră acolo vreo 400 de iuncheri cu mitraliere. Principala forţă de luptă a sectorului erau atelierele de artilerie grea de asediu „Mastiajart". Din cei trei mii de muncitori ai atelierelor, nouă sute erau bolşevici. Toţi erau organizaţi milităreşte, grupaţi în plutoane şi companii. In ateliere se aflau câteva zeci de tunuri, dar puşti şi arme sistem „Berdan" erau cel mult o sută. Iuncherii, bine înarmaţi cum erau, puteau să captureze tunurile. Trebuia să se ia măsuri grabnice. Pe străzile cari duceau spre şcoală fură săpate tranşee şi ocupate poziţii. Li se propuse iuncherilor să se predea, promiţându-li-se că nu vor fi atinşi. Drept răspuns, ei deschiseră brusc foc, ucigând cinci muncitori; zece muncitori fură răniţi. Comitetele militare revoluţionare ale ambelor sectoare începură asediul şcoalei în toată regula.

In cartier se aflau următoarele unităţi militare: un batalion de ciclişti, trei companii ale regimentului de telegrafie şi reflectoare, compania 2-a de automobile şi detaşamentul 661 de rezervişti, format din soldaţi cari trecuseră de patruzeci de ani. Ciclistii părăsiseră cartierul încă din prima zi a insurecţiei, pentru ca să asigure paza Sovietului. Sectorul Blaguşe-Lefortovski mai trimisese alte câteva deta-

Gardiști roșii dela depoul de tramvae

șamente spre centru. Trebuiau păzite sectoarele, trebuia făcut serviciul de patrulare, trebuiau puse posturi la uzine. La asediul școalei participară în primul rând atelierele de artilerie grea și un mic detașament de cicliști.

Muncitorii și în general oamenii muncii din sectoare, sprijineau întru totul comitetele revoluționare. Soțiile muncitorilor și, în general, locuitorii din sectoare arestau pe aceia cari făceau agitație împotriva puterii Sovietice și îi duceau la Comitetul Militar Revoluționar, spunând:

— Cine este împotriva Sovietelor, acela este de partea burgheziei și deci dușman al poporului.

Numai elevii școalei tehnice superioare erau fățiș de partea iuncherilor. Comitetul Militar Revoluționar făcu o percheziție la școală și confiscă toate armele.

Iuncherii transformaseră școala militară Alexeevski într'o

fortăreaţă: ei construiseră cuiburi de mitralieră. Zidurile groase ale clădirii îi apărau de gloanţe.

La consfătuirea comună a celor trei comitete revoluţionare: Basmannâi, Blaguşe-Lefortovski şi Rogojski — se hotărî să se bombardeze şcoala. Atelierele militare de artilerie grea de asediu — „Mastiajart" — hotărîră să bombardeze şcoala cu obuziere japoneze. Nu aveau însă cu ce să tragă tunurile. Lipseau postoroance. Muncitorii îşi scoaseră curelele, le legară una de alta şi cărară ei înşişi tunurile. Trebui să se tragă fără aparate de ochire, căci acestea fuseseră ascunse de ofiţeri. Primul proectil trecu pe lângă ţintă. Al doilea lovi în coşul Uzinei Goujon, al treilea căzu în depoul de tramvaie Zolotorojski. După aceste lovituri nereuşite, muncitorii hotărîră să aducă tunurile mai aproape şi să tragă direct. Dar executarea acestei hotărîri era împiedicată de o mitralieră aşezată la intrarea principală. Inaintând târîş sub ploaia de gloanţe, cu sforţări de neînchipuit, gardiştii roşii traseră tunul de pod, la 400 de paşi de intrarea şcolii. Uimiţi de curajul acesta extraordinar, iuncherii îşi pierdură cumpătul. Muncitorii săriră în picioare şi deschiseră foc prin tragere directă. După al doilea proectil, mitraliera amuţi. Muncitorii căutară prin toate depozitele şi găsiră în cele din urmă aparatele de ochire. Incepu bombardarea în regulă a şcolii.

In dimineaţa zilei de 28 Octombrie, când apelul la grevă al Comitetului Militar Revoluţionar ajunse la cunoştinţa muncitorilor din sectorul Rogojski-Simonovski, când sirenele începură să urle strident, fabricile îşi încetară una după alta lucrul. Muncitorii porniră spre Sovietele din sectoare. Un Soviet era în cartierul Rogojski, iar celălalt în subsectorul Simonovski. Detaşamentul parcului Zolotorojski sosi cel dintâi. In urma lui alergau, luându-se la întrecere, muncitorii dela uzina Goujon, dela uzina Podobedov, dela fabricile „Mars", „Caravan", „Dangauer", etc. Muncitoarele dela fabricile Ostroumov, Keller, Sumin veniră în grupuri la Sovietul de sector şi se înscriseră în detaşamentele sanitare roşii.

Toți se îndreptau în grabă spre strada Alexeevscaia, unde se instalase Sovietul sectorului Rogojski, statul-major și comitetul de sector al partidului. Nu erau arme. Muncitorii dela depoul de tramvaie plecară, spunând:

— Indată ce veți primi puști, anunțați-ne, și peste zece minute vom fi aici.

Așa se și petrecură lucrurile. Indată ce sosi primul transport de puști, muncitorii tramvaiști fură înștiințați. Ei veniră în fuga mare, se înarmară și, formând un detașament de 50 de luptători, porniră să ocupe poziții în piața Varvarscaia. Aceeași însuflețire domnea și în jurul Sovietului din subsectorul Simonovski.

In cartierul Zamoscvorecie, unde în fruntea comitetului militar revoluționar era bolșevicul Sternberg, profesor de astronomie, gardiștii roșii cari luaseră pe seama lor paza podurilor, goniră pe iuncheri de pe podul Camenâi și ocupară podul Crâmski. Dinspre bulevardul Zubovski un detașament al regimentului 193 se apropie de podul Crâmski și se uni cu gardiștii roșii din Zamoscvorecie. Garda Roșie ocupă Institutul Comercial unde se instalase un detașament de gardiști albi. Fură arestați 87 studenți gardiști albi.

Sediul comitetului de sector din Zamoscvorecie avea aspectul unui lagăr militar. Toate încăperile erau arhipline de muncitori. „Dvinții" și soldații regimentului 55 infanterie de rezervă îi învățau să mânuiască armele și revolverele. Muncitorii erau nerăbdători să pornească la luptă. Detașamentele de gardiști roșii dintr'un șir de fabrici ocupară diferite porțiuni de sector. Uzina Michelson dădu un detașament de 200 de gardiști roșii și 150 de sanitari. Muncitorii Uzinei de telefoane și ai Uzinei electrice ocupară podul Ciugunîi și-l apărară împotriva iuncherilor. Muncitorii Uzinei electrice tăiară curentul în locurile unde se aciuiaseră gardiștii albi. Dela Uzina „Postavșcik" veni un detașament de 50 de oameni. Fabrica de manufactură Danilovscaia apăra sectorul de un eventual atac al cazacilor, cari puteau veni pe șosea din Cașira.

Tun instalat în faţa Sovietului din Moscova în zilele Revoluţiei din Octombrie

Muncitorii dela tramvaie erau foarte activi. Ei transportau arme sau mergeau în recunoaştere. Ei formară un excelent detaşament de luptători. Căptuşind un vagon cu scânduri şi umplând spaţiul dintre scânduri şi vagon cu nisip, muncitorii făcură un fel de tren blindat. Ei încercară să înainteze spre podul Camenâi, dar iuncherii tăiară cablul şi vagonul trebui să se oprească. Atunci când a fost nevoie de unelte pentru săparea tranşeelor, muncitorii au dat lopeţi din propriile lor ateliere. Le dădeau cu socoteală, controlând cu stricteţe restituirea lor. Se simţeau stăpâni şi aveau multă grijă de averea lor.

In spatele sectorului, în suburbia Cotlî, erau cantonaţi nişte cazaci. Nu erau numeroşi: cei mai mulţi plecaseră la centru. Ei puteau însă provoca panică printr'un atac

neașteptat. Muncitorii dela fabrica de manufactură Danilovscaia trimiseră la ei agitatori. După meeting, cazacii consimțiră să predea armele muncitorilor. Micile grupe ale albilor fură gonite din sector și toate detașamentele înarmate fură trimise spre râul Moscova.

In sectorul Hamovniki, iuncherii se mențineau în școala militară Nr. 5 din strada Pervaia Smolenscaia, de lângă piața Smolensc. Strada Arbat era toată în mâinile iuncherilor.

In același sector, la colțul străzii Ostojenca, se găsea și depozitul central de subsistență al intendenței, care aproviziona garnizoana din Moscova. Depozitul fusese ocupat de iuncheri. Sectorul avea sarcina să țină în mâinile sale gara Brianscaia și să ocupe depozitul de subsistență. Trebuia deasemenea ocupat și podul Crâmski, care asigura legătura cu sectorul Zamoscvorecie, dar atenția organelor sectorului era concentrată mai ales asupra școalei de ajutor de sublocotenenți Nr. 5 din strada Smolenscaia.

La 27 Octombrie, noaptea târziu, imediat după ce aflară despre ultimatumul lui Riabțev, soldații regimentului 193 ieșiră în stradă. Ei fură complectați cu gardiști roșii și porniră la atac, în formație de două detașamente, ca să ocupe podul Crâmski.

In dimineața zilei de 28 Octombrie, ofițerii acestui regiment, cari ocupaseră un cămin peste drum de cazarmă, deschiseră foc asupra clădirii cazărmii. Atunci soldații ieșiră în fugă, înarmați, se năpustiră spre cămin și îl luară cu asalt. Mulți ofițeri fură străpunși cu baionetele.

Atacul ofițerilor provocă o revoltă atât de mare, încât soldații cerură ca regimentul să fie trimis pe poziții. Pe la orele 12, trei companii plecară prin Presnia la Hodânca, pentru acoperirea artileriei.

Președintele comitetului regimentului 193 aduse o companie în ajutorul asediatorilor depozitului de subsistență.

Printr'un atac comun, depozitul fu cucerit. Ultimul auto-

camion cu alimente al iuncherilor fugi sub focul trupelor revoluționare.

Detașamentele din Hamovniki și cele din Zamoscvorecie, — acestea din urmă trecuseră peste podul Crâmski — îi alungară pe iuncheri în adâncul străzii Ostojenca, iar apoi, prin strada Precistenca, spre statul-major al circumscripției militare Moscova, a cărui clădire dădea cu una din laturi în Precistenca și cu alta în strada Ostojenca. Aici iuncherii opuseră o rezistență îndârjită. Ei primiră întăriturí. La 28 Octombrie, spre seară, iuncherii trecură la ofensivă atât prin strada Ostojenca cât și prin strada Precistenca. Lângă piața Smolensc, ofensiva iuncherilor fu sprijinită de un automobil blindat.

După atacul ofițerilor comitetul revoluționar din sectorul Dorogomilovo se organiză din nou și închegă repede câteva detașamente, formate din muncitori din sector, din muncitori dela calea ferată și din soldați din grupurile de convalescenți.

In noaptea de 28 spre 29 Octombrie veniră, la chemarea comitetului revoluționar, 200 de muncitori dela depozitul de tramvaie, cu unelte. Ei săpară tranșee la podul Borodino, pe strada Pliușciha, pe bulevardul Smolensc și pe strada Precistenca.

In cursul aceleiași nopți fură aduse cu un autocamion, din sectorul Zamoscvorecie, niște enorme baloturi de bumbac. Adăpostindu-se în dosul lor, gardiștii roșii săpară tranșee pe strada Ostojenca. Fură săpate tranșee și în sectorul Zamoscvorecie, la podul Camenâi; la podul Moscvoreţki fu construită o baricadă.

Cartierele Butârskii și Suşcevo-Mariinski aveau misiunea de a-și apăra sectorul împotriva înfiltrării albilor și de a complecta cu gardiști roșii forțele Comitetului Militar Revoluționar din Moscova.

Cartierul Presnia avea următoarele însărcinări:

1. Să nu lase pe albi să ajungă la gările Brianscaia și Alexandrovski;

Lupta din Piaţa Cudrinscaia, Moscova

După un tablou de G. Saviţki

2. Să nu permită iuncherilor să pună mâna pe Hodânca și pe artileria ei.

La 28 Octombrie, pe la ora 11 dimineața, muncitorii din cartierul Presnia trimiseră pe membrii comitetului revoluționar în cartierul Hamovniki ca să aducă un detașament de acoperire pentru artilerie. Nu trecu nici o oră și un detașament de soldați porni spre Hodânca. Dar bateria 5-a nu mai era acolo; ea plecase deja spre Soviet, îndreptându-se cu băgare de seamă spre centrul orașului. In apropiere de piața Strastnaia, bateria fu atacată pe neașteptate de albi. Tunarii îi puseră pe fugă cu un foc viu de arme. In piață, ei dădură peste un grup de soldați din regimentul 193. Trimițând caii la adăpost, tunarii începură să bombardeze prefectura. In centrul orașului bubuiră primele lovituri de tun.

Canonada de artilerie ridică moralul oamenilor în tot cartierul Presnia. Se procedă de urgență la formarea detașamentelor. Ele porniră ofensiva pe linia Sadovaia, dela strada Caretnîi Riad până la bulevardul Novinski.

Comitetul Militar Revoluționar al sectorului Jeleznodorojnâi se afla în cartierul Socolniki, la gara Nicolaevscaia. Din acest sector porneau cele mai importante căi ferate: Iaroslavscaia, Cazanscaia și Nicolaevscaia. Ca și acum, gara Nicolaevscaia avea legătură directă cu gara Curscaia. Tot la gara Nicolaevscaia era și sediul biroului din Moscova al Vicjel-ului.

Cu excepția gării Brianscaia, nu s'au dat lupte în gări; dar comitetele militare revoluționare ale diferitelor căi ferate au dat un mare ajutor insurecției din Moscova: 1) ele au ocupat gările, în ciuda „neutralității" Vicjel-ului, 2) au oprit transportul trupelor albe spre Moscova; 3) au stabilit legătura cu Petrogradul prin gara căii ferate Iaroslavscaia; 4) au descoperit la gara Cazanscaia circa 40.000 de puști; 5) în centrul feroviar Moscova, organizația Vicjel-ului a

fost complect izolată, iar comitetul central al căii ferate Curscaia, comitet format din conciliatori, a fost arestat de comitetul militar revoluţionar al acestei căi ferate; 6) comitetul militar revoluţionar al sectorului Jeleznodorojnâi a îndreptat spre centru toate detaşamentele libere dela toate căile ferate. Detaşamentele muncitoreşti de gardişti roşii dela căile ferate din zona operaţiunilor au participat activ la lupte.

In seara zilei de 28 Octombrie, situaţia Comitetului Militar Revoluţionar se îmbunătăţise simţitor. Iuncherii nu reuşiseră să lărgească zona ocupată de ei. Dimpotrivă, în jurul lor se formase un cerc aproape închis şi detaşamentele muncitoreşti îi împingeau mereu spre centru. Toate gările erau în mâinile roşilor. In timp ce spre Soviet se îndreptau mereu noi detaşamente, în ajutorul iuncherilor nu venea nimeni. In faţa clădirii Sovietului stăteau tunuri, şi faptul acesta ridica moralul luptătorilor. Important era însă mai cu seamă faptul că formarea detaşamentelor lua un caracter de masă. Când Comitetul Militar Revoluţionar cerea din sector 100 de oameni, veneau 300. Masele poporului se ridicau la luptă. Sectoarele vuiau de atâta forfoteală. Masele dădeau dovadă de un spirit de iniţiativă creatoare fără seamăn.

In noaptea de 28 spre 29 Octombrie, locotenentul Rovnâi se puse din nou în legătură cu Marele Cartier General. Nu-i mai rămăsese nici urmă din trufia de odinioară.

„In linii generale, centrul, cu excepţia raionului din vecinătatea casei guvernatorului general, este în mâinile noastre — raportă locotenentul.

Cartierele periferice sunt în mâinile Gărzii Roşii şi ale unităţilor militare răsculate.

Zamoscvorecie nu se află în sfera noastră de influenţă...

Având în vedere forţele insuficiente şi starea de istovire a trupelor credincioase guvernului,

nu este posibil ca răscoala să fie înăbușită într'un timp scurt".

Acest raport melancolic se încheia cu rugămintea de a se trimite cât mai curând ajutor.

Marele Cartier General înțelegea însă foarte bine starea de spirit a albilor din Moscova. Dieterichs își termină convorbirea cu locotenentul Rovnâi printr'o amenințare: el îi comunică, „cu titlu de informație personală", că a primit ordinul ca, la caz de nevoie:

„...să destitue pe orice șef, fără excepție..."

După terminarea convorbirii cu Moscova, Dieterichs chemă la aparat comandamentul frontului de Vest și-i ceru insistent să trimită de urgență ajutoare la Moscova, și neapărat dintr'un sector apropiat. Comandamentul frontului de Vest răspunse că nu poate îndeplini această cerere, deoarece nu-i permite Comitetul din Minsc.

— Bine, dar nu e nevoie să trimiteți trupe de pe front, puteți trimite trupe din circumscripția militară Minsc.

— Nu uitați, însă, că în spatele frontului nostru bolșevicii au pornit la acțiune și pun mâna pe putere pretutindeni. Se cer trupe peste tot. Se pare că la Caluga există ceva rezerve, dar comandantul circumscripției cere să se trimită trupe din Caluga la Smolensc, Rjev și Viazma. Voi raporta imediat comandantului șef și vă voi comunica cele hotărîte.

— Raportați-i că e foarte necesar. Foarte necesar — vă repet încă odată.

Cu mare greutate se putu găsi o unitate: se dădu ordin să se trimită la Moscova 3 escadroane de dragoni din regimentul Nijni-Novgorodski, menționându-se că aceste escadroane ori se aflau la Caluga, ori erau în drum spre Smolensc. De fapt, nu se știa unde se aflau.

In dimineața zilei de 29 Octombrie, trupele revoluționare

începură ofensiva decisivă. Un detaşament de ciclişti, cu un efectiv de 70 de oameni, ocupă Teatrul Mic.

Prefectura fu luată cu asalt. Asedierea ei se lovise de piedici serioase, deoarece căile de acces dinspre piaţa Strastnaia se aflau sub focul iuncherilor, cari ocupau porţile Nikitski. In dosul prefecturii se înălţa o clădire enormă, imobilul Nr. 10 de pe strada Malâi Gnezdnicovski. Instalând o mitralieră în turnul acestei case, gardiştii roşii împroşcară curtea prefecturii cu o ploaie de gloanţe. Se deschise foc de artilerie dinspre piaţa Strastnaia. Gardiştii roşii pregătiseră un atac combinat. După o lovitură de tun bine ţintită, prefectura fu atacată de un detaşament roşu.

Cu strigăte de „Ural" luptătorii traversară bulevardul, apoi strada şi se pomeniră la ferestrele parterului prefecturii. Comandantul detaşamentului ordonă luptătorilor să se culce la pământ, dincolo de gard, şi să deschidă focul. Soldaţii se culcară, dar gardiştii roşii se aruncară înainte şi, sfărâmând geamurile cu paturile puştilor, se năpustiră în clădire. Gardiştii roşii fură urmaţi de soldaţi. Acest asalt îndrăsneţ produse o panică de nedescris în rândurile iuncherilor, cari şi aşa erau înspăimântaţi de focul de mitraliere şi de tun. Ei încetară focul şi începură să coboare în goană dela etajele de sus. Circa 200 de iuncheri şi studenţi excelent înarmaţi se predară unui detaşament de 50—60 de oameni. Iuncherii fură trimişi sub escorta a zece luptători la Sovietul din Moscova.

Lovitura combinată împotriva prefecturii reuşise.

In acest atac curajos căzură luptătorii Serghei Barbolin, în vârstă de 20 de ani, şi Jebrunov, în vârstă de 19 ani, — organizatorii tineretului din sectorul Socolniki. Barbolin, un tânăr capabil, energic, gata în orice clipă să-şi sacrifice viaţa pentru revoluţie, depusese o activitate intensă în rândurile tineretului. El îşi petrecea toată ziua în uzine. Jebrunov devenise, încă dela vârsta de 15 ani, singurul sprijin al familiei sale. El cutreerase aproape toată ţara în căutare de lucru. De îndată ce-i era posibil, el se apuca să citească, şi a doua zi împărtăşea tovarăşilor săi cele citite. „Nedespărţiţii" — aşa îi numeau cu dragoste pe aceşti doi prie-

teni tovarășii mai vârstnici. In zilele insurecției Barbolin și Jebrunov îndepliniră diferite însărcinări. Dar lor li se părea puțin: doreau din tot sufletul să se arunce în focul luptei. Inarmându-se cu puști, ei își părăsiră sectorul și plecară spre centru. Fură trimiși spre clădirea prefecturii. Focul mitralierei îl seceră pe loc pe Jebrunov și-l răni mortal pe Barbolin.

Unitățile roșii se întăriră în străzile cari duceau spre Soviet și înaintară până la Bolșaia Nikitscaia, care deveni astfel linia de demarcație dintre unitățile roșii și iuncheri.

In dimineața zilei de 29 Octombrie, trupele revoluționare reocupară prin lupte oficiul poștal și telegraful. Gardiștii roșii constatară că telegramele puterii sovietice erau interceptate de comitetul funcționarilor. Orașele în care învinsese revoluția erau scoase din rețeaua telefonică. Garda centralei telegrafice arestă pe o parte din membrii comitetului funcționarilor și comunică acest lucru Comitetului Militar Revoluționar. Acesta trimise un comisar special.

In cartierul Lefortovo, după ce muncitorii din atelierele de artilerie grea găsiră aparatele de ochire, focul artileriei deveni mai precis. Proectilele explodau în clădirea școalei militare Alexeevski. Majoritatea elevilor liceului militar și a funcționarilor se predară; dar iuncherii și elevii din cursul superior al liceului militar continuau să reziste.

La 29 Octombrie, în cartierul Hamovniki, gardiștii roșii, în grupuri mici de câte 3—5 oameni, se strecurară prin case și curți în spatele dușmanului. Ei aruncară granate asupra iuncherilor și deschiseră pe neașteptate foc asupra lor. Soldații regimentului 193 așezară un aruncător de bombe în tranșeele de pe Ostoienca.

Tranșeele albilor erau la o depărtare de cel mult 200 de pași. Focul era intens. Nu era chip să scoți capul din tranșee. Gardiștii roșii din sectorul Zamoscvorecie, pe teritoriul căruia nu se mai dădeau în acel moment lupte, ocupară podurile de peste râul Moscova. Se trimise detașamente înarmate, pentru a duce operațiuni comune cu sectorul Hamovniki, împotriva statului-major al circumscripției militare. Una dintre sarcinele cele mai importante ale

sectorului Zamoscvorecie era să asigure funcţionarea neîntreruptă a centralei electrice. Această însărcinare fu îndeplinită.

Sectorul Zamoscvorecie căpătase în timpul Revoluţiei din Octombrie o importanţă aşa de mare deoarece aci erau concentrate multe fabrici şi uzine, cari furnizau neîncetat oameni pentru formarea detaşamentelor de gardişti roşii. In clădirea Institutului Comercial se instalase la 29 Octombrie Centrul de luptă al partidului. Tot în sectorul Zamoscvorecie se aflau în zilele de luptă redacţia ziarului „Social-Democratul" şi redacţia ziarului „Izvestia", al Sovietului din Moscova.

In sectorul Presnia, comitetul militar revoluţionar organiză şi înarmă în cursul zilei de 29 Octombrie vreo 600 de oameni. Fură ocupate comisariatele 1 şi 2 de miliţie, iar pe câmpul Voscresenski fu capturată o patrulă de cazaci călări.

În noaptea de 29 spre 30 Octombrie, sosiră în sectorul Presnia tunuri de 3 ţoli dela brigada 1-a de artilerie de rezervă. Unul din aceste tunuri, care fusese aşezat pe piaţa Cudrinscaia, trăgea asupra clopotniţelor bisericilor Cazanscaia şi Deviatinscaia, cari fuseseră ocuapte de iuncheri. Al doilea tun fu aşezat în grădina zoologică, iar al treilea, la podul Gorbatâi.

Una dintre sarcinile cele mai importante încredinţate sectorului era menţinerea gării Alexandrovski, astăzi Belorusski, care fusese ocupată fără nicio împotrivire de către comitetul militar revoluţionar al acestei căi ferate.

Operaţiunile militare ale forţelor armate ale Comitetului Militar Revoluţionar se desfăşurau cu succes.

Iuncherii şi ofiţerii fuseseră constrânşi să cedeze prefectura — una din cele mai importante poziţii din centrul oraşului.

La 29 Octombrie, orele 9 seara, statul-major al circumscripţiei militare raportă Marelui Cartier General:

„...forţele duşmanului sporesc mereu şi el devine din ce în ce mai impertinent.

Periferiile ne sunt absolut inaccesibile...

...Bolșevicii au ocupat astăzi toate gările, iar în centru, au ocupat prefectura precum și poșta și telegraful, cari au trebuit să fie abandonate din cauza stării de istovire a detașamentului, care respinsese cu succes o serie de atacuri. Detașamentul a trebuit să fie transferat la centrala telefonică.

Școala Alexeevski, unde a rămas o companie de iuncheri, se apără cu bărbăție, cu toate că artileria grea a bolșevicilor a distrus partea de sus a clădirii și a provocat incendii...

...E nevoie de un ajutor cât mai urgent, căci fără perspective de sprijin situația nu este deloc strălucită".

Succesul trupelor roșii părea pe deplin asigurat.

6

ARMISTIȚIUL

Promițând Moscovei ajutor, generalul Duhonin scăpase din vedere un lucru: într'un șir de puncte foarte importante de pe drumul pe care trebuiau să-l parcurgă trupele, puterea trecuse deja în mâinile bolșevicilor. La 28 Octombrie erau în mâinile muncitorilor următoarele localități: Viazma, Colomna, Șuia, Cazan, Țarițîn, Minsc, Novgorod, Toropeț, Recița, Vitebsc, Rjev, Podolsc, Briansc, Egorievsc și Riazan.

Kerenski contramandă ordinul de trimitere a dragonilor dela Caluga la Moscova. El ordonă ca acest regiment să fie trimis cu un tren de persoane la Petrograd. Acelaș lucru se întâmplă și cu automobilele blindate chemate din Caluga la Moscova.

In locul dragonilor, fură trimise la Moscova două escadroane de cazaci din Cuban. Dar la 30 de verste de Viazma, linia ferată fusese demontată de Sovietul local. Ofi-

ţerii de cazaci încercară să înainteze spre Moscova pe un drum ocolit; ci fură însă opriţi la Tula.

Brigada de cavalerie trimisă de pe frontul de Sud-Vest prin Gomel, Orşa şi Viazma se lovi la Orşa de o piedică neaşteptată: regimentul 623 infanterie, trimis la Petrograd, ocupase gara şi trenurile de aci, declarând că nu va lăsa să treacă nicio unitate nici spre Petrograd, nici spre Moscova.

Incercările lui Duhonin de a aduce cazaci de pe Don avură aceeaşi soartă. Hatmanul Caledin răspunse că, pentru ca să poată fi trimişi cazacii la Moscova, trebue să existe o necesitate extremă, de natură să justifice această măsură în ochii cazacilor.

In zadar fură răspândite calomniile reprezentanţilor „Comitetului siguranţei publice", în zadar încercară ei să-i convingă pe soldaţii de pe front că „bolşevicii au organizat la Moscova un pogrom", că „la Moscova bande de beţivi incendiază totul şi înjunghie oameni absolut nevinovaţi".

Mulţumită vigilenţei muncitorilor şi soldaţilor revoluţionari, întăriturile cerute de contrarevoluţie nu putură să treacă spre Moscova şi „Comitetul siguranţei publice" nu putu primi ajutor armat din afară. Dar ajutoarele erau totuşi pe drum. La 30 Octombrie trebuiau să sosească trupe de pe frontul de Sud-Vest. Se aştepta din oră în oră căderea Petrogrdaului, unde începuse rebeliunea iuncherilor. Trebuia să se câştige măcar o zi, două. In această direcţie, „Comitetul siguranţei publice" fu ajutat de Vicjel.

Vicjel-ul adresă prin biroul său din Moscova, la 29 Octombrie, Comitetului Militar Revoluţionar şi „Comitetului siguranţei publice" următorul ultimatum:

> „Trebue să încetaţi imediat războiul civil şi să vă uniţi în vederea formării unui guvern revoluţionar-socialist omogen".

El ameninţă cu declararea grevei generale la căile ferate, cu începere dela 30 Octombrie, ora 12 noaptea.

> „dacă până atunci nu vor înceta operaţiunile militare la Petrograd şi Moscova".

Comitetul Militar Revoluţionar din Moscova consimţi din

nou să înceapă tratative. În ziua de 29 Octombrie, la ora 12 noaptea, încheierea armistițiului fu anunțată prin telefon și prin curieri speciali trimiși în toate părțile. Trupele roșii nu voiră să creadă: se părea că victoria e deja în mâna revoluției, și deodată interveni armistițiul! Când i se înmână unui tunar ordinul de încetare a focului, el îl citi, îl mototoli și îl aruncă de o parte.

— Nu înțeleg ce scriu ei aici, exclamă el cu indignare și continuă focul până ce primi un al doilea ordin.

Cu mare greutate se obținu o întrerupere temporară a operațiunilor.

Focul împotriva centralei telefonice continua.

Ultimatumul „Vicjel-ului" corespundea intereselor contrarevoluției. Unul din apărătorii ei activi a scris mai târziu:

> „Ultimatumul „Vicjel-ului" a ridicat în mod considerabil moralul „Comitetului siguranței publice"...
>
> Și deaceea „Comitetul siguranței publice" acceptă bucuros armistițiul".

Vicjel-ul formă o comisiune de conciliere, alcătuită din reprezentanți ai Comitetului Militar Revoluționar din Moscova, ai „Comitetului siguranței publice", ai organizației menșevice din Moscova, ai Sovietului (vechiu) de deputați ai soldaților, ai consiliului uniunii funcționarilor de poștă și telegraf și ai biroului din Moscova al Vicjel-ului. Vicjel-ul propuse comisiunii următorul proiect de rezoluție:

> „1. Unitățile mixte, atât cele de soldați cât și cele de ofițeri, formate cu prilejul ciocnirilor armate, vor fi dizolvate.
>
> 2. Ambele părți vor da dispoziții să se predea armele luate pentru înarmarea detașamentelor de luptă în perioada operațiunilor militare.
>
> 3. Pentru a controla executarea acestor obligațiuni, se va crea o comisiune formată din reprezentanți ai ambelor părți, pe baza principiului de paritate, și din reprezentanți ai Vicjel-ului.

4. La Moscova se va crea un organ care va centraliza şi va conduce activitatea curentă a tuturor organelor puterii şi care va fi învestit cu puteri extraordinare; el va continua să fiinţeze până când guvernul central va hotărî asupra chestiunii organizării organelor puterii în toată ţara. Din acest organ vor face parte: 7 reprezentanţi ai municipalităţii, 7 reprezentanţi ai Sovietului de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din Moscova, 2 reprezentanţi ai zemstvei guberniale, câte un reprezentant din partea Sovietelor guberniale de deputaţi ai muncitorilor şi ţăranilor din gubernie şi câte un reprezentant din partea următoarelor organizaţii: Consiliul Central al sindicatelor, Uniunea funcţionarilor dela poştă şi telegraf şi Vicjel-ul. Comitetul Militar Revoluţionar şi „Comitetul siguranţei publice" vor fi dizolvate.

5. Comitetul Provizoriu (adică organul prevăzut la punctul precedent) va numi o comisiune specială de anchetă, care va stabili pricinile cari au provocat războiul civil la Moscova, precum şi răspunderile diferitelor organizaţii şi persoane.

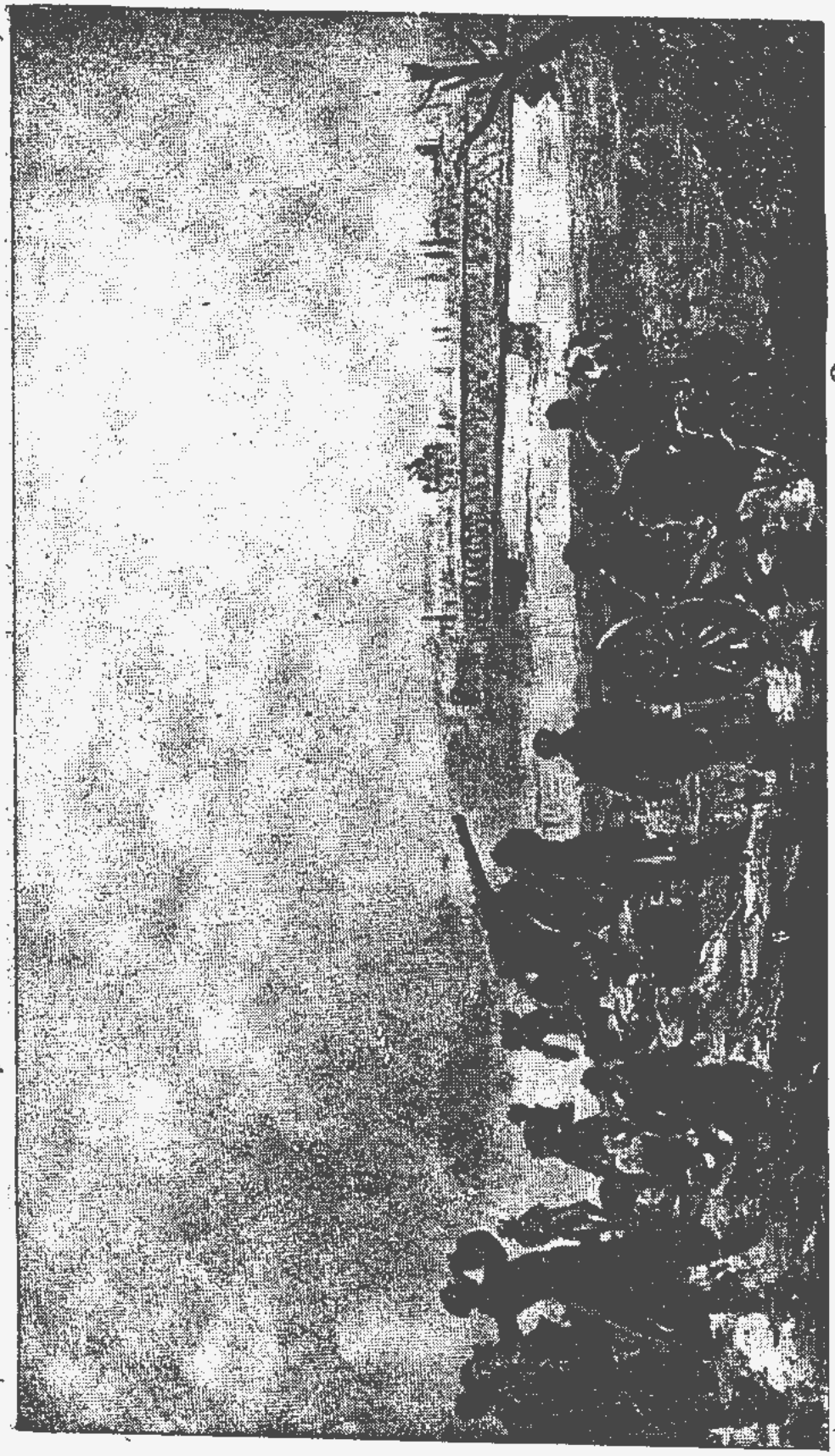
6. După încheierea acordului, trupele ambelor părţi se vor întoarce la unităţile lor şi vor fi puse la dispoziţia comandantului circumscripţiei militare Moscova, care va funcţiona pe baza împuternicirii Comitetului Provizoriu".

Comitetul Militar Revoluţionar prezentă şi el, la rândul lui, comisiunii un proiect de acord cu următorul conţinut:

„1. La Moscova toată puterea va fi predată Sovietului de deputaţi ai muncitorilor, soldaţilor şi ţăranilor.

2. Unităţile mixte (atât cele de ofiţeri cât şi cele de soldaţi) vor fi dizolvate.

3. In interesul apărării revoluţiei, Garda Roşie nu va fi desfiinţată. Garda albă va fi disolvată. Armamentul de prisos va fi predat arsenalului.

Artileriștii roșii trag asupra Cremlinului

După un desen de V. V. Meșcov

4. După încheierea acordului, trupele ambelor părți se vor întoarce la unitățile lor".

Comisia de conciliere a luat, bine înțeles, drept bază de discuție proiectul Vicjel-ului.

In noaptea de 29 spre 30 Octombrie, reprezentanții celor două tabere se adunară în gara Cursc, în „pavilionul țarului".

Situația era extrem de încordată. Tot timpul răsunau împușcături. Rudnev le impută bolșevicilor că gardiștii roșii calcă armistițiul. Reprezentanții Sovietelor se mirară de finețea auzului lui Rudnev, care reușea să distingă ale cui sunt împușcăturile. Oamenii Vicjel-ului — erau de față câțiva — implorau să se înceteze cearta și să se treacă la discuție.

Discuțiile începură. Proiectul bolșevicilor fu declarat inacceptibil. Rudnev și Șer căutau să tărăgăneze prin toate mijloacele tratativele. Ei insistau să se disolve Garda Roșie și Comitetul Militar Revoluționar.

Punctele 1, 3 și 6 ale acordului propus de Vicjel fură primite de toți, inclusiv reprezetanții Comitetului Militar Revoluționar. Aceștia din urmă erau însă împotriva punctelor 2 și 5, iar partea din punctul 4 privitoare la compunerea organului puterii, ei consimțiră s'o primească numai în urma cererii ultimative a Vicjel-ului. Intrucât discutarea acordului nu era încă terminată, comisia de conciliere hotărî ca armistițiul să fie prelungit cu încă 12 ore.

Tratativele luară sfârșit. In timp ce delegații Comitetului Militar Revoluționar se îndreptau spre automobilul lor, se apropiară de ei Rudnev și Șer, al căror automobil dispăruse. Delegații Comitetului Militar Revoluționar hotărîră să-i ia cu ei până la Soviet. Aci li se puse la dispoziție o trăsură sanitară, cu care plecară la duma orașului.

In aceeași zi de 30 Octombrie, sectoarele aflară despre condițiunile proiectului de acord. Comitetul Militar Revoluționar din sectorul Blagușe-Lefortovo, împreună cu reprezentanții statului-major al Gărzii Roșii din sector și ai statului-major al unităților militare din sector, cerură ca acordul să includă următoarele puncte: recunoașterea puterii congresului Sovietelor; predarea provizorie a puterii

în mâinile Sovietului din Moscova, inclusiv direcțiunea statului-major al circumscripției militare; desarmarea și arestarea gardiștilor albi, soarta lor urmând să fie hotărîtă de congresul Sovietelor sau de guvern în baza unei împuterniciri speciale a congresului.

Hotărîri similare fură luate și de unitățile militare. Așa, de pildă, încă dela 29 Octombrie, după primirea știrii asupra încheierii armistițiului, ședința plenară a reprezentanților comitetelor de baterii din brigada 1-a de artilerie de rezervă luă hotărîrea:

> „Să se supună ordinului Comitetului Militar Revoluționar și să înceteze operațiunile militare, dar în acelaș timp... să se arate Comitetului Militar Revoluționar că în cursul tratativelor nu pot fi făcute niciun fel de concesii, deoarece salvarea Rusici și a revoluției trebue să stea mai presus de interesele capitaliștilor".

Hotărîri analoage fură luate în toate sectoarele.

Armistițiul, proclamat la 29 Octombrie, ora 12 noaptea, n'a fost de fapt respectat de gardiștii albi.

La 29 Octombrie, ora 6 și 30 minute seara, Riabțev ordonă în mod pur formal să se înceteze orice operațiuni militare. Dar la ora 11 seara, adică cu un ceas înainte de intrarea în vigoare a armistițiului, comandantul gărzii statului-major al gardiștilor albi din cartierul Nikitski trimise la gara Briansc un detașament de iuncheri sub comanda unui ajutor de sublocotenent, spre a întâmpina „batalionul morții", care venea de pe front, și spre a curăți de bolșevici drumul pe care avea să treacă acesta. Strada Arbat era încă în mâinile iuncherilor. Detașamentul ajunse fără nicio piedică până în piața Smolensc. Armistițiul intrase deja în vigoare. Gardiștii albi trimiseră o patrulă de recunoaștere spre podul Borodino, care era păzit de douăzeci de gardiști roșii. Dându-se drept soldați din regimentul 193, cercetașii albi trecură podul, se îndreptară spre gara Briansc și se întoarseră apoi îndărăt spre piața Smolensc. Gardiștii roșii cari păzeau podul fură atacați pe neașteptate. Ei deschiseră foc asupra albilor, dar iuncherii și ofițerii îi incon-

jurară; doi gardişti roşii fură aruncaţi în apă, şase ucişi, iar doisprezece luaţi prizonieri. Lăsând pe pod un post pentru întâmpinarea „batalionului morţii", gardiştii albi atacară comisariatul al 2-lea de miliţie din Hamovniki şi îl ocupară prin luptă, luând zece prizonieri şi capturând 18 puşti „Berdan".

Dimineaţa, la ora 6 şi 25 minute, începu să debarce în gara Brianscaia „batalionul morţii", care avea un efectiv de 176 de oameni. El trecu fără nicio piedică până la Piaţa Smolensc, unde fu întâmpinat de detaşamentul de iuncheri şi îndrumat spre şcoala militară Alexandrovski.

Atacul iuncherilor şi sosirea batalionului de şoc ridică în picioare tot sectorul Hamovniki.

Comitetul militar revoluţionar al sectorului trimise la gara Brianscaia o jumătate de companie din regimentul 193 infanterie de rezervă, sub comanda ajutorului de sublocotenent bolşevic Sulaţki. La 30 Octombrie, la ora 10 seara, gara fu ocupată. Membrii Vicjel-ului şi comandantul gării protestară şi ameninţară că vor chema pe iuncheri. Preşedintele comitetului de regiment ordonă soldaţilor să rămână pe loc şi să aştepte ordinele comitetului militar revoluţionar.

Un alt detaşament de şoc, sosit în aceeaşi zi la gara Brianscaia, se predă gardiştilor roşii cari ţineau gara în stăpânirea lor. Soldaţii declarară că au fost înşelaţi şi trimişi la Moscova sub pretext că li se vor da efecte noi. Aflând că aci se dau lupte între soldaţi şi iuncheri, soldaţii din unitatea de şoc se puseră la dispoziţia comitetului militar revoluţionar din Hamovniki.

Paralel cu atacul deslănţuit împotriva cartierului Hamovniki şi a gării Brianscaia, iuncherii începură să ocupe poziţii în aşa numita zonă neutră din preajma porţii Nikitski, zonă care fusese delimitată de o comisiune specială. Ei atacară poziţiile roşilor, pornind dela poarta Nikitski de-a-lungul bulevardului Tverscoi. Focul tunurilor instalate lângă statuia lui Puşkin îi sili pe iuncheri să se retragă, şi în aceeaşi zi de 30 Octombrie Garda Roşie îşi reocupă vechile poziţii.

Gardiștii roșii și soldații din sectorul Gorodscoi fură profund revoltați de mișelia albilor. Indignarea lor se manifestă sub forma unui atac hotărît împotriva centralei telefonice a orașului. Atacul din sectorul Lefortovo împotriva școalei militare Alexeevski luă sfârșit: la 30 Octombrie, ora 12 ziua, iuncherii se predară.

In această școală fură capturate 13 mitraliere, un mare număr de puști și diferite muniții.

In lupta desfășurată lângă școala Alexeevski a căzut muncitorul P. P. Șcerbacov, un vechi bolșevic. In anii războiului el fusese secretarul comitetului bolșevic al sectorului; la sfârșitul anului 1915 el a fost arestat împreună cu tovarășul Molotov, care milita pe atunci la Moscova, și deportat în gubernia Ircutsc. După întoarcerea sa din Siberia, Șcerbacov se ocupă de organizarea textiliștilor din sectorul Lefortovo. El plecase la luptă ca sanitar, cu un mic detașament de gardiști roșii.

Țelul urmărit de Vicjel prin ultimatumul său deveni limpede pentru toată lumea: să deruteze vigilența muncitorilor și soldaților din Moscova cu ajutorul tratativelor, pentru a aduce rezerve, a ocupa poziții mai favorabile și a da o lovitură decisivă proletariatului din Moscova.

Incercarea albilor dădu greș. Vigilența neslăbită și inițiativa revoluționară a maselor de muncitori și soldați au nimicit planurile contrarevoluției. Totodată, în urma demascării uneltirilor perfide ale conciliatorilor, fură siliți să tacă și acei ce preconizau terminarea insurecției „fără vărsare de sânge". In luptele cari se desfășurară de acum înainte, aceștia din urmă încercară doar să împiedice folosirea într'o măsură largă a focului de artilerie.

Călcarea armistițiului de către gardiștii albi provocă indignare și în provincie. La Moscova începură să sosească zilnic detașamente de gardiști roșii și de soldați, cari veneau în ajutorul proletariatului și al garnizoanei din Moscova.

Comitetul Militar Revoluționar respinse propunerea de prelungire a armistițiului; el refuză să primească proiectul de conciliere al Vicjel-ului și, în noaptea de 30 spre 31 Oc-

tombrie, la ora 11 şi 55 minute, trimise „Comitetului siguranţei publice" următoarea telegramă telefonată:

„Astăzi la ora 12 (noaptea) expiră armistiţiul. Vicjel-ul a propus ca armistiţiul să fie prelungit pentru 12 ore. Având în vedere că acordul care a fost adoptat (de către comisia de conciliere) este inacceptabil în fond şi în formă (punctele 2, 4, 5 şi 6), armistiţiul nu poate fi prelungit. Dacă veţi socoti că prelungirea armistiţiului este necesară şi de dorit, comunicaţi-ne prin telefon la Nr. 2.23.14. Tratativele sunt posibile numai pe baza platformei adoptate de Soviete în ultima rezoluţie. Textul acestei rezoluţii va fi trimis în această noapte prin Vicjel".

Textul rezoluţiei despre care este vorba în această telegramă telefonată suna astfel:

„Către Comitetul siguranţei publice.

Comitetul Militar Revoluţionar pune drept condiţie necesară a încetării operaţiunilor militare (a păcii) următoarele:

1. La Moscova toată puterea trece în mâinile Sovietelor de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor, cari vor desemna un organ învestit cu depline puteri, format din 7 (şapte) reprezentanţi din partea Sovietului de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor (proporţional cu fracţiunile) şi câte un reprezentant din partea Sovietului de deputaţi ai ţăranilor (1), din partea Sovietului gubernial de deputaţi ai muncitorilor din gubernie (1), a dumei oraşului Moscova (1), a Zemstvei (1), a Consiliului dumelor de sectoare (1), a Biroului central al sindicatelor (1), a uniunii muncitorilor şi funcţionarilor municipali (1), a Gărzii Roşii (1), a uniunii muncitorilor şi funcţionarilor de cale ferată din Rusia (1) şi a uniunii personalului de poştă şi telegraf (1); în total, 17 (şaptesprezece) reprezentanţi.

Acest organ va fi confirmat la prima ședință plenară a Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților și va ființa până la organizarea puterii de către Adunarea Constituantă.

2. Iuncherii și gardiștii albi vor fi desarmați; Comitetul Militar Revoluționar le garantează libertatea și inviolabilitatea persoanei. (Rezoluția a fost adoptată în unanimitate)".

Convingându-se că socotelile ei au dat greș, contrarevoluția făcu o nouă încercare de a amâna momentul înfrângerii sale.

In noaptea de 30 spre 31 Octombrie, adică după eșuarea armistițiului, se ținu, din inițiativa „Comitetului siguranței publice", o conferință la care participară reprezentanți ai menșevicilor-unitariști, ai socialiștilor-revoluționari „de stânga", ai Bundului, ai vechiului Comitet Executiv al Sovietului de deputați ai soldaților și ai biroului regional menșevic al Sovietului de deputați ai muncitorilor, soldaților și țăranilor. Această conferință se proclamă „organ unificat de inițiativă". Ea hotărî să facă demersuri pe lângă ambele tabere în luptă, pentru a le convinge să înceteze vărsarea de sânge. Totodată consfătuirea mai hotărî să creeze la Moscova un organ special al puterii, în locul Comitetului Militar Revoluționar și al „Comitetului siguranței publice", cari urmau să fie „imediat lichidate".

Contrarevoluția, care tot mai spera să primească întăriturii de pe front, voia să câștige timp cu ajutorul conciliatorilor și al organizațiilor „neutre".

La 31 Octombrie, acest „organ de inițiativă" trimise o delegație, formată din menșevici-unitariști, la Comitetul Militar Revoluționar. O a doua delegație, alcătuită din socialiști-revoluționari „de stânga", fu trimisă la dumă. Delegații aveau misiunea „să intervină în lupta dintre cele două tabere". Comitetul Militar Revoluționar refuză însă să stea de vorbă cu ei.

In aceeași zi se prezentă la Comitetul Militar Revoluționar o delegație a Sovietului de deputați ai țăranilor, care propuse o platformă a ei pentru încheierea unui acord de

încetare a operaţiunilor militare. Această platformă se apropia de aceea a Comitetului Militar Revoluţionar.

Delegaţii Sovietului de deputaţi ai ţăranilor declarară că ei n'au dat reprezentantului lor în „Comitetul siguranţei publice" mandat de a lupta împotriva trupelor sovietice.

Decretele congresului al II-lea al Sovietelor şi decretele Consiliului Comisarilor Poporului cu privire la pace şi pământ avură o influenţă hotărîtoare asupra Sovietului de deputaţi ai ţăranilor. In rândurile membrilor Sovietului se produse un profund reviriment, care duse la prăbuşirea influenţei socialiştilor-revoluţionari.

In timp ce aveau loc aceste tratative, statul-major al circumscripţiei militare lua măsuri febrile, căutând cu orice preţ să-şi procure ajutoare. Fără a se mai adresa în mod ierarhic, locotenentul Rovnâi implora să se trimită din Caluga un detaşament de automobile blindate. Dacă nu se poate trimite tot detaşamentul, să se trimită măcar o parte din el.

Cravciuc, al doilea ajutor al lui Riabţev, plecă în secret din Moscova şi, ajungând la Smolensc, se interesă la Marele Cartier General ce s'a făcut cu cavaleria promisă încă pentru ziua de 30 Octombrie. Cravciuc fu pus în legătură cu Duhonin.

„Detaşamentul din Moscova e într'o situaţie grea, din cauza insuficienţei de cartuşe şi de alimente, raportă Cravciuc la telefon. Moralul este ferm şi nesdruncinat. Depozitele de cartuşe şi de subsistenţă au fost ocupate de bolşevici. La plecarea mea se organiza un detaşament pentru atacarea depozitelor. Nu ştiu dacă acest lucru a putut fi înfăptuit. Dacă nu, detaşamentul nu se va putea menţine multă vreme şi e foarte probabil că va fi nevoit să-şi deschidă drum pentru a ieşi din Moscova...

Comitetul salvării revoluţiei cere insistent sprijin cât mai grabnic şi cât mai energic".

Drept răspuns, Duhonin îi comunică ce anume unităţi fuseseră trimise la Moscova şi adăogă că pe frontul ro-

mân se formează un detașament special pentru Moscova, detașament alcătuit din 6 batalioane cu artilerie. In afară de aceasta, cazacii de pe Don fuseseră din nou rugați să trimită de urgență ajutor.

„Cu ajutorul d-voastră vom păstra Moscova", declară Cravciuc cu bucurie.

In seara zilei de 30 Octombrie, avu loc la duma orașului o ședință, la care participă foarte multă lume. Erau de față: „Comitetul siguranței publice", vechiul Comitet Executiv al Sovietului de deputați ai soldaților, Comitetul din Moscova al partidului socialist-revoluționar și reprezentanții fracțiunilor din dumă. Adunarea semăna mai degrabă cu o înmormântare decât cu o consfătuire politică. Intr'o liniște lugubră, Rudnev aduse la cunoștința adunării că tratativele au eșuat. Continuarea luptei, declară el, este inevitabilă, și vinovați de acest lucru sunt bolșevicii. Rudnev și alți câțiva oratori subliniară rolul deosebit de important al Vicjel-ului. La aceeași adunare reprezentanții Vicjel-ului declarară că bolșevicii au refuzat să primească condițiunile lor, pe când „Comitetul siguranței publice" le acceptase. In consecință, de acum înainte Vicjel-ul va lupta activ împotriva bolșevicilor și va începe să transporte fără șovăială trupe la Moscova.

Declarația Vicjel-ului fu primită în tăcere: toți înțelegeau perfect de bine că transportul trupelor nu depindea deloc de acești oameni cari, ca spuma mării pe timp de furtună, se găseau întâmplător pe creasta valului revoluționar.

Deodată lumina electrică se stinse: bolșevicii tăiaseră curentul electric în cartierele ocupate de albi. Lumina slabă a lumânărilor accentua și mai mult aspectul lugubru al consfătuirii.

Gardiștii albi nu primeau ajutor, pe când trupele revoluționare primeau neîntrerupt întăriturí. Sosiră marinari din Petrograd. In toiul rebeliunii iuncherilor la Petrograd și al ofensivei trupelor lui Crasnov și Kerenski asupra capitalei, Lenin și Stalin găsiră posibilitatea să trimită ajutor pentru Moscova. La 29 Octombrie, Lenin luă cuvântul la consfătuirea reprezentanților garnizoanei Petrograd.

După ce vorbi despre încercarea de rebeliune a iuncherilor, Lenin dădu informaţiuni asupra situaţiei din Moscova: „La Moscova ei (iuncherii. — *Nota Red.*) au ocupat Cremlinul, dar carticrele periferice, unde locuesc muncitorii şi în general populaţia săracă, nu sunt sub stăpânirea lor".

In urma dispoziţiunilor lui Lenin, în aceeaşi zi de 29 Octombrie 500 de marinari din Cronstadt fură trimişi cu un tren special în ajutorul trupelor revoluţionare din Moscova. La 30 Octombrie, spre seară, marinarii sosiră la Moscova şi îngroşară rândurile luptătorilor revoluţionari.

La 30 Octombrie, Sverdlov trimise din Petrograd la Moscova un grup de specialişti pentru deservirea postului de radio.

7

OPERAŢIUNILE MILITARE DE DUPĂ ARMISTIŢIU

In noaptea de 30 spre 31 Octombrie, la ora 12, operaţiunile militare reîncepură printr'un bombardament de artilerie.

Două tunuri ale sectorului Hamovniki bombardară — ce e drept, la început fără succes — statul-major al circumscripţiei militare, situat în strada Precistenca.

Trei tunuri ale sectorului Presnia începură să bombardeze şcoala militară Alexandrovski, strada Povarscaia şi Porţile Nikitski.

După capitularea şcoalei militare Alexeevski, tunurile „Mastiarjartului" (atelierele artileriei grele) începură să acţioneze în alte sectoare. Două obuziere de 105 mm. fură aşezate la mânăstirea Adronievski. Aceste obuziere urmau să bombardeze Cremlinul. Dar, în urma cererii sectorului Rogojskii, ele fură trimise la cazărmile Crutiţkie, pentru bombardarea şcoalei Nr. 6 de ajutori de sublocotenenţi, cavaleri ai ordinului Sf. Gheorghe. Nu fu însă nevoie să se

tragă. Văzând artileria, iuncherii, în număr de vreo o sută, se predară la 31 Octombrie, ora 3 și 30 de minute.

Cele două tunuri fură apoi așezate în strada Șvivaia Gorca, de unde fură bombardate palatul Malâi Nicolaevski și poarta Spaski a Cremlinului.

Bubuitul tunurilor, exploziile proectilelor și venirea întăriturilor din provincie revărsară o nouă energie în masa gardiștilor roșii și a soldaților.

Porțile Nikitski fură bombardate de tunurile din piața Strastnaia. Detașamentul care cucerise prefectura porni la atac pe bulevardul Tverscoi. El avea misiunea de a pune stăpânire pe casa Gagarin, dela capătul acestui bulevard. Terenul pe care se desfășura atacul era descoperit. Printre copacii desfrunziți ai bulevardului se vedea cum aleargă buimăciți iuncherii, cum fug care încotro, după fiecare lovitură de tun.

Gardiștii roșii rugară pe artileriști să înceteze focul. Se făcu liniște. Se auzea numai țăcănitul mitralierei iuncherilor. Deodată detașamentul roșu se ridică și se avântă înainte. Iuncherii întețiră focul. Rândurile atacanților se răriră, dar detașamentul continua să alerge înainte cu strigăte de „ura". Se părea că atacă nu o sută, ci mii de oameni. Iuncherii nu putură rezista atacului. Casa fu cucerită. Parte din iuncheri fură luați prizonieri. Ceilalți se retraseră și se întăriră în casele de pe strada Bolșaia Nikitscaia, de unde deslănțuiră o grindină de gloanțe asupra casei cucerite de gardiștii roșii. Nu era chip să te apropii de ferestre. Mulți gardiști roșii fură răniți, și material de pansat nu era la îndemână. Gardiștii roșii coborîră dela etaje. Lângă casă zăceau vreo zece oameni — morți și răniți. Nu departe ședea un grup de soldați. Unii fumau, alții mâncau ciocolată, capturată dela iuncheri. Cineva cânta din armonică. Artileria roșie dărâmase un magazin de instrumente muzicale aflător la primul etaj al casei și soldații își procuraseră o armonică. Un soldat începu să protesteze, cerându-i celui ce cânta să înceteze, dar ceilalți, culcați în lanțuri de trăgători și continuând să tragă, spuseră:

— Cântă! Cântă! Ne va fi mai uşor să murim pentru Sovietе.

Roşii instalară două mitraliere la etajul de sus şi se menţinură în casa Gagarin.

Strada Rojdestvenca, până la strada Teatralnîi Proezd, era ocupată toată de detaşamentele Gărzii Roşii. Cicliştii cari ocupaseră Teatrul Mic trăgeau asupra dumei oraşului, unde ţinea şedinţă „Comitetul siguranţei publice". Strada Bolsaia Dimitrovca era şi ea în mâinile roşilor, cari se instalaseră în casa Nr. 2, la colţul străzilor Bolşaia Dimitrovca şi Ohotnâi Riad.

Statul-major al Comitetului Militar Revoluţionar Central dădu ordin sectoarelor Lefortovo şi Rogojski, cari terminaseră cu iuncherii, să treacă la ofensiva generală. Din sectorul Lefortovo veniră să sprijine ofensiva din centru şi dela centrala telefonică a oraşului vreo 450 de oameni; gardiştii roşii din sectorul Rogojski-Simonovski atacară în direcţia pieţei Lubianscaia.

Gardiştii roşii înaintau sub focul gardiştilor albi cuibăriţi prin case şi al grupelor de auto-apărare, organizate de comitetele de case. Gardiştii roşii au fost nevoiţi să facă percheziţii în casele suspecte. Toate aceste împrejurări încetineau înaintarea detaşamentelor. Comitetul Militar Revoluţionar publică o ordonanţă prin care obliga comitetele de case să predea Sovietelor de deputaţi ai muncitorilor din sectoare toate armele aflate la locatari.

Din ordinul statului-major al Comitetului Militar Revoluţionar, artileriştii începură să tragă asupra hotelului „Naţional", cu un tun aşezat lângă Soviet. Sub acoperirea focului de artilerie începură să înainteze două detaşamente de câte 50 de oameni fiecare, primul având misiunea de a ocupa hotelul „Naţional", iar celălalt serviciul de aprovizionare al municipalităţii, care era instalat la colţul străzilor Tverscaia şi Ohotnâi Riad.

Comitetul bolşevic din Kimrî-Savelovo trimise delegaţi la Moscova, oferindu-se să vină în ajutorul forţelor revoluţionare. Delegaţii declarară că la Savelovo se găsesc automobile blindate. Imediat fu trimis la Savelovo V. V. Arti-

șevski, un vechi bolșevic, care se întoarse la 1 Noembrie cu două automobile blindate. Comitetului Militar Revoluționar din Cazan i se cerură deasemenea două automobile blindate.

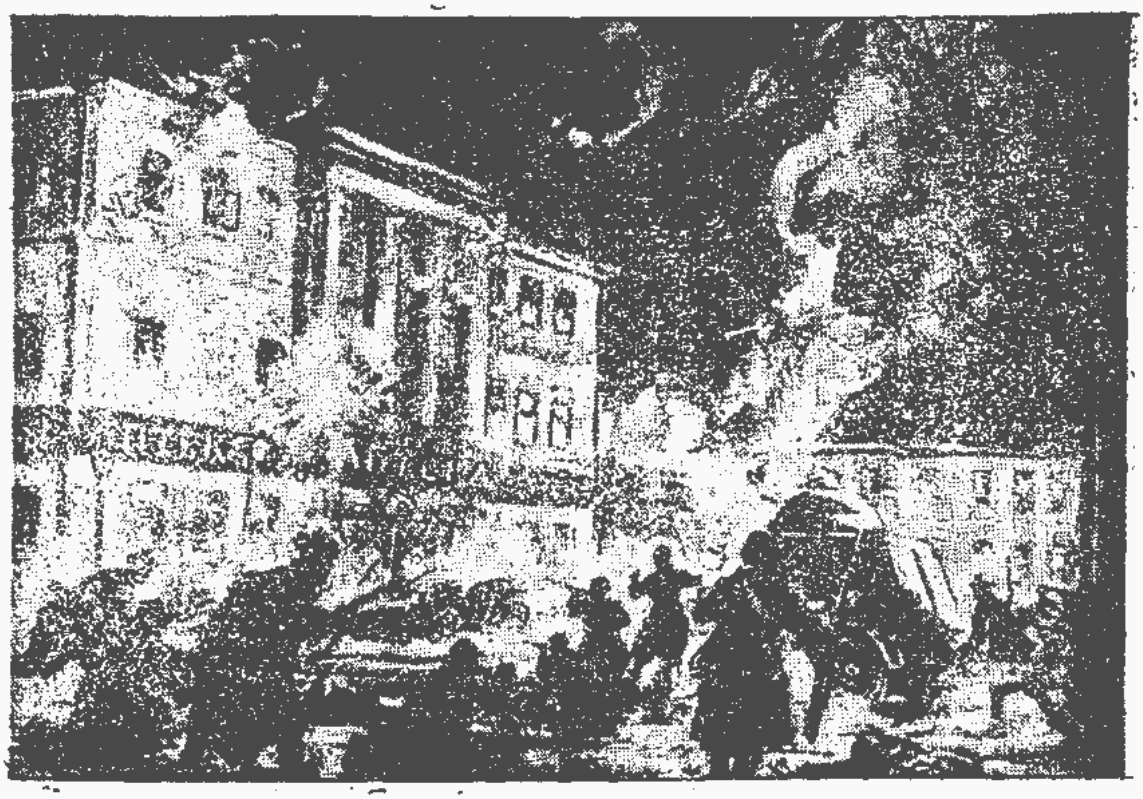
La 31 Octombrie un detașament de gardiști roșii ocupă din nou podul din cartierul Dorogomilovski. Gardiștii roșii din acest cartier trimiseră după arme la Sovietul din Moscova pe tovarășul M. I. Șlomin, un muncitor bolșevic. In piața Smolensc, iuncherii opriră autocamionul, îl dădură jos pe tovarășul Șlomin și-l împușcară

Cele mai grele lupte au avut loc pe străzile Ostojenca și Precistenca. Atacul se desfășura în condițiuni grele. Iuncherii țineau străzile sub focul mitralierelor. Ploua tot timpul. Tranșeele puțin adânci fură inundate de apă. Gardiștii roșii stăteau culcați în noroiu și apă. Ei se duceau rând pe rând să se încălzească într'o ceainărie, unde erau postul de prim ajutor și centrul de subsistență. Celor plecați le ținea locul Andreev, un băiețaș de vreo 13—14 ani, fiul unui fierar dela uzina Michelson. El nu voia cu niciun chip să plece din tranșee. Mic de statură, Andreev putea să fugă prin tranșee fără să se încovoaie. El trăgea pe rând din puștile rămase, pentru ca iuncherii să nu observe că tranșeele erau goale. La un moment dat Andreev scăpă o pușcă dincolo de parapetul tranșeei. El sări îndată pe parapet. Iuncherii îl observară și-l ciuruiră cu focuri de mitralieră. Trei zile a luptat cu moartea micul erou. Când tovarășii de tranșee veniră să-l vadă, el îi întrebă îngrijorat:

— Ei, cum merge? Ați luat statul-major? I-ați bătut pe iuncheri?

Aceștia îi răspunseră: „da". Uitând de răni, băiatul strigă bucuros „ura!" și muri cu surâsul pe buze.

Strânși din toate părțile, iuncherii încercară să răsbească prin Presnia spre gările Briănscaia și Alexandrovscaia. Ei știau că la aceste gări debarcă unități de șoc. După o luptă îndârjită, iuncherii ocupară piața Cudrinscaia. Albii ocupară piețele Sadovo-Cudrinscaia și Sennaia; forțele roșii erau în primejdie să fie învăluite. Comitetul militar revoluționar

Lupta dela Nikitskie Vorota
După un desen de G. G. Savițki

din Presnia hotărî să-şi regrupeze detaşamentele şi să aducă forţe proaspete în vederea unei noi ofensive.

Comitetul Militar Revoluţionar ordonă tuturor statelor-majore din sectoare să trimită pe toţi luptătorii disponibili.

Dela ferma Raevo, situată la 17 kilometri de Moscova, veniră 500 de gardişti roşii şi 14 grenadieri cu granate. Aici se găscau depozitele centrale de muniţiuni, cari erau deservite de vreo 8.000 de soldaţi. Indată ce la Raevo se află despre luptele din Moscova, bolşevicii creară un comitet militar revoluţionar. In apropiere de Perlovca era cantonat detaşamentul 84, care făcea de gardă la depozite. Un grup de bolşevici se prezentă la detaşament şi, declarându-i arestaţi pe comandanţi, îi somă să predea armele, ameninţându-i că în caz contrar detaşamentul va fi încercuit de garnizoana Raevo. Comandanţii îi crezură şi predară 800 de puşti Berdan. Cu aceste arme fură înarmaţi soldaţii dela

depozitele din Raevo. In ajutorul Moscovei veniră dela Raevo circa 1.000 de oameni. Tot de acolo fu aprovizionată capitala cu proectile.

In aceeași zi de 31 Octombrie, Comitetul Militar Revoluționar ordonă Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Serpuhov să trimită 300 de luptători. Sovietului din Rjev îi ordonă să trimită „cât mai mulți" soldați și „cât mai multe" mitraliere, iar celui din Podolsc îi ceru o mie de gardiști roșii. Era nevoie de forțe în vederea atacului decisiv.

In cursul zilei de 31 Octombrie, Marele Cartier General căută și el cu tot dinadinsul să procure ajutoare pentru cei din Moscova. Din Cercassi fură chemate trei batalioane de șoc; acestea plecaseră însă la Kiev, pentru înăbușirea răscoalei bolșevice. In locul lor Marele Cartier General ceru să i se trimită alte trei batalioane de pe frontul de Sud-Vest, câte unul din fiecare armată.

Marele Cartier General scotocea toate fronturile, toate armatele, și până și diviziile, încercând să-i dea lui Riabțev un ajutor, fie el cât de mic. Dar de pretutindeni veneau aceleași știri: chiar dacă îmbarcarea ar fi posibilă, trenurile n'ar putea trece prin Orșa și Viazma. Garnizoanele podurilor de cale ferată din preajma Moscovei nu lăsau să treacă trupele trimise în ajutorul lui Riabțev. In schimb, detașamentele de gardiști roșii și soldații cari veneau în ajutorul insurgenților erau repede expediați mai departe. Amenințarea Vicjel-ului rămase pe hârtie: personalul inferior al căilor ferate ajuta revoluția, peste capetele conducătorilor săi.

8

SDROBIREA CONTRAREVOLUȚIEI

La 1 Noembrie, de dimineață, operațiunile militare începură să se desfășoare în mod strălucit în toate sectoarele din

Moscova. Această zi deveni ziua victoriei decisive a trupelor sovietice.

Centrala telefonică din strada Miliutinscaia fu ocupată cea dintâi. Clădirea aceasta înaltă, cu ferestre puţine, care semăna cu o fortăreaţă, era bine adaptată pentru apărare. Albii bararâ strada cu o baricadă şi închiseră intrarea în localul centralei cu lemne şi porţi de fier. Iuncherii deschiseră un foc de arme şi mitraliere atât de intens, încât era imposibil să se apropie cineva de centrală. Aprovizionaţi cu rezerve suficiente de alimente şi cartuşe, iuncherii puteau să reziste unui asediu de multe zile. Personalul centralei continua să lucreze, menţinând legătura cu centrul.

Usievici, care conducea asediul centralei telefonice, trimise la statul-major după artilerie. In zorii zilei de 1 Noembrie, gardiştii roşii instalară un aruncător de bombe pe clopotniţa unei biserici din apropiere şi începură să bombardeze etajele de sus ale centralei. Prima bombă căzu pe acoperiş, a doua intră prin fereastră într'o cameră. Geamurile fură făcute ţăndări, tencuiala de pe pereţi căzu. Mulţi iuncheri fură contuzionaţi, alţii răniţi. Asediaţii ridicară o batistă albă. Usievici le ceru să se predea fără condiţiuni, garantându-le securitatea personală.

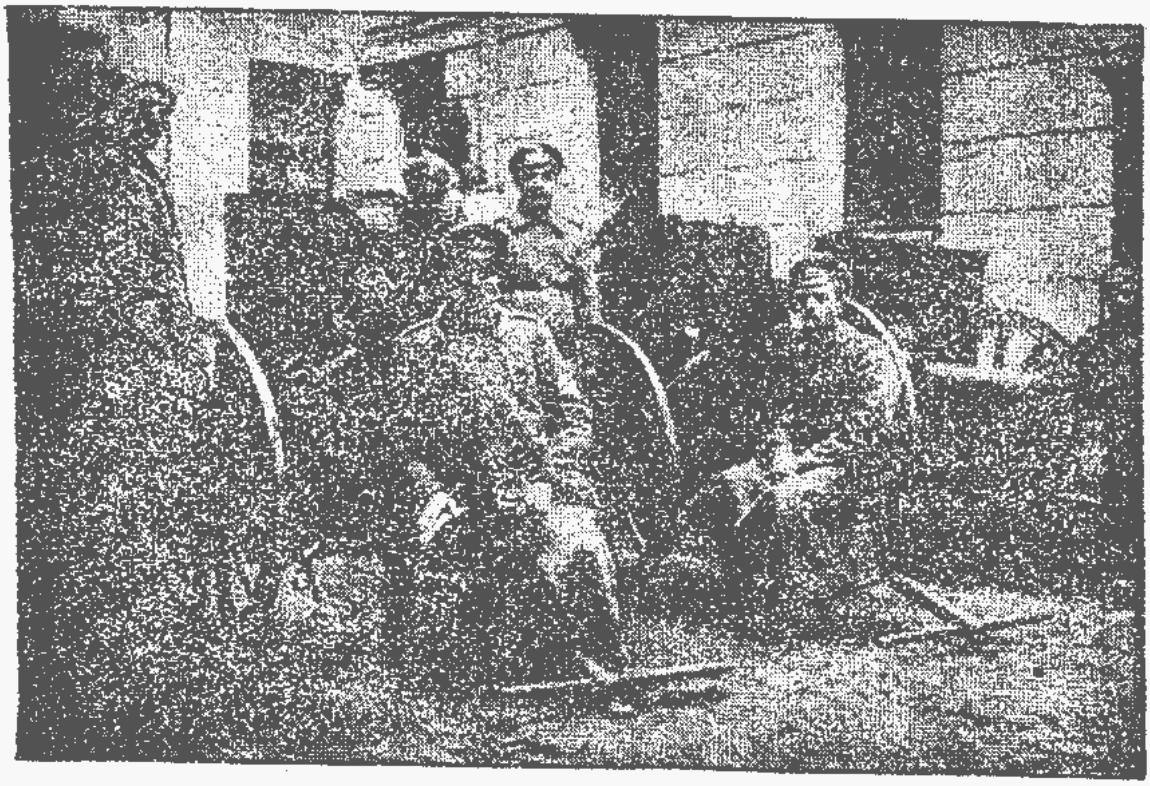
După 10 minute iuncherii şi ofiţerii începură să iasă din centrala telefonică şi să depună armele.

La 1 Noembrie, ora 5 dimineaţa, statul-major al Comitetului Militar Revoluţionar trimise trei detaşamente de câte 50 de oameni în Piaţa Teatralnaia: unul la Teatrul Mic, al doilea la Teatrul Mare şi al treilea la hotelul „Central" din strada Petrovca.

In faţa Teatrului Mare fu aşezat un tun de trei ţoli pentru bombardarea dumei oraşului.

La ora 5 dimineaţa, detaşamentul aflător la Ohotnâi Riad, primind întăriri, ocupă hotelul „Continental". Acest fapt dădu roşiilor posibilitatea de a instala în pasajul Teatrului Mare un al doilea tun, cu care începură să bombardeze hotelul „Metropol".

Unităţile roşii ajunseră aproape de zidurile Cremlinului. De pe malul opus al râului Moscova, detaşamentele din

Iuncheri de pază la centrala telefonică

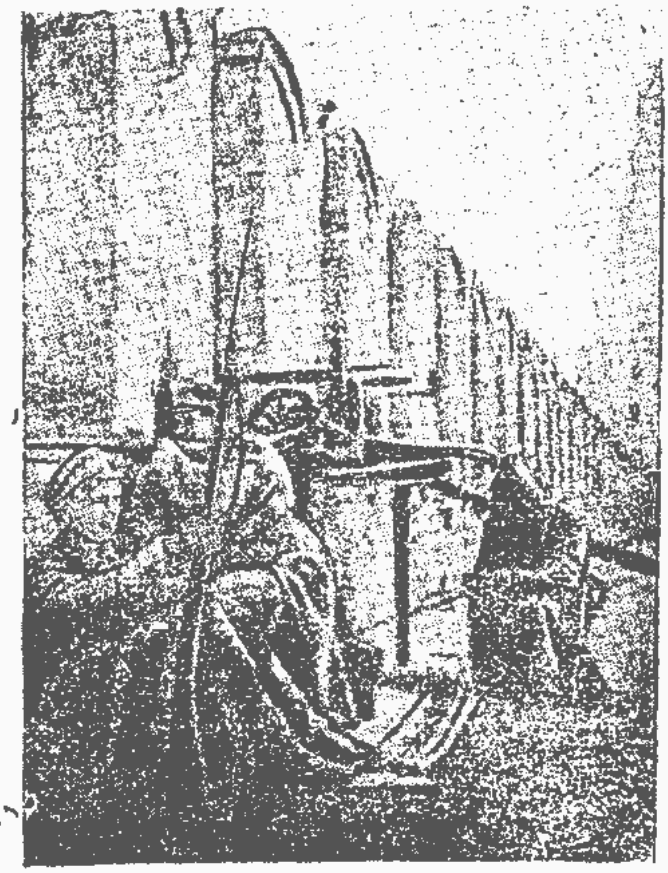
Zamoscvorecie țineau tot timpul sub focul mitralierelor și armelor crenelurile zidurilor Cremlinului.

Iuncherii erau protejați de zidurile groase ale Cremlinului.

Un rol foarte important în activitatea statului-major din Zamoscvorecie a avut profesorul de astronomie P. C. Sternberg, dela universitatea din Moscova, un savant cu renume european. Sternberg intrase în rândurile bolșevicilor în 1905.

Fiind numit membru al comitetului militar revoluționar din Zamoscvorecie, Sternberg se puse pe lucru cu multă ardoare. Neobișnuit de blând, de sensibil, el resimțea adânc suferințele răniților. Infățișarea lui tipică de civil, chipul lui de bătrân intelectual, provocau mirare când se ivea pe poziții. Dar sub această înfățișare de blândețe se ascundea o inimă curajoasă de revoluționar. El dădea dovadă de o fermitate și de o hotărîre excepțională; curajul și abnegația lui erau o pildă și un îndemn pentru gardiștii roșii.

La statul-major se discutase în repetate rânduri asupra

Iuncheri postaţi pe zidul Cremlinului

modului în care urma să fie cucerit Cremlinul. Muncitorii dela uzina Michelson propuseră planul următor: să se meargă noaptea cu bărcile până la gura pârâului Neglinca, care, cum se ştie, trece pe lângă Cremlin printr'o conductă subterană, să se pătrundă prin această conductă în Cremlin şi să se ia Cremlinul cu asalt. Statul-major se opri însă asupra planului care prevedea bombardarea Cremlinului.

In aceeaşi dimineaţă avu loc la sediul Comitetului Militar Revoluţionar o consfătuire a statelor-majore ale sectoarelor. Consfătuirea ceru să se folosească împotriva albilor toate mijloacele tehnice, inclusiv aruncarea de bombe din aeroplane, şi să se pornească o acţiune decisivă împotriva iuncherilor din Cremlin şi a celor din şcoala militară Alexandrovski. Comitetul Militar Revoluţionar adoptă planul ofensivei, interzicând însă a se arunca bombe din aeroplane şi a se bombarda duma cu tunurile. Pe dealurile Vorobievî fu trimis divizionul 7 ucrainean de artilerie grea, care până atunci rămăsese neutru.

Tunurilor cari bombardau Cremlinul din strada Şvivaia Gorca li se alătură, la 1 Noembrie, artileria grea.

La 1 Noembrie, dimineaţa, trecu la ofensivă şi Presnia. Artileriştii din Presnia începură să bombardeze diferite

case, în cari se fortificaseră albii. Comitetul Militar Revoluționar dădu ordin să se bombardeze numai casele despre care se știa sigur că constitue baze ale iuncherilor, pentru a se evita ruinarea orașului și a nu se face victime inutile. Dimineața, pe la ora 11, gardiștii roșii recuceriră pieței le Sennaia și Cudrinscaia. In piața Cudrinscaia fură ridicate în grabă baricade în vederea respingerii unui eventual atac dinspre bulevardul Novinski.

Comitetul Militar Revoluționar central ordonă forțelor roșii să ocupe toată regiunea până la porțile Nikitskie și să se unească cu detașamentul care opera în acel punct.

La 1 Noembrie, dimineața, situația din sector se complică în urma incendiului din casa Gagarin. Această casă era ocupată de Garda Roșie. Cauza incendiului a rămas necunoscută. Focul începuse la farmacia situată în această casă. Profitând de această împrejurare, iuncherii siliră detașamentul roșu să se retragă și ocupară brutăria Bartels, dela colțul străzii Bolșaia Nikitscaia cu bulevardul Tverscoi. Luptele din acest sector au fost deosebit de crâncene. In repetate rânduri se dădură atacuri și contraatacuri la baionetă. Comitetul Militar Revoluționar trimise un detașament de 100 de oameni. La 1 Noembrie, spre seară, gardiștii roșii ocupau o parte a străzii Nikitscaia, la dreapta și la stânga clădirii cuprinse de flacări.

După cucerirea centralei telefonice, gardiștii roșii din sectorul Gorodscoi, sprijiniți de focul a două mitraliere, începură atacul asupra cartierului Kitai-gorod și ocupară muzeul Politehnic. Iuncherii cari păzeau porțile Nicolskie, Vladimirskie, Ilinskie și Varvarskie nu se îngrijiseră de paza porților Prolomnîe din Kitai-gorod. Ocupând porțile Prolomnîe, gardiștii roșii deslănțuiră un atac de flanc și-i goniră pe iuncheri mai întâi dela porțile Vladimirskie și apoi dela porțile Ilinskie și Nicolskie.

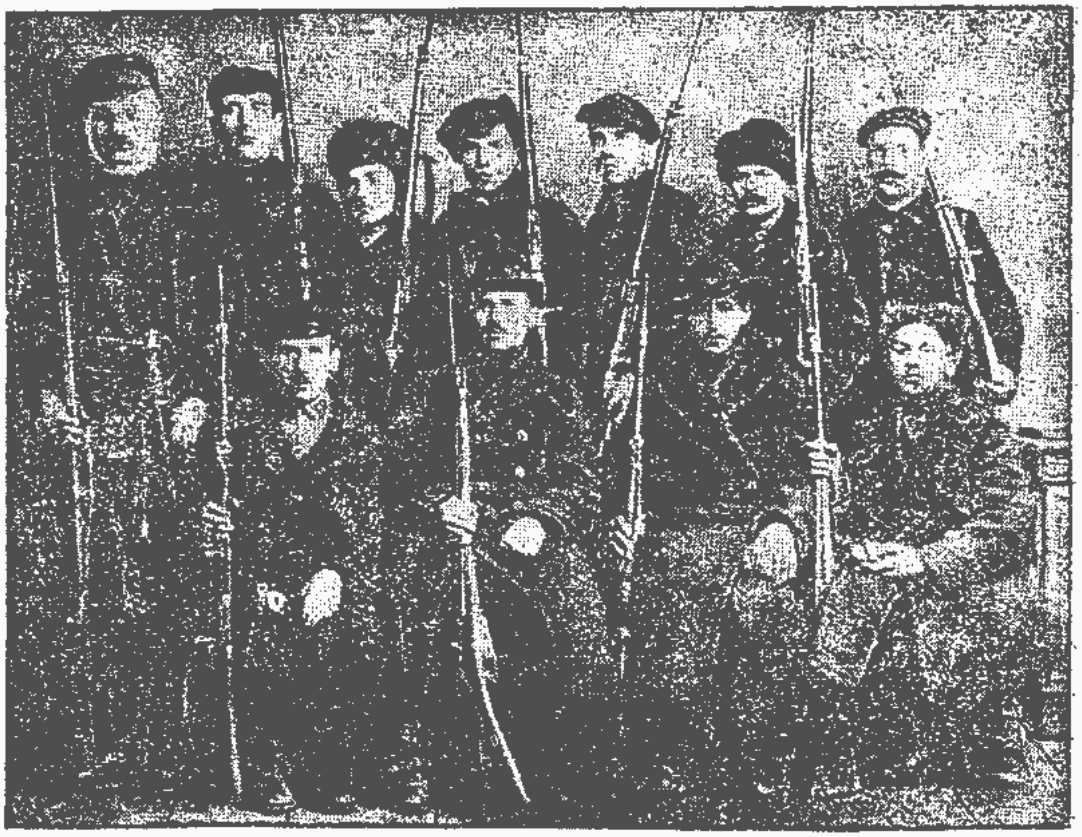
La ora 8 seara, înaintarea gardiștilor roșii pe străzile Ilinca și Nicolscaia mai continua încă.

Detaşamentele sectorului Rogojsco-Simonovski, cari ocupaseră poziţii de-a-lungul zidului cartierului Kitai-gorod, dela râul Moscova până la muzeul Politehnic, cuceriră porţile Varvarskie şi porniră ofensiva pe strada Varvarca.

Detaşamentele sectorului Hamovniki, cari înaintaseră prin strada Pliuşciha şi străzile învecinate, începură ofensiva pe bulevardul Smolenski şi pe strada Levşinski. Bombardarea şcoalei de ajutori de sublocotenenţi Nr. 5 se desfăşura cu succes. In piaţa Smolensc apăru însă pe neaşteptate un autocamion blindat, cu iuncheri, şi gardiştii roşii fură siliţi să se retragă.

Luptele de pe străzile Ostojenca şi Preciştenca continuau să se desfăşoare cu aceeaşi îndârjire: iuncherii apărau cu furie căile de acces spre statul-major al circumscripţiei militare şi spre şcoala militară Alexandrovski, centrul lor de rezistenţă. Lupta căpătă un caracter de lungă durată, de război de poziţii. Detaşamentele roşii erau istovite de luptele neîntrerupte. Gardiştii roşii nu erau obişnuiţi cu operaţiuni de lungă durată şi prelungirea luptelor avea asupra lor o influenţă deprimantă. Comitetul militar revoluţionar din Zamoscvorecie trimise acolo pe cei mai buni luptători. Apărarea poziţiei de pe Ostojenca fusese încredinţată tânărului Petre Dobrînin, un muncitor bolşevic dela uzina de telefoane, în vârstă de 23 de ani. Vesel, plin de viaţă, el umbla prin tranşee, insuflând siguranţă în rândurile luptătorilor. Capul lui cu o coamă ca de leu, era văzut neîncetat de gardiştii roşii. Se părea că el nu ştie ce e somnul. Intr'una din lupte, un glonte îi străpunse umărul, dar el nu părăsi poziţia. Dobrînin continua să comande porţiunea de sector ce-i fusese încredinţată, însufleţindu-şi camarazii, transmiţându-le îndârjirea şi curajul său. Temându-se ca iuncherii să nu-i învălue poziţiile, el mergea singur în recunoaştere, pătrunzând în spatele poziţiilor duşmane. Intr'una din aceste recunoaşteri, el fu ucis. Corpul eroului fu găsit abia după înfrângerea albilor.

Tot în strada Ostojenca fu ucisă şi Liusic Lisinova (Li-

Un grup de gardiști roșii cari au participat la luptele de la Nikitskie Vorota

sinian), studentă la Institutul Comercial, una din organizatoarele Uniunii tineretului muncitoresc „Internaționala treia".

In timpul luptelor din sectorul Zamoscvorecie, Lisinova pansa pe răniți, ducea rapoarte, sub ploaia de gloanțe, primea comunicate. Aflând de situația grea de pe Ostojenca, ea declară hotărît:

— Mă duc la ai noștri, pe Ostojenca.

In după amiaza zilei de 1 Noembrie, la ora unu, fata aceasta plină de abnegație și însuflețită de o dragoste fierbinte pentru cauza proletariatului fu doborîtă de gloanțele unui iuncher.

Albii nu reușiră să-i scoată pe gardiștii roșii din tranșee.

La 1 Noembrie, seara târziu, linia frontului trecea pe

la capătul străzii Pliușciha și al străzii Neopalimovski, cuprinzând o parte a bulevardului Smolenski, dela strada Neopalimovski și până la piața Zubovscaia. Mai departe ea tăia strada Precistenca, lângă foișor, și strada Ostojenca, lângă stradela Corobeinicov.

La sfârșitul zilei de 1 Noembrie situația generală era următoarea: ofensiva gardiștilor roșii asupra Pieței Roșii și a dumei orașului continua. Iuncherii ocupau o latură a străzii Nikitscaia, bulevardul Nikitski și strada Arbat. Străzile Precistenca și Ostojenca, unde se afla centrul lor de sprijin, statul-major al circumscripției militare, erau ocupate de ei până la linia frontului din sectorul Hamovniki. Sectorul Zamoscvorecie zădărnicea încercările iuncherilor de a răzbi de partea cealaltă a râului Moscova și trimitea întăriturile detașamentelor sale cari luptau împotriva iuncherilor dela statul-major al circumscripției militare. Atacând prin stradelele cari pornesc dela străzile Povarscaia și Precistenca, gardiștii roșii încercau să ocupe măcar o mică porțiune a străzii Arbat, pentru a tăia comunicațiile dintre școala militară Alexandrovski și școala de ajutori de sublocotenenți Nr. 5.

La 1 Noembrie, Comitetul Militar Revoluționar continua să ceară întăriturile, pregătindu-se pentru atacul hotărîtor. Comitetul militar revoluționar din Șuia primi ordin să trimită 500 de soldați complect înarmați și echipați. Comitetului din Tver i se ordonă să îmbarce în vagoane regimentele de infanterie 57 și 196 de rezervă, precum și un divizion de artilerie grea.

Din Mâtișci sosi un detașament de 90 de oameni, din Colciughino veniră 180 de oameni. Ei fură trimiși să cineze și să se odihnească la atelierele din Socolniki, urmând ca apoi să meargă pe poziții.

Tot la 1 Noembrie sosi în gara Curscaia un tren cu următorul efectiv: 400 de oameni din regimentul 250 infanterie de rezervă din Covrov, cu 10 mitraliere, 300 de oameni din regimentul 197 din Alexandrov, 70 de oameni din regimentul 82 infanterie de rezervă din Vladimir. Din Stariția

sosiseră 350 de pioneri; o sută de pioneri fură trimiși în sectorul Zamoscvorecie.

Intăriturile veneau într'un șuvoi neîntrerupt. Se părea că toată regiunea se ridicase împotriva albilor.

Știrile privitoare la ridicarea în masă a populației ajunseră în lagărul contrarevoluției. Zbârnăiau telefoanele, veneau în fugă oameni cari asistaseră la debarcarea roșiilor, oamenii Vicjel-ului comunicau listele vagoanelor sosite. O influență deosebit de descurajatoare produse asupra albilor artileria grea. Ritmic, la intervale de timp determinate răsuna bubuitul tunurilor, sguduind clădirea Cremlinului.

In rândurile gardiștilor albi se întărea tot mai mult convingerea că sunt condamnați, că lupta n'are niciun rost. Ofițerii nu mai puteau suporta încordarea nervoasă la care erau supuși. Ei nu se mai gândeau la victorie, ci căutau doar să scape cu viață. Reapărură pe scenă conciliatorii, de astădată cei mai „de stânga". Simpla apariție a acestor trepăduși ai albilor arăta îndeajuns că înfrângerea iuncherilor e iminentă. La 2 Noembrie se prezentă la Comitetul Militar Revoluționar o delegație a menșevicilor-unitariști și a socialiștilor-revoluționari „de stânga". Acest demers avu loc cu știrea „Comitetului siguranței publice".

Delegația puse chestiunea încheierii imediate a armistițiului și a creării unui comitet provizoriu compus în modul următor: 40% bolșevici, 40% menșevici și socialiști-revoluționari și 20% menșevici-internaționaliști. Delegația afirma că la Petrograd s'ar fi ajuns deja la o astfel de înțelegere între partidele socialiste.

Comitetul Militar Revoluționar propuse un acord conform căruia iuncherii trebuiau să fie desarmați, toată puterea trebuia să treacă în mâna Sovietelor, urmând să fie creat un organ al puterii, format din Comitetul Militar Revoluționar complectat cu reprezentanți ai celorlalte organizații, — în total 17 oameni.

Delegația plecă spre a transmite aceste condițiuni „Comitetului siguranței publice".

Acesta din urmă însă, sub impresia succeselor trupelor

revoluționare și ale Gărzii Roșii, hotărîse să se predea înainte de venirea mijlocitorilor.

Situația „Comitetului siguranței publice" și a statului său major era disperată. In rândurile iuncherilor se produse o sciziune. La fel și în sânul statului-major al gardiștilor albi, unde se formase un curent împotriva lui Riabțev, care era învinuit că dă dovadă de nehotărîre și de spirit de conciliere față de Soviete.

In afară de aceasta, o parte din iuncheri își dădeau seama că „Comitetul siguranței publice" îi înșeală. La acest proces de clarificare contribuise în bună parte un grup de iuncheri ai școalei militare Alexeevski, cari se predaseră la Lefortovo. Ei se prezentaseră la sediul Centrului de Partid, oferindu-se să meargă la școala militară Alexandrovski spre a-i convinge pe iuncheri de inutilitatea continuării luptei. La 1 Noembrie, această delegație fu condusă la școala Alexandrovski, de unde se întoarse tocmai în momentul când aveau loc tratativele dintre Comitetul Militar Revoluționar și delegația menșevicilor-unitariști și a socialiștilor-revoluționari „de stânga".

Demersul delegației produse în rândurile iuncherilor o sciziune și mai pronunțată decât aceea din sânul conducerii „Comitetului siguranței publice".

Ofensiva hotărîtă a roșiilor și bombardamentul de artilerie deslănțuit asupra cuiburilor de iuncheri grăbiră această descompunere.

La 2 Noembrie, ora 6 dimineața, Rudnev, fără să mai aștepte întoarcerea mijlocitorilor „de stânga", trimise Comitetului Militar Revoluționar o scrisoare de capitulare. „Comitetul siguranței publice" declara că

> „în condițiile date, el socotește necesar să lichideze, la Moscova, lupta armată împotriva sistemului politic introdus de Comitetul Militar Revoluționar și să treacă la metodele luptei politice, lăsând pe seama viitorului rezolvirea pe scară de stat a chestiunii structurii puterii la centru și în provincie".

După o oră dela primirea scrisorii lui Rudnev, la Comite-

tul Militar Revoluționar se prezentă o nouă delegație din partea celor șase partide „socialiste", în frunte cu St. Volski. Scopul ei era să obțină îndulcirea condițiunilor capitulării. Delegația recurse la tot felul de mijloace de presiune asupra membrilor Comitetului Militar Revoluționar. Ea apelă la caritate, amenință cu judecata istoriei, vorbi despre niște concesiuni ce ar fi fost făcute de cei din Petrograd, zugrăvi tabloul grozăviilor de cari erau vinovați bolșevicii.

Atunci când „Comitetul siguranței publice" prezentase Comitetului Militar Revoluționar ultimatumul său, când iuncherii îi împușcau pe soldații din Cremlin, reprezentanții acelorași partide „socialiste" fugiseră dela Soviet în lagărul gardiștilor albi. Când birui revoluția proletară, ei veniră spre a lua apărarea gardiștilor albi.

Sub presiunea delegației, Smirnov, demascat mai târziu ca dușman al poporului, propuse în numele Comitetului Revoluționar următorul proiect:

„1. Comitetul siguranței publice își încetează existența.

2. Iuncherii și gardiștii albi vor fi desarmați.

Ofițerii își vor păstra armele corespunzătoare gradului lor, Comitetul Militar Revoluționar garantându-le libertatea și inviolabilitatea persoanei.

3. Pentru stabilirea modalităților capitulării, se va organiza o comisiune formată din reprezentanți ai Comitetului Militar Revoluționar și ai organizațiilor cari au participat la mediațiune.

4. In cazul când punctele de mai sus vor fi acceptate de părți, Comitetul Militar Revoluționar va ordona imediat încetarea bombardamentului".

La 2 Noembrie, dimineața, Comitetul Militar Revoluționar, în lipsa unora dintre membrii săi, adoptă acest proiect conciliator cu majoritate de voturi.

In timp ce la Soviet se elaborau condițiunile predării, operațiunile militare continuau neîntrerupt. Artileria grea trăgea asupra Cremlinului proectil după proectil. Gardiștii Roșii îi împingeau pe iuncheri spre Cremlin.

La 2 Noembrie, ora 10 și 55 minute dimineața, Garda

Roşie curăţi hotelul „Metropol" de iuncheri. Cartierul Kitai-gorod era ocupat în întregime de către gardiştii roşii. Intre orele două şi trei, detaşamentele rămase disponibile după luarea hotelului „Metropol" ocupară duma oraşului şi Muzeul Istoric. Din pricina bombardamentului de artilerie, iuncherii şi „Comitetul siguranţei publice" părăsiseră aceste edificii încă dela 1 Noembrie ora 3 dimineaţa şi se refugiaseră la Cremlin.

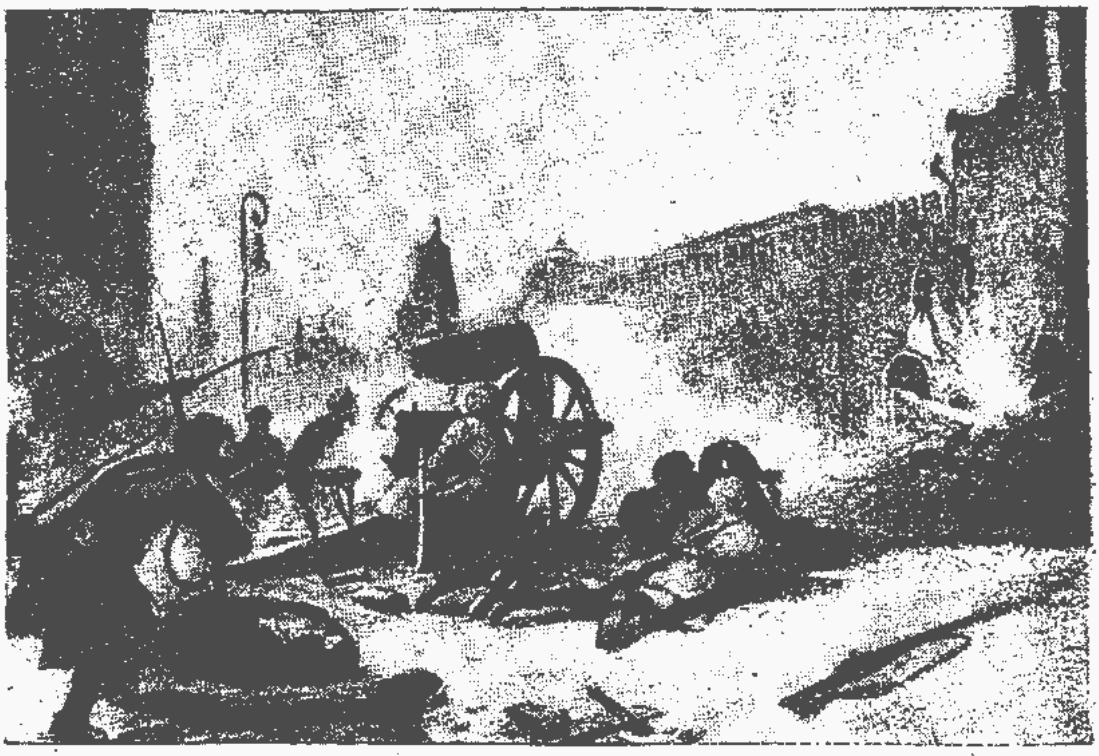
La aceste operaţiuni luară parte activă şi aşa numitele unităţi „de pe Volga", întăriturl proaspăt sosite, dela Vladimir, Şuia, Alexandrov şi Covrov, în frunte cu M. V. Frunză, care conduse personal operaţiunile militare împotriva albilor pe strada Liubianca, precum şi cu prilejul luării hotelului „Metropol", a dumei oraşului şi a Cremlinului. In sprijinul forţelor revoluţionare ale proletariatului din Moscova, Petrogradul trimise un detaşament format din gardişti roşii şi din marinari revoluţionari, în frunte cu un membru al organizaţiei militare de pe lângă Comitetul Central al Partidului Comunist (bolşevic) din Rusia. In ziua de 31 Octombrie, la dispoziţia statului-major al Gărzii Roşii şi al comitetului militar revoluţionar al sectorului Gorodscoi sosi un detaşament de gardişti roşii din Petrograd. Imediat după debarcare, detaşamentul ocupă poziţii de luptă în zona pieţei Suharevscaia. La 31 Octombrie, din ordinul lui Lenin şi al lui Stalin, plecară din Petrograd la Moscova 2.000 de gardişti roşii şi de marinari. La 1 Noembrie, dis-de-dimineaţă, ei ajunseră la Moscova şi luară parte la operaţiunile militare. Luând cuvântul la o şedinţă a Comitetului Central al Partidului bolşevic, Lenin a spus: „N'avem pentru ce să stăm acum de vorbă cu Vicjel-ul. Trebue să trimitem trupe la Moscova". [1])

Luând pentru a doua oară cuvântul la aceeaşi şedinţă, el declară: „Să venim în ajutorul celor din Moscova şi victoria noastră va fi asigurată". [2])

---

1) *V. I. Lenin.* Cuvântări ţinute la şedinţa Comitetului Central al P.M. S. D. R (b), 14 (1) Noembrie 1917. Proces verbal. Opere, vol. XXII, ed. rusă, pag. 35.

2) Ibidem.

„...Cremlinul fu înconjurat de trupele sovietice. Artileria trăgea asupra porţii Nicolski din imediată apropiere."
După un desen de N. P. Hristenco

Sosirea gardiştilor roşii şi a marinarilor din Petrograd grăbi înfrângerea gardiştilor albi la Moscova.

Iuncherii trăgeau cu mitralierele din Cremlin, asupra hotelului „Metropol" şi asupra străzii Ohotnâi Riad. Pentru a pune capăt acestui foc de mitraliere, tunul din piaţa Liubianca începu să bombardeze turnul Spasski al Cremlinului. Asupra turnului trăgeau în acelaş timp şi tunurile „Mastiajart"-ului din strada Şvivaia Gorca. Un proectil lovi în turn. Orologiul Cremlinului se opri. Mitraliera amuţi.

La 2 Noembrie, ora 2 şi 37 de minute, Cremlinul fu înconjurat de trupele sovietice. Artileria trăgea asupra porţii Nicolski din imediată apropiere.

La ora 7 seara fură ocupate magazinele din pasajul Verhnie Torgovie Riadî. Pe Bolşaia Nikitscaia, schimbul de focuri dintre iuncheri şi gardişti roşii, retranşaţi de o parte şi de alta a străzii, continuă până se lăsă întunericul.

Venind dinspre piaţa Cudrinscaia, Garda Roşie reuşise să înainteze pe străzile Povarscaia şi Bronnaia până la porţile Nikitski.

In sectorul Hamovniki, iuncherii încercară să răzbească spre gara Brianscaia, dar se loviră de o rezistenţă viguroasă. In străzile de pe ambele părţi ale Arbatului, ciocnirile cu iuncherii încetară.

Detaşamentele din Zamoscvorecie porniră la atac, trecând peste podul Camenii; iuncherii fură siliţi să se retragă. Gardiştii Roşii ocupară statul-major al circumscripţiei militare, din strada Precistenca. Inainte de începerea asaltului împotriva statului-major, gardistul roşu Nicolae Sâcev, agaţându-şi de cingătoare vreo 30 de granate, se căţără pe un stâlp de telefon şi se urcă pe acoperişul unei case.

Prin podurile şi pe acoperişurile caselor el se târî până la statul-major şi începu să arunce de sus granate prin lerestre. Panica produsă în rândurile iuncherilor grăbi căderea statului-major.

Luptătorii din Zamoscvorecie îi scoaseră pe albi din catedrala Mântuitorului. Iuncherii fugiră la şcoala Alexandrovski.

Statul-major al albilor ceru să fie cruţat şi începu şi el, la rândul său, tratative de capitulare.

9

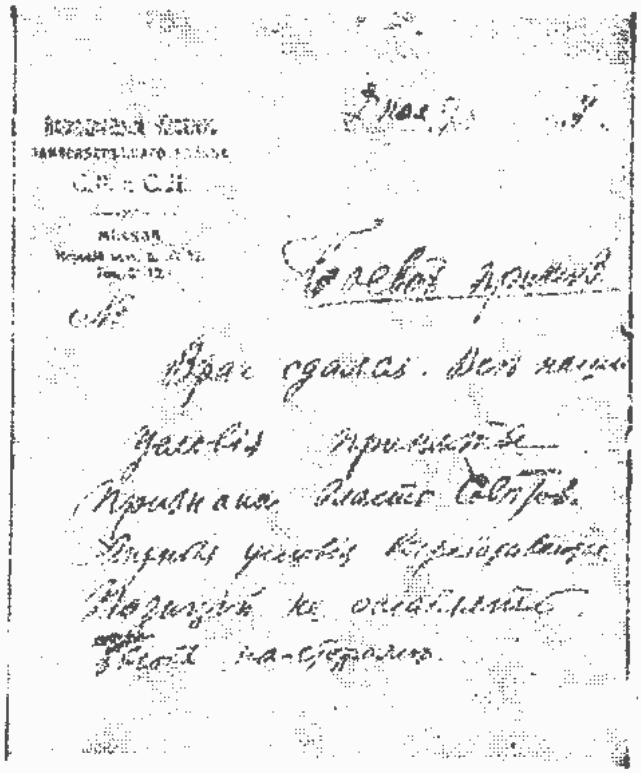
CAPITULAREA ALBILOR

Comitetul Militar Revoluţionar însărcină pe Smidovici şi pe Smirnov cu ducerea tratativelor. Din proprie iniţiativă, delegaţii mai făcură o serie de concesii pe lângă cele ce tuseseră propuse dimineaţa „Comitetului siguranţei publice". In acord fu introdus un punct nou, punctul 5, care suna astfel:

„După semnarea înţelegerii, toţi prizonierii ambelor tabere vor fi imediat eliberaţi".

Formularea punctelor 2 şi 3 fu înrăutăţită: la punctul 2 se făcu un amendament în sensul că şcoalele militare îşi vor păstra armele necesare pentru instrucţie, iar prin punctul 3, în comisia însărcinată cu stabilirea modalităţii de desarmare a iuncherilor erau introduşi reprezentanţi ai comandamentului albilor. Iată textul definitiv al acordului:

„2 Noembrie 1917, ora 5 seara.

Un ordin a statului major al cartierului Zamoscvorecie

1. Comitetul siguranţei publice îşi încetează existenţa.

2. Garda albă restituè armele şi se dizolvă. Ofiţerii îşi vor păstra armele corespunzătoare gradului lor. In şcoalele militare vor rămâne numai armele necesare pentru instrucţie. Iuncherii vor restitui toate celelalte arme. Comitetul Militar Revoluţionar garantează tuturor libertatea şi inviolabilitatea persoanei.

3. Pentru stabilirea modalităţilor desarmării, despre care se vorbeşte la punctul doi, se institue o comisiune formată din reprezentanţi ai Comitetului Militar Revoluţionar, ai comandamentului şi ai organizaţiilor cari au participat la mediaţiune.

4. Din momentul semnării acordului de pace, ambele părţi dau imediat ordin de încetare a focului şi a oricărei acţiuni militare şi iau măsuri

energice pentru executarea riguroasă a acestui ordin.

„După semnarea înţelegerii, toţi prizonierii ambelor părţi vor fi imediat eliberaţi".

In momentul când Smidovici şi Smirnov aduseră la cunoştinţa Comitetului Militar Revoluţionar textul definitiv al acordului, erau de faţă majoritatea membrilor Centrului de Partid precum şi membrii Comitetului Militar Revoluţionar, cari nu luaseră parte la şedinţa de dimineaţă. Acordul provocă obiecţiuni violente din partea unui şir întreg de tovarăşi. Desbaterile fură foarte îndelungate. Şi dacă acordul a fost totuşi ratificat, aceasta se datoreşte numai faptului că el cuprindea esenţialul: recunoaşterea puterii sovietice la Moscova şi a înfrângerii gardiştilor albi.

La 2 Noembrie, ora 9 seara, Comitetul Militar Revoluţionar dădu următorul ordin de zi:

„Către toate trupele Comitetului Militar Revoluţionar.

Trupele revoluţionare au învins. Iuncherii şi garda albă depun armele. Comitetul siguranţei publice e dizolvat. Toate forţele burgheziei sunt complect distruse şi capitulează primind condiţiile noastre.

Toată puterea e în mâinile Comitetului Militar Revoluţionar.

Muncitorii şi soldaţii din Moscova au făcut mari sacrificii pentru cucerirea puterii în acest oraş.

Toţi la straja cuceririlor noii revoluţii a muncitorilor, soldaţilor şi ţăranilor!

Duşmanul a capitulat.

Comitetul Militar Revoluţionar ordonă încetarea oricăror operaţii militare (foc de arme, de mitraliere şi de tunuri).

După încetarea operaţiunilor militare, trupele sovietice rămân la postul lor până când iuncherii şi garda albă vor preda armele unei comisiuni speciale.

Dislocarea trupelor nu se va efectua decât în urma unui ordin expres al Comitetului Militar Revoluționar".

In sectoare se știa că se duc tratative pentru capitularea iuncherilor; dar masele, cari aveau experiența armistițiului din 29—30 Octombrie, nu credeau în sinceritatea albilor. La 3 Noembrie mai aveau loc ici, colo ciocniri.

In ce situație se găseau unele unități de iuncheri, împrăștiate prin tot orașul, se poate vedea din adresa căpitanului Mâlnicov, trimisă statului-major al albilor. La 3 Noembrie el se afla în strada Arbat și întreba cum stau lucrurile; era indignat de faptul că fiind pe poziții nu este informat asupra felului cum se desfășoară lupta.

La 3 Noembrie, ora 10 și 35 de minute dimineața, piața Smolensc era toată în mâinile gardiștilor roșii. Aici fură organizate pânde pentru arestarea iuncherilor cari, după semnarea capitulării, încercau să fugă din Moscova prin gara Brianscaia.

La 3 Noembrie, dimineața, capitulă școala militară Nr. 5. In zorii zilei de 3 Noembrie fu ocupat Cremlinul.

Cremlinul fu ocupat de gardiștii roșii după încetarea focului de artilerie, la 3 Noembrie, ora 3 dimineața. Până atunci nu putuseră să pătrundă în el decât gardiști roșii izolați.

Prin cucerirea Cremlinului, victoria la Moscova fu desăvârșită.

Se procedă la luarea în primire a ofițerilor și a iuncherilor cari capitulaseră.

Masele erau revoltate de faptul că ofițerilor li se lăsaseră armele, că tuturor contrarevoluționarilor li se garanta libertatea și securitatea personală, că toate acțiunile lor rămâneau prin urmare nepedepsite și că toți gardiștii albi și iuncherii prizonieri erau puși în libertate.

La 3 Noembrie se adunară la Comitetul Militar Revoluționar toți reprezentanții comitetelor de sectoare. Ei cerură anularea acordului, arestarea iuncherilor și a gardiștilor albi și împușcarea capilor contrarevoluției.

Muncitorii şi soldaţii, cari timp de 6 zile şi 6 nopţi luptaseră pe străzile Moscovei împotriva iuncherilor, corectară imediat greşala conducătorilor insurecţiei: nu numai că ofiţerii nu rămaseră cu „armele corespunzătoare gradului lor", dar după desarmarea lor, atât ofiţerii cât şi iuncherii au trebuit să fie trimişi la închisoare spre a se evita acte de justiţie sumară. De acolo ei erau puşi în libertate conform prevederilor acordului. Cei arestaţi trebuiră să se îmbrace cu mantale de soldaţi pentru a nu fi sfâşiaţi de mulţime.

In punctele unde avea loc desarmarea iuncherilor şi a ofiţerilor se adunară foarte mulţi muncitori şi soldaţi. Ei aveau o atitudine foarte ostilă faţă de comisarii neutri şi chiar faţă de împuterniciţii Comitetului Militar Revoluţionar cari executau prevederile acordului cu privire la desarmarea şi eliberarea ofiţerilor şi a iuncherilor.

Iată cum descrie indignarea maselor un menşevic, în ziarul „Vperiod":

> „Ajungând, la 3 Noembrie dimineaţa, la şcoala militară Alexandrovski, am asistat la un tablou foarte impresionant. Veneau necontenit grupuri din diferite unităţi, atât militare cât şi de voluntari, extrem de nedisciplinate, cari cereau zgomotos şi cu patimă ca iuncherii şi ofiţerii să fie imediat arestaţi şi chiar bătuţi. Ei ne ameninţau că în caz contrar vor aduce artileria. Cele două tunuri de trei ţoli instalate în piaţă fură îndreptate de mulţime asupra şcoalei. Pe străzi domnea o atmosferă de extremă nervozitate. Ameninţările împotriva comisarilor puteau să se transforme dintr'o clipă în alta în fapt; unii încercară chiar să ne ia la ochi cu armele".

Simţul de clasă nu-i înşelase pe muncitori. După capitulare, conducătorii „Comitetului siguranţei publice" procedară la organizarea sabotajului în toate instituţiile din Moscova. Ofiţerii recrutau oameni pentru armata contra-

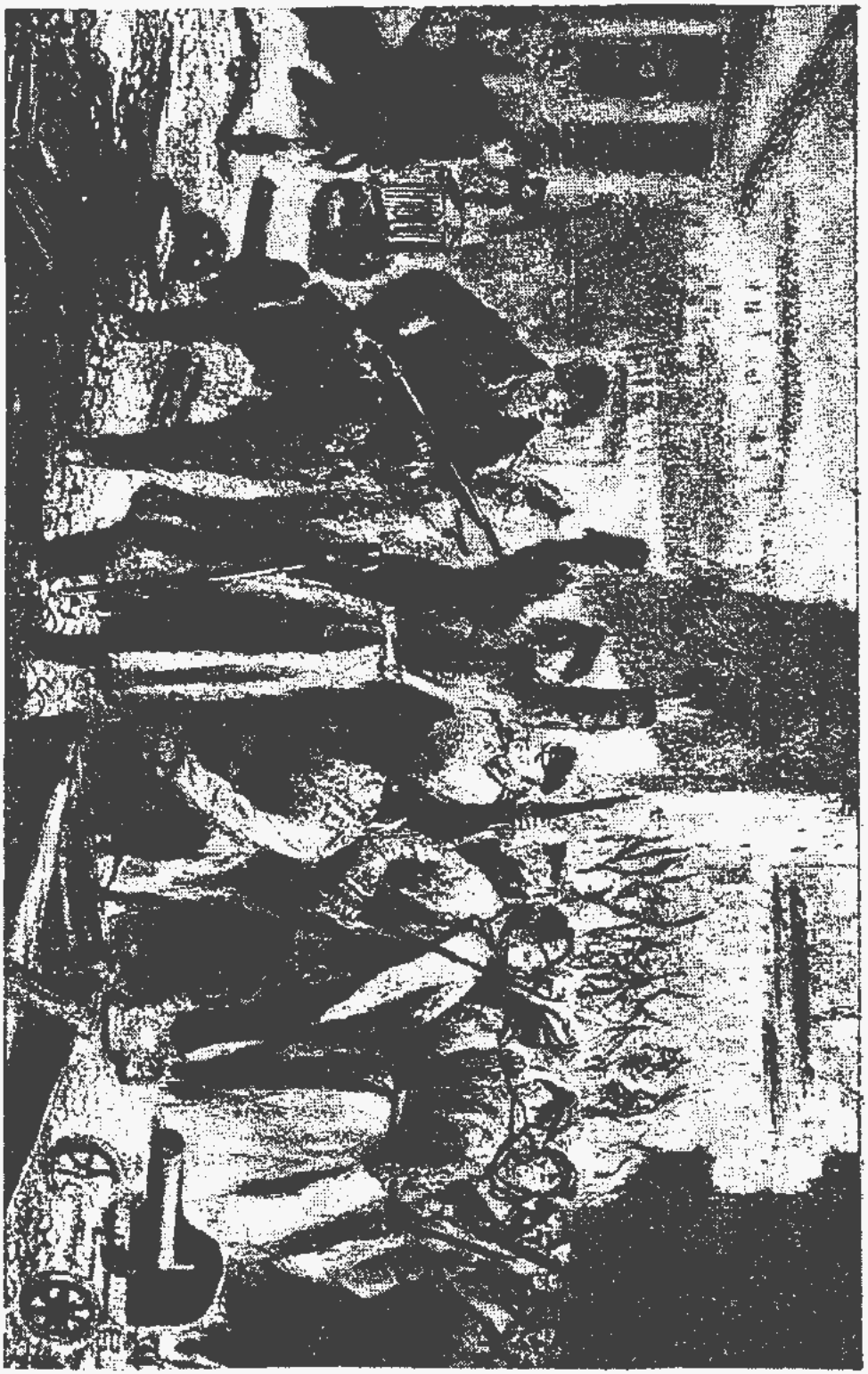
revoluționară și expediau pe gardiștii albi pe Don, unde Caledin își închega bandele. Ofițerii și iuncherii cari luptaseră împotriva muncitorilor și soldaților din Moscova au mers, în marea lor majoritate, să îngroașe rândurile contrarevoluției, care se organiza pe Don și în Ucraina.

Ingăduința manifestată și în ultima clipă de Comitetul Militar Revoluționar din Moscova față de dușmanul de clasă, care se arătase în toată goliciunea lui, n'a fost decât în detrimentul revoluției proletare.

Insurecția din Octombrie la Moscova a fost o adevărată insurecție a poporului. Au fost antrenate în luptă masele largi ale muncitorilor și soldaților.

Fabricile și uzinele au fost fortărețele acestei insurecții. Muncitorii au dat din rândurile lor pe cei mai buni luptători, au procurat arme și tot ce era necesar pentru victorie. Prin avântul lor revoluționar și conștiința lor de clasă, ei au avut o influență imensă asupra masei soldaților; au antrenat-o în luptă și au condus-o. Masele muncitorești și o parte din garnizoană au cerut organelor centrale revoluționare din sectoare să dea dovadă de intransigență, de fermitate și să pornească cu hotărîre la ofensivă. Ofensivă și nu defensivă, — iată care a fost lozinca maselor. Călăuziți de învățămintele insurecției din Decembrie 1905, muncitorii din Moscova știau că numai lupta sângeroasă, aprigă, numai ofensiva energică poate asigura victoria. Organele centrale ale sectoarelor stăruiau și ele, la rândul lor, ca organele centrale de conducere ale insurecției să treacă la o tactică ofensivă. Mulțumită geniului revoluționar creator și spiritului de hotărîre eroică al muncitorilor înaintați au putut fi îndreptate în sectoare o serie de greșeli ale conducerii. Victoria a putut fi repurtată datorită spiritului de abnegație al maselor.

La Moscova, ca și la Petrograd, organizarea insurecției

Desarmarea gardiştilor albi în faţa Manejului

După un desen de A. M. Ermolaev

și conducerea ei au rămas exclusiv în mâinile unui singur partid: partidul bolșevic.

La Moscova, în aceeași măsură ca și la Petrograd, adevăratul însuflețitor al insurecției a fost Lenin, care a fost urmat fără nicio șovăeală de organizația bolșevică din Moscova.

Dela începutul luptelor din Octombrie, Lenin, marele geniu al revoluției socialiste, a urmărit cu atenție mersul luptelor din Moscova, dând ajutor în toate privințele proletariatului din acest oraș și organizației lui bolșevice.

Comitetul Militar Revoluționar din Petrograd, condus de Stalin, a trimis forțe armate considerabile în ajutorul muncitorilor din Moscova.

Detașamentele trimise de Lenin și Stalin au luptat cu entuziasm cot la cot cu detașamentele proletare ale muncitorilor din Moscova pentru sdrobirea gardiștilor albi rebeli. Venirea întăriturilor revoluționare din Petrograd, Ivanovo-Voznesensc și alte orașe a întărit în mod considerabil pozițiile forțelor revoluționare, producând totodată demoralizare în rândurile rebelilor.

Greșelile serioase săvârșite în zilele Revoluției din Octombrie la Moscova au fost consecința faptului că „principalele regule ale artei insurecției", despre care atât de stăruitor vorbea Lenin în scrisorile sale, au fost călcate de organele de conducere a luptei, atât în organizarea insurecției, cât și în conducerea luptei armate. Prevăzând parcă posibilitatea acestor greșeli, Lenin sublinia în scrisorile sale că

> „...insurecția armată este un gen deosebit de luptă politică, supus unor legi *deosebite*, asupra cărora trebue să se mediteze cu atenție". [1])

Greșelile făcute în zilele Revoluției din Octombrie la Moscova au fost datorite faptului că aceste legi *deosebite* ale insurecției armate au fost insuficient înțelese și nu rareori nesocotite, uitate.

---

1) *V. I. Lenin*, Sfaturile unui martor îndepărtat al evenimentelor. Opere, vol. XXI, ed. 3-a rusă, pag. 319 (vezi și *V. I. Lenin*, Opere alese, vol. II, pag 186. — Edit. P. C. R.)

La Petrograd acţiunea contrarevoluţionară a iuncherilor a fost înăbuşită fără cruţare într'o singură noapte. La Moscova însă, conducerea a dat dovadă de încetineală, de nehotărîre, iar unii membri ai organelor de conducere s'au făcut vinovaţi de o şovăeală criminală, care a dus la prelungirea luptei. In ciuda instrucţiunilor lui Lenin cari spuneau că „începând-o (insurecţia. — *Nota Red.),* să ştii ferm că trebue *să mergi până la capăt* [1]), bolşevicii din Moscova au făcut greşeli încă cu prilejul constituirii organelor de conducere, greşeli cari au îngreuiat repurtarea victoriei. In afară de greşelile făcute în primele zile ale luptei, mai trebuesc semnalate următoarele:

1. Nu a existat o pregătire tehnică a insurecţiei. Organele de luptă au fost create târziu. Curelele de transmisiune dela partidul bolşevic spre soldaţi n'au fost îndeajuns de solide la începutul insurecţiei.

2. Potrivit indicaţiilor Centrului de Partid, Comitetul Militar Revoluţionar a introdus în sânul său pe menşevici. La Petrograd *apărarea* — inclusiv faptul de a fi invitat celelalte partide să intre în Comitetul Militar Revoluţionar — n'a constituit decât o acoperire a *ofensivei.* La Moscova introducerea menşevicilor în Comitetul Militar Revoluţionar a fost luată în serios.

3. In comitetele militare revoluţionare, atât în cel central, cât şi în cele de sectoare, nu erau, la începutul operaţiunilor militare, tovarăşi cari să cunoască bine arta militară. Prin slăbiciunea tehnico-militară a Comitetului Militar Revoluţionar poate fi explicat în oarecare măsură faptul că conducerea insurecţiei n'a asigurat imediat ocuparea definitivă a arsenalului şi a depozitelor de pulbere, în vederea înarmării muncitorilor şi a soldaţilor.

4. La Petrograd insurecţia a fost minunat organizată. La Moscova, mai ales în prima perioadă, lucrurile au fost lăsate mai mult în voia soartei. „Odată începută insurecţia, trebue să se acţioneze cu cea mai mare *hotărîre* şi să se treacă

1) Ibidem.

neapărat la *ofensivă*". „Defensiva este moartea insurecției armate"[1]) — ne-a învățat Lenin.

Din Comitetul Militar Revoluționar ca și din Centrul de Partid din Moscova au făcut parte oameni cari nu credeau în forțele revoluției proletare, cari negau posibilitatea victoriei socialismului în Rusia. Ei erau împotriva insurecției armate. Ei socoteau că vor putea preveni insurecția. Atât înainte de insurecție cât și în cursul ei, au intrat în tratative cu caracter trădător cu dușmanul de clasă. Aceste tratative au fost exploatate de dușman, care a câștigat astfel timp pentru a se organiza. Prin înșelăciune el a pus stăpânire pe Cremlin, a împresurat clădirea Sovietului și a prezentat un ultimatum Comitetului Militar Revoluționar.

Organizația bolșevică din Moscova, călăuzită de directivele lui Lenin și Stalin, a înlăturat elementele șovăelnice, a înfrânt rezistența adversarilor insurecției și a repurtat o victorie definitivă asupra contrarevoluției la Moscova.

(1 Ibid. pag. 320.

Capitolul VIII

REVOLUŢIA PROLETARA PE FRONT

1

LA MARELE CARTIER GENERAL

ÎN NOAPTEA de 25 spre 26 Octombrie, generalul Baluev, comandantul-şef al frontului de Vest, se adresă Marelui Cartier General, întrebând ce trebue să facă cu telegramele cari anunţă arestarea Guvernului Provizoriu:

„Vă rog să-mi daţi imediat instrucţiuni, căci eu nu pot să tăinuesc faţă de trupe telegramele Comitetului Militar Revoluţionar".

Dimineaţa, generalul Duhonin îi comunică lui Baluev măsurile luate de Marele Cartier General:

„Dat fiind că încep să parvină telegrame cu diferite ordine ale bolşevicilor, am stabilit la Marele Cartier General, la Moghilev şi la gară un serviciu de jurnă al membrilor comitetului în vederea interceptării acestor telegrame".

Marele Cartier General voia să tăinuiască soldaților știrea răsturnării Guvernului Provizoriu. Instalat în spatele frontului de Vest, în retrasul orășel de provincie Moghilev, Marele Cartier General constituia centrul de raliere a numeroșilor generali și ofițeri monarhiști, din care era alcătuit statul său major. Acest cuib contrarevoluționar era păzit de trupele cele „mai sigure", ca de pildă regimentul 1 de șoc, batalionul cavalerilor ordinului Sf. Gheorghe, etc. Pe lângă Marele Cartier General se aflau și numeroase organe centrale ale Zemgorului (Uniunea Zemstvelor și orașelor) și ale comitetului industriei de război, organizații burgheze militarizate.

In fruntea Marelui Cartier General stătea generalul N. N. Duhonin, șeful statului-major al comandantului suprem. De fapt, el era și comandant suprem, căci Kerenski, care ocupa formal acest post, nu era decât un om de paie, o „figură politică".

Duhonin abia începea să facă carieră. La începutul războiului el comanda un regiment, apoi a fost numit general, șef al serviciului de cartiruire pe lângă statul-major al frontului de Sud-Vest și abia în Septembrie 1917 a fost numit șef al statului-major al comandantului suprem. Duhonin era monarhist. Față de situația creată, el „mergea călcându-și pe inimă alături de democrația revoluționară", cum a spus mai târziu generalul Denikin. Duhonin spera să restabilească, cu ajutorul comitetelor conciliatoare, disciplina bâtei în armată și să continue războiul până la „victoria definitivă". Dar socotelile lui dădură greș.

Mărginit și lipsit de orizont, Duhonin se lăsa condus în totul de sfaturile și indicațiunile marii figuri din tabăra contrarevoluției, care era generalul Alexeev, fostul șef al statului-major al comandantului suprem sub Nicolae al II-lea și apoi sub Kerenski.

> „Duhonin era atât de covârșit de personalitatea lui Alexeev — spune generalul M. D. Bonci-Bruevici, — încât el nu dădea nicio dispoziție înainte de a se fi consultat prin telefon cu acesta din urmă".

Pe lângă Marele Cartier General se afla Comitetul Ge-

neral al Armatei, alcătuit din 25 de membri—câte un reprezentant din partea fiecărui front, a fiecărei armate, din partea flotei etc. In acest comitet ca şi în toate comitetele de armată şi de front, alese încă în primăvară sau în vară, majoritatea o formau menşevicii şi socialiştii-revoluţionari. Comitetul nu avea niciun rol independent; el se mărginea să pună stampila pe ordinele Marelui Cartier General. Caracteristic în această privinţă este faptul relatat de gardistul alb A. A. Dikhof-Derental, care se afla în timpul acela la Marele Cartier General:

„Cu puţin înainte de răscoala bolşevicilor, comitetul general al Armatei de pe lângă Marele Cartier General i-a trimis lui Kerenski „o hârtie curentă" care începea cu cuvintele:

„Noi cerem..."

Kerenski a trimis-o înapoi cu următoarea menţiune:

„Comitetul general al Armatei nu are dreptul „să ceară" comandantului său suprem... El poate numai „să-l roage".

Această întâmplare ajunse la cunoştinţa presei. Generalul Duhonin îşi ieşi din fire:

— Cum se pot povesti jurnaliştilor lucruri de felul acesta?

Dar... timpul trecea... Această jignire adusă măriei sale democraţia nu fu urmată de niciun cataclism, şi generalul Duhonin, liniştindu-se, făcea el însuşi, mai târziu, observaţii cu creionul albastru pe marginea telegramelor cari „cereau", însemnând cu scrisul lui lăbărţat:

„N'au dreptul să ceară".

Preşedinte al comitetului general al Armatei era căpitanul de stat-major S. N. Perecrestov, un duşman hotărît al puterii sovietice, care susţinea cu zel poziţia lui Duhonin.

Sovietul de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din Moghilev se afla sub influenţa menşevicilor, a bundiştilor şi a socialiştilor-revoluţionari; Sovietul de deputaţi ai ţăranilor îi urma în totul pe socialiştii-revoluţionari. Până la Revoluţia din Octombrie, la Moghilev n'a existat o organi-

zaţie bolşevică independentă; a existat numai o fracţiune bolşevică în sânul organizaţiei social-democrate unificate.

Armata nu era favorabilă Marelui Cartier General; ea nu avea încredere în el, socotindu-l drept unul dintre principalii vinovaţi ai eşecurilor militare.

> „Rebeliunea lui Cornilov a desvăluit complect faptul că armata, toată armata, *urăşte Marele Cartier General*" [1]) — a scris Lenin.

In zilele Revoluţiei din Octombrie neîncrederea maselor de soldaţi s'a dovedit complect îndreptăţită: Marele Cartier General a încercat, cel dintâi, să creeze dificultăţi puterii sovietice în lupta ei pentru pace. Mai mult: Marele Cartier General a pornit la luptă împotriva puterii sovietice.

La 26 Octombrie, Duhonin adresă comandanţilor fronturilor şi altor reprezentanţi ai înaltului comandament o telegramă în care le expunea punctul de vedere al Marelui Cartier General:

> „Marele Cartier General, comisarul comandantului suprem şi comitetul general al Armatei împărtăşesc punctul de vedere al guvernului şi au hotărît să ferească prin toate mijloacele posibile armata de influenţa elementelor răsculate şi să dea tot sprijinul guvernului".

Acesta era programul de acţiune al Marelui Cartier General şi al organizaţiilor superioare ale Armatei, de pe lângă Marele Cartier General.

Săptămâna dela 25 Octombrie până la 1 Noembrie Duhonin a petrecut-o în convorbiri telefonice cu comandamentele diferitelor fronturi, sondând posibilitatea mobilizării unor unităţi sigure pentru înăbuşirea revoluţiei şi dând ordine în această direcţie. La 28 Octombrie, într'o convorbire telefonică cu generalul Lukirski, şeful statului-major al frontului de Nord, Duhonin indica:

> „De pe frontul de Sud-Vest au fost trimise

---

1) *V. I. Lenin*, Proiect de rezoluţie asupra situaţiei politice actuale, Opere, vol. XXI, ed. 3-a rusă, pag. 139.

trupe la Kiev, pentru a-i sili pe bolşevici să se astâmpere".

Intr'o telegramă adresată comandantului suprem la 31 Octombrie, el spunea că „se iau toate măsurile" pentru sprijinirea trupelor guvernamentale din Moscova. In acelaş timp, el se străduia să ocupe cu unităţi sigure punctele strategice cele mai importante de pe căile de acces ale Petrogradului şi ale Moscovei. In convorbirea sa cu generalul Lukirski, Duhonin comunica:

„Am dat ordin ca gările Dno şi Orşa să fie ocupate temeinic de către trupele corpului XVII de armată. Presupun că acest ordin a fost deja executat; ofiţerul trimis cu o locomotivă spre a constata şi controla acest lucru nu s'a întors încă".

La cererea Marelui Cartier General, Aristov, preşedintele comitetului însărcinat cu formarea batalioanelor de şoc, comunică la 31 Octombrie că batalioanele de şoc, împrăştiate pe diferite fronturi, sunt gata să pornească la luptă pentru reprimarea bolşevicilor.

Intr'o telegramă adresată Vicjel-ului şi publicată la 31 Octombrie, Comitetul General al Armatei declară: „Toate măsurile luate de Marele Cartier General sunt executate sub controlul nostru". In modul acesta conciliatorii din Comitetul General al Armatei luau Marele Cartier General sub ocrotirea lor.

Marele Cartier General recurse şi la ameninţări. El trimise pretutindeni ordine prin care cerea să se pună capăt acţiunilor bolşevice, ameninţând că în caz contrar toată armata de pe front va sprijini aceste ordine cu forţa.

La 31 Octombrie, Duhonin trimise o telegramă la Novocercasc, adresată lui M. Bogaevski, ajutorul hatmanului Caledin, conducătorul contrarevoluţiei monarhiste în curs de organizare pe Don. La propunerea făcută de Bogaevski de a oragniza o expediţie punitivă împotriva bolşevicilor, Duhonin răspundea în această telegramă următoarele:

„Hotărîrea căzăcimii de a asigura salvarea statului este un sprijin pentru noi toţi, în aceste momente grele... Vom lupta până la capăt pentru res-

tabilirea neîntârziată a Guvernului Provizoriu şi a Sovietului Republicii şi, odată cu aceasta, pentru restabilirea ordinei în ţară".

Vasta mobilizare a forţelor contrarevoluţionare, desfăşurată de Marele Cartier General, fu brusc întreruptă la 1 Noembrie. Duhonin aflase despre capitularea lui Crasnov lângă Petrograd şi despre fuga lui Kerenski. La 1 Noembrie, generalul publică un ordin de zi prin care anunţă că a preluat funcţiunea de comandant suprem al armatei. Prin acelaş ordin el opri înaintarea trupelor spre Petrograd.

După declaraţiile ameninţătoare că va sdrobi pe bolşevici, măsura aceasta echivala cu o recunoaştere completă a eşecului „cruciadei" plănuite de el. Duhonin ocupă o poziţie de expectativă, concentrând unităţi „sigure" în jurul Marelui Cartier General.

2

REVOLUŢIA DIN OCTOMBRIE PE FRONTUL DE NORD

Pe frontul de Nord, ştirea revoluţiei din Petrograd se răspândi ca focul într'o şiră de paie uscate.

In redacţia ziarului leton „Latîşski streloc" („Infanteristul leton") intră în dimineaţa zilei de 25 Octombrie un soldat telegrafist. Privind în jurul său, el întrebă de redactor. Acesta îi răspunse. Soldatul îl chemă deoparte şi îi înmână pe ascuns o telegramă, care venise din Petrograd pe un drum ocolit, prin Reval şi Iuriev. Comitetul armatei a XII-a (Iscosol), format din conciliatori, organizase un serviciu de jurnă al membrilor săi la telegraf şi intercepta telegramele adresate organizaţiilor revoluţionare. Telegrafistul făcuse o copie după telegrama reţinută şi o aduse la redacţia ziarului bolşevic propunând „să fie adusă la cunoştinţa maselor".

Telegrama suna astfel:

„Duşmanii poporului au trecut astă noapte la ofensivă... Se plănueşte o lovitură mişelească împotriva Sovietului din Petrograd. Ziarele „Rabocii Puti" şi „Soldat" au fost interzise".

Prin această telegramă se cerea totodată să nu se permită să fie trimise unităţi militare la Petrograd în sprijinul contrarevoluţiei.

In curând se află că Guvernul Provizoriu a căzut şi că în locul lui se formează o nouă putere.

Frontul de Nord era format din trei armate: a XII-a, a I-a şi a V-a. Dintre acestea, cea mai mare însemnătate o avea armata a XII-a, care se afla în imediata apropiere a capitalei.

Indată ce află de insurecţia din Petrograd, comitetul militar revoluţionar al armatei a XII-a, format în mod clandestin, porni în mod deschis la acţiune. El se afla în oraşul Venden, în imediata apropiere a tranşeelor.

In dimineaţa zilei de 26 Octombrie, comitetul militar revoluţionar informă unităţile armatei şi populaţia din Venden despre formarea sa. In apelul publicat de el se spunea că, după exemplul Petrogradului roşu, în zona armatei a XII-a a fost format un comitet militar revoluţionar, a cărui misiune este aceea de a uni toate forţele revoluţionare ale armatei a XII-a.

Din comitetul militar revoluţionar făceau parte reprezentanţi ai Comitetului Central al bolşevicilor, ai social-democraţiei revoluţionare din Letonia, ai organizaţiei militare bolşevice din armata a XII-a, ai Comitetului Executiv al infanteriştilor letoni, ai Comitetului Executiv al Sovietului de deputaţi ai soldaţilor armatei a XII-a, precum şi ai Sovietelor de deputaţi ai soldaţilor, ai muncitorilor şi ai celor lipsiţi de pământ din Venden, Volmar şi Iuriev.

„Niciun soldat din armata a XII-a nu trebue să fie trimis la Petrograd pentru ruşinoasa „represiune" — se spunea în acest apel.

Sprijinindu-se pe organizaţia militară bolşevică şi pe

Iscolastrel — Comitetul Executiv al Sovietului de deputați ai infanteriștilor letoni — comitetul militar revoluționar se proclamă organ al puterii în armata a XII-a. Imediat fu confirmată hotărîrea Iscolastrel-ului de a se chema de pe front câteva regimente letone, cărora li se ordonă să ocupe orașele: Venden, Volmar și Valc. Regimentului leton de rezervă care se afla la Iuriev, i se ordonă să se pună la dispoziția comitetului militar revoluționar local și să ocupe gara, pentru a împiedica o eventuală trimitere de trupe de pe front spre Petrograd.

Toate aceste ordine fură imediat executate. La 27 Octombrie, regimentele letone 1 și 3 de infanterie intrară în Venden. Comitetul militar revoluționar căpătă astfel forțele armate de cari avea nevoie.

La 28 Octombrie, generalul I. D. Iuzefovici, comandantul armatei a XII-a, vorbind prin telefon cu generalul Ceremisov, comandantul-șef al frontului de Nord, îi comunică următoarele:

> „Cea mai mare bătaie de cap ne-o dau Letonii; cu ei lucrurile stau extrem de prost. Regimentele 1 și 3, venite ieri la Venden, n'au plecat mai departe; ele au ocupat gara și oficiul telegrafic și au arestat un mare număr de ofițeri din cele două regimente ale brigăzii I-a".

Regimentele letone de infanterie se numărau printre acele detașamente ale revoluției cari nu numai că trecuseră imediat și fără șovăire de partea puterii sovietice, dar se și ridicaseră în mod activ, cu arma în mână, pentru apărarea ei.

In spatele frontului armatei a XII-a, în orașul Valc, situat la vreo 80 de kilometri de Venden, evenimentele se desfășurară într'o oarecare măsură altfel. In afară de statul-major al armatei, se mai afla acolo și Iscosolul — Comitetul Executiv al Sovietului de deputați ai soldaților din armata a XII-a — care luase o atitudine de intransigentă ostilitate față de puterea sovietică. Iscosol-ul, care nu mai fusese reînoit încă din primăvară, își păstrase compoziția sa socialistă-revoluționară și menșevică. El desfășura o luptă

Ziarul „Latîşski strelok"

înverşunată împotriva bolşevicilor, trimiţând peste tot apeluri şi încredinţând Marele Cartier General şi pe Kerenski de sprijinul deplin al armatei a XII-a.

Iscosol-ul trimitea „detaşamentele morţii" să rupă afişele comitetului militar revoluţionar. Oamenii Iscosol-ului încercară chiar să atace redacţia ziarului „Latîşski streloc", dar, dând acolo de o gardă de letoni înarmaţi, se retraseră în grabă.

Iscosol-ul nu dispunea însă de forţe cu cari să poată opune rezistenţă revoluţiei. Conciliatorii se hotărîră să intre în tratative cu bolşevicii pentru a câştiga timp, până când comandamentul va fi găsit trupe pentru apărarea oraşului Valc şi pentru continuarea luptei împotriva bolşevicilor.

In seara zilei de 26 Octombrie, Iscosol-ul propuse bolşevicilor să înceapă tratative. Tratativele se prelungiră toată noaptea. Poziţia bolşevicilor era clară: puterea trebue să treacă în mâinile Sovietelor. In cele din urmă, Iscosol-ul îşi dădu cuvântul că se va abţine dela orice acţiune, pentru ca dimineaţa să organizeze un „Comitet al salvării patriei şi a revoluţiei" în zona armatei a XII-a şi să pornească o campanie şi mai înverşunată împotriva bolşevicilor.

In acelaş timp, sub acoperirea tratativelor cu bolşevicii, generalul Iuzefovici, comandantul armatei a XII-a, începu să trimită spre Valc unităţile cele mai sigure. La 28 Octombrie, vorbind la telefon cu Ceremisov, el îi comunică:

„Chiar din primul moment al turburărilor, având în vedere seriozitatea situaţiei, am socotit

necesar să deplasez spre Valc regimentul 20 de dragoni, ordonând totodată celorlalte regimente din divizia 17 de cavalerie să se apropie și ele de regiunea Valc-ului... Nu-i putem doar lăsa pe Letoni să ocupe Valc-ul".

Dar toate aceste măsuri fură zadarnice. La 29 Octombrie, regimentele letone de infanterie 6 și 7 intrară în orașul Volmar, situat la jumătatea drumului dintre Venden și Valc. Regimentele revoluționare se îndreptau spre Valc, unde se afla statul-major al armatei. După două, trei zile, Iuzefovici îi raportă lui Ceremisov următoarele:

„Nu dispunem de forțe reale... Divizia a 17-a de cavalerie, care era mai sigură, a votat totuși o rezoluție în sensul că va păstra neutralitatea și nu va interveni decât numai pentru a pune capăt exceselor și furturilor".

In ultimele zile ale lui Octombrie, pe când regimentele revoluționare se îndreptau spre Valc, socialiștii-revoluționari și menșevicii convocară în orașul Venden congresul armatei a XII-a. Alegerile pentru acest congres avuseseră loc încă înainte de evenimentele din Octombrie și decurseseră sub influența puternică a socialiștilor-revoluționari. Voturile se împărțiră aproape în mod egal între bolșevici și socialiștii-revoluționari „de stânga", pe de o parte, și menșevici și socialiștii-revoluționari de dreapta, pe de altă parte. Din cele șapte locuri în prezidium, bolșevicii obținură trei. Președinte al congresului fu ales la început bolșevicul S. M. Nahimson, iar apoi, după un nou vot, socialistul-revoluționar de dreapta M. A. Lihaci, care avea să fie mai târziu unul din conducătorii guvernului alb din Arhanghelsc. Grupuri mari de soldați din garnizoana locală și numeroase delegații de pe front înconjurară clădirea unde se ținea congresul. Demonstranții își manifestară impetuos solidaritatea cu bolșevicii și cerură predarea întregii puteri în mâinile Sovietelor.

Aproape în toate chestiunile majoritatea voturilor fu obținută de așa numiții „cucinți", delegați de dreapta conduși de menșevicul Cucin, comisarul armatei. Dar în ches-

tiunea atitudinii față de Revoluția din Octombrie — deși la congres asista „însuși" Cernov — învinse blocul de stânga; el obținu 248 de voturi contra 243.

Noul comitet de armată fu ales pe bază de paritate: 22 de reprezentanți din partea blocului de dreapta și tot atâția din partea blocului de stânga.

Cu prilejul alegerii, bolșevicii formulară următoarele revendicări, cari fură adoptate de congres:

1. După 2 săptămâni va avea loc un nou congres și se vor face noi alegeri pentru comitetul de armată.

2. In noul comitet de armată nu trebue să intre niciunul din vechii „iscosolți"-cucinți.

3. Activitatea „Comitetului salvării" încetează.

In comitetul de armată nou ales erau doi președinți — un defensist și un bolșevic. Comitetul acesta nu putea, firește, să desfășoare nicio activitate pozitivă.

In acest timp regimentele letone se apropiau de Valc.

La 4 Noembrie, Iuzefovici îi comunică din nou lui Ceremisov:

> „Azi dimineață, regimentul 6 Tuccumski, în frunte cu patru ofițeri, a părăsit cu dela sine putere Volmar-ul și a pornit în marș spre Valc, intenționând să poposească noaptea la Stakeln, unde urmează să i se alăture bateria I-a a divizionului 42 de artilerie grea... Se zvonește că după regimentul 6 va porni spre Valc și regimentul 7".

Iuzefovici se plânse că nu are mijloace pentru a se opune acestei deplasări a regimentelor în cari domnește o stare de spirit bolșevică. Ceremisov îi răspunse:

> „Cu ce ți-aș putea ajuta eu? Dacă nu ai tu trupe sigure, pe cari să te poți sprijini, cu atât mai puțin pot avea eu astfel de trupe".

Intr'adevăr, unități militare credincioase generalilor țariști nu erau, cu toate că pe frontul de Nord erau relativ mai multe trupe decât pe oricare alt front. Această împrejurare determină și poziția extrem de confuză și de nehotărîtă a comandamentului și a lui Ceremisov, în special.

La 5 Noembrie, regimentul 6 leton, cu muzică în frunte,

In tranșee, ostașii citesc ziarul „Latîșski streloc"

intră în orașul Valc. Conducerea efectivă a armatei trecuse în mâinile bolșevicilor.

La congresul extraordinar al armatei a XII-a, care s'a ținut în zilele de 14 și 15 Noembrie, bolșevicii avură deja o majoritate sdrobitoare. Blocul de stânga, condus de bolșevici, obținu în comitetul de armată 48 de locuri din 60, iar așa zisul bloc „socialist" — format din menșevici, socialiști-revoluționari de dreapta și reprezentanți ai partidului muncii — nu căpătă decât 12 locuri.

Centrul frontului de Nord era ocupat de armata I-a, al cărei stat-major se găsea în orășelul Altschwannenburg. Evenimentele din Octombrie se desfășurară aci într'un mod mai complicat decât în armata a XII-a.

Chiar dela începutul Revoluției din Octombrie, comitetul de armată al armatei I-a se pronunțase împotriva sprijinirii Guvernului Provizoriu.

In cursul convorbirii telefonice cu Duhonin la 26 Octombrie, Lukirski îi raportă că:

„Armatele I-a şi a V-a au declarat că nu vor merge cu guvernul, ci cu Sovietul din Petrograd. Accasta-i hotărîrea comitetelor de armate".

Mai târziu însă, în atitudinea luată de comitetul armatei I-a se observară serioase oscilaţii, oglindind tactica socialiştilor-revoluţionari „de stânga", cari aveau o mare influenţă în sânul comitetului de armată. Refuzând categoric orice sprijin guvernului Kerenski, acest comitet nu se putu totuşi hotărî să declare ferm că recunoaşte noua putere. Această nehotărîre fu interpretată de partea adversă ca un simptom de schimbare a poziţiei comitetului. La 29 Octombrie, generalul Lukirski comunică telefonic generalului N. V. Pnevski, şeful statului-major al armatei I-a:

„Comandantul-şef al frontului de Nord mi-a declarat chiar acum... că comitetul armatei I-a a hotărît să sprijine Guvernul Provizoriu".

Pe baza acestei informaţii, Lukirski propuse să se aleagă, fără întârziere, din rândurile armatei „unităţi potrivite de infanterie, absolut sigure, pentru a-i fi trimise lui Kerenski, ca să fie înglobate în trupele sale adunate lângă Petrograd".

Pnevski îi răspunse mirat, că trebue să fie la mijloc o neînţelegere, întrucât comitetul de armată „nu înclină deloc să sprijine Guvernul Provizoriu", adăugând apoi că: „regimente absolut sigure nu există în armata I-a".

La 31 Octombrie, armata I-a primi din Gatcina un ordin, semnat de Kerenski, prin care i se cerea să trimită trupe spre Petrograd. A doua zi, generalul Baranovski, şeful serviciului de cartiruire al statului-major al frontului de Nord, telegrafie lui Kerenski şi lui Duhonin următoarele:

„Vă transmit următoraea telegramă:

Neuschwannenburg, 31 Octombrie, ora 13. Referitor la telegrama Nr. 174 din 31 Octombrie, ora 0 şi 20 minute, dată din palatul din Gatcina şi semnată de Kerenski, Avxenticv, Goţ, Voitinski, Stankevici şi Semenov, raportez că congresul armatei I-a a hotărît în unanimitate să nu trimită niciun regiment. Notbek".

Așa se terminară toate încercările dușmanilor revoluției de a căpăta întăriturі din partea armatei I-a. Comandamentul nu mai îndrăsnea să sufle niciun cuvânt cu dela sine putere, în privința trimiterii de trupe.

La 30 Octombrie se deschise la Altschwannenburg congresul al II-lea al armatei I-a. Asistau 268 de delegați, dintre cari 134 aderenți ai bolșevicilor, 112 ai socialiștilor-revoluționari „de stânga", iar ceilalți — ai menșevicilor-internaționaliști. Printre bolșevici nu erau însă militanți de frunte.

Iată cum a caracterizat lucrările congresului locotenentul S. A. Sebov, locțiitorul comisarului armatei I-a:

> „Printre bolșevici nu se observau militanți de frunte și însuși raportorul, un ofițer, a declarat că, deși vorbește în numele bolșevicilor, el însuși nu este bolșevic, ci e pur și simplu pătruns de starea de spirit a maselor".

In chestiunea fundamentală la ordinea zilei, adică cu privire la evenimentele în curs, fură supuse congresului două rezoluții: una a bolșevicilor, cealaltă a socialiștilor-revoluționari „de stânga". Rezoluția propusă de bolșevici cerea recunoașterea fără rezerve a puterii sovietice și sprijinirea ei imediată cu forța armată. Rezoluția socialiștilor-revoluționari „de stânga" nu era în principiu împotriva recunoașterii puterii sovietice, dar propunea să se amâne discutarea chestiunii ajutorului armat până la „clarificarea situației". Socialiștilor-revoluționari li se alăturară și menșevicii-internaționaliști. Rezoluțiile propuse întruniră același număr de voturi. Fu aleasă o „comisiune de împăciuire", a cărei propunere fu adoptată de congres în următoarea formulare:

> „In caz că se vor primi știri cu privire la existența unei mișcări contrarevoluționare, să se trimită la Petrograd o jumătate din armată, cealaltă jumătate rămânând pe front".

Congresul elaboră un apel, pe care-l trimise prin telegraf: „Către toți și pretutindeni". In acest apel se spunea:

Infanteriști letoni

„Considerăm guvernul Kerenski răsturnat şi vă rugăm să vă alăturaţi armatei I-a şi să daţi tot sprijinul Comitetului Militar Revoluţionar".

Congresul adoptă totodată o rezoluţie prin care se cerea să fie creat „un guvern socialist omogen", în care partidele să fie reprezentate „proporţional cu reprezentarea lor la congresul al II-lea al Sovietelor". Impotriva acestei rezoluţii votară 25 de delegaţi; 30 de delegaţi se abţinură.

In felul acesta congresul alunecă pe poziţia partidelor conciliatoare, deşi masa soldaţilor era de partea bolşevicilor.

Menşevicii şi socialiştii-revoluţionari se lăudau că au convins congresul să adopte rezoluţii „neutrale". Dar masele de soldaţi nu puteau fi neutralizate prin asemenea rezoluţii.

„Succesul mişcării bolşevice e primit de ei cu multă bucurie—nota cu amărăciune acelaş locotenent Sebov, vorbind despre soldaţii armatei I-a. Nu poate avea succes, adăugă el, niciun alt gu-

vern, în afară de un guvern bolșevic, mai exact, de un guvern al păcii".

Congresul alese un nou comitet de armată, alcătuit din 60 de membri. Parte din ei fură aleși ca reprezentanți ai fracțiunilor, parte fură aleși dintre reprezentanții diviziilor. Bolșevicii aveau în noul comitet de armată 35 de locuri, socialiștii-revoluționari 19, iar menșevicii 6. Președinte fu ales un bolșevic, vice-președinți fură aleși un socialist-revoluționar „de stânga" și un menșevic. Din prezidium mai făceau parte doi secretari — un bolșevic și un socialist-revoluționar „de stânga". In modul acesta alcătuirea prezidiului comitetului nou ales, în care celor doi bolșevici li se opuneau trei conciliatori cu experiență în luptele politice, nu dădea bolșevicilor posibilitatea de a-și pune în aplicare linia lor de partid.

Poziția comitetului armatei rămase nestabilă până la jumătatea lui Noembrie, când avu loc un nou congres al armatei, care asigură o conducere cu un mai pronunțat caracter bolșevic. Este neîndoelnic, însă, că și în perioada inițială a Revoluției din Octombrie armata I-a era în întregime de partea bolșevicilor. Diferite unități ale acestei armate erau gata să susțină puterea sovietică cu arma în mână. Toate încercările contrarevoluției de a-și întări forțele cu trupe din armata I-a dădură greș.

Flancul stâng al frontului de Nord era ocupat de armata a V-a, al cărei stat-major se afla la Dvinsc. Președintele comitetului de armată, bolșevicul E. M. Scliamski, care plecase la Petrograd la congresul al II-lea al Sovietelor, îi informă, în noaptea de 24 spre 25 Octombrie, pe bolșevicii din armata a V-a că la Petrograd a început insurecția. Aflând despre acest lucru, fracțiunea bolșevică a comitetului armatei a V-a a procedat imediat la formarea unui comitet militar revoluționar. La 27 Octombrie, comitetul militar revoluționar comunică Sovietului din Petrograd, că armata a V-a poate trimite la Petrograd unități înarmate pentru sprijinirea insurecției.

Intre timp, Marele Cartier General cerea insistent să se

trimită trupe în ajutorul lui Kerenski. Comandamentul armatei a V-a era dispus să execute această cerere, dar, după cum comunică, telefonic, generalul Popov, șeful statului-major al armatei a V-a, generalului Lukirski, lucrurile se complicau „datorită stării de spirit bolșevice care domnea în comitetul de armată și în celelalte comitete nou alese". El îi mai comunică lui Lukirski că comitetul de armată al Armatei a V-a a primit din partea congresului al II-lea al Sovietelor o telegramă prin care i se cerea să trimită unități pentru sprijinirea garnizoanei răsculate din Petrograd. Telegrama fusese discutată la ședința comitetului de armată și numai datorită „unei majorități întâmplătoare de voturi chestiunea a căzut", adăugă Popov.

A doua zi, Popov îi comunică generalului Baranovski, la statul-major al frontului de Nord, următoarele:

> „In armată situația se agravează... Ieri noapte, comitetul de armată a hotărît, cu o majoritate de numai 3 voturi, să trimită la Petrograd 12 batalioane, 24 de mitraliere cu cavalerie, artilerie și unități de pionieri, chipurile cu țelul neutral de a aplana conflictul din Petrograd. Astăzi, 30 Octombrie, reprezentanții fracțiunii bolșevice a comitetului de armată au cerut comandantului armatei să aducă la îndeplinire această hotărîre. Comandantul a refuzat categoric și a hotărît să împiedice cu orice preț realizarea acestei intenții a comitetului de armată, făcând uz în modul cel mai energic de toate mijloacele de care dispune. In acest scop a fost concentrat la Dvinsc, la nodul de cale ferată Dvinsc, un detașament special compus din trei genuri de arme. In afară de aceasta, s'a dat ordin unităților diviziei I-a de cavalerie să bareze drumul care duce spre gara Rușona... După informațiunile primite, comitetul de armată a hotărît să procedeze la arestarea comandantului armatei, a statului-major și a comisarilor".

Aceste convorbiri telefonice reflectau lupta aprigă care se încinsese în armata a V-a în jurul chestiunii: cui să

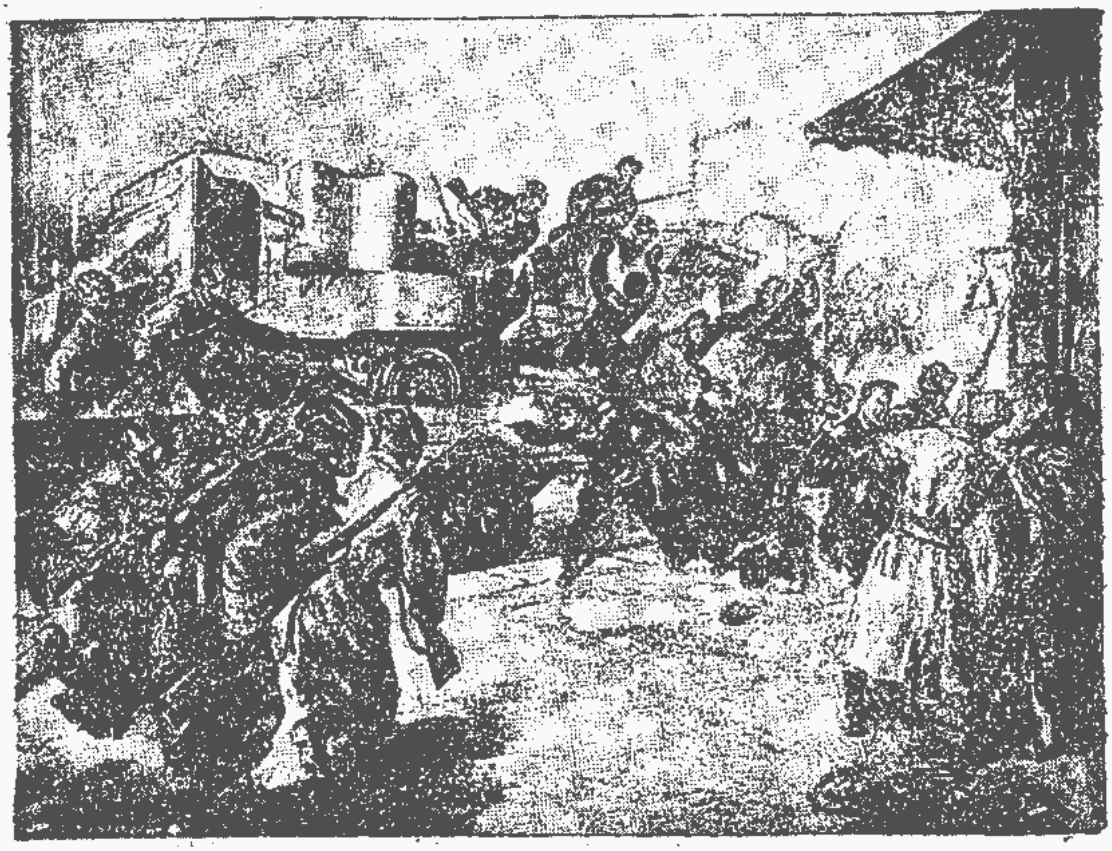
dea ajutor — revoluției sau contrarevoluției? Comandamentul încerca să-i dea un ajutor efectiv lui Kerenski. La 29 Octombrie se primi un ordin dela statul-major al frontului de Nord, prin care acesta dispunea ca divizionul 1 de automobile blindate să fie trimis de urgență la dispoziția lui Kerenski.

La 30 Octombrie, ora 3 și 40 de minute, comandantul armatei a V-a, generalul V. G. Boldârev (viitorul membru al organizației contrarevoluționare de luptă „Uniunea renașterii" și al directoratului din Ufa, care a pregătit în Siberia luarea puterii de către Colciac) păși la executarea acestui ordin. Raportul de forțe era însă de așa natură, că Boldârev fu nevoit să recurgă la șiretlicuri. Pentru ca bolșevicii, cari făceau de jurnă la gări să nu afle despre această operațiune, divizionul care dispunea de 6 automobile blindate fu trimis din Dvinsc pe șosea, spre gara Rejița, situată la 85 de kilometri de Dvinsc. Acolo automobilele blindate urmau să fie îmbarcate în tren, pentru a-și continua drumul spre Petrograd.

„La Dvinsc îmbarcarea era imposibilă" — îi comunică generalul Baranovski lui Duhonin.

A doua zi, dis-de-dimineață, bolșevicii aflară despre trimiterea divizionului. Imediat fu format un mic detașament de 30 de oameni, luați din unități sigure, și înzestrat cu 5 mitraliere. Detașamentul plecă cu trenul spre Rejița, spre a opri automobilele blindate și a le întoarce la Dvinsc.

Sosind la Rejița, comandantul detașamentului văzu că automobilele blindate erau îmbarcate în vagoane platforme. Pentru ca trenul să nu poată pleca, detașamentul demontă șinele nu departe de gară. Dispunând de prea puțini oameni, detașamentul bolșevic nu putea intra imediat în luptă cu divizionul de automobile blindate, care era bine înarmat. Demontând șinele și lăsând la gară câțiva soldați pentru supraveghere, comandantul detașamentului porni cu oamenii săi în oraș să caute întăriturî. Dar cu excepția companiei de gardă și a celor 150 de militari arestați pentru acțiuni împotriva guvernului, în Rejița nu se găsea nicio unitate militară.

Bolşevicii capturează divizionul de automobile blindate la Rejiţa
După un desen de V. V. Şceglov

Fără să stea mult pe gânduri, soldaţii din detaşamentul bolşevic se îndreptară spre închisoarea militară şi eliberară pe cei închişi. Ei le dădură arme şi echipament din depozitul garnizoanei şi procurară 10 mitraliere.

Efectivul total al detaşamentului era acum de 200 de ostaşi cu 10 mitraliere. Detaşamentul bolşevic atacă prin surprindere divizionul de automobile blindate, care se îmbarcase în vagoanele-platforme şi era gata să-şi continue drumul. Parte din efectivul divizionului trecu de partea bolşevicilor. Comandantul şi ofiţerii cari opuseseră rezistenţă fură arestaţi şi trimişi la închisoarea militară de unde abia ieşiseră soldaţii cari luptaseră împotriva lor. Trenul cu automobilele blindate se întoarse la Dvinsc.

In acest timp Duhonin, vorbind prin telefon cu Baranovski, îl întreba:

— Spuneți-mi, vă rog, va porni oare divizionul de automobile blindate? Trebue să fie trimis imediat... vă ordon acest lucru în numele comandantului suprem și vă rog să-mi telegrafiați despre executarea ordinului, căci aceasta e un lucru extrem de necesar.

— Voi transmite imediat ordinul d-voastră, se grăbi să răspundă Baranovski.

La sfârșitul convorbirii el îi comunică lui Duhonin că divizionul „s'a îmbarcat la Rejița, dar a fost apoi oprit, iar comandantul trenului a fost arestat".

Era un moment hotărîtor. Bolșevicii arătară că au în armată un sprijin real. Comandamentul simți că stă pe un teren șubred și că nu poate să opună nicio rezistență cumplitei forțe populare.

In preajma zilei de 1 Noembrie, toate instituțiile mai importante ale armatei din Dvinsc — centrul dispozitivului armatei a V-a — erau în mâinile bolșevicilor. Grosul trupelor era de partea puterii sovietice. Dar generalul Boldârev, comandantul acestei armate, nu-și dădea încă seama că pierduse puterea ce o avusese până atunci. Vorbind prin telefon cu generalul Ceremisov la 31 Octombrie și întrebat de acesta dacă este adevărat că Comitetul Militar Revoluționar împiedică transmiterea anumitor telegrame, Boldârev declară cu dispreț:

> „Acest așa zis comitet nu joacă în realitate niciun rol. In prima zi a încercat să-și asume un rol de conducere și a pretins chiar să contrasemneze dispozițiunile mele, dar, primind o ripostă categorică, s'a lăsat păgubaș".

Iar a doua zi, la 1 Noembrie, vorbind din nou prin telefon cu același Ceremisov, Boldârev îi raportă pe un ton deprimat:

> „Iată ce s'a întâmplat. Dvinscul este de fapt în puterea comitetului de armată... Nu este exclusă arestarea ofițerilor. Cu toate că președintele comitetului de armată mi-a declarat chiar acum că în privința aceasta nu este nicio primejdie, întrucât importanța operațiunilor militare și a

solidarității frontului este complect recunoscută și de ei, totuși, dat fiind că ei nu dispun de o forță reală, trebue desigur să contăm pe orice eventualitate".

„Toată conducerea este deocamdată în mâinile bolșevicilor din comitetul armatei", declară Boldârev încheindu-și raportul.

Astfel decurseră zilele Revoluției din Octombrie în armata a V-a, una din primele armate cari au trecut în întregime de partea puterii sovietice.

Și în spatele frontului de Nord se desfășurau în acest timp evenimente complicate. Contrarevoluția, care încerca să adune forțe spre a porni o acțiune decisivă împotriva Petrogradului, întâmpina rezistență la fiecare pas. Lupta se dădea mai cu seamă în punctele nodale ale căilor ferate, în centrul cărora se afla Pscovul, unde se găsea statul-major al frontului de Nord cu numeroasele sale servicii sedentare.

In acest mic oraș provincial erau foarte puțini muncitori. Prezența în oraș a statului-major al frontului și a altor instituții ale armatei cu un număr mare de ofițeri crea o situație nefavorabilă pentru organizarea forțelor revoluționare pe scară întinsă. In preajma evenimentelor din Octombrie predominau în Sovietul local menșevicii și socialiștii-revoluționari.

Bolșevicii aveau un sprijin temeinic în diferite unități ale garnizoanei și într'un șir de întreprinderi. Dar rezultatul luptei depindea nu numai de raportul local de forțe, ci și de atitudinea unităților cari veneau de pe front, trimise de Marele Cartier General în ajutorul lui Kerenski. Pentru bolșevicii localnici se punea problema câștigării acestor trupe de partea revoluției proletare, sau cel puțin de a le neutraliza; la rigoare, înaintarea acestor trupe spre Petrograd trebuia să fie oprită cu forța armată.

La începutul evenimentelor din Octombrie, la una din ședințele Sovietului din Pscov bolșevicii reușiră să facă să fie adoptată propunerea de a se organiza un comitet militar revoluționar. Pierzându-și cumpătul, conciliatorii lă-

sară să fie aleși în acest comitet candidați propuși de bolșevici. In urma propunerii bolșevicilor, se făcură apoi noi alegeri pentru Sovietul din Pscov. Menșevicii și socialiștii-revoluționari consimțiră la aceasta sub presiunea muncitorilor și soldaților înarmați, cari se prezentară la ședința Sovietului, cerând să se facă imediat noi alegeri. Sovietul nou ales asigura bolșevicilor sprijin deplin.

Kerenski, care după fuga sa din Petrograd se strecurase până la Pscov, găsi aici o astfel de situație, încât socoti că este mai bine să nu se arate. Tot așa îl sfătui și Ceremisov, comandantul șef al frontului de Nord.

Vorbind prin telefon, la 27 Octombrie, cu generalul Duhonin, Lukirski caracterizează situația din Pscov în felul următor:

> „In garnizoana Pscov e deocamdată liniște; starea de spirit este satisfăcătoare. Astă noapte a avut loc o ședință foarte agitată a Iscoborsev-ului (Comitetul Executiv al organizațiilor unite ale frontului de Nord. — *Nota Red.*). S'a luat hotărîrea să fie arestat comisarul frontului de Nord și să fie puse sub supraveghere toate instituțiile guvernamentale. Dis-de-dimineață, comitetul revoluționar a luat 200 de oameni din infanteria garnizoanei și îi ține la dispoziția sa. Acum câteva minute au pus o gardă la postul telegrafic al statului-major al frontului de Nord, pentru a controla întreaga corespondență. Vă vorbesc la aparatul ce se găsește în locuința comandantului-șef al frontului de Nord".

Această convorbire avea loc în timp ce comitetul militar revoluționar începuse deja să ocupe poșta, telegraful și alte instituțiuni. Dar în acest moment apărură deodată cazacii, cari mergeau în ajutorul lui Kerenski. Ei ocupară gara, depozitele de artilerie, cazărmile și arestară pe câțiva membri ai comitetului militar revoluționar. După cât se pare, erau două escadroane de cazaci, oprite special de generalul Lukirski, din ordinul Marelui Cartier General, spre a pune stăpânire pe gara Pscov, nod de cale ferată extrem de im-

portant în zona din imediata apropiere a frontului „armatei" lui Crasnov.

Membrii comitetului militar revoluţionar rămaşi în libertate mobilizară în grabă un batalion de rezervă şi o companie de automobile. In cursul nopţii unităţile revoluţionare îi atacară pe cazaci. Se încinse un schimb de focuri; căzură câţiva răniţi. Cazacii fură înconjuraţi. Ei promiseră că nu vor participa la înăbuşirea revoluţiei.

De acum încolo situaţia din Pscov varie în funcţie de sosirea unităţilor militare de un fel sau altul.

La 28 Octombrie, Lukirski îl înştiinţă pe Duhonin că garda pusă de comitetul militar revoluţionar la telegraf a fost înlăturată. Despre acelaş lucru îi vorbi şi Ceremisov generalului Iuzefovici, comandantul armatei a XII-a:

„Astă noapte, la noi, la Pscov, comitetul revoluţionar a fost lichidat fără dureri; controlul asupra telegrafului a fost înlăturat încă de ieri".

Dar la 29 Octombrie generalul Lukirski, din ordinul lui Ceremisov, zorea deja armata a V-a să trimită mai repede la Pscov unităţi din regimentul 3 de cazaci din Ural.

„Acest lucru este necesar, spunea el, date fiind turburările ce sunt gata să izbucnească la Pscov lângă centrul de repartizare... Este deasemenea foarte necesar să se verse în efectivul garnizoanei Pscov o unitate de infanterie absolut sigură: un regiment sau un batalion de şoc".

Unităţi „sigure" nu veneau de pe front. Toată silinţa pe care şi-o dădu ştatul-major al frontului de Nord pentru a găsi astfel de unităţi fu zadarnică. Intre timp, bolşevicii eliberară din închisoarea din Pscov peste 300 de soldaţi şi câţiva ofiţeri, arestaţi sub Kerenski pentru acţiuni împotriva Guvernului Provizoriu. Cei eliberaţi întăriră în mod considerabil forţele comitetului militar revoluţionar, care, în ciuda asigurărilor lui Ceremisov, nici gând n'avea să se lichideze.

Generalul Ceremisov, comandantul şef al frontului de Nord, înţelegea poate mai bine decât toţi ceilalţi generali starea de spirit a maselor de soldaţi. General tânăr, con-

siderat ca „un om cu înclinări democratice", el începuse să se evidențieze de pe vremea revoluției din Februarie. In cursul ofensivei pornite de Kerenski în Iunie, el comandase corpul XII, care străpunsese pozițiile dușmanului. După ce Cornilov părăsi postul de comandant suprem, Ceremisov era în relații încordate cu el. Ceremisov fu numit comandant șef al armatelor frontului de Nord. Incă din primele zile ale Revoluției din Octombrie, Ceremisov, cântărind împrejurările, luă o atitudine negativă față de ideea trimiterii de trupe de pe front în ajutorul lui Kerenski. Desigur că el nu luase această atitudine de bună voie, ci în virtutea convingerii că realizarea acestei idei este imposibilă. A jucat, probabil, un oarecare rol și ostilitatea personală a lui Ceremisov față de partidele mic-burgheze, pe cari le socotea cele mai vinovate de subminarea încrederii în comandament. Acest sentiment ieși clar la iveală în convorbirea avută de el prin telefon cu generalul Iuzefovici în ziua de 4 Noembrie.

> „Faimosul „comitet al salvării revoluției", spuse Ceremisov, aparține partidului care a guvernat țara timp de 8 luni de zile persecutându-ne pe noi, generalii comandanți, ca contrarevoluționari, iar acum și-a vârît coada între picioare și ne cere, disperat, să-l salvăm. In timp ce bolșevicii fac propagandă cu succes în sânul trupelor, domnii aceștia nu găsesc altceva mai bun de făcut decât să se certe între ei și să ceară ajutor dela comandament. E pur și simplu revoltător".

Nu se poate tăgădui că această caracterizare e destul de reușită.

Cu totul alta era atitudinea lui Voitinski, comisarul frontului de Nord.

El fusese un timp membru al partidului bolșevic. Exclus din partid la începutul Revoluției din Februarie, el trecuse în lagărul menșevic, și în zilele Revoluției din Octombrie se manifestă ca un dușman neîmpăcat al puterii sovietice. El organiză la Pscov, în localul comisariatului frontului, un „comitet al salvării patriei și revoluției", pentru a-l opune

comitetului militar revoluţionar. Incetul cu încetul, „comitetul salvării patriei şi revoluţiei" începu să-şi întindă numeroasele sale ramificaţii pe front şi în spatele frontului.

Insoţindu-l pe Kerenski în marşul său asupra Petrogradului, Voitinski cerea necontenit statului-major al frontului să trimită întăriturí.

Dar toate aceste demersuri nu aveau nicio urmare pozitivă. Forţele bolşevicilor se întăreau pe fiecare zi. Incercările trenurilor de cazaci de a înainta spre Nord de Pscov se loviră de rezistenţa armată a comitetului militar revoluţionar.

Vorbind, la 3 Noembrie, prin telefon cu Duhonin, Ceremisov îi transmise raportul generalului M. S. Tricovski, comandantul garnizoanei din Pscov, care caracteriza situaţia din Pscov în felul următor:

> „Raportez că garnizoana oraşului Pscov este în puterea organizaţiilor revoluţionare extremiste şi se află în contact cu Comitetul Militar Revoluţionar din Petrograd".

Revoluţia învinsese deci şi în spatele frontului de Nord, cel mai important front pentru Petrogradul revoluţionar. Incercările Marelui Cartier General contrarevoluţionar de a-şi întări poziţiile în spatele frontului de Nord pentru a-şi crea acolo o bază de atac împotriva Petrogradului, fură zădărnicite. Spre deosebire de celelalte fronturi, unde contrarevoluţia mai încerca încă să-şi mobilizeze forţele, frontul de Nord se transformă într'un avant-post al revoluţiei proletare.

3

REVOLUŢIA DIN OCTOMBRIE PE FRONTUL DE VEST

După frontul de Nord, de foarte mare importanţă pentru succesul deplin al revoluţiei proletare era frontul de Vest.

Acest front era mai aproape de Moscova decât toate celelalte fronturi și, cu excepția frontului de Nord, era cel mai apropiat de Petrograd. In spatele frontului de Vest se afla centrul acțiunii contrarevoluționare a generalilor — Marele Cartier General al comandantului suprem.

Tranșeele frontului de Vest se întindeau dela Dvinsc până la Pinsc. Statul-major al frontului se afla la Minsc. Ca și pe frontul de Nord, aici se aflau trei armate: a III-a, a X-a și a II-a.

Armata a II-a ocupa flancul extrem, stâng al frontului de Vest, adică mlaștinile Pinscului. Statul-major al armatei se afla la Sluțc, dar centrul ei cel mai important era Nesvij, situat mai aproape de tranșee. La Nesvij se afla și comitetul de armată.

La 26 Octombrie fracțiunea bolșevică din comitetul de armată află despre insurecția din Petrograd. Bolșevicii cerură imediat comitetului să recunoască noua putere. Comitetul, alcătuit în proporție de două treimi din conciliatori, refuză. Bolșevicii ieșiră din comitet. Mulți dintre ei plecară pe front, pentru a ridica pe soldații din tranșee la lupta pentru puterea sovietică. Iar bolșevicii rămași la Nesvij, împreună cu tovarășii veniți din Minsc, intensificară activitatea comitetului militar revoluționar.

Incă înainte de evenimentele din Octombrie, bolșevicii chemaseră la Nesvij regimentul 32 siberian, pentru a-l opune diviziei a 2-a de cazaci din Ural, care se afla în acest oraș. La 26 Octombrie, siberienii se apropiară de Nesvij. In lupta pe care o duceau în sânul unităților armatei a II-a, bolșevicii, membri ai comitetului de armată, cereau următoarele: să se facă imediat noi alegeri pentru comitetele de divizie și de corp; să fie aleși delegați la congresul de armată, care urma să se țină la 1 Noembrie; să fie instituit un control asupra statelor-majore și asupra telegrafului și să se pună stăpânire pe gazetele corpului de armată.

Cele mai multe comitete de regimente erau deja bolșevice. Excepție făceau numai câteva regimente din corpurile siberiene IX și III: în primul erau puternici naționaliștii ucrainieni; în al doilea — socialiștii-revoluționari. Cucerirea pu-

terii în regimente se înfăptui foarte repede. Ofiţerii erau atât de izolaţi, că nu puteau să opună nicio rezistenţă.

Care era starea de spirit a majorităţii unităţilor armatei a II-a, se poate vedea după rezoluţia adoptată la şedinţa comună din 27 Octombrie a comitetului de regiment şi a comitetelor de companii şi de plutoane din regimentul 18 de grenadieri Carski.

„Abia am scăpat de aventura lui Cornilov, se spune în această rezoluţie, şi iată că acum ne ameninţă o nouă aventură. Trădătorul Kerenski merge asupra Petrogradului spre a înăbuşi libertatea, spre a o îneca în sângele proletariatului care moare acum în luptele de stradă. Regimentul Carski declară: să ştie trădătorii călăi că noi vom muri pentru cauza muncitorilor şi a ţăranilor. Noi suntem pentru predarea puterii în mâinile Sovietelor, pentru pace şi pământ. Trăiască Comitetul Militar Revoluţionar!"

In rândurile grenadierilor domnea o stare de spirit deosebit de revoluţionară. In cele două divizii ale corpului de grenadieri cari ocupau linia tranşeelor în apropiere de Nesvij, bolşevicii duceau o campanie energică în vederea unor noi alegeri pentru comitetele de divizii. Congresul diviziei a II-a fu fixat, cu dela sine putere, pentru ziua de 28 Octombrie. Comitetul de divizie încercă, la început, să ignoreze cererea de convocare a congresului; dar când văzu că delegaţii se adună şi fără intervenţia lui, el fu nevoit să accepte faptul împlinit.

Veniseră la congres vreo 250 de delegaţi. Era o zi mohorîtă, ploua fără încetare. Pretutindeni era un noroi de netrecut. Pentru ţinerea congresului fu dată o baracă improvizată, care servea de popotă a statului-major al diviziei. Mesele fură împinse la perete şi delegaţii se aşezară pe ele cum putură. Intrucât fracţiunea bolşevică n'avea unde să se întrunească într'o şedinţă aparte, se stabili doar din ce partide făceau parte delegaţii. Se procedă în modul următor: înainte de deschiderea congresului, bolşevicilor şi simpatizanţilor acestora li se ceru să treacă la stânga, iar

tuturor celorlalţi — la dreapta. Majoritatea covârşitoare a delegaţilor trecură la stânga. De partea cealaltă rămase un grupuleţ de oameni, în frunte cu membrii vechiului comitet.

Congresul adoptă în întregime poziţia bolşevicilor. Aproape fără desbateri fu adoptată o rezoluţie de neîncredere în conciliatori şi de sprijinire a puterii sovietice. Prin aceeaşi rezoluţie se cerură noi alegeri pentru comitete. Pentru rezoluţia bolşevică votară 210 oameni; rezoluţia menşevicilor nu obţinu decât 35 de voturi. Descurajaţi de acest rezultat, conciliatorii recurseră la demagogie. Ei cerură:

„Bolşevicii să spună aici deschis: pot ei garanta că mâine se va încheia pace cu nemţii?"

Bolşevicii nu apucară să răspundă, când de pe băncile din fund se ridică un soldat fără-de-partid, din regimentul 5 Kievski. El vorbi simplu, pitoresc, convingător.

— Nu trebue să ne închipuim, zise el, că bolşevicii vor scoate din buzunar şi vor pune în faţa noastră pacea, pâinea şi pământul, ca pe o pungă cu tutun. Nu! Pentru pace şi pentru pământ trebue să mai luptăm. Şi noi vom lupta pentru ele împreună cu bolşevicii!

Socialiştii-revoluţionari refuzară să participe la alegerea noului comitet de divizie, „întrucât era imposibil să conlucreze cu bolşevicii". In noul comitet de divizie intrară numai bolşevici şi simpatizanţi de ai lor. Congresul hotărî să recheme din comitetul corpului de armată pe reprezentanţii de până atunci ai diviziei şi să trimită în locul lor reprezentanţi bolşevici.

Bolşevicii fură urmaţi şi de divizia I-a de grenadieri. La 27 Octombrie, la şedinţa comună a comitetelor de regimente şi de brigăzi ale acestei divizii se discută chestiunea convocării congresului de armată. Adunarea declară:

„Constatând că acţiunea comitetului armatei nu corespunde voinţei şi cerinţelor maselor... cerem înlăturarea membrilor socialişti-revoluţionari şi social-democraţi-menşevici. Până la convocarea congresului armatei, îndeplinirea funcţiunilor comitetului revoluţionar al armatei a II-a va fi în-

Congresul corpului de armată Grenaderski
După un desen de S. S. Bolm

credinţată fracţiunii bolşevice... Vom susţine această cerere prin forţa armelor... Vom executa numai ordinele sancţionate de această fracţiune, căreia îi încredinţăm forţele noastre, şi ne vom pune la dispoziţia ei la prima chemare".

După congresele de divizii fu fixat congresul întregului corp de grenadieri. Dela congresul diviziei bolşevicii delegaţi ai diviziei a II-a plecaseră noaptea, pe jos, direct la statul-major al corpului, care se afla cam la 8 verste de divizie.

La 29 Octombrie, dimineaţa, delegaţii începură pregătirea congresului. Ei puseră stăpânire pe mica tipografie a corpului de armată, unde se tipărea ziarul „Izvestia" („Ştirile"), al Comitetului Executiv al corpului de grenadieri. Un delegat, fost zeţar, se aşeză în faţa regalului. Imprimarea acestui ziar al conciliatorilor fu imediat oprită şi zeţarul începu să culeagă manifestele bolşevice.

Deschiderea congresului fu fixată pentru ziua de 30 Octombrie. Mai erau așteptați vreo câțiva reprezentanți, cari întârziaseră. Strânși în grupuri, delegații discutau cu însuflețire chestiunile de cari urma să se ocupe congresul. Era cam pe la orele trei. Deodată, acoperind sgomotul discuțiilor, răsună sbârnâitul alarmant al telefonului. Se telefona dela statul-major al diviziei a II-a de grenadieri. Un glas emoționat comunică că Nemții deslănțuiseră pe neașteptate ofensiva pe sectorul diviziei. Profitând de un vânt favorabil, Nemții lansaseră gaze: trei valuri succesive în timp de o oră. Dar vântul își schimbă în curând direcția și duse gazele în altă parte. La ora patru începu un violent duel de artilerie, la care, după un calcul aproximativ, luară parte cam câte 150 de tunuri de fiecare parte. Proectilele sfâșiau neîntrerupt văzduhul. Tunurile bubuiau în vecinătatea clădirii unde se adunaseră delegații. Proectilele germane, explodând, lansau nori de gaze asfixiante. Intre orele patru și cinci se anunță dela statul-major al corpului că Nemții porniseră la atac sub acoperirea artileriei. Infanteria germană pătrunsese în tranșeele din sectorul regimentului 7 grenadieri Tavriceski.

Spiritele erau agitate. In mintea multora se născu o bănuială: n'o fi cumva o provocare? Nu s'or fi înțeles oare generalii și Guvernul Provizoriu cu Nemții să le deschidă frontul, pentru a înăbuși revoluția?

Fracțiunea bolșevică, reunită în ședință, hotărî să se țină congresul cu orice preț.

Congresul fu deschis la ora 5 seara, într'un bordei încăpător, — clubul statului major. Fură luate toate măsurile de precauțiune: pe mese se aflau grămezi de măști împotriva gazelor, în bordei fu adusă apă. La intrare fu pus un maldăr de paie pentru foc. Canonada de artilerie nu înceta nicio clipă. Câmpia vuia de bubuitul neîntrerupt al tunurilor, acoperișul de grinzi groase al bordeiului era zguduit de explozii. Dar ședința decurgea în mod organizat.

Congresul fu deschis de președintele comitetului corpului de armată. El își depuse imediat mandatul și dispăru. Dar menșevicii și socialiștii-revoluționari nu voiau să-și

Soldaţii din regimentul 7 grenadieri Tavriceski, la un contraatac împotriva Germanilor, 30 Octombrie 1917

După un desen de A. Malinovski şi V. Baiugkin

cedeze pozițiile. Invocând „situația grea de pe front" și căutând să-i sperie pe delegați cu ofensiva Nemților, ei propuseră să se creeze un comitet unificat al corpului de armată, alcătuit „pe baza principiului parității". Congresul respinse în mod hotărît această propunere. In rezoluția adoptată, el salută călduros revoluția din Petrograd și se declară gata să apere în orice moment puterea sovietică. Printr'un delegat special desemnat, congresul trimise un salut fierbinte lui Lenin, conducătorul revoluției proletare.

Noul comitet al corpului de armată, alcătuit din bolșevici, luă imediat puterea în mâinile lui. El își subordonă comandamentul, puse stăpânire pe postul de radio și institui un control asupra statului-major.

Puțin după plecarea delegaților, canonada se potoli. Nemții contau, probabil, pe faptul că revoluția din Petrograd va sdruncina, va slăbi frontul, și voiau să profite de această împrejurare. Dar atacul lor se lovi de o rezistență hotărîtă. Lupta fu înverșunată și luă sfârșit abia noaptea. Grenadierii se apărară cu îndârjire. Ei pierdură aproape 1.500 de oameni, morți și răniți, dar toate atacurile Nemților fură respinse. Regimentele cari înfăptuiseră cele dintâi în sânul lor revoluția bolșevică, dădură dovadă de o disciplină, de o capacitate de luptă și de o tenacitate cu totul deosebite.

Până și comunicatul confidențial al generalului fu nevoit să sublinieze:

> „La 30 Octombrie s'a putut constata că fermitatea combativă a unităților le dă posibilitatea să apere cu îndârjire pozițiile și să întreprindă atacuri scurte cu caracter local. Lupta dela 30 Octombrie a stârnit chiar o anumită însuflețire și a contribuit la ridicarea moralului în rândurile majorității soldaților".

Câtă hârtie fusese mâzgălită spre a dovedi că bolșevicii au descompus armata, că sunt vinovați de fuga în masă a soldaților de pe front! Bolșevicii erau calomniați de cadeți. Socialiștii-revoluționari revărsau asupra lor hârdaie de înjurături murdare. Menșevicii urlau cu furie împotriva lor.

Se repetară cele întâmplate lângă Riga în August 1917. Pe atunci ziarele soldăţeşti bolşevice cari apăreau la Riga: „Ocopnaia Pravda" („Adevărul tranşeelor") şi „Ocopnîi Nabat" („Clopotul tranşeelor") fură, luni de-a-rândul, obiectul unei mizerabile campanii, deslănţuită împotriva lor de cadeţi, menşevici şi socialişti-revoluţionari. Bolşevicii erau acuzaţi că lucrează cu bani nemţeşti, că propovăduesc dezertarea, trădarea etc. Dar când Riga a trebuit să fie apărată împotriva Nemţilor, tocmai regimentele bolşevice, educate de „Ocopnaia Pravda" şi „Ocopnîi Nabat", luptară cu mai multă bărbăţie decât toate celelalte. Acest fapt nu putea fi tăinuit.

Toate ziarele (cu excepţia ziarului „Dielo Naroda", al socialiştilor-revoluţionari) publicară un raport al lui Savincov, ministru de război ad-interim, unul dintre conducătorii socialiştilor-revoluţionari şi un duşman neîmpăcat al bolşevicilor. In acest raport el vorbea despre vitejia şi curajul regimentelor... bolşevice cari apăraseră Riga.

> „Au fost regimente (lângă Riga. — *Nota Red.*)... bolşevice cari au luptat cu o bărbăţie excepţională şi au pierdut până la trei sferturi din efectivul lor, în timp ce alte regimente având aceleaşi efective n'au rezistat nici la cea mai mică presiune a duşmanului".

In atacul lor asupra Rigei Nemţii aruncaseră în luptă unităţile cele mai bune. Unităţile frontului de Nord trebuiră să facă faţă unei presiuni foarte puternice. Divizii întregi au pierit sub foc. Faimosul Voitinski, ajutorul comisarului frontului de Nord, a fost nevoit să declare prin presă că soldaţii luptă fără şovăire, suportând pierderi grele, şi că împiedică înaintarea inamicului. Cu mult eroism au luptat lângă Riga infanteriştii letoni. Cu toate că erau complect istoviţi, ei se aruncau mereu din nou în luptă.

Nu numai Voitinski, ci şi alţi comisari de pe front ai Guvernului Provizoriu au fost nevoiţi să-i desmintă în mod public pe calomniatorii burghezi.

Luncinski, ajutorul de comisar al unei armate de pe

frontul român, a publicat un comunicat în sensul că ziarele au prezentat într'o lumină falsă retragerea unităților noastre în sectorul Novoseliţa, retragere care fusese înfățișată de ziare ca o deschidere intenționată a frontului.

Ca și Voitinski, Luncinski a fost nevoit să recunoască că ofensiva întreprinsă de dușman, după o puternică pregătire de artilerie, cu forțe incomparabil mai numeroase decât ale noastre, fusese oprită. Cu toate că dușmanul trăgea cu proectile chimice, regimentele și companiile contraatacau cu bărbăție, dând dovadă de o vitejie și de un eroism fără seamăn. Și acestea erau regimente în care influența bolșevică era puternică.

Tot așa stăteau lucrurile, în acele zile din August, și pe celelalte fronturi, cu mult înainte de Revoluția din Octombrie.

Dar iată că în Octombrie veniră la putere bolșevicii. Apărătorii burgheziei fură alungați din armată. Soldații știau acum limpede, precis, care este obiectivul luptei. Și oamenii cari ieri refuzaseră să meargă la atac pentru interesele burgheziei, mureau astăzi pentru puterea Sovietelor. Trecerea puterii în mâinile poporului ridică moralul trupelor, îi însuflețí pe soldați în lupta pentru patria socialistă pe care o dobândiseră.

In victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie masele poporului, armata și flota văzură pe drept cuvânt o garanție împotriva nimicirii totale a țării de către imperialismul german. Trădarea fățișă a burgheziei și a moșierimii, ale căror acte mișelești se țineau lanț, cari cedaseră Nemților Riga, Esel și Dago, și cari se pregăteau în mod vădit să le cedeze și Petrogradul, numai spre a putea sugruma revoluția, — această trădare deschise ochii tuturor. Masele poporului îi socoteau pe bolșevici singura forță capabilă să organizeze apărarea patriei și să pună capăt războiului. Teza lui Lenin: „începând dela 25 Octombrie noi suntem *pentru* apărarea patriei" exprima năzuințele întregului popor, care își concentra toate forțele pentru a apăra pământul

şi libertatea pe cari i le dăduse revoluţia proletară. Numărul imens de rezoluţii, publicate şi nepublicate, ale unităţilor militare de pe toate fronturile, ale armatelor, corpurilor, diviziilor etc. confirmă faptul că armata şi flota, trădate de generalii cornilovişti, erau gata să-şi apere ţara lor liberă. Nu s'a întâmplat niciodată, nici înainte de victoria Revoluţiei Socialiste din Octombrie, nici după victoria ei, ca vreo unitate militară să nu-şi fi făcut datoria. Mai mult: Armata căută să păstreze în rândurile ei pe ofiţerii cari erau capabili să participe cu sinceritate la apărarea ţării. Şi guvernul sovietic înţelegea să satisfacă în totul aceste năzuinţe.

Una din primele măsuri luate de puterea sovietică a fost crearea unui aparat militar mai solid. In acest scop se hotărî să fie utilizaţi specialiştii militari, fără a se exclude nici gradele cele mai înalte, dar numai cu condiţia ca aceşti foşti ofiţeri să se devoteze apărării patriei.

Astfel, la două zile după arestarea Guvernului Provizoriu, au fost eliberaţi din fortăreaţa Petru şi Pavel generalul Manicovski, fost ministru de război, şi amiralul Verderevski, fost ministru al marinei în Guvernul Provizoriu în ultima sa formaţie. Amândurora li se propuse să lucreze pentru apărarea ţării. Generalul Manicovski consimţi să lucreze pe tărâm militar. Mai târziu generalul Manicovski a lucrat şi în Armata Roşie.

La 30 Octombrie, Comitetul Militar Revoluţionar al Sovietului din Petrograd ordonă tuturor ofiţerilor statului-major al circumscripţiei militare Petrograd, ai ministerului de război şi ai ministerului marinei să se prezinte imediat la posturile lor.

La 27 Octombrie, regimentul 10 special din garnizoana Petrograd, salutând victoria revoluţiei şi puterea sovietică, declară:

> „Numai o putere în sânul căreia nu vor fi discordii lăuntrice şi care se va bucura de încrederea populaţiei (a democraţiei), va fi în stare să scape ţara de ruina economică şi de nimicirea ei de către imperialismul german".

Soldaţii înţelegeau că Revoluţia Socialistă din Octombrie

era îndreptată și împotriva imperialismului rus, și împotriva celui german. Ei duceau lupta și împotriva burgheziei ruse, care îi mâna într'un război nedrept, și împotriva clicii militare germane, cu care se băteau de trei ani și jumătate.

Încă în cursul luptei pentru victoria revoluției proletare soldații simțiră instinctiv că exista o înțelegere secretă între burghezia rusă și imperialismul german, care se temea de revoluția maselor populare din Rusia tot atât cât și imperialiștii ruși. Primejdia aceasta a unei înțelegeri între imperialiștii ruși și cei germani spori și mai mult după victoria revoluției. Un atac al imperialiștilor împotriva tinerei Republici Sovietice putea fi așteptat în primul rând din partea Germaniei. Și masele de soldați de pe front cereau nu numai pace, ci și păstrarea unei armate viguroase și capabile de luptă, pentru eventualitatea unui atac împotriva Rusiei Sovietice.

Astfel, noul comitet militar revoluționar al armatei a II-a ceru prin primul său ordin ca toate instituțiile și persoanele cari ocupă posturi de comandă în armată să rămână la locurile lor. Comitetul militar revoluționar luă toate măsurile pentru ca viața normală a armatei să nu fie turburată și capacitatea ei de luptă să nu fie diminuată. După un timp oarecare, congresul armatei a II-a confirmă din nou, printr'o declarație, că activitatea operativo-militară și administrativă din unitățile armatei rămâne în atribuția fostelor organe, însă sub controlul comisarilor comitetului militar revoluționar al armatei. Când fură începute tratativele de pace cu Nemții, guvernul sovietic adresă armatei și flotei următorul ordin de zi:

> „Fiți fermi în aceste ultime zile, încordați-vă toate puterile și, în ciuda lipsurilor și a foametei mențineți frontul. Succesul depinde de tenacitatea voastră revoluționară".

Cea mai mare parte a armatei și a flotei își dădea bine seama că până la încheierea păcii trebue să stea ferm cu arma în mână pentru a apăra țara de orice surprize.

In corpul IX și în corpul I din armata a II-a bolșevicii

luară puterea tot atât de repede ca în corpul de grenadieri. Numai în divizia a 5-a a corpului IX se iviră oarecari dificultăţi: în această divizie naţionaliştii ucrainieni încercară să împiedice trecerea puterii în mâinile bolşevicilor.

In zilele de 27 şi 28 Octombrie se ţinu congresul corpului al III-lea siberian; alegerile pentru acest congres avuseseră loc încă înainte de evenimentele din Octombrie. Voturile se împărţiră pe din două între bolşevici şi conciliatori. Congresul alese un comitet „pe bază de paritate", absolut incapabil de lucru şi pe care bolşevicii fură nevoiţi să-l dizolve. De fapt puterea trecuse şi în acest corp de armată în mâinile bolşevicilor.

La 31 Octombrie începură să sosească la Nesvij delegaţii bolşevici aleşi de soldaţi pentru congresul de armată. Comitetul de armată conciliator încercase să împiedice deschiderea congresului; dar nici comitetul, nici comisarul, nici comandantul armatei nu fură în măsură să facă acest lucru. Congresul se deschise la 1 Noembrie, în castelul prinţului Radziwill. Se procedă la alegerea comitetului militar revoluţionar al armatei a II-a, care publică o declaraţie specială asupra ordinei revoluţionare în armată.

Toată puterea în armată, congresul o transmise organului său executiv — comitetul de armată. Acţiunile contrarevoluţionare fură curmate prin destituirea imediată şi arestarea celor vinovaţi. Oricine refuza făţiş să recunoască puterea noului guvern, trebuia să fie arestat.

Prin aceeaşi declaraţie fu destituit comisarul Guvernului Provizoriu; „comitetul salvării" de pe front fu declarat trădător al patriei şi al revoluţiei. Membrii acestui comitet trebuiau să fie arestaţi. Tuturor comitetelor unităţilor militare li se conferea dreptul de a pune candidaţi la posturile de comandă corespunzătoare, sub rezerva aprobării comitetelor superioare în linie erarhică. Toată conducerea politică, activitatea cultural-educativă şi chestiunile privitoare la utilizarea forţei armate pentru îndeplinirea sarcinilorr civile erau trecute în competenţa exclusivă a comitetelor.

Astfel se înfăptuise Revoluția din Octombrie în armata a II-a, care dădu întăriturî importante bolșevicilor.

Armata a X-a ocupa centrul frontului de Vest. Statul ei major se afla în orășelul Molodecino. Despre felul cum a fost primită aici știrea insurecției din Petrograd povestesc, în „Pravda" din 4 Noembrie 1917, delegații regimentului 107 Troițki.

> „Vestea revoluției, scriu ei, ne-a parvenit la 26 Octombrie. Ea a fost primită cu entuziasm, cu strigăte de „ura!". S'a ținut o adunare a întregului regiment, care a votat o rezoluție de sprijinire complectă a noii puteri... La 27 Octombrie am primit o altă telegramă, care anunța luarea Petrogradului de către Kerenski și arestarea bolșevicilor și ne îndemna să nu dăm crezare Comitetului Militar Revoluționar. Acestei telegrame nu i-a dat nimeni crezare."

Cu câteva zile mai înainte regimentul 107 Troițki adoptase o rezoluție prin care cerea predarea întregii puteri în mâinile Sovietelor. Delegații regimentului se prezentară cu această rezoluție la celelalte regimente din divizia lor: regimentele 105, 106 și 108. Pretutindeni soldații aderară în unanimitate la rezoluția regimentului 107. Chiar în batalionul de șoc, majoritatea sdrobitoare a soldaților aderă la această rezoluție. Numai un mic mănunchiu protestă, cerând arestarea delegaților.

Rezoluția fu adusă la comitetul diviziei a 27-a, pentru ca delegatul diviziei s'o prezinte Congresului al II-lea al Sovietelor din Rusia. Comitetul de divizie refuză la început s'o primească. Când însă delegații amenințară că o vor prezenta ei singuri congresului, comitetul o primi, însă n'o prezentă la congres, ci o puse la dosar.

Așa stăteau lucrurile în ajunul Revoluției din Octombrie nu numai în divizia a 27-a, dar și în alte unități ale armatei a X-a. Ruptura dintre masa de soldați și comitetele conciliatoare ale trupelor devenise fapt împlinit.

Primind primele știri despre insurecția din Petrograd, Co-

mitetul armatei a X-a şi comisarul guvernului adresară un apel către armată, în care prezicea eşecul revoluţiei. La 28 Octombrie avu loc la Molodecino o consfătuire a reprezentanţilor comitetelor de regimente, de divizii şi de corpuri din armata X-a, mai exact, a reprezentanţilor vârfurilor acestor comitete, compuse mai ales din conciliatori. Dar chiar şi în aceste condiţiuni, 50 de reprezentanţi, aproximativ, se pronunţară în favoarea bolşevicilor. Socialiştii-revoluţionari şi menşevicii aveau de partea lor vreo 100 de reprezentanţi. Un mic grup de delegaţi luă o atitudine „neutră", abţinându-se dela toate votările.

Consfătuirea decurse într'o atmosferă furtunoasă. Bolşevicii cerură recunoaşterea deplină a puterii sovietice şi a guvernului format de Congresul al II-lea al Sovietelor. Socialiştii-revoluţionari şi menşevicii, condamnând insurecţia, propuneau să fie recunoscut ca izvor al puterii „Comitetul salvării patriei şi revoluţiei" din Petrograd, care să fie însărcinat cu formarea guvernului. Bolşevicii refuzară să facă parte din comisia de conciliere însărcinată să elaboreze rezoluţia şi părăsiră consfătuirea; după aceea conciliatorii făcură să fie primită rezoluţia lor şi mai introduseră în comitetul de armată încă 14 partizani de ai lor, aleşi dintre cei ce participau la consfătuire. Ei propuseră comitetului de armată să aleagă un „comitet al salvării libertăţii şi revoluţiei" şi să se pună „în strâns contact cu comitetul analog de pe frontul de Vest".

Dar toate acestea nu putură opri mersul evenimentelor revoluţionare în armata a X-a. Un comunicat confidenţial al frontului de Vest nota:

> „La 29 Octombrie, comitetul statului-major al diviziei a 2-a infanterie siberiană a pus sub control postul de telefon şi telegraf al statului-major. Telegramele semnate de comisari şi de comitet sunt distruse. Comandantul diviziei şi şeful statului-major au fost arestaţi, dar peste puţin timp au fost eliberaţi".

In regimente şi în divizii evenimentele se desfăşurau

într'un ritm accelerat. La 7 Noembrie se deschise la Molodecino congresul al III-lea al armatei a X-a. Asistau vreo 600 de delegați, dintre cari aproape două treimi urmau pe bolșevici. Procedându-se la alegerea prezidiului, lista bolșevicilor obținu 326 de voturi, iar lista socialiștilor-revoluționari și a menșevicilor, 183. In prezidiu fură aleși 8 bolșevici și numai 4 conciliatori.

La deschiderea congresului luă cuvântul președintele vechiului comitet de armată, menșevicul Pecerskii. El încercă să-i sperie pe delegați:

— Nu vă dați seama că ne găsim la extrema limită, că țara piere?... Ne așteaptă încetarea circulației pe căile ferate, izolarea de centru, foametea, banditismul... anarhia și pieirea sigură a țării.

Intimidările nu mai aveau însă niciun efect. Rând pe rând delegații unităților dădură citire mandatelor lor; unitățile cereau sprijinirea deplină a noii puteri. Mandatele cereau în mod unanim imediata înlăturare a vechiului comitet de armată. Incă înainte de alegerea noului comitet, vechiul comitet fu nevoit să predea toate lucrările prezidiului congresului.

Congresul hotărî să recunoască puterea sovietică și să sprijine fără rezerve consiliul comisarilor poporului.

Congresul luă sfârșit prin alegerea unui nou comitet de armată, în care bolșevicii aveau asigurat un rol conducător. Fu format un comitet militar revoluționar, care procedă imediat la lichidarea manifestărilor contrarevoluționare din armată. Lupta trebuia dusă mai cu seamă împotriva conciliatorilor, a căror rezistență era aici mai puternică decât în celelalte armate ale frontului de Vest. Lipsită de sprijin în sânul trupelor, ofițerimea rămase relativ pasivă.

Situația din armata a III-a amintea de evenimentele din Octombrie din armata I-a de pe frontul de Nord. Comitetul armatei a III-a era format în majoritate din socialiști-revoluționari din aripa stângă. Indată ce se primiră știri despre insurecția din Petrograd, comitetul se adresă soldaților, în-

demnându-i să păstreze liniştea. Dar comitetele multor unităţi adoptau deja rezoluţii bolşevice.

„Tonul acestor rezoluţii este manifest bolşevic; ceeace arată că agitaţia bolşevicilor, despre intensificarea căreia au raportat toţi comandanţii corpurilor de armată, n'a fost zadarnică şi că pregătirea răscoalei bolşevice în armată s'a desfăşurat destul de intens",

nota comunicatul confidenţial al secţiunii politico-militare a statului-major al frontului de Vest.

Intr'un alt comunicat se releva starea de spirit deosebit de revoluţionară din corpul XV al armatei a III-a:

„Svonurile asupra evenimentelor în curs, cari au parvenit chiar acum maselor de soldaţi, pot avea urmări foarte serioase: masele sunt pervertite de agitaţia bolşevică şi pot deveni foarte accesibile oricărui fel de agitaţie. Comitetul de corp şi comitetele de divizii sunt ostile Guvernului Provizoriu, lui Kerenski şi burgheziei".

Divizia a 6-a din corpul XV a trecut printre primele de partea revoluţiei proletare. La 29 Octombrie, adunarea generală a comitetelor diviziei votă o rezoluţie care saluta trecerea puterii în mâinile Sovietelor.

Pentru această rezoluţie votară în unanimitate regimentele 22, 23 şi 24, compania de pioneri şi artileria.

Şi mai furtunos se desfăşurară evenimentele din Octombrie în corpul XXXV al armatei a III-a. Chiar în primele zile ale Revoluţiei Socialiste din Octombrie se formă în corpul XXXV un comitet militar revoluţionar bolşevic. El rupse imediat orice legături cu comitetul conciliator al corpului de armată şi puse sub controlul său statul-major al corpului. Comandanţii fură puşi sub supraveghere. Comandantul diviziei a 55-a infanterie lucra în prezenţa soldaţilor ataşaţi lui. Telegramele lui Kerenski erau reţinute sau erau însoţite de observaţiuni cari desminţeau conţinutul lor.

Generalul D. P. Parski, comandantul armatei, încercă

să trimită o expediție punitivă împotriva corpului răsculat. El intenționa să utilizeze în acest scop trei regimente și două brigăzi ale diviziei a 2-a de cazaci din Turkestan. Cazacii erau cantonați în spatele frontului armatei a III-a. Divizia era socotită mai mult sau mai puțin sigură. Cu ajutorul ei comandamentul spera să facă „ordine", dar el nu fu în stare să-și aducă la îndeplinire amenințarea.

La Poloțc, unde se afla statul-major al armatei a III-a, se deschise la 2 Noembrie congresul al II-lea de armata. Acest congres fusese convocat de comitetul conciliatorist al armatei, în scopul de a-și da seama de sprijinul pe care îl poate avea în armată. Bolșevicii avură însă și la acest congres majoritatea. In prezidiu fură aleși patru bolșevici, trei socialiști-revoluționari, doi menșevici și un socialist-revoluționar maximalist.

Incă dela 1 Noembrie, înainte de deschiderea congresului, fusese aleasă o comisiune de conciliere pentru a elabora o declarație comună. Din această comisiune făceau parte câte patru reprezentanți de fiecare fracțiune: bolșevici, menșevici, socialiști-revoluționari maximaliști. Comisiunea lucră aproape toată noaptea de 1 spre 2 Noembrie și toată ziua următoare. In cele din urmă socialiștii-revoluționari maximaliști se retraseră din comisiune, declarând că vor prezenta congresului o rezoluție a lor. Celelalte fracțiuni ajunseră la o înțelegere: rezoluția elaborată de comisia de conciliere recunoștea în principiu decretele asupra păcii, asupra pământului și celelalte hotărîri ale congresului al II-lea al Sovietelor, precum și actele legislative ale Consiliului Comisarilor poporului. Dar ea preconiza totodată și formarea „unei puteri socialiste unificate pe baza unei înțelegeri între cele două tabere ale democrației".

Delegații dădură apoi citire mandatelor lor. Niciun mandat nu vorbea despre apărarea Guvernului Provizoriu. Armata era de partea bolșevicilor. Era de înțeles „spiritul de concesiune" manifestat de conciliatori în tratativele cu bolșevicii. Neavând niciun sprijin în armată, ei erau nevoiți să manevreze, să caute o „înțelegere între cele două tabere

ale democrației". Dar, păşind pe calea unei astfel de „înțelegeri", bolşevicii din armata a III-a nu se lăsară totuşi ademeniți de aceste tendințe de unificare. Raportul fracțiunii bolşevice declară:

> „Programul nostru este: trecerea puterii în mâinile Sovietelor. Noi suntem gata să facem concesiuni aripii drepte a democrației, dar nu vom da niciun pas îndărăt în ceeace priveşte adâncirea şi lărgirea revoluției".

Cu toate acestea, toate fracțiunile din congres, cu excepția unui mic grup de socialişti-revoluționari maximalişti, votară rezoluția elaborată de comisiunea de conciliere. Apoi congresul hotărî ca întreaga putere în armată să treacă în mâinile comitetului de armată.

In noul comitet de armată bolşevicii obținură 30 de locuri, socialiştii-revoluționari 22, menşevicii 4, maximaliştii 4 şi socialiştii fără-de-partid 6. Preşedinte al comitetului fu ales un bolşevic, vice-preşedinți fură aleşi un socialist-revoluționar (preşedintele vechiului comitet de armată), un menşevic şi un bolşevic. Mai fură aleşi în prezidiul comitetului patru secretari: un bolşevic, un socialist-revoluționar, un menşevic şi un socialist-revoluționar maximalist. Conform hotărîrii congresului, pe lângă comitetul de armată fu creat un comitet militar revoluționar, în care intrară reprezentanți ai tuturor fracțiunilor, proporțional cu numărul delegaților lor la congres.

Comitetul militar revoluționar îl înştiință pe comandantul armatei că niciun ordin al acestuia din urmă nu va fi executat dacă nu este ratificat de comitet. Comandantul nu fu în măsură să se împotrivească acestui control.

Dar acordul dintre partide realizat la congres se năruî în curând. Când la una din primele şedințe ale comitetului de armată fu pusă chestiunea trimiterii de întăriturî revoluționare la Minsc, menşevicii şi socialiştii-revoluționari se opuseră cu furie. Punându-se chestiunea la vot, 33 de membri ai comitetului se pronunțară pentru trimiterea de întăriturî, iar 24

contra. Menșevicii și socialiștii-revoluționari protestară pretextând că această rezoluție „este în contradicție cu decizia congresului de armată" și provoacă războiul civil, pentru evitarea căruia ei „depuseseră toate sforțările". Puțin după aceea, conciliatorii se retraseră din comitetul militar revoluționar, care aplica cu fermitate linia revoluționară.

Bolșevizarea armatei progresa repede. La 18 Noembrie, comitetul militar revoluționar îl destitui pe generalul Parski, comandantul armatei, pentrucă refuzase să intre în tratative de pace cu Nemții. Odată cu el fură destituiți și Lebedev, șeful statului-major, și Neciaev, comandantul garnizoanei Poloțc. Comandant al armatei fu numit președintele comitetului de armată, sublocotenentul bolșevic Anucin, iar comandant al garnizoanei, soldatul automobilist Ciudoov. In secțiunea statului-major fură introduși comisari ai comitetului militar revoluționar. Așa fu înfăptuită revoluția din Octombrie în armata a III-a.

La Minsc, centrul frontului de Vest, unde se afla statul-major al frontului, știrea evenimentelor dela Petrograd fu primită chiar în aceeași zi, adică la 25 Octombrie. Prezidiul Sovietului din Minsc, alcătuit numai din bolșevici, publică imediat ordinul Nr. 1, prin care declară că toată puterea în oraș trece în mâinile sale.

La orele 2, acest ordin de zi fu afișat în tot orașul. In același timp fură eliberați bolșevicii deținuți în închisorile civile și în cele militare. Ei începură să se adune în strada Petrogradscaia, lângă clădirea Sovietului. Ei organizaseră o unitate de luptă încă din timpul detențiunii; nu le mai lipseau decât armele. In curând fură aduse dela depozitul de artilerie mitraliere, puști și muniții. Bolșevicii eliberați formară regimentul 1 revoluționar „Sovietul din Minsc", care ocupă toate posturile de gardă din oraș. Sovietul puse comisari la poștă, la telegraf și la celelalte instituții.

Nimeni nu îndrăsnea să conteste puterea Sovietului din Minsc. Comitetul frontului, duma orașului și alte instituțiuni rămâneau pasive. Până și statul-major al frontului, care ins-

pira cele mai mari îngrijorări, îi primi liniştit pe comisarii numiţi de Soviet.

Sovietul din Minsc, care nu înţelegea să stânjenească operaţiunile militare ale statului-major al frontului, publică la 26 Octombrie următoarea deciziune:

„Comitetul executiv aduce la cunoştinţa tuturor unităţilor de pe front şi din garnizoana locală că toate ordinele de luptă cu caracter operativ emanând dela generalul Baluev, comandantul-şef al frontului de Vest, trebue să fie executate fără discuţie. Latura politică a activităţii statului-major al frontului de Vest se află de fapt în mâinile Sovietului de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din Minsc".

In seara aceleiaşi zile fu format la Minsc un comitet militar revoluţionar bolşevic al regiunii de Vest. Preşedinte al comitetului fu ales A. Miasnicov.

Marşul lui Kerenski asupra Petrogradului fu pentru agenţii contrarevoluţiei din Minsc semnalul pornirii la acţiune. Comitetul de front al frontului de Vest deveni centrul acestei acţiuni. La 27 Octombrie, sub conducerea menşevicului Colotuhin, comisar al frontului şi membru al comitetului de front, fu creat la Minsc un „comitet pentru salvarea patriei şi a revoluţiei al frontului de Vest".

Peste puţin timp după crearea „comitetului salvării", apărură în oraş patrulele sale înarmate. Ele somară gărzile comitetului militar revoluţionar să le predea posturile. Socialiştii-revoluţionari imprimară manifeste şi le afişară în oraş. La orele 3 apărură pe străzile Minscului cazacii. Curţile şi pieţele fură ocupate de unităţi de cavalerie. In piaţa Libertăţii fură instalate tunuri şi mitraliere. O ciocnire sângeroasă părea inevitabilă.

Forţele armate ale contrarevoluţiei erau evaluate la aproximativ 20 de mii de oameni. „Comitetul salvării" avea la dispoziţia sa divizia de cavalerie caucaziană, cantonată nu departe de Minsc, corpul de legionari polonezi şi alte unităţi. Bolşevicii puteau să le opună regimentul 1 revoluţio-

nar „Sovietul din Minsc", care număra circa 2 mii de oameni, și un mic detașament al Gărzii Roșii, format mai ales din muncitori dela căile ferate. Dintre unitățile garnizoanei locale, numai efectivele bateriilor antiaeriene erau în întregime de partea bolșevicilor. Dar Sovietul din Minsc nu avusese timp să primească ajutor de pe poziții, cari erau la 100 de kilometri de oraș.

Evenimentele au arătat că forțele „comitetului salvării" erau în realitate mult mai mici; superioritatea numerică era totuși fără îndoială de partea lui. „Comitetul salvării" prezentă comitetului militar revoluționar un ultimatum, cerându-i complectă supunere.

Fu convocată imediat o ședință a centrului regional bolșevic. Pentru bolșevicii din Minsc se punea dilema: să respingă ultimatumul și, sprijinindu-se pe forțele de care dispuneau, să intre într'o luptă inegală; sau să înceapă tratative cu „comitetul salvării", pentru a câștiga timp și a aduce unități revoluționare de pe front.

Bolșevicii se hotărîră pentru a doua posibilitate. In urma tratativelor se ajunse la o înțelegere cu „comitetul salvării", pe baza următoarelor condițiuni:

1. „Comitetul salvării" nu va trimite unități armate la Petrograd și Moscova și nu va lăsa sa treacă prin Minsc astfel de unități.

2. „Comitetul salvării" recunoaște amnistia deținuților politici, proclamată de Sovietul din Minsc, dar socotește că ei trebue să fie desarmați.

3. Sovietul din Minsc trimite în „comitetul salvării revoluției" doi reprezentanți.

4. Intreaga putere în regiunea frontului de Vest este exercitată temporar de „comitetul salvării".

Tunurile și mitralierele fură retrase de pe piețe. Gărzile comitetului militar revoluționar predară posturile unităților diviziei a 2-a de cavalerie caucaziană și se instalară în cazărmile din apropierea Sovietului. Orașul se afla în puterea „comitetului salvării". Obligațiunile luate nu fură însă pe deplin respectate nici de o parte, nici de alta. „Comitetul salvării", care se obligase să împiedice transportul trupelor

Miasnicov vorbind soldaţilor cu prilejul înmărării regimentului revoluţionar „Sovietul din Minsk"

După un desen de I. S. Voluţki

de pe front spre Petrograd şi Moscova, călca această obligaţie ori de câte ori se ivea cea mai mică posibilitate. Pe de altă parte, ştirile cari veneau de pe front nu erau deloc îmbucurătoare pentru membrii „comitetului salvării". Divizii şi corpuri de armată se pronunţau rând pe rând împotriva Guvernului Provizoriu şi pentru recunoaşterea puterii sovietice. Conciliatorilor le fugea pământul de sub picioare. La 1 Noembrie se prezentă la şedinţa „comitetului salvării" un reprezentat al congresului corpului de grenadieri al armatei a II-a.

— Grenadierii condamnă activitatea „comitetului salvării" de pe frontul de Vest, declară el. Ei cer ca „comitetul salvării" să recunoască revoluţia înfăptuită şi să se supună noului guvern. Congresul a cerut ca, în caz de refuz, „comitetul salvării" să fie dizolvat cu forţa. Corpul de armată va lua toate măsurile necesare pentru îndeplinirea acestei cereri.

Frontul veni în ajutorul bolșevicilor din Minsc nu numai cu rezoluții. Indată ce armata a II-a primi cererea de ajutor a Sovietului din Minsc, comitetul militar revoluționar al armatei hotărî să trimită la Minsc un tren blindat, care era garat la halta Hvoevo, în zona de cantonare a corpului de grenadieri. Un membru al comitetului, muncitorul de cale ferată Prolâghin, care servea în armată ca plutonier, fu însărcinat să conducă trenul blindat.

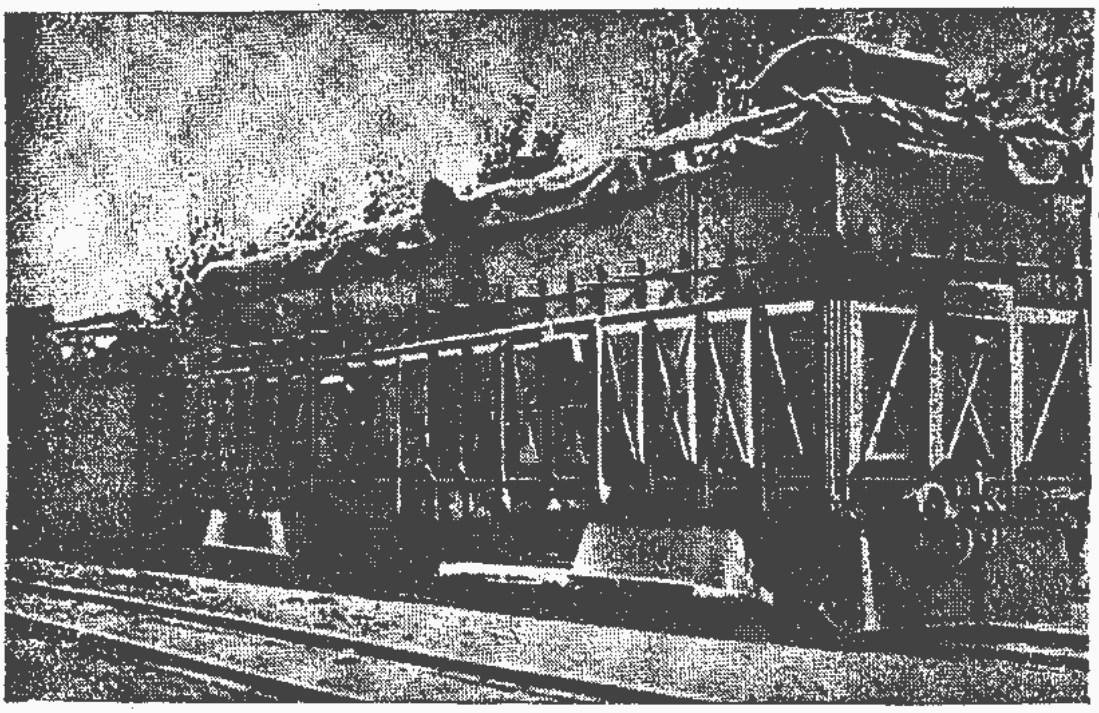
In dimineața zilei de 29 Octombrie, tovarășul Prolâghin se prezentă la haltă și se înțelese cu echipa trenului blindat să pornească în direcția Minsc. Ofițerii și mecanicii cari refuzară să se supună fură arestați. Trenul fu condus de Prolâghin.

Trenul mergea încet, pe dibuite, de teamă ca linia să nu fie minată. In gara Negoreloe trenul fu întâmpinat de o delegație a „comitetului salvării" din Minsc, care încercă zadarnic să-i „convingă" pe soldați. Trenul blindat își continuă drumul.

Atunci, din ordinul „comitetului salvării" fu trimis în calea lui un tren cu muncitori pentru a demonta șinele. Aflând pe drum despre ce este vorba, muncitorii arestară pe conducătorii lor. Sosind apoi în gara Fanipol, ei dădură peste delegația „comitetului salvării", care se întorcea, și o arestară și pe aceasta.

Ambele încercări de a opri trenul blindat dăduseră greș. Atunci președintele „comitetului salvării", menșevicul Colotuhin, însoțit de ofițerul Zavadski dela statul-major al frontului de Vest, porni în goană cu automobilul spre a ieși înaintea trenului blindat. La versta 712, automobilul se opri. Colotuhin și Zavadski se îndreptară spre linia ferată. Deasupra terasamentului apăru un mic nouraș alb. Câțiva muncitori alergară spre locul exploziei. Abandonând automobilul și instrumentele, Colotuhin și Zavadski fugiră în pădure. Muncitorii constatară că șinele erau desfăcute. Dar planul contrarevoluționarilor de a provoca deraierea trenului eșuase: trenul blindat trecuse.

In noaptea de 1 spre 2 Noembrie trenul ajunse la Minsc. In urma lui se apropie de oraș un batalion al regimentului

Trenul blindat trimis de armata a II-a la Minsc

60 siberian, trimis tot de armata a II-a. Sosirea acestor unităţi puse capăt stăpânirii „comitetului salvării" la Minsc.

Sovietul din Minsc se întruni la teatrul oraşului. Tovarăşul Miasnicov făcu un raport. El propuse o rezoluţie prin care se recunoştea puterea sovietică. Mii de mâini se ridicară pentru adoptarea acestei rezoluţii.

Sprijinindu-se pe o forţă armată reală, comitetul militar revoluţionar bolşevic se proclamă din nou organ al puterii pe front.

Generalul Baluev, comandantul-şef al frontului, cu ajutorul căruia „comitetul salvării" îşi instaurase efemera sa stăpânire asupra Minsc-ului, fu nevoit să declare că „e gata" să conlucreze cu bolşevicii. Tovarăşul Camenşcicov, care a luat parte la aceste evenimente, povesteşte:

„Drept răspuns la scrisoarea lui Baluev, comitetul militar revoluţionar hotărî să-i pună următoarele condiţiuni: cavaleria va evacua imediat Minscul; colonelul Camenşcicov va fi numit comandant al trupelor din Minsc şi din împrejurimi şi comandant al garnizoanei oraşului... Baluev ac-

ceptă totul, afară de numirea mea în calitate de comandant al trupelor din Minsc și din împrejurimile lui, refuzând să dea ordin în acest sens. Am ocupat acest post din ordinul comitetului militar revoluționar".

Raportul de forțe la Minsc se schimbase. Sub influența propagandei bolșevice, divizia de cavalerie caucaziană refuză să sprijine contrarevoluția. Incercarea președintelui „comitetului salvării", menșevicul Colotuhin, de a provoca deraierea trenului blindat discreditase „comitetul salvării". La 4 Noembrie, comisarul frontului fu arestat.

Astfel a ieșit învingătoare puterea sovietică la Minsc, centrul frontului de Vest.

Alte câteva puncte din spatele frontului de Vest: Orșa, Smolensc, Viazma au jucat și ele un rol însemnat în izbânda revoluției proletare.

Orșa era un important nod de cale ferată, situat la încrucișarea drumurilor cari duceau direct dela Marele Cartier General la Petrograd și dela Minsc la Moscova. Marele Cartier General se silea din răsputeri să păstreze Orșa. Nu degeaba era cantonată în împrejurimile acestui oraș divizia a 2-a de cazaci din Cuban: cazacii trebuiau să asigure executarea ordinelor Marelui Cartier General în acest punct important. Din primele zile ale Revoluției Socialiste din Octombrie începură să se îndrepte într'acolo trenurile cu trupe destinate să înăbușe insurecția proletariatului la Petrograd și la Moscova. Sovietul de deputați ai muncitorilor și soldaților din Orșa era în mâinile conciliatorilor: aici domneau socialiștii-revoluționari, menșevicii și bundiștii.

In zilele Revoluției din Octombrie situația bolșevicilor din acest oraș era extrem de dificilă. La 26 Octombrie, la ședința Comitetului Executiv al Sovietului din Orșa, colonelul Șebalin, comandantul garnizoanei orașului, declară:

— Răscoala bolșevicilor din Petrograd va fi în curând lichidată. Toate punctele importante sunt deja ocupate de iuncheri. La Orșa, vom înăbuși orice acțiune.

Bolșevicii isbucniră în strigăte de indignare:

— Afară cu el! Să fie destituit!...

Colonelului îi urmă la tribună menşevicul Ivanov, şeful miliţiei. Aruncând spre bolşevici priviri pline de ură, el începu astfel:

— Din ordinul meu, miliţia a ocupat astăzi gara. Acolo unde s'a socotit că e nevoie, au fost aşezate mitraliere. Eu nu voi tolera excese bolşevice...

Un ofiţer de cazaci din divizia din Cuban asigură pe conciliatori că toţi cazacii sunt de partea lor.

Sovietul hotărî să organizeze un „comitet al salvării". In acest comitet intrară şi reprezentanţii dumei oraşului. Primarul oraşului, P. N. Lepeşinski, un vechi bolşevic, îşi depuse mandatul.

Bolşevicii desfăşurară o activitate energică în întreprinderi şi în unităţile garnizoanei. Ei cerură noi alegeri pentru Soviet. Conciliatorii nici nu voiau să audă de noi alegeri. Alegerile pentru Soviet începură cu dela sine putere.

In seara zilei de 27 Octombrie avu loc o şedinţă a Sovietului. La această şedinţă bolşevicii erau mult mai complect reprezentaţi. Şedinţa decurse într'o atmosferă foarte furtunoasă. Conciliatorii nu voiau să-i recunoască pe deputaţii noi aleşi.

Toată ziua de 28 Octombrie bolşevicii o petrecură la întreprinderile şi la unităţile din garnizoană. Incercările conciliatorilor de a împiedica noile alegeri eşuară. Un ofiţer care încercă să vorbească împotriva bolşevicilor la parcul de artilerie era cât pe aci să fie sfâşiat de soldaţi. Ofiţerul fu salvat de bolşevici.

Sovietul — nou ales — de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor se reuni în aceeaşi zi. Din acest nou soviet nu făcea parte niciun conciliator. Menşevicii, socialiştii-revoluţionari şi bundiştii ţineau şedinţă la vechiul Soviet.

Chiar la prima şedinţă a noului Soviet fu format un comitet militar revoluţionar.

Acesta stabili imediat legături cu toate unităţile garnizoanei şi numi în ele comisari; el creă la gară un post militar pentru supravegherea trenurilor cari soseau.

Aflând că la Orşa a fost constituit un comitet militar revoluţionar, „comitetul salvării" din Minsc trimise acolo

pe socialistul-revoluționar de dreapta Macarevici, în calitate de comisar al gării Orșa. Sosind în acest oraș, la 29 Octombrie, Macarevici fu imediat arestat.

In acest timp sosiră la Orșa două trenuri cu soldați din regimentul 623 de infanterie, în care domnea o stare de spirit bolșevică. Comitetul militar revoluționar le opri în gară și încredință soldaților paza orașului. Cu ajutorul acestor soldați, acțiunea diviziei de cazaci din Cuban fu paralizată. După aceea bolșevicii atraseră de partea lor pe cazacii de rând.

Contrarevoluției îi fugea pământul de sub picioare. La 31 Octombrie, comandantul diviziei de cazaci din Cuban, Nicolaev, care avea, între altele, misiunea de a asigura înaintarea spre Nord a trupelor trimise în ajutorul lui Kerenski și Crasnov, telegrafie Marelui Cartier General:

> „Comitetul bolșevic a adus în oraș o companie din regimentul 623 infanterie. Cele două trenuri ale regimentului se mai află și acum în gară. Prin oraș, în special prin fața telegrafului, care este ocupat de 10 cazaci, circulă patrule mari, înarmate, formate din oameni din această companie bolșevică. Ei intenționează să ocupe mâine toate instituțiile și să-mi impună cu forța pretențiunile pe cari le-am respins astăzi categoric. Nu dispun de forțe pentru a mă opune; escadroanele din Minsc n'au sosit încă. Ar fi de dorit să-mi trimiteți automobile blindate".

Soldații regimentului 623 opriră 300 de cazaci siberieni, cari, venind dela Minsc, se îndreptau spre Smolensc.

La 1 Noembrie, colonelul Șebalin, comandantul militar al orașului, care la 26 Octombrie se lăudase că va „înăbuși orice acțiune", îi telegrafie direct lui Duhonin:

> „La Orșa situația este critică. In dimineața zilei de 1 Noembrie gara și orașul vor fi în mâinile bolșevicilor. S'au dat ultimatumuri tuturor autorităților. Dragonii n'au venit; n'am cu ce să mă opun. In gară staționează, îmbarcat în trenuri, un întreg regiment de infanterie: o companie a ace-

stui regiment a intrat aseară în oraş. Pentru a salva situaţia, trimiteţi pe la ora opt 4 automobile blindate şi o baterie de artilerie. Nu vă telegrafiez pe cale ierarhică, căci evenimentele nu-mi dau răgaz".

Telegramele nu fură însă de niciun folos. Bolşevicii puseră complect stăpânire pe oraş. Comitetul militar revoluţionar din Orşa bară calea forţelor contrarevoluţionare trimise de pe front.

Trenurile militare erau oprite prin diferite procedee: în unele cazuri bolşevicii îi câştigau pe soldaţi de partea lor, în alte cazuri îi desarmau. Dacă se iveau temeri că recurgându-se la forţă s'ar putea provoca o vărsare de sânge, trenul era dus la două verste de staţie şi oprit într'un loc unde nu numai debarcarea, dar şi ieşirea din vagon era foarte anevoiasă. După ce stăteau pe loc 24 de ore, cei din tren începeau să-l roage pe comandantul gării să-i trimită „în orice direcţie vrea".

Smolenscul este situat pe drumul direct dintre Minsc şi Moscova. La Smolensc se afla statul-major al circumscripţiei militare Minsc, comandată de generalul Leşci; comisar al Guvernului Provizoriu era Galin. Acesta din urmă dizolvase nu de mult Sovietul de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din Caluga.

Oraşul era ticsit de unităţi militare şi de servicii sedentare ale frontului de Vest. Pe lângă statul-major al circumscripţiei militare erau concentrate cele mai sigure unităţi. Cu toate acestea, o mare parte a garnizoanei avea o orientare bolşevică.

La 26 Octombrie, îndată ce află despre insurecţia dela Petrograd, Sovietul din Smolensc ţinu o şedinţă. Menşevicii şi socialiştii-revoluţionari cerură Sovietului să condamne insurecţia. Dar rezoluţia propusă de ei fu respinsă cu o majoritate sdrobitoare de voturi. Menşevicii şi socialiştii-revoluţionari părăsiră şedinţa Sovietului şi se duseră la duma oraşului, unde se adunau toate forţele contrarevoluţionare. In aceeaşi zi, duma anunţă că la Smolensc s'a format un „comitet al salvării". Bolşevicii rămaşi în So-

viet creară un comitet militar revoluționar, din care făceau parte patru bolșevici, doi socialiști-revoluționari „de stânga" și un anarhist.

Curând după aceea comitetul militar revoluționar fu informat că, din ordinul statului-major al circumscripției militare, cazacii se pregătesc să atace Sovietul. Bolșevicii începură să fortifice clădirea Sovietului, în care înainte fusese reședința guvernatorului. In grădină fură așezate două aruncătoare de bombe și un aruncător de mine. Neavând încredere în funcționarii centralei telefonice a orașului, ei instalară un telefon de campanie, care asigura legătura cu divizionul de artilerie, unitatea cea mai devotată Sovietului. In clădire fu pusă o gardă militară. La ferestre fură așezate mitraliere.

„Comitetul salvării" proclamă starea de asediu în oraș. Pe străzi circulau patrule de cazaci călări și automobile blindate. La marginile orașului fură puse posturi de gardă.

Falsificând iscălitura președintelui comitetului militar revoluționar, menșevicii și socialiștii-revoluționari din „comitetul salvării" luară din parcul de aviație 41 de mitraliere. Acest „succes" dădu curaj conciliatorilor. Ei alergară și pe la alte unități, dar întâmpinară pretutindeni rezistență. La divizionul de artilerie ușoară acțiunea socialiștilor-revoluționari și a menșevicilor se termină... cu arestarea ofițerilor. Ei încercară atunci să descompună unitățile cele mai devotate bolșevicilor. In acest scop, la divizionul de artilerie grea fu trimisă, nu se știe de cine, o cisternă de spirt. Intervenția bolșevicilor puse îndată capăt beției ce începuse.

Situația în oraș devenea din ce în ce mai încordată. Se apropia desnodământul inevitabil.

La 30 Octombrie, la ora 8 seara, se deschise ședința plenară a Sovietului. Socialistul-revoluționar „de stânga" M. I. Smolențov, delegat la congresul al II-lea al Sovietelor, care se întorsese dela Petrograd, făcu un raport. Sala arhiplină sorbea cu nesaț fiecare cuvânt al raportorului. El vorbi despre lupta eroică a proletariatului din Petrograd. Expunerea lui stârni un entuziasm nespus. Deodată apăru

în sală socialistul-revoluţionar de dreapta Cazacov, însoţit de doi militari. Cazacov se apropie de tribună şi, întrerupându-l pe raportor, prezentă următorul ultimatum:

> „«Comitetul salvării» cere membrilor Sovietului să predea imediat armele şi să evacueze clădirea. Pentru executare se acordă un termen de 30 de minute. In caz de refuz, se va deschide foc asupra clădirii Sovietului".

Se produse zăpăceală. Socialiştii-revoluţionari „de stânga" propuseră ca toată lumea să se împrăştie. Reprezentanţii muncitorilor şi delegaţii unităţilor militare propuseră respingerea ultimatumului; dar grupul socialiştilor-revoluţionari „de stânga" pornise deja spre ieşire. In stradă ei fură arestaţi cu toţii de contrarevoluţionari. In clădirea Sovietului rămaseră vreo patruzeci de bolşevici, cari hotărîră să nu accepte ultimatumul. Ei începură să se pregătească de apărare. Reprezentanţii divizionului de artilerie fură trimişi la unităţile lor după ajutor. Aceştia ieşiră din clădire neobservaţi. In săli şi în coridoare fu stinsă lumina.

Prin ferestre, bolşevicii vedeau siluetele gardiştilor albi strecurându-se prin grădină. Fugind dela un pom la altul, albii se apropiau de clădire. Curând ei începură să tragă. Li se răspunse dela ferestrele Sovietului. Se încinse un schimb intens de focuri. Cazacii năvăliră spre casă, dar fură nevoiţi să se retragă. Câteva atacuri succesive fură respinse. Forţele celor asediaţi erau însă neînsemnate, faţă de cele ale atacanţilor. Bolşevicii încercară să se pună în legătură telefonică cu unităţile militare. Toate telefoanele fuseseră însă debranşate. Deodată sbârnâi telefonul de campanie prin care Sovietul era legat de divizionul de artilerie uşoară. Reprezentantul divizionului trimis după ajutor anunţă că se iau măsuri pentru apărarea Sovietului.

Pe la orele două noaptea focul încetă brusc. O delegaţie a „comitetului salvării" se apropie de clădirea Sovietului. In fruntea ei mergea, în calitate de ostatec, socialistul-revoluţionar „de stânga" Smolenţev, care fusese arestat de cazaci. Delegaţia propuse apărătorilor Sovietului

să se predea. Dar bolșevicii răspunseră și de data aceasta printr'un refuz categoric.

Schimbul de focuri reîncepu. Unul din apărătorii Sovietului se repezi în curte, sub focul gardiștilor albi, și îndreptă aruncătorul de mine asupra clădirii dumei orașului, unde ținea ședință „comitetul salvării". Se auzi o bubuitură. Mina lovi în acoperișul dumei și provocă stricăciuni însemnate. Peste puțin timp, artileria ușoară începu să tragă asupra dumei și asupra statului-major al circumscripției militare Minsc. Pe la orele 4 dimineața, regimentul de serviciu pe garnizoană porni spre centrul orașului, schimbând focuri cu detașamentele „comitetului salvării".

„Comitetul salvării" se alarmă. El trimise din nou o delegație la Soviet. Dar atitudinea delegaților era acum cu totul alta. Ei propuseră să se înceteze focul și să se trimită delegați la dumă pentru a începe tratative.

Comitetul militar revoluționar formulă următoarele condițiuni: 1) „comitetul salvării" să fie dizolvat; 2) statul-major al circumscripției militare să înceteze operațiunile militare și să retragă imediat din oraș trupele de cazaci; 3) toți cei arestați să fie eliberați.

După tratative îndelungate, condițiunile comitetului militar revoluționar fură acceptate. Dar a doua zi „comitetul salvării" și statul-major al circumscripției militare călcară înțelegerea. Cu ajutorul cazacilor, ei încercară să pună mâna pe bateriile de artilerie. Lupta se încinse din nou. In ajutorul artileriștilor veniră în grabă detașamentele școalei de șoferi, ale regimentului de serviciu și ale batalionului de pioneri. Gardiștii albi fugiră.

In tot cursul zilei de 31 Octombrie, în diferite părți ale orașului se produseră ciocniri cu detașamentele „comitetului salvării". In cele din urmă, unitățile militare ale statului-major al circumscripției militare fură desarmate. Cazacii părăsiră orașul. Parte din ei fură desarmați. La 1 Noembrie, după plecarea cazacilor, Galin, comisarul Guvernului Provizoriu, fugi din Smolensc.

Invingând în oraș, comitetul militar revoluționar ocupă temeinic stațiunea de cale ferată. Câteva trenuri cu trupe,

cari se îndreptau spre Moscova pentru a înăbuşi insurecţia, fură oprite şi desarmate.

Comitetul militar revoluţionar din Viazma jucă şi el un rol important în reţinerea trenurilor cu trupe cari mergeau spre Moscova pentru înăbuşirea insurecţiei. In zilele Revoluţiei din Octombrie, la Viazma puterea trecu fără împotrivire în mâinile comitetului militar revoluţionar. Ciocniri armate avură loc aici mai târziu.

La 29 Octombrie, comitetul fu înştiinţat că un tren militar care se îndreaptă spre Moscova se apropie de Viazma. Pentru oprirea trenului fură imediat mobilizate unităţi militare şi grupuri de gardişti roşii. Noaptea târziu, comitetul militar revoluţionar primi o telegramă dela comandantul trenului, care îl soma să depună armele.

Trei trenuri de cazaci staţionau deja în gara Rediakino, la câteva verste de Viazma. In sânul comitetului militar revoluţionar se iviră divergenţe. Cu o majoritate neînsemnată de voturi se hotărî să se înceapă tratative şi să se trimită delegaţi la gara Rediakino. Cazacii profitară de această împrejurare spre a-şi aduce trenurile în imediata apropiere a oraşului, refuzând apoi să intre în tratative. Abia atunci trimise comitetul militar revoluţionar împotriva lor un detaşament de mitraliori şi unităţi de infanterie. Se încinse o luptă, în care cazacii suferiră pierderi însemnate. Pentru a câştiga timp, ei propuseră comitetului militar revoluţionar să reînceapă tratativele. Li se ceru să depună armele fără nicio discuţie. Ofiţerii de cazaci se încăpăţânară. Schimbul de focuri reîncepu şi continuă până ce cazacii depuseră armele.

La Viazma fură desarmate şi alte trenuri cu trupe, cari încercau să răzbească spre Moscova în ajutorul gardiştilor albi. Printre ele erau detaşamente de automobile blindate, unităţi de şoc şi unităţi de mitraliere.

Frontul de Vest şi spatele lui au contribuit în mare măsură la consolidarea succeselor Marii Revoluţii Proletare.

4

MERSUL REVOLUȚIEI PE FRONTUL DE SUD-VEST, PE FRONTUL ROMÂN ȘI PE FRONTUL DIN CAUCAZ

Pe frontul de Sud-Vest, pe frontul român și pe frontul din Caucaz, Marea Revoluție Proletară din Octombrie s'a desfășurat în condițiuni mult mai complexe decât pe frontul de Nord și pe cel de Vest.

Lupta pentru puterea Sovietelor a fost dusă aci nu numai împotriva generalilor și a organizațiilor contrarevoluționare, ci și împotriva autorităților românești precum și a grupărilor naționaliste ostile puterii sovietice, pe teritoriile cărora treceau fronturile: Rada Ucraineană centrală, organizațiile burgheze din Transcaucazia, etc.

Aflând despre evenimentele dela Petrograd, comitetul frontului de Sud-Vest hotărî să opună rezistență acțiunii bolșevicilor.

Starea de spirit a comitetului era însă departe de a reflecta starea de spirit a maselor de soldați de pe front și din spatele frontului. Vestea insurecției din Petrograd parvenise soldaților de pe acest front mai târziu decât celor de pe alte fronturi. Dar îndată ce masele de soldați de pe acest front aflară despre mărețele evenimente dela Petrograd, ele se grăbiră să-și exprime solidaritatea cu muncitorii și soldații din capitală. La 31 Octombrie, generalul Grișinski, șeful statului-major al armatei a VII-a, raportă statului-major al frontului de Sud-Vest următoarele:

> „In corpul XXII, soldații regimentului 6, care au adoptat o rezoluție de sprijinire a bolșevicilor, desfășoară o intensă propagandă bolșevică... In corpul I de gardă, la o ședință comună a comitetelor regimentelor, diviziilor și a comitetului corpului a fost votată următoarea rezoluție: Ședința comună declară că este pe deplin solidară cu garnizoana Petrograd și cu congresul Sovietelor de deputați ai muncitorilor, soldaților și țăranilor din Rusia, în lupta lor pentru crearea unei puteri revoluționare viguroase"...

La 2 Noembrie, generalul Promotov, comandantul armatei a XI-a, telegrafie statului-major al frontului:

„In corpul V de armată se observă o stare de extremă nervozitate; simpatiile pentru bolşevism sporesc mai cu seamă în sânul infanteriei. In divizia a 7-a de infanterie, atitudinea faţă de ofiţeri s'a înrăutăţit foarte mult. Regimentul 403 Polski, din corpul XXXII de armată, cu excepţia detaşamentului de mitraliere şi a altor mici unităţi, a adoptat o rezoluţie bolşevică, prin care protestează împotriva retragerii trupelor de pe front. Divizionul 48 de artilerie grea a votat o rezoluţie analoagă... Tendinţele bolşevice în rândurile unităţilor corpului se accentuează".

Centrul mişcării revoluţionare în spatele frotului de Sud-Vest era Viniţa. Aci exista o puternică organizaţie bolşevică. Sovietul de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din localitate era în întregime de partea bolşevicilor. Bolşevicii erau urmaţi şi de garnizoana locală, care avea un efectiv destul de însemnat.

La Viniţa evenimentele începuseră să se desfăşoare încă înainte de începerea insurecţiei la Petrograd. In unităţile militare aveau loc meetinguri, adunări, erau adoptate rezoluţii prin cari se cerea predarea imediată a puterii în mâinile Sovietelor. Faţă de această „stare de spirit primejdioasă", autorităţile hotărîră să retragă din Viniţa, în termen de trei zile, unităţile cele mai bolşevizate şi să le trimită pe front. Printre acestea era şi regimentul 15 de rezervă. Aflând despre intenţia autorităţilor, regimentul se prezentă cu tot efectivul său la sediul Sovietului din Viniţa. Delegaţii regimentului declarară că fără ordinul Sovietului soldaţii nu vor pleca pe front. După meetingul dela Soviet, regimentul se întoarse în deplină ordine la cazărmi. Conduita regimentului fu privită cu simpatie şi de celelalte unităţi ale garnizoanei. Fu creat un comitet militar revoluţionar. Se hotărî să se împiedice trimiterea regimentului 15 pe front şi să nu se elibereze nicio armă fără ştirea comitetului militar revoluţionar. Unitatea de aviaţie primi în-

sărcinarea ca, sub pretextul unor exerciții de sbor, să supravegheze apropierea trupelor guvernamentale de Vinița.

Fiind informat, la 24 Octombrie, despre acțiunea regimentului 15, comisarul frontului de Sud-Vest, menșevicul N. I. Iordanski, trimise la Vinița un detașament de automobile blindate sub conducerea ajutorului său, T. D. Costițân, și a colonelului Avraamov. Detașamentul lui Costițân sosi la Vinița la 25 Octombrie. Incercarea lui de a ridica armele din depozite dădu greș: postul de gardă declară că nu va elibera arme fără autorizația comitetului militar revoluționar și a Sovietului. Costițân fu nevoit să înceapă tratative cu acestea din urmă. La ședința comună a comitetului militar revoluționar și a Comitetului Executiv al Sovietului, Costițân propuse următoarele: regimentul 15 să fie imediat trimis pe front, armele să fie predate și să fie arestați bolșevicii cari provoacă turburări în armată. Discutarea acestei propuneri fu supusă plenarei Sovietului. Aproape cu unanimitate de voturi (contra 4 voturi), fu luată hotărîrea de a nu se da curs pretențiunilor lui Costițân. Sovietul ceru, la rândul său, imediata înlocuire a tuturor comisarilor din oraș ai Guvernului Provizoriu, arestarea lui Costițân și desarmarea detașamentului său. Costițân ceru întărituri. In aceeași zi sosiră iuncheri cu automobile blindate și artilerie, și se puseră la dispoziția lui.

Raportându-i-se că Costițân trimite automobile blindate spre clădirea Sovietului și că iuncherii se pregătesc de atac, comitetul militar revoluționar dădu ordin unităților din garnizoana Vinița să pornească la acțiune. Iuncherii deschiseră pe neașteptate foc asupra clădirii Sovietului. Lupta începu.

Insurgenții puseră în acțiune automobilele blindate și unitatea de aviație, cari trecuseră de partea lor.

Superioritatea era de partea insurgenților. Iuncherii se retraseră. La 29 Octombrie, dimineața, primind noi întături, ei deschiseră foc de artilerie asupra orașului și începură să atace dinspre gară. Garnizoana și muncitorii din Vinița rezistară cu îndârjire, dar superioritatea era acum de par-

tea adversarului. Insurgenţii fură nevoiţi să se retragă. La 29 Octombrie, noaptea târziu, ei declarară că sunt dispuşi să înceapă tratative. Costiţân ceru, prin telefon, instrucţiuni lui Iordanski. Acesta ceru capitularea fără condiţii a trupelor revoluţionare. După aceea, parte din insurgenţi se împrăştiară prin împrejurimi, parte fură desarmaţi; unele detaşamente izolate mai rezistară cu îndârjire vreme îndelungată, dar în cele din urmă fură şi ele nevoite să se predea.

Evenimentele din Viniţa atraseră atenţia Marelui Cartier General. Duhonin era, se vede, foarte neliniştit de rezultatul luptei. La 29 Octombrie, în cursul unei convorbiri telefonice cu Baluev, informându-l pe acesta din urmă asupra evenimentelor din Viniţa, el declară: „Câmpul de luptă a rămas în mâinile noastre, deşi bolşevicii au bombardat cu avioanele trupele credincioase guvernului".

Dar la 30 Octombrie el se adresă din nou telefonic statului-major al frontului de Sud-Vest: — „Afacerea din Viniţa este definitiv lichidată?".

Generalul Stogov, şeful statului-major, răspunse că n'a primit până acum rapoarte precise: „s'a comunicat doar atât, că lupta a luat sfârşit, că răsculaţii fug, dar că trupele credincioase guvernului sunt atât de istovite, încât nu sunt în stare să-i urmărească".

Nu degeaba era alarmat Marele Cartier General de răscoala din Viniţa.

In împrejurimile oraşului Jmerinca era cantonat corpul II de gardă. Un reprezentant al comitetului militar revoluţionar ceru ajutor brigăzii de artilerie celei mai apropiate a acestui corp. La adunările brigăzii se vorbi despre luptele dela Viniţa. Fu ales pe loc un grup de trei, în vederea organizării acţiunii. Regimentul de infanterie vecin hotărî să pornească şi el împreună cu brigada. Delegaţii bolşevici din Viniţa continuau să cutreere regimentele corpului. La unele regimente delegaţii trebuiră să-i adune singuri pe soldaţi, deoarece comitetele de regimente, formate, cele mai multe, din socialişti-revoluţionari, declarau că nu vor permite niciun fel de adunări sau manifestaţii.

A doua zi corpul era gata de acțiune. Se adunară delegații tuturor unităților, pentru a discuta planul acțiunii. Se hotărî să se înainteze în trei direcții: Jmerinca-Vinița-Kiev-Bar. Conducerea acțiunii fu încredințată comitetului militar revoluționar, care fusese ales chiar atunci. Pe lângă unități fură numiți comisari. A doua zi corpul de armată porni la acțiune conform planului fixat. Ofițerii cari refuzaseră să meargă cu soldații, fură arestați. In fruntea regimentului Kexholmski mergeau comandantul și toți ofițerii lui.

Brigada de artilerie și regimentele Kexholmski și Volânski intrară în Jmerinca cu steagurile desfășurate, pe cari scria „Toată puterea în mâinile Sovietelor!", și în sunetele muzicii militare ele ocupară gara, înlocuiră garda, opriră transportul trupelor Guvernului Provizoriu spre Moscova, trimiseră unități de ale lor la Kiev, iar artileria la Vinița. Muncitorii dela calea ferată dădură concurs insurgenților.

Dar intervenția corpului II de gardă se produsese prea târziu. Insurecția din Vinița fusese deja înăbușită. La Vinița sosi o comisiune de anchetă pentru a lua măsuri de represiune împotriva răsculaților. In ziua de 30 Octombrie reprezentanții municipalității îi mulțumiră lui Costițân „pentru fermitatea și lipsa de șovăială de care dăduse dovadă, calități atât de rare în ziua de astăzi la reprezentanții autorităților".

Frontul nu avusese timp să vină în ajutorul bolșevicilor din Vinița.

Conciliatorii de pe frontul de Sud-Vest luaseră toate măsurile pentru a opri mersul victorios al revoluției proletare. Ei creau „comitete ale salvării", cari activau în deplin acord cu Rada Ucraineană, cum era de exemplu cazul în armata specială. De fapt, „comitetele" încredințau puterea politică generalilor țariști, comandanți ai armatelor.

Pe la 15 Noembrie urma să aibă loc congresul extraordinar al armatelor de pe frontul de Sud-Vest. Conciliatorii din organizațiile superioare ale armatelor convocaseră acest congres în scopul de a sprijini guvernul care era pe cale de a fi format de Marele Cartier General și al cărui șef urma să fie Cernov. Dar în cursul pregătirii congresului

proiectul acesta plesni ca o băşică de săpun. Mandatele imperative date delegaţilor ilustrau în chip izbitor eşecul acestei întreprinderi. Totalizarea acestor mandate dădu următorul rezultat: pentru puterea Sovietelor şi recunoaşterea Consiliului comisarilor poporului se pronunţară 150 de unităţi, două armate, două corpuri de armată, o garnizoana şi un stat-major de divizie; pentru o putere omogenă socialistă care să reunească toate partidele socialiste se pronunţară 102 unităţi, trei corpuri de armată, o divizie şi o garnizoană. Toate mandatele cereau predarea imediată a pământului în mâinile comitetelor agrare şi încheierea imediată a armistiţiului şi a păcii.

Congresul se deschise la Berdicev, în ziua de 18 Noembrie. Participau aproximativ 700 de delegaţi cu vot deliberativ şi 100 de delegaţi cu vot consultativ. Dintre delegaţii cu vot deliberativ 267 erau bolşevici, 213 socialişti-revoluţionari, dintre cari vreo 50 erau socialişti-revoluţionari „de stânga", 47 menşevici, 73 ucraineni, printre cari era un anumit număr de naţionalişti; ceilalţi nu făceau parte din niciun partid.

Socotind că acest congres e de o importanţă deosebită, centrul socialiştilor-revoluţionari mobiliză, pentru a participa la el, cele mai bune forţe ale lui. Inainte de deschiderea congresului avu loc o şedinţă a fracţiunii socialiştilor-revoluţionari, la care asistă şi Avxentiev, venit special pentru congres. Fiind primit cu vădită animozitate de o parte a fracţiunii, el nu îndrăzni să ia cuvântul la congres. Din partea menşevicilor venise Weinstein, membru al Comitetului Central.

Ca prim punct al ordinei de zi figurau rapoartele unităţilor. Aceste rapoarte arătară odată mai mult că şi pe frontul de Sud-Vest majoritatea soldaţilor erau de partea revoluţiei înfăptuite. Din 25 de raportori cari luară cuvântul cu mandatele în mână, 14 cerură organizarea puterii sovietice peste tot locul şi sprijinirea Consiliului comisarilor poporului. Pentru un guvern socialist omogen pe baza platformei congresului al II-lea al Sovietelor şi a hotărîrilor lui se pronunţară 11 raportori. Marea majoritate

a raportorilor unităților insistară să se facă alegeri noi pentru comitetul general al Armatei, pentru comitetul frontului și pentru comitetele armatelor.

Multe mandate cereau darea în judecată a organizatorilor și conducătorilor contrarevoluției, inclusiv a lui Kerenski, precum și înlăturarea guvernului cazacilor de pe Don și dizolvarea batalioanelor de șoc. Foarte aprinse desbateri se iscară în jurul telegramei Rumcerod-ului (Comitetul Executiv al Sovietului frontului român, al flotei Mării Negre și al regiunii Odesa), care pe atunci se mai afla încă în mâinile conciliatorilor. Rumcerod-ul tăcea apel la congres să dea ajutor comitetului general al Armatei, care se pregătea să opună rezistență armată trupelor revoluționare ce înaintau spre Marele Cartier General. In ciuda sforțărilor depuse de socialiștii-revoluționari și de menșevici pentru a obține sprijinirea comitetului general al Armatei, congresul socoti necesar să constate că „comitetul general al Armatei nu corespunde stării de spirit a maselor largi" și ceru ca acesta să-și dea imediat demisia.

Chestiunea puterii fu discutată timp de trei zile. Luând cuvântul în numele menșevicilor, Weinstein declară că bolșevicii „duc Rusia de râpă". Din partea Comitetului Central al socialiștilor-revoluționari vorbi Bulat, care puse pe seama bolșevicilor asemenea bazaconii, încât discursul său provocă râsul unanim al întregii săli. O luptă aprigă se încinse în jurul rezoluțiilor propuse: 1) cea a socialiștilor-revoluționari și a menșevicilor; 2) cea a blocului format de socialiștii-revoluționari „de stânga", de naționaliștii ucraineni și de delegații cari nu făceau parte din niciun partid; 3) cea a bolșevicilor. Rezoluția socialiștilor-revoluționari și a menșevicilor căzu cea dintâi. Atunci blocul socialiștilor-revoluționari și al menșevicilor, care voia să împiedice cu tot dinadinsul adoptarea rezoluției bolșevicilor, sprijini cu voturile lui rezoluția socialiștilor-revoluționari „de stânga" și a ucrainenilor. Aceasta din urmă fu adoptată în principiu, armând să fie apoi supusă discuției. Bolșevicii refuzară categoric să participe la această discuție. Socialiștii-revoluționari „de stânga" fură puși în minoritate. Pro-

fitând de această împrejurare, socialiştii-revoluţionari de dreapta şi menşevicii introduseră în textul rezoluţiei câteva amendamente.

Şovăielile socialiştilor-revoluţionari „de stânga" puseră în primejdie continuarea lucrărilor congresului. Fiind pusă la vot, rezoluţia cu amendamentele introduse în ea de socialiştii-revoluţionari şi de menşevici fu respinsă; votară contra nu numai bolşevicii şi delegaţii neînregimentaţi în niciun partid, cari se alăturaseră bolşevicilor, ci şi înşişi autorii ei, socialişti-revoluţionari „de stânga". Era imposibil să se ajungă la o înţelegere în vederea adoptării unei rezoluţii comune. Bolşevicii părăsiră congresul, făcând apel la alegătorii lor. Ei fură urmaţi de socialiştii-revoluţionari „de stânga" şi de delegaţii cari nu făceau parte din niciun partid. Se retraseră deasemenea şi mulţi soldaţi din blocul socialist-revoluţionar şi menşevic. Congresul fu zădărnicit. Dar a doua zi, la 24 Noembrie, fracţiunile ajunseră la o înţelegere cu privire la organizarea unui comitet militar revoluţionar provizoriu ca autoritate supremă pe front. Urma ca peste trei săptămâni să fie convocat un nou congres al frontului. In comitetul militar revoluţionar ales în aceeaşi zi intrară: 18 bolşevici, 9 socialişti-revoluţionari de dreapta, 5 socialişti-revoluţionari „de stânga", 2 menşevici şi un delegat care nu făcea parte din niciun partid. Ca preşedinte fu ales un bolşevic. Ucrainenii declarară că ei se supun numai Radei Ucrainene Centrale şi refuzară să intre în comitetul militar revoluţionar.

A doua zi comitetul militar revoluţionar publică ordinul Nr. 1, prin care declara că autoritatea supremă în ţară este Consiliul comisarilor poporului. Acest ordin dispunea eliberarea tuturor deţinuţilor politici şi clasarea tuturor afacerilor de propagandă politică împotriva ofensivei sau de neexecutare a ordinelor de luptă.

Incercările duşmanilor puterii sovietice de a găsi sprijin în frontul de Sud-Vest eşuară. Totuşi în cursul desfăşurării evenimentelor pe acest front, ca şi pe frontul român din apropierea lui, bolşevicii trebuiră să facă faţă unei puternice presiuni a contrarevoluţiei.

Pe frontul român conciliatorii se simțeau stăpâni pe situație și mai mult încă decât pe frontul de Sud-Vest. La primirea celor dintâi știri despre insurecția din Petrograd, conciliatorii împreună cu generalii își dădură toată silința să organizeze forțele contrarevoluționare pentru a le opune evenimentelor ce se apropiau. Statul-major al frontului, al cărui șef era generalul monarhist Șcerbacev, se afla la Iași. Din inițiativa lui Tissenhausen, comisarul frontului, apăruse aci un „comitet militar revoluționar" al frontului român, comitet sui generis din care făceau parte însuși Tissenhausen, socialist-revoluționar de dreapta, ajutorul lui, Andrianov, socialist-revoluționar de dreapta și el, precum și doi socialiști-revoluționari de dreapta și trei menșevici din partea secției de pe front a Rumcerod-ului.

Ascunzându-se sub o denumire care pentru masa soldaților simboliza lupta pentru izbânda puterii sovietice, conciliatorii începură să-și organizeze în grabă forțele. După exemplul celorlalte comitete militare revoluționare, sub numele cărora încerca să se ascundă, „comitetul militar revoluționar" conciliator declară înainte de toate că toată puterea de pe front trece în mâinile lui. Apoi el propuse să se creeze imediat comitete analoage în armatele, corpurile și diviziile de pe tot frontul român. Aceste comitete urmau să controleze telegraful și toate ordinele ce veneau, și să „împiedice orice acțiuni pornite cu dela sine putere". Pentru reprimarea energică a „oricăror acte de desordine și de anarhie", se hotărî să se formeze „o divizie revoluționară mixtă din cele trei feluri de arme, compusă din tovarășii cei mai siguri și cei mai devotați revoluției".

Plănuind să formeze un detașament punitiv pentru a reprima orice încercare de insurecție, — căci aceasta era de fapt menirea „diviziei revoluționare", — conciliatorii voiau să-și sprijine acțiunea pe un ajutor mai activ al frontului. In acest scop ei hotărîră să convoace pentru ziua de 30 Octombrie un congres extraordinar al frontului, în orașul românesc Roman, unde se afla statul-major al armatei a IV-a.

Formării „diviziei revoluționare" i se acordă o atențiune

cu totul deosebită. La 26 Octombrie generalul Şcerbacev şi „comitetul militar revoluţionar" adresară tuturor comandanţilor şi comisarilor de armate şi corpuri de armată o telegramă urgentă, invitându-i să procedeze imediat la formarea „diviziei revoluţionare". Modul de formare a diviziei trebuia să-i asigure acesteia un efectiv „cât se poate de sigur şi de devotat luptei împotriva răscoalei ce se apropie de front". Această divizie, înzestrată din abundenţă cu toate mijloacele de luptă, urma să fie concentrată în seara zilei de 30 Octombrie în anumite puncte, fixate dinainte.

Dar formarea pumnului blindat al contrarevoluţiei fu întârziată. Oricât se căsneau conciliatorii să împiedice pătrunderea pe front a ştirilor despre evenimentele revoluţionare din Petrograd, ştirile acestea se înfiltrau totuşi în regimente. Unele unităţi, cantonate mai aproape de frontul de Sud-Vest, fură informate destul de repede. Aşa, de pildă, încă dela 26 Octombrie, la şedinţa comună a comitetelor de regimente, divizia 32-a din armata a VIII-a hotărî să trimită Sovietului din Petrograd următoarea telegramă:

> „Divizia 32-a salută pe adevăraţii luptători pentru libertate, pământ şi pace, şi declară că, dacă Guvernul Provizoriu plănueşte de astădată să organizeze un măcel sângeros împotriva poporului muncitor, bolşevicii pot dispune de toate forţele armate ale diviziei a 32-a".

In aceeaşi zi, divizia 165, tot din aceeaşi armată, trimise Sovietului din Petrograd o telegramă care nu lăsa nicio îndoială asupra stării de spirit a masei soldaţilor.

La 31 Octombrie fu deschis congresul extraordinar al frontului. Asistau circa 80 de socialişti-revoluţionari, 40 de menşevici şi 15 bolşevici. La ordinea zilei erau numai două chestiuni: situaţia generală şi formarea „diviziei revoluţionare". Ajutorul de comisar Andrianov ţinu un discurs-„program" în numele socialiştilor-revoluţionari. El declară că acţiunea bolşevicilor constituia o provocare la adresa celorlalte partide. „Cine se va alătura bolşevicilor, acela va răspunde ca pentru cea mai grea crimă împotriva statului", spuse Andrianov.

Reprezentantul bolșevicilor, care luă apoi cuvântul, insistă asupra necesității insurecției împotriva Guvernului Provizoriu. „Dacă însă socialiștii-revoluționari și social-democrații menșevici caută să înăbușe această mișcare, ei riscă să se trezească la un moment dat de partea cealaltă a baricadei, alături de burghezie", sublinie el încheindu-și discursul. In același sens vorbi și un alt delegat bolșevic.

Rapoartele prezentate de delegații unităților dovedeau că starea de spirit și simpatiile masei soldaților erau departe de a fi favorabile organizatorilor congresului.

Până și unii dintre raportorii socialiști-revoluționari și menșevici fură nevoiți a recunoaște că simpatiile masei soldaților erau de partea bolșevicilor. Reprezentantul diviziei a III-a din Turkestan, un menșevic, declară că el a fost ales ca delegat la congres numai datorită faptului că se afla în această divizie de trei ani de zile. Divizia, zise el, este în întregime bolșevică. După părerea lui, ea fusese descompusă de „efectivele de complectare venite din Țarițîn". Un alt reprezentant al acestei divizii sublinie, în discursul său, că proletariatul din Petrograd a pornit la luptă pentru „drepturile lui, pentru desrobirea sa de sub jugul capitalului. Divizia nu va da niciun sprijin Guvernului Provizoriu".

In propunerile adoptate de congres ca bază a rezoluției asupra situației generale figura următorul punct: „Congresul frontului socotește acțiunea bolșevicilor un act revoluționar, dar inoportun și inadmisibil".

In numele socialiștilor-revoluționari, președintele congresului, Lordkipanidze, propuse un amendament, care condamna acțiunea bolșevicilor. După discuțiuni furtunoase, amendamentul fu adoptat. Bolșevicii părăsiră congresul.

In „comitetul militar revoluționar", confirmat de congres, intrară din partea socialiștilor-revoluționari și a menșevicilor aceleași persoane cari făceau parte din el și înainte. Bolșevicii și Ucrainenii nu puseseră candidați și nu erau reprezentați în comitet.

Chestiunea „diviziei revoluționare" fu rezolvată în sens pozitiv și „comitetul militar revoluționar" fu însărcinat cu formarea ei.

Congresul din Roman al armatei de pe frontul român, congres conceput de socialiştii-revoluţionari ca un organ de mobilizare a forţelor împotriva insurecţiei ce era pe cale să izbucnească în sânul maselor de soldaţi de pe front, nu-şi atinse scopul. In ciuda aparentei majorităţi a socialiştilor-revoluţionari şi a menşevicilor, congresul dovedi şubrezenia poziţiei lor şi pe frontul român. Masa soldaţilor se bolşeviza şi aici din ce în ce mai mult. Presiunea exercitată de ea asupra comitetelor de armate le sili să renunţe a participa la formarea „diviziei revoluţionare".

Aşa, de pildă, comitetul armatei a VI-a declară:

> „Socotim că menţinerea liniştei şi a unităţii în armată constitue cea mai bună chezăşie a fidelităţii ei faţă de revoluţie; or, participând la formarea diviziei, am putea provoca nemulţumiri şi excese în sânul maselor de soldaţi".

Congresul deputaţilor ţăranilor de pe frontul român, care avu loc după aceea, condamnă deasemenea acest proiect. Iată ce spunea deciziunea congresului:

> „Fiind informat că pe frontul român se formează o divizie pentru a fi trimisă la Petrograd, congresul declară că socoteşte acest lucru inadmisibil, şi protestează cu toată energia împotriva acestei intenţii".

„Divizia revoluţionară" nu putu fi formată.

In ciuda rezoluţiilor conciliatoare ale comitetelor de armate şi de corpuri, diferite corpuri şi divizii, iar apoi şi armate întregi, începură să treacă de partea puterii sovietice.

Congresul extraordinar al diviziei a 48-a din armata a IV-a ilustrează de minune chipul în care s'au desfăşurat evenimentele revoluţionare pe frontul român.

Ofiţerii contrarevoluţionari fură goniţi dela tribună prin întreruperi, fluierături şi înjurături. Când lucrurile ajunseră la smulgerea epoleţilor şi în sală începură să sboare cocarde şi galoane, ofiţerii părăsiră sala în huiduelile şi fluierăturile soldaţilor.

In ultima zi a congresului fu arestat generalul E. F. Noviţki, comandantul diviziei. Mişcarea pornită la congresul

diviziei a 48-a se termină printr'o revoluție în toată armata a IV-a. Generalul A. F. Ragoza, comandantul armatei, fu arestat: comisarul armatei, socialistul-revoluționar Alexeevski, își luă obligația să părăsească zona frontului român. Generalul Ragoza, care fu pus în libertate după câteva ore, publică în ziarul „Vestnic IV armii" („Informatorul armatei a IV") o declarație prin care cerea să fie descărcat de funcțiunea de comandant al armatei. „Niciun nou comandant nu va fi acum în stare să facă față situației din armată", — declară el.

Fu creat un comitet militar revoluționar bolșevic. Vechiul comitet de armată, care tăinuise față de soldați ordinele noii puteri, fu disolvat. La ultima ședință a acestui comitet, în prezența unui auditoriu imens format din soldați, fură citite telegramele ținute până atunci în taină:

— Tovarăși, ați știut despre telegrama aceasta? — întrebă un soldat bolșevic, dând citire unei telegrame prin care se propunea să se înceapă tratative de pace.

— Nu, n'am știut nimic. Nemernicii! Jos cu ei, afară!

— Dar despre asta ați știut?

Și soldatul citi ordinul comandantului suprem al armatei cu privire la încetarea operațiunilor militare pe tot frontul.

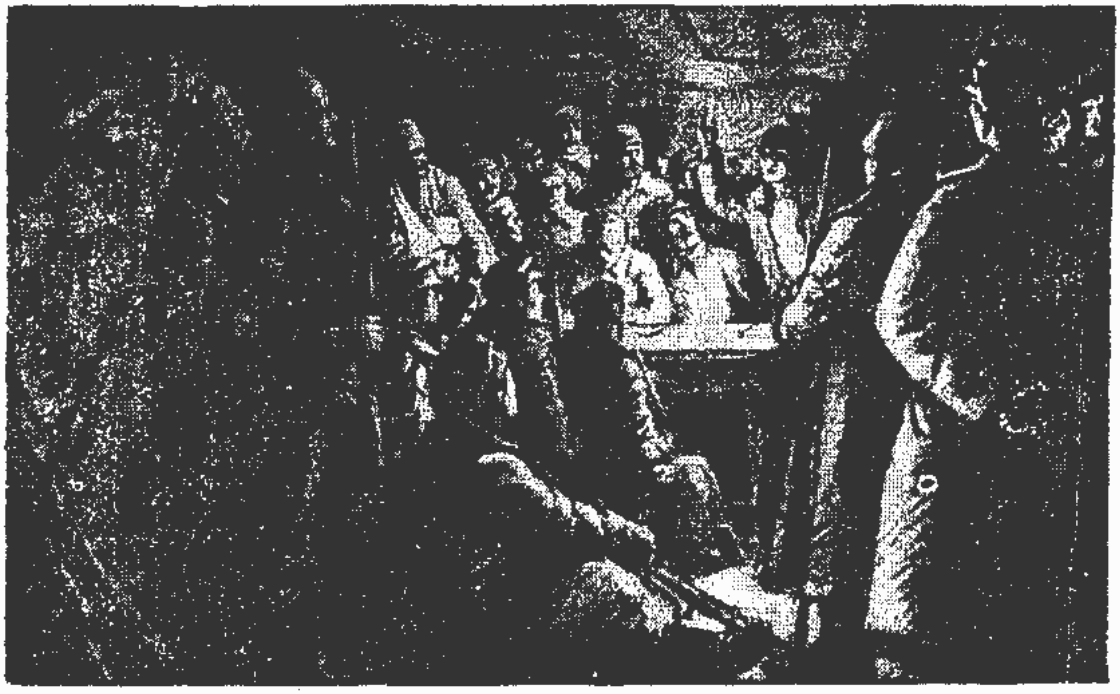
— Nu, n'am știut. Au ascuns-o de noi! Trădătorii! Merită să le tragem un glonte în ceafă. Destul ne-au prostit!

Președintele, un menșevic, leșină.

Vechiul comitet își încetase existența.

Aceasta era atitudinea masei soldaților de pe frontul român față de Revoluția din Octombrie. Simpatiile ei erau în întregime de partea puterii sovietice. Dar, cu toate acestea, aci ca și pe frontul de Sud-Vest, din cauza împrejurărilor mai sus arătate, biruința definitivă a puterii sovietice întârzie. Acțiunea Radei Ucrainene Centrale și aceea a autorităților românești creară pe aceste fronturi o situație complexă de război civil.

Pe frontul din Caucaz se aflau 5 corpuri de armată: cor-

Pe front, în timpul evenimentelor din Octombrie. Şedinţa unui comitet de regiment
După un desen de S. S. Boim

purile caucaziene I, IV, V şi VI şi corpul II din Turkestan. Socotind şi unităţile mai mici, în preajma lui Octombrie se aflau aici vreo 200 de mii de oameni.

Această armată ocupa frontul turcesc.

In plus, se mai afla în Persia un corp special expediţionar.

Vestea Marii Revoluţii Proletare puse în mişcare şi masele de soldaţi de pe acest front depărtat. Comunicatele confidenţiale ale statului-major al frontului din Caucaz începură să semnaleze cu nelinişte acest fapt încă din primele zile ale insurecţiei din Petrograd.

> „Ştirea acţiunii deslănţuite de bolşevici la Petrograd a fost primită în linişte de majoritatea unităţilor de pe front şi din spatele frontului" —

anunţau comunicatele trimise între 21 şi 28 Octombrie Dar aceleaşi comunicate notau cu îngrijorare:

> „In urma acţiunii bolşevicilor şi a ultimului ordin privitor la puterea disciplinară, moralul di-

viziei a 4-a caucaziene de infanterie s'a înrăutățit simțitor. Sub influența agitației unor anumiți indivizi, regimentul 25 caucazian de infanterie se descompune repede... Divizia a 6-a caucaziană de infanterie începe să se agite" etc.

Comunicatele statului-major din Caucaz începură apoi să noteze creșterea rapidă a influenței bolșevicilor. Comunicatul privitor la răstimpul dintre 28 Octombrie și 4 Noembrie spunea că în armata din Caucaz influența bolșevicilor este deosebit de vizibilă în regimentele 506 Poceaevski și 508 Cercaski. Comunicatul următor semnala accentuarea simțitoare a influenței bolșevicilor, ale căror lozinci câștigau tot mai multe simpatii în rândurile soldaților. Comunicatele de mai târziu subliniau și mai mult influența crescândă a bolșevicilor.

Despre același lucru vorbeau și rapoartele comandanților diferitelor unități și zone fortificate. Comandantul diviziei a V-a de infanterie din Turkestan raportă statului-major al frontului că în regimente predomină bolșevismul. Caracterizând influența partidelor politice în unitățile de sub comanda lui, generalul-maior Siegel, comandantul zonei fortificate Erzerum, aducea la cunoștință că numărul bolșevicilor sporește. Acest proces era atât de rapid, încât în comunicatul următor, la rubrica „influența partidelor politice", generalul Siegel nota deja: bolșevicii predomină.

In spatele frontului armatei din Caucaz evenimentele se desfășurau cu aceeași consecvență. Comunicatul confidențial din 27 Octombrie al statului-major al circumscripției militare Caucaz semnala:

„La 26 Octombrie, la Tuapse, Sovietul de deputați ai soldaților a votat o rezoluție cu privire la luarea puterii".

Comunicatul spunea, apoi, că în restul garnizoanelor circumscripției militare Caucaz comitetele soldaților lucrează „în contact cu comandanții trupelor" și că „socialiștii-revoluționari se bucură de cea mai mare influență".

Dar „influența" socialiștilor-revoluționari începu în cu-

rând să slăbească. In comunicatul din 18 Noembrie se spunea:

„La Piatigorsc, Botlih, Temir-Han-Şura, Cutais, Tuapse şi Novorossisc bolşevicii se bucură de cea mai mare influenţă".

In acelaş comunicat se arăta că la Bacu bolşevicii au numit comisari de ai lor în toate instituţiunile militare. „Această măsură, nota comunicatul, e primită cu simpatie de majoritatea soldaţilor".

Comunicatele ulterioare ale statului-major al circumscripţiei militare Caucaz înregistrau influenţa crescândă a bolşevicilor în garnizoanele Tiflis, Vladicaucaz, Gheorghievsc, Petrovsc, Erivan, Sarâcamâş şi din alte oraşe. Marea Revoluţie Proletară avea şi aci un răsunet puternic. După cum nota un comunicat, soldaţii urmăreau cu atenţie evenimentele ce se desfăşurau în capitală.

Pe de altă parte, particularităţile frontului din Caucaz îşi puneau pecetea asupra desvoltării evenimentelor revoluţionare în această regiune. Pe acest front soldaţii ruşi se găseau în împrejurări diferite de cele de pe celelalte fronturi. Populaţia din zona frontului şi din spatele depărtat al frontului aparţinea unor naţionalităţi diferite. Moravurile şi limba acestei populaţii erau străine soldaţilor ruşi. In trecut, autocraţia aţâţa ura între diferitele naţionalităţi din acest ţinut, precum şi ura ruşilor împotriva lor. Soldaţii ruşi se simţeau aci străini. Populaţia locală, la rândul ei, se arăta neîncrezătoare faţă de dânşii. Militarismul rus nu însemna pentru ea decât asuprire şi robie. In rândurile soldaţilor armatei din Caucaz luă naştere revendicarea: „Să plecăm cât mai repede acasă", adică în Rusia, unde se desfăşura lupta finală împotriva moşierilor şi a celorlalte clase exploatatoare. Intr'acolo se grăbeau să meargă şi soldaţii. Se înarmau până şi unităţile necombatante. „In armată s'a ivit o nouă psihoză — comunica generalul Odişelidze, comandantul armatei din Caucaz, generalului Prjevalski, comandantul-şef al frontului. Toate unităţile şi formaţiile necombatante cer arme".

La 11 Noembrie fu creat, la Tiflis, „Comisariatul Transcaucaziei", o asociație contrarevoluționară a menșevicilor georgieni și a altor partide mic-burgheze din Transcaucazia. Cu ajutorul bolșevicilor, soldații de pe front își dădură repede seama de caracterul de clasă al acestui comisariat. Iată ce povesteau ofițerii:

> „Formațiunile cari cereau arme invocau de obiceiu următorul motiv: guvernul din Transcaucazia s'a separat de Rusia; dar armele sunt rusești; prin urmare ele trebue să fie trimise în Rusia".

Comandantul corpului VI din Caucaz raportă statului-major al frontului că regimentul 18 infanterie din Caucaz a trecut fățiș de partea bolșevicilor. Regimentul hotărîse:

> „Să nu recunoască Sovietul ținutului Caucaz (Comisariatul Transcaucaziei), ci să se supună lui Lenin și să-i vină în ajutor".

Aceasta era starea de spirit a soldaților de pe frontul din Caucaz. Contrarevoluția nu putu să găsească sprijin nici aici.

5

LICHIDAREA MARELUI CARTIER GENERAL

Marele Cartier General luă măsuri urgente pentru a opri mersul victorios al revoluției pe front. La Marele Cartier General se strânseră conducătorii partidelor conciliatoare înfrânte la Petrograd.

La 4 Noembrie sosiră la Moghilev Verhovski, fost ministru de război al Guvernului Provizoriu, și Cernov, Feit și Șoherman, membri ai Comitetului Central al partidului socialist-revoluționar. Puțin mai târziu sosiră și Goț, Scobelev și alții. „La Marele Cartier General mișunau pe atunci

Visul lui Cernov: „un portofoliu ministerial"
Caricatură de V. Deny

tot felul de oameni de stat: foşti, viitori şi dornici de a fi..." Veneau neconteni ba delegaţi ai comitetului general al armatei, ba reprezentanţi ai organizaţiilor, ba tot felul de „oameni cu p'anuri".

Tot aici se aflau şi membrii misiunilor diplomatice. Diplomaţii aliaţilor îşi dictau condiţiunile lor Marelui Cartier General. Refuzând să recunoască Guvernul Sovietic, ei începură să ia contact direct cu Duhonin, subliniind astfel că Marele Cartier General era pentru ei singurul organ al puterii de stat.

Comitetul general al Armatei şi şefii socialiştilor-revoluţionari şi ai menşevicilor, veniţi la Marele Cartier General, hotărîră, de acord cu generalii contrarevoluţionari, să opună Consiliului comisarilor poporului un nou guvern, format la Marele Cartier General.

In noaptea de 7 spre 8 Noembrie, comitetul general al Armatei adresa dela Marele Cartier General o telegramă tuturor organizaţiilor de pe front, invitând „trupele combatante, prin comitetele lor de fronturi şi de armate, să ia iniţiativa formării puterii de stat". Comitetul propunea să se desemneze un candidat la postul de prim-ministru.

> „Din partea sa, se spunea în telegramă, comitetul general al Armatei pune la acest post candidatura conducătorului partidului socialist-revoluţionar, Victor Mihailovici Cernov".

In seara zilei de 8 Noembrie, Cernov luă cuvântul la So-

vietul din Moghilev în calitate de candidat la postul de prim-ministru. Moghilevul se pregătea să devină un al doilea Versailles.

Dar fără sprijinul armatei, nici gând nu putea fi de luptă împotriva puterii sovietice. Masele de soldați nu voiau să lupte pentru interese străine. Ele erau gata să continue lupta împotriva nemților, dacă acest lucru era cerut de interesele poporului. Ele erau gata să apere cu pieptul lor puterea sovietică, dar nu înțelegeau să continue războiul de dragul intereselor capitaliștilor. Contrarevoluția hotărî să exploateze setea de pace a soldaților, dorința lor de a pune capăt acestui război antipopular. Marele Cartier General încercă să ia în mâinile sale inițiativa încheierii păcii cu Germania. Nu era, prin urmare, vorba de satisfacerea năzuințelor poporului; contrarevoluția își propunea să înșele pe soldați, făgăduindu-le o pace imediată, și să doboare în acest fel puterea sovietică.

Campania contrarevoluționară de pe front se desfășura sub lozinca, care eșuase deja la Petrograd: organizarea „unei puteri socialiste omogene", singura care, se spunea, ar fi în stare să dea o pace imediată.

Comitetele armatelor frontului de Sud-Vest și ale frontului român cereau care mai de care Marelui Cartier General să încheie cât mai repede armistițiul, ceeace trebuia să aibă drept premiză formarea unui „guvern socialist".

„Comitetul salvării" din Armata specială de pe frontul de Sud-Vest ceru Marelui Cartier General să încheie imediat armistițiul și să procedeze la formarea unui „guvern socialist". Comitetul general al Armatei declară în mod demagogic că singura piedică în calea păcii este guvernul lui Lenin.

Acesta era acum limbajul acelora cari până nu de mult proclamau necesitatea continuării războiului alături de Antantă. Sensul cuvintelor lor era clar: trebue să le răpim bolșevicilor lozinca păcii și să le surpăm astfel terenul de sub

picioare. De altfel, dacă situaţia politică s'ar fi schimbat, însuşi Duhonin ar fi fost dispus să înceapă tratative pentru încheierea armistiţiului.

„Ţinând seamă de toată complexitatea vieţii noastre politice actuale, a spus el, eu aş fi luat, poate, în acel moment asupra mea povara şi răspunderea acestui act şi m'aş fi străduit să aduc Rusiei pacea pe calea unei înţelegeri cu aliaţii şi cu statele duşmane, dar am fost pus în imposibilitate de a mă gândi măcar la acest lucru".

Duhonin a mărturisit cu francheţă soldăţească ceeace politicienii rutinaţi se străduiau să acopere cu fraze frumoase: tratativele de pace puteau fi începute în numele oricărui guvern în afară de cel bolşevic. Iată la ce nu era posibil „nici măcar să te gândeşti". Dar, să le răpească bolşevicilor lozinca păcii, ar fi fost dispuşi şi generalii.

La 10 Noembrie, reprezentanţii misiunilor diplomatice aliate îi înmânară lui Duhonin un protest oficial „împotriva oricărei violări a clauzelor tratatului din 5 Septembrie 1914", prin care Rusia se obligase în mod solemn să nu încheie armistiţiu separat şi să nu înceteze operaţiunile militare. In acelaş timp însă ambasadorii aliaţilor propuneau în mod secret guvernelor lor să permită Rusiei a începe tratative de pace cu Germania. Se înţelege că ei nu făceau aceasta în scopul de a sprijini lupta pentru pace pornită de bolşevici, ci cu intenţia de a „smulge această armă din mâinile bolşevicilor". Ambasadorul englez, Buchanan, telegrafie guvernului său la Londra:

„După părerea mea, singura cale justă care ne rămâne e să deslegăm Rusia de cuvântul dat şi să spunem poporului ei că, înţelegând cât de istovit este el în urma războiului şi a desorganizării inerente unei mari revoluţii, îi lăsăm libertatea să se hotărască el singur dacă vrea să obţină pacea în condiţiunile propuse de Germania sau să continue războiul alături de aliaţi... Eu sunt departe

de a pleda în favoarea unui acord oarecare cu guvernul bolșevic. Socotesc, dimpotrivă, că urmând calea arătată de mine, vom smulge din mâinile lor această armă, căci ei nu vor mai putea învinui pe aliați că mână pe soldații ruși la măcel pentru interesele lor imperialiste".

Marele Cartier General primi apoi o telegramă semnată de atașatul italian. Telegrama spunea că aliații nu ar avea nimic de obiectat în principiu, dacă Rusia, nemaiputând suporta greutățile războiului, ar încheia singură pace cu Germania.

Reprezentanții Antantei susțineau, așa dar, Marele Cartier General, sperând că vor reuși astfel să doboare puterea sovietică. Dar conciliatorii strânși la Marele Cartier General nu putură să cadă de acord. Comitetul general al Armatei ținea neîntrerupt ședințe. El nu izbutea să ia o hotărîre definitivă în chestiunea formării unui guvern „al tuturor partidelor socialiste" și a rezistenței armate împotriva bolșevicilor.

In cele din urmă, comitetul general al Armatei fu nevoit să declare că încercarea de a forma imediat un guvern la Marele Cartier General a eșuat.

El hotărî: 1) să nu recunoască puterea Consiliului comisarilor poporului; 2) că trebue să se formeze un guvern din reprezentanții tuturor partidelor, dela socialiștii-populiști și până la bolșevici; 3) să apere neutralitatea Marelui Cartier General prin forța armată și să nu lase să fie aduse la Marele Cartier General trupe bolșevice.

Nemulțumindu-se cu publicarea acestei declarații, comitetul comunică telefonic Vicjel-ului că „pentru a evita o ciocnire funestă pentru cauza revoluției, el propune la postul de comandant suprem o persoană care se bucură de încrederea ambelor părți". Vicjel-ul aprobă această propunere și promise că o va supune discuției Comitetului Executiv Central al Sovietelor din Rusia.

De altfel, îndată ce reprezentanții Antantei se convin-

seră că conciliatorii şi Marele Cartier General nu erau în stare să organizeze puterea, ei retraseră telegrama ataşatului italian, declarând-o falsă.

Puterea sovietică trebuia, înainte de toate, să zădărnicească planurile contrarevoluţionare ale Marelui Cartier General şi ale consilierilor lui. Incă de la 27 Octombrie, guvernul sovietic făcu puterilor beligerante propuneri de pace. Neprimind timp de 12 zile niciun răspuns la această propunere, Comisariatul Poporului pentru Afacerile Străine remise, în ziua de 8 Noembrie, ambasadorilor ţărilor aliate o notă prin care propunea încheierea imediată a armistiţiului pe toate fronturile şi începerea tratativelor de pace.

Totodată se ordonă generalului Duhonin, comandantul suprem al Armatei:

> „La primirea prezentei înştiinţări, veţi propune autorităţilor militare ale armatelor duşmane încetarea imediată a operaţiunilor militare, în vederea începerii tratativelor de pace".

Generalul Duhonin nu răspunse nimic.

In noaptea de 8 spre 9 Noembrie, Lenin şi Stalin se puseră în legătură telefonică cu Marele Cartier General. La orele 4 dimineaţa, ei îl chemară pe Duhonin la aparat şi îl somară să înceapă imediat tratative de armistiţiu. Duhonin refuză.

Era evident că generalii ţarişti — Marele Cartier General şi statele-majore ale armatelor de sub ordinele lui — începeau lupta împotriva revoluţiei proletare. Războiul civil de pe front intra într'o fază nouă.

Lenin şi Stalin îl destituiră pe Duhonin din postul de comandant suprem al armatei şi în dimineaţa zilei de 9 Noembrie adresară soldaţilor de pe front un apel prin radio, îndemnându-i să zădărnicească planul contrarevoluţionar al Marelui Cartier General.

> „Soldaţi, spunea Lenin, cauza păcii este în mâinile voastre. Nu lăsaţi pe generalii contrarevoluţionari să zădărnicească măreaţa cauză a păcii.

Puneți gărzi în jurul lor, pentru a evita linșările, nedemne de o armată revoluționară, și a-i împiedica pe generali să scape de judecata ce-i așteaptă. Păstrați cea mai strictă ordine revoluționară și militară.

Regimentele de pe poziții să aleagă imediat împuterniciți pentru a începe tratative oficiale de armistițiu cu inamicul.

Consiliul comisarilor poporului vă conferă acest drept.

Informați-ne prin orice mijloace despre fiecare pas al tratativelor. Numai Consiliul comisarilor poporului este în drept să subscrie tratatul definitiv de armistițiu.

Soldați! Cauza păcii este în mâinile voastre! Vigilență, fermitate, energie, și cauza păcii va învinge". [1])

Rezistenței generalilor îi fu opusă acțiunea revoluționară a maselor. Aceasta era singura cale justă în situația complexă creată de lupta contrarevoluției împotriva puterii sovietice. Lenin sublinia că Consiliul comisarilor poporului cheamă pe toți soldații la lupta pentru pace. Soldaților le incumbă sarcina de a nu permite generalilor contrarevoluționari să zădărnicească cauza păcii. Generalii trebue să fie supuși unei stricte supravegheri revoluționare.

„Soldații au fost preveniți să-i supravegheze pe generalii contrarevoluționari, spunea Lenin... Dacă momentul când soldații vor merge pentru a duce tratative de armistițiu va fi exploatat pentru săvârșirea unei trădări, dacă în timpul fraternizării va fi deslănțuit un atac, datoria soldaților este să-i împuște pe trădători pe loc, fără nicio formalitate". [2])

---

1) *V. I. Lenin*, Mesagiu prin radio către toți. Opere, vol. XXI, ed. 3-a rusă, pag. 72—73.

2) *V. I. Lenin*, Ședința Comitetului Executiv Central al Sovietelor din Rusia, 10 Noembrie 1917. Opere, vol. XXII, ed. 3-a rusă, pag. 76.

Totodată Lenin arăta că nu putea fi vorba de pace atât timp cât în fruntea armatei de pe front se afla un om ca Duhonin.

„Când am hotărît să începem tratative cu Duhonin, spunea el, noi ştiam că începem tratative cu un duşman; or, când ai de-aface cu un duşman, nu trebue să tărăgănezi lucrurile". [1])

Mesagiul lui Lenin către armată, mesagiu prin care o îndemna să ia cauza păcii în mâinile ei, spori influenţa puterii sovietice pe front, mări numărul partizanilor ei. Chiar şi masele de soldaţi de pe fronturile rămase în urmă, ca frontul de Sud-Vest şi frontul român, începură şi ele să se încadreze cu energie în lupta revoluţionară pentru pace.

Totodată fură luate măsuri pentru lichidarea cuibului contrarevoluţionar dela Marele Cartier General. Din ordinul lui Lenin, fu expediat din Petrograd un detaşament mixt, pentru a ocupa Marele Cartier General. Detaşamentul cuprindea două trenuri cu trupe din regimentul lituanian şi o unitate de marinari din flota Mării Baltice.

Tot în vederea ocupării Marelui Cartier General începură să se formeze detaşamente şi pe front. In acest scop fu trimis din Petrograd pe frontul de Vest, Ter-Arutunianţ.

La 10 Noembrie, comandantul suprem numit de Consiliul comisarilor poporului plecă cu un tren special din Petrograd spre front. In seara zilei de 11 Noembrie el sosi la Pscov. Generalul Ceremisov, comandantul-şef al frontului de Nord, fu invitat prin telefon să se prezinte la comandantul suprem. Ceremisov refuză. Ordinul fu repetat în scris. Ceremisov răspunse evaziv. El nu voia să-l recunoască în mod deschis pe noul comandant suprem, dar nici nu refuza să intre în relaţiuni cu el.

Ceremisov fu destituit din postul de comandant-şef al frontului de Nord; el primi ordin să continue conducerea operaţiunilor până la numirea succesorului său. Dar la 13 Noembrie Ceremisov fugi din Pscov la Petrograd, unde fu arestat.

1) Ibidem.

La 12 Noembrie, trenul comandantului suprem ajunse la Dvinsc, centrul armatei a V-a. Generalul Boldârev, comandantul armatei a V-a, refuză, ca și Ceremisov, să se prezinte la comandantul suprem. El se puse în legătură telefonică cu Duhonin și-l informă despre refuzul său. Duhonin îi răspunse:

„Socotesc că ați procedat cât se poate de just... Domnul să vă aibă în paza lui".

Boldârev asigură Marele Cartier General că va păstra cu fermitate această atitudine până la sfârșit. Dar sfârșitul veni neașteptat de repede. In aceeași zi, Boldârev fu destituit și arestat. In locul lui fu numit generalul Antipov.

In noaptea de 11 spre 12 Noembrie sosiră la Minsc, la statul-major al frontului, reprezentanții Comitetului Militar Revoluționar, însoțiți de un puternic detașament înarmat. Ei îi cerură generalului Baluev să se supună directivelor date de guvernul sovietic cu privire la armistițiu. Baluev refuză. Atunci i se puse în vedere că este destituit și că în locul său este numit în postul de comandant șef al frontului de Vest colonelul bolșevic Camenșcicov. Baluev fu nevoit să se supună.

Duhonin îi telegrafie imediat lui Baluev că acest procedeu este inadmisibil. Dar era prea târziu. Marele Cartier General încercă să încredințeze comandamentul armatelor frontului de Vest generalului M. N. Iaroșevski, șeful aprovizionării frontului. Duhonin îi trimise următoarea telegramă:

„Dat fiind că generalul Baluev s'a îmbolnăvit, vă cer să luați comanda frontului de Vest".

Dar generalul Iaroșevski nu îndrăsni să execute ordinul lui Duhonin. Generalul B. S. Maliavin se arătă mai temerar. Invocând articolul 112 al regulamentului serviciului în campanie, el își semnă singur ordinul de numire și se proclamă comandant-șef ad-interim al frontului de Vest. Dar lucrurile se opriră aci. Din ordinul noului comandant-șef al frontului, Maliavin fu arestat.

Rezistența generalilor de pe celelalte fronturi și dela Marele Cartier General nu era încă definitiv sfărâmată.

A doua zi după destituirea generalilor Boldârev şi Baluev, în cursul unei convorbiri telefonice cu generalul Şcerbacev, comandantul-şef al frontului român, Duhonin declară:

„Marele Cartier General rămâne la punctul de vedere ce vi l-am expus în telegrama din 9 Noembrie. Eu voi lupta împotriva uzurpatorilor până la formarea unei puteri guvernamentale recunoscute de întreaga ţară".

Rebeliunea făţişă a lui Duhonin provocă un ordin al puterii sovietice, prin care acesta era declarat duşman al poporului. Ordinele lui Duhonin nu trebuiau să fie nici transmise, nici executate. Toţi acei care-l sprijineau pe Duhonin, erau declaraţi pasibili de judecată.

Ofiţerii cinstiţi, devotaţi patriei, se supuseră guvernului sovietic legitim. Aşa, de pildă, generalul N. A. Danilov, comandantul armatei a II-a, se conformă în totul dispoziţiunilor puterii sovietice.

La 14 Noembrie, comisarul Comitetului Militar Revoluţionar sosi la Poloţc, la statul-major al armatei a III-a. Chestiunea ocupării Marelui Cartier General fu discutată la şedinţa comitetului de armată. Acesta hotărî să desemneze imediat unităţile necesare pentru îndeplinirea acestei misiuni. Primul detaşament fu format în corpul XXXV, care în zilele Revoluţiei din Octombrie se deosebise prin spiritul său revoluţionar. Fură trimişi în recunoaştere la Moghilev oameni siguri, aleşi dintre militari. Ei aveau misiunea să afle de ce forţe dispunea adversarul şi să atragă de partea lor cât mai mulţi oameni. Ei trebuiau totodată să înjghebeze, dacă va fi posibil, cel puţin un mic detaşament, care la momentul oportun să poată interveni cu arma în mână dinăuntrul Marelui Cartier General.

Detaşamentul format în corpul XXXV al armatei a III-a trebuia să înainteze asupra Moghilevului dinspre Nord, trecând prin Orşa. El era destinat să vină în ajutorul detaşamentului mixt care se apropia de Orşa, venind din Petrograd.

Un al doilea detaşament fu format la Minsc. Din acest detaşament făceau parte: regimentul întâiu revoluţionar „So-

vietul din Minsc", regimentul 60 de infanterie din Siberia, trenul comandat de Prolâghin, două automobile blindate, o companie de pionieri de infanterie. Detașamentul din Minsc fu îndrumat spre Moghilev dinspre Sud, prin Jlobin.

Aflând despre aceste pregătiri, Marele Cartier General chemă în grabă de pe frontul de Sud-Vest pe cazaci și batalioane de șoc. Dar cazacii nu mai erau sprijinul pe care îl reprezentau altădată. Ideile bolșevice pătrunseseră și în rândurile lor. Regimentul 4 de cazaci siberieni, sosit la Marele Cartier General, începu să șovăe. Batalioanele de șoc erau mai bătăioase.

La 17 Noembrie, Marele Cartier General află despre înaintarea detașamentului mixt asupra Moghilevului.

— Vin marinarii! Această știre făcu ocolul Marelui Cartier General.

In noaptea de 17 spre 18 Noembrie, avu loc o consfătuire a comitetului general al Armatei. Pe ordinea de zi figura chestiunea formării unei „puteri centrale de stat". La consfătuire erau reprezentate: frontul caucazian, frontul român și frontul de Sud-Vest. Frontul de Vest și frontul de Nord nu erau reprezentate; aceste fronturi nici nu răspunseră măcar la invitația comitetului general al Armatei. Erau prezenți: Duhonin, comisarul suprem Stankevici, ofițerii statului-major și reprezentanții unităților de șoc venite în apărarea Marelui Cartier General.

Dar, în loc să discute chestiunea „puterii de stat", consfătuirea trebui să se ocupe de lucruri mult mai modeste. Toți erau alarmați de știrea că detașamentul sovietic se apropie de Marele Cartier General. Se vorbi mult. In cele din urmă, cu o majoritate neînsemnată și cu un foarte mare număr de abțineri, se hotărî: 1) în măsura posibilității, Marele Cartier General va fi menținut în aceleași mâini ca și până atunci; 2) se vor lua imediat măsuri pentru transferarea Marelui Cartier General la Kiev; 3) se vor începe tratative cu Consiliul comisarilor poporului, pentru evitarea luptei; 4) pentru a sprijini argumentele ce vor fi invocate în cursul tratativelor, se va amenința cu forța armată; 5) în niciun caz nu se va face uz de forța armată;

6) comandantul suprem va fi numit cu consimţământul comitetului general al Armatei şi al Comitetului Executiv Central al Sovietelor din Rusia; 7) chestiunea păcii şi a armistiţiului vor fi scoase din competenţa Marelui Cartier General.

Hotărîrile luate nu mai aveau nicio valoare practică.

Colonelul Greim, care a asistat la această consfătuire, declară că dacă Marele Cartier General va rămâne inactiv, pieirea întregii armate este inevitabilă. El propuse „să se rămână cu orice preţ pe loc şi să se continue lucrul".

„Ofiţerii statului-major aveau un singur gând: să fugă" spune generalul M. D. Bonci-Bruevici, care lucra la Marele Cartier General. Şi într'adevăr, ofiţerii statului-major începură să fugă.

Dar Marele Cartier General era acum ameninţat dintr'o altă parte. Sovietul de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din Moghilev, care până atunci fusese o unealtă docilă în mâinile conciliatorilor, începea să-şi schimbe poziţia. Sub impresia evenimentelor, unităţile militare cantonate la Moghilev se lăsau cuprinse de o stare de spirit revoluţionară. Agitaţia bolşevicilor cari veneau aici în recunoaştere, din Poloţc de pildă, desăvârşi acest proces. Se făcură noi alegeri pentru Soviet. Şi, în sfârşit, la şedinţa ţinută de Comitetul Executiv al Sovietelor din Moghilev, în seara zilei de 18 Noembrie, bolşevicii repurtară o victorie definitivă asupra conciliatorilor. In timp ce la Marele Cartier General avea loc consfătuirea comitetului general al Armatei şi se luau hotărîri teribile, la şedinţa Comitetului Executiv al Sovietului din Moghilev fu ales un comitet militar revoluţionar. Din acest comitet mai făceau parte reprezentanţi ai comitetului militar revoluţionar al frontului de Vest şi ai armatelor.

La 19 Noembrie, pe la orele 5 dimineaţa, Duhonin îl chemă pe Stankevici la telefon. Duhonin îl rugă pe comisarul suprem să vină imediat la el, anunţându-l că „s'au primit ştiri extrem de importante". Intrând în biroul lui Duhonin, Stankevici îi găsi adunaţi pe ofiţerii superiori ai Marelui Cartier General. „Ştirile" constau în aceea că

unitățile cari până nu de mult erau considerate ca „sigure", refuzau acum să apere Marele Cartier General.

Locotenentul de pioneri Stankevici, un om foarte șiret, un „adevărat iezuit", cum l-a caracterizat generalul Bonci-Bruevici, îi propuse lui Duhonin, în acest moment decisiv, să fugă. Stankevici pregătise în acest scop un automobil. Duhonin ieși singur dela Marele Cartier General și se îndreptă spre locul convenit, unde trebuia să-l aștepte Stankevici. Automobilul întârzia. Duhonin se răsgândi și se întoarse la Marele Cartier General. „Automobilul sosi în curând și Stankevici plecă singur din Moghilev", povestește Bonci-Bruevici.

Când dispăru orice posibilitate de rezistență armată, Marele Cartier General hotărî să-și mute reședința în altă parte. Unii propuneau Kievul, alții Iașii, centrul frontului român. Dar nici proiectul acesta nu putu fi realizat: în fața clădirii Marelui Cartier General se strânse o mulțime de soldați iritați. Ei declarară că nu vor permite nimănui să părăsească Marele Cartier General.

Consfătuirea convocată de urgență la Marele Cartier General invită comitetul general al Armatei să se disolve, urmând ca membrii acestuia și acei cari participaseră la consfătuire să plece în diferite direcțiuni. Nu mai putea fi însă vorba de plecare. Marele Cartier General nu mai dispunea de niciun mijloc de locomoțiune. Nici de ieșit aproape că nu mai era chip, din Marele Cartier General. Duhonin se plânse ofițerilor din anturajul său că „e supraveghiat de propria-i ordonanță".

La 19 Noembrie, comitetul militar revoluționar din Moghilev declară:

> „Conformându-se ordinului guvernului comisarilor poporului, instituit de voința Revoluției din Octombrie, comitetul militar revoluționar din Moghilev, format din reprezentanți ai Comitetului Executiv al Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Moghilev și din reprezentanți ai comitetului militar revoluționar al frontului de Vest și ai armatelor, se proclamă autoritate supre-

Generalul Cornilov şi partizanii săi, în închisoarea din Bâhov, după rebeliunea din August

mă în oraşul Moghilev şi în împrejurimile lui şi îşi asumă controlul activităţii Marelui Cartier General".

Duhonin, destituit din funcţiunea sa, fu declarat arestat la domiciliu. Comitetul General al Armatei fu declarat dizolvat şi membrii săi fură deasemenea declaraţi arestaţi la domiciliu.

Trupele revoluţionare înaintau spre Marele Cartier General dinspre Nord şi dinspre Sud. Dinspre Nord se apropiau de Orşa trenurile detaşamentului din Petrograd. Dinspre Sud se apropia de Jlobin detaşamentul format la Minsc. Generalul S. I. Odinţov plecă, cu o locomotivă, din apropierea Orşei la Moghilev, având însărcinarea de a afla cum stau lucrurile la Marele Cartier General. Toată lumea avea ferma convingere că Marele Cartier General va încerca să opună rezistenţă. Sosind la Moghilev şi aflând care este

situaţia la Marele Cartier General, generalul Odinţov comunică telefonic la 19 Noembrie, ora 5 şi 10 minute seara, că Marele Cartier General nu era în stare să ia nicio măsură de rezistenţă.

In noaptea de 19 spre 20 Noembrie se produseră lângă Moghilev evenimente la cari Marele Cartier General participă în mod direct şi cari aveau să aibă o mare însemnătate. Generalii Cornilov, Denikin, Lucomski, Romanovski, Marcov, Erdeli şi alţi conducători ai rebeliunii contrarevoluţionare care fusese înăbuşită în August, fugiră din târguşorul Bâhov, situat la 20 de kilometri de Moghilev. Cornilov şi partizanii lui erau deţinuţi în închisoarea din Bâhov sub „paza" regimentului Tekinski şi a cavalerilor ordinului Sf. Gheorghe. In ultimul moment Duhonin îi preveni pe „deţinuţi" că trebue să fugă şi ordonă să fie puşi în libertate.

„La 19 Noembrie dimineaţa — povesteşte unul dintre fugari, generalul Denikin, viitorul conducător al contrarevoluţiei din Sud — colonelul Cusonski, dela Marele Stat Major, se prezentă la închisoare şi îi raportă generalului Cornilov:

„...Generalul Duhonin a ordonat să vă aduc la cunoştinţă că toţi deţinuţii trebue să părăsească imediat Bâhovul.

Generalul Cornilov îl chemă pe comandantul închisorii, locotenent-colonelul Erhardt din regimentul Tekinski, şi îi spuse:

— Puneţi-i imediat în libertate pe generali. Regimentul Tekinski să se pregătească de drum şi să pornească la miezul nopţii. Eu merg cu regimentul.

La 19 Noembrie, seara târziu, comandantul închisorii comunică gărzii formate din cavaleri ai ordinului Sf. Gheorghe că a primit ordin să-l pună în libertate pe generalul Cornilov, care va pleca la Don... La miezul nopţii garda fu aliniată în front. Generalul ieşi, îşi luă rămas bun dela soldaţi, le mulţumi „gardienilor" săi pentru buna

îndeplinire a serviciului şi le dădu ca recompensă două mii de ruble...

La ora unu noaptea orăşelul adormit fu trezit de tropăitul cailor: regimentul Tekinski, în frunte cu generalul Cornilov, se îndreptă spre pod. El trecu Niprul şi dispăru în întunericul nopţii".

Denikin, Lucomski şi ceilalţi generali deţinuţi la închisoarea Bâhov se îmbrăcară în haine civile şi plecară cu trenul spre Don.

In aceeaşi noapte fugiră din Moghilev şi reprezentanţii misiunilor străine, membrii comitetului general al Armatei şi parte din ofiţerii statului-major, printre cari şi generalul Dieterichs, şeful serviciului de cartiruire, colonelul Cusonski, şeful secţiunii operative, Serghievski, şeful serviciului de transmisiuni, şi aproape toţi ofiţerii din secţiunea operativă. Ei nu lăsară măcar pe cineva pentru conducerea operaţiunilor militare.

In dimineaţa zilei de 20 Noembrie, detaşamentul de marinari intră în Moghilev. Cu căciulile mitoase, în mantale negre, cu armele în bandolieră, marinarii treceau încet pe străzile pustii ale oraşului. Duhonin fu arestat şi urcat în trenul comandantului suprem. In jurul vagonului se adunară o mulţime de soldaţi. Ei aflaseră de fuga lui Cornilov şi a celorlalţi generali contrarevoluţionari şi-l cereau, înfuriaţi, pe Duhonin. In cele din urmă ei putură fi liniştiţi, declarându-li-se că puterea sovietică îl va judeca pe Duhonin pentru crimele sale.

Dar peste puţin timp soldaţii începură din nou să vocifereze sub ferestrele vagonului. Mulţimea înconjură vagonul, din ce în ce mai compact. Impotrivirea sentinelelor şi toate încercările de a-i linişti fură zadarnice. Duhonin fu scos de soldaţi din vagon şi ucis.

Părăsind, în noaptea de 19 spre 20 Noembrie, sub comanda lui Cornilov oraşul Bâhov, regimentul Tekinski se îndreptă spre Sud-Vest. Temându-se să nu fie urmărit, Cornilov se grăbi să iasă din regiunea Moghilevului. Pentru a i se pierde urma, el gonea regimentul pe drumurile vicinale, continuându-şi drumul mai ales noaptea. „Locui-

torii satelor prin cari treceau ostașii regimentului Tekinski îi întâmpinau îngroziți, sau fugeau care încotro", povestește generalul Denikin.

Detașamentul revoluționar care înainta spre Marele Cartier General dinspre Sud se lovi, lângă Jlobin, de rezistența unităților de șoc cari se retrăgeau dela Marele Cartier General. La 20 Noembrie, lângă halta Nr. 22, situată între Jlobin și stațiunea Crasnâi Bereg, se încinse o luptă, care dură câteva ore. In cursul nopții unitățile de șoc dispărură. La 21 Noembrie detașamentul revoluționar intră în Jlobin. El se opri aci, întrucât Marele Cartier General fusese ocupat de către detașamentul din Petrograd. Indată ce se află despre fuga lui Cornilov, fură trimise în urmărirea lui trenul blindat de sub comanda lui Prolâghin și două batalioane ale regimentului 266 Porecinski, din corpul XXXV al armatei a III-a, care fusese adus pentru întărirea detașamentului. Aceste unități porniră la 22 Noembrie în direcția Gomel.

La 26 Noembrie, în a șaptea zi de fugă, Cornilov se apropie de linia ferată Gomel-Briansc, nu departe de gara Unecia. Din satul Crasnovici, unde regimentul făcuse ultimul popas, Cornilov se îndreptă spre satul Pisarevca, cu intenția de a traversa linia ferată la Est de gara Unecia. Un țăran, întâlnit de regiment pe drum, se oferi să-l conducă prin locurile cele mai ferite. Dar când regimentul ajunse la marginea unei păduri din apropiere, răsună pe neașteptate o salvă. Se trăgea din imediată apropiere. Țăranul îl adusese într'adins pe Cornilov la locul de pândă al unităților cari îl urmăreau.

Regimentul se întoarse spre satul Crasnovici. De aici Cornilov se aruncă în altă direcție, cu intenția de a trece linia ferată la Vest de gara Unecia. Dar îndată ce regimentul Tekinski se apropie de linia ferată, în apropiere de gara Pesceanski, de după o cotitură se ivi deodată trenul blindat și-i atacă cu focul tuturor tunurilor sale. Căzură morți și răniți. Calul lui Cornilov se prăbuși sub el. Regimentul se împrăștie. Escadronul din frunte coti brusc și o luă la galop, rupându-se definitiv de regiment. Mai târ-

ziu, el fu desarmat în orășelul Pavlici, dincolo de orașul Clinți.

După ce fu aruncat îndărăt dela calea ferată, Cornilov adună, cu chiu cu vai, micile rămășițe ale regimentului Tekinski.

Părăsindu-și apoi oamenii și travestindu-se în haine civile, Cornilov se urcă în tren și fugi spre Sud.

Astfel se termină lichidarea Marelui Cartier General. Prin lichidarea lui fu nimicit focarul principal al contrarevoluției de pe front, de unde porniseră numeroase încercări de a înăbuși revoluția proletară. Mai trebuia încă înfrântă contrarevoluția pe celelalte fronturi — frontul de Sud-Vest, frontul român și frontul din Caucaz — unde se strângeau rămășițele forțelor sdrobite ale dușmanului; dar această luptă nu mai era primejdioasă. Și acolo se ridicau valurile mâniei poporului împotriva asupritorilor de veacuri. Masele de soldați urmăreau cu multă băgare de seamă tot ce se petrecea pe fronturile cele mai revoluționare și începeau să urmeze pilda lor. Forțele noii puteri creșteau. Două fronturi înaintate, fronturile cele mai puternice, cel de Nord și cel de Vest, se ridicaseră în întregime întru apărarea ei.

Capitolul IX

ORGANIZAREA PUTERII

1

SDROBIREA BLOCULUI CAPITULANŢILOR

SOLII INSURECŢIEI, delegaţii congresului al II-lea al Sovietelor, se întoarseră în provincie. Din Institutul Smolnîi, unde se stabilise statul-major al Revoluţiei, firele ei se întindeau în toate colţurile ţării.

Incepu „perioada Smolnîi". In prima etapă a dictaturii proletariatului, Smolnîi fu centrul activităţii clocotitoare a bolşevicilor, făuritorii noului aparat de stat.

Duşmanul nu era încă sdrobit. Kerenski aruncase trupe împotriva capitalei revoluţionare, iuncherii se răsculaseră, iar la Moscova se dădeau lupte crâncene pentru putere.

In timp ce lângă Pulcovo şi pe străzile Moscovei se hotăra prin forţa armelor soarta revoluţiei, socialiştii-revoluţionari şi menşevicii încercau să torpileze revoluţia dinăuntru. Centrul acestei acţiuni deveni Vicjel-ul.

Incă dela 29 Octombrie, în toiul ofensivei lui Crasnov şi Kerenski lângă Gatcina, Vicjel-ul adoptă o rezoluţie prin care cerea constituirea unui guvern „socialist" omogen.

Bolşevicii îşi dădeau bine seama că Vicjel-ul, care îşi făcea declaraţia sa într'un moment când „chestiunea politică devenea o chestiune militară",[1]) era de partea cornilovilor şi a caledinilor. A cere încetarea operaţiunilor militare într'un moment când nu mai rămânea decât să i se dea lui Kerenski lovitura de graţie, însemna să dai un sprijin direct contrarevoluţiei.

Fluturând steagul „neutralităţii", Vicjel-ul putea să antreneze după sine unele pături şovăitoare ale personalului dela calea ferată. In plus, Vicjel-ul deţinea aparatul de conducere al căilor ferate. El trebuia făcut inofensiv. Trebuia să se împiedice transportarea trupelor lui Kerenski şi să se obţină libera circulaţie a detaşamentelor revoluţionare, trimise în ajutorul Moscovei şi al celorlalte centre. In şedinţa sa dela 29 Octombrie, Comitetul Central bolşevic hotărî să delege reprezentanţi, cari să ducă tratative cu Vicjel-ul. După definiţia lui Lenin, tratativele trebuiau să constitue o camuflare diplomatică a operaţiunilor militare. Comitetul Central formulă următoarele condiţiuni esenţiale pentru începerea tratativelor cu privire la schimbarea compoziţiei guvernului: responsabilitatea guvernului faţă de Comitetul Executiv Central din Rusia, recunoaşterea congresului al II-lea al Sovietelor drept singura sursă a puterii şi ratificarea decretelor asupra pământului şi asupra păcii.

In zilele de 29 şi 30 Octombrie avură loc primele şedinţe ale comisiunii formate pe lângă Vicjel „pentru elaborarea unui acord între partide şi organizaţiuni". La aceste consfătuiri participară unii dintre cei mai de vază reprezentanţi

1) *V. I. Lenin*, Conferinţa delegaţilor regimentelor din garnizoana Petograd, 11 Noembrie (29 Octombrie) 1917, Opere, vol. XXII, ed. 3-a rusă, pag. 30.

ai diferitelor grupuri şi grupuleţe menşevice şi socialiste-revoluţionare. Asistau menşevicii-defensişti Dan şi Ehrlich, menşevicii-internaţionalişti Martov şi Martînov, socialişti-revoluţionari „de stânga" Malkin şi Colegaev şi socialiştii-revoluţionari de dreapta Iacobin şi Hendelmann. Alături de reprezentanţii „comitetului salvării" asista la consfătuire şi A. Condratiév, unul dintre conducătorii sabotajului funcţionarilor. Oficial, el reprezenta Uniunea funcţionarilor.. Mai erau reprezentate Sovietul de deputaţi ai ţăranilor din Rusia, Uniunea funcţionarilor de Stat şi alte organizaţii.

Orientarea conferinţei era determinată de compoziţia ei. Pe diferite tonuri, mai mult sau mai puţin sincere, socialiştii-revoluţionari şi menşevicii de dreapta şi „de stânga" cereau unul şi acelaş lucru: lichidarea revoluţiei.

La şedinţa din 29 Octombrie, Hendelmann, reprezentantul Comitetului Central al partidului socialist-revoluţionar, amintind Vicjel-ului că el „aruncă o greutate decisivă în cumpăna grupurilor în luptă", ceru lichidarea „aventurii" şi formarea unui cabinet fără bolşevici.

Martov, care pretindea că e „de stânga", propuse să se constitue o putere

> „care să se bizue pe toate elementele democratice organizate, nu numai pe Sovietele de deputaţi ai muncitorilor, soldaţilor şi ţăranilor, ci şi pe instituţiile ieşite din votul universal".

Mai deschis vorbi Dan:

> „Iată prima condiţie a acordului: lichidarea complotului, dizolvarea Comitetului Militar Revoluţionar, declararea congresului (congresul al II-lea al Sovietelor. — *Nota Red.*) ca nul şi neavenit... Dacă această condiţie va fi îndeplinită, atunci vom lupta cu toţii cu forţe unite împotriva contrarevoluţiei iminente".

Această şedinţă se termină cu alegerea unei comisiuni, care fu însărcinată să pregătească un proiect cu privire la compoziţia puterii şi la măsurile ce trebuesc luate pentru încetarea războiului civil.

Seara târziu, Vicjel-ul opri telegrafic încetarea grevei

la căile ferate, întrucât erau în curs tratative „de împăciuire". El ceru totodată să nu se dizolve comitetele de grevă, ci să fie „gata să intre în acţiune".

La 30 Octombrie, disdedimineaţă, se întruni aşa numita „comisiune specială de elaborare a acordului între partide şi organizaţiuni". La şedinţa comisiunii asistară Dan, Weinstein, Posnicov, Camenev, Riazanov şi alţii. In numele „comitetului salvării" luă cuvântul Dan. El enumără condiţiunile cari trebuiau prezentate bolşevicilor:

> „Desarmarea muncitorilor şi încetarea rezistenţei împotriva trupelor lui Kerenski. Trupele vor fi puse la dispoziţia dumei oraşului. Membrii arestaţi ai guvernului vor fi puşi în libertate...
>
> Muncitorii trebue să înceteze lupta împotriva trupelor—strigă Dan cu furie.—Aceasta este datoria oricărui social-democrat, căci rezistenţa proletariatului împotriva armatelor burgheze este ceva de neînchipuit".

Dan fu susţinut de către Weinstein. Menşevicii savurau deja plăcerea victoriei. Ei aveau impresia că îşi pot dicta condiţiunile, deoarece trupele lui Kerenski erau pe punctul de a intra în Petrograd dintr'un moment într'altul.

După Dan şi Weinstein luă cuvântul Camenev. El trecu mişeleşte sub tăcere hotărîrea luată de Comitetul Central la 29 Octombrie. Trădătorului de eri i se părea că a sosit momentul potrivit pentru lichidarea insurecţiei proletare: Camenev propuse să se publice un apel către proletariat şi soldaţi, prin care să fie îndemnaţi... să desarmeze.

La ora 11 dimineaţa se deschise şedinţa comună a Vicjel-ului şi a reprezentanţilor partidelor politice. Delegaţia Vicjel-ului care plecase la Kerenski se întorsese între timp la Petrograd; delegaţia făcu consfătuirii o dare de seamă asupra tratativelor duse de ea.

> „Disciplina în lagărul lui Kerenski este inferioară celei din lagărul din Petrograd, în care alături de soldaţi se află şi muncitori",

fu nevoit să declare Plansen, reprezentantul Vicjel-ului.

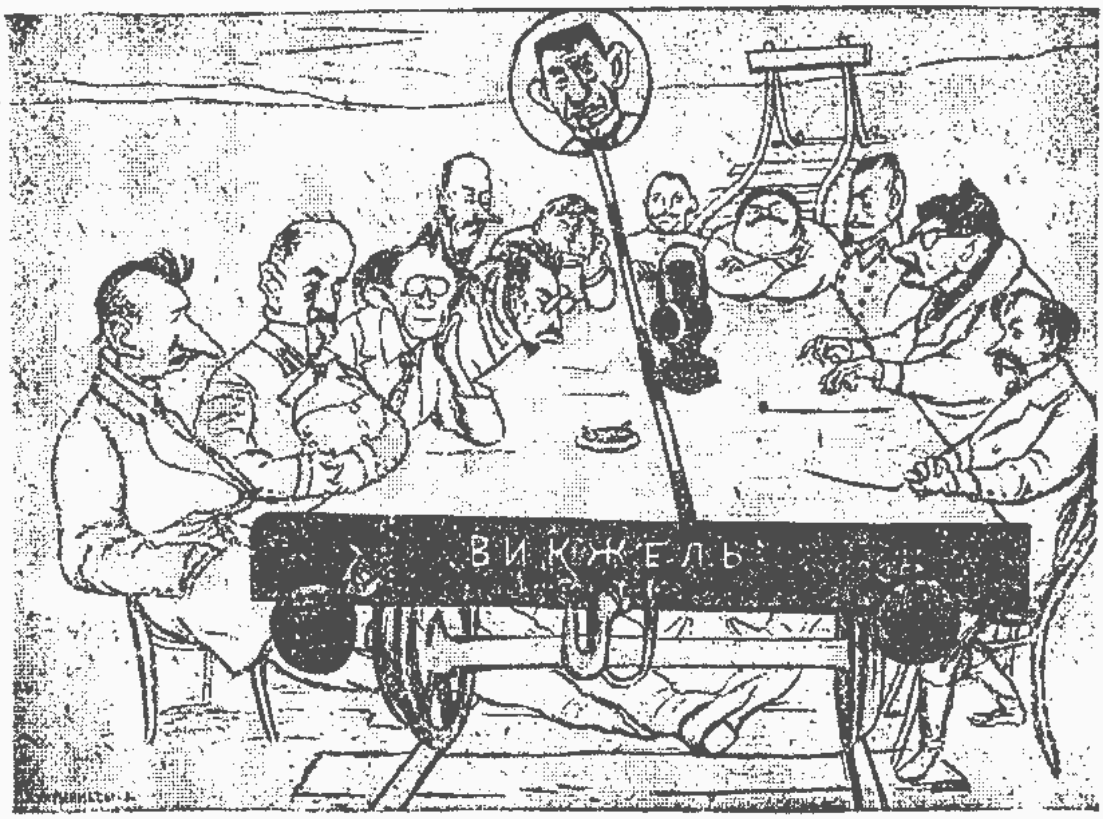
Aflând despre luptele de lângă Pulcovo, membrii Vic-

jel-ului începură să tărăgăneze tratativele. Dan, ba agita spectrul unei represiuni sângeroase împotriva muncitorilor din Petrograd, ba promitea să-l roage pe Kerenski ca „să se abţină, atunci când va intra în oraş, dela orice violenţă şi represiune". Se hotărî să se suspende şedinţa până seara; se spera că până atunci Kerenski va reuşi să termine cu trupele revoluţionare lângă Pulcovo.

In seara zilei de 30 Octombrie, trupele lui Kerenski suferiră lângă Pulcovo o înfrângere totală. Speranţele puse de membrii Vicjel-ului în intrarea trupelor lui Kerenski şi Crasnov în capitala revoluţionară se prăbuşiră. Vicjel-ul convocă din nou o consfătuire, a treia în acea zi. Contrarevoluţia se crampona de membrii Vicjel-ului, sperând să lichideze guvernul bolşevic cu ajutorul cozilor de topor de teapa lui Camenev. La această şedinţă de seară a Vicjel-ului, Camenev luă din nou cuvântul. El îmbărbătă pe socialiştii-revoluţionari şi pe menşevici, cari îşi pierduseră un moment cumpătul, repetând cuvânt cu cuvânt declaraţia sa de dimineaţă cu privire la necesitatea de a forma un nou guvern. Consfătuirea luă următoarea hotărîre:

> „Să ceară încheierea imediată a unui armistiţiu şi să adreseze părţilor beligerante un apel, îndemnându-le să înceteze operaţiunile militare".

In noaptea de 31 Octombrie spre 1 Noembrie, comisia Vicjel-ului însărcinată cu elaborarea acordului se întruni din nou la ministerul comunicaţiilor. Ea deliberă toată noaptea asupra compoziţiei „Consiliului provizoriu al poporului", faţă de care urma să fie răspunzător guvernul. La această şedinţă Camenev, Socolnicov şi Riazanov săvârşiră o trădare, călcând directivele precise ale Comitetului Central bolşevic. Conform hotărîrii Comitetului Central, guvernul nu putea fi răspunzător decât în faţa Comitetului Executiv Central al Sovietelor din Rusia, ales la congresul al II-lea al Sovietelor. Nesocotind această hotărîre, Camenev, Riazanov şi Socolnicov consimţiră mişeleşte să se formeze un nou Preparlament. Incurajaţi de spiritul de concesiune al lui Camenev, socialiştii-revoluţionari şi menşevicii se împotriviră în mod violent intrării lui Lenin în acest guvern.

„Vicjel-ul"
După o caricatură de Cucrînicsî

Camenev şi Socolnicov nu numai că luară parte la discutarea acestei chestiuni, dar nici nu socotiră de cuviinţă să insiste ca Lenin să facă parte din guvern.

Camenev, Socolnicov şi Riazanov luară parte activă la discutarea candidaturilor lui Cernov şi Avxentiev... la postul de prim ministru. Şedinţa se termină în zorii zilei. Camenev asigură pe membrii Vicjel-ului că Sovietele de deputaţi ai muncitorilor vor fi de acord cu condiţiunile elaborate la consfătuire.

El promise să ia măsuri pentru încetarea operaţiunilor militare pe frontul Petrogradului. In momentul când trupele contrarevoluţionare fuseseră sdrobite lângă Pulcovo, această promisiune constituia un ajutor direct dat lui Kerenski şi Crasnov, cari aveau nevoie de armistiţiu pentru a-şi putea păstra şi regrupa forţele.

La 1 Noembrie, Comitetul Central al Partidului bolşevic luă în discuţie conduita lui Camenev la consfătuirea Vicjel-ului.

„...politicii lui Camenev trebue să i se pună capăt... declară Lenin. N'avem pentru ce să stăm acum de vorbă cu Vicjel-ul". [1])

Dzerjinski îl atacă pe Camenev fără cruţare. El acuză pe Camenev şi pe Socolnicov că n'au îndeplinit însărcinarea ce le fusese încredinţată de Comitetul Central; propuse să li se dea un vot de blam şi să se procedeze la înlocuirea lor cu alţi membri ai Comitetului Central. Camenev avu o atitudine de duplicitate, ascunzând membrilor Comitetului Central faptul că promisese socialiştilor-revoluţionari şi menşevicilor să desarmeze pe gardiştii roşii din Petrograd. El încercă să ascundă faţă de Comitetul Central faptul că cu câteva ore mai înainte se discutase chestiunea excluderii lui Lenin din guvern. „Delegaţia nu a discutat asupra candidaturilor", afirmă cu făţărnicie Camenev. Troţki îl susţinu pe Camenev, într'o formă foarte subtilă şi voalată. El propuse ca în instanţele sovietice superioare să fie introduşi reprezentanţi ai dumelor. A admite în Comitetul Executiv Central al Sovietelor din Rusia, şi deci în guvern, reprezentanţi ai dumelor din Petrograd şi Moscova, cari pe timpul acela erau centre ale contrarevoluţiei, însemna a renunţa la principiul bolşevic: „Toată puterea în mâinile Sovietelor!" Lenin se ridică cu vehemenţă împotriva oricăror concesiuni în chestiunea puterii Sovietelor. Vladimir Ilici stigmatiză linia trădătoare a lui Camenev, linie de renunţare la dictatura proletariatului.

„Vicjel-ul nu face parte din Soviet şi el nu trebue lăsat să intre în Soviet, declară Lenin. Sovietele sunt organe alese, iar Vicjel-ul nu are sprijin în mase". [2])

In alte două cuvântări ţinute la această şedinţă a Co-

1) *V. I. Lenin*, Cuvântare ţinută la şedinţa Comitetului Central al P. M. S. D. R. (b) 14 (1) Noembrie 1917. Opere, vol. XXII, ed. 3-a rusă, pag. 35.
2) Ibidem.

mitetului Central, Lenin ceru „să se lichideze șovăiala șovăelnicilor".

> „Este clar că Vicjel-ul e de partea caledinilor și a cornilovilor, a spus Lenin. Nu ne este îngăduit să șovăim. Majoritatea muncitorilor și țăranilor și a armatei este cu noi. Nimeni nu a dovedit aici că păturile de jos ar fi împotriva noastră. Ori cu agenții lui Caledin, ori cu păturile de jos. Noi trebue să ne sprijinim pe mase, trebue să trimitem agitatori la sate. S'a propus Vicjel-ului să aducă trupe la Moscova. El a refuzat. Trebue să apelăm la mase și ele îl vor da la o parte". [1])

La această ședință Comitetul Central adoptă următoarea rezoluție:

> „Considerând, pe baza experienței tratativelor de până acum, că partidele conciliatoare nu duc aceste tratative în vederea creării unei puteri sovietice unificate, ci pentru a provoca sciziuni în rândurile muncitorilor și soldaților, pentru a submina puterea sovietică și a atașa definitiv pe socialiștii-revoluționari de stânga de politica de conciliere cu burghezia, Comitetul Centrarl decide: dată fiind hotărîrea deja luată de Comitetul Executiv Central, se permite membrilor partidului nostru să participe astăzi la ultima încercare a socialiștilor-revoluționari de stânga de a crea o așa numită putere omogenă, în scopul de a demasca pentru ultima oară inconsistența acestei încercări și de a pune capăt definitiv tratativelor în vederea constituirii unei puteri de coaliție".

Comitetul Central stabili condițiunile în cadrul cărora urmau să fie duse tratativele pentru încheierea acordului: recunoașterea decretelor congresului al II-lea al Sovietelor, lupta necruțătoare împotriva contrarevoluției și recunoașterea congresului al II-lea al Sovietelor ca unica sursă a puterii.

1) Ibidem.

In noaptea de 1 spre 2 Noembrie, la şedinţa Comitetului Executiv Central al Sovietelor din Rusia, Riazanov făcu o dare de seamă asupra rezultatului lucrărilor comisiunii de pe lângă Vicjel. Cruşinski, din partea Vicjel-ului, şi Camcov, din partea socialiştilor-revoluţionari „de stânga", ţinură nenumărate discursuri isterice asupra necesităţii de a se pune imediat capăt vărsărilor de sânge. Sângele curge pe străzi, strigau ei, catastrofa se apropie. Volodarski, oratorul iubit al muncitorilor din Petrograd, le replică:

„S'a spus aici că sângele trebue cruţat — spuse el, adresându-se socialiştilor-revoluţionari şi menşevicilor. Da, e adevărat; dar nu trebue uitat nici sângele care a fost vărsat în numele revendicărilor fundamentale ale clasei muncitoare şi ale ţăranilor. Dacă vrem să evităm o vărsare de sânge, atunci trebue să facem tot ce e necesar pentru a nu fi cedate poziţiile pentru apărarea cărora au luptat sute de mii de muncitori, de ţărani şi de soldaţi.

Ni se propune să creăm un consiliu provizoriu al poporului, adică ceva în felul Preparlamentului. Vreţi să creaţi acest organ fără niciun principiu determinat. Noi nu vom consimţi niciodată la crearea unui nou organ hibrid.

Insurecţia muncitorilor şi soldaţilor a fost înfăptuită sub lozinca: „Toată puterea în mâinile Sovietelor!" In această privinţă nu poate fi vorba de niciun fel de concesii".

Volodarski propuse, în numele fracţiunii bolşevice, să fie adoptată rezoluţia asupra acordului care fusese elaborat cu câteva ore mai înainte la şedinţa Comitetului Central bolşevic.

Cuvântarea aspră şi francă a lui Volodarski produse zăpăceală în rândurile socialiştilor-revoluţionari „de stânga" şi ale menşevicilor unitarişti. V. A. Bazarov se grăbi să arunce răspunderea continuării războiului civil asupra bolşevicilor. Menţinându-se pe linia unui bloc cu Camenev, Riazanov şi ceilalţi, Bazarov nu uită să amintească că rezo-

luţia propusă de Volodarski e în contradicţie şi rupe definitiv cu principiile cari fuseseră acceptate de Camenev, Socolnicov şi Riazanov la şedinţa comisiunii Vicjel-ului.

Carelin declară că fracţiunea socialiştilor-revoluţionari „de stânga" nu este satisfăcută de rezoluţia bolşevicilor, pentrucă e prea categorică şi prea intransigentă în formă. In numele fracţiunii sale, Carelin dădu citire unei rezoluţii, prin care se propunea crearea unei „convenţii", formată din 275 de membri. In această „convenţie", 150 de locuri se rezervau Comitetului Executiv Central al Sovietelor din Rusia, 50 dumelor orăşeneşti, 50 Sovietelor ţărăneşti guberniale şi 25 Sovietului de deputaţi ai ţăranilor din Rusia. Rezoluţia declara că activitatea acestei convenţii trebue să se bazeze pe decretele congresului al II-lea al Sovietelor.

Tactica lui Carelin coincidea în totul cu cea a lui Troţki. Pentru socialiştii-revoluţionari „de stânga", ca şi pentru Troţki, important era nu atât recunoaşterea programului congresului al II-lea al Sovietelor, cât schimbarea compoziţiei organelor de conducere, renunţarea la puterea Sovietelor. De program, îşi spuneau ei, ne vom putea dezice oricând.

Trecându-se la vot nominal, rezoluţia bolşevicilor întruni treizeci şi opt de voturi, iar cea a socialiştilor-revoluţionari „de stânga" douăzeci şi nouă. Zăpăciţi de acest rezultat, socialiştii-revoluţionari cerură o suspendare a şedinţei. Votând împotriva rezoluţiei bolşevice, socialiştii-revoluţionari „de stânga" riscau să se izoleze de mase. De teamă să nu rămână singuri şi să nu-şi piardă orice influenţă, socialiştii-revoluţionari „de stânga" renunţară la rezoluţia lor. După o întrerupere de o oră, Comitetul Executiv Central al Sovietelor din Rusia adoptă în unanimitate rezoluţia propusă de Volodarski.

Dar sciziunea din rândurile partidelor mic-burgheze se adâncea din ce în ce mai mult. Leaderii socialiştilor-revoluţionari „de stânga" nu erau siguri că în lupta pe care o porniseră împotriva Consiliului comisarilor poporului, vor fi sprijiniţi de membrii de rând ai partidului lor. Teme-

rile lor se adeveriră. La 1 Noembrie, conferința dela Petrograd a socialiștilor-revoluționari „de stânga" făcu apel la membrii partidului lor să se supună pe de-a'ntregul Consiliului comisarilor poporului și să colaboreze cu Comitetul Militar Revoluționar. Comitetul Central al partidului socialist-revoluționar declară disolvată organizația din Petrograd.

Neputând conta pe sprijinul masei membrilor de partid, socialiștii-revoluționari „de stânga" se grăbiră să-și consolideze blocul cu partizanii lui Camenev. Carelin își exprimă deschis speranța că în zilele următoare partizanii lui Camenev vor vota cu socialiștii-revoluționari „de stânga", formând astfel, împreună cu ei, majoritatea în Comitetul Executiv Central al Sovietelor din Rusia.

Infrângerea lui Kerenski grăbi acțiunea comună a socialiștilor-revoluționari „de stânga" și a capitulanților de dreapta în sânul Comitetului Executiv Central pan-rus.

La 2 Noembrie, Comitetul Central bolșevic luă din nou o hotărîre în privința tratativelor cu Vicjel-ul. Situația se schimbase între timp în mod radical. Kerenski fusese definitiv sdrobit; la Moscova, trupele revoluționare ocupau poziție după poziție. In aceste condițiuni, Comitetul Central, la propunerea lui Lenin, adoptă o rezoluție care, confirmând hotărîrea anterioară asupra acordului, demasca și mai aspru tocmelile Vicjel-ului.

> „...Nu s'ar putea începe tocmeli meschine în vederea alipirii la Soviete a unor organizațiuni de tip nesovietic, adică a unor organizațiuni cari nu reprezintă unitatea voluntară a avantgardei revoluționare a maselor cari luptă pentru doborîrea moșierilor și a capitaliștilor, nu s'ar putea începe asemenea tocmeli fără a trăda lozinca puterii Sovietelor de deputați ai muncitorilor și țăranilor.
>
> ...Comitetul Central declară că a face concesiuni ultimatumurilor și amenințărilor minorității Sovietelor, ar echivala cu a renunța pe deplin

nu numai la puterea Sovietelor, ci şi la principiile democraţiei, căci concesiunile de felul acesta ar echivala cu teama majorităţii de a face uz de majoritatea ei, ar însemna să te supui anarhiei şi să dai oricărei minorităţi prilejul să înainteze noi ultimatumuri". [1])

Ultimul punct al rezoluţiei propuse de Lenin afirma posibilitatea victoriei socialismului în Rusia şi arăta condiţiunile cari asigură această victorie.

„...In ciuda tuturor greutăţilor, victoria socialismului, atât în Rusia cât şi în Europa, nu poate fi asigurată decât prin continuarea perseverentă a politicii actualului guvern. Comitetul Central îşi exprimă deplina credinţă în victoria acestei revoluţii socialiste şi îndeamnă pe toţi scepticii şi şovăelnicii să se lepede de toate şovăelile şi să sprijine din toată inima, cu ultima energie, activitatea acestui guvern". [2])

Această rezoluţie demască politica lui Camenev şi a lui Zinoviev, care era bazată pe negarea posibilităţii victoriei socialismului într'o singură ţară.

Rezoluţia propusă de Lenin fu adoptată. Impotriva ei votară Camenev, Zinoviev, Râcov, Noghin şi Miliutin.

Capitulanţii de dreapta plecară dela şedinţa Comitetului Central cu ferma intenţiune de a torpila această rezoluţie cu prilejul discutării ei de către Comitetul Executiv Central al Sovietelor din Rusia.

La 2 Noembrie, noaptea târziu, la şedinţa Comitetului Executiv Central al Sovietelor din Rusia, Malkin, luând cuvântul în numele fracţiunii socialiştilor-revoluţionari „de stânga", dădu citire unei somaţiuni, prin care se cerea în mod ultimativ să se revizuiască „platforma de înţelegere a tuturor partidelor socialiste".

După Malkin luă cuvântul Zinoviev. Acest trădător al

---

1) *V. I. Lenin*, Rezoluţia Comitetului Central al P. M. S. D. R. (b) în chestiunea încheierii unui acord cu partidele socialiste, 15 (2) Noembrie 1917. Opere, vol. XXII, ed. 3-a rusă, pag. 36.

2) Ibidem, pag. 37.

revoluţiei proletare hotărî să recurgă la metoda încercată a parlamentarismului burghez, metodă care constă în a opune fracţiunea parlamentară partidului luat în întregime.

El dădu citire rezoluţiei Comitetului Central bolşevic cu privire la înţelegerea cu partidele socialiste şi declară imediat apoi că această rezoluţie n'a fost încă discutată de fracţiunea bolşevică.

Socialiştii-revoluţionari „de stânga" şi menşevicii se raliară bucuroşi la propunerea lui Zinoviev de a se întrerupe şedinţa timp de o oră, pentru a se discuta rezoluţia. După „discutare", Camenev prezentă în numele fracţiunii o altă rezoluţie, care era vădit îndreptată împotriva hotărîrii Comitetului Central. Rezoluţia cerea să se continue tratativele pentru formarea guvernului cu toate partidele reprezentate în Soviete, cu condiţia ca cel puţin jumătate din locurile din Guvern să fie rezervate bolşevicilor. Cealaltă jumătate era, prin urmare, cedată socialiştilor-revoluţionari şi menşevicilor. Conform acestei hotărîri, Comitetul Executiv Central urma să fie lărgit prin introducerea unor reprezentanţi ai Vicjel-ului, ai Sovietelor ţărăneşti şi ai unităţilor militare; rezoluţia nu spunea însă nimic despre necesitatea unor noi alegeri pentru aceste Soviete şi comitete. Socialiştii-revoluţionari „de stânga" acceptară cu satisfacţie rezoluţia propusă de Camenev.

„Rezoluţia bolşevicilor este un pas spre înţelegere, declară Carelin. Deaceea noi votăm pentru această rezoluţie".

Interesele revoluţiei, interesele insurecţiei neterminate încă, cereau sdrobirea imediată a capitulanţilor de dreapta. Manevrelor conciliatoare ale grupuleţului de partizani ai lui Camenev şi ale socialiştilor-revoluţionari „de stânga" trebuia să li se opună linia fermă a dictaturii proletariatului.

Şedinţa Comitetului Executiv Central al Sovietelor din Rusia, la care Camenev şi Zinoviev se ridicaseră în mod atât de ruşinos şi atât de trădător împotriva hotărîrii Comitetului Central bolşevic, luă sfârşit în zorii zilei de 3 Noembrie.

Indată ce află despre această nouă trădare, Lenin re-

dactă, în numele majorităţii Comitetului Central, un ultimatum adresat lui Camenev şi Zinoviev.

Redactând ultimatumul, conducătorul revoluţiei aduse la cunoştinţă fiecăruia dintre membrii Comitetului Central textul acestei declaraţii şi-l învită s'o iscălească.

In acest document Lenin demasca pe capitulanţi, cerea hotărît respectarea strictă a disciplinei de partid şi executarea hotărîrilor partidului.

Apucând pe calea luptei împotriva partidului şi a înţelegerii cu socialiştii-revoluţionari şi cu menşevicii, grupuleţul de capitulanţi merse şi mai departe pe această cale, în strigătele de aprobare ale partidelor mic-burgheze.

Pe culoarele Vicjel-ului avea loc în acest timp o târguială ruşinoasă cu privire la compoziţia aşa zisului Consiliu provizoriu al poporului.

La 3 Noembrie se reuni o nouă consfătuire la Vicjel. De data aceasta, Comitetul Central al partidului bolşevic îl trimise la consfătuire pe Stalin. Voind să obţină ceeace nu reuşiseră să obţină lângă Pulcovo prin forţa armelor, socialiştii-revoluţionari şi menşevicii trimiseră la consfătuire pe leaderii lor. Asistau menşevicii Abramovici şi Martov, Ermanski şi Martînov, Rosenthal şi Stroev, socialiştii-revoluţionari „de stânga" Carelin, Schreider, Spiro, Proşian şi alţii.

Politica trădătoare a lui Camenev şi Zinoviev dăduse curaj leaderilor socialişti-revoluţionari şi menşevici. Abramovici şi Martînov se ridicară cu furie împotriva Consiliului Comisarilor Poporului.

> „O mare de sânge frăţesc, strigă Abramovici. In Rusia nu există guvern... Nu apar ziare... E stare de asediu..."

In numele Comitetului Central al menşevicilor, Abramovici propuse o rezoluţie în care se spunea:

> „Nici luarea puterii de către bolşevici, nici predarea ei în mâinile Sovietelor nu pot fi în niciun caz recunoscute de către celelalte grupări ale democraţiei".

Martov ţipa isteric că se practică un sistem de teroare,

V. I. Lenin la Smolnîi, în timpul Marii Revoluții din Octombrie
După un desen de N. Socolov

că sunt arestate comitetele personalului de cale ferată. El uita să adaoge că membrii Vicjel-ului erau arestaţi de înşişi muncitorii dela calea ferată, cari cereau să se lupte efectiv împotriva contrarevoluţiei.

Martov, Abramovici şi alţii cerură garanţii că teroarea va înceta.

Atunci se ridică Stalin şi, adresându-i-se lui Abramovici, îl întrebă ironic:

„Poate să garanteze cineva că trupele cari stau lângă Gatcina nu vor merge împotriva Petrogradului?".

Consfătuirea ţinută la Vicjel la 3 Noembrie nu ajunse la niciun rezultat. Asaltul comun al socialiştilor-revoluţionari, al menşevicilor şi al partizanilor lui Camenev se produse a doua zi, la 4 Noembrie, la şedinţa Comitetului Executiv Central al Sovietelor din Rusia.

Socialiştii-revoluţionari „de stânga" vorbeau deja deschis despre blocul lor cu partizanii lui Camenev. Socialistul-revoluţionar „de stânga" Malkin strigă, plin de bucurie, că Lenin se află „într'o victorioasă izolare".

„Bolşevicii moderaţi vor influenţa asupra Comitetului Executiv Central din Rusia şi asupra Sovietului din Petrograd" — spuse Carelin, mărturisindu-şi gândurile ascunse.

In acelaş timp începură tratative între Buharin şi socialiştii-revoluţionari „de stânga", în vederea unei acţiuni comune împotriva Consiliului comisarilor poporului, acţiune al cărei ţel era restabilirea ordinei capitaliste şi organizarea asasinării conducătorilor revoluţiei: Lenin, Stalin şi Sverdlov.

Iniţiativa atacurilor împotriva Consiliului comisarilor poporului trecu de acum în mâinile capitulanţilor de dreapta, în aprobarea sgomotoasă a socialiştilor-revoluţionari.

La şedinţa din 4 Noembrie a Comitetului Executiv Central al Sovietelor din Rusia luă cuvântul, cel dintâiu, Larin. El propuse să se anuleze decretul Consiliului comisarilor poporului cu privire la presă. Fără a separa chestiunea presei „de toate celelalte restricţiuni introduse de puterea

revoluţionară", Larin propuse să se creeze un tribunal căruia să i se confere dreptul să revizuiască toate arestările, suspendările de ziare, etc. deja operate.

Această cuvântare echivala cu exprimarea deschisă a neîncrederii în Consiliul comisarilor poporului. Socialiştii-revoluţionari „de stânga" se grăbiră să susţină propunerea lui Larin. Toată această zarvă „democratică" ridicată în jurul decretului asupra presei făcea parte din campania generală deslănţuită împotriva tinerei dictaturi a proletariatului. Crasnov, iuncherii şi gardiştii albi întreprinseră acest atac cu arma în mână; Vicjel-ul împreună cu socialiştii-revoluţionari, menşevicii şi capitulanţii de dreapta făceau acelaş lucru, încercând să submineze şi să desorganizeze spatele frontului. Grupul Zinoviev-Camenev se înrolă în acest front comun al contrarevoluţiei.

Răspunzând campionilor „libertăţii presei", Lenin declară:

„Un infim mănunchiu de indivizi a deslănţuit războiul civil. Războiul civil nu s'a terminat încă. Trupele lui Caledin se apropie de Moscova, batalioanele de şoc se apropie de Petrograd...

Noi admitem că socialiştii-revoluţionari sunt sinceri; dar nu e mai puţin adevărat că în spatele lor stau Caledin şi Miliucov.

Soldaţi şi muncitori! Cu cât veţi fi mai fermi, cu atât vom obţine mai mult. In caz contrar, ni se va spune: „Ei nu sunt încă tari din moment ce îi dau drumul lui Miliucov". Noi am declarat mai de mult că vom interzice ziarele burgheze atunci când vom lua puterea. A îngădui existenţa acestor ziare, înseamnă a înceta de a mai fi socialişti...

Ce fel de libertate le trebue acestor ziare? Oare nu aceea de a cumpăra mari cantităţi de hârtie şi de a pune în circulaţie o mulţime de scribi? Noi trebue să ne descotorosim de această libertate a presei dependente de capital... Dacă mer-

gem spre revoluţia socială, nu putem să adăugăm la bombele lui Caledin bombele minciunii". [1])

Muncitorii şi soldaţii ştiau deja ce înseamnă „libertatea presei". Din coloanele gazetelor contrarevoluţionare se revărsau zilnic torente de calomnii abjecte. Gardiştii roşii erau acuzaţi că au violat femeile din batalioanele de şoc; aceste femei trimiseră desminţiri, în scris, din fortăreaţa Petru şi Pavel, unde se aflau. Muncitorii şi soldaţii erau acuzaţi că au distrus monumentele istorice: Palatul de Iarnă, Cremlinul şi altele. Corespondenţii străini desminţiră aceste născociri stupide. Ziarele contrarevoluţiei continuau să mintă, să defăimeze, să atâţe cele mai înapoiate pături ale populaţiei împotriva muncitorilor şi soldaţilor. Muncitorii tipografi refuzau să culeagă articolele acestor ziare pline de minciuni şi de calomnii.

Cu tot sprijinul unanim al socialiştilor-revoluţionari „de stânga", rezoluţia lui Lenin fu respinsă.

Atunci V. Noghin făcu o declaraţie în numele unui „grup de comisari ai poporului". Capitulanţii camenevişti şi troţkişti cerură din nou să fie introduşi în guvern socialişti-revoluţionari şi menşevici şi declarară că se retrag din Consiliul comisarilor poporului.

In afară de Noghin, mai semnară această declaraţie următorii comisari ai poporului: A. Râcov, V. Miliutin şi I. Teodorovici. Aderară la această declaraţie: Riazanov, comisarul căilor de comunicaţie, N. Derbâşev, comisarul presei, I. Arbuzov, comisarul imprimeriilor Statului, Iurenev, comisarul Gărzii Roşii, G. Fedorov, şeful secţiunii conflictelor din Ministerul Muncii, Şleapnicov, comisarul muncii, şi G. Larin.

Imediat după Noghin luă cuvântul reprezentantul fracţiunii socialiştilor-revoluţionari „de stânga". El adresă o interpelare preşedintelui Consiliului comisarilor poporului, V. I. Lenin:

„1. Cu ce drept nu sunt supuse examinării Comi-

1) *V. I. Lenin*, Şedinţa Comitetului Executiv Central al Sovietelor din Rusia, 17 (4) Noembrie 1917. Cuvântare în chestiunea libertăţii presei. Opere, vol. XXII, ed. 3-a rusă, pag. 43—44.

S. N. Uritki

tetului Executiv Central proiectele de decrete şi proiectele altor acte?

2. Are de gând guvernul să renunţe la sistemul absolut inadmisibil, arbitrar stabilit de el, de a decreta legile?"

In toate aceste cuvântări ale socialiştilor-revoluţionari „de stânga" şi ale grupului Camenev-Zinoviev era un anumit plan. Ei voiau să transforme Comitetul Executiv Central al Sovietelor din Rusia într'un organ burghez, opus Consiliului comisarilor poporului. Atacurile pornite de trădători la şedinţa din 4 Noembrie, discuţia şi rezoluţia lui Larin, declaraţia făcută de grupul de comisari ai poporului şi, în sfârşit, interpelarea socialiştilor-revoluţionari „de stânga", dovedeau că capitulanţii se înţeleseseră să-şi exprime la şedinţa Comitetului Executiv Central al Sovietelor din Rusia neîncrederea în Consiliul comisarilor poporului, pentru ca, apoi, să răstoarne guvernul sovietic.

„Noua putere—răspunse Lenin la interpelarea socialiştilor-revoluţionari „de stânga"—nu putea să ţină cont în activitatea ei de toate piedicile cari ar fi putut să i se ivească în cale dacă ar fi respectat cu stricteţe toate formalităţile. Momentul era prea serios şi nu admitea nicio încetineală. Nu se putea pierde timp cu netezirea asperităţilor; aceasta n'ar fi însemnat decât o făţuială aparentă şi n'ar fi schimbat întru nimic esenţa noilor măsuri".[1])

1) *V. I. Lenin*, Şedinţa Comitetului Executiv Central al Sovietelor din Rusia, 17 (4) Noembrie 1917. Răspuns la interpelarea socialiştilor-revoluţionari de stânga. Opere, vol. XXII, ed. 3-a rusă, pag. 45.

Din partea fracţiunii socialiştilor-revoluţionari „de stânga", Spiro, membru al Comitetului Executiv Central, propuse să se voteze o rezoluţie de neîncredere în Consiliul comisarilor poporului.

Uriţki propuse o altă rezoluţie, în care se spunea:

> „Parlamentul sovietic nu poate să refuze Consiliului comisarilor poporului dreptul de a promulga fără examinarea prealabilă a Comitetului Executiv Central decrete urgente, rămânând în cadrul programului general al Congresului Sovietelor din Rusia".

In timpul votării, Râcov, Noghin, Camenev, Zinoviev şi alţii părăsiră sala. Prin acest act de făţărnicie şi trădare, ei îşi propuneau să dea socialiştilor-revoluţionari „de stânga" putinţa de a obţine majoritatea.

Rezoluţia lui Uriţki fu adoptată cu 25 de voturi pentru şi 23 contra.

Incercarea blocului socialiştilor-revoluţionari „de stânga" şi a capitulanţilor de dreapta de a doborî guvernul sovietic dădu greş. Momentul era foarte serios. Contrarevoluţia jubila şi prezicea că prăbuşirea se va produce în mod inevitabil peste câteva zile.

> „Invingătorii sunt deja într'o stare de complectă descompunere! — urlau menşevicii în fiţuica lor. Comisarii poporului demisionează unul după altul, fără să fi apucat să vină măcar odată la ministerele „încredinţate" lor".

Partidul ministerial al menşevicilor vedea în dezertarea câtorva leaderi „începutul sfârşitului". Acest partid, care nu era legat de mase, nici nu putea gândi altfel.

> „Plecarea unui număr atât de mare de leaderi deschide posibilitatea unei înţelegeri şi a constituirii unui guvern fără Lenin" — nota Buchanan în memoriile sale.

Toată burghezia aştepta, dacă nu o prăbuşire instantanee a dictaturii proletariatului, apoi în tot cazul concesiuni mari, de natură să ducă la acest desnodământ. Satisfacerea cererii de a se pune la dispoziţia socialiştilor-revo-

luţionari şi a menşevicilor jumătate din numărul locurilor din guvern ar fi echivalat cu lichidarea dictaturii proletariatului.

Dar bolşevicii nu-şi pierdură câtuşi de puţin cumpătul. Drept răspuns la aceste pretenţiuni, partidul, prin vocea fermă a conducătorului său, declară:

> „...*numai* un guvern bolşevic poate să existe acum, după congresul al II-lea al Sovietelor din Rusia... *numai* un guvern bolşevic poate fi recunoscut acum ca guvern *sovietic*". [1])

Trădarea câtorva dezertori nu a clintit, după expresia lui Lenin, „nici pentru un minut şi nici un pic" [2]) unitatea maselor cari urmau partidul.

Calmul cu care Lenin înfrunta lovitura dată de trădători, era calmul întregului partid bolşevic. Tocmai în aceste zile, când Dan-ii şi Cernov-ii aşteptau din clipă în clipă prăbuşirea bolşevicilor, Lenin scrise prefaţa la ediţia a doua a broşurii sale „Vor păstra bolşevicii puterea?"

> „Argumentele teoretice invocate împotriva puterii bolşevice—a scris Lenin—sunt cum nu se poate mai slabe. Netemeinicia acestor argumente a fost complect dovedită.
>
> Acum sarcina noastră este să dovedim prin practica clasei de avantgardă — proletariatul — viabilitatea guvernului muncitoresc şi ţărănesc". [3])

Intreg partidul bolşevic sprijini Comitetul Central împotriva trădătorilor.

Un număr de organizaţiuni locale ale partidului cerură transfugilor, în formă ultimativă, să revină la posturile lor. Acelaş lucru îl cerură muncitorii şi soldaţii. La 9 Noembrie, regimentul Finlandski trimise o delegaţie la Smolnîi. In numele soldaţilor, delegaţii cerură ca comisarii demisionaţi să revină imediat la posturile lor şi să împartă răspunderea

---

1) *V. I. Lenin*, Declaraţia Comitetului Central al partidului social-democrat rus (bolşevic). Opere, vol. XXII, ed. 3-a rusă, pag. 59.

2) Ibidem.

3) *V. I. Lenin*, Prefaţa la a doua ediţie a broşurii: „Vor păstra bolşevicii puterea?" Opere, vol. XXII, ed rusă, pag. 66.

I. M. Sverdlov

cu ceilalţi comisari ai poporului, „fără să cedeze nicio palmă din toate cuceririle şi aplicând cu hotărîre decretele publicate".

Trădătorii fură înlocuiţi cu oameni noi. In Consiliul comisarilor poporului intrară G. I. Petrovski, A. G. Schlichter şi M. T. Elizarov. Activitatea Consiliului comisarilor poporului nu fu întreruptă nicio clipă. I. M. Sverdlov fu ales preşedinte al Comitetului Executiv Central al Sovietelor din Rusia în locul lui Camenev. Capitulanţii exprimară regrete pentru înlăturarea lui Camenev dela preşedinţia Comitetului. 14 socialişti-revoluţionari „de stânga" votară împotriva candidaturii lui Sverdlov.

Plecarea lui Camenev puse capăt oscilaţiilor unei anumite părţi a fracţiunii bolşevice din Comitetul Executiv Central al Sovietelor din Rusia, ca şi speranţelor socialiştilor-revoluţionari „de stânga" de a vedea producându-se o sciziune în rândurile bolşevicilor.

La 6 Noembrie, Vicjel-ul hotărî să se mute din nou la

Moscova. Membrii Vicjel-ului recunoşteau astfel că toate manevrele lor eşuaseră. Zilele următoare dovediră pe deplin câtă dreptate avusese Lenin când caracterizase Vicjel-ul ca o organizaţie care nu este urmată de mase.

La 4 Noembrie, muncitorii dela calea ferată Nicolaevscaia trimiseseră patru trenuri militare în ajutorul Moscovei, printre care un tren cu marinari şi un tren blindat. Muncitorii făcuseră acest lucru fără ştirea comitetului lor şi împotriva instrucţiunilor Vicjel-ului. Muncitorii reţelei de cale ferată Harcov îşi exprimară neîncrederea în Vicjel. In zilele de 13 şi 14 Noembrie, la şedinţa comună a reprezentanţilor principalelor comitete ale personalului de cale ferată se făcu bilanţul „neutralităţii" Vicjel-ului. Prin glasul conducătorilor birocraţi răsbi la această conferinţă glasul maselor:

„Platforma Vicjel-ului a fost sprijinită în unanimitate, declară reprezentantul căii ferate Ecaterinscaia, adăugând însă imediat: atelierele au dat un vot de blam Vicjel-ului pentru activitatea lui". Reprezentantul căii ferate Curscaia fu nevoit să recunoască că „trupele bolşevice" erau transportate pe calea ferată Curscaia, în ciuda interzicerii Vicjel-ului.

Oamenii Vicjel-ului fuseseră aruncaţi înlături de vijelia revoluţiei.

2

LUPTA IMPOTRIVA FOAMETEI ŞI A SABOTAJULUI

In piaţa Institutului Smolnîi ardeau focuri. La intrare stăteau gardişti roşii, cari controlau permisele de intrare. Şiruri nesfârşite de oameni se îndreptau spre Smolnîi. In interiorul clădirii, şuvoiul acesta omenesc se despărţea în două ramuri: unii o apucau la dreapta, spre Comitetul Militar Revoluţionar, alţii la stânga, spre încăperea în care se instalase Consiliul comisarilor poporului.

Veneau delegaţi din regiunile depărtate ale ţării, pentru a primi directive cu privire la organizarea puterii Sovietelor. Veneau trimişi speciali ai ţăranilor, ca să ceară decretul lui Lenin asupra pământului. Veneau delegaţi de pe front pentru a cere decretul asupra păcii. Din Smolnîi, ieşeau comandanţii de detaşamente cari primiseră ordine din partea Comitetului Militar Revoluţionar; în întunericul nopţii, ei chemau pe gardiştii roşii şi plecau imediat pe front.

Pe străzile capitalei revoluţionare, în faţa brutăriilor stăteau cozi mari de oameni.

Sabotorii voiau să sugrume pe muncitori prin foamete. Ei începuseră să organizeze în mod sistematic foametea încă din ajunul Marii Revoluţii. La 25 Octombrie Petrogradul nu avea făină decât pentru o zi, două.

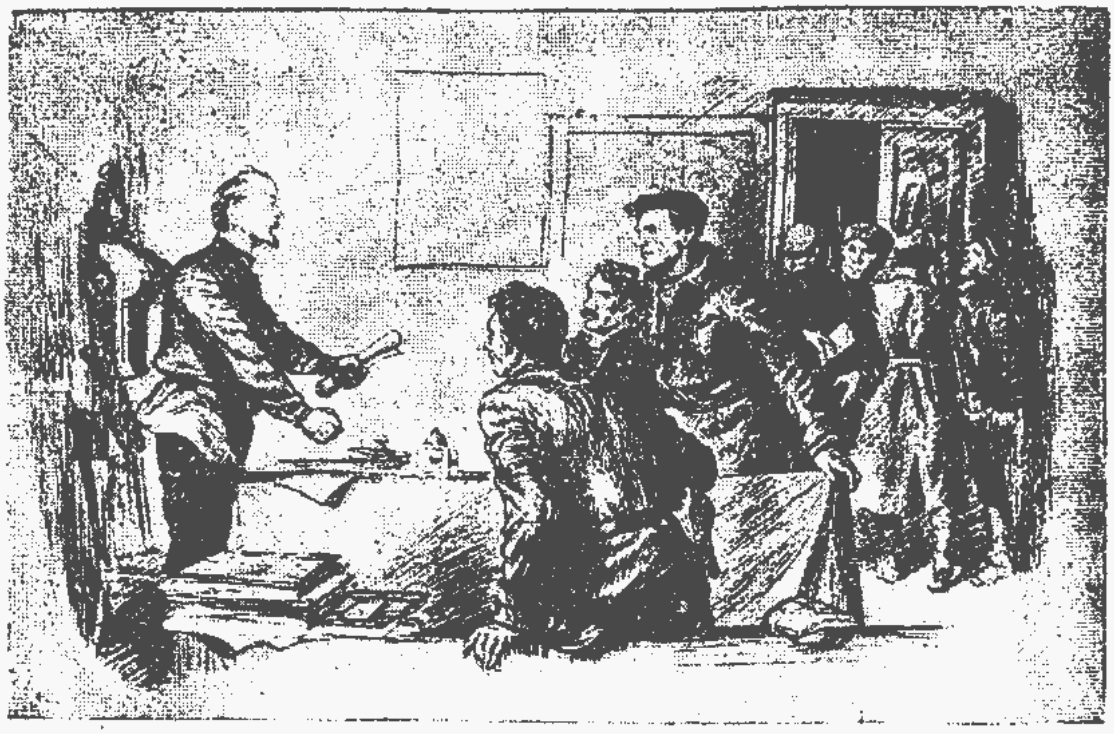
Cu câteva zile înainte de victoria repurtată de proletariat în Octombrie, menşevicii ameninţaseră că în lupta lor împotriva bolşevicilor vor face uz de arma sabotajului.

> „Ei nu dispun de elemente capabile, declarase la 20 Octombrie ministrul de interne, menşevicul A. M. Nikitin. Chiar dacă ar reuşi să ia puterea, noi nu vom colabora cu ei. Ei vor rămâne izolaţi".

In ziua când se formă Consiliul comisarilor poporului, cadeţii, menşevicii şi socialiştii-revoluţionari îndemnară pe funcţionari să nu se supună noii puteri. La 26 Octombrie, funcţionarii responsabili ai comisiei de aprovizionare a Petrogradului refuzară să colaboreze cu reprezentanţii puterii sovietice. In frunte cu socialistul-revoluţionar Dedusenco, ei îşi părăsiră posturile. Funcţionarii ministerului aprovizionării şi cei dela direcţia aprovizionării din Petrograd declarară grevă.

Situaţia Petrogradului revoluţionar era extrem de grea. La 27 Octombrie, capitala nu dispunea decât de 30.000 de puduri [1]) de făină. Or, chiar pentru o raţie de foame, de 200 grame, era nevoie de 48.000 de puduri pe zi. Făina nu mai

1) Un pud = 16 kgr. — *Nota Trad.*

F. E. Dzerjinski primește la Smolnîi pe comisarii Comitetului Militar Revoluționar

După un desen de V. V. Șceglov

era amestecată cu făină de orz, ci de ovăz. Presa contrarevoluționară jubila. „Au făgăduit pâine, dar în realitate ei duc lumea la foamete", urla pe un ton provocator ziarul menșevic „Edinstvo" („Unitatea").

Aprovizionarea capitalei se efectua sub conducerea directă a lui Lenin și Stalin. Bazându-se pe dreptul de rechiziționare a rezervelor particularilor, bolșevicii însărcinați cu aprovizionarea se puseră pe lucru. Detașamente de gardiști roșii cercetau cu atenție magaziile, șlepurile și liniile de baraj. In felul acesta fură descoperite și confiscate importante stocuri de grâu și făină.

Rechizițiile dădură capitalei revoluționare 300.000 de puduri de grâu și făină. In felul acesta se obținu un stoc de făină pentru zece zile.

Decretele asupra aprovizionării descătușară inițiativa revoluționară a maselor largi ale poporului muncitor. Incă

din momentul acţiunii lui Crasnov şi Kerenski se reuşise să se atenueze în mod simţitor criza de alimente în capitală. Se luară măsuri în vederea intensificării livrărilor de cereale din provincie.

La începutul lui Noembrie, Consiliul comisarilor poporului trimise în provincie 10 detaşamente de marinari revoluţionari de câte 50 de oameni, pentru escortarea trenurilor de cereale trimise la Petrograd. In guberniile de Sud, bogate în grâne, fură trimişi zeci de agitatori şi comisari pentru intensificarea expedierii grânelor. Comitetul Militar Revoluţionar organiza zilnic detaşamente de marinari revoluţionari şi gardişti roşii, dându-le însărcinarea de a rechiziţiona grâne dela moşieri şi de a face agitaţie în rândurile ţărănimii din guberniile producătoare de cereale, pentru a putea efectua transporturi pentru capitală. Comisariatul poporului pentru aprovizionare trimise emisari speciali ca să caute stocuri de grâne în întreaga Rusie Sovietică. Un grup de emisari plecă la Arhanghelsc şi Murmansc, de unde în timpul războiului se exportau cereale în străinătate. Comisarul poporului pentru aprovizionare trimise 50 de emisari la Cotlas (punctul de încrucişare al căii fluviale Dvina de Nord cu calea ferată Perm-Cotlas), unde erau înmagazinate câteva milioane de puduri de grâne. Rezervele de grâne din provincie erau foarte însemnate. In Caucazul de Nord şi în Siberia ele se cifrau la zeci de milioane de puduri.

Speculanţii mărunţi şi cei veniţi să se aprovizioneze din guberniile consumatoare plăteau preţuri foarte ridicate şi îngreuiau astfel stocarea grânelor în provincie. Dar stocarea cerealelor după Marea Revoluţie proletară a fost îngreuiată mai cu seamă de sabotajul comitetelor de aprovizionare guberniale, cari erau pline de contrarevoluţionari socialişti-revoluţionari şi menşevici.

In lupta ei împotriva sabotajului din domeniul aprovizionării provincia era ajutată de reprezentanţii capitalei revoluţionare. La începutul lui Noembrie 1917 capitala nu primea din provincie decât vreo 15 vagoane de cereale pe zi. Iată dece în ziua de 7 Noembrie, cu toate că exista un

stoc pentru zece zile, creat prin rechiziții, rația de pâine trebui să fie redusă la 150 de grame pe zi. In ciuda agravării desorganizării transportului, pe la jumătatea lui Noembrie sosirile de grâne începură să sporească în mod simțitor.

Dela 1 Noembrie până la 30 Noembrie sosiră 916.614 puduri de grâne. Pe la jumătatea lui Noembrie erau în drum spre Petrograd 1.200 vagoane de cereale. Incepând dela 15 Noembrie, rația de pâine putu fi astfel sporită la 200 gr. pe zi.

Bilanțul aprovizionării capitalei în cursul primei luni de putere sovietică era cât se poate de satisfăcător. La 30 Noembrie 1917 se hotărî să se ridice rația de pâine la 300 gr. pe zi și să se distribue în plus câte 400 grame făină de fiecare cartelă alimentară. Comisiunea specială hotărî să se distribue, din a doua jumătate a lunii Noembrie, un supliment de alimente pentru copiii mici.

Aprovizionarea capitalei fu simțitor ameliorată nu numai prin sporirea sosirilor de grâne, ci și grație unei serii de măsuri luate în vederea descoperirii unor noi stocuri în capitală și prin economisirea cerealelor și a făinei existente. In această direcție, Comitetul Militar Revoluționar dădu un ajutor prețios organelor însărcinate cu aprovizionarea.

La începutul lui Noembrie Comitetul Militar Revoluționar înființă o comisie pentru descărcarea grânelor. Sabotori criminali din diferite instituțiuni lăsaseră nedeclarate mii de puduri de tot felul de alimente. Aceste provizii trebuiau colectate, controlate, descărcate și transportate în oraș.

Comisia era ajutată în activitatea ei de masele largi ale capitalei. La 8 Noembrie, comisia descoperi, numai la gara Petrograd de pe calea ferată Nicolaevscaia, 16.000 de puduri de făină de grâu 86.000 de puduri de grâu, 17.000 de puduri de făină de secară, 6.000 de puduri de secară, 45.000 de puduri de pește, 1.000 de puduri de unt, 9.000 de puduri de zahăr tos, etc.

La gara Navolocinaia, de pe calea ferată Nicolaevscaia, fură descoperite, la 9 Noembrie, în trenuri și în magazii

5 vagoane cu grâne şi 920 de puduri de zahăr tos. Comisia făcea zilnic asemenea descoperiri.

In greaua muncă de descărcare a vagoanelor şi de transportare a alimentelor comisia era ajutată de voluntari din rândurile muncitorilor, marinarilor şi soldaţilor. La 8 Noembrie au lucrat la descărcatul vagoanelor câteva mii de marinari şi soldaţi. Toate automobilele şi tramvaele au fost mobilizate pentru transportarea mărfurilor. La 14 Noembrie 1917 au lucrat aproape 400 de oameni numai la gara Navolocinaia, de pe calea ferată Nicolaevsc. Toţi aceştia erau muncitori dela uzinele Obuhov, dela Uzina de Tuburi şi dela alte uzine din Petrograd, cari munceau la încărcat şi la descărcat, fără nicio plată.

Bolşevicii cereau să se economisească pâinea. Organele de aprovizionare luptau împotriva raţiilor duble şi triple. Se interzise aprovizionarea pe cale particulară cu produse a cooperativelor, cantinelor şi unităţilor militare. Toate restaurantele fură transformate în cantine publice. Prânzurile se dădeau numai pe bază de cartele.

In apelul său către oamenii muncii, comisiunea de pe lângă comisarul poporului pentru aprovizionare spunea:

> „Nimeni nu trebue să-şi însuşească o porţie mai mare decât aceea a camarazilor sau a rudelor lui. Orice încercare de acaparare (de alimente — *Nota Red.)* făcută în chip individual sau în grup... indiferent sub ce pretext, trebue să fie înfierată cu cea mai mare asprime".

Comitetul Militar Revoluţionar pedepsea pe speculanţi fără nicio cruţare. In apelul adresat de el la 10 Noembrie către „toţi adevăraţi cetăţeni", speculanţii erau declaraţi duşmani ai poporului. El cerea „oamenilor muncii să-i aducă la cunoştinţă orice jafuri şi acte de specula". „Comitetul Militar Revoluţionar, se mai spunea în acest apel, va fi necruţător în urmărirea speculanţilor şi a hoţilor".

Pe la jumătatea lui Noembrie, Consiliul comisarilor poporului luă o deciziune specială „cu privire la lupta contra speculei". Ea fu publicată în ziare, sub semnătura lui Lenin.

„Consiliul comisarilor poporului, se spunea în

această deciziune, invită Comitetul Militar Revoluţionar să ia măsurile cele mai energice pentru stârpirea speculei şi a sabotajului, pentru a pune capăt ascunderii de stocuri de alimente, reţinerii cu rea voinţă a transporturilor, etc. Toţi acei cari se vor face vinovaţi de asemenea acte vor fi arestaţi imediat, conform deciziei speciale a Comitetului Militar Revoluţionar, şi deţinuţi la închisoarea din Kronstadt până la judecarea lor de către Tribunalul Militar Revoluţionar". [1])

Detaşamentele de gardişti roşii arestau pe speculanţi, îi amendau şi rechiziţionau produsele alimentare.

In lupta împotriva speculei şi a sabotajului, fură astfel create noi organe revoluţionare de aprovizionare.

Primele măsuri luate de puterea sovietică ameliorară în mod simţitor aprovizionarea capitalei în luna Noembrie. Sabotajul contrarevoluţionar al funcţionarilor, al socialiştilor-revoluţionari şi al menşevicilor în domeniul aprovizionării fu sfărâmat de organele dictaturii proletariatului.

Socialiştii-revoluţionari cutreerau satele, organizând sabotajul chiaburilor şi împiedicând stocarea grânelor.

La sabotajul funcţionarilor dela serviciul aprovizionării se raliară funcţionarii ministerului de finanţe, de agricultură, de interne, de comunicaţii, de comerţ şi industrie, ai ministerului muncii, ai asigurărilor sociale, şi alţii. Sabotajul era practicat în mod organizat.

Nu numai păturile superioare, privilegiate, ale funcţionărimii participară la activitatea aceasta de sabotaj ci şi funcţionarii dela poştă şi telegraf, micii funcţionari de birou, telefonistele şi învăţătorii. Toţi aceşti oameni, cari economiceşte nu aveau interesul ca orânduirea burgheză să se menţină, credeau totuşi ferm în imuabilitatea ei.

Socialiştii-revoluţionari şi menşevicii reuşiră să-i convingă pe funcţionari că puterea sovietică este neviabilă.

Funcţionarii erau atât de convinşi că puterea sovietică nu se va menţine mai mult de 2—3 zile, încât, plecând dela mi-

1) Culegere de legi şi dispoziţiuni ale guvernului muncitoresc-ţărănesc, Nr. 3, 8 Decembrie 1917, pag. 38.

nistere, ei îşi lăsau în sertare cutiuţele cu zahăr, având aerul să spună: nu vor apuca bolşevicii să-şi bea ceaiul, şi Kerenski se va întoarce îndărăt. Socialiştii-revoluţionari şi menşevicii credeau că tocmai în chestiunea aparatului de stat îşi vor frânge gâtul muncitorii.

„Kerenski poate fi arestat, scriau funcţionarii în revista lor; în iuncheri se poate trage cu tunul; dar tunul cel mai bun nu poate înlocui o maşină de scris uzată şi cel mai curajos marinar nu poate înlocui pe un modest copist, dintr'un departament oarecare".

Funcţionarilor dela ministere li se alăturară sindicatele conduse de cadeţi şi menşevici. Chiar din prima zi a constituirii Consiliului comisarilor poporului, Comitetul central al Uniunii funcţionarilor de poştă şi telegraf, ameninţă cu greva, cerând îndepărtarea comisarilor numiţi de Comitetul Militar Revoluţionar la Uniunea funcţionarilor de poştă şi telegraf. Conducerea Uniunii funcţionarilor instituţiilor de credit din Rusia nu-i permise lui Menjinski (Comisarul poporului la finanţe) să asiste la şedinţa conducerii Uniunii.

Conducerea declară că ea nu recunoaşte decât hotărîrile „Comitetului salvării patriei şi revoluţiei".

La 26 Octombrie, menşevicii se grăbiră să facă primul bilanţ al sabotajului.

„N'au trecut decât 24 de ore dela „victoria bolşevicilor", scriau ei în gazetele lor, şi fatalitatea istorică începe să se răzbune crunt împotriva lor... Bolşevicii... nu pot, pur şi simplu, să preia puterea de stat, ea le scapă din mâini... ei sunt complect izolaţi, pentrucă tot aparatul funcţionăresc şi tehnic al Statului refuză să se pună în serviciul lor"...

Aşa numita „Uniune a Uniunilor", asociaţia funcţionarilor instituţiilor de stat din Petrograd, a jucat un rol important în organizarea sabotajului. Primii paşi pentru crearea „Uniunii Uniunilor" fuseseră făcuţi în Iulie 1917; dar organizaţia aceasta se închegă definitiv abia în ajunul Revoluţiei din Octombrie. Iniţiatorii acestei uniuni a funcţionarilor din diferite ministere şi administraţii au fost un nu-

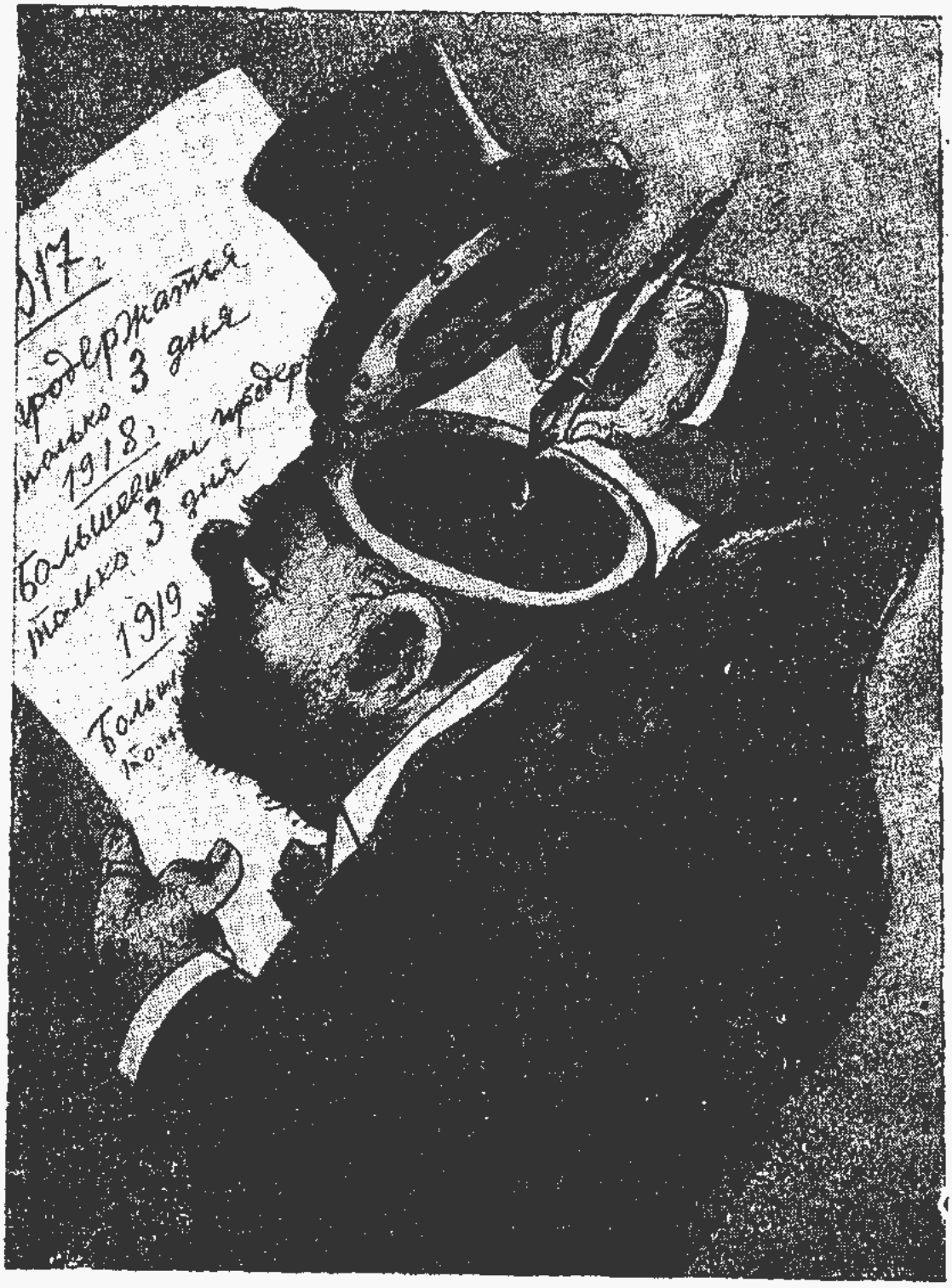
măr de funcţionari superiori, simpatizanţi ai cadeţilor: A. M. Condratiev, N. I. Harcovţev, M. I. Lappo-Starjeneţki şi alţii. Aceasta era o organizaţie a păturii superioare, privilegiate, a funcţionărimii din Petrograd. Chiar din primele zile următoare revoluţiei proletare, „Uniunea Uniunilor" se puse în legătură cu contrarevoluţionarul „Comitet al salvării", cu Guvernul Provizoriu clandestin şi cu comitetele de grevă din diferitele ministere. „Uniunea Uniunilor" luă asupra sa conducerea sabotajului în ministere.

O altă importantă organizaţie de sabotaj, legată de „Uniunea Uniunilor", era aşa numitul „Soviet al deputaţilor muncitorilor intelectuali". Acest Soviet, format din reprezentanţi ai intelectualilor burghezi de orientare comilovistă, fusese creat în Mai 1917. „Sovietul muncitorilor intelectuali" trimise 29 de reprezentanţi la conferinţa de Stat din Moscova. Ca şi „Uniunea Uniunilor", această organizaţie era condusă de cadeţi; ea era, de altfel, alcătuită în cea mai mare parte din cadeţi.

„Sovietul deputaţilor muncitorilor intelectuali" nu întreţinea legături numai cu organizaţii de felul uniunii medicilor, uniunii inginerilor sau uniunii personalului din agricultură, ci şi cu asociaţii de „intelectuali" ca „Uniunea trupelor de cazaci", „Comitetul executiv al Sovietului de deputaţi ai ofiţerilor", care se ridicase împotriva puterii sovietice, şi asociaţia fabricanţilor. „Muncitorii intelectuali" publicau zilnic buletine, în cari repetau copioasele calomnii apărute în ziarele „Reci", „Volia Naroda", „Delo Naroda", „Petrogradscaia gazeta" şi în alte fituici contrarevoluţionare. Aceste buletine erau răspândite printre funcţionarii grevişti.

> „Primejdia care ne ameninţă nu e numai de ordin politic, ci şi de ordin material, scriau în mod calomnios conducătorii acestui „soviet al intelectualilor" în buletinul lor. Plata lefurilor muncitorilor intelectuali depinde adesea de toanele unui portar".

Dar „portarii" luptau cu bărbăţie împotriva sabotorilor. Gherasim Ogur, portarul băncii Volga-Cama din Petrograd, refuză să se supună hotărîrii sabotorilor şi veni la lucru.

„Bolşevicii nu se vor menţine mai mult de trei zile"
După o caricatură de Cucrînicsi

Ca să ajute pe gardiştii roşii să pună stăpânire pe aparatul băncii, Gherasim Ogur aduse la bancă pe fiica sa, învăţătoarea Maria Ogur. Sabotorii hotărîră să-i boicoteze. Gherasim Ogur şi fiica lui fură puşi pe lista „spărgătorilor de grevă", care fu afişată pe uşa băncii. Dar ei continuară să lucreze.

Aproape în toate ministerele, funcţionarii inferiori se declarau gata să ajute pe muncitori şi pe gardiştii roşii în opera de construire a unui nou aparat. Se constată în multe cazuri că curierii, cari lucrau de câte zece ani şi mai bine, puteau îndeplini funcţiuni de răspundere. La ministerul finanţelor, curierii indicară comisarului pe funcţionarii cei mai nevoiaşi, cari ar putea fi smulşi de sub influenţa sabotorilor. In ciuda insistenţelor sabotorilor, zece funcţionari îşi reluară lucrul la biroul special de credit al Comisariatului poporului pentru finanţe. Opt dintre ei fuseseră mai înainte curieri.

Sabotorii dela bănci şi dela Ministerul de finanţe credeau că muncitorii dela uzine, neprimindu-şi salariile, vor fi împinşi de foame la răscoale. Această operă murdară era condusă de guvernatorul Băncii de Stat, I. P. Şipov, un vechiu biurocrat, creatură a lui Durnovo şi colaborator al lui Stolîpin-călăul şi al lui Stürmer. Dar aproape o mie de funcţionari inferiori ai Băncii de Stat continuară să lucreze, în ciuda tuturor îndemnurilor sabotorilor. Sosind de pe front, soldaţii şi marinarii cari lucraseră în aparatul de Stat îi înlocuiau pe sabotori şi, cot la cot cu muncitorii, participau la construirea noului aparat.

Elementele democratice ale funcţionărimii se ridicară împotriva sabotorilor.

Sufletul sabotajului contrarevoluţionar îl constituia partidul cadeţilor. Conducătorii acestui partid, Cutler, Hessen, Hruşcev, Kiesewetter şi alţii, erau în fruntea organizaţiilor de sabotaj.

Unul dintre cei mai activi militanţi ai partidului cadet, inginerul Lappo-Starjeneţki, funcţionar superior, alerga dela un minister la altul, înfiinţa comitete de grevă şi dădea conducătorilor sabotajului felurite instrucţiuni. In faţa funcţio-

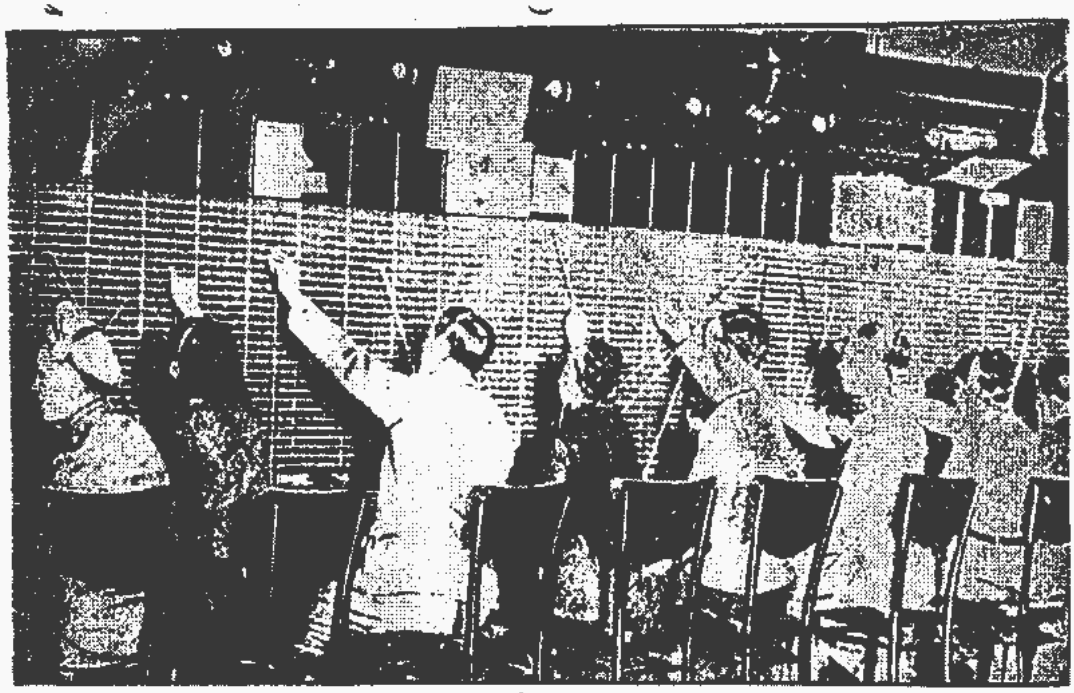
narilor, Lappo-Starjeneţki poza în luptător al democraţiei. „Dece trebue să facem grevă?" îi întreba Starjeneţki pe funcţionarii intimidaţi, cari nu erau obişnuiţi cu o purtare atât de amabilă şi cu discursuri atât de „democratice" din partea funcţionarilor supuşi. Cadetul Lappo-Starjeneţki îi îndemna pe funcţionari să facă grevă, pretinzând că „decretele sovietice înseamnă răpirea libertăţii şi lipsa de control în administraţie".

Funcţionarii nu prea înţelegeau bine cui i se răpeşte libertatea şi dela ce fel de control se sustrag bolşevicii; ei votară totuşi pentru grevă, deoarece, pentru a le întări „convingerea" că bolşevicii nu se vor menţine mult la putere, sabotorii le plătiseră lefurile pe o lună, două înainte.

Conducătorii sabotorilor aveau legături cu cele mai mari întreprinderi capitaliste din ţară, cari acordau funcţionarilor greviști ajutor bănesc. Insuşi Lappo-Starjeneţki avea legături cu firma Ericson, cu reprezentantul firmelor comerciale franceze M. Ferrand, cu societatea anonimă a uzinelor unite de cabluri, cu societatea anonimă Siemens-Schuckert şi cu alte întreprinderi. Sabotorii mai erau finanţaţi şi de casa comercială Ivan Staheev din Moscova, de Banca Caucazului, de Banca Agrară din Tula, de Banca Populară din Moscova şi de o serie întreagă de particulari, reprezentanţi ai marii industrii şi ai comerţului.

Patronii erau generoşi, căci era în joc însăşi existenţa aparatului burghezo-moşieresc. După mărturia fostului subsecretar de Stat dela ministerul de justiţie Demianov, miniştrii Guvernului Provizoriu răsturnat ridicaseră dela Banca de Stat 40 de milioane de ruble, cari le serveau drept fond de finanţare a sabotorilor. Comitetul sabotorilor dela băncile particulare creă un fond de două milioane pentru sprijinirea grevei funcţionarilor. A. V. Tessler, conducătorul acestui comitet, dădu lui A. M. Condratiev, preşedintele „Uniunii uniunilor", un milion şi jumătate de ruble. Sabotorii mai erau sprijiniţi şi de misiunea franceză, prin Banca Ruso-Asiatică şi prin alte bănci.

Membri ai conducerii centrale a sabotorilor adunau cu asiduitate bani şi prin liste de subscripţie. L. V. Urusov, unul

La centrala telefonică din Petrograd. Muncitoarele şi muncitorii revoluţionari înlocuesc pe telefonistele cari şi-au părăsit postul

dintre conducătorii „Uniunii Uniunilor", fost funcţionar la ministerul de externe, adună în acest mod o sumă destul de importantă.

Conducătorii acţiunii de sabotaj aveau grijă să nu divulge masei funcţionarilor proveniența banilor. Când, la congresul personalului de poştă, cineva întrebă din ce fonduri au fost plătite 200 mii de ruble funcţionarilor ministerului poştelor şi telegrafului, conducătorii, socialişti-revoluţionari şi menşevici, refuzară să răspundă.

Lupta împotriva dictaturii proletariatului nu se manifestă numai sub forma sabotajului făţiş. Vechiul aparat de stat burghez încerca să se adapteze noilor condiţiuni şi să ia măsuri preventive împotriva desfiinţării lui. Acest lucru se putea observa tocmai în acele servicii ale vechiului aparat care trebuiau suprimate în primul rând şi fără nicio întârziere. La o şedinţă a comitetului central de grevă, „Uniunea magistraţilor" declară că pentru judecători trebue să se facă excepţie şi să li se permită să-şi continue activitatea, în ciuda deciziunii de dizolvare dată de bolşevici.

„Justiţia nu trebue să facă grevă... căci, altfel, se vor

ivi tribunale formate cu dela sine putere", — declară președintele „Uniunii magistraților" la ședința comitetului de grevă. Membrii comitetului de grevă salutară călduros tactica aparatului judecătoresc. Funcționarii înțelegeau de minune că sabotajul nu numai că grăbește distrugerea aparatului vechiu, dar trezește totodată inițiativa maselor de a făuri noi organe ale puterii. Apariția tribunalelor „formate cu dela sine putere" era deja un fapt împlinit.

Funcționarii ministerului Curții refuzară deasemenea să declare grevă. Când cancelaria ministerului Curții fu suprimată, se prezentară la Lunaciarski prințul Gagarin, șeful cancelariei, și locțiitorul lui, baronul von der Stackelberg. Ei protestară împotriva desființării cancelariei: „Noi pregătim referate pentru ministru, noi nu intenționăm să declarăm grevă; serviciul nostru nu trebue să fie desființat".

Protestele prințului și ale baronului rămaseră zadarnice. Cancelaria fu desființată. Tendința funcționarilor de a păstra vechile cadre și vechiul aparat era evidentă.

Vechiul aparat fusese păstrat de guvernul lui Kerenskî până în cele mai mici amănunte. Când Lunaciarski și colaboratorii Comisariatului poporului pentru Instrucția publică se prezentară la Palatul de Iarnă, ei fură întâmpinați de un lacheu în livrea cenușie, care, șoptindu-le slugarnic, îi pofti să dejuneze. In fosta sufragerie a țarului, era pusă masa, cu felurite soiuri de pește, mâncăruri alese și sosuri. La Petrograd era foamete, muncitorii nu aveau pâine, dar aici nu se schimbase nimic. Mareșalatul Curții avea la dispoziția sa o sumedenie de lachei și de feciori. Sub Kerenski această stare de lucruri rămăsese neatinsă. Dacă țarul s'ar fi întors, el și-ar fi găsit toată gospodăria în completă ordine: n'ar fi trebuit să-și schimbe câtuși de puțin felul de viață.

Birocrații guvernului țarist și ai Guvernului Provizoriu sugerară socialiștilor-revoluționari și menșevicilor tactica ce trebuia urmată în lupta pentru păstrarea vechiului aparat. Elementele democratice din sânul funcționărimii, funcțio-

narii inferiori ai ministerelor, înţelegeau perfect această linie a castei birocratice.

După eşuarea tentativei sale de a crea un nou guvern, Vicjel-ul încercă să pună mâna pe ministerul comunicaţiilor. Conformându-se directivelor exprese ale „Comitetului salvării", Uniunea funcţionarilor dela poştă şi telegraf încercă şi ea, la rândul ei, să pună mâna pe acest minister.

Aceste repetate eşecuri împinseră pe sabotori să treacă dela rezistenţa pasivă la sabotajul activ. La Banca de Stat, funcţionarii încurcară într'adins toate scriptele şi registrele Băncii. Până şi la biroul adreselor, ei încurcară fişele şi ascunseră hârtiile, creând astfel un adevărat haos. Prefăcându-se că ar fi renunţat la grevă, sabotorii se străduiau să discrediteze noul aparat. In Decembrie 1917, un grup de funcţionari ai Comisariatului poporului pentru muncă demască această nouă tactică a sabotorilor.

> „Sabotajul falşilor prieteni ai poporului — scriau ei — a căror tactică consistă în a se prezenta la şedinţe, a participa la desbateri, a descuraja, a intimida şi a face totul ca să nu se obţină niciun rezultat practic, pentru a putea spune apoi maselor că, deşi a trecut atâta timp, bolşevicii n'au reuşit totuşi să facă nimic, că ei au înşelat masele — acest sabotaj, încheiau funcţionarii, trebue să fie înfrânt printr'o activitate practică neîntreruptă".

Funcţionarii sabotori erau sprijiniţi băneşte de vechiul Comitet Executiv Central al Sovietelor din Rusia şi de Guvernul Provizoriu clandestin.

Comitetul Executiv Central al Sovietelor din Rusia, format din socialişti-revoluţionari şi menşevici, continuă să ţină şedinţe şi după Congresul al II-lea al Sovietelor. O parte din Comitetul Executiv Central al Sovietelor din Rusia din prima sesiune se refugiase la Marele Cartier General, de unde încerca să-şi continue activitatea. La Petrograd se constitui un birou format din 25 de oameni. Cu banii pe cari primul Comitet Executiv Central din Rusia nu-i predase succesorului său legal, ales de congresul al

II-lea al Sovietelor, socialiştii-revoluţionari şi menşevicii organizau sabotajul şi sprijineau „Comitetul salvării". Funcţionarii „Comitetului salvării" primeau lefuri dela Comitetul Executiv Central ilegal din Rusia. La şedinţele ilegale luau parte I. G. Ţereteli, Abramovici, Dan, Broïdo, Weinstein şi alţii.

Comitetul Executiv Central încercă chiar să scoată un ziar, dar muncitorii tipografi refuzară să-l imprime. Această instituţie perimată vegeta într'un chip lamentabil. Socialiştii-revoluţionari şi menşevicii discutau, la şedinţele lor, cum ar putea să obţină automobile din garajul Comitetului Executiv Central sau să procure bilete gratuite pentru spectacolele teatrului Mariinski.

Guvernul Provizoriu răsturnat încercă şi el să-şi prelungească existenţa peste termenul stabilit de istorie.

Aşa zisul guvern era alcătuit din şase foşti miniştri şi douăzeci şi unu de foşti subsecretari de stat. El ţinu şedinţe dela 6 Noembrie până la 16 Noembrie. La aceste şedinţe participau mereu alte persoane. Asistară la ele foştii miniştri Nikitin, Maliantovici, Liverovski, Gvozdev, Procopovici şi câţiva subsecretari de stat. Cele mai multe ministere erau reprezentate fie de subsecretari de stat, fie de secretari generali. Această compoziţie a „guvernului" îi răpea orice caracter legal chiar după normele dreptului burghez.

V. D. Nabocov, care a luat parte la o şedinţă a „guvernului" clandestin, a scris:

> „Ca de obiceiu, o insuportabilă vorbărie, discursuri nesfârşite, pe cari nu le ascultă nimeni. In general, o stare de spirit oribilă. Unii dintre cei de faţă, în special Gvozdev, intraseră pur şi simplu în panică. In materie de *măsuri* concrete *de luptă*, nu s'a discutat, pare-se, decât *despre greva funcţionarilor*"

„Aceasta nu mai era existenţă ci vegetare, şi o vegetare destul de ruşinoasă", nota în memoriile sale subsecretarul de stat la ministerul de justiţie, A. Demianov.

3

FUZIUNEA SOVIETELOR MUNCITORILOR, SOLDAŢILOR ŞI ŢĂRANILOR

Politica fermă, plină de siguranţă, a lui Lenin zădărnici manevrele agenţilor contrarevoluţiei.

Pierzând orice speranţă în succesul combinaţiei „Kerenski-Crasnov-Vicjel", Cernov recomandă ca, pentru organizarea puterii centrale, să se recurgă la concursul guvernelor teritoriale formate în Ucraina, pe Don, în Cuban şi în Turkestan.

In acelaş timp, socialiştii-revoluţionari îşi mutară lupta împotriva bolşevicilor pe un nou teren: congresul ţărănesc. Incă dela 27 Octombrie, în timpul luptei armate pentru putere Comitetul Executiv Central al Sovietelor de deputaţi ai ţăranilor hotărîse convocarea congresului pentru ziua de 10 Noembrie. Dar, îndată ce în organizaţiile de jos începu să se manifeste o stare de spirit revoluţionară, Comitetul Executiv socialist-revoluţionar al Sovietelor ţărăneşti făcu tot posibilul pentru a zădărnici ţinerea congresului. Organizaţiile din provincie primeau instrucţiunile cele mai contradictorii cu privire la termenul convocării, la modul de reprezentare etc. Mulţi delegaţi se întoarseră din drum; desorientate de instrucţiunile Comitetului Executiv socialist-revoluţionar, unele Soviete renunţară să mai trimită delegaţi.

La 8 Noembrie, Comitetul Executiv al Sovietelor de deputaţi ai ţăranilor hotărî, cu 27 de voturi contra 23, ca congresul ţăranilor să nu se ţină la Petrograd, ci la Moghilev, unde se afla Marele Cartier General. Cum îşi motiva Comitetul Executiv hotărîrea? Cernov şi Goţ cereau ca lucrările congresului să se desfăşoare într'o atmosferă „favorabilă", lucru care nu era posibil la Petrograd; şi, în afară de aceasta, era necesar ca frontul să participe îndeaproape „la formarea noii puteri".

Socialiştii-revoluţionari de dreapta repetau încercările Guvernului Provizoriu, care, cu câteva săptămâni înainte, se

pregătise să fugă din Petrogradul revoluționar la Moscova, unde i se părea că e liniște. Socialiștii-revoluționari își căutau scăparea la Marele Cartier General, contrarevoluționar. Dar era prea târziu. La 9 Noembrie, 120 delegați la congresul țărănesc din Rusia, reuniți într'o conferință particulară, hotărîră să se țină congresul la Petrograd.

Delegații se adunară la 10 Noembrie. Cifrele preliminare arătau limpede că majoritatea delegaților erau socialiști-revoluționari „de stânga" și bolșevici. Comitetul Executiv al Sovietelor de deputați ai țăranilor, care nu se așteptase la o astfel de compoziție a congresului, începu să manevreze. In cursul zilei el organiză o ședință comună cu delegații comitetelor guberniale și ai comitetelor de armate, adică cu organizațiile de sus, unde făcu să se voteze amânarea congresului pentru ziua de 30 Noembrie. Totodată se hotărî să se acorde delegaților reuniți dreptul de a ține consfătuiri restrânse, privându-i însă de dreptul de vot deliberativ pe delegații județelor și ai plășilor, precum și pe cei ai diviziilor. Seara avu loc adunarea plenară a delegaților. Hotărîrea Comitetului Executiv fu anulată cu majoritate de voturi. Se dădu tuturor delegaților drept de vot deliberativ. Totodată se hotărî ca congresul să fie declarat congres extraordinar.

A doua zi, la 11 Noembrie, socialiștii-revoluționari de dreapta propuseră să fie aleși în prezidiul congresului toți membrii prezidiului Comitetului Executiv al Sovietelor de deputați ai țăranilor, urmând ca prezidiul să fie complectat cu reprezentanți ai tuturor fracțiunilor. Dar congresul hotărî să aleagă un prezidiu care să fie constituit proporțional cu numărul membrilor fracțiunilor. Socialiștii-revoluționari de dreapta părăsiră în mod demonstrativ congresul. Ei fură urmați de câțiva reprezentanți ai Sovietelor guberniale și ai comitetelor de armate. La ședința aceasta adunarea se proclamă congres extraordinar.

La 12 Noembrie congresul luă în discuție chestiunea puterii. Socialiștii-revoluționari „de stânga" avură aceeași atitudine de nesfârșite oscilații. Ei încercară și de data aceasta

să strecoare formula Vicjel-ului: organizarea unui guvern cu participarea tuturor partidelor socialiste, „dela socialiştii-populişti până la bolşevici". Luând cuvântul în numele Vicjel-ului, Cruşinski declară următoarele:

> „Sursele puterii trebue să fie organele reprezentative ale democraţiei revoluţionare. Congresul al II-lea (al Sovietelor. — *Nota Red.)* nu are suficientă autoritate şi Comitetul Executiv Central din Rusia trebue să fie completat cu reprezentanţi ai ţăranilor, ai armatei, ai sindicatelor şi ai dumelor orăşeneşti. Noi vom intra în Comitetul Executiv Central din Rusia dacă voi, congresul ţăranilor, veţi hotărî să faceţi parte din el".

Exploatând oscilaţiile socialiştilor-revoluţionari „de stânga", socialiştii-revoluţionari de dreapta încercară din nou să antreneze congresul după ei. In numele a 150 de delegaţi, socialistul-revoluţionar de dreapta V. I. Gurevici, membru al Comitetului Executiv, declară că ei socotesc sciziunea drept o crimă, că se întorc la congres, şi roagă să fie introduşi în prezidiu reprezentanţi ai grupului lor. In acest moment îşi făcu apariţia Cernov. Socialiştii-revoluţionari de dreapta propuseră ca el să fie ales preşedinte de onoare al congresului. Bolşevicii, susţinuţi de delegaţii de rând, se ridicară cu vehemenţă împotriva acestei propuneri. Marinarul Kiselev, reprezentantul garnizoanei Helsingfors, critică cu asprime politica contrarevoluţionară a lui Cernov şi a conducătorilor Comitetului Executiv ţărănesc. El apelă la ţărani să facă front unic revoluţionar cu muncitorii şi soldaţii.

> „Eu apelez la adevăraţii ţărani, nu la acei ai lui Avxentiev, să se unească cu soldaţii şi muncitorii" — declară el.

„Plugari dela Smolnîi!" — strigară cu ură, drept răspuns, deputaţii chiaburimii. Socialiştii-revoluţionari de dreapta părăsiră din nou şedinţa şi congresul luă în discuţie chestiunea puterii. Fură prezentate trei rezoluţii: a bolşevicilor, a socialiştilor-revoluţionari „de stânga" şi a

socialiştilor-revoluţionari-maximalişti. Inainte de începerea discuţiei, socialiştii-revoluţionari de dreapta apărură din nou în sală, declarând că, dată fiind importanţa acestei chestiuni, ei revin la congres. După propunerea socialiştilor-revoluţionari „de stânga", congresul adoptă o rezoluţie prin care se cerea formarea unui guvern cu participarea tuturor partidelor socialiste, „dela socialiştii-populişti până la bolşevici". In urma insistenţelor bolşevicilor, se introduse în rezoluţie un punct cu privire la responsabilitatea guvernului în faţa Sovietelor.

Socialiştii-revoluţionari „de stânga" manevrau încercând să strecoare rezoluţiile lui Cernov, fără să îndrăsnească totuşi să se ridice în mod deschis împotriva bolşevicilor. Ţăranii şi delegaţii de rând ai armatei îi sprijineau pe bolşevici. La 13 Noembrie, socialiştii-revoluţionari de dreapta cerură revizuirea rezoluţiei, dar congresul refuză să discute cererea lor. Socialiştii-revoluţionari de dreapta se retraseră definitiv şi hotărîră să-şi continue lucrările paralel cu congresul.

In urma politicii trădătoare a socialiştilor-revoluţionari „de stânga", majoritatea congresului refuză să asculte raportul preşedintelui Consiliului comisarilor poporului.

> „Dacă vom da cuvântul comisarilor poporului, declară Colegaev, vom prejudeca asupra chestiunii puterii".

Lenin luă cuvântul la congres, în calitate de reprezentant al fracţiunii bolşevice. Această împrejurare nu diminuă câtuşi de puţin importanţa discursului său asupra chestiunii agrare. Lenin demască politica socialiştilor-revoluţionari, cari, „propovăduind de ochii lumii confiscarea pământurilor moşiereşti" [1]), refuzau s'o pună în practică.

La sfârşitul discursului său Lenin citi o rezoluţie, în care se spunea:

> „...rèalizarea integrală a tuturor măsurilor prevăzute de legea asupra pământului nu este po-

1) *V. I. Lenin*, Congresul extraordinar al Sovietelor de deputaţi ai ţăranilor, 23 Noembrie — 8 Decembrie (10-25 Noembrie) 1917. Cuvântare ţinută în chestiunea agrară, 27 (14) Noembrie. Opere, vol. XXII, ed. rusă, pag. 81.

sibilă decât prin izbânda revoluţiei socialiste muncitoreşti începută la 25 Octombrie, căci numai revoluţia socialistă poate să asigure trecerea fără plată a pământului în mâinile ţărănimii muncitoare...

Condiţia indispensabilă a victoriei revoluţiei socialiste... este alianţa deplină a ţărănimii muncitoare şi exploatate cu clasa muncitoare..." [1])

„Proprietatea moşierească a pământului, declară în raportul său Vladimir Ilici, stă la baza asupririi iobage, şi confiscarea pământului moşierilor este primul pas al revoluţiei din Rusia. Dar chestiunea pământului nu poate fi rezolvată independent de celelalte probleme ale revoluţiei". [2])

Lenin atacă cu vehemenţă politica conciliatoare, şovăelnică a socialiştilor-revoluţionari „de stânga".

„Greşala socialiştilor-revoluţionari „de stânga", declară el, constă în aceea că ei... nu s'au ridicat împotriva politicii de conciliere, invocând motivul că masele nu sunt suficient de desvoltate. Partidul este avantgarda clasei şi sarcina lui nu este nicidecum aceea de a reflecta starea de spirit medie a maselor, ci de a antrena masele după el. Dar, pentru a putea antrena pe şovăelnici, trebue să încetezi tu însuţi a şovăi". [3])

Cuvintele acestea, rostite fără ocol de Lenin, loveau în leaderii socialişti-revoluţionari „de stânga".

„...dar socialiştii-revoluţionari mai întind încă şi astăzi mâna Avxentiev-ilor, în timp ce muncitorilor le întind numai degetul cel mic, continuă Lenin. Dacă politica de conciliere va continua, revoluţia va pieri". [4])

Revoluţia trebue să rupă cu politica de conciliere, şi a

1) Ibidem. Proiect de rezoluţie, pag. 83-84.
2) Ibidem. pag. 81.
3) Ibidem.
4) Ibidem.

rupe cu această politică înseamnă a păşi pe calea revoluţiei socialiste. Vorbind în faţa ţăranilor, Lenin demască cu curaj mărginirea burgheză a acelora cari aveau pretenţia să conducă revoluţia.

„Dacă socialismul nu poate fi înfăptuit decât în momentul când toţi, până la unul, sunt pe deplin desvoltaţi, atunci poate că nici peste 500 de ani nu vom ajunge la socialism" [1] — a spus el.

Socialiştii-revoluţionari „de stânga", făcând cor cu aliaţii lor, cameneviştii şi troţkiştii, afirmau că victoria socialismului în Rusia e imposibilă.

In ziarul socialiştilor-revoluţionari „de stânga" năzuinţa guvernului sovietic de a înfăptui socialismul era calificată drept „un vis exaltat al unor fantezişti şi utopişti".

„Nu, tovarăşi, răspunse Lenin la aceasta, în faţa congresului ţărănesc. In Rusia revoluţia socialistă, proletară a început. Masele poporului vor să-şi hotărască singure soarta... Muncitorii şi ţăranii au împânzit Rusia cu Sovietele lor; ei îşi hotărăsc singuri soarta, şi aceasta nu este o fantezie, nu este o utopie a unor „visători exaltaţi" [2]

Şi, adresându-se socialiştilor-revoluţionari „de stânga", Lenin încheie:

„Înţelegerea noastră nu este posibilă decât pe o platformă socialistă; altfel, înţelegerea nu poate fi înţelegere". [3]

Buna organizare a fracţiunii bolşevice, acţiunea dusă de bolşevici în rândurile delegaţilor şi în special discursul lui Lenin produseră un reviriment în starea de spirit a congresului. Imensa majoritate a delegaţilor era formată din reprezentanţi ai armatei, ai celor din tranşee, ai sărăcimii

1) *V. I. Lenin*, Congresul ţărănesc. Cuvântarea lui Lenin, „Novaia Jizn" („Viaţa Nouă") Nr. 181, 15 Noembrie 1917.

2) *V. I. Lenin*, Congresul extraordinar al Sovietelor de deputaţi ai ţăranilor, 23 Noembrie — 8 Decembrie (10-25 Noembrie) 1917. Raport asupra condiţiilor încheierii unui acord cu socialiştii-revoluţionari de stânga. 1 Decembrie (18 Noembrie). Opere, vol. XXII, ed. 3-a rusă, pag. 87-88.

3) Ibidem, pag. 88.

satelor. La congres fură citite 32 de mandate ale organizaţiilor de armate, cari cereau trecerea puterii în mâinile Sovietelor. Sub presiunea acestei fracţiuni a delegaţilor, socialiştii-revoluţionari „de stânga" fură nevoiţi să primească condiţiunile de fuziune a Sovietelor, în forma propusă de bolşevici. La 15 Noembrie avu loc o şedinţă comună a Comitetului Executiv Central din Rusia şi a Congresului Extraordinar al ţăranilor. Intr'o atmosferă de mare entuziasm, se făcu primul pas spre fuziunea organelor centrale ale Sovietelor de deputaţi ai muncitorilor, soldaţilor şi ţăranilor.

Inainte de şedinţa comună cu Comitetul Executiv Central din Rusia, delegaţii congresului ţărănesc ţinură o adunare extraordinară. Insuşi cuvântul „fuziune" stârnea aprobarea entuziastă a reprezentanţilor Sovietelor ţărăneşti. Delegaţii dela Smolnîi şi cei ai Gărzii Roşii fură primiţi cu aplauze furtunoase. Salutând congresul, reprezentantul partidului muncitoresc socialist din America declară:

> „Ziua înţelegerii între congresul Sovietelor de deputaţi ai ţăranilor şi Sovietele de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor este una din cele mai însemnate zile ale revoluţiei. Ea va avea un răsunet adânc în toată lumea: la Paris, la Londra şi peste ocean, la New-York".

Din partea Comitetului Executiv Central din Rusia ţăranii fură salutaţi de I. M. Sverdlov, preşedintele comitetului, care îşi termină discursul prin cuvintele:

> „Prin unirea voastră cu Sovietele de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor, voi aţi întărit cauza revoluţiei mondiale. Acest acord reprezintă unul dintre faptele cele mai însemnate ale revoluţiei".

La Smolnîi delegaţii fură întâmpinaţi de Garda Roşie cu un steag roşu desfăşurat pe care scria: „Trăiască unitatea revoluţionară a poporului muncitor". Ţăranii şi gardiştii roşii, în rânduri strânse, intrară în sala de şedinţe a Comitetului Executiv Central din Rusia.

Prezidiul şedinţei comune fu alcătuit din prezidiul Co-

mitetului Executiv Central din Rusia şi din prezidiul congresului ţărănesc. Ţăranii cari luară cuvântul salutară unirea cu entuziasm.

„Eu sunt reprezentantul unui Soviet judeţean de deputaţi ai muncitorilor şi ţăranilor, declară bătrânul ţăran R. I. Staşcov. Am fost însărcinat să vă spun că toată puterea trebue să fie în mâinile Sovietelor. Noi n'am trăit în libertate, n'am trăit la lumină, ci în nişte morminte. Dar luptătorii noştri, luptătorii pentru binele poporului, au suferit şi mai mult decât noi. Ei erau ferecaţi în lanţuri şi aruncaţi în temniţe, unde erau lăsaţi să putrezească. Ziua de azi este o zi mare. Dela Fontanca (unde avea loc congresul ţărănesc. — *Nota Red.)* până la Smolnîi eu n'am păşit, ci am sburat. Nu pot să vă spun cât sunt de bucuros".

Ca încheiere, I. M. Sverdlov propuse o rezoluţie, care fu adoptată în unanimitate. Rezoluţia confirma decretele asupra păcii şi asupra pământului, adoptate de Congresul al II-lea al Sovietelor.

Fuziunea Comitetului Executiv Central al Sovietelor ţărăneşti cu Comitetul Executiv Central din Rusia a avut o importanţă enormă. Acesta era un însemnat pas înainte pe calea întăririi alianţei dintre proletariat şi ţărănimea muncitoare.

Acest pas a uşurat în mod considerabil munca emisarilor Comitetului Executiv Central din Rusia şi ai Comitetului Militar Revoluţionar în direcţia fuzionării Sovietelor muncitoreşti şi ţărăneşti din provincie.

La 18 Noembrie Lenin rosti la congresul ţărănesc o cuvântare de încheiere.

El sublinie în mod explicit că bolşevicii au acceptat un acord cu socialiştii-revoluţionari „de stânga", „pentrucă mulţi ţărani au astăzi încredere în ei". [1]). Blocul cu socialiştii-revoluţionari „de stânga" a fost o formă particulară

1) *V. I. Lenin*, Alianţa muncitorilor cu ţăranii muncitori şi exploataţi. Opere, vol. XXII, ed. 3-a rusă, pag. 89.

de front unic, prin a cărui realizare bolşevicii căpătară posibilitatea de a-i izola pe socialiştii-revoluţionari „de stânga", de a rupe de ei masele ţărăneşti.

Bolşevicii acceptaseră acest bloc fără să cedeze nici un punct din programul lor. Pentru ei, era foarte important să scoată elementele şovăelnice de sub influenţa contrarevoluţiei, să-şi alipească pe toţi aliaţii temporari.

> „...în război, a scris Lenin, nu trebue neglijat niciun ajutor, fie el chiar indirect. In război chiar şi poziţia claselor şovăitoare are o enormă importanţă. Cu cât războiul este mai aspru, cu atât mai mare influenţă trebue să căpătăm asupra elementelor şovăelnice..." [1])

Această tactică a dat posibilitate bolşevicilor să învingă la congresul ţărănesc. Delegaţii de rând ai congresului ţărănesc aprobau fără rezerve decretele bolşevicilor asupra pământului şi asupra păcii. Reprezentanţii din provincie povesteau că ţăranii întorceau spatele partidului socialist-revoluţionar şi primeau cu entuziasm decretele puterii sovietice. Fiecare zi aducea noi ştiri despre victoria puterii sovietice în ţară. După informaţii necomplecte, în afară de capitale puterea sovietică fusese instaurată la Harcov, Nijni-Novgorod, Odessa, Ecaterinoslav, Samara, Saratov, Cazan, Rostov, Vladimir, Reval (regiunea mării baltice), Pscov, Minsc, Crasnoiarsc, Orehovo-Zuevo, Ţaritîn şi Ufa. La 19 Noembrie, congresul ţărănesc extraordinar alese un Comitet Executiv Central al Sovietelor de deputaţi ai ţăranilor. Toţi cei 108 aleşi intrară în Comitetul Executiv Central al Sovietelor de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din Rusia.

1) *V. I. Lenin*, Adunarea militanţilor din Moscova ai partidului, 27 Noembrie 1918. Opere, vol. XXII, ed. 3-a rusă, pag. 323.

4

ACŢIUNEA CONTRAREVOLUŢIONARĂ A CADEŢILOR

Succeselor poporului învingător contrarevoluţia nu le opuse numai sabotajul.

Ea încercă să facă din duma oraşului Petrograd unul din centrele luptei antisovietice. Duma avea experienţa unei astfel de lupte. Ea încercase să convoace la Petrograd o conferinţă a dumelor oraşelor şi a zemstvelor, în scopul de a opune Sovietelor dumele şi zemstvele locale. Conferinţa nu avu loc, căci la Petrograd nu veniră decât reprezentanţii a 20 de oraşe. Duma Petrogradului conducea sabotajul în toate instituţiunile municipale, întreţinea legături cu ambasadorii străini, aduna forţe.

La 15 Noembrie, chestiunea dumei Petrogradului fu discutată în şedinţa Consiliului comisarilor poporului.

„Duma centrală a oraşului a pierdut în mod vădit şi definitiv dreptul de a reprezenta populaţia din Petrograd, întrucât ea e în complectă contrazicere cu starea de spirit şi dorinţele acestei populaţii" — spunea deciziunea Consiliului comisarilor poporului.

In această deciziune se sublinia că duma uza de drepturile ei „pentru a opune voinţei muncitorilor, soldaţilor şi ţăranilor acţiuni contrarevoluţionare, pentru a sabota şi zădărnici activitatea socială sistematică". Consiliul comisarilor poporului dispuse dizolvarea dumei contrarevoluţionare a Petrogradului.

Socialiştii-revoluţionari de dreapta şi menşevicii încercară să nesocotească decizia Consiliului comisarilor poporului. In ciuda decretului de dizolvare, duma Petrogradului continua să funcţioneze.

La 20 Noembrie, consilierii începură să se adune în clădirea dumei. Clădirea era plină de gardişti roşii şi de marinari înarmaţi. Intre marinari şi consilieri se încinseră controverse şi discuţii politice. La ora 7 şi 30 minute, primarul oraşului şi preşedintele dumei, punându-şi insignele, se îndreptară spre sala Alexandrovski. In urma lor mergeau

grămadă consilierii şi funcţionarii. Marinarii nu-i lăsară să intre în sală. Dar consilierii izbutiră să se strecoare printr'o altă intrare... Se deschise şedinţa. Gardiştii roşii şi marinarii înarmaţi dădură buzna în şedinţă şi cerură dumei să părăsească imediat sala.

Se dădu dumei un termen de 5 minute pentru răspuns. Duma oraşului luă pe loc următoarea hotărîre:

„Aducându-i-se la cunoştinţă de către preşedintele ei că a fost somată de cetăţeanul marinar să-şi înceteze lucrările conform dispoziţiei Comitetului Marinar Revoluţionar, duma oraşului protestează împotriva acestui act de violenţă..."

Marinarul care adusese ordinul de evacuare se uita nerăbdător la ceas.

— V'au mai rămas două minute, anunţă el.

Consilierii adoptară în grabă o rezoluţie, prin care declarau că nu-şi vor înceta activitatea şi că, deîndată ce vor avea posibilitatea, se vor aduna din nou.

Cele cinci minute trecură. Se întocmi un proces verbal de dizolvare a dumei, care fu iscălit de consilieri şi marinari.

La 24 Noembrie, la şedinţa Comitetului Executiv Central din Rusia, socialiştii-revoluţionari „de stânga" încercară să deslănţue lupta în jurul disolvării dumei. In numele fracţiunii socialiştilor-revoluţionari „de stânga", Carelin propuse o rezoluţie care, în prima ei parte, anula dispoziţia Consiliului comisarilor poporului privitoare la disolvarea dumei, iar în a doua, declara duma dizolvată, dat fiind că ea „s'a ridicat împotriva stării de spirit şi a opiniei maselor largi ale populaţiei". Această rezoluţie arăta cum nu se poate mai bine caracterul palavragiilor socialişti-revoluţionari „de stânga". Ei nu aveau curaj să ia apărarea dumei. Dar ei găsiră de cuviinţă să profite de acest moment pentru a opune încă odată Comitetul Executiv Central din Rusia Consiliului comisarilor poporului.

Dar această încercare eşuă. Comitetul Executiv Central din Rusia ratifică cu majoritate de voturi decretul Consi-

liului comisarilor poporului cu privire la dizolvarea dumei Petrogradului.

Eşuând în chestiunea dumei Petrogradului, conducătorii cadeţi ai contrarevoluţiei încercară să organizeze un nou complot antisovietic.

Indeplinind voinţa cadeţilor, socialiştii-revoluţionari şi menşevicii chemară populaţia Petrogradului să manifesteze, la 28 Noembrie, împotriva guvernului sovietic. In aceeaşi zi, conform unei deciziuni a Consiliului comisarilor poporului, urma să se deschidă, în palatul Tavriceski, Adunarea Constituantă, cu condiţia ca să fie prezenţi cel puţin 400 de deputaţi. Membrii rămaşi în libertate ai Guvernului Provizoriu doborît de popor şi ai ilegalului Comitet Executiv Central din Rusia din prima sesiune, îndemnară pe deputaţi să se prezinte la palatul Tavriceski la 28 Noembrie, orele 2 p. m. Socialiştii-revoluţionari şi menşevicii lansară un apel către muncitori, prin care îi îndemnau să declare grevă în aceeaşi zi. Se elaborau planurile unor demonstraţii antisovietice. Era clar că la adăpostul Adunării Constituante se pregătea un complot care avea ca ţel doborîrea puterii sovietice.

Luând cuvântul la şedinţa din 20 Noembrie a Consiliului comisarilor poporului, Stalin propuse să se amâne pentru scurtă vreme deschiderea Adunării Constituante. Consiliul comisarilor poporului luă o hotărîre prin care însărcină pe Stalin şi pe Petrovski să ia sub controlul lor comisiunea de convocare a Adunării Constituante şi să procedeze la înregistrarea tuturor documentelor comisiei, pentru a fi în măsură să se orienteze în activitatea ei.

Totodată Lenin elaboră un decret prin care li se acorda Sovietelor dreptul de rechemare a deputaţilor din Adunarea Constituantă. La 21 Noembrie Comitetul Executiv Central din Rusia adoptă decretul lui Lenin. Mai multe Soviete luară hotărîrea să recheme din Adunarea Constituantă pe deputaţii Avxentiev, Goţ, Lihaci, Argunov, Breşco-Breşcovscaia, Bulat şi alţii — membri ai partidului socialist-revoluţionar.

Comitetul Central al partidului cadeţilor pregătea în-

tens o acțiune armată împotriva Sovietelor pentru ziua de 28 Noembrie. Tuturor membrilor organizației cadeților din Moscova li se ceru să plece la Petrograd, pentru a participa la această acțiune.

Partidul cadeților era statul-major politic al tuturor organizațiilor contrarevoluționare. In cursul anului 1917 cadeții acumulaseră o bogată experiență în organizarea acțiunilor contrarevoluționare. După Revoluția din Octombrie ei căutară să rămână în umbră, împingând pe primul plan pe socialiștii-revoluționari și pe menșevici (mai ales pe cei dintâi). Leaderii cadeților trecură în ilegalitate.

La 17 Noembrie, toate ziarele antisovietice publicară un apel al Guvernului Provizoriu clandestin, care îndemna la unire în jurul Adunării Constituante. O mână de foști miniștri fixa în mod solemn deschiderea Adunării Constituante pentru 28 Noembrie, ora 2 p. m., în clădirea palatului Tavriceski. A doua zi, Comitetul Militar Revoluționar dispuse arestarea membrilor Guvernului Provizoriu, lăsați până atunci în libertate.

Era cât se poate de clar că, plănuind această comedie, cadeții nu puteau să conteze pe un succes imediat. Comunicatele asupra mersului alegerilor arătau că până la 28 Noembrie nu vor putea sosi la Petrograd mai mult de 100 de delegați.

Socoteala cadeților era simplă: fără îndoială că bolșevicii nu vor admite convocarea ilegală a Adunării Constituante; conduita bolșevicilor va putea fi atunci prezentată ca un act de violență față de Adunarea Constituantă, și în modul acesta lozinca de convocare a Adunării Constituante se va preface în lozinca apărării Adunării Constituante deja convocate. In jurul acestei lozinci puteau fi grupate contrarevoluția dela periferia țării și elementele antisovietice dela centru.

Cadeții, socialiștii-revoluționari și menșevicii se pregăteau activ pentru ziua „deschiderii" Adunării Constituante. Comitetul Executiv Central, clandestin, al Sovietelor din Rusia, din prima sesiune, dăduse bani pentru organizarea demonstrației. Congresul partidului socialist-revoluționar, care

ţinea în aceste zile şedinţe la Petrograd, hotărî să participe în întregime la demonstraţie.

Toate aceste pregătiri erau cunoscute de organele dictaturii proletariatului. La 20 Noembrie, Consiliul comisarilor poporului hotărî să întărească garnizoana Petrograd şi să ia măsuri energice în vederea înarmării marinarilor. Se intenţiona să se concentreze la Petrograd, pentru ziua de 27 Noembrie, 10—12 mii de marinari, folosindu-se în acest scop congresul marinarilor, care avea loc la Petrograd.

In dimineaţa zilei de 28 Noembrie, din ordinul Comitetului Militar Revoluţionar, fură arestaţi la locuinţa contesei Panina următorii membri ai Comitetului Central al partidului cadeţilor: Şingarev, Cocoşkin, prinţul P. D. Dolgorucov şi subsecretarul de stat la ministerul comunicaţiilor, Constantinov.

La 28 Noembrie nu se adunaseră la Petrograd decât 172 de deputaţi ai Adunării Constituante. Dar numărul nereglementar de deputaţi nu-i turbura pe contrarevoluţionari. Cadeţii, socialiştii-revoluţionari şi menşevicii organizară în această zi o demonstraţie contrarevoluţionară. Prin faţa palatului Tavriceski defilă o mulţime surescitată, de burghezi, funcţionari şi ofiţeri. Contrarevoluţionarii purtau steaguri albe şi verzi cu lozinca: „Toată puterea în mâinile Adunării Constituante". O orchestră leşinată cânta necontenit „Marsilieza". Imnul unei burghezii cândva revoluţionare trebuia să-i însufleţească pe demonstranţi. Contrarevoluţia se împopoţona cu vestminte de mult uitate în Occidentul burghez. „Marsilieza", „Convenţia", „Comitetul siguranţei publice", „Comitetul salvării publice" — toate aceste denumiri erau foarte răspândite în rândurile partidelor contrarevoluţionare din 1917.

In faţa grilajului palatului Tavriceski, primarul Petrogradului, Schreider, ţinu o cuvântare. El declară, pe un ton patetic, că ziua de 28 Noembrie este cea mai măreaţă zi din istoria Rusiei. Arătând spre palatul Tavriceski, el strigă:

„Să jurăm că nu vom permite nimănui să se

„Manifestație antisovietică"

Caricatură de Kucrinicsi

atingă de acest ultim refugiu al Rusiei. Să jurăm că vom apăra Adunarea Constituantă până la ultima picătură de sânge".

Şi oamenii în şube grele şi scumpe, în mantale ofiţereşti şi funcţionăreşti, strigau desordonat şi discordant: „Jurăm!"

Schreider se îndreptă apoi spre poarta laterală a palatului Tavriceski. Mulţimea se năpusti după el. Garda palatului nu putu să ţină piept năvalei demonstranţilor contrarevoluţionari. Cei câteva mii de gardişti albi, de iuncheri, de burghezi şi funcţionari sabotori înarmaţi rupseră cordoanele gărzii. O mână de deputaţi socialişti-revoluţionari şi cadeţi se proclamară conferinţă privată a membrilor Adunării Constituante. Toate acestea au fost posibile nu numai datorită faptului că gardiştii albi au recurs la violenţă; unii soldaţi din garda palatului Tavriceski, influenţaţi de agitaţia contrarevoluţionară, îşi descărcaseră îndată armele. Lozinca Adunării Constituante nu-şi pierduse încă puterea.

In seara aceleiaşi zile, după demonstraţia cadeţilor, Con-

siliul comisarilor poporului se adună la Smolnîi. Demonstraţia aceasta şi încercarea cadeţilor de „a deschide" Adunarea Constituantă desvăluiră pe deplin planul contrarevoluţiei. Demonstraţia contrarevoluţionară din capitală şi „deschiderea" Adunării Constituante unificau politiceşte acţiunile răzleţe ale partizanilor lui Caledin, ai lui Dutov şi ai naţionaliştilor ucraineni. Dar geniul lui Lenin ştiu să descopere în dosul tuturor acestor planuri partidul cadeţilor, statul-major politic care conducea toate uneltirile contrarevoluţionare. Socialiştii-revoluţionari şi menşevicii, cari îşi asumaseră rolul de dulăi ai contrarevoluţiei, ieşiră la suprafaţă, pe când cadeţii se retraseră modest în umbră, conducând toate acţiunile socialiştilor-revoluţionari şi ale menşevicilor. Lovitura trebuia îndreptată împotriva centrului politic al contrarevoluţiei: partidul cadeţilor.

> „Când se spune că partidul cadeţilor nu este un grup puternic, se spune un neadevăr, declară Lenin. Comitetul Central al cadeţilor este statul-major al clasei burgheze. Cadeţii au absorbit toate clasele avute; elementele cari erau mai de dreapta decât cadeţii s'au contopit cu ei". [1])

Acest partid, puternic prin forţa economică a burgheziei, prin experienţa politică dobândită în grajdul monarhiei dela 3 Iunie, prin legăturile sale cu cadrele aparatului de stat; acest partid, profund ostil poporului, era extrem de periculos pentru revoluţie. Şi Lenin înţelesese acest lucru.

In seara zilei de 28 Noembrie, la ora 10 şi 30 de minute, Consiliul comisarilor poporului adoptă, la propunerea lui Lenin, „Decretul de arestare a conducătorilor războiului civil împotriva revoluţiei". Decretul glăsuia astfel:

> „Membrii organelor de conducere ale partidului cadeţilor, partid al duşmanilor poporului, trebue să fie arestaţi şi daţi în judecata tribunalelor revoluţionare. Sovietele locale au datoria să

---

1) *V. I. Lenin.* Cuvântare ţinută la şedinţa din 12 Decembrie (29 Noembrie) 1917, a Comitetului Central al P. M. S. D. R. (b) în chestiunea Adunării Constituante şi a arestării membrilor partidului cadet. Proces-verbal. Opere, vol. XXII, ed. 3-a rusă, pag. 109.

supravegheze în mod deosebit partidul cadeţilor, dat fiind legăturile lui cu războiul civil al cornilovi̦ştilor şi caledinişti̦lor împotriva revoluţiei. Decretul intră în vigoare din momentul semnării lui". [1])

Decretul fu semnat de Lenin, Stalin, Petrovski, Menjinski, Schlichter şi alţii.

In acest timp, leaderii cadeţilor, Şingarev, Cocoşkin şi Dolgorucov, erau ţinuţi arestaţi în camera 56 a palatului Smolnîi, unde era instalat biroul comisiunii de anchetă.

Profitând de insuficienta organizare a noului aparat, cadeţii putură să pătrundă în Smolnîi şi să menţină legătura cu cei arestaţi.

„In tot cursul zilei am fost vizitaţi de o mulţime de lume: consilieri ai dumei municipale, reprezentanţi ai „Comitetului siguranţei publice" şi alţii" — a notat Şingarev în jurnalul său.

Pe la ora 12 noaptea, intră în camera arestaţilor comisarul Comitetului Militar Revoluţionar şi le citi decretul. Cadeţii fură imediat înconjuraţi de gardişti roşii înarmaţi. In aceeaşi noapte, Şingarev, Cocoşkin şi Dolgorucov fură depuşi la fortăreaţa Petru şi Pavel.

După zilele din Iulie 1917, cadeţii, socialişti̦i-revoluţionari şi menşevicii ameninţaseră că-i vor declara pe bolşevici duşmani ai poporului.

La şedinţa din 1 Decembrie a Comitetului Executiv Central din Rusia, Lenin a povestit:

„Noi le-am spus atunci: Ei bine, încercaţi să faceţi acest lucru, dacă puteţi. Incercaţi să spuneţi poporului că partidul bolşevic, ca partid şi ca orientare, este duşman al poporului". [2])

Dar cadeţii şi socialişti̦i-revoluţionari nu îndrăsniră s'o

---

1) *Decretele Revoluţiei din Octombrie.* (Acte guvernamentale semnate sau ratificate de Lenin în calitate de preşedinte al Consiliului comisarilor poporului) I. Dela Revoluţia din Octombrie până la dizolvarea Adunării Constituante. Moscova, Editura partidului, 1933, pag. 210.

2) *V. I. Lenin,* Cuvântare ţinută la şedinţa din 12 Decembrie (29 Noembrie) 1917 a Comitetului Central al P.M.S.D.R. (b), în chestiunea Adunării Constituante şi a arestărilor membrilor partidului cadet. Proces-verbal. Opere, vol. XXII, ed. 3-a rusă, pag. 110.

facă. Ei îşi îndreptară ura lor de clasă împotriva unora sau altora dintre membrii partidului bolşevic.

Bolşevicii declarară însă în mod hotărît şi deschis că partidul „Narodnoi Svobodâ" („Libertăţii Poporului") este un partid al duşmanilor poporului. In mintea maselor cuvintele „cadet" şi „cornilovist" însemnau unul şi acelaş lucru încă din August 1917. Decretul lui Lenin consacră această ură a poporului printr'un act de stat. Crasnoviştii, denikiniştii, colciakiştii, vrangheliştii rămaseră cu porecla de „cadeţi" în tot cursul războiului civil.

Ura poporului împotriva partidului cadeţilor se acumulase încă cu mult înainte de revoluţia din Octombrie. Cadetul Miliucov, cadetul Şingarev, cadetul Lvov personificau politica antipopulară a Guvernului Provizoriu. Cadeţii — organizatorii sabotajului, inspiratorii rebeliunii lui Caledin — stăteau în calea puternicei mişcări a poporului şi ameninţau să readucă trecutul odios.

„Sunt puse în joc toate cuceririle poporului, inclusiv pacea apropiată — spunea comunicatul guvernului. La Sud, Caledin; la Est, Dutov; în sfârşit, în centrul politic al ţării, la Petrograd, complotul Comitetului Central al partidului cadeţilor, care trimite neîncetat spre Sud, în ajutorul lui Caledin, ofiţeri cornilovişti. Cea mai mică nehotărîre sau slăbiciune a poporului poate să ducă la prăbuşirea Sovietelor, la prăbuşirea cauzei păcii, la zădărnicirea reformei agrare, la o nouă atotputernicie a moşierilor şi capitaliştilor.

Consiliul comisarilor poporului se obligă să nu depună armele în lupta împotriva partidului cadeţilor şi a trupelor lui Caledin. Conducătorii politici ai războiului civil contrarevoluţionar vor fi arestaţi. Rebeliunea burgheză va fi înăbuşită cu orice preţ".

La 30 Noembrie, un detaşament de marinari puse capăt „conferinţelor private" ilegale ale deputaţilor Adunării Constituante din palatul Tavriceski.

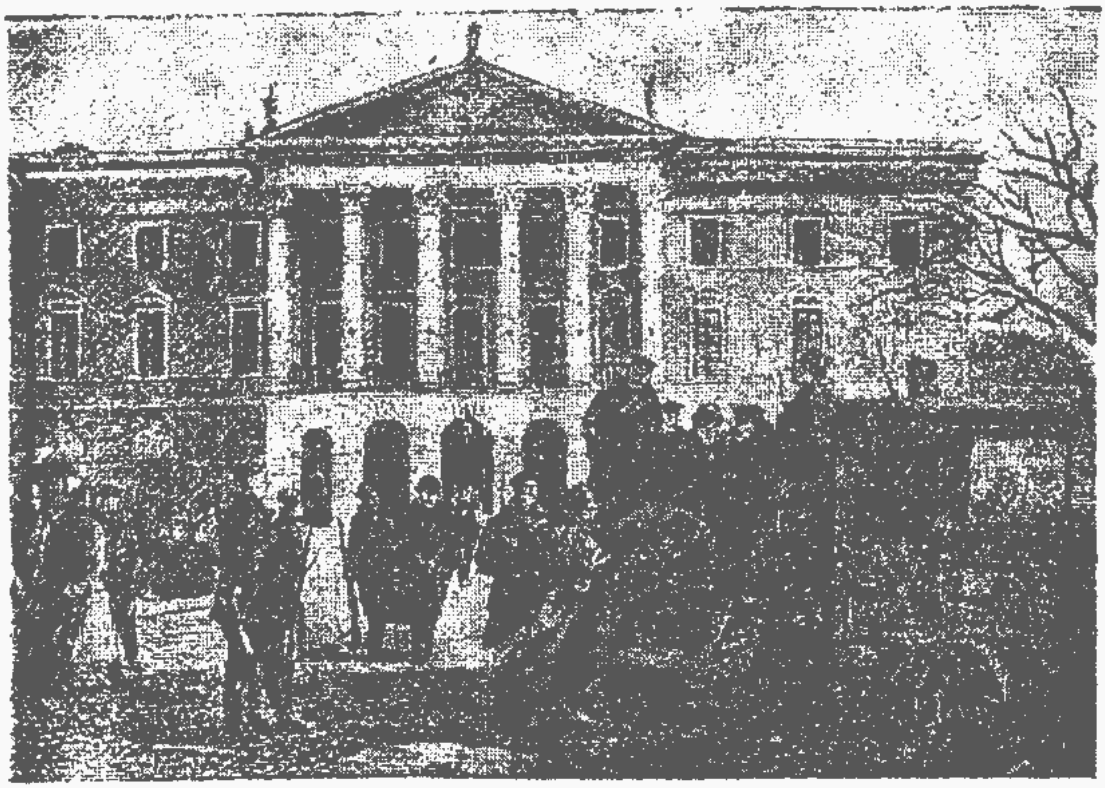
5

SFĂRÂMAREA APARATULUI DE STAT BURGHEZ ŞI CREAREA APARATULUI DE STAT SOVIETIC

In toate comisariatele, lupta împotriva sabotajului grăbea crearea noului aparat şi sfărâmarea celui vechiu. Controlul asupra băncilor, introdus la început ca o măsură de tranziţie spre naţionalizare, se lovi de împotrivirea îndârjită a funcţionarilor băncilor. Pentru ca să se poată obţine dela Banca de Stat, la cererea Consiliului comisarilor poporului, 10 milioane de ruble, a trebuit să fie arestat directorul băncii, Şipov, iar funcţionarii trebuiră să fie ameninţaţi cu aducerea Gărzii Roşii. Din pricina sabotajului, a trebuit să se accelereze naţionalizarea băncilor. La şedinţa din 8 Noembrie a Comitetului Executiv Central din Rusia, în urma raportului tovarăşului Menjinski, se adoptă o rezoluţie care cerea „Consiliului comisarilor poporului să ia măsurile cele mai energice pentru lichidarea imediată a sabotajului contrarevoluţionarilor dela Banca de Stat".

Tot aşa stăteau lucrurile şi la Comisariatul poporului pentru poştă şi telegraf. Comitetul Central socialist-revoluţionar şi menşevic al Uniunii funcţionarilor dela poştă şi telegraf conducea sabotajul înăuntrul fostului minister. Din iniţiativa lui fu creat un grup „de acţiune", format din trei funcţionari monarhişti, pentru conducerea ministerului. Pentru a sfărâma sabotajul funcţionarilor dela poştă, fură chemaţi marinari-telegrafişti din Kronstadt. Pe la mijlocul lui Noembrie, marinarii puseră stăpânire pe telegraf şi-i izgoniră pe sabotori din minister.

La ministerul muncii sabotajul era condus de menşevici. Palatul de marmoră, unde era instalat Comisariatul muncii, era pustiu; toate birourile erau încuiate, iar funcţionarii plecaţi. Pe coridoare umblau ca nişte umbre fiii prinţului C. C. Romanov. In timpul lui Scobelev şi al lui Gvozdev, ei rămăseseră stăpânii palatului. La câteva zile după Revoluţia din Octombrie prinţii fură alungaţi, căci începuseră să scoată din palat obiectele de valoare. Func-

Arestarea funcţionarilor sabotori dela Banca de Stat.
După un desen de V. Ermolaev

ţionarii lui Gvozdev rivalizau cu prinţii: ei furară banii din casă şi registrele. In ciuda sabotajului, Comisariatul poporului pentru muncă începu să organizeze asigurările sociale şi controlul muncitoresc. In acest scop, fură trimişi la comisariat muncitori dela uzinele din Petrograd.

Una din cele mai importante sarcini ale puterii sovietice era să instaureze ordinea revoluţionară în capitală. Comisariatul poporului pentru afacerile interne creă un comitet pentru menţinerea ordinei. In fruntea acestui comitet fu pus C. E. Voroşilov.

Contrarevoluţia încercă să organizeze în capitală acţiuni pogromiste şi anarhice. Organizaţia lui Purişkevici împrăştia prin oraş afişe cu adresele depozitelor de vinuri. Pe străzile Petrogradului hoinăreau indivizi travestiţi în „muncitori", cari îndemnau elementele anarhice să devasteze depozitele de vinuri. Sub lozinca „Să bem tot ce a rămas

dela Romanovi", contrarevoluţia încerca să introducă desorganizarea şi anarhia în Petrogradul revoluţionar.

In faţa depozitelor de vinuri devastate se formau cozi. La Palatul de Iarnă vinurile de preţ erau păstrate în pivniţe zidite. Pentru a îmbăta unităţile de gardă, funcţionarii se grăbiră să le arate locul unde se aflau aceste pivniţe. Soldaţii scoaseră cu baionetele cărămidă după cărămidă şi pătrunseră în pivniţele Palatului de Iarnă şi ale Ermitajului. In jurul Palatului de Iarnă se îngrămădea o mulţime de oameni, cari încercau să pătrundă în pivniţe. Coada se întindea dela Zimnaia Canavca până la podul Liteinîi, şi apoi pe strada Milionnaia, până la câmpul lui Marte. Peste douăzeci de depozite de vinuri fură devastate aproape simultan în diferite puncte ale oraşului. Devastările acestea ameninţau serios ordinea revoluţionară a capitalei. In unele locuri ele se transformau în demonstraţii antisovietice. La Palatul de Iarnă gărzile erau schimbate mereu, deoarece soldaţii se îmbătau. Ordinea putu fi restabilită prin formarea unor detaşamente de comunişti, marinari şi gardişti roşii revoluţionari.

Miliţia muncitorească contribui în mare măsură la menţinerea ordinei revoluţionare. Miliţia Guvernului Provizoriu păstrase toate trăsăturile vechii poliţii ţariste. Această parte foarte importantă a vechiului aparat de Stat fusese sfărâmată încă din primele zile ale Revoluţiei din Octombrie. Un decret dat la 28 Octombrie hotărîse ca toate Sovietele de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor să înfiinţeze o miliţie muncitorească, care să ţină numai de Soviete.

Nici menşevicii, nici inspiratorii lor nu erau prea originali în calculele lor întemeiate pe sabotaj, de care, după părerea lor, bolşevicii trebuiau neapărat să se poticnească şi „să se prăvălească în prăpastie". In 1871, în timpul insurecţiei muncitorilor francezi, ministrul Thiers, conducătorul contrarevoluţiei, făcuse uz de aceeaşi metodă. Prezentându-se la primării, comunarzii au găsit încăperile goale. Când Arthur Arnould a venit la ministerul de externe, sin-

gurii săi călăuzitori au fost paznicul şi lustruitorul de parchete.

Dar sabotorii din Rusia îşi greşiseră socotelile. Ei îşi închipuiau că revoluţia proletară va proceda cu statul burghez tot aşa cum procedaseră toate revoluţiile anterioare.

Atitudinea bolşevicilor faţă de aparatul de Stat se fonda pe teoria de granit a lui Marx şi Lenin, teorie verificată în zilele Comunei din Paris şi ale revoluţiei din 1905. Experienţa revoluţiei din Februarie 1917 confirmase încă odată soliditatea acestei teorii.

> „Luaţi, de pildă, cele întâmplate în Rusia, în cele şase luni de după 27 Februarie 1917, scrie Lenin. Slujbele de stat... deveniră obiect de pradă pentru cadeţi, menşevici şi socialişti-revoluţionari. In fond, nici gând de vreo reformă serioasă. Se urmărea să se amâne reformele „până la Adunarea Constituantă", iar Adunarea Constituantă era amânată încetul cu încetul până la sfârşitul războiului! Dar pentru a împărţi prada, pentru a pune mâna pe portofoliile ministeriale, pe subsecretariatele de stat, pe locurile de guvernatori generali, etc., etc., nu s'a zăbovit, nu s'a aşteptat niciun fel de Adunare Constituantă! Jocul combinaţiilor în compoziţia guvernului nu exprima în fond decât această împărţire şi reîmpărţire a „prăzii", care se făcea atât sus cât şi jos, în toată ţara, în toată administraţia, centrală şi locală". [1])

Puţin timp înainte de revoluţia proletară, în perioada de activitate clandestină de după evenimentele din Iulie, Lenin a expus vederile bolşevicilor cu privire la stat în cartea sa „Statul şi Revoluţia".

Lenin îşi dăduse limpede seama că în luptele revoluţionare iminente, proletariatul care asalta fortăreaţa capitalismului va avea nevoie de o teorie bine precizată. El profită deaceea de retragerea sa forţată din activitatea poli-

1) *V. I. Lenin*, „Statul şi Revoluţia". Opere, vol. XXI, ed. 3-a rusă, pag. 389.

tică deschisă, pentru a lucra la cartea sa „Statul şi Revoluţia".

Cartea nu era încă terminată, când Lenin trebui să plece în Finlanda. Era pe la începutul lui Septembrie, venise frigul. Suindu-se pe locomotivă, Vladimir Ilici dădu muncitorului care-l însoţea un caiet albastru şi îi spuse de câteva ori să-l păstreze ca pe ochii din cap, iar în caz că el, Lenin, va fi arestat, să-l predea lui Stalin.

Locomotiva trecu graniţa cu bine. Lenin întrebă numaidecât dacă caietul e intact şi, primind acest manuscris preţios, îl ascunse.

Acest caiet cu coperta albastră, intitulat „Marxismul şi Statul", cuprindea citate copiate de Lenin din operele lui Marx, Engels şi alţii, a căror studiere o începuse în Elveţia, în sala de lectură a bibliotecii din Zürich.

Cartea fu terminată în Finlanda, în Septembrie 1917.

In această strălucită operă Lenin restabileşte ideile geniale ale lui Marx, denaturate de oportunişti, ţinute sub obroc de menşevicii ruşi şi de cei internaţionali.

In „Manifestul Comunist" Marx ajunsese la concluzia necesităţii instaurării dominaţiei proletariatului, la concluzia că statul e necesar proletariatului ca o organizaţie specială de violenţă îndreptată împotriva burgheziei. Dar în „Manifestul Comunist" nu fusese încă formulată atitudinea pe care trebuia s'o aibă proletariatul faţă de aparatul de Stat al burgheziei. Marx şi Engels au ajuns la o concluzie în această direcţie abia în urma generalizării experienţei revoluţiei din 1848—1851.

Lenin citează următorul fragment din opera lui Marx „18 Brumar al lui Ludovic Bonaparte":

> „...în lupta ei împotriva revoluţiei republica parlamentară s'a văzut silită să întărească, odată cu măsurile de represiune, şi mijloacele de centralizare a puterii guvernamentale. *Toate răsturnările au perfecţionat această maşină în loc s'o sfărâme*". [1]

„Faţă de „Manifestul Comunist", încheie Le-

1) Ibidem, pag. 387.

nin, marxismul a făcut prin aceste remarcabile cugetări un uriaş pas înainte. In „Manifestul Comunist" problema statului este pusă încă foarte abstract, în noţiuni şi expresii din cele mai generale. Aici chestiunea este pusă concret şi concluzia este trasă extraordinar de precis, definit, pipăibilă din punct de vedere practic: toate revoluţiile anterioare au perfecţionat maşina de stat, ea trebuia însă sdrobită, sfărâmată.

Această concluzie este lucrul principal, fundamental în doctrina marxistă a statului". [1])

„*Sdrobirea* acestei maşini, *sfărâmarea* ei, — acesta este adevăratul interes al „poporului", al majorităţii lui, muncitorimea şi majoritatea ţăranilor; în aceasta constă „condiţia prealabilă" a alianţei libere a ţăranilor săraci cu proletarii: fără o asemenea alianţă, democraţia nu este solidă şi nu e cu putinţă prefacerea socialistă", [2]) subliniază Lenin.

In cartea sa „Statul şi Revoluţia" Lenin a elaborat şi a desvoltat cel dintâiu doctrina republicii Sovietelor ca formă de stat a dictaturii proletariatului.

Până la a doua revoluţie rusă din Februarie 1917, marxiştii din toate ţările socoteau că republica democratică parlamentară este forma cea mai potrivită de organizare politică a societăţii în perioada de trecere dela capitalism la socialism. In anii 1870—1880 Marx a arătat că organizaţia politică de tipul Comunei din Paris este cea mai potrivită formă a dictaturii proletariatului. Dar această indicaţiune nu fu desvoltată mai departe în operele lui Marx.

In „Critica proiectului de program social-democrat", din 1891, Engels a declarat din nou că:

„...partidul nostru şi clasa muncitoare pot deveni dominante numai într'o astfel de formă politică, cum este republica democratică. Aceasta

1) *V. I. Lenin*, „Statul şi Revoluţia". Opere, vol. XXI, ed. 3-a rusă, pag. 387-388.

2) Ibidem, pag. 396.

din urmă este chiar forma specifică a dictaturii proletariatului..." [1])

Această teză a lui Engels a devenit apoi un principiu călăuzitor pentru toţi marxiştii, inclusiv Lenin.

E adevărat că, pe baza experienţei revoluţiei din 1905, Lenin ajunsese la concluzia că Sovietele constituiau germenul puterii revoluţionare în perioada răsturnării ţarismului. In 1915 Lenin a arătat că:

„Sovietele de deputaţi ai muncitorilor şi alte asemenea instituţii trebuesc privite ca organe ale insurecţiei, ca organe ale puterii revoluţionare". [2])

Dar nici în 1915, nici mai târziu, până la revoluţia din Februarie 1917, Lenin n'a vorbit încă despre o „putere sovietică organizată pe scară de stat, ca formă de stat a dictaturii proletariatului..." [3]) *(Stalin).*

Bazându-se pe învăţătura marxistă, pe experienţa Comunei din Paris, pe aceea a revoluţiei din 1905 şi în special pe experienţa primei etape a revoluţiei din 1917, Lenin a ajuns la concluzia că republica Sovietelor este forma de stat a dictaturii proletariatului. Lenin şi-a formulat teoria sa despre republica Sovietelor încă în tezele din Aprilie; dar el a desvoltat amănunţit această concluzie şi a dovedit teoreticeşte justeţea ei abia în toamna anului 1917, în cartea „Statul şi Revoluţia".

Lenin formulează necesitatea sfărâmării vechiului aparat de stat şi a înlocuirii lui nu cu o republică democratică, ci cu Sovietele de deputaţi ai muncitorilor. La aceeaşi concluzie a ajuns şi Stalin, care, într'un articol publicat în „Pravda" în Martie 1917, a cerut ca Sovietele să se unească pretutindeni şi să se creeze un Soviet central al deputaţilor muncitorilor şi soldaţilor. Lenin şi Stalin, ca şi Marx,

---

1) *F. Engels*, „Contribuţie la critica proiectului de program social-democrat din 1891". Vezi *K. Marx* şi *F. Engels*, Opere, vol. XVI, partea a 2-a, Moscova, Editura Partidului, 1936, pag. 109.

2) *V. I. Lenin*, Câteva teze. Din partea redacţiei. Opere, vol. XVIII, ed. 3-a rusă, pag. 312.

3) *I. V. Stalin*, Incă odată despre deviaţia social-democrată. Vezi cartea aceluiaş autor: „Despre opoziţie". Articole şi cuvântări, 1921-1927, Moscova-Leningrad. Editura de Stat, 1924, pag. 520.

n'au născocit formele noii puteri, ci au studiat „*cum* o „*descoperă*" înseşi revoluţiile... cum abordează această problemă însăşi mişcarea muncitorească, cum începe s'o rezolve *practica*". [1])

Chiar în ajunul insurecţiei din Octombrie, genialul conducător al revoluţiei a scris broşura: „Vor păstra bolşevicii puterea?" In această lucrare, Vladimir Ilici a formulat şi a rezolvat într'un mod extraordinar de îndrăzneţ şi de simplu chestiunile practice de care avea să se lovească revoluţia victorioasă. In acest plan concret Lenin a rezervat un loc deosebit uneia „dintre cele mai serioase, dintre cele mai grele probleme ce se pun proletariatului victorios": atitudinea faţă de stat.

> „Prin aparatul de stat, a scris Lenin, se înţelege înainte de toate armata activă, poliţia şi funcţionărimea... Dar Marx, pe baza experienţei Comunei din Paris, ne-a învăţat că proletariatul *nu poate* să pună pur şi simplu stăpânire pe maşina de stat gata existentă şi s'o pună în funcţiune pentru ţelurile sale, că proletariatul trebue să *sfărâme* această maşină şi s'o înlocuiască cu una nouă... Această nouă maşină de stat a fost creată de Comuna din Paris, iar Sovietele ruseşti de deputaţi ai muncitorilor, soldaţilor şi ţăranilor constitue un „aparat de stat" *de acelaş tip*"...[2])

Lenin a arătat nu numai ce va face proletariatul cu aparatul de stat al burgheziei, ci şi cum va proceda el cu instituţiile cari nu îndeplinesc funcţiuni de asuprire.

> „In afară de aparatul „opresiv" prin excelenţă, adică armata activă, poliţia, funcţionărimea. a scris Lenin, în statul modern mai există un aparat în foarte strânsă legătură cu băncile şi sindicatele, un aparat care execută o sumedenie de lucrări de inventariere şi înregistrare, dacă ne

1) *V. I. Lenin.* Marx „Războiul civil în Franţa". Culegerea „Lenin" vol. XIV, Moscova-Leningrad, Editura de Stat, 1930, pag. 311.

2) *V. I. Lenin.* „Vor păstra bolşevicii puterea?". Opere, vol. XXI, ed. 3-a rusă, pag. 256-257.

este permis să ne exprimăm astfel. Acest aparat nu poate fi şi nu trebue să fie sfărâmat. El trebue smuls de sub puterea capitaliştilor, trebuesc *tăiaţi, desprinşi, detaşaţi* de el capitaliştii împreună cu firele influenţei lor: el trebue *supus* Sovietului proletar, trebue făcut mai larg, mai atotcuprinzător, mai obştesc". [1])

Prin acest aparat Lenin înţelegea băncile, poşta, telegraful, cooperativele de consum. Dar nici acest aparat nu poate fi folosit decât numai după ce statul burghez va fi sfărâmat, numai după ce vor fi „tăiaţi, desprinşi" de el capitaliştii. Dar nu numai atât. Lenin a subliniat expres că şi în aparatul cel mai puţin opresiv, proletariatul se va izbi de rezistenţa funcţionarilor superiori.

„Iar cu funcţionarii superiori, cari sunt foarte puţini la număr, dar cari trag spre capitalişti, a scris Lenin, va trebui să procedăm ca şi cu capitaliştii: „cu toată severitatea". Ca şi capitaliştii, ei vor opune *rezistenţă;* această rezistenţă va trebui *sfărâmată...*" [2])

Sabotajul funcţionarilor îngreuia utilizarea diferitelor părţi ale vechiului aparat sfărâmat. Dar, în acelaş timp, rezistenţa funcţionarilor scurta termenul sfărâmării definitive a vechii maşini şi al creării maşinii noi. In lupta cu sabotajul era creat un nou aparat de stat, emanaţie a Sovietelor.

Guvernul sovietic, format prin hotărîrea Congresului al II-lea al Sovietelor, se puse imediat pe lucru. Dar noile comisariate erau lipsite de orice aparat. Ele nu aveau nici măcar localuri. Comisarii poporului se instalară la Smolnîi. In camerele palatului Smolnîi apărură măsuţe mici cu inscripţii: „Comisariatul poporului..." Bolşevicii numiţi comisari, obosiţi de nopţile fără somn ale insurecţiei, se puseră imediat pe lucru.

La 30 Octombrie, tovarăşul Menjinski fu numit comisar al poporului pentru finanţe.

1) Ibidem, pag. 260.
2) Ibidem, pag. 261.

Pentru a îndeplini neîntârziat decizia guvernului, tovarășul Menjinski, ajutat de un tovarăș, aduse în camera secretariatului general al Consiliului comisarilor poporului o canapea mare și puse deasupra acesteia inscripția: „Comisariatul finanțelor". Obosit de nopțile nedormite, tovarășul Menjinski se culcă apoi pe canapea și adormi.

Trecând pe aici și văzându-l pe comisar adormit și inscripția deasupra lui, Vladimir Ilici zise râzând: „Foarte bine, comisarii încep prin a-și recupera forțele".

In zilele cari au urmat Revoluției din Octombrie, comisarii poporului aproape că nici nu se arătară pe la vechile ministere. Socialiștii-revoluționari, menșevicii și cadeții priveau acest fapt ca o dovadă de slăbiciune a bolșevicilor.

> „Nimeni nu credea serios în triumful bolșevicilor — a scris Demianov — și nici ei înșiși nu erau siguri că au cucerit puterea cu adevărat. Dovadă că-i așa, e între altele faptul că la început ei nu dădeau aproape nicio atenție acelei ramuri de cârmuire care este activitatea ministerelor".

Ca și menșevicii, vechii birocrați nu-și închipuiau că e posibilă organizarea aparatului de stat trecându-se peste ministere. Vechiul aparat lucra în virtutea inerției. Funcționarii continuau să se prezinte la ministere, care continuau să expedieze nenumărate hârtii spre toate colțurile Rusiei. Atunci când comisarii poporului încercară să-și înceapă activitatea la ministerul respectiv prin preluarea afacerilor, ei se loviră de rezistența pasivă a funcționarilor.

Era deajuns să apară comisarul în clădirea ministerului pentru ca sălile ministerului să devină imediat pustii. Rămâneau la locurile lor numai funcționarii cari simpatizau cu bolșevicii și personalul tehnic.

In primele zile de existență a puterii sovietice, comisarii poporului încercară să utilizeze epavele vechiului aparat de stat — epave, pentrucă acest aparat nu mai avea nicio putere. Dar puterea sovietică trebuia totuși să și le supună, trebuiau luate în mâini legăturile, trebuiau selecționați oamenii. In acest scurt interval de timp care se scursese după

Revoluţia din Octombrie, unii comisari ai poporului îşi iscăliră decretele în calitate de „comisari ai ministerelor". In prima sa declaraţie cu privire la principiile de organizare a instrucţiunii publice A. V. Lunaciarski a scris:

„Afacerile curente trebue să-şi urmeze deocamdată cursul prin oficiul ministerului instrucţiunii publice".

Dar acţiunea sabotorilor arăta că vechiul aparat trebuia sfărâmat din temelii, iar posibilităţile de utilizare a rămăşiţelor vechiului aparat se dovediră a fi foarte reduse. Sabotajul funcţionarilor lua cele mai diferite forme, dela refuzul deschis de a lucra, până la încercările naive de a-i încurca pe reprezentanţii Sovietelor în procedura cancelariilor. Când membrii colegiului de pe lângă comisariatul poştei şi telegrafului se prezentară la minister, funcţionarii cerură să li se înfăţişeze un document prin care colegiul să fie împuternicit a conduce treburile ministerului. Acest document fu întocmit şi prezentat lui Lenin pentru a-l iscăli.

Examinând documentul, funcţionarii îşi şoptiră între ei şi declarară apoi că mandatul nu este valabil, întrucât nu are număr de eşire şi nu poartă ştampilă. Când i se povestiră lui Lenin cele întâmplate, el privi hârtia cu atenţie şi zise râzând:

„Au dreptate. Un document oficial ca acesta trebue să aibă stampilă şi număr de eşire. Şi totuşi voi v'aţi instalat solid în minister. Se vede treaba că revoluţia se poate face şi fără număr de eşire".

Contrarevoluţia conta că bolşevicii nu vor avea oameni pentru a lucra în noul aparat de stat.

Dar, încă dela 29 Octombrie, Comitetul Militar Revoluţionar trimise tuturor comitetelor militare revoluţionare de sectoare un ordin cu următorul conţinut:

„Comunicaţi tuturor comitetelor de fabrici şi uzine, conducerilor raionale ale asociaţiilor profesionale, caselor de boală, comitetelor de partid şi altor organizaţiuni proletare să întocmească ime-

diat liste de oamenii cari ar dori să lucreze în organizaţiile revoluţionare în calitate de contabili, dactilografi, copişti, încasatori, curieri, etc. (indiferent de sex), în posturi permanente sau temporare".

Puţin mai târziu, la 17 Noembrie, când sabotajul funcţionarilor ajunsese să se desfăşoare din plin, Sovietul din Petrograd publică o deciziune analoagă:

„1... Trebue să se rupă hotărît şi imediat cu putreda prejudecată burgheză, că statul nu poate fi condus decât de funcţionari burghezi.

2. Sovietele de sectoare şi Sovietul oraşului vor fi împărţite fără întârziere în secţiuni, fiecare din ele urmând a participa îndeaproape la o ramură sau alta a administraţiei de stat.

3. Fiecare dintre aceste secţiuni va face apel, în uzine şi regimente, la toţi tovarăşii cei mai conştienţi şi mai apţi pentru munca de organizare; oamenii astfel recrutaţi vor fi puşi la dispoziţia comisarilor poporului.

Fiecare muncitor şi soldat conştient trebue să înţeleagă că numai iniţiativa, energia şi entuziasmul oamenilor muncii pot să consolideze victoria revoluţiei sociale începute. Fiecare grup de muncitori şi soldaţi trebue să dea din sânul său forţe de organizare, forţe ascunse în adâncul poporului şi înăbuşite până acum de jugul capitalului şi al nevoilor".

Comisariatele poporului începură prin a forma câte un mic nucleu de colaboratori cu ajutorul cărora se putea proceda la sfărâmarea vechiului aparat şi la construirea noii maşini de stat. Oamenii aceştia cari veneau să lucreze în organele sovietice erau oameni noi în adevăratul înţeles al cuvântului, oameni ai clasei noi, cari se ridicau din păturile cele mai adânci ale maselor poporului.

„...revoluţia proletară este puternică tocmai

prin adâncimea surselor ei", [1]) a spus nu odată Lenin.

Comitetul Central al partidului bolşevic, Comitetul Militar Revoluţionar şi însuşi Lenin, Stalin şi Sverdlov trimiteau oameni pentru a ocupa posturi de răspundere în aparatul de stat. Sovietele de sectoare, comitetele partidului bolşevic, sindicatele, comitetele de uzine, Garda Roşie şi alte organizaţiuni desemnau şi ele pe oamenii cei mai buni.

Unul dintre cele mai importante comisariate era Comisariatul poporului pentru chestiunile naţionalităţilor. In cadrul unei ţări cu multe naţionalităţi, acest nou organ al aparatului de stat trebuia să joace un rol excepţional. Incă din primele zile ale puterii sovietice, chestiunea de a se şti pe cine vor urma masele popoarelor asuprite — pe burghezia „lor" naţională, sau clasa muncitoare — era o chestiune vitală, era chestiunea desvoltării ulterioare a revoluţiei. Şi tocmai din cauza aceasta îl pusese partidul pe Stalin în fruntea Comisariatului poporului pentru chestiunile naţionalităţilor. Conducător al organizaţiilor bolşevice, Stalin, cel mai bun discipol al lui Lenin, era cunoscut şi ca teoretician al bolşevismului în chestiunea naţională.

Ca şi celelalte comisariate, Comisariatul poporului pentru chestiunile naţionalităţilor îşi făcu primii săi paşi la Smolnîi. In una dintre sălile acestui palat, unde se instalaseră deja mai multe instituţiuni, apăru o măsuţă, şi deasupra ei inscripţia: „Comisariatul poporului pentru chestiunile naţionalităţilor".

Pe la sfârşitul anului 1917, aparatul acestui comisariat era compus din trei oameni. Şef al cancelariei comisariatului era bolşevicul Felix Seniuta, care schimbase ciocanul cismarului cu portofoliul omului de stat.

Stalin desfăşură o imensă activitate în direcţia ralierii maselor popoarelor asuprite dela Apus şi dela Răsărit, în jurul Rusiei revoluţionare.

---

1) *V. I. Lenin.* Cuvântare consacrată memoriei lui I. M. Sverdlov, ţinută la şedinţa extraordinară a Comitetului Executiv Central al Sovietelor din Rusia, 18 Martie 1919. Opere, vol. XXIV, ed. 3-a rusă, pag. 83.

In primele zile ale puterii sovietice, comisarul poporului pentru chestiunile naţionalităţilor redactă o serie de documente programatice, cari defineau politica puterii sovietice în chestiunea naţională.

La 2 Noembrie fu publicată, sub iscălitura lui Lenin şi a lui Stalin, „Declaraţia drepturilor popoarelor din Rusia".

Declaraţia aceasta, redactată de Stalin, vorbea într'o limbă simplă, viguroasă, despre păsurile şi năzuinţele sutelor de milioane de muncitori asupriţi din lumea întreagă.

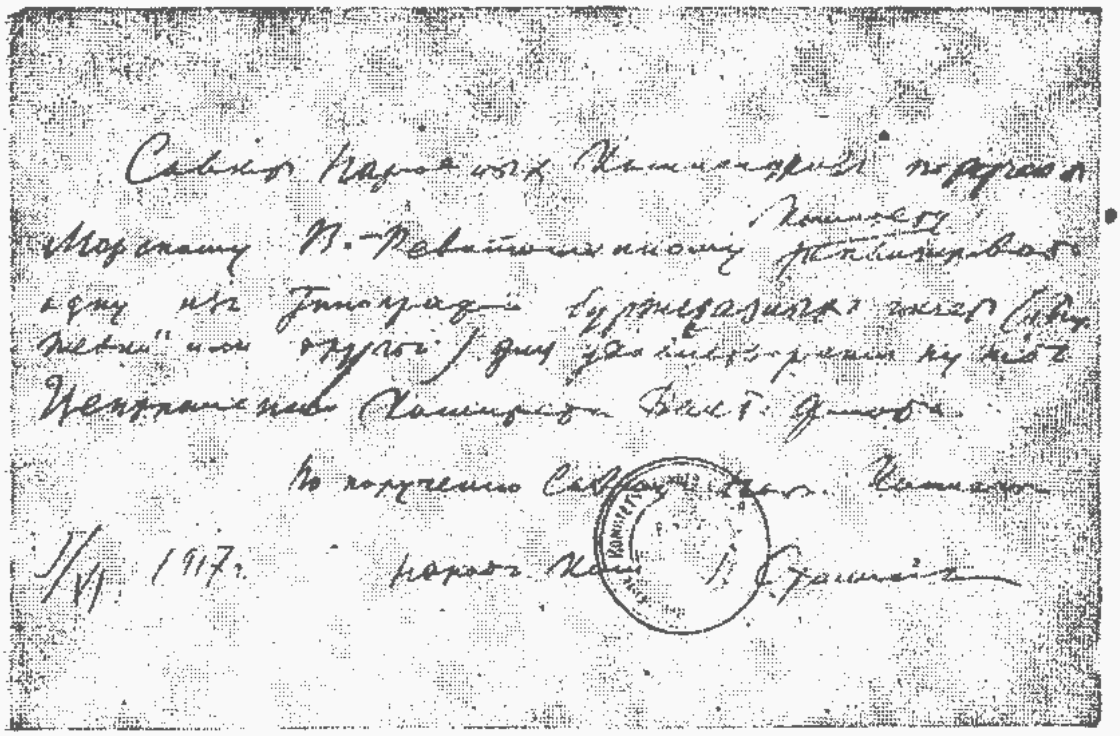
„Revoluţia din Octombrie a muncitorilor şi ţăranilor a început sub steagul comun al desrobirii.

Sunt desrobiţi *ţăranii* de sub puterea moşierilor, căci nu mai există proprietate a moşierilor asupra pământului; ea este desfiinţată. Sunt desrobiţi *soldaţii şi marinarii* de sub puterea generalilor autocratismului, căci generalii vor fi de acum înainte aleşi şi vor putea fi revocaţi. Sunt desrobiţi *muncitorii* de sub jugul toanelor şi samavolniciilor capitaliştilor, căci de azi înainte muncitorii vor controla fabricile şi uzinele. Tot ce e viu şi viabil este eliberat din odioasele cătuşe ale împilării.

Mai rămân numai *popoarele din Rusia,* cari au suferit şi suferă asuprirea şi samavolnicia, a căror desrobire trebue întreprinsă fără întârziere, a căror eliberare trebue înfăptuită în chip hotărît şi definitiv.

In epoca ţarismului popoarele din Rusia erau aţâţate sistematic unele împotriva altora. Rezultatele acestei politici sunt cunoscute: măceluri şi pogromuri pe de o parte, robia popoarelor pe de alta.

Această ruşinoasă politică de aţâţare nu mai există şi ea trebue suprimată fără putinţă de întoarcere. Locul ei trebue să-l ia de azi înainte o politică de alianţă *cinstită şi liber consimţită* a popoarelor Rusiei.

Decret al Consiliului comisarilor poporului, redactat de Stalin, cu privire la rechiziţionarea tipografiei unui ziar burghez pentru trebuinţele flotei baltice

In perioada imperialismului, după Revoluţia din Februarie, când puterea a trecut în mâinile burgheziei cadete, politica de asmuţire făţişă a popoarelor a făcut loc unei politici de laşă neîncredere faţă de popoarele Rusiei, o politică de şicane şi provocări, acoperite cu declaraţii despre „libertatea" şi „egalitatea" popoarelor, declaraţii cari se reduceau la vorbe goale. Urmările acestei politici sunt cunoscute: accentuarea învrăjbirii naţionale, săparea încrederii reciproce.

Politicii acesteia nedemne, de minciuni şi neîncredere, de şicane şi provocări, trebue să i se pună capăt. De azi înainte ea trebue să fie înlocuită cu o politică deschisă şi cinstită, care să ducă la *deplina încredere reciprocă* a popoarelor din Rusia...

Numai printr'o alianţă de acest fel vor putea fi

uniţi muncitorii şi ţăranii popoarelor din Rusia într'o singură forţă revoluţionară, capabilă să facă faţă oricăror atentate ale burgheziei imperialisto-anexioniste.

Pornind dela aceste principii, congresul I al Sovietelor, din luna Iunie a acestui an, a proclamat dreptul de liberă autodeterminare al popoarelor din Rusia.

Congresul al II-lea al Sovietelor, ţinut în luna Octombrie a acestui an, a confirmat într'un mod şi mai hotărît şi mai precis acest drept imprescriptibil al popoarelor din Rusia.

Indeplinind voinţa acestor congrese, Consiliul comisarilor poporului a hotărît să pună la baza activităţii sale în chestiunea naţionalităţilor din Rusia următoarele principii:

1. *Egalitatea şi suveranitatea popoarelor din Rusia.*

2. *Dreptul popoarelor din Rusia la libera autodeterminare, inclusiv dreptul de despărţire şi de formare de state independente.*

3. *Desfiinţarea tuturor privilegiilor şi îngrădirilor naţionale şi naţional-religioase.*

4. *Libera desvoltare a minorităţilor naţionale şi a grupărilor etnice cari locuesc pe teritoriul Rusiei.*

Decretele concrete decurgând din aceste principii vor fi elaborate îndată ce va fi alcătuită comisiunea pentru chestiunile naţionalităţilor". [1])

Aceste patru puncte definesc programul de activitate, în chestiunea naţională, al primului stat proletar din lume.

La 22 Noembrie a fost publicat un apel redactat de Stalin „Către toţi musulmanii muncitori din Rusia şi din Orient". Acest apel a fost publicat în numele Consiliului co-

1) *Decretele Revoluţiei din Octombrie.* (Acte guvernamentale semnate sau ratificate de Lenin, în calitate de preşed'nte al Consiliului com'sarilor poporului) 1. Dela revoluţia din Octombrie până la disolvarea Adunării Constituante. Moscova, Editura Partidului, 1933, pag. 28-30.

misarilor poporului şi semnat de Lenin şi de Stalin. Apelul glăsuia astfel:

„Tovarăşi! Fraţilor!

In Rusia se produc evenimente mari. Se apropie sfârşitul războiului sângeros, pornit pentru împărţirea unor ţări străine. Stăpânirea tâlharilor cari au înrobit popoarele lumii se prăbuşeşte. Vechiul edificiu al subjugării şi al robiei pârâe sub loviturile revoluţiei ruse. Lumea samavolniciei şi a asupririi îşi trăieşte ultimele zile. Se naşte o lume nouă, lumea celor ce muncesc şi se desrobesc. In fruntea acestei revoluţii stă Guvernul muncitorilor şi ţăranilor din Rusia, Consiliul comisarilor poporului...

Se năruе domnia jafului şi a silniciei capitaliste. Fuge pământul de sub picioarele tâlharilor imperialişti.

Faţă de aceste mari evenimente, noi ne adresăm vouă, musulmani muncitori şi desmoşteniţi din Rusia şi din Orient.

Musulmani din Rusia, Tătari de pe Volga şi din Crimeea, Kirghizi şi Sarţi din Siberia şi Turkestan, Turci şi Tătari din Transcaucazia, Ceceni şi Munteni din Caucaz, voi toţi, ale căror moschei şi case de rugăciuni erau dărâmate, ale căror credinţe şi obiceiuri erau călcate în picioare de ţarii şi asupritorii Rusiei:

De azi înainte credinţele şi obiceiurile voastre, aşezămintele voastre naţionale şi culturale sunt proclamate libere şi inviolabile. Clădiţi-vă viaţa voastră naţională în mod liber şi nestingherit. Aveţi dreptul s'o faceţi. Să ştiţi că drepturile voastre, ca şi drepturile tuturor popoarelor din Rusia, sunt apărate cu toată puterea revoluţiei şi a organelor ei, Sovietele de deputaţi ai muncitorilor, soldaţilor şi ţăranilor.

Sprijiniţi, deci, această revoluţie şi guvernul împuternicit de ea!". [1])

Apelul lansat în numele Consiliului comisarilor poporului a declarat nule şi neavenite tratatele secrete cu privire la cucerirea Constantinopolului şi la împărţirea Persiei şi a Armeniei.

In lupta lor împotriva Revoluţiei din Octombrie, duşmanii de clasă ai proletariatului răspândeau svonul că bolşevicii persecută religia. Aceste svonuri impresionau mai ales naţionalităţile înapoiate, cărora înainte vreme li se impunea cu forţa religia creştină ortodoxă şi pentru care lupta pentru păstrarea religiei se identifica cu lupta pentru păstrarea naţionalităţii. „Apelul" punea capăt în mod hotărît născocirilor defăimătoare răspândite de duşmanii revoluţiei. Puterea nouă, puterea Sovietelor, declară sus şi tare că se pune capăt oricăror persecuţii naţionale şi religioase.

Apelul către musulmani arăta în mod limpede ce prăpastie imensă exista între politica naţională imperialistă şi politica naţională sovietică.

Rusia ţaristă era o sperietoare pentru toţi vecinii săi mai slabi din Răsărit. Popoarele musulmane din Turcia, Persia şi din alte ţări trăiau cu teama permanentă de a nu avea şi ele soarta Turkestanului şi a Transcaucaziei, transformate de ţarism în colonii.

Şi iată că noua putere, puterea revoluţionară, declara în modul cel mai categoric că ea a pus capăt, odată pentru totdeauna, politicii imperialiste a Rusiei ţariste.

Aceste declaraţii au fost puse în practică de către Soviete.

Când Seimul finlandez s'a pronunţat pentru despărţirea de Rusia, Consiliul comisarilor poporului a publicat un decret, la 18 Decembrie, prin care recunoştea independenţa Republicii finlandeze. Iar la 22 Decembrie, pe baza raportului lui Stalin, Comitetul Executiv Central din Rusia

---

1) Către toţi muncitorii musulmani din Rusia, „Pravda" Nr. 196, 22 Noembrie 1917.

a adoptat o „Declarație a guvernului revoluționar cu privire la independența Finlandei".

Politica de veacuri a țarismului sădise în sufletul poporului muncitor din Finlanda un sentiment de neîncredere față de tot ce era rusesc. Confirmând despărțirea Finlandei, guvernul sovietic arătă că el nu tinde, cătuși de puțin, la asuprirea popoarelor. Clasa muncitoare din Finlanda putu să se convingă că alianța cu Rusia Sovietică nu o amenință cu subjugarea națională.

Hotărîrea guvernului sovietic în chestiunea Armeniei turcești avu un răsunet foarte puternic în rândurile popoarelor asuprite de peste graniță. In Decembrie 1917, Stalin, comisarul poporului pentru chestiunile naționalităților, publică următorul mesagiu:

„Armenia turcească este, pare-se, singura țară ocupată de Rusia pe baza „dreptului războiului". Acest „colțișor de rai" a fost (și continuă să fie) obiectul nesățioaselor pofte ale diplomației din Apus și al sângeroaselor experiențe administrative din Răsărit. Pe de o parte, pogromuri și măceluri de armeni; pe de alta, „protejare" fariseică din partea diplomaților tuturor țărilor, menită să acopere noi măceluri. Și drept rezultat, o Armenie însângerată, înșelată și înrobită... E limpede că drumul eliberării popoarelor asuprite trece prin revoluția muncitorească, începută în Octombrie în Rusia. E limpede de acum pentru toată lumea că soarta popoarelor din Rusia, și cu deosebire soarta poporului armean, este strâns legată de soarta Revoluției din Octombrie. Revoluția din Octombrie a sfărâmat lanțurile asupririi naționale. Ea a sfâșiat tratatele secrete țariste, cari legau popoarele de mâini și de picioare. Ea, și numai ea, poate să ducă până la capăt desrobirea popoarelor din Rusia". [1]

1) *I. V. Stalin*, Despre Armenia turcească, Izvestia („Știrile") Comitetului Executiv Central și ale Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd", Nr. 264, 31 Decembrie 1917.

Mesagiul lui Stalin a fost urmat peste puțin timp de un decret al Consiliului comisarilor poporului „Cu privire la Armenia Turcească". In acest decret din 29 Decembrie 1917 se declara următoarele:

> „...Guvernul muncitoresc și țărănesc al Rusiei sprijină dreptul de liberă autodeterminare al Armenilor din Armenia Turcească ocupată de Rusia..." [1])

Publicarea de către guvernul sovietic a tuturor tratatelor tâlhărești încheiate de guvernul țarist și de Guvernul Provizoriu a fost un act de o importanță istorică universală.

La Comisariatul afacerilor străine ca și la celelalte comisariate ale poporului veniră muncitori, marinari, gardiști roșii, — adevărații stăpâni ai țării.

Muncitorii uzinei Siemens-Schuckert creară primul nucleu de colaboratori ai Comisariatului poporului pentru afacerile străine. Mulțumită lor putură fi păstrate arhivele acestui minister. Marinarul Markin procedă imediat la publicarea documentelor diplomatice secrete. Neștiind limbi străine, el izbuti să găsească traducători și să publice șase numere ale „Culegerii de documente secrete". Culegerea a apărut neobișnuit de repede; întreaga editare a fost terminată într'o lună și jumătate. Markin supraveghea el însuși imprimarea. Documentele publicate demascau politica de rapacitate a guvernului țarist și tot sistemul tratatelor secrete. Corpul diplomatic din Petrograd și corespondenții străini urmăreau cu mare interes fiecare culegere apărută. Comitetul de grevă al funcționarilor Ministerului afacerilor străine cumpăra culegerile și le distrugea.

La Ministerul afacerilor străine se găsea foarte multă corespondență cifrată. Funcționarii ministerului și ministrul fugar Neratov furaseră, din precauțiune, cifrurile. Markin împreună cu câtiva gardiști roșii petrecură nopți întregi la serviciul cifrului. Cea mai mare parte a acestei cores-

---

1) *Decretele Revoluției din Octombrie* (Acte guvernamentale semnate sau ratificate de Lenin, în calitate de președinte al Consiliului Comisarilor poporului). 1. Dela Revoluția din Octombrie până la disolvarea Adunării Constituante. Moscova, Editura Partidului, 1933, pag. 393.

pondenţe a fost descifrată. In acest fel se formară noi specialişti în cifruri.

„Să afle oamenii muncii din întreaga lume — a scris Markin în prefaţa „Culegerii de documente secrete" — cum le traficau viaţa, în spatele frontului, diplomaţii instalaţi în cabinete... Cum încheiau tratate ruşinoase.

Să afle toată lumea cum puneau imperialiştii mâna pe regiuni întregi, printr'o simplă trăsătură de condeiu. Cum inundau câmpurile cu sânge omenesc. *Fiece document divulgat este o armă dintre cele mai ascuţite împotriva burgheziei*".

Publicarea tratatelor secrete fu primul act de politică internaţională al puterii sovietice, care respingea în mod hotărît politica tâlhărească a guvernului burghezo-moşieresc.

Oamenii cari se aflau în fruntea organelor dictaturii se pregătiseră pentru o activitate de stat de mare anvergură încă în anii muncii de partid, în ilegalitate, în deportare şi în emigraţie. Primele zile ale Revoluţiei din Octombrie arătară ce talente extraordinare, cât de mulţi organizatori, nu numai ai activităţii de partid, dar şi ai celei de stat, se numărau în rândurile avantgardei proletariatului rus. Muncitorul metalurgist M. I. Kalinin, care luă în mâinile sale treburile edilitare ale capitalei, muncitorul metalurgist G. I. Petrovski, care deveni comisar al poporului pentru afacerile interne, revoluţionarii de profesie Sverdlov şi Menjinski — iată exemple de organizatori talentaţi, de oameni de stat, educaţi de partidul bolşevic. Caracterizarea făcută lui Sverdlov de către Lenin înfăţişează toate trăsăturile caracteristice ale conducătorilor noului Stat.

„...o caracteristică profundă, permanentă a acestei revoluţii, a spus Lenin, şi o condiţie a victoriilor ei, a fost şi rămâne organizarea maselor proletare, organizarea celor ce muncesc... Această trăsătură a revoluţiei proletare a dat la iveală, în cursul luptelor, conducători cari au întruchipat prin excelenţă această particularitate necunoscută

de revoluţiile anterioare: organizarea maselor... ...minunatul lui talent de organizator s'a format în cursul unei lupte îndelungate... acest conducător al revoluţiei proletare şi-a făurit el însuşi fiecare dintre remarcabilele sale însuşiri de mare revoluţionar, trăind diferite perioade, trecând prin încercările lor în cele mai grele condiţiuni de activitate revoluţionară... un lung drum de muncă ilegală, iată ce este mai caracteristic pentru acest om, care, participând permanent la luptă, nu s'a rupt niciodată de mase, n'a părăsit niciodată Rusia, a lucrat totdeauna în contact cu cele mai bune elemente muncitoreşti şi, în ciuda izolării de viaţă, izolare la care prigoana îl condamna pe revoluţionar, a ştiut să devină nu numai un conducător iubit de muncitori, nu numai un conducător care cunoştea mai pe larg şi mai bine ca orice munca practică, dar şi un organizator al proletarilor de avantgardă". [1])

Activitatea comisariatelor în „perioada Smolnîi" îmbrăţişă cele mai felurite laturi ale vieţii tinerei republici: dela ajutorul bănesc dat ţăranului căruia autocraţia îi luase calul, până la naţionalizarea băncilor; dela organizarea primelor detaşamente de aprovizionare, până la crearea unui foarte complex aparat pentru reglementarea şi conducerea economiei naţionale.

Chiar în apelul lansat de congresul al II-lea al Sovietelor din Rusia, care anunţa victoria insurecţiei muncitorilor şi soldaţilor, Lenin scria că puterea sovietică va stabili imediat controlul muncitoresc asupra producţiei. In zilele de 29 şi 30 Octombrie, când la Gatcina bubuiau tunurile lui Kerenski şi Crasnov, iar la Petrograd era în toiu rebeliunea iuncherilor, Lenin schiţă proiectul regulamentului controlului muncitoresc.

După propunerea lui Lenin, în toate întreprinderile in-

1) *V. I. Lenin.* Cuvântare consacrată memoriei lui I. M. Sverdlov, ţinută la şedinţa extraordinară a Comitetului Executiv Central al Sovietelor din Rusia. 18 Martie 1919, Opere, vol. XXIV, ed. 3-a rusă, pag. 79—81.

dustriale, comerciale, bancare, agricole, de transport și altele, la cari lucrau muncitori și funcționari sau cari dădeau de lucru la domiciliu, se introducea controlul muncitoresc asupra producției, cumpărării, vânzării produselor și materiilor prime, asupra păstrării lor, precum și asupra laturii financiare a activității întreprinderii.

Controlul urmá să fie exercitat de către muncitorii întreprinderii respective, prin organizațiile lor alese, și cu concursul reprezentanților funcționarilor și ai personalului tehnic. Secretul comercial era desființat. Proprietarii întreprinderilor erau obligați să prezinte organelelor de control toate registrele și conturile. In proiect se sublinia că instituțiile de control muncitoresc sunt organe ale Sovietelor, adică ale dictaturii proletare.

La 14 Noembrie proiectul lui Lenin fu examinat și confirmat de Comitetul Executiv Central din Rusia, iar la 15 Noembrie el fu ratificat de Consiliul comisarilor poporului. Controlul muncitoresc a fost una din cele mai importante măsuri socialiste. El a dat în mâinile statului proletar un instrument care-i permitea să cunoască mai de aproape caracterul fiecărei întreprinderi. Controlul muncitoresc a răpit burgheziei posibilitatea de a-și folosi forța economică în scopuri contrarevoluționare. El a constituit o măsură de tranziție spre naționalizarea industriei.

In același timp Republica Sovietică creă un aparat de conducere a economiei naționale.

In zilele de 26 și 27 Octombrie, un grup de colaboratori ai Consiliului Central al comitetelor de fabrici și uzine discută chestiunea creării unui organ de conducere a economiei țării. După câteva zile, V. I. Lenin examină, împreună cu colaboratorii Consiliului Central al comitetelor de fabrici și uzine, proiectul de creare a unui organ de regulare și conducere a întregii economii naționale: consiliul superior al economiei naționale.

Lenin primi pe membrii comitetelor de fabrici și uzine în cabinetul său de lucru dela Smolnîi. Aceștia întinseră pe o măsuță rotundă schema aparatului de conducere proiectat. Lenin le ceru lămuriri asupra celor mai mici amă-

Lenin, Stalin şi Molotov la Smolnîi
După un desen de Şceglov

nunte ale proiectului; el dădu o deosebită atenţie compoziţiei noului organ de conducere a economiei ţării.

Guvernul muncitoresc, a declarat Lenin, are nevoie de un asemenea aparat. Pentru rezolvarea sarcinii socializării mijloacelor de producţie trebue creat un organ cu ajutorul căruia clasa muncitoare să-şi poată conduce economia.

La 10 Noembrie chestiunea creării unui consiliu de conducere a economiei naţionale fu discutată la consfătuirea reprezentanţilor organizaţiilor muncitoreşti din Petrograd.

Această consfătuire respinse propunerile, de tendinţă anarho-sindicalistă, de a se încredinţa conducerea economică sindicatelor. Tovarăşii din Consiliul Central al comitetelor de fabrici şi uzine, cari primiseră instrucţiuni dela Lenin, rămaseră cu fermitate pe linia creării unui organ de Stat, pentru conducerea şi regularea economiei naţionale. Un grup de membri ai Consiliului Central al comitetelor de fabrici şi uzine fu însărcinat să elaboreze regulamentul Consiliului superior al economiei naţionale. In cursul

elaborării proiectului de creare a acestui Consiliu, au trebuit să fie combătute propunerile capitulante ale lui Buharin. Ridicându-se împotriva sfărâmării hotărîte a vechiului aparat de Stat, Buharin propunea să se creeze un consiliu superior al economiei naţionale, din instituţiunile rămase de pe urma Guvernului Kerenski (Osotop, Comitetul Economic, etc.), cari, după cum se ştie, erau statele-majore ale corniloviştilor în domeniul economic.

Pe aceeaşi linie mergeau şi propunerile lui Larin: el propunea să fie introduşi în Consiliul superior al economiei naţionale un mare număr de capitalişti şi de aşa numite „organizaţii sociale". Acest proiect nu rezerva organizaţiilor muncitoreşti decât o treime din numărul locurilor din Consiliul superior al economiei naţionale.

Aceste propuneri fură susţinute la şedinţele Comitetului Executiv Central din Rusia de către menşevicul Catel.

> „...Consiliul superior al economiei naţionale nu poate fi redus la rolul unui parlament, a răspuns Lenin. El trebue să fie un organ de luptă împotriva capitaliştilor şi a moşierilor în domeniul economiei, tot aşa cum este Consiliul comisarilor poporului în domeniul politic". 1)

La 1 Decembrie 1917, Comitetul Executiv Central al Sovietelor din Rusia adoptă decretul de creare a Consiliului Superior al economiei naţionale. Decretul fu publicat sub semnătura lui Lenin, Stalin şi Sverdlov.

Printre comisariatele cari s'au pus cele dintâi pe lucru a fost şi Comisariatul poporului pentru instrucţia publică. Muncitorii şi soldaţii luptau cu trupele lui Kerenski pe căile de acces ale Petrogradului. Comitetul Militar Revoluţionar organiza lupta împotriva contrarevoluţiei înăuntrul capitalei. In aceleaşi zile, Comisariatul poporului pentru instrucţia publică îşi începu activitatea de lichidare a analfabetismului. Secţiunile create pe lângă Comisariatul poporului pentru instrucţiunea publică învederau natura activităţii lui. N. C. Crupscaia îşi asumă conducerea secţiunii extraşco-

1) *V. I. Lenin*, Cuvântare ţinută în chestiunea creării Consiliului superior al economiei naţionale. Opere, vol. XXII, ed. 3-a rusă, pag. 108.

lare, L. R. Menjinscaia își asumă conducerea secțiunii pentru pregătirea personalului didactic. Mai fu creată o secțiune a învățământului politehnic, o secțiune a artelor etc. La muzeele și palatele din capitală fură numiți comisari, cari organizară paza obiectelor de valoare. La muzeul Alexandru al III-lea fusese pusă o gardă încă dela 25 Octombrie. Peste două zile, muncitorii și soldații luară asupra lor paza Palatului de Iarnă și a Ermitajului. Comisariatul poporului pentru instrucțiunea publică organiză publicarea operelor clasicilor în tiraje mari. Operele lui Tolstoi, Pușkin, Gorki, imprimate pe hârtie de calitate inferioară, de diferite culori, se vindeau în zeci de mii de exemplare.

In decretele sale, Consiliul comisarilor poporului promova principiul suprimării oricărei umbre de barieră între aparatul de Stat și populație.

Decretul din 10 Noembrie 1917 desființa împărțirea cetățenilor în stări sociale precum și privilegiile și organizațiile legate de ele. Decretul desființă deasemenea toate gradele și titlurile civile și stabili „o singură denumire comună pentru toată populația Rusiei: cetățean al Republicii Ruse".

Decretul din 18 Noembrie cerea tuturor Sovietelor locale să ia „măsuri revoluționare pentru impunerea specială a tuturor funcționarilor superiori" și „să reducă toate lefurile exagerate".

Aceștia au fost primii pași ai marii revoluții proletare în organizarea noii puteri.

Decretele revoluției proletare nu erau acte legislative obișnuite. Ele erau documente programatice ale revoluției, cari proclamau, sub formă de acte de Stat, programul de acțiune al maselor, programul de acțiune al partidului bolșevic.

> „La noi a existat o perioadă — a arătat Lenin — când decretele erau o formă de propagandă. Se râdea de noi, se spunea că bolșevicii nu înțeleg că decretele lor nu sunt executate; toată presa gardiștilor albi era plină de ironii în privința aceasta; dar această perioadă era legitimă; atunci

când bolşevicii au luat puterea, ei au spus ţăranului simplu, muncitorului simplu: iată cum am vrea noi să fie cârmuit statul, iată decretul, încercaţi-l". [1])

In această perioadă istorică, în care, după definiţia lui Lenin, „masele muncitoare au început să delibereze ele însele asupra noilor condiţii de viaţă şi asupra noilor probleme" [2]), regiunile mai depărtate de centru se mai îndoiau încă, într'o oarecare măsură, de soliditatea şi durabilitatea noii orânduiri. Intr'un şir de localităţi, alături de Soviete mai dăinuiau încă vechile instituţiuni, primăriile oraşelor şi zemstvele. La 5 Noembrie, Lenin redactă, în numele Consiliului comisarilor poporului, un mesagiu „Către populaţie".

„Nu uitaţi că voi înşivă conduceţi acum statul, a scris Lenin. Nimeni nu vă va ajuta, dacă nu vă veţi uni şi nu veţi lua *toate treburile* Statului în mâinile *voastre*. Sovietele *voastre* sunt de acum înainte organele puterii de Stat, organe cu depline puteri, organe hotărîtoare". [3])

Pentru instruirea Sovietelor locale erau trimişi în provincie împuterniciţi ai Comitetului Executiv Central din Rusia şi ai Comitetului Militar Revoluţionar. Sarcina principală a acestor împuterniciţi era să traducă în fapt decretele Consiliului comisarilor poporului.

6

COMITETUL MILITAR REVOLUŢIONAR

Comitetul Militar Revoluţionar îşi continuă activitatea şi după ce îşi îndeplinise sarcina de conducător al insurecţiei.

1) *V. I. Lenin*, Congresul al XI-lea al Partidului Comunist (bolşevic) Rus. Raportul politic al Comitetului Central al P. C. (b) R., 27 Martie 1922, Opere, vol. XXVII, ed. 3-a rusă, pag. 255.

2) *V. I. Lenin*, Sarcinile actuale ale puterii sovietice. Opere, vol. XXII, ed. 3-a rusă, pag. 464.

2) *V. I. Lenin*, Către populaţie, Opere, vol. XXII, ed. 3-a rusă, pag. 55.

Dintr'un organ al Sovietului din Petrograd, el se transformă într'un organ al Comitetului Executiv Central al Sovietelor din Rusia. Triumfând la centru, insurecţia continuă să se întindă în ţară, nimicind în flăcările ei puterea cea veche în provincie şi creând o putere nouă.

Comitetul Militar Revoluţionar trimitea emisari în provincie, primea rapoarte asupra mersului insurecţiei, întărea punctele slabe şi trimitea în cele primejduite detaşamente formate în uzinele Petrogradului revoluţionar. In primele cincisprezece zile cari urmară Revoluţiei din Octombrie, Comitetul Militar Revoluţionar numi 72 de comisari în provincie, 85 în unităţile militare şi 184 în instituţiunile civile. Dar sarcina principală a Comitetului Militar Revoluţionar în primele zile următoare revoluţiei nu mai era aceeaşi. La şedinţa sa din 30 Octombrie Comitetul Militar Revoluţionar îşi defini funcţiunile în felul următor:

„1. Comitetul Militar Revoluţionar îndeplineşte însărcinările cari îi sunt încredinţate de Consiliul comisarilor poporului. 2. Comitetul Militar Revoluţionar e însărcinat să menţină ordinea revoluţionară. 3. Să lupte împotriva contrarevoluţiei. 4. Să asigure paza sediilor Sovietelor de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor şi a sediului Consiliului comisarilor poporului. Pe lângă Comitetul Militar Revoluţionar se creează secţiuni pentru îndeplinirea acestor însărcinări".

Conform hotărîrii luate în şedinţa Comitetului (în noaptea de 30 spre 31 Octombrie), fură create în total şapte secţiuni. Cele mai importante erau: secţiunea de anchetă judiciară, secţiunea rechiziţiilor, secţiunea legăturilor interne şi externe, secţiunea informaţiilor, etc.

Simpla enumărare a secţiunilor Comitetului Militar Revoluţionar arată cât de vast era câmpul lui de activitate. Şi aceste diferite secţiuni nu înglobau toată activitatea Comitetului Militar Revoluţionar. Comitetul obligă pe capitalişti să plătească muncitorilor gardişti roşii salariul pentru zilele insurecţiei din Octombrie; el organiză lupta împotriva şomajului, a speculei şi a sabotajului. El conducea

crearea organelor de aprovizionare. Indeplinindu-şi funcţiunea de organizator şi conducător al insurecţiei la centru şi continuând a o îndeplini în tot restul ţării, Comitetul Militar Revoluţionar contribuia în mod activ la organizarea puterii. Rolul acesta al Comitetului Militar Revoluţionar, rol de organizator al insurecţiei şi al organelor noii puteri în ţară, fusese foarte bine înţeles de socialiştii-revoluţionari şi de menşevici. Una dintre primele şi principalele revendicări formulate de „conciliatori" a fost dizolvarea Comitetului Militar Revoluţionar. Şi acest lucru e foarte explicabil: dizolvarea Comitetului Militar Revoluţionar într'un moment când insurecţia nu era încă terminată, echivala cu capitularea revoluţiei şi desarmarea ei.

Secţiunea de agitaţie a Comitetului Militar Revoluţionar, care era condusă de tovarăşul Molotov, a depus o muncă imensă. Zilnic se prezentau la această secţiune câte 50—70 de oameni pentru a cere literatură de propagandă, informaţii, sau pentru a li se da misiuni în provincie. Tovarăşul Molotov a trimis în provincie sute de agitatori organizatori devotaţi şi energici. Ei mergeau în adâncul maselor muncitoare, ducând cu ei spiritul de organizare şi ordinea revoluţionară.

In a doua decadă a lunii Noembrie începu să se cristalizeze linia fundamentală directoare a activităţii Comitetului Militar Revoluţionar. Diferitele secţiuni ale Comitetului Executiv Central din Rusia începuseră să se înfiripeze. Comisariatele se consolidau, activitatea Consiliului comisarilor poporului începuse să se desfăşoare din plin. In aceste condiţiuni, funcţionarea paralelă a numeroaselor secţiuni de pe lângă Comitetul Militar Revoluţionar devenea un lucru de prisos. La 9 Noembrie, în urma propunerii tovarăşului Molotov, Comitetul Militar Revoluţionar luă o decizie asupra necesităţii conlucrării comisiunilor Comitetului Militar Revoluţionar cu acelea ale Comitetului Executiv Central din Rusia. Incepând dela 18 Noembrie, secţiunile Comitetului Militar Revoluţionar fură preluate de Comitetul Executiv Central din Rusia. Dar aceasta nu însemna încă lichidarea Comitetului Militar Revoluţionar. In

activitatea Comitetului se afirma din ce în ce mai mult funcţiunea lui principală: lupta împotriva contrarevoluţiei.

In şedinţa Comitetului Militar Revoluţionar din 21 Noembrie, F. E. Dzerjinski propuse să se organizeze o comisiune pentru combaterea contrarevoluţiei. Odată cu instituirea acestui organ, Comitetul Militar Revoluţionar devenea de prisos, întrucât toate funcţiunile lui esenţiale urmau să fie trecute acestei comisiuni. Peste câteva zile, Consiliul comisarilor poporului hotărî să dizolve Comitetul Militar Revoluţionar şi să transmită secţiunile lui diferitelor comisariate.

La începutul lui Decembrie, Comitetul Militar Revoluţionar putu să facă bilanţul glorioasei sale activităţi şi să-şi desemneze succesorul.

In mesagiul său din 5 Decembrie, Comitetul Militar Revoluţionar spunea următoarele:

> „Misiunea sa de luptă în zilele revoluţiei din Petrograd fiind îndeplinită, şi socotind că funcţiunile sale trebue să fie încredinţate de acum înainte secţiunii de combatere a contrarevoluţiei de pe lângă Comitetul Executiv Central al Sovietelor de deputaţi ai muncitorilor, soldaţilor şi ţăranilor, Comitetul Militar Revoluţionar hotărăşte să-şi lichideze toate secţiunile şi să predea toate lucrările sale secţiunilor corespunzătoare ale Comitetului Executiv Central, Consiliului comisarilor poporului, Sovietului de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din Petrograd şi Sovietelor de sectoare".

Comitetul Militar Revoluţionar îşi încheiase activitatea. In locul lui se constitui Comisiunea Extraordinară, în frunte cu inflexibilul Felix Dzerjinski, comisiune care deveni groaza tuturor duşmanilor revoluţiei.

Aceştia au fost primii paşi ai Marii Revoluţii Proletare întru organizarea noii puteri.

Victoria revoluţiei la Petrograd, la Moscova şi în armată a determinat victoria puterii sovietice în toată ţara. Se înţelege dela sine că într'un şir de regiuni, în funcţie de particularităţile naţionale, de cele de clasă şi de alte particularităţi locale, sau de relaţiunile internaţionale, muncitorii şi ţărănimea muncitoare au trebuit să mai lupte încă multă vreme pentru cucerirea puterii. In unele locuri lupta a durat câteva luni de zile. Dar acest fapt nu putea schimba situaţia generală. Revoluţia socialistă din Octombrie biruise în ţară. Consiliul comisarilor poporului, ales de congresul al II-lea al Sovietelor, care reprezenta imensa majoritate a Sovietelor de deputaţi ai muncitorilor, soldaţilor şi ţăranilor, deveni guvernul legal al poporului din întreaga ţară.

Ca o vijelie năprasnică, revoluţia mătură din drumul ei toate zăgazurile sabotajului, lichidă primele rebeliuni şi sdrobi rezistenţa duşmanilor poporului.

Marea revoluţie trezi la viaţă politică activă masele de milioane ale poporului.

Nicio revoluţie din istoria omenirii nu a procedat cu o asemenea implacabilă consecvenţă ca Revoluţia din Octombrie la sfărâmarea a tot ce era vechiu şi stătea în calea creării societăţii noi, socialiste. Şi toată această muncă uriaşă de eliberare a pământului strămoşesc de cătuşele iobăgiei a fost îndeplinită în primele săptămâni ale dictaturii proletariatului.

Maşina de stat burgheză fu sfărâmată, regimul birocratic funcţionăresc fu dărâmat din temelii. Poporul dărâmă barierele de veacuri ale stărilor sociale, doborî dominaţia moşierilor, stăpânirea feudală a pământului, spulberă instituţiunile perimate ale stărilor sociale.

Dar revoluţia nu se mărgini numai la distrugerea a tot ce era învechit. Distrugând moştenirea trecutului, poporul crea pe loc, cu nespus avânt şi cu o clocotitoare energie.

In focul luptei revoluţionare, fu creat un aparat de stat

cu totul nou. In locul vechii armate descompuse fură puse bazele unei armate noi, armata muncitorească-țărănească. Fură create noi organe de conducere a economiei naționale.

In acest fel, clădirea fundamentului societății socialiste începu chiar în primele zile de existență ale Republicii Sovietice.

Triumful Revoluției Socialiste din Octombrie a salvat țara de o dependență semicolonială. Burghezia rusă și moșierii se transformau din ce în ce mai mult într'o agenție a imperialismului străin. Ei rezervau popoarelor din Rusia soarta Chinei, care a fost, vreme îndelungată, o jucărie în mâinile puterilor mai mari. Marea revoluție proletară a deschis popoarelor din Rusia calea unei desvoltări libere și independente.

Revoluția din Octombrie a fost săvârșită de muncitorimea și de țărănimea muncitoare a tuturor naționalităților din Rusia. Bolșevicii au pregătit revoluția în toate regiunile și republicile naționale: în Ucraina, în Belorusia, în Țările Baltice, în Caucaz și în Asia Centrală. Faptul acesta a asigurat succesul rapid și aproape fără vărsare de sânge al revoluției. Revoluția proletară a sfărâmat lanțurile asupririi naționale și a pus bazele alianței dintre popoare. Inegalitatea națională de veacuri a fost desființată; au fost create organe de Stat pentru conducerea vieții naționale, pentru edificarea culturii naționale și a ființei naționale de Stat.

Marea revoluție proletară a dat o bază reală și solidă apărării țării. Revoluția a pus bazele lichidării înapoierii seculare a Rusiei; ea a deschis posibilități nemaivăzute pentru desvoltarea industriei socialiste și reorganizarea agriculturii. Poporul învingător a luat în mâinile sale soarta și apărarea patriei.

> „...pentru a face din Rusia o țară capabilă de a se apăra, a scris Lenin în ajunul Revoluției din Octombrie, pentru a obține și în Rusia „minuni" de eroism de masă, trebue să se mâture cu o necru-

ţare „iacobină" tot ce este învechit; Rusia trebue să fie reînoită, regenerată *economiceşte!*" [1])

In Septembrie 1917, în articolul „Vor păstra bolşevicii puterea?", Lenin a scris că duşmanii proletariatului, duşmanii poporului muncitor, n'au văzut, nu cunosc, nu-şi închipue încă toată forţa de rezistenţă pe care o vor putea opune oamenii muncii, atunci când vor fi luat puterea în mâinile lor.

„Iar forţa de rezistenţă a proletarilor şi a ţăranilor săraci, a scris Lenin, *noi n'am văzut-o încă*, deoarece această forţă nu se va manifesta în toată vigoarea ei decât atunci când puterea va fi în mâinile proletariatului..." [2])

Când proletariatul va lua puterea, a subliniat Lenin,

„atunci nici forţele capitaliştilor şi ale chiaburilor, nici forţele cari învârtesc sutele de miliarde ale capitalului financiar mondial nu vor putea învinge revoluţia poporului..." [3])

In Octombrie 1917, proletariatul a luat puterea în mâinile sale pentru a dărâma societatea veche, societatea capitalistă, şi a construi, sub conducerea partidului bolşevic, o societate nouă, societatea socialistă.

După cum a arătat Stalin, Revoluţia Socialistă din Octombrie se deosebeşte *principial* de toate revoluţiile precedente. Pentru prima dată în lume, pe teritoriul unei ţări imense, a fost pusă şi rezolvată problema lichidării exploatării omului de către om.

„Istoria popoarelor — a spus Stalin la congresul I al colhozurilor de frunte — cunoaşte nu puţine revoluţii. Ele se deosebesc de Revoluţia din Octombrie prin faptul că ele toate au fost revoluţii unilaterale. O formă de exploatare a celor ce muncesc era înlocuită printr'o altă formă de exploatare, dar exploatarea în sine rămânea. Exploa-

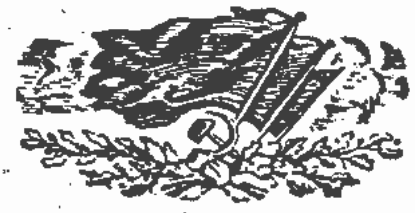
1) *V. I. Lenin*, Catastrofa ce ne ameninţă şi mijloacele de a o evita. Opere, vol. XXI, ed. 3-a rusă, pag. 189.

2) *V. I. Lenin*, „Vor păstra bolşevicii puterea?" Opere, vol. XXI, ed. 3-a rusă, pag. 276.

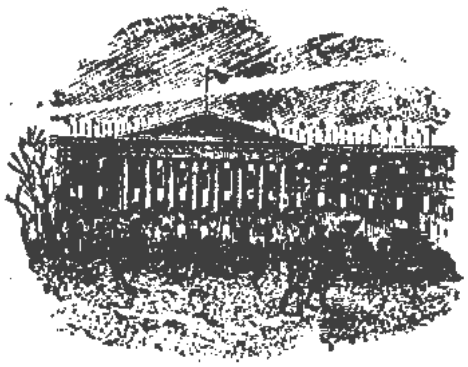
3) Ibidem, pag. 277.

tatori şi asupritori erau înlocuiţi de alţi exploatatori şi asupritori, dar exploatatorii şi asupritorii rămâneau. Numai Revoluţia din Octombrie şi-a pus ca ţel să nimicească *orice* exploatare şi să desfiinţeze *pe toţi* exploatatorii şi asupritorii". [1])

Marea Revoluţie Socialistă din Octombrie a deschis o epocă nouă în istoria lumii, epoca construirii socialismului pe o şesime a globului pământesc. A început o perioadă nouă în istoria Rusiei. Proletariatul şi ţărănimea din Rusia, sub conducerea partidului bolşevic, partidul lui Lenin şi Stalin, avea de îndeplinit o mare misiune istorică: să organizeze producţia socialistă şi să apere, în luptele viitoare cu duşmanii dictaturii proletariatului, cuceririle istorice, de însemnătate mondială, ale Marii Revoluţii Socialiste din Octombrie.

1) *I. V. Stalin*, Cuvântare ţinută la primul congres al colhoznicilor de frunte, 19 Februarie 1933. Vezi „Problemele leninismului." Ediţia a 11-a Moscova, Uniunea editurilor de Stat, 1939, pag. 412. (Vezi şi *I. V. Stalin*, Problemele leninismului, pag. 511, Edit. P. C. R.)

DATELE CELOR MAI IMPORTANTE EVENIMENTE

ANUL 1917
(Toate datele sunt pe stil vechi)

30-31 August.

Lichidarea rebeliunii cornilo-viste.

31 August.

Sovietul de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din Petrograd adoptă o rezoluţie bolşevică, prin care se cere formarea unui guvern sovietic.

Muncitorii dela uzina Franco-Rusă, dela uzina Novoadmiraltcis-caia, dela Uzina de Tuburi şi dela un şir întreg de alte uzine din Petrograd adoptă, la adunări şi meetinguri pe întreprinderi, rezoluţii prin cari se cere trecerea puterii în mâinile Sovietelor şi înarmarea imediată a muncitorilor.

1 Septembrie.

Sunt publicate rezoluţiile adunărilor muncitorilor din fabricile şi uzinele din Moscova, prin cari se cere trecerea puterii în mâinile Sovietelor şi înarmarea muncitorilor.

La Minsc se deschide conferinţa bolşevicilor din regiunea de Vest şi de pe frontul de Vest.

Statul-major revoluţionar din Ţarıţın dă ordin să se procedeze la înarmarea muncitorilor.

3 Septembrie.

Lenin redactează „Proiect de rezoluţie asupra situaţiei politice actuale".

„Pravda", care fusese suspendată de către Guvernul Provizoriu în timpul evenimentelor din Iulie (şi care a apărut de atunci sub diferite denumiri: „Soldatscaia Pravda", „Rabocii i Soldat", „Proletarii", „Rabocii", reapare, după o nouă interzicere, sub titlul „Rabocii Puti". In primul număr se publică arti-

colul lui Stalin „Criza şi directoriul".

5 Septembrie.

La Crasnoiarsc se deschide Congresul Sovietelor de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din Siberia Centrală. Congresul adoptă o rezoluţie bolşevică, prin care se cere trecerea puterii în mâinile Sovietelor.

Sovietul de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din Moscova adoptă o rezolutie bolşevică, prin care cheamă proletariatul revoluţionar şi ţărănimea la luptă pentru cucerirea puterii. Se ia hotărîrea de a se organiza Garda Roşie.

6 Septembrie.

In ziarul „Rabocii Puti" apar articolele lui Stalin: „Drumul nostru" şi „Despre ruptura cu cadeţii".

8 Septembrie

Secţiunea muncitorească a Sovietului de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din Petrograd alege un prezidiu bolşevic.

9 Septembrie.

In ziarul „Rabocii Puti" apare articolul lui Stalin „Al doilea val".

Adunarea generală a muncitorilor dela uzina Putilov adoptă o rezoluţie bolşevică, prin care se cere introducerea controlului muncitoresc asupra producţiei, desfiinţarea proprietăţii private a pământului şi înarmarea muncitorilor.

La Tomsc se ţine conferinţa gubernială a bolşevicilor. Conferinţa adoptă o rezoluţie prin care cere trecerea întregii puteri în mâinile Sovietelor.

10-12 Septembrie.

La Kiev se ţine conferinţa organizaţiei militare a bolşevicilor de pe frontul de Sud-Vest. Conferinţa votează o rezoluţie prin care cere trecerea întregii puteri în mâinile Sovietelor.

10-14 Septembrie.

Lenin scrie broşura: „Catastrofa care ne ameninţă şi mijloacele de a o evita".

12-14 Septembrie.

Lenin adresează Comitetului Central şi comitetelor din Petrograd şi Moscova ale partidului o scrisoare-directivă: „Bolşevicii trebue să ia puterea".

13-14 Septembrie.

Lenin adresează Comitetului Central al partidului bolşevic scrisoarea „Marxismul şi insurecţia", în care subliniază din nou, în mod categoric, necesitatea insurecţiei armate.

14 Septembrie.

Apare articolul lui Lenin „Una din chestiunile fundamentale ale revoluţiei".

In toate sectoarele din Petrograd s'a terminat formarea statelor-majore ale Gărzii Roşii.

La Petrograd se deschide Conferinţa democratică.

15 Septembrie.

La şedinţa Comitetului Central al partidului bolşevic sunt discutate scrisorile, de importanţă isto-

rică ale lui Lenin: „Bolşevicii trebue să ia puterea" şi „Marxismul şi insurecţia". La propunerea lui Stalin, se ia hotărîrea ca aceste scrisori să fie multiplicate şi trimise tuturor organizaţiilor mai importante. Propunerea mişelească a lui Camenev de a se tăinui faţă de partid aceste scrisori ale lui Lenin este respinsă.

La Minsc se deschide conferinţa I-a regională a bolşevicilor din regiunea de Nord-Vest.

16 Septembrie.

Sovietul din Omsc votează o hotărîre prin care cere imediat convocarea congresului Sovietelor din Rusia. Sovietul adoptă o rezoluţie în sensul creării Gărzii Roşii.

In ziarul „Rabocii Puti" apare articolul lui Lenin: „Revoluţia rusă şi războiul civil. Vor să ne sperie cu războiul civil" şi articolul lui Stalin „Două linii".

17 Septembrie.

Lenin se mută dela Helsingfors la Viborg.

In ziarul „Rabocii Puti" apare articolul lui Stalin „Toată puterea în mâinile Sovietelor!"

19 Septembrie.

In ziarul „Rabocii Puti" apare articolul lui Stalin „Despre frontul revoluţionar".

20 Septembrie.

Comitetul Central al partidului bolşevic, întrunit în şedinţă, declară că linia ziarului „Rabocii Puti", de sub conducerea redacţională a lui Stalin, este justă, corespunzând în totul liniei Comitetului Central, şi respinge declaraţiile oportuniştilor, prin cari aceştia îşi exprimaseră nemulţumirea faţă de linia hotărît bolşevică a ziarului.

21 Septembrie.

Sovietul de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din Odesa hotărăşte să organizeze Garda Roşie.

22-24 Septembrie.

Lenin scrie articolul: „Din carnetul unui publicist. Greşelile partidului nostru".

23 Septembrie.

Adunarea echipajului crucişătorului „Aurora" cere trecerea puterii în mâinile Sovietelor.

24 Septembrie - 1 Octombrie.

Lenin scrie broşura „Vor păstra bolşevicii puterea?"

25 Septembrie.

Se constitue cel de-al treilea Guvern provizoriu de coaliţie.

27 Septembrie.

Conferinţa de district a bolşevicilor din Perm ia hotărîrea de a organiza imediat Garda Roşie.

29 Septembrie.

Lenin scrie articolul „Criza s'a maturizat".

1 Octombrie.

La Petrograd se deschide prima conferinţă regională a bolşevicilor din Petrograd.

1-2 Octombrie.

Lenin lansează un manifest „Către

muncitori, țărani și soldați", chemându-i la răsturnarea Guvernului Provizoriu contrarevoluționar al lui Kerenski și la cucerirea puterii de către Soviete.

1-7 Octombrie.

Lenin scrie „Teze pentru raportul la conferința din 8 Octombrie a organizației din Petrograd, precum și pentru rezoluția și mandatul aleșilor la congresul partidului".

2-7 Octombrie.

La Tiflis se ține primul congres al organizației bolșevicilor din ținutul Caucazului. Este ales comitetul regional al partidului bolșevic din Caucaz.

3 Octombrie.

Comitetul Central al partidului bolșevic, reunit în ședință, hotărăște să-l cheme pe Lenin la Petrograd.

Congresul al II-lea al flotei Mării Baltice adoptă o rezoluție prin care cere imediata îndepărtare a lui Kerenski din guvern, el fiind un aventurier „care desonorează și duce la pieire marea revolutie, prin nerușinatul său șantaj politic în folosul burgheziei".

Adunarea soldaților din corpul I de armată siberian adoptă o rezoluție bolșevică, prin care cere trecerea întregii puteri în mâinile Sovietelor.

3-7 Octombrie.

Lenin adresează o „Scrisoare către Comitetul Central, către comitetele din Moscova și Petrograd ale partidului bolșevic și către bolșevicii membri ai Sovietelor din Petrograd și Moscova".

5 Octombrie.

Congresul infanteriștilor letoni din armata a XII-a, ținut la Venden și sprijinit de meetingul a cinci mii de soldați și muncitori, decide în unanimitate să lupte hotărît împotriva Guvernului Provizoriu contrarevoluționar, sub lozinca „Toată puterea în mâinile Sovietelor!"

La Minsc se ține conferința a II-a regională a bolșevicilor din Belorusia și de pe frontul de Vest.

6 Octombrie.

Congresul corpului VI de armată cere convocarea imediată a congresului Sovietelor și instaurarea puterii Sovietelor.

Conferința Sovietelor de deputați ai muncitorilor și soldaților din gubernia Petrograd, ținută la Cronstadt, adoptă o rezoluție prin care declară că refuză să sprijine Guvernul Provizoriu și hotărăște să lupte pentru trecerea puterii în mâinile Sovietelor.

7 Octombrie.

Lenin scrie „Scrisoare către conferința bolșevicilor din orașul Petrograd, pentru a fi citită în ședință nepublică".

Lenin sosește ilegal din Finlanda la Petrograd.

8 Octombrie.

Lenin scrie articolul „Sfaturile unui martor îndepărtat al evenimentelor" și „Scrisoare către tovarășii bolșevici cari participă la congresul

regional al Sovietelor din regiunea de Nord".

Se publică apelul congresului al II-lea al flotei Mării Baltice către asupriții din toate țările, apel care evocă luptele eroice ale marinarilor revoluționari din flota Mării Baltice împotriva flotei germane.

La Ufa are loc demonstrația garnizoanei și a muncitorilor sub lozinca „Toată puterea în mâinile Sovietelor!"

9 Octombrie.

La propunerea bolșevicilor, Sovietul de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd hotărăște să formeze un Comitet Militar revoluționar pentru apărarea Petrogradului.

La un meeting la care iau parte câteva mii de muncitori dela uzina Obuhov din Petrograd se votează o rezoluție prin care se cere doborîrea guvernului burghez și crearea puterii sovietice.

10 Octombrie.

Ziarul „Rabocii Puti" publică articolul lui Stalin „Contrarevoluția își mobilizează forțele, fiți gata s'o respingeți!"

Are loc o ședință a Comitetului Central al partidului bolșevic. la care participă și Lenin. Comitetul Central adoptă rezoluția lui Lenin asupra deslănțuirii insurecției armate în zilele următoare. La această ședință Comitetul Central își alege Biroul politic.

11 Octombrie.

La meetingul muncitorilor dela uzina Putilov este adoptată în unanimitate o rezoluție prin care se cere trecerea puterii în mâinile Sovietelor și înarmarea clasei muncitoare.

11-13 Octombrie.

La Petrograd se ține Congresul Sovietelor de deputați ai muncitorilor și soldaților din regiunea de Nord, care se desfășoară sub conducerea bolșevicilor.

12 Octombrie.

Comitetul Executiv al Sovietelor din Petrograd, reunit în ședință nepublică, adoptă regulamentul Comitetului Militar Revoluționar.

13 Octombrie.

In ziarul „Rabocii Puti" apare articolul lui Stalin „Puterea Sovietelor".

Același ziar anunță formarea unei direcțiuni a gărzii muncitorești pe lângă Sovietul din Petrograd.

La ședința Sovietului de deputați ai muncitorilor și militarilor din Bacu este primită demisia Comitetului Executiv menșevic și socialist-revoluționar. Se alege un Comitet Executiv provizoriu al deputaților muncitorilor și militarilor, sub președinția bolșevicului Șaumian.

13-15 Octombrie.

La Ecaterinburg se ține congresul al II-lea al Sovietelor de deputați ai muncitorilor și soldaților din districtul Ecaterinburg. Congresul cere trecerea imediată a puterii în mâinile Sovietelor și ținerea congresului al II-lea al Sovietelor din Rusia la data fixată.

14 Octombrie.

In prezidiul Comitetului Executiv

al Sovietului de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din Minsc au fost aleşi numai bolşevici.

15 Octombrie.

Comitetul partidului bolşevic din Petrograd, întrunit în şedinţă nepublică, stabileşte măsurile ce urmează a fi luate în vederea pregătirii insurecţiei armate, conform deciziunii din 10 Octombrie a Comitetului Central.

16 Octombrie.

Comitetul Central al partidului bolşevic ţine o şedinţă împreună cu reprezentanţii organizaţiilor de partid. Se examinează chestiunea insurecţiei armate. Este adoptată rezoluţia propusă de Lenin cu privire la pregătirea insurecţiei armate.

Este ales un centru de partid, în frunte cu Stalin, pentru conducerea insurecţiei.

Sovietul de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din Petrograd hotărăşte să organizeze la 22 Octombrie o „Zi a Sovietului din Petrograd".

Congresul regional al Sovietelor din regiunea Volgii, ţinut la Saratov, adoptă o rezoluţie prin care cere trecerea puterii în mâinile Sovietelor.

Congresul Sovietelor din gubernia Vladimir alege un Comitet Executiv bolşevic. De fapt, puterea a trecut acolo în mâna Sovietelor.

16-17 Octombrie.

Lenin scrie „Scrisoare către tovarăşi", în care supune unei critici nimicitoare acţiunea trădătoare a lui Zinoviev şi Camenev îndreptată împotriva insurecţiei armate.

16-24 Octombrie.

La Ircutsc se ţine primul congres general al Sovietelor din Siberia. Este adoptată o rezoluţie în sensul trecerii puterii în mâinile Sovietelor. Congresul alege primul Comitet Executiv Central al Sovietelor din Siberia (Ţentrosibir).

17 Octombrie.

La Petrograd se deschide conferinţa comitetelor de fabrici şi uzine din Rusia. Conferinţa se pronunţă pentru trecerea puterii în mâinile Sovietelor şi adoptă toate rezoluţiile propuse de partidul bolşevic.

Conferinţa regională a Sovietelor de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din ţinutul de Sud-Vest, ţinută la Kiev, adoptă o rezoluţie prin care cere trecerea puterii în mâinile Sovietelor.

18 Octombrie.

Ziarul „Novaia Jizni" Nr. 158 publică declaraţia trădătorilor Zinoviev şi Camenev, în sensul că, „în condiţiunile date", ei se pronunţă „împotriva oricărei încercări de a lua iniţiativa insurecţiei armate".

Prevenit de trădători, Guvernul Provizoriu hotărăşte să ia măsuri împotriva acţiunii, aşteptate, a bolşevicilor.

Lenin scrie „Scrisoare către membrii partidului bolşevic", în care demască trădarea lui Zinoviev şi Camenev.

Adunarea soldaţilor regimentului de gardă Ismailovski declară că regimentul este gata să sprijine So-

vietul de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din Petrograd în lupta pentru trecerea întregii puteri în mâinile Sovietelor.

Adunarea nepublică dela Smolnîi a reprezentanţilor comitetelor de regimente şi companii din garnizoana Petrograd, la care asistă reprezentanţi ai aproape tuturor unităţilor militare din Petrograd şi împrejurimile lui, se pronunţă pentru insurecţia armată.

19 Octombrie.

Lenin scrie „Scrisoare către Comitetul Central al P. M. S. D. R. (bolşevic)", în care cere excluderea din partid a lui Zinoviev şi Camenev.

Adunarea regimentului de gardă de rezervă Egherski declară că refuză să se supună Guvernului Provizoriu, că recunoaşte numai puterea Sovietului din Petrograd, şi cere trecerea puterii în mâinile Sovietelor.

Sdrobirea Sovietului din Caluga de către trupele Guvernului Provizoriu. Garnizoana Caluga, în care domnea o stare de spirit revoluţionară, opune rezistenţă armată.

20 Octombie.

Lenin scrie articolul „Partidul socialist-revoluţionar înşeală din nou pe ţărani".

Conferinţa comitetelor de şantiere şi uzine din raionul Balahan — regiunea petroliferă Bacu, — adoptă o rezoluţie prin care cere trecerea puterii în mâinile Sovietelor şi imediata formare a Gărzii Roşii.

In noaptea de 20 spre 21 Octombrie Comitetul Militar Revoluţionar numeşte comisari la toate unităţile din garnizoana Petrograd.

20-26 Octombrie.

La Vladivostoc se ţine primul congres al sindicatelor din Extremul Orient. Congresul se pronunţă pentru trecerea puterii în mâinile Sovietelor, pentru sprijinirea congresului al II-lea al Sovietelor din Rusia.

21 Octombrie.

Adunarea reprezentanţilor comitetelor de regimente din garnizoana Petrograd adoptă o rezoluţie prin care hotărăşte să sprijine pe de-a-ntregul Comitetul Militar Revoluţionar şi cere convocarea congresului al II-lea al Sovietelor. Adunarea propune ca în „Ziua Sovietului din Petrograd" (22 Octombrie) să se treacă în revistă forţele soldaţilor şi muncitorilor din Petrograd.

In urma raportului cu privire la mandatul delegatului la Congresul al II-lea al Sovietelor, Sovietul de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din Taşkent, împreună cu comitetele de companii şi regimente, adoptă propunerea bolşevicilor de a se cere trecerea întregii puteri în mâinile Sovietelor.

In urma raportului făcut de Dzerjinski la şedinţa Comitetului Central al partidului bolşevic, acesta hotărăşte să întărească Comitetul Executiv al Sovietului din Petrograd complectându-l cu un grup de tovarăşi, în frunte cu Stalin şi Dzerjinski.

22 Octombrie.

„Ziua Sovietului din Petrograd".

La unităţile militare, la fabricile şi uzinele din Petrograd au loc meetinguri grandioase ,cari se desfăşoară sub influenţa bolşevicilor.

Sovietul ordonă crucişătorului „Aurora" să rămână la Petrograd.

La Ţariţîn are loc o demonstraţie a muncitorilor, condusă de bolşevici, cu lozinca „Toată puterea în mâinile Sovietelor !"

Congresul armatei a V-a, ţinut la Dvinsc, alege un Comitet Executiv al armatei. Locurile de frunte în comitet sunt încredinţate bolşevicilor.

23 Octombrie.

Comitetul Militar Revoluţionar al Sovietului din Petrograd lansează un manifest „Către populaţia din Petrograd", anunţând că au fost numiţi comisari la unităţile militare şi la punctele strategice principale din capitală şi din împrejurimi.

24 Octombrie.

Membrii Centrului de partid pentru conducerea insurecţiei armate, Stalin şi Sverdlov, elaborează împreună cu Biroul Comitetului Militar Revoluţionar planul amănunţit al insurecţiei.

Din ordinul Comitetului Militar Revoluţionar toate unităţile militare sunt pregătite de luptă.

Guvernul Provizoriu se grăbeşte să ia măsuri pentru preîntâmpinarea insurecţiei.

Toate şcolile militare sunt pregătite de luptă. Patrule de iuncheri ocupă punctele strategice principaie ale oraşului.

Guvernul Provizoriu dispune interzicerea apariţiei ziarelor „Rabocii Puti" şi „Soldat" şi arestarea imediată a bolşevicilor cari au participat la evenimentele din 3—4 Iulie.

Statul-major al circumscripţiei militare publică un ordin cu privire la înlăturarea şi darea în judecată a comisarilor numiţi de Comitetul Militar Revoluţionar la unităţile militare.

Comandantul şef al circumscripţiei militare Petrograd dă ordin să fie debranşate de urgenţă telefoanele Sovietului din Petrograd şi să fie desfăcute podurile pentru a izola cartierele proletare de centrul oraşului.

La ora 10 dimineaţa, conform instrucţiunilor lui Stalin, gardiştii roşii şi soldaţii revoluţionari resping automobilele blindate ale Guvernului Provizoriu şi pun o gardă puternică la tipografia şi redacţia ziarului „Rabocii Puti".

La ora 11 dimineaţa apare ziarul „Rabocii Puti", cu un articol de fond semnat de Stalin : „De ce avem nevoe ?"

Garnizoana fortăreţei Petru şi Pavel trece de partea insurgenţilor. In tot cursul zilei arsenalul fortăreţei Petru şi Pavel distribue arme unităţilor militare şi Gărzii Roşii.

Comitetul Militar Revoluţionar ordonă crucişătorului „Aurora" să remonteze podurile de pe Neva.

Seara, Lenin adresează o „Scrisoare către membrii Comitetului Central", prin care cere deslănţuirea imediată a insurecţiei armate. In cursul nopţii, Lenin soseşte la Smolnîi.

25 Octombrie.

La orele zece dimineaţa, Comitetul Militar Revoluţionar din Petrograd adresează un apel „Către cetă-

ţenii Rusiei", scris de Lenin. Apelul aduce la cunoştinţa poporului doborîrea guvernului burghez al lui Kerenski şi trecerea puterii în mâinile Comitetului Militar Revoluţionar.

La ora 2 şi 35 minute se deschide şedinţa extraordinară a Sovietului de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din Petrograd. Sovietul ia cunoştinţă despre doborîrea Guvernului Provizoriu şi trecerea puterii în mâinile Sovietelor. Lenin face un raport despre victoria revoluţiei şi sarcinile puterii Sovietelor.

La 26 Octombrie, la ora 2, Palatul de Iarnă este luat cu asalt de detaşamentele Gărzii Roşii şi de marinarii şi soldaţii revoluţionari. Guvernul provizoriu este arestat.

25—27 Octombrie.

La 25 Octombrie, ora 10 şi 40 de minute seara, se deschide la Petrograd Congresul al II-lea al Sovietelor de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din Rusia. Congresul hotărăşte să lanseze un apel „Către muncitori, soldaţi şi ţărani". Apelul a fost scris de Lenin. In noaptea de 26 spre 27 Octombrie, congresul ratifică decretele asupra păcii, asupra pământului şi a formării guvernului muncitoresc-ţărănesc: Consiliul comisarilor poporului. Preşedinte al Consiliului comisarilor poporului este ales Lenin. Comisar al poporului pentru chestiunile naţionalităţilor este ales Stalin.

25 Octombrie.

Comitetul din Moscova al partidului bolşevic hotărăşte să creeze un centru de luptă pentru conducerea insurecţiei.

Sovietul de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din Moscova, reunit în şedinţă plenară, adoptă rezoluţia propusă de bolşevici cu privire la constituirea unui comitet revoluţionar pentru sprijinirea Petrogradului prin toate mijloacele.

La Moscova, detaşamentele Gărzii Roşii ocupă poşta, telegraful şi telefonul.

In acelaş oraş menşevicii, socialiştii-revoluţionari, cadeţii şi reprezentanţii altor partide contrarevoluţionare formează un centru al contrarevoluţiei, „comitetul siguranţei publice".

Instaurarea puterii sovietice la Minsc, Vladimir, Ivanovo-Voznesensc, Luganse, Orehovo-Zuevo, Kronstadt, Iuriev.

La Pscov se formează comitetul militar revoluţionar de Nord-Vest, alcătuit din reprezentanţi ai Sovietelor din Petrograd şi Pscov, ai armatei, ai personalului dela calea ferată şi ai unei serii de alte organizaţiuni.

26 Octombrie.

Comitetul Militar Revoluţionar din Moscova dă un ordin pe garnizoană, prin care dispune ca toate unităţile militare să fie gata de luptă.

Comitetul partidului bolşevic din districtul Moscova şi Biroul regional al partidului hotărăsc să înceteze orice tratative cu gardiştii albi şi ordonă centrelor de luptă să-şi continue acţiunea cu toată energia.

Conform instrucţiunilor Centrului de partid, Comitetul Militar Revoluţionar din Moscova interzice apari-

ţia ziarelor burgheze: „Russcoe slovo", „Utro Rossii", „Russkie vedomosti" şi „Ranee utro".

Instaurarea puterii sovietice la Cazan, Rostov pe Don, Ufa, Riazan, Ecaterinburg, Camenet-Podolsc, Reval şi Venden.

27 Octombrie.

Reîncepe să apară ziarul „Pravda" organul central al bolşevicilor (în locul ziarului „Rabocii Puti").

Guvernul sovietic se adresează prin radio puterilor beligerante făcându-le propuneri de pace.

La Petrograd este disolvat Ţentroflot, care susţine comitetul contrarevoluţionar al „salvării patriei şi revoluţiei". Comitetul militar revoluţionar al flotei navale de război lansează un apel pentru sprijinirea puterii sovietice.

Comitetul Militar Revoluţionar din Moscova respinge ultimatumul comandantului trupelor din circumscripţia militară Moscova şi cheamă la luptă pe muncitori şi pe soldaţi.

Prima ciocnire armată a trupelor revoluţionare cu iuncherii în Piaţa Roşie din Moscova.

Instaurarea puterii sovietice la Samara, Saratov, Vitebsc şi Iaroslavl.

27—31 Octombrie.

Instaurarea puterii sovietice la Taşkent.

28 Octombrie.

Instaurarea puterii sovietice la Nijni-Novgorod, Tver.

Iuncherii ocupă prin trădare Cremlinul şi măcelăresc sălbatic garnizoana revoluţionară a Cremlinului.

29 Octombrie.

Rebeliunea contrarevoluţionară a iuncherilor la Petrograd este înnăbuşită.

Instaurarea puterii sovietice la Crasnoiarsc.

30 Octombrie.

Instaurarea puterii sovietice la Voronej şi Gomel.

La Moscova iuncherii calcă armistiţiul şi reîncep acţiunile militare.

30—31 Octombrie.

Instaurarea puterii sovietice la Smolensc.

31 Octombrie.

Reprezentanţii armatelor I, II, III, V, VIII, X şi XII comunică Comitetului Militar Revoluţionar din Petrograd că sunt gata să dea puterii sovietice tot sprijinul.

Pe înălţimile de lângă Pulcovo sunt sdrobite trupele generalului Crasnov. Trupele sovietice ocupă Tarscoie Selo. Cazacii albi se retrag la Gatcina.

1 Noembrie.

Trupele sovietice ocupă Gatcina. Generalul Crasnov şi statul-major al lui Kerenski sunt arestaţi. Cazacii trec de partea trupelor revoluţionare.

Instaurarea puterii sovietice la Orel.

2 Noembrie.

Consiliul comisarilor poporului publică „Declaraţia drepturilor popoarelor din Rusia", semnată de Lenin şi Stalin.

La ora 9 seara, Comitetul Militar Revoluţionar din Moscova dă trupelor un ordin de zi prin care le a-

duce la cunoştinţă victoria Revoluţiei Socialiste la Moscova.

Instaurarea puterii sovietice la Pscov.

Sovietul de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din Bacu proclamă instaurarea puterii sovietice la Bacu.

3 Noembrie.

La ora 3 dimineaţa, gardiştii roşii ocupă Cremlinul. Ocuparea Cremlinului desăvârşeşte victoria revoluţiei la Moscova.

4 Noembrie.

Instaurarea puterii sovietice la Ţariţîn.

Molotov este ales locţiitor al preşedintelui Comitetului Executiv Central al Sovietelor din Rusia.

5 Noembrie.

In numele Consiliului comisarilor poporului, Lenin adresează un apel „Către populaţie", prin care anunţă victoria definitivă a revoluţiei proletare la Petrograd şi Moscova şi arată sarcinile luptei pentru puterea Sovietelor în provincie.

7 Noembrie.

La Molodecino se deschide congresul al III-lea al armatei a X-a. Congresul alege un comitet militar revoluţionar precum şi un nou comitet de armată, în care bolşevicii obţin majoritatea.

8 Noembrie.

După propunerea lui Lenin, I. M. Sverdlov este ales preşedinte al Comitetului Executiv Central al Sovietelor din Rusia.

9 Noembrie.

In numele Consiliului comisarilor poporului, Lenin adresează un mesagiu prin radio „către toţi", prin care anunţă destituirea lui Duhonin, care refuzase să se supună guvernului sovietic şi numirea unui nou comandant suprem al armatei.

10 Noembrie.

Comitetul Executiv Central al Sovietelor din Rusia ratifică „Decretul cu privire la desfiinţarea stărilor sociale şi a gradelor civile".

10-25 Noembrie.

La Petrograd se ţine congresul extraordinar al Sovietelor de deputaţi ai ţăranilor din Rusia.

14 Noembrie.

Comitetul Executiv Central al Sovietelor din Rusia adoptă „Regulamentul controlului muncitoresc".

Instaurarea puterii sovietice la Novgorod.

15 Noembrie.

Contopirea Comitetului Executiv Central al Sovietelor de deputaţi ai ţăranilor cu Comitetul Executiv Central al Sovietelor din Rusia.

15—21 Noembrie.

La al treilea congres al Sovietelor din ţinutul Turkestan, ţinut la Taşkent, este ales Consiliul comisarilor poporului şi Comitetul Executiv Central al Sovietelor din ţinutul Turkestan. Congresul adoptă o rezoluţie asupra trecerii puterii în mâinile Sovietelor în toate localităţile ţinutului şi asupra organi-

zării Sovietului de deputaţi ai muncitorilor musulmani.

18 Noembrie.

Instaurarea puterii sovietice la Vladivostoc şi Moghilev.

La Berdicev se deschide congresul extraordinar al armatei de pe frontul de Sud-Vest. Congresul alege un comitet militar revoluţionar.

Comitetul Militar Revoluţionar publică ordinul Nr. 1, prin care declară că autoritatea supremă în ţară este Consiliul comisarilor poporului.

18—20 Noembrie.

La Minsc are loc congresul al III-lea al Sovietelor de deputaţi ai ţăranilor din guberniile Minsc şi Vitebsc. Lucrările congresului se desfăşoară sub conducerea bolşevicilor. Congresul declară că Belorusia este o parte inseparabilă a Rusiei revoluţionare.

19 Noembrie.

Instaurarea puterii sovietice la Irkutsc.

20 Noembrie.

La Moghilev este lichidată rebeliunea contrarevoluţionară dela Marele Cartier General al vechii armate. Marele Cartier General este ocupat de către trupele sovietice.

22 Noembrie.

Consiliul comisarilor poporului publică un apel „Către toţi musulmanii muncitori din Rusia şi Orient", semnat de Lenin şi Stalin.

Instaurarea puterii sovietice la Chişinău.

25 Noembrie.

Consiliul comisarilor poporului adresează un apel către cazacii muncitori, în care vorbeşte despre cuceririle Revoluţiei din Octombrie şi despre lupta împotriva contrarevoluţiei.

Consiliul comisarilor poporului lansează un apel „Către toată populaţia", prin care cheamă la luptă împotriva rebeliunilor contrarevoluţionare ale generalului Caledin şi ale hatmanului Dutov.

Instaurarea puterii sovietice la Viatca.

26 Noembrie.

Instaurarea puterii sovietice la Cursc.

27 Noembrie.

Instaurarea puterii sovietice la Samarcand.

28 Noembrie.

La propunerea lui Lenin, Consiliul comisarilor poporului dă un „Decret pentru arestarea conducătorilor războiului civil împotriva revoluţiei".

Instaurarea puterii sovietice la Caluga.

29 Noembrie.

Instaurarea puterii sovietice la Harbin.

30 Noembrie.

Instaurarea puterii sovietice la Omsc.

1 Decembrie.

Comitetul Executiv Central al Sovietelor din Rusia ratifică decretul de organizare a Consiliului superior al economiei naţionale.

Instaurarea puterii sovietice la Novorossiisc.

2 Decembrie.

Instaurarea puterii sovietice la Costroma.

Bandele cazacilor albi ale hatmanului Caledin ocupă orașul Rostov pe Don.

3-5 Decembrie.

La Kiev se ține primul congres regional al bolșevicilor din Ucraina.

4 Decembrie.

Consiliul comisarilor poporului al Republicii Socialiste Federative Sovietice Ruse publică un manifest către poporul ucrainean, prin care recunoaște dreptul de autodeterminare al ucrainenilor și cere încetarea activității contrarevoluționare a Radei centrale ucrainene.

5 Decembrie.

Instaurarea puterii sovietice la Așhabad.

Comitetul Militar Revoluționar al Sovietului din Petrograd este desființat; funcțiunile acestuia sunt transmise secțiunii pentru combaterea contrarevoluției de pe lângă Comitetul Executiv Central al Sovietelor din Rusia.

